Hrvatski enciklopedijski rječnik

Sim-Tap

Jutarnji list

Novi Liber

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Hrvatski enciklopedijski rječnik sadrži:

110.000	osnovnih riječi i izvedenica
47.000	hrvatskih imena, prezimena i lokaliteta njihove rasprostranjenosti
18.000	obrađenih imena iz zemljopisa, povijesti, mitologije i opće kulture

ISBN 953-6045-39-7

9 789536 045396

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Sim-Tap

Autori:
prof. dr. Vladimir Anić, dr. Dunja Brozović Rončević,
prof. dr. Ivo Goldstein, Slavko Goldstein, mr. Ljiljana Jojić
(glavna urednica), prof. dr. Ranko Matasović (glavni urednik),
prof. dr. Ivo Pranjković

Stručni suradnici:
dipl. inž. Antun Alegro, mr. Sanja Brbora, Hrvoje Brozović,
Silvana Brozović, Ljiljana Cikota, prof. dr. Tomislav Cvitaš,
Lara Černicki, prof. dr. Šandor Dembitz, prof. dr. Radovan
Erben, dr. Nada Gašić, dr. Pavle Goldstein, Mate Kapović,
Iva Körbler, mr. Vlasta Kovač, Igor Kusin, Jadranka Pintarić,
prof. dr. Dražen Poje, dr. Mirna Sentić, mr. Tomislav Stojanov,
prof. dr. Juraj Šiftar, dr. Nada Vajs-Vinja, Čedomir Višnjić,
dr. Vesna Zečević, prof. dr. Tomislav Živković

Zajedničko izdanje:
EPH d.o.o. Zagreb i Novi Liber d.o.o. Zagreb

Za izdavače:
Stipe Orešković, Sanja Petrušić Goldstein

ISBN 953-6045-28-1 (cjelina)
ISBN 953-6045-39-7

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Sim-Tap

Jutarnji list

Novi Liber

S

SIM *krat. tehn.* čip koji u mobitelu omogućuje identificiranje korisnika i povezivanje s mrežom [*~-kartica*]
✧ *engl.* subscriber identity module

SIM-, *v.* SIN-

sȉmā¹ *ž* ⟨G *mn* sîmā⟩ *geol.* dublji sloj Zemljine kore koji ovija Zemljinu jezgru; građen je od bazaltnih stijena; debljine o. 900 km
✧ *v.* si(licij) + *v.* ma(gnezij)

sȉmā² *ž* ⟨G *mn* sîmā⟩ *arhit. pov.* glineni ili mramorni žlijeb na antičkim hramovima, dekoriran plastičnim ili obojenim ornamentima
✧ *lat.* sima

sȉmā³ *ž* ⟨G *mn* sîmā⟩ *reg. ekspr.* boja i kakvoća kože lica; ten, put
✧ *tur.* ← *arap.* sīmā

simarúba *ž bot.* rod američkih tropskih drvenastih biljaka (*Simaruba*), uporaba u medicini
✧ *fr.* simaruba ← *karip.* simaruba

simbióza *ž* **1.** *biol.* interakcija, trajna ili povremena životna zajednica dvaju organizama koji pripadaju različitim vrstama **a.** kod koje oba sudionika imaju koristi; mutualizam (bakterije koje razgrađuju hranu u crijevima) **b.** kod koje jedan sudionik šteti drugome; parazitizam (crvi u čovjeka) **c.** kod koje jedan sudionik uzima od drugoga samo otpadne tvari što njemu ne pričinjavaju štetu; komenzalizam **2.** *pren.* zajednica ljudi koja ima zajedničku korist kao izravnu posljedicu [*~ dvaju naroda*] **3.** *psih.* uzajamno podržavajuća veza između dviju osoba koje su ovisne jedna o drugoj // **simbìont (simbiȍnt)** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *biol.* biljka ili životinja što živi u simbiozi; **simbìotski** *pril.* u simbiozi, na način simbioze [*živjeti ~* živjeti u simbiozi]
✧ *grč.* symbíōsis: zajedničko življenje (symbiṓn: koji živi zajedno) ≃ SIM- + -BIOZA

simblefàrōn *m* ⟨G simblefaróna⟩ *pat.* srašćenje vjeđe s očnom jabučicom
✧ SIM- + *grč.* blépharon: vjeđa

sìmbōl *m* ⟨G simbóla⟩ **1. a.** znak, oznaka, brojka, piktogram koji ili označuje neki pojam ili na nj podsjeća, znak koji sugerira nešto drugo od primarne predodžbe preko srodnosti, asocijacije ili sličnosti [*golub je ~ mira*] **b.** izražajno sredstvo u književnosti, umjetnosti **2.** pisano ili tiskano slovo ili znak koji predstavlja element, operaciju, količinu, kvalitetu u matematici, kemiji ili glazbi **3.** *kat.* kratak sadržaj onoga u što vjernici imaju vjerovati [*~ Apostolskog vjerovanja*] // **simbòlič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji jest ili koji služi kao simbol [*~na gesta*] **2.** koji uključuje upotrebu simbola ili simbolizma; **simbòlički** *pril.* na simboličan način, poput simbola [*prikazati ~*]; **simbòlično** *pril.* na simboličan način, upućivački, prenesenog značenja; **simbòličnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je simbolično; **simbòlika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** ukupnost postojećih simbola na jednom mjestu koji djeluju kao cjelina, simboli u strukturi [*~ romantičkog slikarstva*] **2.** ukupnost onoga što se pripisuje simbolima ili što imaju simboli [*~ događaja bila je iznimna*]; **simbòlist (simbolȉst)** *m* **1.** onaj koji predstavlja što pomoću simbola, onaj koji simbolički prikazuje **2.** sljednik i zagovornik simbolizma; **simbòlistica** *ž*, *v.* simbolist; **simbolizácija** *ž psih.* opći mehanizam mišljenja prisutan kod svih ljudi prema kojem neke psihičke reprezentacije stoje umjesto drugih stvari ili obilježja nečega; **simbolȉzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** *umj.* **a.** izražavanje pomoću simbola i prenošenje u simbole osjećaja i apstraktnih pojmova u književnosti i umjetnosti **b.** *pov.*

pokret u književnosti i likovnoj umjetnosti krajem 19. st. u Francuskoj kao reakcija na realizam i naturalizam **2.** *fil.* **a.** teorija koja promatra osjetnu realnost kao simbole inteligibilne stvarnosti **b.** u gnoseologiji, teorija koja naučava da umska spoznaja nije kadra doseći stvarnost u sebi; **simbolizíra|ti** (što) *dv.* ⟨*prez.* simbolìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ prikazati/prikazivati u simbolima (ideju, predmet, događaj itd.) [*srp i čekić ~ju komunistički pokret*; *šahovnica često ~ hrvatstvo*]
✧ *lat.* symbolum: znak vjere, *kat.*; znak raspoznavanja ← *grč.* sýmbolon ≃ SIM- + bállein: bacati, pogađati

sȉmbolotvōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ kojemu je svojstveno da stvara simbole, koji se pretače u jezik simbola, koji stvara svijet simbola u društvu i pojmovnom svijetu [*postoji ~na funkcija mozga*]
✧ *v.* simbol + *v.* tvoriti, tvoran

Simenon (*izg.* Simenôn), **Georges** (1903–1989), belgijski književnik francuskog izraza, pisac o. 300 popularnih kriminalističkih romana, najčešće s komesarom Maigretom kao glavnim likom

sìmens *m*, *v.* siemens

simèntālsk|ī *prid.* koji se odnosi na Simental, dolinu rijeke Simme [*~o govedo*] // **simentálac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G simèntālācā⟩ *zool.* bik simentalske pasmine; **simentálčev** *prid.* koji pripada simentalcu; **simèntālka** *ž* ⟨D L -alki, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *agr.* pasmina krave velike mliječnosti **2.** *žarg. podr.* žena velikih grudi
✧ *njem.* Simmental, dolina u švicarskom kantonu Bern

Simèon 1. *v.* ◈ **2.** prvi bugarski car (893–927), gospodar Balkana
◈ m. os. ime (*bibl.* podrijetla); isto: **Sȉmon**; *hip.*: **Síma**, **Símo** ◇ *pr.*, *v.* Šimun
✧ *grč.* Symeón ← *hebr.*

sȉmering (**sȅmering**) *m* posebna vrsta brtvila za brtvljenje osovina, mjenjačkih kutija i sl. kada je s unutarnje strane kućišta osovina potopljena u mazivo
✧ *njem.* Simmering, tvorničko ime proizvoda®

simetalȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *ekon.* zahtjev da monetarna vlast kupuje ili prodaje metalnu jedinicu (i zlata i srebra) u fiksnom omjeru, *v.* bimetalizam
✧ *engl.* ≃ SIM- + *v.* metalist, metalizam

simètrija *ž* **1.** uzajamna podudarnost ili razmjernost dijelova cjeline; skladnost, sukladnost [*~ grčkog hrama*] **2.** *mat.* svojstvo geometrijskog lika da se nasuprot svakoj točki s jedne strane neke njegove osi nalazi odgovarajuća točka na istoj udaljenosti s druge strane △ ***centralna*** *~ mat.* izometrija ravnine ili prostora koja ima samo jednu nepomičnu točku (centar) i ta točka je polovište spojnice bilo koje točke i njezine slike; ***osna*** *~ mat.* izometrija ravnine za koju se skup nepomičnih točaka sastoji od točaka jednog pravca (osi); os je simetrala spojnice bilo koje točke izvan osi i njezine slike; ***planarna*** *~ mat.* izometrija prostora čije nepomične točke tvore ravninu i ta ravnina je simetralna ravnina spojnice bilo koje točke i njezine slike; zrcaljenje, refleksija // **simetrála** *ž mat.* pravac (tj. simetrala nekog skupa točaka u ravnini) s obzirom na koji je dani skup točaka osno simetričan; raspolovnica, sumjernica △ *~* ***dužine*** *mat.* pravac koji prolazi polovištem te dužine i okomit je na nju; *~* ***kuta*** *mat.* pravac koji prolazi vrhom kuta i dijeli ga na dva jednaka kuta (u prostoru analognu ulogu ima simetralna ravnina); **sȉmetrālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada simetrali, koji ima njezina svojstva ili se na nju odnosi; **simètrič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1. a.** koji na obje polovice odgovara mjeri, koji je jednak; razmjeran [*~na relacija*; *~na matrica*; *~ni operator*] **b.** koji se odlikuje skladom, koji odražava sklad; skladan **2.** koji se odnosi na simetriju (**1**) **3.** *mat.* u geometriji, svojstvo figure u ravnini ili prostoru da postoji simetrija koja tu figuru preslikava samu u sebe; intuitivno, figura je tim pravilnija što ima više takvih simetrija △ *~****na funkcija*** *mat.* funkcija koja se ne mijenja pri permutaciji varijabli; **simètrično** *pril.* na simetričan način, usklađeno, jednakomjerno, proporcionalno; **simètričnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo raznih objekata koji zadovoljavaju stanovite osobine pravilnosti (simetrije); sumjernost, zrcalnost
✧ *grč.* symmetría: razmjer, sklad ≃ SIM- + -METRIJA

simfìlija *ž zool.* zajednički život nekih životinja radi uzajamne koristi // **sìmfīl** *m* ⟨G simfíla⟩ *zool.* životinja koja živi u simfiliji
✧ *grč.* symphilía ≃ SIM- + -FILIJA

simfíza *ž anat.* spoj kostiju vezivnom hrska-

vicom [*pubična* ~ spoj između dviju stidnih kostiju] // **simfìstičkī** *prid.* koji se odnosi na simfizu

✧ *nlat.* ← *grč.* sýmphysis: zajednički rast ≃ SIM- + -FIZA

simfizioràfija *ž med.* operativno spajanje odvojenih simfiza

✧ *v.* simfiza + *grč.* rhaphḗ: spoj

sìmfōnija *ž* **1.** *glazb. pov.* **a.** u glazbenoj teoriji starih Grka naziv za unisono **b.** u srednjem vijeku ime nekih instrumenata (s tipkama) ili skupine instrumenata **2.** *glazb.* opsežna orkestralna kompozicija, ob. u 3 do 4 stavka **3.** *razg. ekspr.* raskoš, razigrana ljepota [~ *boja*] // **simfòničār** *m glazb.* **1.** skladatelj koji piše simfonije **2.** reproduktivni umjetnik koji izvodi simfonije, član simfonijskog orkestra; **simfòničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* simfoničar; **simfòničarskī** *prid.* koji se odnosi na simfoničare; **simfòničarski** *pril.* kao simfoničar, na način simfoničara; **simfonijèta** *ž* ⟨G *mn* simfonijétā⟩ *glazb.* simfonija manjeg opsega i jednostavnijeg sadržaja; često namijenjena komornom ili gudačkom sastavu; **simfònījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na simfoniju [~*a glazba*; ~*i koncert*] △ ~***a pjesma*** *glazb.* vrsta programne glazbe koja se razvila u romantizmu (obično jednostavačna orkestralna skladba neodređenog oblika); ~***i jazz*** (*izg.* ~i džȅz) *glazb.* vrsta zabavne glazbe s elementima jazza u izvođenju velikog orkestra; ~***i orkestar*** *glazb.* orkestar u kojem pretežu gudački instrumenti, ima raznih puhaćih instrumenata, udaraljki, ponekad harfa, klavir, orgulje, najveći orkestar; veliki orkestar

✧ *njem.* Symphonie *fr.* symphonie ← *lat.* symphonia ← *grč.* symphōnía: suglasje ≃ SIM- + -FONIJA

simforikàrpus *m bot.* ukrasni grm s bijelim bobama (*Symphoricarpus racemosus*) iz porodice kozokrvnica (*Caprifoliaceae*) podrijetlom iz Sjeverne Amerike

✧ *nlat.* symphoricarpus ≃ *grč.* sýmphoris: koristan + karpós: plod

Sìmhat Tôra *jud.* židovski blagdan posvećen Tori (23. tišri, listopad/studeni), radost Tore

✧ *hebr.* simḥath tōrāh

Sı́mić, Novak (1906–1981), hrv. romanopisac, novelist, esejist, često zaokupljen temama iz rodne Bosne (*Braća i kumiri*, *Sumrak Tašlihana*, *Nepoznata Bosna*)

sìmile *pril. glazb.* oznaka da se određeni odlomak kompozicije izvodi na isti način kao i prethodni

✧ *lat.*: usporedba, slika, sličnost, poredba ← similis: sličan

similis simili gaudet (*izg.* sìmilis sìmili gȁudet) sličnosti se privlače; jednak se veseli jednakom

✧ *lat.*

simiològija *ž zool.* znanstvena disciplina koja proučava život majmuna

✧ *lat.* simia: čovjekoliki majmun + -LOGIJA

simìōn *m* ⟨G simióna⟩ *pravosl.* znak koji ukazuje na prisutnost u svijetu nečega savršenijeg

✧ *grč.* sēmeîon: znak

sìmit *m reg.* mali okrugli pekarski kruh od bijelog brašna // **simìdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* pekar koji peče simite

✧ *tur.* simit, simid ← *arap.* sämīd

Simmel (*izg.* Sìml), **George** (1858–1918), njemački sociolog i filozof, začetnik tzv. formalne sociologije; znatni doprinosi filozofiji kulture i filozofiji života

sȉmo *pril. arh.*, *v.* ovamo

✧ *prasl.* *sь: ovaj, *se: ovo + *v.* amo, ovamo

Sìmon, bar Giora (1. st.), vođa židovskog ustanka protiv rimskih vlasti 66–69; zarobljen prilikom pada Jeruzalema i pogubljen javno u Rimu (70)

Simon[1] (*izg.* Simôn), **Claude** (1913), francuski pisac, autentični predstavnik francuskog novog romana (*Vjetar*, *Trava*, *Flandrijska cesta*, *Georgike*); Nobelova nagrada 1985.

Simon[2] (*izg.* Sȁimen), **Herbert** (1916), američki sociolog i ekonomist (*Biheviorisitički model racionalnog izbora*); Nobelova nagrada za ekonomiju 1978.

Simonetti (*izg.* Simonȅti), **Ivan** (1817–1880), hrv. slikar; veći dio života proveo u Veneciji, portretirao poznate i ugledne osobe, slikao minijature, crkvene slike (*Autoportret*)

simònija *ž kat. pov.* trgovanje crkvenim službama i privilegijima (oprostima grijeha i sl.); svetotržje, svetoprodajstvo // **simònījskī** *prid.* koji se odnosi na simoniju; **simònījski** *pril.* tako da se provodi simonija; **simònist** (**simonȉst**) *m* onaj koji se bavi simonijom; **simònistkinja** *ž*, *v.* simonist

✧ *lat.* simonia (prema liku Simona Čarobnjaka koji je pokušavao kupiti apostolske moći)

simorfìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *biol.* po-

dudaranje oblika tijela životinje s oblicima u okolišu
✧ SIM- + -MORFIZAM

simpatektòmija *ž med.* kirurško presijecanje pojedinih niti simpatikusa radi liječenja nekih bolesti
✧ *v.* simpat(ikus) + *v.* ektomija

simpatètič|an *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji odrazuje neko drugo djelovanje △ ***~na tinta***, ***~no crnilo*** nevidljiva tinta koja ima svojstvo da postane vidljiva i čitljiva tek nakon neke posebne radnje (grijanje, utjecaj svjetla, kemikalija i sl.)
✧ *nlat.* sympatheticus ← *v.* simpatija

simpàtij|a *ž* **1.** *psih.* obostrana naklonost i razumijevanje između dviju osoba; privlačnost [*gajiti ~u prema kome*], *opr.* antipatija **2.** sposobnost da se dijele tuđi osjećaji, zanimanje ili zabrinutost za druge [*imam ~u za njegov slučaj*], *usp.* empatija **3.** osoba prema kojoj se osjeća naklonost [*njegova ~a*] // **simpàtič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji pobuđuje simpatiju, koji se sviđa; dopadljiv [*~an čovjek*; *~na ideja*]; **simpàtično** *pril.* na simpatičan način, milo, prihvatljivo, ljubazno [*~ djelovati*]; **simpàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je simpatično ili osobina onoga koji je simpatičan; **simpatìzēr** *m* ⟨G simpatizéra⟩ onaj koji gaji simpatije prema komu/čemu [*~ stranke*]; **simpatìzerka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* simpatizer; **simpatìzērskī** *prid.* koji se odnosi na simpatizere; **simpatìzērski** *pril.* kao simpatizer, na način simpatizera; **simpatizírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* simpatìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.*.-ānje⟩ osjetiti/osjećati simpatiju prema komu/čemu
✧ *grč.* sympátheia ≃ SIM- + -PATIJA

simpatikoblàstōm *m* ⟨G simpatikoblastóma⟩ *pat.* hormonski inaktivan maligni tumor živčanog sustava i srži nadbubrežne žlijezde
✧ *v.* simpatikus + *v.* blastom

simpatikolìtici *m mn* ⟨N simpatikolìtik⟩ *farm.* sredstva koja suzbijaju eventualno negativne učinke nadražaja simpatičkoga živčanog sustava
✧ *v.* simpatikus + *grč.* lytós: topiv

simpatikomimètici *m mn* ⟨N simpatikomimètik⟩ *farm.* sredstva koja oponašaju fiziološke prenosioce podražaja u simpatičkom živčanom sustavu
✧ *v.* simpatikus + *grč.* mimētikós: vješt oponašanju

simpàtikus *m anat.* autonomni živčani sustav, dio vegetativnog živčanog sustava; ubrzava rad srca i suzuje krvne žile // **simpàtičkī** *prid.* koji se odnosi na simpatikus [*~ sustav* simpatikus]
✧ *nlat.* sympaticus, *v.* simpatija

simpàtrījsk|ī *prid.*, ob. u: △ ***~e (simpatrične) vrste*** *biol.* srodne biljne i životinjske vrste koje žive na zajedničkom prostoru, ali zbog genetskih razlika među njima nema razmnožavanja
✧ SIM- + *lat.* patria: očevina, domovina

sìmpleks *m* (*prid.* u vezama riječi) **1.** onaj koji je jednostavan, iskren, pošten **2.** onaj koji je lud; luđak, budala **3.** *gram.* riječ koja nije složenica △ ***~-metoda*** u ekonomiji, opća metoda za rješavanje problema linearne optimalizacije // **simplicìstičkī** *prid.* koji se odnosi na simplicizam; **simplicìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** osobina onoga koji je jednostavan; jednostavnost **2.** prihvaćanje stvari i zbivanja s povjerenjem, bez primisli o podvali, vjerovanje u dobre namjere svih i svakoga; prostodušnost, bezazlenost, glupost, priglupost **3.** lako proziranje čega; prozirnost, jasnoća
✧ *lat.* simplex ≃ simplicitas: jednostavnost

simplex sigillum veri (*izg.* sìmpleks sigìlum vêri) *posl.* jednostavan je pečat istine
✧ *lat.*

simplificírati (što) *dv.* ⟨*prez.* simplifìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ činiti/učiniti jednostavnim ili jednostavnijim; pojednostaviti/pojednostavljivati // **simplifikácija** *ž* **1. a.** oblik intelektualne racionalizacije; pojednostavljenje **b.** stanje onoga što je pojednostavljeno, simplificirano [*ovakvo objašnjenje je čista ~, ali slušateljima je to potrebno*] **2.** *ekon.* pojednostavljenje sredstava rada i procesa rada kako bi se ubrzale radne operacije; **simplifikātor** (**simplifikâtor**) *m* onaj koji nepotrebno, pretjerano ili nedopustivo simplificira; **simplifikātorica** *ž*, *v.* simplifikator; **simplifikātoričin** *prid.* koji pripada simplifikatorici
✧ *lat.* simplificare

sìmploka *ž* ⟨D L -i⟩ *književ.* stilska figura: dva ili više stihova počinje i završava istom riječju
✧ *grč.* symplokḗ: isprepletanje ≃ SIM- + plokḗ: pletenje

Sìmplon (**Simplôn**) *m geogr.* alpski prijevoj između Francuske i Italije, od 1906. tada najduži željeznički tunel (19,8 km)

simpòdija *ž pat.* prirođena malformacija; sraslost nogu

✧ *nlat.* sympodium ≃ SIM- + -PODIJA

sìmpōzīj (**simpôzīj**) *m* **1.** *pov.* gozba, često sa sviračicama i plesačicama kod antičkih Grka i Rimljana **2.** sastanak stručnjaka radi raspravljanja o određenoj temi; skup // **sìmpōzījskī** *prid.* koji se odnosi na simpozij [~ *referat*]; **sìmpōzījski** *pril.* kao na simpoziju, na način kako traže običaji simpozija

✧ *grč.* sympósion: zabava s pićem ≃ SIM- + pósis: pijenje

sìmptōm *m* ⟨G simptóma⟩ **1.** *med.* promjena u tjelesnim osjećajima, funkcijama ili izgledu koji ukazuju na poremećaj, abnormalnost ili bolest **2.** znak, nagovještaj nekog zbivanja [~ *rata*] **3.** vanjski znak čega [*inflacija je ~ dubljih gospodarskih poremećaja*] // **simptomàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji sadrži simptome, koji ukazuje na što kao simptom; **simptomàtično** *pril.* na simptomatičan način, znakovito, karakteristično, upućivački; **simptomàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je simptomatično; **simptòmatskī** *prid.* koji se odnosi na simptome △ **~a psihoza** *pat.* posljedica oštećenja mozga kod različitih bolesti; **~a terapija** *med.* terapija koja liječi pokazatelje bolesti, *opr.* etiološka terapija, *v.* etiološki △; **simptòmatski** *pril.* tako da se iskazuje na način simptoma, kao simptom

✧ *lat.* symptoma ← *grč.* sýmptōma: slučaj (symptōmatikós: slučajan) ≃ SIM- + píptein: padati

simptomatològija *ž med.* dio medicine koji proučava simptome bolesti // **simptomatòloškī** *prid.* koji se odnosi na simptomatologiju

✧ *v.* simptom + -LOGIJA

sìmsija *ž* ⟨G *mn* sìmsījā⟩ *reg.* lula, ob. okovana srebrom

✧ *tur.* simsi ← *perz.* sīm: srebro + *tur.* -SI: poput

simulàkrum (**simulâkrum**) *m* kip ili kumir izrađen kao likovni prikaz koga ili čega, vjeran odraz čega, slika i prilika koga ili čega; priviđenje, avet, sablast [*nama je svejedno želi li nas Europa kolonizirati, kultivirati ili proučavati kao ~ vlastite prošlosti*]

✧ *lat.* simulacrum, *v.* simulirati

simulírati (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* simùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* simùlīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** pretvarati se, prenemagati se [~ *bolest*] **2.** stvarati uvjete kakvi vladaju negdje drugdje ili u pretpostavljenim okolnostima (npr. modelirati neki sustav pomoću računala) [~ *bestežinsko stanje*; ~ *bombardiranje*] // **simulácija** *ž* **1.** *fiz. kem.* modeliranje procesa u nekom sustavu (ispitivanje ponašanja mnogih sustava lakše je i jeftinije provesti simulacijom nego li direktnim ispitivanjem tih sustava) [~ *zrakopraznog prostora*] **2.** *med.* svjesno ili namjerno ponašanje kojim se zdrava osoba želi prikazati bolesnom, ob. u namjeri ostvarenja koristi ili radi izbjegavanja odgovornosti (ob. kaznene); pretvaranje, glumljenje, *opr.* disimulacija **3.** *pravn.* u građanskom pravu svjesni nesklad između volje i njezinog očitovanja u slučaju kad stranke samo prividno sklapaju neki posao **4.** *inform.* **a.** oponašanje nekog procesa kompjuterskim programom [~ *tržišta*] **b.** *razg.* vrsta računalnih igara u kojima je cilj simuliranje stvarnih uvjeta kakvi se nalaze u određenoj okolini [~ *zrakoplova*; ~ *bolida*]; **simulácījskī** *prid.* koji se odnosi na simulaciju [~ *model*]; **simùlant** (**simulânt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji simulira, hini, koji se pretvara; pretvorica; **simùlantkinja** (**simùlantica**) *ž*, *v.* simulant; **simùlantskī** *prid.* koji se odnosi na simulante; **simùlantski** *pril.* kao simulant, na način simulanata; **simùlātor** (**simulâtor**) *m tehn.* uređaj koji simulira neku stvarnu pojavu ili proces (vožnju automobilom, avionom i sl.); **simùlātorskī** *prid.* koji se odnosi na simulator

✧ *njem.* simulieren ← *fr.* simuler ← *lat.* simulare: oponašati (simulans: koji oponaša) ≃ similis: sličan

sìmultān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se pojavljuje, postoji ili se izvodi u isto vrijeme; istovremen, istodoban [~*o prevođenje*; ~*a pozornica*] // **simultanìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *lik.* objekt viđen istodobno iz različitih aspekata predočen na istoj slici (npr. u kubizmu); **simùltānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *šah* istodobna igra jednog šahista protiv većeg broja igrača; **sìmultāno** *pril.* na simultan način; **sìmultānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je simultano; istovremenost, istodobnost

✧ *njem.* simultan ≃ *lat.* simul: zajedno

sìmūn *m*, *v.* samum

sin *krat. mat.* oznaka za trigonometrijsku funkciju sinus

sȋn *m* ⟨N *mn* sȉnovi/sȋni *knjiž.*, G sȉnōvā/sinóvā⟩ **1.** osoba muškoga spola prema svojim roditeljima [*prvorođeni ~*; *zakoniti ~*] **2. a.** *fam.* (u prisnom obraćanju starije osobe) mlađi muškarac [*~e moj, to ti ne valja*] **b.** (ob. *mn*) mladi naraštaj, novo pokoljenje [*od oca na ~a* s naraštaja na naraštaj] △ ***duhovni*** ~ pristalica nečijeg učenja; ~ ***prirode*** čovjek koji živi prirodnim životom // **sȉnak** *m* ⟨G sȋnka, V sȋnko/sȋnče *ekspr. knjiš.*, N *mn* sȋnci⟩ *hip.* od sin; **sȉnčić** *m dem.* od sin; **sȋnov** *prid.* koji pripada sinu; sinovljev, sinovlji; **sinóvac** *m* ⟨G -vca, V sȉnōvče, N *mn* -vci, G sìnōvācā⟩ bratov sin drugom bratu ili drugoj braći; bratanac; nećak; **sȉnovljev** *prid.* koji pripada sinu; **sȉnovljī** *prid.* **1.** *ekspr.* sinov **2.** koji pripada sinovima; sinovski; **sȋnovskī** *prid.* koji se odnosi na sina i sinove; **sȋnovski** *pril.* kao sin i sinovi, na način sina i sinova

♦ **Sȉniša** m. os. ime (narodno) ◇ *pr.*: **Ràdusin** (190, Gračac, Slavonija, Zagreb i okolica, *v.* i rad[1]), **Radusínović** (Slavonija, Banovina), **Sȋnčić** (410, Opatija, Primorje, Istra), **Sȉnek** (Garešnica, Daruvar), **Sȉničić** (120, Nova Gradiška, sred. Dalmacija), **Sínić** (Ogulin, Rijeka), **Sínkić** (Kutina, Zagreb, *v.* i Šimun), **Sínko** (Međimurje, Rijeka, *v.* i Šimun), **Sínković** (1500, Zabok, Zagreb, Međimurje, Zagorje, *v.* i Šimun), **Sinóvčević** (Požega, Slav. Brod), **Sȉnōvčić** (590, Split, sred. Dalmacija, Brač, Zadar), **Sinóvec** (Zagreb, Ivanec)

✧ *prasl.* i *stsl.* synъ (*rus.* i *polj.* syn), *lit.* sūnus ← *ie.* *suHnus (*grč.* hyiós, *skr.* sūnu-)

sȉn *m lingv.* **1. a.** dvadeset prvo slovo feničkog i židovskog alfabeta **b.** *pov.* **2.** trinaesto slovo arapskog alfabeta

SIN-, SIM- kao prvi dio riječi znači zajedno; sa-, su-, uz- [*simfilija*; *sinehtrija*]

✧ *grč.* sýn: s, sa, zajedno, pored (*prij.*)

Sínac *m* ⟨G -nca⟩ naselje (u blizini Otočca), 1041 stan. // **sínačkī** *prid.* koji se odnosi na Sinac

sinadèlfus *m pat.* malformacija ploda (četiri ruke i četiri noge)

✧ *grč.* synádelphos: koji ima brata ili sestru ≃ SIN- + adelphós: brat

sinagóga *ž* ⟨D L -i⟩ *jud.* židovski hram, bogomolja i mjesto za sastajanje i učenje; ob. posebno građena zgrada, ali može biti i soba u stanu u kojoj je Tora postavljena na zidu u pravcu Jeruzalema; bet-kneset // **sȉnagogāln|ī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na sinagogu i sinagoge [*~a arhitektura*]

✧ *lat.* synagōga ← *grč.* synagōgḗ: skupljanje ≃ SIN- + agōgḗ: vođenje

sinàgot *m* ⟨G *mn* sinagótā⟩ *pom. pov.* vrsta koče iz Bretanje s dva jarbola i jedrima; duljine 10 m

Sȉnaj *m* **1.** *geogr.* poluotok između Sredozemnog i Crvenog mora, o. 60.000 km², pripada Egiptu **2.** *bibl.* na Sinaju su Izraelci, povlačeći se iz Egipta u Palestinu (13. st. pr. Kr.), od Mojsija primili deset zapovijedi Božjih (Dekalog) // **Sinájac** *m* (**Sȉnājka** *ž*) ⟨G -jca, N *mn* Sinájci, G Sìnājācā⟩ stanovnik Sinaja; **sȉnajskī** *prid.* koji se odnos na Sinaj i Sinajce [*Sinajska pustinja*]

sinàksār *m* ⟨G sinaksára⟩ *pravosl.* životopisi svetaca poredani prema datumima crkvenog kalendara

✧ *nlat.* synaxarion ← *srgrč.* synáksarion

sinàksis *m rel. pov.* skupovi prvih kršćana na molitvu; preteča svih kasnijih liturgijskih skupova

✧ *grč.* sýnaksis: sastanak ≃ SIN- + ágein: voditi

sinàlefa *ž* ⟨G *mn* sinàlēfā⟩ *fon.* spajanje dvaju dugih samoglasnika u jedan

✧ *nlat.* synaloepha ← *grč.* synaloiphḗ ≃ SIN- + aleíphein: mazati, mastiti

sinàntrop *m antrop.* fosilni ostaci pračovjeka (*Homo erectus pekinensis*) nađeni J od Pekinga zajedno s kamenim oruđem; pekinški čovjek

✧ *nlat.* Sinanthropus ← *lat.* Sinae: Kinezi + *grč.* ánthrōpos: čovjek

sinàpis *m kulin.* pikantan začin od gorušice s dodatkom crnog vina; gorušica, slačica; muštarda, senf

✧ *lat.* sinapi: muštarda ← *grč.* sínapi

sinàpsa *ž anat.* mjesto membranskog kontakta dviju živčanih stanica ili živčane i efektorne ili osjetne stanice // **sinàpsija** *ž* ⟨G *mn* sinàpsījā⟩ *lingv.* značenjska jedinica sastavljena od više monema

✧ *nlat.* synapsis ← *grč.* sýnapsis: spoj ≃ sis: doticanje SIN- + háptein: dotaknuti

sinartróza *ž anat.* vrsta nepomična spoja među kostima

✧ *nlat.* ← *grč.* synárthrōsis ≃ SIN- + árthron: ud + -OZA

Sinatra (*izg.* Sinàtra), **Frank** (1915–1998), američki pjevač zabavne glazbe i uspješan filmski glumac; vrstan interpretator skladbi finih emotivnih prijelaza i umijeća fraziranja

sincere et constanter (*izg.* sincére ȅt konstànter) iskreno i postojano
✧ *lat.*

sìncīcīj (**sincȋcij**) *m biol.* protoplazmatska masa s više jezgara; javlja se i u biljaka i u životinja
✧ *nlat.* syncitium ≃ SIN- + *grč.* kýtos: šupljina

sìnciput *m anat.* prednji dio lubanje
✧ *lat.*: pola glave ≃ semi: pola + caput: glava

Sinclair (*izg.* Sinklȇr), **Upton Beall** (1878–1968), američki romanopisac socijalne orijentacije (*Džungla, Petrolej, Kralj Ford*)

sindaktìlija *ž pat.* prirođeno srasli prsti na šakama ili stopalima
✧ *nlat.* syndactilus ≃ SIN- + *grč.* dáktylos: prst

Sȉndbad (**Sȉnbad**) *m knjiž.* bogataš iz Bagdada koji je doživio mnogo pustolovina na svojih sedam predivnih putovanja, lik iz arapskih *Priča 1001 noći*

sindèreza *ž fil.* savjest (Sv. Jeronim, Toma Akvinski)

sindètičkī *prid. gram.* koji veže, povezuje; vezivni, spojni
✧ *grč.* syndetikós: povezan zajedno ≃ SIN- + deȋn: vezati

sindezmòfīt *m* ⟨G sindezmofíta⟩ *pat.* koštana spona; nastaje u tijeku ankiloznog spondilitisa
✧ *grč.* sýndesmos: spona ≃ SIN- + desmós: vez + -FIT

sindezmològija *ž med.* dio anatomije koji proučava veze među kostima
✧ *grč.* sýndesmos: spona + -LOGIJA, *v.* sindezmofit

sȉndhi *m lingv.* novoindijski jezik oko donjeg toka rijeke Inda; pripada *SZ* jezicima sanskrtske grupe indoiranskih jezika
✧ *arap.* sindī ← *hind.* sindh: more, ocean ← *skr.* sindhu: rijeka

sindijàzmičkī *prid.*, ob. u: △ ~ ***brak*** monogamni brak u kojem muškarac zadržava pravo poligamije
✧ *nlat.* syndyamicus

sìndik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici, G sȉndīkā⟩ *pov.* **1.** u antičkoj Grčkoj branitelj na sudu **2.** *reg.* gradski službenik, nadgleda opskrbu žitom, račune, djelovanje kneza i sl. (u Dalmaciji)
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Sȉndičić** (200, Krk, Primorje, Zadar), **Sȉndik** (Split, Dalmacija)
✧ *lat.* syndicus: gradski službenik ← *grč.* sýndikos: savjetnik optuženog, odvjetnik, zastupnik ≃ SIN- + díkē: parnica

sindìkāt *m* ⟨G sindikáta⟩ **1.** organizacija radnika i službenika kojoj je zadatak da proučava, brani, zaštićuje i unapređuje radne, društvene, pravne i druge interese i prava svojih članova [~ *metalaca*] **2.** *žarg.* gangstersko udruženje; mafija // **sindikàlist** (**sindikalȉst**) *m* **1.** član sindikalne organizacije **2.** onaj koji radi u sindikatu, koji se bavi sindikalnim radom; **sindikàlistkinja** (**sindikàlistica**) *ž*, *v.* sindikalist; **sindikalȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na sindikalizam i sindikaliste; **sindikalȉstički** *pril.* kao sindikalist, na način sindikalista; **sindikalȉzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** pokret koji ima za cilj okupiti osobe koje obavljaju isti ili sličan posao kako bi se zaštitili njihovi interesi **2.** *pov.* struja u radničkom i socijalističkom pokretu u 19. i poč. 20. st.; susteže se od sudjelovanja u političkim borbama i ciljevi su joj isključivo poboljšanje ekonomskog položaja radništva; **sȉndikāln|ī** *prid.* koji se odnosi na sindikat i sindikate [~*i povjerenik*] △ ~***a prava*** kolektivna prava članova sindikata (pravo na organiziranje, na kolektivno pregovaranje, na štrajk i sl.); ~***i pokret*** ukupnost sindikata, njihovih aktivnosti i ciljeva; **sindìkātski** *pril.* kao sindikat, na način sindikata, pomoću sindikata
✧ *njem.* Syndikat *fr.* syndicat ← *srlat.* syndicatus: ured sindika ← *lat.*, *v.* sindik (1)

sìndrōm (∅, čega) *m* ⟨G sindróma⟩ **1.** *med.* više simptoma ili anomalija koji se zajedno pojavljuju i sačinjavaju određenu kliničku sliku tipičnu za neki poremećaj ili bolest **2.** skup više nepovoljnih elemenata koji sačinjavaju određenu pojavu [~ *šovinizma*] △ ***posttraumatski*** ~ posttraumatski stresni poremećaj, *v.* posttraumatski △; ~ ***Paje Patka*** *sociol. iron.* stanje građanina koji se buni, ali ne može ništa izmijeniti na svom položaju u društvenim odnosima i prilikama; ~ ***stečenog gubitka imuniteta***, *v.* AIDS; ***vijetnamski*** ~ *pat. psih.* asocijalno, najčešće agresivno ponašanje i nemogućnost uklapanja u civilni način života nakon sudjelovanja u ratnim operacijama (pod ovim nazivom

pojavio se kao posljedica vojnog angažmana SAD-a u Vijetnamu)
✧ *nlat.* syndrome ← *grč.* syndromḗ: strka, gomilanje ≃ SIN- + -DROM
sìndžīr *m* ⟨G sindžíra⟩ **1.** *ekspr. knjiš.* okovi, lanac u koji se sputava robijaš i sl. verige **2.** *pren.* lanci ropstva; ropstvo, okovi
✧ *tur.* zincir ←*perz.* zenğīr: sa, zajedno
sìnđel *m* ⟨G *mn* sȉnđēlā⟩ *pravosl.* monah s višom bogoslovnom spremom
✧ *srgrč.* sýgkellos ≃ SIN- + *grč.* kéllion: ćelija
Sìnđelić, **Stevan** (?–1809), srp. vojvoda iz Prvoga srpskog ustanka, mitski simbol srpskog nacionalnog pokreta
sine anno et loco (*izg.* sȉne ȁno ȅt lȍko) u bibliografiji oznaka da publikacije nemaju naznačenu godinu i mjesto izdavanja, *usp.* sine nomine
✧ *lat.*
sinèast (**sineȁst**) *m film.* onaj koji u filmskoj industriji obavlja kakav umjetnički posao (režiser, kamerman i sl.) // **sinèastica** *ž*, *v.* sineast
✧ *fr.* cinéaste
sine cura (*izg.* sȉne kûra) bez brige
✧ *lat.*
sìnēdrīj (**sinêdrīj**) *m pov.* **1.** u antičkoj Grčkoj vijeće ravnopravnih članova zaduženo za javne poslove; Sanhedrin **2.** visoko židovsko duhovno i svjetovno sudište u Jeruzalemu u grčko i rimsko doba
✧ *grč.* synédrion: sjednica ≃ SIN- + hédra: sijelo
sine dubio (*izg.* sȉne dȕbio) bez sumnje
✧ *lat.*
sinegdòha *ž* ⟨D L -i⟩ *knjiž.* retorička i pjesnička figura, te govorni i jezični postupak u kojem se uži pojam upotrebljava umjesto širega (odn. dio za cjelinu) (npr. »imati krov nad glavom« imati dom; »ostati bez glave« umrijeti)
✧ *grč.* synekdokhḗ ≃ SIN- + EK- + dékhesthai: primati
sinèhija *ž pat.* sraslost šarenice sa susjednim dijelovima oka
✧ *nlat.* synechia ← *grč.* synékheia: nastavljanje, sraštenost ≃ SIN- + ékhein: držati
sine ira et studio (*izg.* sȉne îra ȅt stȕdio) bez mržnje i pristranosti, promišljeno i objektivno (o stavu prema povijesnim događajima, o odnosu prema sukobljenim stranama, o odnosu prema krivcu)
✧ *lat.* (Tacit)
sinekològija *ž ekol.* grana ekologije koja se bavi proučavanjem biljnih i životinjskih zajednica odn. kopnenih i vodenih ekosistema
✧ SIN- + *v.* ekologija
sinèktika *ž* ⟨D L -ici⟩ *psih.* poticajna metoda za podizanje grupne kreativnosti i stvaranje ideja na osnovi analogija iz prethodnih iskustava
✧ *grč.* synektikós: koji drži zajedno ≃ SIN- + ékhein: držati
sinekúra *ž* dobro plaćen položaj, traži malo ili nimalo rada ili odgovornosti // **sinekùrist** (**sinekurȉst**) *m* onaj koji uživa sinekuru, koji je dobio sinekuru, koji živi na sinekuri; **sinekùristica** (**sinekùristkinja**) *ž*, *v.* sinekurist; **sinekurȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na sinekuriste
✧ *srlat.* (beneficium) sine cura: (povlastice) bez brige
sine loco (*izg.* sȉne lȍko), *v.* sine anno et loco
sinemàskop *m film.* u modernoj filmskoj industriji i distribuciji najčešće primjenjivana tehnika »širokog platna«
✧ tvorničko ime proizvoda® ≃ KINEMA- + SKOP
sine mora (*izg.* sȉne mȍra) bez oklijevanja, bez premišljanja
✧ *lat.*
sine nomine (*izg.* sȉne nômine) u bibliografiji oznaka da publikacija nema navedenog autora, *usp.* sine anno et loco
✧ *lat.*
sine praeiudicio (*izg.* sȉne prejudìcio) bez zle slutnje; bez predrasude; ne namećući svoj sud konačnoj odluci
✧ *lat.*
sine qua non (*izg.* sȉne kvâ nôn), *usp.* condicio sine qua non, *v.* condicio △
sineráma *ž film.* tehnika snimanja i projiciranja filmova, sugerira prostornost slike
✧ tvorničko ime proizvoda®, *engl.* Cinerama ≃ sine(maskop) + (pano)rama
sinèreza *ž fon.* u grčkoj gramatici slijevanje dvaju susjednih vokala u jedan dugi ili u diftong, *opr.* dijereza
✧ *grč.* synaíresis: spajanje ≃ SIN- + haireîn: uzimati
sinèrgija *ž* **1.** *v.* sinergizam (**2**) **2.** *fiziol.* suradnja nekoliko organa ili mišića u zajedničkoj

funkciji 3. *ekon.* komplementarnost aktivnosti čiji je učinak veći od zbroja dijelova 4. zajednički napor, suradnja više čimbenika u obavljanju jednog posla ili funkcije // **sinèrgījskī** *prid.* koji se odnosi na sinergiju; **sinèrgījski** *pril.* (tako da djeluje) na način sinergije, kao sinergija; **sinèrgist** (**sinergìst**) *m* 1. činitelj koji djeluje u istom smislu kao i neki drugi činitelj (npr. lijek koji potencira djelovanje nekog drugog lijeka) 2. (*mn*) *anat.* grupa mišića koja u jednom zglobu vrši pokrete istog smjera, *opr.* antagonist; **sinergìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ 1. suradnja različitih činitelja (npr. pojedinih lijekova) ili organa u zajedničkom procesu 2. *teol.* načelo prema kojem se odnos između Boga i čovjeka zasniva na uzajamnom djelovanju u ispunjenju spasenja; sinergija

✧ *grč.* synergía: zajednički rad ≃ SIN- + érgon: rad

sinestézija *ž* 1. a. *psih.* učenje i osjećaj po kojem se ono što opažamo svojim osjetilima može miješati (mirisi imaju oblik, boje, zvukove itd.) b. *knjiž.* stilska figura povezivanja slika koje ne potječu od istoga osjetila [*meko plavetnilo*] 2. *fiziol.* osjet koji se pojavljuje u jednom dijelu tijela na podražaj primljen na drugom dijelu tijela // **sinestètičār** *m* onaj koji se bavi, koji objašnjava ili koji pristaje uz sinesteziju; **sinestètičarev** (**sinestètičarov**) *prid.* koji pripada sinestetičaru; **sinestètičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sinestetičar

✧ *nlat.* synesthesia ← *grč.* synaísthēsis: skupni osjet, skupno opažanje ≃ SIN- + aísthēsis: osjećanje

sinfalàngija *ž pat.* malformacija, sraštenje susjednih prstiju na šaci ili stopalu

✧ SIN- + *grč.* phálagks: kost između dva zgloba na prstu

sinfonia concertante (*izg.* simfònija končertànte) *glazb.* višestavačna skladba vedra ugođaja za dva ili više solističkih glazbala i orkestar

✧ *tal.*

sìngalskī *prid., v.* sinhalski

singàmija *ž biol.* spajanje dvaju gameta u procesu oplodnje; sastoji se od dviju faza: kariogamije i plazmogamije

✧ SIN- + -GAMIJA

singamóza *ž pat.* bolest uzrokovana nametničkim crvima koji se učvrste u dušniku ili bronhijama domaće živadi i drugih ptica

✧ *nlat.* syngomosis ← SIN- + *grč.* gámos: brak + -OZA

Sìngapūr *m geogr.* država, otok i grad uz krajnji *J* dio Malajskog poluotoka (*JI* Azija), 622 km², 2.876.000 stan., glavni grad Singapore // **Singapúrac** *m* (**Sìngapūrka** *ž*) ⟨G -rca, N *mn* Singapúrci, G Singàpūrācā⟩ stanovnik ili državljanin Singapura; **singapurizácija** *ž* singapuriziranost, stanje onoga što je singapurizirano, singapuriziranje; **singapurizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* singapurìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *pol. publ.* centralizirati državu (kao Singapur) radi postizanja niske cijene radne snage koja će biti prihvatljiva industrijskim i ekonomskim velesilama; **sìngapūrskī** *prid.* koji se odnosi na Singapur

Singer (*izg.* Sìnger) 1. **Isaac Bashevis** (1904–1991), američko-židovski književnik, do 1935. živio u Poljskoj; pisao pripovijetke i romane na jidišu o životu Židova u Poljskoj i Americi začinjene dubokom životnom mudrošću, često s primjesom humora i groteske i vrlo konkretnom poantom na kraju priče; oživio nestali svijet poljskih Židova i njihove običaje iz vremena prije holokausta (*Čarobnjak iz Lublina*, *Rob*, *Sotona u Goreju*, *Moskatovi*); Nobelova nagrada za književnost 1978. 2. **Isaac Merrit** (1811–1875), američki izumitelj; razvio i osmislio prvu mašinu za šivanje u kućnoj uporabi (tzv. singericu)

sìngeric|a *ž razg.* naziv za šivaći stroj; ob. starijih tipova

✧ prema I. M. Singeru, *v.*

singerie (*izg.* senžerī) *m lik.* dekorativni, groteskno-komičan slikani motiv koji je bio u modi u Francuskoj u razdoblju rokokoa

✧ *fr.* ≃ singe: majmun

singer-song writer (*izg.* sìnger-sȍng râjter) *m glazb.* 1. pjevač, autor glazbe i teksta u jednoj osobi; kantautor, trubadur 2. glazbeni iskaz stilski heterogenih američkih autora-izvođača; korijeni su u narativnoj tradiciji američkog folka, countryja i folk rocka 3. angloamerička inačica rock šansonijera

✧ *engl.*

sìngl *m* ⟨N *mn* sìnglovi⟩ 1. *sport* u tenisu i stolnom tenisu natjecanje pojedinaca, pojedinačna borba, *opr.* dubl 2. brodska kabina ili odjeljak spavaćih kola s jednom posteljom 3. *žarg.* osoba koja živi sama; samac 4. *glazb.* gramofonska ploča sa 45 okretaja

u minuti, s po jednom skladbom na svakoj strani [~-plȍča, opr. long-play]; singlica // sȉnglica ž, v. singl
✧ engl. single: sam, jedan ← lat. singulus: pojedinačan

sìngltōn m u igri bridža jedina karta jedne boje koju tko od igrača ima
✧ engl. singleton

Sȉng-Sȉng m 1. pov. zatvor u Ossiningu (od 1901), New York, čuven po nehumanom postupku prema zatvorenicima 2. pren. svaki državni zatvor, često pojam za zatvorsko mučilište 3. (sing-sing) razg. tkanina s poprečnim širokim prugama
✧ amer.engl.

Singspiel (izg. zȉngšpīl) m kazal. igrokaz s pjevanjem i muzikom, u 18. st.; popularna forma kazališne umjetnosti u zemljama gdje se govorilo njemački, usp. melodrama
✧ njem.

sȉngulār m gram. oblik riječi koji označuje da onoga što se broji nema više od jedan; pripada široj kategoriji broja; jednina △ ***singularia tantum*** (izg. singulâria tàntum) gram. imenica koja ima samo oblik jednine, nema plural, opr. pluralia tantum // **singularìzam** m ⟨G -zma⟩ fil. smjer koji sveukupnu raznolikost svijeta izvodi iz jednog načela ili bića; **singularizírati** (∅) dv. ⟨prez. singularìzīrām, pril. sad. -ajūći, pril. pr. -āvši, gl. im. -ānje⟩ pretvoriti/pretvarati u oblik jednine; **sȉngulārnī** prid. koji se odnosi na singular [~ oblik]; **singulárnōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je singularno, što se javlja u jednini, u samo jednom obliku, opr. pluralnost
✧ lat. singularis

sìnhalskī (sìngalskī, sinhàlēškī) prid. prema Singali (Sinhalezi), starosjedioci Šri Lanke △ ~ ***jezik*** lingv. novoindijski jezik indoiranske grane indoeuropskih jezika koji se govori na JZ Šri Lanke
✧ skr. sinhala ≃ siṇha: lav

sinhondróza ž anat. hrskavični spoj među kostima
✧ grč. sygkhóndrōsis ≃ SIN- + khóndros: hrskavica + -OZA

sìnhron prid., v. sinkron

sinìceza (sinicéza) ž ⟨G mn sinìcēzā⟩ fon. stezanje dvaju vokala u jedan slog iako bi trebalo izgovoriti dva sloga
✧ njem. Synizese ← grč. synízēsis ≃ SIN- + hízein: sjediti

sinìgle m mn pat., v. hemoroidi

sìnija ž ⟨G mn sìnījā⟩ reg. nizak okrugao stol; sofra (1)
✧ tur. sini ← perz. sīnī: kineski ← arap. ṣīn: Kina

sinklinála ž geol. ulegnuti dio osnovnog strukturnog oblika nabranih slojeva Zemljine kore, dužine od nekoliko metara do nekoliko kilometara, opr. antiklinala
✧ SIN- + grč. klínein: naginjati

sìnklīt m ⟨G sinklíta⟩ pov. u Bizantskom Carstvu senat, vrhovno vijeće najviših državnih dostojanstvenika
✧ grč. sýgklētos: sazvan ≃ SIN- + klētós: pozvan

sinkòpa ž ⟨G mn sinkópā⟩ 1. gram. knjiž. izostavljanje glasa ili sloga u sredini riječi [drž'te] 2. glazb. prekid u pravilnom nizanju dijelova takta; spajanje u jedan ton druge polovine jednog takta s prvom polovinom sljedećeg takta 3. pat. iznenadni, prolazni gubitak svijesti, praćen nemogućnosti održavanja uspravnog položaja, iza kojeg se osoba obično brzo oporavlja // **sinkopírati** (∅) dv. ⟨prez. sinkòpīrām, pril. sad. -ajūći, pril pr. -āvši, gl. im. -ānje⟩ 1. gram. knjiž. skratiti/skraćivati riječi izostavljajući glas ili slog 2. glazb. prekinuti/prekidati ritam melodije, spajati tonove
✧ grč. sygkopḗ: izrezivanje ≃ SIN- + kóptein: udarati, sjeći

sinkrázija ž spajanje u jednu cjelinu; stapanje, miješanje // **sinkrázījskī** prid. koji se odnosi na sinkraziju
✧ grč. sýgkrasis ≃ SIN- + krâsis: miješanje

sinkretìz|am m ⟨G -zma, N mn -zmi⟩ 1. nerazdvojno stanje čega [prvobitna umjetnost ima jasna obilježja ~ma sastoji se od više nedjeljivih i neodijeljenih dijelova: glazba, pokret, govor] 2. filozofski ili teološki sustav koji nastoji spojiti nekoliko različitih učenja 3. lingv. pojava da jedan oblik obavlja istodobno više od jedne funkcije; jednačenje raznih entiteta u novoj strukturi ili obliku [~am padeža npr. izjednačavanje oblika genitiva, dativa, lokativa i instrumentala u nekih imenica: kosti]; sinkretizacija // **sinkrètičan** prid. ⟨odr. -čnī⟩ koji ima svojstva sinkretizma; **sinkrètičk|ī** prid. koji nastaje sinkretizmom, koji postoji u sinkretizmu [film je ~a umjetnost]; **sinkrètički** pril. na način sinkretizma; **sinkretizácija** ž, v. sinkretizam

✧ *grč.* sygkrētismós: savez Krećana (po predaji kretski su se gradovi ujedinjavali protiv zajedničkih neprijatelja) ≃ SIN- + Krêtes: Krećani + -IZAM

sinkrocìklotrōn *m* ⟨G sinkrociklotróna⟩ *fiz.* akcelerator, vrsta ciklotrona kod kojeg se frekvencija akcelerirajućeg električnog polja (koja je u običnom ciklotronu konstantna) sinkronizira s povećanim periodom čestica koje se ubrzavaju; kod relativističkih brzina povećava se masa čestica, i zbog toga period čestica više nije u fazi sa alternirajućim električnim poljem (čestice se više ne mogu ubrzavati), kako bi se to spriječilo frekvencija električnog polja se polako smanjuje u skladu s povećanjem mase čestica, tako se mogu dobiti energije i do 700 MeV za proton (kod običnog ciklotrona te energije su o. 10 MeV)

✧ *v.* sinkron + *v.* ciklotron

sìnkron (**sìnhron** *razg.* + *srp.*) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se događa ili postoji u isto vrijeme; istodoban, istovremen, sinkroničan [*~i prijenos*; *~i stroj*] **2.** koji se kreće ili radi zajedno istom brzinom, ritmom i sl. △ *~**i generator*** sinkroni izmjenični električni stroj koji služi kao generator; *~**i motor*** sinkroni izmjenični električni stroj koji služi kao motor; *~**o plivanje*** plivačka disciplina; uglavnom pod vodom više vježbača uz glazbu izvodi plesne i ritmičke pokrete; *~**i sat*** *tehn.* vrsta električnog sata sa sinkronim pogonom koji se napaja izmjeničnom strujom stalne frekvencije // **sinkròničan** *prid.* ⟨*odr.* -čni⟩ koji se odnosi na sinkroniju; sinkron; **sinkròničnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sinkronično, *usp.* sinkronija; **sinkrònija** (**sinhrònija** *razg.* + *srp.*) *ž* **1.** točno podudaranje u vremenu dviju ili više pojava; istodobnost, istovremenost **2.** *lingv.* razmatranje jezičnih pojava onako kako djeluju u određenom vremenskom stadiju, *opr.* dijakronija; **sinkrònījskī** *prid.* koji se odnosi na sinkroniju; **sinkrònījski** *pril.* na način sinkronije, kao sinkronija; **sinkronizácija** (**sinhronizácija** *razg.* + *srp.*) *ž* **1.** *fiz.* vremensko usklađivanje dvaju ili više strojeva, uređaja, sustava ili procesa **2.** *film.* **a.** u zvučnom filmu nasnimavanje prevedenih dijaloga na mjesto originalnoga **b.** u nijemom filmu dosnimavanje šumova, govora, glazbe **3.** vremenska usklađenost s čim [*u ovako složenom poslu kakav je izrada rječnika potrebna je i ~ svih poslova*]; **sinkronizácījskī** *prid.* koji se odnosi na sinkronizaciju; **sinkronìzātori** (**sinhronìzātori** *razg.* + *srp.*, **sinkronizâtori**) *m mn biol.* periodične promjene u okolišu koje mogu utjecati na ključne promjene u organizmima △ ***jaki*** *~ biol.* svjetlo, temperatura i sl.; ***slabi*** *~ biol.* ciklus svjetlo-tama, hranjenje-gladovanje i dr.; **sinkronìzīran** (**sinhronìzīran** *razg.* + *srp.*) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je usklađen s kim ili čim; **sinkronizírati** (**sinhronizírati** *razg.* + *srp.*) (što) *dv.* ⟨*prez.* sinkronìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** uskladiti/usklađivati u vremenu [*~ pokrete*; *~ mehanizme*] **2.** *film.* uskladiti/usklađivati zvučnu kulisu sa slikom filma [*~ film*]

✧ *grč.* sýgkhronos: istovremen ≃ SIN- + -KRON

sinkronòskop *m tehn.* dio uređaja za sinkronizaciju

✧ *v.* sinkron, sinkronizacija + -SKOP

sìnkrotrōn *m fiz.* kružni akcelerator elektrona (i u manjoj mjeri protona), koristi prsten snažnih magneta (magnetsko polje drži nabijene čestice na kružnoj putanji) i visokofrekventno električno polje (u radiofrekventnom području) koje ubrzava čestice, magnetsko polje je varijabilno i gibanje čestica se automatski sinkronizira s porastom magnetskog polja; tipično masa elektrona se povećava oko tisuću puta i njihova brzina se približava do 1% od brzine svjetlosti, elektroni kod tih brzina vrlo snažno zrače (sinkrotronsko zračenje), postižu se vrlo visoke energije u GeV području

✧ *v.* sinkron + *v.* (elek)tron

Sinn Féin (*izg.* Šìn Fèin) irska revolucionarna stranka, osnovana 1905. s programom nacionalnog oslobođenja i odvajanja Irske od Velike Britanije; 1919. proglasila osnivanje Republike Irske i osnovala vojsku (IRA); danas neznatan utjecaj u Republici Irskoj (ne prelazi ni izborni prag), ali vrlo velik utjecaj na katoličko stanovništvo u Ulsteru (*S* Irska), koji je ostao pod vlašću Velike Britanije

✧ *ir.*: mi sami

sìnōć *pril.* tijekom večeri jučerašnjeg dana // **sìnoćnjī** *prid.* koji se dogodio sinoć, koji je od sinoć [*~ događaj*]

✧ *prasl.* *sь: ovaj + *v.* noć

sìnōd *m* (**sinóda** *ž*) ⟨G sinóda⟩ **1.** *kršć.* zasje-

danje dostojanstvenika, sabor **2. a.** *pravosl.* administrativno arhijerejsko vijeće koje upravlja autokefalnom crkvom [*Sveti arhijerejski ~*] **b.** *kat.* sastanak svećenika jedne biskupije na kojem se vijeća o stvarima crkve, o pitanjima vjere i ćudoređa [*biskupska ~a*] // **sinòdič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ *astron.* koji se odnosi na vidljiv položaj nekog nebeskog tijela prema Suncu △ *~**an mjesec** astron.* vrijeme od jednog mlađaka do drugoga; *~**ni period** astron.* vrijeme za koje se neko nebesko tijelo, gibajući se oko Sunca, vrati u isti položaj prema Suncu; **sìnōdskī** *prid.* koji se odnosi na sinod i sinode; **sìnōdski** *pril.* (učiniti, odlučiti što) na sinodu, (donijeti odluku) autoritetom sinoda

✧ *lat.* synodus ← *grč.* sýnodos: sastanak ≃ SIN- + hodós: put

sinològija *ž* proučavanje jezika i kulture Kine // **sinòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi sinologijom; **sinològica** *ž*, *v.* sinolog; **sinològījskī** *prid.* koji se odnosi na sinologiju; **sinòlōškī** *prid.* koji se odnosi na sinologiju i sinologe

✧ *fr.* ← *njem.* Sinologie ≃ *lat.* Sinae: Kinezi ← *grč.* Sìnai + -LOGIJA

sinònīm *m* ⟨G sinoníma⟩ *lingv.* riječ koja se glasovnim sastavom razlikuje od druge s kojom ima **a.** isto značenje (npr. tisuća/hiljada, kiša/dažd); istoznačnica, pravi sinonim **b.** blisko značenje (npr. kuća/dom, obitelj/porodica); bliskoznačnica, nepravi sinonim, *usp.* homonim // **sinòniman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji je sinonim, koji ima svojstva sinonima; **sinonìmija** *ž*, *v.* sinonimnost; **sinonímnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ srodnost značenja; istoznačnost, bliskoznačnost, sinonimija; **sinònimskī** *prid.* koji se odnosi na sinonime; **sinònimski** *pril.* kao sinonim, na način sinonima

✧ *grč.* synṓnymon ≃ SIN- + -ONIM

sinòpija *ž* *lik.* zemljana boja u slikarstvu, pigment crvene do crvenosmeđe boje; crveni oker

✧ *lat.* Sinopis: oker nađen u grčkoj koloniji Sinopi

sinòpsis *m* **1.** nacrt, skica, pregled [*~ događaja*] **2.** sažet tekst kojim se najavljuje sadržaj glavnoga teksta koji slijedi ili će biti napisan (magisterija, doktorata i sl.), filma koji će se snimiti i sl. **3.** *kršć.* naziv za tri prva evanđelja (Matejevo, Markovo i Lukino) koja čine zaokruženu cjelinu jer su slična po obliku i sadržaju // **sinòptici** *m mn* ⟨N sinòptik⟩ *kršć.* pisci prvih triju evanđelja, Matej, Marko, Luka; pokazuju stanovite sličnosti i podudarnosti u svojim kazivanjima, *usp.* sinopsis (3); **sinòptičār** *m meteor.* onaj koji se bavi sinoptikom, stručnjak za prognozu vremena; **sinòptičārev (sinòptičārov)** *prid.* koji pripada sinoptičaru; **sinòptičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sinoptičar; **sinòptičarskī** *prid.* koji se odnosi na sinoptičare; **sinòptičarski** *pril.* kao sinoptičar, na način sinoptičara; **sinòptičk|ī** *prid.* *meteor.* koji se odnosi na istovremeno, koji daje pregled svih dijelova složene cjeline [*~a meteorologija*; *~i simboli*] △ *~**a karta** meteor.* vremenska karta na kojoj je posebnim simbolima prikazano vrijeme na nekom širem području; meteorološka karta; **sinòptika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *meteor.* dio meteorologije, znanost o vremenu i predviđanju vremena

✧ *grč.* sýnopsis (*grč.* synoptikós: koji ima sveobuhvatan pogled) ≃ SIN- + ópsis: gledanje

sinoptòfōr *m* ⟨G sinoptofóra⟩ *tehn. med.* aparat za ispitivanje i rehabilitaciju binokularnog vida

✧ SIN- + -OPT(IČKI) + -FOR

sinostóza *ž* *anat.* nepomični spoj između kostiju koje su spojene koštanom supstancijom

✧ *nlat.* synostosis ≃ SIN- + *grč.* ostéon: kost + -OZA

sinoùbōjstvo *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ ubojstvo sina // **sinoùbojica** *m* onaj koji je ubio svog sina; **sinoùbojičin** *prid.* koji pripada sinoubojici

✧ *v.* sin + *v.* ubiti, ubojstvo

sinovektòmij|a *ž* *med.* kirurško odstranjenje sinovijskog sloja zglobne čahure ili tetivne ovojnice [*izvesti/obaviti ~u*]

✧ *v.* sinovija + *v.* ektomija

sinóvija *ž* *anat.* žućkasta, bistra, viskozna zglobna tekućina, smanjuje trenje zglobnih površina // **sinóvijsk|ī** *prid.* koji pripada sinoviji ili se na nju odnosi [*~a membrana* unutrašnji sloj zglobne čahure]

✧ *nlat.* synovia ≃ SIN- + *lat.* ovum: jaje

sinovìjōm *m* ⟨G sinovijóma⟩ *pat.* sinovijski sarkom, zloćudni tumor sinovijske ovojnice

✧ *v.* sinovija + -OM

sinovìtis *m pat.* upala zglobne čahure, njezinog unutarnjeg sinovijskog sloja

✧ *v.* sinovija + -ITIS

sìntagma *ž* ⟨G *mn* sìntāgmā⟩ **1.** *lingv.* spoj dviju

ili više riječi u jednu sintaktičku cjelinu **a.** s jedinstvenim značenjem (npr. »dragi kamen« dragulj); sveza **b.** koji ima neku funkciju u rečenici (npr. »teški i natmureni oblaci«, »raditi u povrtnjaku«) [*nominalna ~*; *prijedložna ~*]; izraz, sintaktička skupina **2.** *pov.* zbirka, zbornik, metodička rasprava [*Sintagma Matije Vlastara* zbirka bizantskih propisa iz prve pol. 14. st.] // **sintàgmatskī** *prid.* koji se odnosi na sintagmu △ ~ ***odnosi*** *lingv.* odnosi što se uspostavljaju između elemenata koji se ostvaruju u istom govornom lancu; **sintàgmatski** *pril.* na način sintagme [*riječi se organiziraju ~*]

✧ *grč.* sýntagma: ono što je zajedno stavljeno u red ≃ SIN- + tagma: red

sìntaksa *ž* ⟨G *mn* sìntāksā⟩ **1.** *lingv.* dio gramatike koji proučava poredak, razmještaj i međusobno slaganje riječi u izraze ili sintagme (sintaksa izraza), rečenične službe (sintaksa rečenice) i slaganje rečenica u veće cjeline (sintaksa teksta) [~ *glagolskih vremena*; ~ *rečenice*]; skladnja **2. a.** *log.* disciplina koja se bavi proučavanjem unutarnje strukture logičkoga sustava **b.** *inform.* gramatika i rječnik nekog programskog jezika △ ~ ***padeža*** gramatička disciplina koja proučava službe pojedinih padeža u nekom jezičnom kontekstu // **sintàktičār** *m* onaj koji se bavi sintaksom; **sintàktičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sintaktičar; **sintàktičārskī** *prid.* koji se odnosi na sintaktičare; **sintàktičarski** *pril.* kao sintaktičar, na način sintaktičara; **sintàktičk|ī** *prid.* koji se odnosi na sintaksu [*~a pogreška*; *~a analiza*; *~i odnosi*]; **sintàktički** *pril.* po zakonitostima sintakse, na način kako traži sintaksa

✧ *grč.* sýntaksis: slaganje u red, uređivanje ≃ SIN - + táksis: red

sinterírānje *sr kem.* okrupnjavanje sitnozrnatih tvari u čvrstu poroznu masu grijanjem bez taljenja, *usp.* aglomeracija (3)

✧ *njem.* Sintern

sintesàjzer *m glazb.* elektronički glazbeni instrument s klavijaturom; proizvodi različite vrste sintetskih zvukova s velikim repertoarom ritmova, imitira različite glazbene instrumente

✧ *engl.* synthesizer

sintéza *ž* **1. a.** postupak kojim se razdvojene pojedinosti udružuju u jedinstvenu cjelinu **b.** misaona operacija kojom se udružuju pojmovi užeg opsega u logički šire pojmove ili sudove, *opr.* analiza (1) **2. a.** kompleksna cjelina sastavljena od ujedinjenih elemenata **b.** *fil.* pojam koji pomiruje tezu i antitezu, koji polazeći od njih čini novu cjelinu **c.** proučavanje predmeta u njihovoj cjelini i u uzajamnim vezama **3.** *kem.* postupak pomoću kojega se iz jednostavnih kemijskih tvari dobivaju složenije [*kemijska ~*] △ ~ ***bjelančevina*** *biol.* osnovni životni biokemijski proces // **sintètič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se osniva na sintezi, koji se dobiva putem sinteze; sastavljen, uopćen, sintetski, ujedinjen **2.** koji je proizveden na umjetan način, dobiven kemijskim putem [*~na vlakna*] △ *~**na glazba*** *glazb.* skladba koja objedinjuje glasove i tonove s efektima elektroničke ili konkretne glazbe; *~**ni jezici*** *lingv.* jezici koji nastoje ujediniti više morfema u jednoj fonetskoj riječi; fleksijski jezici, *opr.* analitički jezici, *v.* analìtičkī △; **sintètičār** *m* **1.** onaj koji se bavi sintezom **2.** onaj koji razmišlja, radi ili piše sintetički, *opr.* analitičar; **sintètičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sintetičar; **sintètičk|ī** *prid.* koji je dobiven sintetiziranjem, koji je od sintetike [*~a košulja*; *~a metoda*; *~a vlakna*; *~i proizvodi*] △ *~**i sud*** *fil.* sud u kojem predikat o subjektu izriče nešto što u njemu nije smisleno uključeno (Kant), *opr.* analitički sud, *v.* analìtičkī (2); **sintètički** *pril.* sintetično, na sintetičan način, provodeći sintezu; sintetski; **sintètika** *ž* ⟨D L -ici⟩ tkanina koja je načinjena ili sadrži tvari dobivene kemijskim putem, *opr.* prirodni materijal; **sintetìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *lik.* način slikanja na prijelazu 19. u 20. st., trodimenzionalni prostor pretvara u plošni prikaz intenzivirajući boju; **sintetìzātor (sintetizâtor)** *m tehn. fiz.* elektronički uređaj koji jednim oscilatorom može proizvesti mnogo različitih frekvencija [*radio sa FM/MW/LW9 ~om i sa 10 memorija po pojasu*]; **sintetizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* sintetìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** sastaviti/sastavljati, spojiti/spajati više različitih elemenata ili dijelova u cjelinu **2.** sažeti/sažimati (o izlaganjima, podacima, tvrdnjama i sl.); **sìntetskī** *prid.*, *v.* sintetičan; **sìntetski** *pril.*, *v.* sintètički

✧ *grč.* sýnthesis: sastavljanje ≃ SIN- + -TEZA

sintímnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *psih.* stanje

u kojem su misaoni sadržaji usklađeni s afektivnim stanjem

✧ SIN- + *grč.* thymós: duša; ćud

sìnton *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *psih.* koji se harmonično uklapa u svoju sredinu

✧ *grč.* sýntonos: napet; krepak ≃ SIN- + -TON

sinuìtis *m*, *v.* sinusitis

sínus *m* **1.** *anat.* **a.** polukružna koštana šupljina prevučena sluznicom [*paranazalni ~i*; *upala ~a*] **b.** izbočenja ili proširenja šupljih organa **c.** *mn* vezivni kanali smješteni između dva lista tvrde moždine **2.** *mat.* trigonometrijska funkcija definirana u pravokutnom trokutu u ravnini kao omjer katete nasuprotne kutu i hipotenuze [~ *kuta*] // **sìnuōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji je naboran; nabran **2.** koji je krivudav; vijugav, zavojit; **sínusov** *prid.* koji se odnosi na sinus, koji pripada sinusu △ ~ ***poučak*** *mat.* jedan od temeljnih teorema trigonometrije; omjeri između stranica trokuta jednaki su omjerima između sinusa njima protuležećih kutova

✧ *lat.* sinus: savijen

sinusìtis (**sinuìtis**) *m pat.* upala jednog ili više paranazalnih sinusa

✧ *v.* sinus (**1a**) + -ITIS

sinusoída *ž mat.* krivulja koja predstavlja graf funkcije $y = \sin x$

✧ *v.* sinus (**2**) + -OID(A)

sínuti, *v.* sìjati

Sînj *m* grad u *JZ* dijelu Sinjskog polja, 11.378 stan. // **Sínjanin** *m* (**Sínjānka** *ž*) ⟨N *mn* Sínjani⟩ stanovnik Sinja; **sînjskī** *prid.* koji se odnosi na Sinj i Sinjane △ ***Sinjska alka***, *v.* alka △

sìnjavina *ž bot.*, *v.* vrbovnik

sînjī *prid.* koji je boje pepela; siv, sivoplav [*~e more*]

✧ *prasl.* *sinjь (*rus.* sínij, *polj.* siy) ≃ *lit.* šyvas: bijel

sinjòrija (**sinjorìja**) *ž pov.* vlast pojedinca, predstavnika pojedinih rodova ili čitavih društvenih slojeva u talijanskim gradovima 14. i 15. st.

✧ *tal.* signoria

Sìōn *m*, *v.* Cion

Sioux (*izg.* Sjû/ob. Sìjuks) *m mn* Sijuksi (sami se zovu Dakota), tri skupine sjevernoameričkih Indijanaca koji su zajedno s još nekim plemenima 1876. u bici kod Little Bighorna trijumfalno potukli generala A. Custera; kad su nekoliko mjeseci poslije ipak bili pobijeđeni, njihovi su legendarni poglavice Bik Koji Sjedi (*engl.* Sitting Bull) i Ludi Konj (*engl.* Crazy Horse) odbili odvesti svoj narod u rezervat; Ludi Konj je ubijen, a Bik Koji Sjedi je pobjegao u Kanadu

sìpa *ž* ⟨G *mn* sîpā⟩ **1.** *zool.* morski glavonožac (*Sepia officinalis*), u opasnosti izbacuje crnilo **2.** pijesak ili prašak kojim se posiplje i suši papir na kojem se pisalo crnilom **3.** (*mn*) porodica deseterokrakih glavonožaca (*Sepiidae*) // **sìpica** *ž* **1.** *dem.* od sipa **2.** *zool.* vrsta sipe (*Sepiola rondeleti*); **sìpīn** *prid.* koji pripada sipi [*~a kost*]

◆ *pr.* (nadimačko): **Sìpina** (Zadar)

✧ *dalmat.* ← *lat.* sepia, *v.* sepija

sìpāh *m* ⟨G sipáha, N *mn* sipási⟩ *pov.* **1.** konjički odred Osmanskog Carstva; nosilac vojne snage do 16. st. kada ga zamjenjuju janjičari; ukinut poč. 19. st. **2.** kolonijalna vojska od lokalnog stanovništva nekadašnjeg Britanskog Imperija u Indiji, *usp.* spahija

✧ *tur.* ← *perz.* sepahi, *usp.* spahija

sìpān (**sìpant**) *m* ⟨G sipána⟩ *bot.*, *v.* izop

✧ *lat.* hyssopus ≃ *grč.* hýssōpos

sìpati (∅, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sìpām/sìpljēm (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *imp.* sìpaj/sìplji (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) nešto sipko istresti: **a.** u što [~ *brašno u vreću*] **b.** po čemu[~ *prašak na ranu*] **2.** (∅) *pren. razg.* obilno padati (o snijegu i sl.) **3.** (se) rasipati se na sitne čestice, mrviti se, drobiti se **4.** *razg.* proizvoditi, govoriti, trošiti itd. u velikoj količini, neumjereno, nekontrolirano ili bez mjere [~ *psovke*; ~ *novac*; ~ *velike riječi*] // **sìp|ak** *prid.* ⟨*odr.* sìpkī, *komp.* sìpkijī⟩ **1.** koji je od velikog broja čestica (brašno, pijesak) **2.** koji se lako osipa, rastresit △ ***~ki tereti*** tereti koji se lako osipaju i u prijevozu traže posebnu manipulaciju; **sìpār** *m* ⟨G sipára⟩ **1.** sipko tlo nastalo mrvljenjem stijena, nakupljeno ili nataloženo na podnožju bregova **2.** *rij.* sprud, *v.*; **sìpina** *ž* **1.** brijeg od pijeska koji nanosi vjetar; nasip, pržina **2.** sitno drobljeni kamen, građevinski materijal; **sípiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -pljēnje⟩ **1.** lagano se sipati, polagano padati ili kliziti **2.** sitno i tiho padati (o kiši); **sìpkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sipko; **sìpnuti** (∅, što) *svrš.* ⟨*prez.* sìpnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* sìpni, *prid. rad.* sìpnuo⟩, *v.* sipati, sipiti

◆ *mikrotop.*: **Ȍspa** (Vinodol), **Prȅspa**

(Vir), **Sȁpavac** (Vir), **Sȁpavica** (Sutomore, Pelješac), **Sȁpnīk** (Pag), **Sȅpčina** (l. pritok Save kod Kostajnice, potok kod Čazme), **Sȅpen** (uvala kod Omišlja na Krku), **Sȅpnica** (rječica), **Sîp** (pjeskovita obala), **Sìpinja** (bara kod Daruvara); ◊ *top.* (naselja): **Sàpci** (Slavonski Brod, 575 stan.), **Sȁpina Dóca** (Šibenik, 163 stan.), **Sàpna** (Požega, 139 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* sypati (*rus.* sýpat', *češ.* sypati), *lit.* sūpauti

sipérak *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G sìpērākā⟩ *reg.* zastirač koji se stavlja maloj djeci na prsa da se ne bi zaprljala odjeća; bavarin, partikla, slinček

✧ *tur.* ← *perz.* siper

sípnja *ž*, *v.* astma // **sìpljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji pati od sipnje [~ *čovjek*; ~ *konj*] **2.** koji je sličan sipnji, koji ostavlja dojam sipnje [~ *glas*]; **sìpljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji pati od sipnje; **sìpljīvčev** *prid.* koji pripada sipljivcu; **sìpljivica** *ž*, *v.* sipljivac; **sìpljivo** *pril.* na sipljiv način, teško dišući, astmatično; **sìpljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je sipljiv

✧ ≃ sipati: biti promukao ← *prasl.* *sipati (*rus.* sipét', *češ.* sipěti)

sir (*izg.* sêr) *m* počasni plemićki naslov koji u Velikoj Britaniji stječe nosilac titule baroneta ili viteza (knight) dodijeljene za zasluge; dolazi uvijek ispred imena [*Sir Winston Churchill*]

✧ *engl.*

sȉr *m* ⟨N *mn* sìrevi⟩ **1.** namirnica koja se posebnim postupkom proizvodi iz zgrušanoga mlijeka **2.** tako izrađen proizvod pripremljen za prodaju [*kravlji* ~; *ovčji* ~; *masni* ~; *tvrdi* ~; *svježi* ~] // **sȉrac** *m* ⟨G sîrca, N *mn* sîrci, G sîrācā⟩ *hip.* od sir; **sírak**[1] *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G sîrākā⟩ *hip.* od sir; **siràna** *ž* ⟨G *mn* siránā⟩ **1.** uređena radionica ili tvornica za proizvodnju sira **2.** trgovina specijalizirana za prodaju sireva; **sìrār** *m* ⟨G sirára⟩ onaj koji se bavi proizvodnjom sira (ob. kao zanimanjem); **siràrija** *ž razg.* sirana, *v.*; **sìrārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sirar; **sìrārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na sirara i sirarstvo [~*a industrija*]; **sirárstvo** *sr* proizvodnja sireva kao privredna djelatnost [*baviti se* ~*m*]; **sȉrast** *prid.* ⟨*odr.* ī⟩ koji je kao sir, koji je nalik siru; zgrušan; **sȉrēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* siriti **2.** postupak zgrušavanja bjelančevina iz mlijeka u proizvodnji sira (dodavanjem sirišta i s pomoću bakterija mliječnoga vrenja); **sìrilo** *sr* ⟨G *mn* sȉrīlā⟩ *kem. biol.* ekstrakt sirišta, enzim koji uzrokuje grušanje bjelančevina u mlijeku; kimozin; sirište; **sȉrīšte** *sr* **1.** *v.* sirilo **2.** *anat. zool.* dio želuca preživača iz kojega se dobiva sirilo; **sȉriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** (što) praviti sir **2.** (se) pretvarati se u sir (o mlijeku); **sîrnī** *prid.* koji se odnosi na sir [~ *namaz*]; **sírnica** *ž* **1.** *kulin.* savijača od sira; burek od sira **2.** drvena posuda u kojoj se nosi sir na putu **3.** *lokal.*, *v.* pinca; **sȉrutka** *ž* nakisela tekućina koja se izdvaja iz mlijeka poslije sirenja; surutka, osoka

◈ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka): **Sȉrār** (Pula, Zagreb, Dubrovnik), **Sȉrutka** (Koprivnica)

✧ *prasl.* i *stsl.* syrъ (*rus.* i *polj.* syr), *lit.* sūris ≃ *stnord.* sýra: kiselo mlijeko, *njem.* sauer: kiseo

sírak[2] *m* ⟨G sírka⟩ *bot.*, *v.* dura // **sírkov** *prid.* koji je od sirka [~*a metla*]

✧ *njem. dijal.* Sirk ← *lat.* Syricus: sirijski

sìrāt-ćùprija *ž* **1.** *isl.* opasan most, opasan put koji prema islamskom vjerovanju vodi preko pakla, preko kojega se mora prijeći da bi se došlo u raj **2.** *pren. reg.* opasan, težak i mučan put

✧ *tur.* sırat köprüsü

sìrće *sr* ⟨G -ta⟩ *reg.* (+ *srp.*) ocat, kvasina

✧ *tur.* sirke ← *perz.* sirkē

Sȉr-Dârija *ž* (*ant.* Oks Iaksart) *geogr.* rijeka u sred. Aziji, duga 2212 km, ulijeva se u Aralsko jezero

sìren *m* ⟨G siréna⟩ *zool.* repati vodozemac (*Siren lacertina*) podrijetlom iz Sjeverne Amerike; dvonogi s.

✧ *nlat.* siren, *v.* sirena

sirén|a *ž zool.* **1.** morski sisavac (*Dugong dugong*), živi u vodama Indijskog oceana i Malajskog arhipelaga, nalik sredozemnoj medvjedici; dugong, indijski moranj **2.** (*mn*) red vodenih sisavaca (*Sirenia*), biljožderi iz nadreda kopitara, slični kitovima (morske krave, lamantini, moranji)

✧ *v.* Sirena

Sirén|a *ž* **1.** *mit.* **a.** (*mn*) kćeri riječnoga boga Aheloja i muze Terpsihore, bića s lijepom ženskom glavom i ptičjim tijelom, koje su svojim milozvučnim pjevanjem mamile mornare na obalu i isisavale im krv **b.** *pren.* zavodljiva, ali bezdušna žena **2.** (sirena)

tehn. **a.** naprava za zvučnu signalizaciju [*automobilska ~a*; *brodska ~a*] **b.** instrument za ispitivanje frekvencije izvora tona △ ***morska ~a*** *mit.* biće iz bajke, djevojka kojoj je donji dio tijela oblikovan kao u ribe // **sìrēnskī** *prid.* koji se odnosi na sirene △ ~ ***zov*** *mit.* djelovanje čega vrlo privlačnog, ali opasnog i kobnog

✧ *lat.* Siren ← *grč.* Seirḗn: Sirena – morska nimfa

Sîrija *ž geogr.* država u *JZ* Aziji s izlazom na Sredozemno more, 185.180 km², 13.398.000 stan., glavni grad Damask // **Sirîjac** *m* (**Sîrījka** *ž*) ⟨G -jca, N *mn* Siríjci, G Sìrījācā⟩ stanovnik ili državljanin Sirije; **sîrījsk|ī** *prid.* koji pripada Sirijcima ili se na njih odnosi △ ***~i jezik*** *lingv.* ogranak semitske grupe afroazijskih jezika, potječe od starog aramejskog jezika; novoaramejski; ***~o pismo*** *lingv.* pismo koje se razvilo od aramejskog pisma, pismo sirijskih kršćana

Sîrijus *m astron.* najsjajnija, najveća i nama jedna od najbližih zvijezda na nebu iz zviježđa Velikog psa; od davnih vremena povezana je s raznim mitovima i legendama // **sîrius** *m* jedinica za mjerenje duljine u astronomiji

✧ *lat.* Sirius ← *grč.* Seírios

sirìnga *ž* ⟨D L -i⟩ **1.** *glazb. pov.* antički grčki puhaći instrument; svirala od jedne ili više cijevi različitih dužina; pastirska frula **2.** *arheol.* u stijenu urezana galerija u egipatskim grobovima **3.** *anat.* dio Eustahijeve trube, dio organa sluha **4.** *zool.* organ za pjevanje u ptica

✧ *grč.* sŷrigks: cijev

siringobùlbija *ž, v.* siringomijelija

siringocistadènōm *m* ⟨G siringocistadenóma⟩ *pat.* benigni tumor žlijezda znojnica

✧ *grč.* sŷrigks: cijev + *v.* cistadenom

sirìngōm *m* ⟨G siringóma⟩ *pat.* dobroćudni tumor, javlja se u žena na koži lica i vrata

✧ *grč.* sŷrigks: cijev + -OM

siringomijèlija *ž pat.* intramedularna lezija prednjih i postraničnih rogova kralješnične moždine što rezultira stvaranjem cističnih cjevastih šupljina u njoj; siringobulbija

✧ *grč.* sŷrigks: cijev + myelós: moždina

sirìštara *ž bot.* **1.** *v.* gencijana **2.** (*mn*) porodica dvosupnica (*Gentianaceae*), jednogodišnje ili trajne zeleni s nasuprotnim listovima i dvospolnim cvjetovima

sìrot *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* **1.** *v.* siromašan **2.** koji je jadan, bijedan **3.** koji je bez roditelja // **sìročād** *ž zb.* ⟨I -i/-āđu⟩, *v.* siroče; **sìroče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* sìročād⟩ dijete kojem je umro jedan ili oba roditelja [*~ bez oca, bez majke*; *~ bez oca i majke*]; siročić; **sìročić** *m, v.* siroče; **siròmāh** *m* ⟨G siromáha, N *mn* siromási⟩ **1.** ubog, siromašan čovjek; bijednik, *opr.* bogataš **2.** *pren.* onaj koji je za žaljenje, koji izaziva sažaljenje; jadnik; **siromášak** *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci, G siròmāšākā⟩ *fam. hip.* onaj koji ništa nema; **siròmašan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ **1.** koji oskudijeva sredstvima za život [*~ kao crkveni miš* puki siromah, bez igdje ičega]; ubog, sirot, *opr.* bogat **2.** koji ima čega u maloj mjeri, oskudan [*~ hranjivim tvarima*], *opr.* obilan; **siromàšica** *ž, v.* siromašak; **siròmašiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ **1.** (koga) činiti siromašnim **2.** (∅) bivati, postajati siromašan [*~ iz dana u dan*]; **siròmaškī** *prid.* koji se odnosi na siromahe; **siròmaški** *pril.* kao siromah, na način siromaha; **siromáština** *ž, v.* siromaštvo, sirotinja (**1**); **siromáštvo** *sr* neimaština, oskudica sredstava prijeko potrebnih za život; bijeda; siromaština; **siròta** *ž* **1.** dijete koje je ostalo bez oba roditelja **2.** jadnik, bijednik; **siròtān** *m* ⟨G sirotána⟩ *razg.* **1.** siroče **2.** *pren. pejor.* onaj koji nije ni za što, koji ništa ne zna, malih mogućnosti; **siròtānka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* sirotan; **siròtānskī** *prid.* koji se odnosi na sirotane; **siròtānski** *pril.* kao sirotan, na način sirotana; **siròtica** *ž, v.* sirotan; **siròtičin** *prid.* koji pripada sirotici; **siròtinj|a** *ž* **1.** stanje onoga koji je vrlo siromašan, koji je u velikoj bijedi [*život u ~i*]; mizerija, siromaštvo, siromaština **2.** jadnik, bijednik, nevolja, siromah; mizerija **3.** *pren.* neznalica, neznajša, onaj koji je nesposoban, koji je malih duhovnih ili fizičkih mogućnosti, koji je loš u čemu **4.** ukupnost siromaha; siromasi; **siròtīnjsk|ī** *prid.* koji se odnosi na sirotinju [*~a kuća*]; **siròtīnjski** *pril.* na sirotinjski način, kao sirotinja [*živjeti ~*]; **sìrotīšte** *sr* **1.** zavod za smještanje i odgajanje siročadi **2.** *meton.* zgrada u kojoj je takav zavod; **sirotòvati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* siròtujēm, *pril. sad.* siròtujūći, *gl. im.* -ānje⟩ živjeti kao sirota

◆ *pr.* (nadimačka): **Siròčić** (280, Varaždin, Zagorje), **Siròglavić** (Slavonski Brod), **Siròmašić** (Jastrebarsko), **Sìronić** (100, Istra), **Sirotich** (*izg.* Siròtić) (Istra), **Siròtič**

(Buje, Buzet), **Siròtić** (620, Istra), **Siròtko** (Zagreb, Orahovica), **Siròtković** (Split, Županja), **Siròtnjāk** (Opatija, Rijeka)
✧ *prasl·* i *stsl.* sirъ: sirot, siroče (*rus.* síryj, *polj.* sierota), *lit.* šeirys: udovica

sìrov *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije (potpuno) kuhan ili pečen [*ovo je meso još ~o*]; prijesan (o hrani) **2.** koji nije prerađen; neprerađen, nepročišćen, surov **3.** *pren. pejor.* koji ne posjeduje kulturne navike; nekulturan, primitivan, grub, prost (o osobi), *opr.* kulturan, kultiviran, profinjen, istančan △ *~a* ***svila*** prirodna svila s koje nije uklonjena ljepljiva tvar sericin; *~o* ***željezo*** proizvod redukcije oksidnih željeznih ruda koksom u visokoj ili električnoj peći [*sivo i bijelo ~*] // **sìrovin|a** *ž* **1.** osnovni materijal uzet iz prirode za industrijsko obrađivanje i prerađivanje [*mineralne ~e*] **2.** *pren. pejor.* onaj koji je sirov (3) △ ***primarna*** *~a* sirovina nađena u prirodi ili još neobrađena (pamuk, ruda itd.); ***sekundarna*** *~a* sirovina koja će se preraditi nakon što je već kao proizvod ispunila svoju svrhu (papir, staklo); **siròvīnsk|ī** *prid.* koji čini sirovina, koji se odnosi na sirovinu i sirovine △ *~a* ***baza***, *~a* ***osnova*** sirovine potrebne za neku proizvodnju i preradu; **siròvīnski** *pril.* mjereno prema količini sirovina, iskazano sirovinama [*~ bogata/siromašna zemlja*]; **siròvnjāk** *m* ⟨G sirovnjáka, N *mn* sirovnjáci⟩ *razg.* onaj koji je sirov (3) u ponašanju, odnošenju prema ljudima, shvaćanjima itd., neotesanac, seljačina, prostak, divljak; **sìrovo** *pril.* na sirov način, sa sirovošću; **sìrovōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo, stanje onoga što je sirovo i onoga koji je sirov
◈ *pr.* (nadimačka): **Sìrovac** (Varaždin, Nova Gradiška), **Sirovàtka** (Zagreb, Rijeka), **Sìrovec** (300, Zagreb, Koprivnica, Zagorje, *I* Slavonija), **Sìrovica** (330, Samobor, Jastrebarsko, Drniš, Korčula), **Siròvina** (Zagreb, Slavonski Brod)
✧ *prasl.* *syrъ (*rus.* syrój, *polj.* syry) ≃ *v.* sir

sìrsaker *m* vrsta pamučne, posebno naborane tkanine; krep
✧ *engl.* seersucker

sirtàki *m* ⟨G -ija⟩ *glazb.* grčko narodno i društveno kolo
✧ *ngrč.* syrtáki

sìrup *m* **1.** *farm.* gusta, šećerom zasićena tekućina koja se dodaje nekim lijekovima; sladorača, melasa **2.** gusto ukuhan voćni sok koji se razrjeđuje vodom [*~ od maline*] // **sìrupast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput sirupa
✧ *srlat.* syrupus ← *arap.* šarāb: piće

sirvèntes *m glazb. pov.* vrsta provansalske prigodničarske pjesme u čast svetaca ili vladara; kasnije dobiva satirično-politički karakter
✧ *fr.* sirventès

sìs|a *ž* ⟨G *mn* sīsā⟩ **1.** *razg.* cica, dojka **2.** organ za hranjenje mladunčadi na tijelu sisavaca // **sís|ak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci/-ovi, G sîsākā/-ōvā⟩ **1.** na tijelu posude istaknut ili vrlo izdužen dio kroz koji se izlijeva tekućina; nos, izljevnik [*testija sa ~kom*; *kantica sa ~kom*] **2.** dio lule ili drugog pribora za pušenje kroz koji se uvlači dim; usnik, cigaretnik, cigalin, cigarnjača, cigaruša, muštikla, cigaršpic, čibuk **3.** dio sprave, aparata itd. koji dolazi u usta i služi da se kroza nj nešto usiše; **sìsāljka** *ž* ⟨D L -ljci/-i, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** naprava za sisanje (tekućine, zraka); crpka **2.** rilica kroz koju sišu neki kukci; sisalo; **sìsānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sisati **2.** prirođena i instinktivna radnja kojom mladunčad u sisavaca sisa mlijeko iz majčinih dojki nakon poroda; **sìsara** *ž razg. pejor.* ona koja ima velike sise (o ženskoj osobi); **sìsat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima naznake ženskih prsa, sisa **2.** (ob. *ž*) *razg. pejor.* sisata, koja ima velike sise; **sìsati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām/sìšēm, *pril. sad.* -ajūći/sìšūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** (što) uvlačiti tekućinu u usta tako da se otvor na koji tekućina izlazi potpuno obuhvati usnama, onemogućavajući pristup zraku [*dijete sisa mlijeko, vampir siše krv*] **b.** (∅, koga) hraniti se mlijekom iz sise [*dijete još siše, janje sisa majku*]; cicati **2.** (što) držati što u ustima i lizati; cuclati [*~ palac*] **3.** (∅, što) *tehn.* prazniti ili čistiti što pomoću naprave koja stvara djelomični vakuum kojim se čestice (voda, prašina) uvlače u tu napravu; usisavati; **sìsatōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ izgled onoga/one koji/koja ima velike sise; **sìsavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *zool.* **1.** toplokrvna životinja koja svoju mladunčad hrani vlastitim mlijekom **2.** (*mn*) razred toplokrvnih kralješnjaka (*Mammalia*) (jednootvori, tobolčari, plodvaši); **sìsāvčev** *prid.* koji pripada sisavcu
◈ *pr.* (nadimačka): **Sìsan** (Dvor, *I* Slavonija), **Sìsarić** (Makarska, sred. Dalmacija), **Sìsek** (Zagreb, Koprivnica, Ludbreg)
✧ *prasl.* *sisa (*rus.* sísa, *polj.* sisa)

Sísak *m* ⟨G Síska⟩ (*ant.* Siscia) grad i pristani-

šte na obalama Save i Kupe, 45.729 stan.; Segestica // **sìsačkī** *prid.* koji se odnosi na Sisak i Siščane △ ***Sisački (partizanski) odred*** *pov. vojn.* prva antifašistička postrojba u Hrvatskoj i u Europi osnovana 22. lipnja 1941; **sìsački** *pril.* kao Siščanin, na način Siščana; **Sȉščanin** *m* (**Sȉščānka** *ž*) ⟨N *mn* Sȉščani⟩ stanovnik Siska

◈ *pr.* (etnik): **Sȉščan** (Zagorje, Zagreb)

sìsal-kònoplja *ž bot.* višegodišnja biljka (*Agave sisalina*), uzgaja se u tropskim krajevima, vlakna se koriste za užad

✧ prema luci Sisal na Jukatanu

Sisley (*izg.* Sislê), **Alfred** (1839–1899), francuski slikar engleskog porijekla, jedan od vodećih impresionista; pejsaži i voda najčešći motivi

sìstēm *m* ⟨G sistéma⟩ **1.** ukupnost načela ili stvari usklađenih da čine cjelinu [*školski* ~; *politički* ~]; sustav **2. a.** tehnička struktura koja se sastoji od povezanih postrojenja sa zajedničkom svrhom [*energetski* ~]; sustav **b.** *anat.* skupina tjelesnih organa koji zajedno obavljaju jednu od vitalnih funkcija [*kardiovaskularni* ~]; sustav **3.** *razg.* smišljenost, metodičnost (o radu, načinu mišljenja itd.) [*tu ima* ~*a*] △ ***periodni ~ elemenata***, *v.* periodni △ // **sistèmāš** *m* ⟨G sistemáša⟩ *razg.* onaj koji igra, hazardira prema određenom, svom sistemu; **sistemàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se pridržava određenog sistema; sustavan [~ *prikaz*] **2.** koji se ne prekida; stalan, postojan; **sistemàtičār** *ž* onaj koji se bavi sistematikom; **sistemàtičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sistematičar; **sistemàtično** *pril.* na sistematičan način [~ *misliti*]; **sistemàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog što je sistematično ili osobina onoga koji je sistematičan; sustavnost; **sistemàtika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** znanost o zakonima i načelima razvrstavanja; taksonomija **2.** *biol.* posebna grana biologije, raspoređuje organizme u prirodne sustave koji se temelje na srodstvenim odnosima [*biljna* ~]; **sistematizácija** *ž admin.* svrstavanje izvedeno po sistemu [~ *radnih mjesta*; ~ *službenika*]; **sistematizírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* sistematìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ svrstati/svrstavati, srediti/sređivati ili svoditi po sistemu ili u sistem, odnosno sisteme; usustavljivati/usustaviti; **sistèmatsk|ī** *prid.* koji je sređen po sistemu, koji se provodi po sistemu; usustavljen, sustavan [~*i pregled*; ~*a psihologija*]; **sistèmatski** *pril.* po sistemu; sustavno [~ *srediti*]; **sìstēmsk|ī** *prid.* koji čini sistem, nedjeljiv od sistema, ugrađen u sistem [~*a rješenja*]

✧ *grč.* sýstēma: cjelina od nekoliko dijelova ≃ SIN- + histánai: stavljati

sìstola *ž fiziol.* faza srčanog ciklusa u kojoj se srčani mišić kontrahira i izbacuje krv u aortu, odn. plućnu arteriju; kontrakcija miokarda, *opr.* dijastola // **sistòličkī** *prid.* koji se odnosi na sistolu; koji se steže [~ *tlak*]; **sistòlički** *pril.* na način sistole, kao sistola

✧ *grč.* systolḗ: stezanje, stiskanje ≃ SIN- + stéllein: poslati, smjestiti

sìstrūm *m* ⟨G sistrúma⟩ *glazb. pov.* drvena udaraljka u obrednoj upotrebi kod starih Egipćana, kasnije i kod drugih naroda; preteča triangla

✧ *lat.* ← *grč.* seîstron ≃ seíein: tresti

sìsvete *m mn razg.* blagdan svih svetih, *v.* svet △

sȉt *m bot.* rod jednogodišnjih i trajnih zeleni (*Juncus*) iz porodice *Juncaceae*, najčešće vezanih za vlažna staništa

✧ *nlat.* sit

sȉt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je utolio, utažio glad; nahranjen [*najesti se do* ~*a*], *opr.* gladan **2.** *pren.* kojem je dosta svega [~ *sam ga*; ~ *sam toga*; ~ *sam rata*] // **sitȉn|a** *ž*, *v.* sitost [*jesti do* ~*e*]; **sȉtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje, osjećanje onoga koji je sit; sitina, zasićenost

◈ *pr.* (nadimačko): **Sȉtvūk** (Gospić, Rijeka)

✧ *prasl.* i *stsl.* sytъ (*rus.* sýtyj, *polj.* syty) ? ≃ *lit.* sotus, *lat.* satis

sìt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji se sastoji od malih dijelova ili čestica; izmrvljen, samljeven ili stučen, *opr.* krupan [~*an šećer*; ~*an snijeg*] **2.** koji je po građi tijela ispod prosječnog, nježan, *opr.* krupan, robustan **3.** koji je bez većeg značenja; neznatan [~*an problem*] △ ***~an novac***; ***~na duša*** uskogrudan čovjek; ***~na privreda*** *ekon.* skupni pojam za različite vrsta malih poduzeća; ***~na stoka***, ***stoka ~nog zuba*** **1.** ovce i koze, *opr.* stoka krupnog zuba (goveda) **2.** *pren.* nevažni ljudi // **síća** *ž žarg.* sitniš, sitan novac, novac u malim kovanim ili papirnim apoenima; **sìćan** (**sìćāhan**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* sitan [~*i slavuji*]; **sìćanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sićano ili osobina onoga koji je sićan;

sìćūš|an *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ vrlo sitan, jako sitan [*~ne čestice prašine*]; **sìćūšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sićušan; **sitnàrija** *ž* **1.** sitne stvari, sitnice, malenkosti **2.** ono što je od manje važnosti ili značenja; **sítnež** *ž* i *m* ⟨G -i/-a⟩ sitne stvari, sitni predmeti; **sitnìc|a** *ž* **1.** mala, beznačajna stvar, stvar bez veće vrijednosti; malenkost **2.** neznatan, nevažan događaj, tema itd., sitan posao; **sìtničār** *m* **1.** mali trgovac robom za svakodnevnu potrošnju **2.** sitničava osoba; cjepidlaka; **sìtničārev** (**sìtničārov**) *prid.* koji pripada sitničaru; **sitničàrija** *ž* trgovina sitničara; **sitničáriti** (∅, u čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* sitnìčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** *rij. arh.* biti trgovac sitničar; pisličar **2.** gubiti se u sitnicama pri razmatranju čega, biti sitničav, cijepati dlaku, biti cjepidlaka; **sìtničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sitničar; **sìtničarskī** *prid.* koji se odnosi na sitničare; **sìtničarski** *pril.* kao sitničar, na način sitničara; **sìtničav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se previše obazire na sitnice, koji robuje sitnicama, pedant **2.** koji se osniva na sitnicama [*~o izlaganje teme*]; **sìtničavo** *pril.* na sitničav način, sa sitničavošću; **sìtničavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sitničav; **sitnìna** *ž* ⟨G *mn* sitnínā⟩ **1. a.** sitni predmeti čega u usporedbi s krupnim istovrsnim predmetima **b.** nasitno iscijepano drvo za potpalu **2.** sitniš; **sìtnīš** *m* ⟨G sitníša⟩ **1.** sitan ob. metalni novac; sitnina **2.** sitnež; **sìtniti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -nēći, *gl. im.* -njēnje⟩ **1.** drobiti, mrviti, praviti sitninu; usitnjavati **2.** razmjenjivati krupan novac, pretvarati u sitniš; **sȉtno** *pril.* **1.** u malim česticama; fino [*~ samljeti brašno*] **2.** kratkim, čestim pokretima [*~ koračati*] **3.** u vrlo malom razmaku; gusto [*~ izboran*; *~ istočkati*; *~ iscrtati*; *~ napisati*]; **sitnòća** *ž* ⟨G *mn* sitnóćā⟩, *v.* sitnost; **sȉtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga što je sitno; sitnoća **2.** *pren. pejor.* osobina onoga koji je sitan

◈ *pr.* (nadimačka): **Sìtnī** (Osijek), **Sìtničić** (Beli Manastir), **Sìtnić** (Vukovar, Karlovac), **Sìtnīk** (Slavonski Brod)

✧ *prasl.* *sitьnъ (*rus.* sítnyj, *polj.* sitny) ≃ *v.* sito (prvotno značenje je: koji je prošao kroz sito)

sìtār *m* ⟨G sitára⟩ *glazb. pov.* prastaro indijsko žičano glazbalo, slično lutnji

✧ *hind.* sitār

site (*izg.* sâjt) *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *inform.* skup svih web-stranica povezanih u cjelinu (vizualno i sadržajno) (npr. www.hrvatski-turizam.hr) [*modni ~*; *~ Ministarstva znanosti i tehnologije*]; stranica

✧ *engl.*

sȉti *m*, *v.* city

sȉtina (**sȉta**) *ž* biljka (*Scirpus radicans*) iz porodice šiljeva (*Cyperaceae*); šašina

SITNO- kao prvi dio riječi kazuje da je sitno ono što znači drugi dio složenica [*sitnolik*; *sitnozrn*]

✧ *v.* sitan

Sìtno Dônjē *sr* naselje (u blizini Šibenika), 694 stan.

sitnòzor *m* ⟨N *mn* -i⟩ *arh. rij.*, *v.* mikroskop // **sitnòzorskī** *prid.* koji je dio sitnozora, koji se odnosi na sitnozor; **sitnòzorski** *pril.* sitnozorom, pomoću sitnozora

✧ SITNO- + *v.* zrijeti

sȉtnozr̄n *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima sitno zrnje [*~o grožđe*]

✧ SITNO- + *v.* zrno

sȉto *sr* ⟨G *mn* sîtā⟩ pomagalo ili mehanička naprava za prosijavanje brašna i drugih sipkih tvari △ ***gusto*** ~ ono koje ima sitna oka; ***rijetko*** ~ ono koje ima velika oka // **sȉtār** *m* onaj koji proizvodi sita; **sȉtārstvo** *sr* obrt izrade i prodaje sita; **sȉtast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je šupljikav, nalik na sito; **sȉtāšce** *sr dem.* od sito

◈ *pr.* (prema zanimanju i nadimačko): **Sìtār** (480, Koprivnica, Zagorje, Varaždin, Međimurje), **Sìtarić** (Zagreb, *I* Slavonija), **Sìtaš** (Našice, *I* Slavonija), **Sȉto** (Đakovo, Nova Gradiška)

✧ *prasl.* sito (*rus.* síto, *polj.* sito) ≃ *v.* sȉjati

sȉtotīsak *m* ⟨G sitotìska, N *mn* sitotìsci, G sitotȉsākā⟩ *tisk.* grafička reprodukcijska tehnika tiskanja na razne materijale (plastiku, papir i dr.) preko finog sita na kojem se nalazi uzorak; serigrafija

✧ *v.* sito + *v.* tiskati, tisak

sit tibi (illi) terra levis (*izg.* sȉt tȉbi (ȉli) tèra lèvis) bila ti (mu) laka zemlja

✧ *lat.*

sitting room (*izg.* sȉting rûm) *m razg.* soba za sjedenje, dnevni boravak; voncimer, tinel

✧ *engl.*

situácij|a *ž* **1.** skup okolnosti i prilika u kojima se tko/što nalazi; položaj, stanje [*društvena ~a*; *politička ~a*; *teška ~a*; *čista ~a*] **2.** *knjiž.* trenutak u kazališnom komadu, predstavi

koji je dramatski važan ili istaknut [*komedija ~e*] **3.** *fil.* u egzistencijalizmu nenadvladiva jednoća čovjekovih prilika, suprotno svakom pokušaju racionalnog tumačenja općim pojmovima △ ***gospodar ~e*** onaj koji drži situaciju u svojim rukama, koji kontrolira zbivanja; ***komedija ~e*** *knjiž.* komedija u kojoj se likovi dovode u smiješne situacije spletkom ili nesporazumom; ***vremenska ~a*** *meteor.* stanje atmosfere i pojava u njoj // **situácījskī** *prid.* koji se odnosi na situaciju △ ***~ trening*** *sport* vježbanje koje se odvija u istim ili približno istim uvjetima u kojima se odvija natjecanje; simuliraju se situacije iz igre

✧ *srlat.* situatio

sȉtula *ž pov. lik.* konična metalna figuralno ukrašena vedrica s poklopcem; česta na etruščansko-venetskom i istočnoalpskom području

✧ *lat.* situla: posuda

sȋtus *m* mjesto na kojem se što nalazi u odnosu na što drugo; smještaj u prostoru; položaj △ ***in situ*** (*izg.* in sȋtu) koji je tu, koji se tu nalazi na svome mjestu [*arheološki nalaz ~*] // **sitùīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se postavio/našao na odgovarajućem mjestu; smješten **2.** koji je u dobrim materijalnim prilikama; materijalno zbrinut; **situírati** *dv.* ⟨*prez.* sitùīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što) postaviti/postavljati, rasporediti/raspoređivati u prostoru, odrediti/određivati mjesto čemu **2.** (koga, se) materijalno zbrinuti/zbrinjavati

sit venia verbo (*izg.* sȉt vȅnia vȅrbo) neka mi bude dopušteno reći; s dopuštenjem

✧ *lat.*

Sitwell (*izg.* Sȉtvel), **Edith** (1887–1964), engleska pjesnikinja neosimbolističke struje; emotivnom istančanošću stihova, religioznom i spiritualnom simbolikom osobito u kasnijim zbirkama *Vrtlari i astronomi* i *Odbačeni* stekla reputaciju velike engleske poetese 20. st.

sȋv *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* sȉvljī⟩ **1.** koji je boje pepela; pepeljast **2.** *pren.* koji je suviše bezličan; bezbojan, neodređen, bezizražajan (o pojmovima, osobama, stilu itd.) **3.** *pol. publ.* koji ne pripada nijednom od nekim značajkama jasno određenih prostora, procesa ili društvenih činjenica [*~a zona* (čega) područje između legitimnih država na kojem se privremeno ili trajno toleriraju krijumčarenje i drugi oblici nezakonitih djelatnosti] △ ***~a ekonomija*** *ekon.* ekonomska aktivnost izvan zakonom i drugim propisima uređenih odnosa (prekovremenim radom, odnosima kojima se izbjegavaju porezi i pristojbe i time pojeftinjuju radna snaga itd.); ***~a literatura***, *v.* polupublikacija; ***~a mrena***, *v.* katarȁkta; ***~i lijev*** slitina željeza i ugljika iz koje se izrađuju odljevci za strojogradnju, građevinarstvo i dr. // **sívac** *m* ⟨G -vca, V -vče, N *mn* -vci, G sȋvācā⟩ **1.** životinja sive boje (ob. magarac); sivaš **2.** *razg.* kamen sive boje; **sȉvalj** *m razg.* konj sive dlake; **sȉvāš** *m* ⟨G siváša⟩, *v.* sivac (**1**); **sȉvilo** *sr* ⟨G *mn* sȉvīlā⟩ **1.** svojstvo onoga što je sivo; sivoća, sivost **2.** *pren.* osrednjost, prosječnost (o društvu, stvaralaštvu i sl.); **sívčev** *prid.* koji pripada sivcu; **síviti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *prid. rad.* sívio/sívila *ž*⟩ činiti što sivim; **sívjeti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *prid. rad.* sívio/sívjela *ž*, *gl. im.* -vljēnje⟩ **1.** (∅) postajati siv [*kosa mu sivi*] **2.** (se) sivo se odražavati, izdvajati se sivom bojom (od drugih boja) [*more se sivjelo*]; **sȉvkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ ponešto siv, pomalo siv; **sȉvkastōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sivkasto; **sívonja** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** naziv za vola i magarca sive dlake **2.** *pren. pejor. razg.* grub, nasilan čovjek; **sȉvulja** *ž* kobila ili krava sive dlake

✧ *pr.* (nadimačka): **Sívac** (Zagreb, Sisak, Dubrovnik), **Sȉvāk** (Osijek, *I* Slavonija), **Sȉvč** (Đakovo, *I* Slavonija), **Sívčević** (Zagreb, Split, Osijek), **Sívec** (110, Zlatar Bistrica, Zagorje, Koprivnica), **Sívić** (Zagreb, Split, Sisak, Baranja), **Sȋvka** (Zagreb, Karlovac), **Sivònčik** (Međimurje, Varaždin), **Sȉvonjić** (Vinkovci, Nova Gradiška, Požega), **Sȉvoš** (Zagreb, Vukovar)

✧ *prasl.* i *stsl.* sivъ (*rus.* sívyj, *polj.* siwy), *lit.* šyvas: bjelkast

sivȁn *m jud.* **1.** deveti mjesec židovske godine prema aktualnom kalendaru (prema tradicionalnom računanju od stvaranja svijeta) **2.** *rel. pov.* treći mjesec od izlaska židovskog naroda iz Egipta (svibanj/lipanj prema gregorijanskom kalendaru)

✧ *hebr.* siwān

Sȉverić *m* naselje (u blizini Drniša), 4653 stan. // **Sȉvercanin** *m* (**Sȉvercānka**, **Sivèrkuša** *ž*) ⟨N *mn* Sȉverićani⟩ stanovnik Siverića; **Sivèrkuša** *ž*, *v.* Siverćanin, Siverić; **sȉverićkī** *prid.* koji se odnosi na Siverić i Siverićane

sȉvert *m*, *v.* sievert

Sȉvica *ž* naselje (u blizini Čakovca), 987 stan.

// Sȉvičanin *m* (**Sȉvičānka** *ž*) ⟨N *mn* Sȉvičani⟩ stanovnik Sivice; **sȉvičanskī** (**sȉvičkī**) *prid.* koji se odnosi na Sivicu i Sivičane

sȉvka *ž* ⟨G sȉvākā/-ī⟩ *bot.* **1.** biljni rod (*Berteroa*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*) **2.** jestiva gljiva (*Russula grisea*), raste u bjelogoričnim šumama
✧ *v.* siv

SIVKASTO- kao prvi dio složenih pridjeva znači sivkastu nijansu one boje koju označuje drugi dio složenice [*sivkastobijel*; *sivkastocrn*; *sivkastožut*]
✧ *v.* siv, sivkast

SIVO- kao prvi dio složenica označuje da je ono što znači drugi dio složenice sivo ili sa sivom nijansom [*sivobradac*; *sivoglav*; *sivozelen*]
✧ *v.* siv

sivomàslinast *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je boje maslinova ploda
✧ SIVO- + *v.* maslina

sȉvrije *ž pl. tantum* ⟨G sȉvrījā⟩ *reg.* krojačka tanka kliješta sa šiljastim vrhom za pravljenje kopči; civrije
◈ *pr.* (nadimačka): **Sȉvrić** (100, Đakovo, *I* Slavonija), **Sívro** (Split, Solin)
✧ *tur.* sivri: šiljast

sizèrēn *m* ⟨G sizeréna⟩ **1.** *pov.* **a.** u feudalizmu gospodar zavisnih vazala; senior **b.** glavar poluzavisne ili potpuno samostalne države **2.** *pravn.* država koja ima suverenitet nad drugom polusuverenom državom **// sizerenìtēt** *m* ⟨G sizerenitéta⟩ **1.** odnos između sizerena (2) i od nje zavisne vazalne države **2.** vrhovno gospodarstvo, vrhovna vlast
✧ *fr.* suzerain

Sȉzif *m mit.* osnivač i kralj grčkog grada Korinta, praotac Eoljana, najmudriji i najlukaviji od svih ljudi svoga vremena; uzoholivši se htio je izbjeći smrt, pa ga je bog Had kaznio da u podzemnom svijetu mora gurati golemi kamen na visoki brijeg, koji mu se prije vrha uvijek izmakne i otkotrlja natrag **// Sȉzifov** *prid.* koji pripada Sizifu, koji se odnosi na Sizifa △ ~ ***posao*** *pren.* težak, mukotrpan, besmislen, zaglupljujući, ponavljajući posao; **sȉzifovskī** *prid.* koji se odnosi na Sizifa i »sizife«

sizȉgija *ž* **1.** *astron.* **a.** Mjesečeve faze mlađak i uštap kada su Sunce, Mjesec i Zemlja u približno istom pravcu **b.** moment konjunkcije ili opozicije svemirskih tijela sa Suncem **2.** *lingv.* **a.** sprega, sprezanje glagola; konjugacija **b.** *književ.* u poeziji, veza dviju stopa iste vrste; dipodija
✧ *grč.* syzygía: sjedinjenje, par ≃ SIN- + zeugnýnai: ujarmiti

sȉžē (**sižê**) *m* ⟨G sižèa⟩ **1.** ono o čemu se govori, raspravlja ili piše; predmet, sadržaj **2.** *književ.* glavna misao, osnovna tema nekog djela
✧ *fr.* sujet

sjȁhati (**sjȁšiti**) *svrš.* ⟨*prez.* sjȁšēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* sjȁhao⟩ **1.** (∅) sići s konja ili s druge jahaće životinje **2.** spustiti se kamo jašući (niz brdo i sl.) **3.** *žarg.* prestati dosađivati, gnjaviti [*sjaši!*] **// sjahívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjàhujēm, *pril. sad.* sjàhujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjahati; **sjȁšiti** *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* sjȁhao⟩, *v.* sjahati
✧ S(A)- + *v.* jahati

sjâj, *v.* sìjati

sjȃjnīk[2] *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *zool.* kukac (*Melighetes aenus*), najopasniji štetnik repičinih pupoljaka i cvijeta
✧ *v.* sijati

sjaràniti se *svrš.* ⟨*prez.* sjàrānīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* sjaránio se⟩ *reg.* **1.** postati komu prijatelj; sprijateljiti se **2.** *iron.* spanđati se s kim, spajdašiti se
✧ S(A)- + *v.* jaran

sjȁtiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* sjȁtio⟩ *razg.* **1.** (koga) navaliti na koga (pitanjima); saletjeti **2.** (se) **a.** doći, dotrčati na jedno mjesto sa svih strana; skupiti se (kao u jato) **b.** navaliti zajedno na koga
✧ S(A)- + *v.* jato[1], jatiti

sjèbati *svrš.* ⟨*prez.* sjèbēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sjèbān⟩ *vulg.* **1.** (koga, što) upropastiti, uništiti **2.** (se) **a.** nanijeti sebi štetu **b.** ozlijediti se **// sjebávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjèbāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjebati
✧ S(A)- + *v.* jebati

sjècikesa *m* ⟨N *mn* -e⟩ *ekspr. reg.* kradljivac novca (doslovna predodžba: koji siječe kesu u kojoj je novac); lopov, kradljivac
✧ *v.* sjeći + *v.* kesa

sjȅćati, *v.* sjetiti

sjȅći (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* siječem, *pril. sad.* sijékūći, *imp.* siječi, *prid. trp.* sjȅčen, *gl. im.* sjȅčēnje⟩ **1.** oštrim predmetom dijeliti na dijelove, odvajati; rezati [~ *kruh*] **2.** *pren.*, *v.* rezati (u raznim vezama riječi) [~ *papir* (škarama, nožem za papir) rezati papir; ~ *drva* obarati drva sjekirom ili pilom; ~ *granu* (na

kojoj se sjedi); ~ *glave* **a.** (*dosl.*) odrubljivati glave hladnim oružjem **b.** *pren.* skidati ljude s položaja u nekoj hijerarhiji (ob. u politici, u službenim odnosima itd.)] **3.** prekidati što oštrim predmetom djelovanjem okomito na nj i jednim ili više jakih udaraca (npr. sjekačem) // **sjècīšnī** *prid.* koji se odnosi na sjecište; **sjècīšte** *sr* **1.** *mat.* točka u kojoj se sijeku pravci ili krivulje [~ *pravaca*] **2.** *pren.* točka u kojoj se sastaju ideje, kulturni ili umjetnički pravci i sl.; stjecište; **sjèckalica** *ž* naprava kojom se što sjecka [~ *za nokte*; ~ *za povrće*]; **sjèckati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** sjeći na sitne komadiće [~ *luk*] **2.** *pren.* često prekidati tok čega [~ *govor*]; **sjècnuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* sjècnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* sjècni, *prid. rad.* sjècnuo⟩, *v.* sjeckati; **sjȅča** *ž* ⟨G *mn* sjȇčā⟩ **1.** obaranje, sječenje stabala [~ *drva*] **2.** *pov.* izravna borba hladnim oružjem **3.** *pren. razg.* izravno uništavanje [~ *glava* smjenjivanje, odbacivanje ljudi u nekoj organizaciji]; **sjȅčica** *ž* *konstr. neodom.*, *v.* apscisa; **sjȅčimicē** *pril.* oštricom sječiva [*postaviti* ~ na užu stranu (cigle i sl.), kant]; oštrimice, *opr.* ploštimice; **sjȅčīvo** *sr* dio noža, sablje i sl. kojim se siječe jednom ili dvjema oštricama; **sjȅčka** *ž* ⟨G *mn* -čākā/-ī⟩ **1.** nasječena ili narezana hrana za stoku **2.** naprava za usitnjavanje sječenjem, stroj za rezanje stočne hrane, repe, sijena i sl.; sječkalica; **sjȅčkalica** *ž*, *v.* sječka (2); **sjèkāč** *m* ⟨G sjekáča⟩ alat kojim se siječe, komad oštrog željeza koji se odozgo udari čekićem da bi prekinuo što (npr. žicu); **sjèkir|a** *ž* **1.** željezno oruđe za sječenje i cijepanje drva **2.** *pov.* oruđe takva oblika koje se upotrebljava kao hladno oružje; **sjèkirica** *ž* **1.** *dem.* od sjekira (ob. sjekira kraćeg drška) **2.** stilizirana sjekira kao dio nekog znaka, grba, oznake službe i sl.; **sjȅknuti** *svrš.* ⟨*prez.* sjȅknēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* sjȅkni, *prid. rad.* sjȅknuo⟩ **1.** (što) zasjeći jednim potezom, ob. jakim i takvim da presiječe ili duboko prodre (nožem u ono što se siječe) **2.** (kroza što, čime) *pren.* pojaviti se kao nagla prodorna pojava, kao nešto što naglo i duboko siječe; naglo i oštro probiti što kao oštrim predmetom [*čim mu mozgom sjekne riječ »ljubav«, sjeti se prošlosti*]; **sjèkotina** *ž* mjesto gdje je što zasječeno; **sjekùtić** *m anat.* prednji zub (u gornjoj i donjoj vilici); inciziv

❖ *pr.* (nadimačka): **Glȁvosek**, **Sèkirica** (Zagreb, Koprivnica), **Sìkirica** (390, Karlovac, sred. Dalmacija, Slunj), **Sìkirić** (590, Zadar, Zagreb, Kutina, Ploče), **Sjȅkavica** (Dubrovnik)

✧ *prasl.* *sěkti (*stsl.* sěšti, *rus.* seč', *polj.* siec), *lit.* -sėkti ← *ie.* *sek-: sjeći (*lat.* secare, *stvnjem.* saga: pila)

-SJED kao drugi dio riječi znači da nešto ima onoliko sjedala koliko je rečeno u prvom dijelu [*jednosjed*; *dvosjed*]

✧ *v.* sjesti, sjediti

sjèdine, *v.* sijed

sjedíniti *svrš.* ⟨*prez.* sjèdīnīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sjèdīnjen⟩ **1.** (što) spojiti jedno s drugim, sastaviti u cjelinu; ujediniti **2.** (se) spojiti se u jednu cjelinu; ujediniti se // **sjedìnitelj** *m*, *v.* ujeditelj; **sjedinjávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjedìnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjedinjivati, sjediniti; **sjedinjénje** *sr* nastajanje neke cjeline sastavljanjem ili združivanjem posebnih jedinica; **sjedinjívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjedìnjujēm, *pril. sad.* sjedìnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjediniti, sjedinjavati

✧ S(A)- + *v.* jedan

Sjèdīnjenē Amèričkē Dȑžave *ž mn geogr.* država u Sjevernoj Americi, 9.529.063 km^2, 258.233.000 stan., sastoji se od 50 saveznih država i 1 saveznog distrikta; glavni grad Washington D. C., *krat.* SAD (*engl.* USA), *usp.* amèričkī

sjèditi (sjèdjeti), *v.* sjesti

sjedòkos *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sijede kose

✧ *v.* sijed + *v.* kosa[1]

sjèkira, *v.* sjeći

sjȅme *sr* ⟨G sjȅmena, *zb.* sjèmēnje⟩ **1.** *biol.* **a.** razvijen zametak biljke sjemenjače u privremenom stanju mirovanja iz kojeg klijanjem nastaje nova biljka [*posijati* ~] **b.** sperma **2.** *pren.* začetak, zametak čega [~ *povjerenja*; ~ *zla (razdora)*] // **sjemènār** *m* ⟨G sjemenára⟩ proizvođač sjemena; **sjemenárev (sjemenárov)** *prid.* koji pripada sjemenaru; **sjemenàrija** *ž*, *v.* sjemenarnica; **sjemènārnica** *ž* ⟨G *mn* sjemenárnīcā⟩ prodavaonica sjemena; sjemenarija; **sjemènārskī** *prid.* koji se odnosi na sjeme i sjemenare; **sjemenárstvo** *sr* proizvodnja sjemena kao vid obrta, zanimanja; **sjȅmen|ī** *prid.* koji se odnosi na sjeme [~*i kanal*] △ ~***a vrećica*** *anat.* parni muški organ vrećasta oblika, nalazi se kao privjesak na donjem dijelu sje-

menovoda; sjemeni mjehurić, sjemenjača; **sjȅmenica** *ž*, *v.* spermij, spermatozoid; **sjȅmeničkī** *prid.* koji se odnosi na sjemenik i sjemenike; **sjȅmenīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *anat.* muški organ u kojem se stvaraju sjemene stanice; sjemena žlijezda; testis; **sjȅmenīšnī** *prid.* koji se odnosi na sjemenište; **sjemeništárac** *m* ⟨G -rca, V sjemenìštārče, N *mn* -rci, G sjemenìštārācā⟩ pitomac sjemeništa; **sjemeništárčev** *prid.* koji pripada sjemeništarcu; **sjemenìštārskī** *prid.* koji se odnosi na sjemeništarce; **sjȅmenīšte** *sr* odgojni zavod za buduće svećenike i redovnike; **sjèmēnka** *ž* ⟨D L -nci/-i, G *mn* -enākā/-ī⟩ *bot.* zrno sjemena; **sjȅmenskī** *prid.* koji je za sjeme, koji služi kao sjeme [~ *kukuruz*]; **sjemènjača** *ž* **1.** *bot.* biljka koja se razmnožava sjemenom **2.** *anat.* sjemena vrećica, *v.* sjemeni △; **sjemènjače** *ž mn Spermatophyta*, najrazvijenije biljke koje imaju cvjetove (golosjemenjače i kritosjemenjače), *usp.* cvjetnice; **sjemènjāk** *m* ⟨G sjemenjáka, N *mn* sjemenjáci⟩ *agr.* podloga za cijepljenje voćaka uzgojena iz sjemena; **sjèmēnje** *sr zb.*, *v.* sjeme

✧ *prasl.* i *stsl.* sěmę (*rus.* sémja, *polj.* siemię), *lit.* sėmens ← *ie.* *seh$_1$men (*lat.* semen), *v.* sìjati

sjȅmenovōd *m anat.* cijev koja odvodi spermije iz muških spolnih organa u mokraćnu cijev

✧ *v.* sjeme + *v.* voditi, vod

sjȅn|a *ž* ⟨G *mn* sjênā⟩ **1. a.** mjesto zaklonjeno tako da u nj izravno ne prodire svjetlost **b.** prostor zaklonjen od sunca; hlad, hladovina **2.** nejasni obrisi, konture kakvog lika ili tijela; silueta **3.** odraz, trag čega nepovoljnog [~*a rata*] △ ***kazalište ~a***, *v.* karađoz // **sjȅnast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na sjenu, koji daje sjenu; **sjȅnčati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjȅnčām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ osjenjavati, šatirati, zatamnjivati dijelove crteža (paralelnim potezima olovke i sl.) da bi se dobila iluzija svjetla i sjene; sjenčiti; **sjênčiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjênčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩, *v.* sjenčati; **sjȅnica** *ž* **1.** *hip.* od sjena **2.** naziv za konstrukciju sa stupovima i natkrovljem po kojoj se penje kakva biljka penjačica ili vinova loza, česta kao element sredozemne arhitekture; mali otvoreni vrtni paviljon; **sjènilo** *sr* ⟨G *mn* sjènīlā⟩ štitnik koji stvara sjenu (na svjetiljci itd.); **sjênka** *ž* ⟨D L -nci⟩ laganije izražena sjena (onda kad npr. stablo nije guste krošnje i ne baca debeli hlad), sjena koju pomično tijelo ili osoba baci za kratko vrijeme, koja se pojavi i nestane; **sjenòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ zaštićen od sunca, pun sjene, koji daje sjenu; hladovit [~*o mjesto*]; **sjenòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sjenovito

✧ *prasl.* i *stsl.* sěnь (*rus.* sen', *polj.* sień), *latv.* sejs

sjènica *ž zool.* red ptica pjevica (*Parus*) iz porodica *Paridae, Aegithalidae, Remizidae* i *Panurinae* (npr. velika s., plavetna s. ili plavica, jelova s., kukmasta s., brkata s., mošnjarka)

Sjenìčāk Làsīnjskī *m* naselje (u blizini Karlovca), 677 stan.

sjènīk, *v.* sijeno

sjenòkoša *ž* **1.** livada koja se kosi **2.** vrijeme kad se kosi sijeno

✧ *v.* sijeno + *v.* kosa[2], kositi

sjèrina *ž* ostrižena vuna prije pranja i obrađivanja

sjȅsti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* sjȅdnēm, *pril. pr.* -êvši, *aor.* sjȅdoh, *prid. rad.* sjȅo/sjȅla *ž*⟩ **1. a.** zauzeti sjedeći položaj **b.** zauzeti mjesto određeno za sjedenje **2.** doći u stabilan položaj; nalegnuti, usjesti **3.** *razg.* dospjeti (u bankovnom poslovanju) [~ *na račun*] // **sijélo** *sr* seosko večernje okupljanje na kakvom zajedničkom poslu uz zabavljanje; **sjȅdalica** *ž reg.* **1.** stolica (**1**) **2.** sjedalo (2); **sjèdālnica** *ž sport* žičara kao prijevozno sredstvo s otvorenim sjedalima, *usp.* trosjednica, šestosjedalnica; **sjȅdalo** *sr* **1.** stolica učvršćena na podlogu, nekad označena brojem, u dvorani, gledalištu, javnom prometnom sredstvu itd.; mjesto **2.** dio stolice na kojem se sjedi; sjedište; **sjèdāljka** *ž* ⟨D L -ljci, G *mn* -ā/-ī⟩ sjedalnica; **sjȅdati** (∅, na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjesti; **sjèdēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sjediti **2.** mjesto u gledalištu gdje se sjedi, *opr.* stajanje; **sjèdilačk|ī** *prid. antrop. geogr.* koji je vezan uz stalno mjesto i kraj u kojem živi obrađujući zemlju; zemljoradnički, sesilan [~*o stanovništvo*; ~*e životinje*], *opr.* seliľački; **sjèditi (sjèdjeti)** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjèdīm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -dēnje⟩ **1.** biti u položaju u kojemu težinu tijela nosi donji dio trupa [~ *u klupi*; ~ *za stolom*] **2.** *razg.* ništa ne raditi, dangubiti [*radije badava sjedim nego badava radim*] **3.** *reg.* stanovati, *v.*, *usp.* stàjati; **sjȅdīšte** *sr* **1.** mjesto gdje se nalazi središnjica društva, ustanove itd. [~

banke] **2.** sjȅdalo (2); **sjȅdjēljka** *ž* ⟨D L -ljci, G *mn* -ā/-ī⟩ ugodno sjedenje u razgovoru i zabavi; **sjȅdnica** *ž* sastanak članova odbora, organizacije, kolektiva ili tijela, sazvan radi vijećanja i donošenja odluke [~ *nastavničkog vijeća*]; **sjedničáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* sjednìčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *razg. pejor.* dugo i uprazno produžavati trajanje kakve sjednice

✧ *prasl.* i *stsl.* sěsti (*rus.* sest', *stčeš.* siasti), *lit.* sėsti ← *ie.* *sed- (*lat.* sedēre, *grč.* hédos: sjedište)

sjȅta *ž* ⟨G *mn* sjêtā⟩ duševno stanje blage tuge i čežnje ili sjećanja na drago, lijepo ili izgubljeno; melankolija // **sjȅtan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je obuzet sjetom **2.** koji izražava ili izaziva sjetu; **sjȅtno** *pril.* na sjetan način; **sjȅtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili raspoloženje onoga koji je sjetan

✧ *prasl.* *sěta (*stsl.* sětovati: tugovati, *rus.* sétovat') ≃ *stir.* sáith: tuga

sjètilo *sr* ⟨G *mn* sjȅtīlā⟩ *rij.* osjetilo, *v.*, čulo², *v.* // **sjȅtīlan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se doživljava ili koji se zasniva na sjetilima; osjetan

✧ ≃ *v.* sjetiti

sjȅtiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* sjȅtio/sjȅtila *ž*⟩ **1.** (koga) obnoviti (komu) što u sjećanju, u svijesti; podsjetiti **2.** (se) **a.** (koga, čega) oživiti u svijesti predodžbu o čemu; prisjetiti se **b.** doći na kakvu misao; dosjetiti se, zamisliti plan, zasnovati // **sjȅćati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjetiti; **sjȅćānj|e** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sjećati **2.** pamćenje, memoriranje, uspomene [*nestati iz ~a*; *svirati po ~u*]

✧ ? ≃ *v.* sjeta

sjȅtva, *v.* sìjati

sjȅver *m* **1.** *geogr.* točka na horizontu najbliža sjevernom nebeskom polu **2.** jedna od četiriju strana svijeta **3.** (Sjever) **a.** *pov.* sjeverne američke države [*rat ~a i Juga*], *opr.* jȕg (Jug) **b.** ukupnost ekonomskih i privrednih potencijala razvijenog svijeta na sjevernom dijelu Zemljine kugle [*sukob razvijenog ~a i Juga*], *opr.* jȕg (Jug) **4.** točka na kompasu koja pokazuje 0 stupnjeva, *opr.* jȕg // **sjevérac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci⟩ *meteor.* vjetar koji na kopnu puše od sjevera; sjevernjak, *opr.* južnjak; **sjȅvērnī** *prid.* koji je na sjeveru, koji dolazi sa sjevera, koji ima smjer od sjevera (o vjetru) [~ *medvjed*; ~ *jelen*; ~ *(nordijski) rat*]; **sjȅvērno** *pril.* prema sjeveru, u odnosu na sjever; **Sjevérnjača** *ž astron.* zvijezda najbliža sjevernom geografskom polu, najsjajnija zvijezda na rubu Malog medvjeda; Polara; **sjevèrnjāk** *m* ⟨G sjevernjáka, N *mn* sjevernjáci⟩ **1.** *v.* sjeverac **2.** onaj koji je sa sjevera, *opr.* južnjak; **sjevernjàkinja** *ž*, *v.* sjevernjak

◈ *pr.* (etnici): **Sevérec** (Zagreb, Prigorje, *v.* i Severin), **Sjȅvēr** (Vrbovec, Međimurje, Prigorje), **Sjevérac** (Nova Gradiška)

✧ *prasl.* i *stsl.* sěverъ (*rus.* séver, *češ.* sever), *lit.* šiaurys: sjeverni vjetar

Sjȅvērnā Amèrika *ž geogr.* kontinent na *Z* hemisferi, 24.401.135 km², 422.159.000 stan. *S* dio (Kanada i SAD) naziva se Angloamerikom, a *J* dio Južnom (Latinskom) Amerikom // **sjevernoamèričkī** *prid.* koji se odnosi na Sjevernu Ameriku

Sjȅvērnā Ȉrskā *ž geogr.* dio Ujedinjenog Kraljevstva (Velike Britanije i Irske) u *S* dijelu otoka Irske, 14.120 km², 1.573.300 stan., glavni grad Belfast

Sjȅvērnā Koréja *ž geogr.*, *v.* Koreja // **Sjevernokoréjac** *m* (**Sjevernokòrējka** *ž*) ⟨G -jca, N *mn* Sjevernokoréjci, G Sjevernokòrējācā⟩ stanovnik Sjeverne Koreje; **sjevernokòrējskī** *prid.* koji se odnosi na Sjevernu Koreju i Sjevernokorejce

Sjȅvērnā Ròdēzija *ž pov. geogr.* od 1911. do 1964. ime Zambije // **sjevernoròdēzījskī** *prid.* koji se odnosi na Sjevernu Rodeziju

sjevernoàfričkī *prid.* koji se odnosi na sjevernu Afriku

Sjevernoàtlāntskī pȁkt *m pov.*, *v.* NATO, *usp.* Atlantski pakt, *v.* atlantski △

Sjȅvērnō lèdenō môre *sr geogr.* središnji dio Arktika između euroazijskog kopna, Grenlanda, Aljaske i američko-arktičkog arhipelaga, 14.000.000 km², stalno zaleđeno o. 9 mil. km²; Arktički ocean

Sjȅvērnō môre *sr geogr.* more između Velike Britanije i *SZ* Europe, 575.000 km²

sjeveroìstok *m* strana svijeta između sjevera i istoka // **sjeveroìstočnī** *prid.* koji se odnosi na *SI*; **sjeveroìstočno** *pril.* prema *SI*, u odnosu na *SI*; **sjeveroìstočnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *meteor.* sjeveroistočni vjetar

✧ *v.* sjever + *v.* istok

sjeverojùžnica *ž geogr.* presječnica ravnine obzora s ravninom motriteljeva meridijana

✧ *v.* sjever + *v.* jug

sjeverozápad *m* strana svijeta između sjevera i zapada // **sjeverozápadnī** *prid.* koji se

odnosi na *SZ*; **sjeverozápadno** *pril.* prema *SZ*, u odnosu na *SZ*; **sjeverozápadnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *meteor.* sjeverozapadni vjetar
✧ *v.* sjever + *v.* zapasti, zapad

sjúriti *svrš.* ⟨*prez.* sjûrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sjûren⟩ **1.** (se) strčati se, stići jureći s više strana, užurbano se skupiti na jednom mjestu [*ljudi se sjurili čekajući senzaciju*] **2.** (što) zatjerati što, stjerati, utjerati što [*od ovih bolova čovjek bi si sjurio metak u glavu*] **3.** jureći, trčeći, naglo prijeći s nekog višeg mjesta na niže [*sjurio se preko stepenica*] // **sjurívati** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sjùrujēm, *pril. sad.* sjùrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sjuriti
✧ S(A)- + *v.* juriti

sjȕting *m razg.* **1.** tkanina za muška odijela **2.** komad tkanine za muško odijelo: 3–3,20 m
✧ *engl.* suiting

skȁ *ž glazb.* jamaička autohtona popularna plesna glazba promjenjiva ritma, iskrzanih gitarskih zvukova, nastala na utjecajima rhythm and bluesa; koncem 1970-ih doživljava svjetsku popularnost
✧ *engl.* ← *egz.*

skàbijes *m pat.* dermatoza koju uzrokuje gnjida svrabac (*Sarcoptes scabiei, Acarus scabiei*), prenosi se bliskim tjelesnim dodirom; svrab, šuga
✧ *lat.* scabies: hrapavost, svrbež ≃ scabere: grepsti

skabiofòbija *ž psih.* bolesni strah od svraba, šuge
✧ *v.* skabijes + -FOBIJA

Skȁdar *m* ⟨G -dra⟩ grad na Skadarskom jezeru, Albanija, 81.000 stan. // **skȁdarskī** *prid.* koji se odnosi na Skadar i Skadrane △ ***Skadarsko jezero*** *geogr.* granično jezero Crne Gore i Albanije, 391 km²; **Skȁdranin** *m* (**Skȁdārka** *ž*) ⟨N *mn* Skȁdrani⟩ stanovnik Skadra

skadènca (**skadȅnca**) *ž* ⟨G *mn* skadéncā⟩ *ekon.* dospijeće roka plaćanja, dan dospijeća
◆ *pr.* (etnik): **Skàdārka** (Kostajnica, Ogulin)
✧ *tal.* scadenza

skàfa *ž pom. pov.* antički čamac na vesla
✧ *grč.* skáphē

skafàndar (**skàfander**) *m* ⟨G -dra, N *mn* -dri⟩ **1.** ronilačko ili astronautsko odijelo s opremom koja omogućava preživljavanje izvan čovjekove biološke sredine **2.** *razg.* nepropusno jednodijelno odijelo za snijeg i hladne dane
✧ *grč.* skáphē: korito + anḗr: čovjek

skȁj *m* umjetna koža
✧ *engl.* sky

skàjlab (**skàjleb**) *m* svemirski laboratorij koji kruži oko Zemlje, ključni dio američkog svemirskog programa 1980-ih i 1990-ih
✧ *engl.* Skylab(oratory)

skákati, *v.* skok

skȁkavac[1] *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ (*mn*) *zool.* kukci (*Saltatoria*) iz reda ravnokrilaca (*Orthoptera*) s dva para krila, s izrazito razvijenim trećim parom nogu za skakanje i u mužjaka sa stridulacijskim organima za glasanje (porodice: konjici *Locustodae*, *Tettigonidae*, zrikavci *Gryllidae*, poljski skakavci *Acrididae*, čegrtaši) // **skȁkāvčev** *prid.* koji pripada skakavcu; **skákavica** *ž zool.*, *v.* skočac (**1**)
✧ *v.* skok, skakati

skála *ž* ⟨N *mn* skȁle⟩ **1.** (čega) niz vrijednosti označenih na kakvom mjerilu; ljestvica **2.** (∅) *glazb.* glazbeni tonovi poredani po visini; ljestvica **3.** (*mn*) *reg.* **a.** stube, stubište, stepenice, stepenište; skalinada **b.** ljestve, lojtre // **skàlār**[1] *m* ⟨G skalára⟩ *mat.* **1.** veličina koja je potpuno definirana brojem, *usp.* vektor **2.** općenito, element algebarske strukture koja se naziva polje; **skàlār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji pripada skalaru, koji se odnosi na skalar △ ***~no polje*** područje prostora u kojem svakoj točki odgovara neka skalarna funkcija; ***~no množenje vektora*** *mat.* važna binarna operacija na vektorskom prostoru kojom se paru vektora pridružuje skalar, povezana s projiciranjem; **skàlīna** *ž reg.* stuba, *usp.* skala (**3a**); **skalìnāda** *ž reg.* niz kamenih skalina na ulici ili u kali
✧ *tal.* scala: ljestve; scalino: stepenica ← *lat.* scalae: ljestve ≃ scalaris: ljestvični

skalàmār *m* ⟨G skalamára⟩ *pom.* drvena rašlja, oslonac za vesla na jarmenici
✧ *tal. dijal.* scalamare

skalamèrija *ž*, *v.* scenerija

skàlār[2] *m* ⟨G skalára⟩ *zool.* akvarijska riba (*Pterophyllum scalare*) podrijetlom iz Amazone
✧ *nlat.* scalare ← *lat.* scalaris: ljestvičast (prema mrljama)

skâld *m* ⟨N *mn* skȃldi⟩ *glazb. pov.* pjesnik na norveškom, potom i na islandskom dvoru (9–13. st.); skaldi su tvorci skaldske poezije // **skâldsk|ī** *prid.* koji se odnosi na skalde △ ***~a poezija*** dvorska usmena pohvalna

poezija koja se pjevala na skandinavskim dvorovima
✧ *stnord.* skáld

skàlenoēdar *m* ⟨G -dra, N *mn* -dri⟩ kristalna forma heksagonskog sustava; ima 12 ploha oblika raznostraničnog trokuta
✧ *grč.* skalēnós: nejednak + -EDAR

Skàlić, Pavao (1534–1575), hrv. pustolov, više puta protjerivan iz raznih europskih zemalja i njihovih dvorova zbog falsifikata i drugih prevara; na latinskom pisao rasprave o teologiji, filozofiji, okultizmu i historiografiji, vrlo šarolike vrijednosti, često plagijati; u naslovu jedne svoje rasprave prvi upotrijebio riječ *enciklopedija* u približno današnjem značenju

skȁlp *m* ⟨N *mn* skàlpovi⟩ koža odlubljena s glave neprijatelja kao trofej [*uzeti nečiji ~*, *pren.* potpuno poraziti koga u diskusiji, do sramote] // **skàlpel (skalpȅl)** *m* **1.** vrsta noža koji se upotrebljava u kirurgiji i anatomskom seciranju **2.** čelično oruđe za dubljenje i rezbarenje; dlijeto **3.** vrlo oštar nožić na izvlačenje, za rezanje svih vrsta papira, papirne konfekcije i drugih tvrdih materijala (plastike, gume i sl.); **skalpírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* skalpirati **2.** odlubljivanje kosom pokrivenog dijela kože s lubanje (kod Skita, zapadnosibirskih naroda, vjerojatno kod Perzijanaca; najpoznatije kod nekih indijanskih plemena u Sjevernoj i Južnoj Americi); **skalpíra|ti** (koga) *dv.* ⟨*prez.* skàlpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** skinuti/skidati skalp poraženom neprijatelju (živom ili mrtvom) **2.** *pren.* ljutiti se na nekoga, grditi ga, žestoko koriti [*~t će me (te* itd.); *što to nisam uradio*]
✧ *engl.* scalp ≃ *lat.* scalpere: grepsti *lat.* scalpellum ≃ scalprum: oruđe za grebanje ili dubljenje

skàlupiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skàlupljen⟩ *pejor.* loše napraviti, na brzinu, sklepati, kojekako sastaviti [*~ motor*] // **skalupljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skalùpljujēm, *pril. sad.* skalùpljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skalupiti
✧ S(A)- + *v.* kalup

skȁmeniti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skȁmenjen⟩ **1.** (se) **a.** postati kamen, pretvoriti se u kamen; okameniti se, petrificirati se **b.** *pren.* ostati nepokretan, ukočiti se (od naglog uzbuđenja, vrlo loše vijesti, tragičnog prizora) **2.** (koga) *pren.* učiniti koga nepokretnim, ukočenim // **skamenjívati** (se, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* skamènjujēm, *pril. sad.* skamènjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skameniti
✧ S(A)- + *v.* kam[1], kameniti se

skámij|a *ž* ⟨G *mn* skȁmījā⟩ *reg.* klupa; školska klupa [*sjediti na ~i*; *provesti godine u (školskim) ~ama*]
✧ *lat.* scamnum

skàndāl (škàndāl) *m* ⟨G skandála⟩ nepriličan događaj koji predstavlja javnu sramotu, koji izaziva sablazan; sramota, bruka [*kulturni ~*; *napraviti ~*; *prirediti ~ (komu)*] // **skandalizírati** *dv.* ⟨*prez.* skandalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) izaz(i)vati, stvarati dojam skandala; sablazniti/sablažnjavati **2.** (se) **a.** shvatiti/shvaćati nešto kao skandal **b.** *iron.* izraziti/izražavati pretjerano zgražanje nad neznatnim povodom; iščuđavati se, snebivati se; **skàndalōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji izaziva skandal; sablažnjiv; **skàndalōzno** *pril.* na skandalozan način; sablažnjivo; **skandalóznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skandalozno
✧ *njem.* Skandal ← *lat.* scandalum ← *grč.* skándalon: zamka; sablazan

skândīj *m* *kem.* element (simbol Sc, atomski broj 21), u prirodi zajedno s mineralima lantanida, lagan, sjajan metal, dodatak nekim legurama
✧ *nlat.* scandium, po Skandinaviji

Skandìnāvija (Skandinâvija) *ž* **1.** *geogr.* poluotok na *S* Europe, 773.500 km² **2.** *pol.* skupno ime za Norvešku, Švedsku i Dansku, katkad i Finsku, Island i otočje Faero // **Skandinávac** *m* (**Skandìnāvka** *ž*) ⟨G -vca, N *mn* Skandinávci, G Skandìnāvācā⟩ stanovnik Skandinavije; **skandinavizácija** *ž* obrazac socijalnog i političkog života i odnosā među državama kao u Skandinaviji (ob. pronalaženje beskonfliktnih rješenja za otvorena politička pitanja); **skandìnāvka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ vrsta križaljke; **skandìnāvskī** *prid.* koji se odnosi na Skandinaviju △ ~ ***jezici*** *lingv.* nordijski jezici, jezici Skandinavije (danski, norveški, švedski, islandski i ferski); ***Skandinavski poluotok*** *geogr.*, *usp.* Skandinavija

skandírati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skàndīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *poet.* čitati stihove jasno ističući metričke stope **2.** izvikivati

istu riječ, ime ili tekst artikulirajući po slogovima (ob. u većoj skupini ili masi)
✧ *njem.* skandieren ← *lat.* scandere: penjati se

skȁner *m*, *v.* skener

skanjívati se *nesvrš.* ⟨*prez.* skànjujēm se, *pril. sad.* skànjujūći se, *gl. im.* -ānje⟩ biti neodlučan, ne usuđivati se što učiniti; libiti se, ustručavati se // **skànjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se skanjuje, kojemu je u prirodi da se skanjuje [*po naravi* ~]; neodlučan, *opr.* odlučan, rezolutan, otresit, okretan, odriješit
✧ S(A)- + *v.* kaniti

skȁpati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* skȁpao⟩ umrijeti ili uginuti od gladi, žeđi, zime ili kakvog drugog teškog stanja (o čovjeku, životinji) // **skapávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skàpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skapati

skapolíti *m mn* ⟨N skapòlīt, G skapolíta⟩ *min.* grupa silikatnih minerala
✧ *njem.* Skapolith ≃ *lat.* scapus: držak + -LIT[1]

skȁpula *ž anat.*, *v.* lopatica
✧ *lat.* scapula

skapùlār *m*, *v.* škapular

skapulektòmija *ž med.* kirurško odstranjenje lopatice ili njezina dijela
✧ *v.* skapula + *v.* ektomija

skâr *m* (ob. *mn*) *geol.* niski otoci i zaobljene hridi pred skandinavskom obalom; nastali transgresijom mora u područja uravnjena erozijom ledenjaka
✧ *engl.* scar

skaràbej *m* ⟨G skarabèja⟩ **1.** *pov.* sveti egipatski amulet, pečatnjak u obliku skarabeja (kukac); simbol Sunca **2.** *zool.* kukac kornjaš (*Scarabeus sacer*), od izmeta pravi kuglice kojima hrani ličinke; kotrljan, govnovalj
✧ *lat.* scarabeus ← *grč.* kárabos

skaràmbēč *m* ⟨G skarambéča⟩ *zool.* **1.** kukac (*Blatta orientalis*, *B. germanica*); žohar **2.** hrastova strizibuba (*Cerambyx cerdo*)
✧ *lat.* Cerambyx: dugoticalci ili strizibube ← *grč.* kerámbyks: kukac rogač

skàramuš *m kazal.* lik iz stare talijanske i francuske komedije
◆ *pr.* (nadimačko): **Skaràmuca** (Dubrovnik, Pula)
✧ *fr.* Scaramouche ← *tal.* Scaramuccia

skȁredan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je vulgaran, prost (o riječima, izražavanju i ponašanju) // **skȁredno** *pril.* na skaredan način; **skȁrednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skaredno ili osobina onoga koji je skaredan
✧ *prasl.* *skaredъ, *skarędъ (*rus.* skáred, *polj.* szkarada: neman)

skarifikácija *ž med.* postupak nanošenja laganih površinskih ogrebotina na koži radi unošenja alergena
✧ *lat.* scarificatio

skarlàtīna *ž pat.* akutna uglavnom dječja bolest uzrokovana streptokokom; škrlet, šarlah, skrlet, skrletina
✧ *nlat.* (febris) scarlatina: crvena groznica ≃, *srlat.* scarlata: grimizno, crveno (platno)

skȁrn *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *min.* smjesa silikatnih minerala i nekih ruda, nastala pri dodiru magme s vapnencem
✧ *šved.*

skârta *ž pov.* daća u *S* Hrvatskoj, ubirala se u 16. st. za plaćanje stražara (skartleita) u Vojnoj krajini

skȁska *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *knjiž.* fantastična usmena pripovijest u Rusa; bajka
✧ *rus.* skázka

skȁstiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* skȁstio⟩ *reg.* imati što u planu, namjeravati; smjerati, naumiti
✧ S(A)- + *v.* kast

skȁt *m* kartaška igra sa 32 karte
✧ *njem.* Skat ← *tal.* scasto

skateboard (*izg.* skèjtbord) *m sport* elastična daska elipsastog oblika, dužine 55–80 cm, s kotačićima obloženima gumom; vozi se tako da se na njoj stoji jednom, a odgurava drugom nogom // **skateboarding** (*izg.* skèjtbording) *m* vožnja na skateboardu, suvremeni oblik mladalačke zabave
✧ *engl.*

skatofàgija *ž pat.* pojava da neki psihički bolesnici jedu izmetine
✧ *grč.* skôr (G skatós): gnoj, izmet + -FAGIJA

skatofìlija *ž pat.* vrsta perverziteta; sklonost da se živi u prljavštini, nečistoći
✧ *grč.* skôr (G skatós): gnoj, izmet + -FILIJA

skàtōl *m* ⟨G skatóla⟩ *kem.* 3-metilindol, C_9H_8N, hlapljivi sastojak fekalija, neugodna mirisa; nastaje truljenjem bjelančevina
✧ *grč.* skôr (G skatós): gnoj, izmet + -OL

skatològija *ž* **1.** *psih.* bolesna potreba govora o

izmetinama **2.** znanstveno istraživanje fosilnih izmetina
✧ *grč.* skôr: gnoj, izmet + -LOGIJA

skatomànija *ž pat.* pojačana potreba bavljenja skatofagijom, skatofilijom ili skatologijom
✧ *grč.* skôr: gnoj, izmet + -MANIJA

skàut *m* pripadnik skautizma; izviđač // **skàutkinja** *ž*, *v.* skaut; **skautìzam** *m* ⟨G -zma⟩ međunarodni omladinski pokret; zasnovan na disciplini i kolektivnom duhu, ima za cilj da boravkom i radom u prirodi pridonese fizičkom razvoju i odgajanju mladeži u internacionalnom duhu; **skàutskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na skaute **2.** *pren. iron.* djevičanski čist ili naivan, djetinjasto nevin, bezazleno nedužan [~ *moral*; ~ *pogled na svijet*]; **skàutski** *pril.* kao skaut, na način skauta
✧ *engl.* scout ≃ *lat.* auscultare: slušati

skȅč *m* ⟨N *mn* skèčevi⟩ *kazal.* kraća dramska igra najčešće u jednom činu, s komičnim situacijama i izvanjskim scenskim efektima // **skȅčer** *m razg.* onaj koji piše skečeve; **skȅčerica** *ž*, *v.* skečer
✧ *engl.* sketch ← *nizoz.* schets ← *tal.* schizzo: nacrt, cedulja ← *lat.* schedium ← *grč.* skhédios

skèda *ž* ⟨G *mn* skêdā⟩ *term.* kartotečni listić, kartica // **skèdārīj (skédrīj)** *m* kartoteka, niz klasificiranih kartotečnih listića (skeda)
✧ *tal.* scheda ← *lat.* schedule ≃ *grč.* skhédē: list papira

skèjtbord *m*, *v.* skateboard

skèjter *m sport* onaj koji vozi skejtbord **skèjterica** *ž*
✧ *engl.* skater

skȅla *ž* ⟨G *mn* skêlā⟩ **1.** plovilo za prijevoz preko rijeke koje se kreće vezano na uže s jedne obale na drugu **2.** mjesto gdje pristaju takva plovila, pristanište **3.** privremena pomoćna konstrukcija (drvena, metalna) kad se gradi, popravlja ili ruši građevinski objekt // **skȅlār** *m* ⟨G skelára⟩ čovjek koji prevozi skelom; skeledžija; **skȅlarica** *ž*, *v.* skelar; **skelàrina** *ž* pristojba što se plaća za prijevoz skelom; **skelèdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg.*, *v.* skelar; **skelèdžījskī** *prid.* koji se odnosi na skeledžije; **skȅlnī** *prid.* koji se odnosi na skelu
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Skȅla** (Zagreb, Zaprešić), **Skélac** (140, Valpovo, *I* Slavonija), **Skelèdžīć** (Požega, *I* Slavonija), **Skelèdžija** (180, Baranja, *I* Slavonija, Slunj), **Skelèđija** (Donji Miholjac, Baranja) ◇ *top.* (naselje): **Skȅla** (Glina, 109 stan.)
✧ *tur.* iskele ← *tal.* scala ← *lat.*

skèlet *m* ⟨G *mn* skèlētā⟩ **1. a.** *anat.* sve kosti tijela čovjeka i nekih životinja; ima funkciju oslonca i čovječjem tijelu daje stalan oblik i držanje; kostur **2.** *pren. ekspr.* vrlo mršava osoba // **skèletnī** *prid.* koji se odnosi na skelet, koji pripada skeletu △ ~*a* **konstrukcija** *građ.* u arhitekturi sustav povezanih nosivih vertikalnih i horizontalnih građevnih dijelova
✧ *grč.* skeletós: isušen; mumija, kostur

skèletōn *m sport* **1.** disciplina sanjkanja u kojoj se upotrebljavaju specijalne sanjke **2.** vrsta sanjki na kojima natjecatelj leži potrbuške
✧ *engl.* skeleton, *usp.* skelet

skèmlija *ž reg. etnol.* mala niska stolica, stolčica, klupčica; šamrl
✧ *tur.* iskemle, *v.* skamija

skȅna *ž* ⟨G *mn* skénā⟩ *pov.* **1.** šator, dio antičkog grčkog teatra u kojem se glumci presvlače; garderoba **2.** scena
✧ *grč.* skēnḗ: šator

Skènder m. os. ime (*musl.*), *v.* Aleksandar ◇ *pr.* (od imena i etnici): **Skéja** (Samobor, Zagreb, Požega), **Skéjić** (160, Split, sred. Dalmacija), **Skéjo** (Drniš, Split, *I* Slavonija), **Skènder** (1200, Zagreb, Imotski, Makarska, Delnice, Jastrebarsko), **Skènderi** (Zagreb, Crikvenica, ← *alb.*), **Skendérija** (Šibenik, Rijeka, Koprivnica), **Skendérović** (130, Zagreb, Sisak, Rijeka), **Skenderòvskī** (Đurđevac, Pakrac), **Skèndrović** (240, Samobor, Zagreb), **Skéndžić** (150, Otočac, Zagreb, Rijeka) ◇ *top.*: **Skendérija** (ime ulice i po njoj prozvane zgrade u Sarajevu; naselja): **Skendérovci** (Požega, 220 stan.; Pakrac, 51 stan.)
✧ *tur.* Iskender ← *arap.* Äl-Iskändär ← *grč.* Aléksandros

Skènderbeg (Skànderbeg) *m pov.* nadimak albanskog junaka Gjergja Kastriotija (1405–1468), opjevan u narodnim pjesmama i obrađen u književnosti kao lik romantičnog borca za slobodu

skèner (skàner) *m* **1.** *med.* aparat koji ispituje tijelo, organ ili druge biološki aktivne tvari po slojevima različite dubine **2.** *inform.* pretražnik **a.** program koji automatski pretražuje hardver ili softver (u potrazi za virusima, radi ispravnosti sklopovlja i sl.) **b.** fotoelektrični

uređaj koji digitalizira sliku u podatke pogodne za računalnu obradu // **skèning** *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *term.* skeniranje, *usp.* skenirati; **skenírati** *dv.* ⟨*prez.* skènīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvšī, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** pretražiti/pretraživati neku površinu ili predmet uz pomoć zrake svjetla, elektrona i sl. **2.** *inform.* **a.** provjeriti/provjeravati pohranjene podatke radi potrage za računalnim virusima, iz sigurnosnih razloga i dr. **b.** digitalizirati sliku, fotografiju i sl. u zapis pogodan za računalnu obradu **3.** *med.* pregledavati pacijenta uz pomoć skenera

✧ *engl.* scanner

skȅps|a *ž* ⟨G *mn* skêpsā⟩ kritički i uzdržljiv odnos, nesklon oduševljavanju; sumnja, nevjerica, nepovjerenje [*promatrati stvari sa ~om*], *opr.* entuzijazam // **skepticìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** sklonost uzdržljivosti ili skepsi; sumnjičavost, nepovjerljivost **2.** *fil.* **a.** sumnja u svaki spoznajni i praktični kriterij prosuđivanja, sumnja u vrijednost svih apodiktički izrečenih teoretičkih i praktičkih tvrdnja i uopće potrebu izricanja bilo kakvih sudova **b.** *pov.* smjer u antičkoj filozofiji koji se temelji na skepsi kao osnovnom načelu **3.** *rel.* sumnja u vjerska načela ili nauk; **skèptičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je obuzet skepsom; **skèptičkī** *prid.* koji se odnosi na skeptike; **skèptički** *pril.* sa skepsom, na skeptičan način, skeptično; **skèptično** *pril.* skeptički (2); **skèptičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina, stanje i sl. onoga koji je skeptičan; **skèptik** *m* ⟨V skèptiče, N *mn* -ici⟩ **1.** onaj koji je skeptičan, prožet skepsom, *opr.* entuzijast **2.** pripadnik antičke filozofske skeptičke škole

✧ *grč.* sképsis: razmatranje, razmišljanje; skeptikós: zamišljen

skèrc|o *m* ⟨N *mn* -i, G skêrcā⟩ **1.** *v.* scherzo **2.** (*mn*) *reg.* zbijanje šala, pravljenje sitnih pakosti; zezancija [*učiniti komu ~e* zafrknuti koga]

✧ *tal.* scherzo

skèrlet (I) (**skȑlet**) *m* **1.** tkanina jarke crvenoljubičaste boje; grimiz **2.** *reg.* **a.** stara venecijanska crvena i vrlo sjajna čoha **b.** odijelo skrojeno od skerleta **3.** *v.* skarlatina // **skèrlet** (II) (**skȑlet**) *prid.*, *v.* skerletan; **skèrletan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je u boji skerleta **2.** koji se odnosi na skerlet; **skȑletina** *ž reg.*, *v.* skarlatina

◆ *pr.* (nadimačko): **Skrlétović** (Đakovo, *I* Slavonija)

✧ *tal.* scarlatto ← *perz.* säqirlët

skèut *m pom. pov.* nekadašnji belgijski ribarski brod

✧ *dan.*

skìbāl *m* ⟨G skibála⟩ *fiziol.* tvrd komad izmeta; sastoji se od malih, okruglih fekalnih čestica

✧ *grč.* skýbalon: izmet

skî-bȍb *m sport* **1.** zimski sport na snijegu **2.** vozilo od fiberglasa i sl. (ima okvir kao bicikl, a umjesto kotača dvije skije); vozač pomoću dviju kratkih skija nogama održava ravnotežu

✧ *amèr.engl.*

skȉc|a *ž* ⟨G *mn* skîcā⟩ **1.** grafički prikaz, crtež, nacrt izveden u glavnim crtama, ob. kao predradnja nekog većeg rada [*napraviti ~u*] **2.** *glazb.* instrumentalna minijatura jednostavnijeg sadržaja; bagatela, impromptu // **skicírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* skìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (na)praviti skicu, crtež u glavnim crtama **2.** prikazati/prikazivati riječima ili tekstom u glavnim crtama; naznačiti; **skȉcōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je u skici, koji ima preciznost koliko može imati skica; ovlašan, nabačen, naznačen, grubo zacrtan

✧ *njem.* Skizze ← *tal.* schizzo

skìcnbūh *m reg. zast.* blok za skiciranje

✧ *njem.* Skizzenbuch

skȉf *m* ⟨N *mn* skìfōvi⟩ **1.** *pom.* malen, otvoren čamac jednostavne konstrukcije, ravna dna **2.** *sport* lagan čamac na vesla za jednoga veslača // **skìfīst** (**skifìst**) *m sport* veslač u skifu; **skìfistkinja** *ž*, *v.* skifist

✧ *engl.* ← *tal.* schifo ← *stvnjem.* Scif

skiffle (*izg.* skìfl) *m glazb.* žanr nastao u V. Britaniji 1930-ih, mješavina jazza, country bluesa i boogie-woogiea (uporaba arhaičnih glazbala – kazoo, harmonika, akustična gitara i sl.); najveću popularnost dosegao 1950-ih

✧ *engl.*

skifomàntija *ž* proricanje budućnosti ili sudbine pomoću prstena koji visi o koncu

✧ *grč.* skýphos: posuda + -MANTIJA

skȉj|a *ž* ⟨N *mn* -e, G skîjā⟩ daska (po jedna za svaku nogu, nekoć od drva, danas od plastičnih masa i metala) izvijenih vrhova, za spuštanje po snježnim padinama, hodanje, trčanje, izvođenje skokova ili klizanje po vodi [*terenske ~e*; *trkačke ~e*; *skakačke ~e*] // **skȉjānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* skijati **2.** *sport* zimski sport u kojem se pomoću skija trči, spušta niz padinu, skače ili leti na terenima

pokrivenim snijegom (ili umjetnim preparatima snijega) [*alpsko ~*; *nordijsko ~*; *umjetničko ~*] △ ~ ***jedrom*** vožnja po ravnoj snježnoj površini na skiji pomoću vjetra uz pomoć jarbola s jedrom; ~ ***na vodi*** sportska grana u kojoj skijaš klizi površinom vode na jednoj (monoskija) ili dvije skije, držeći se rukama za uže koje vuče motorni čamac; **skìjāš** *m* ⟨G skijáša⟩ **1.** *refer.* onaj koji (se) skija **2.** *sport* onaj koji se bavi skijanjem; **skijàšica** *ž*, *v.* skijaš; **skìjāšk|ī** *prid.* koji se odnosi na skijaše [*~e cipele*; *~o odijelo*; *~a staza*] △ ***~i letovi*** disciplina nordijskog skijanja, skijaški skokovi na velikim skakaonicama (letaonicama) s kritičnom točkom doskočišta iznad 120 m; ***~i maraton***, *v.* ski-maraton; ***~i skokovi*** disciplina nordijskog skijanja, skakanje na posebnim skijama i s posebno konstruiranih sportskih objekata (skakaonica); natječu se samo muškarci; **skìjāški** *pril.* kao skijaš, na način skijaša; **skìjati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *refer.* kretati se po snijegu pomoću skija **2.** baviti se skijanjem kao sportom ili oblikom rekreacije

✧ *engl.* ski ← *norv.*

skijaskòpija *ž med.* objektivno određivanje refrakcije oka pomoću dijaskopa

✧ *grč.* skiá: sjena + -SKOPIJA

skìjering *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *sport* skijanje pri kojem skijaša vuče konjska zapreka ili motorbicikl (na *S* Europe jedan od oblika prometa, ali i sportskorekreativna i natjecateljska aktivnost)

✧ *norv.* ski: skije + kjöring: vožnja

skìka *ž* ⟨G *mn* skīkā⟩ **1.** prodoran, visok glas kojim se glasaju svinje i psi **2.** *v.* vika **//** **skìčati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -čīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skiknuti (**1**); **skíkn|uti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* skîknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* skíknuo⟩ **1.** oglasiti se naglo kao pas kad osjeti bol **2.** *pren. podr.* (u šali) propasti u poslu, upropastiti se, izgubiti novac na kartanju ili poslovanjem; vrisnuti, riknuti **3.** *žarg.* (ob. u šali ili bez tragičnog osjećanja smrti) umrijeti, zijevnuti, ohladiti (papke), odapeti, otegnuti [*Što me sahranjuju živa? Kad ja jednog dana ~em ionako sve ostaje njima*]

✧ *ekspr.*, *onom.*

skî-lìft *m* skijaška žičara; vučnica

✧ *engl.* ski lift

skî-màratōn *m sport* **1.** skijaški maraton, utrka u skijaškom trčanju na stazi dugoj 50 km **2.** *razg.* na svakoj stazi od 42,195 km do 110 km

✧ *v.* skija, skijanje + *v.* maraton

skȉn *m*, *v.* skinhed

skȉn-èfekt *m fiz.* pojava nejednolike raspodjele električne struje po presjeku vodiča; s porastom frekvencije izmjenična struja sve više teče izvanjskim dijelovima vodiča što rezultira povećanjem otpora (kod vrlo visokih frekvencija gotovo sva struja teče blizu površine vodiča i stoga se kod takovih frekvencija jednako efikasno mogu koristiti šuplji, tj. jeftiniji i lakši, vodiči)

✧ *engl.* skin effect

skȉner *m*, *v.* skinhed

skinhead *m*, *v.* skinhed

skȉnhed (**skȉn**, **skȉner**, **skȉns**) *m term.* pripadnik omladinske subkulturne skupine karakteristične po agresivnosti, rasizmu i šovinizmu; raspoznaju se po izbrijanim glavama i uniformama sličnim vojničkim **//** **skȉnerskī** *prid.*, *v.* skȉnskī; **skȉnerski** *pril.* na način skinera; **skȉnhedskī** *prid.*, *v.* skȉnskī; **skȉnhedski** *pril.* na način skinhedsa; **skȉnskī** *prid.* koji se odnosi na skinse; skinerski, skinhedski; **skȉnski** *pril.* kao skinovi, na način skinova

✧ *engl.* skinhead

skȉnuti *svrš.* ⟨*prez.* skȉnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* skȉni, *prid. trp.* skȉnūt⟩ **1.** (koga, što) **a.** dohvatiti i uzeti nešto što stoji visoko [*~ knjigu s ormara*] **b.** ukloniti s čega ono što je obješeno [*~ s vješalice*] **c.** ubiti [*skinuo ga je snajperom*] **2.** (što) ukloniti s koga ili čega ono što je oko njega [*~ koru*; *~ boju*; *~ omot*] **3.** (∅, se) ukloniti, osloboditi se **a.** odjeće, razodjenuti (se) [*~ kaput*], *opr.* obući, odjenuti **b.** obuće, izuti (se) [*~ cipele*], *opr.* obuti (se) **4.** (se) *razg.* napustiti vojsku ili svećeničko zvanje **5.** (što s čega) *razg.* pokazuje težnju da širi značenja na ona koja imaju već postojeće riječi i da ulazi u nove sklopove [*~ dva jutra pšenice* požeti; *~ s popisa* brisati; *~ s vrpce (trake* itd.), *usp.* presnimiti (slušajući) zapisati, unijeti u zapisnik], *usp.* složiti **//** **skídati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skîdām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skinuti

✧ S(A)- + *v.* kidati

skȉp[1] *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *rud.* dizalo u obliku krletke što se upotrebljava u rudarskom oknu

✧ *engl.*

skȉp[2] *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ specijalna vježba trčanja; visoko i naglašeno dizanje koljena, izvodi se u mjestu i u laganom kretanju

✧ *engl.*

skȉper *m pom.* kapetan manjeg trgovačkog bro-

da, sportskog broda ili jahte [*vlasnik izbjegava plaćanje poreza ako na svojoj jahti pod stranom zastavom prijavi sam sebe kao ~a*]
✧ *engl.* skipper

skìptar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** štap ili palica kao simbol kraljevske vlasti; žezlo **2.** *meton.* kraljevska vlast
✧ *grč.* skêptron

skî-rèli *m sport* kratke skije koje na daskama imaju kotačiće; služe za trening skijaša trkača na tvrdoj podlozi
✧ *v.* skije, skijanje + *v.* reli

ski-skeet (*izg.* skî-skît) *m sport* kratke plastične skije dužine 60 cm; služe za trening skijaša alpinaca na travnatom tlu
✧ *engl.*

skítati (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skîtām/skîćēm, *pril. sad.* -ajūći/skíćūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** ići od jednog mjesta do drugog bez stalnog posla i boravišta **2.** provoditi vrijeme u lutanju iz užitka; lunjati, bazati // **skìtāč** *m* ⟨G skitáča⟩ onaj koji se svuda kreće; skitalac, onaj koji skita iz užitka; **skitàčica** *ž*, *v.* skitač; **skìtāčkī** *prid.* koji se odnosi na skitače; **skìtāčki** *pril.* kao skitač, na način skitača; **skítalac** *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci⟩, *v.* skitač; **skítalačkī** *prid.* koji se odnosi na skitaoce; **skítalački** *pril.* kao skitalac, na način skitalaca; **skítaočev** *prid.* koji pripada skitaocu; **skìtara** *ž* (*m*) *ekspr.* onaj koji je sklon skitnji (po gradu ili po selu), koji više voli lunjati nego ostajati kod kuće, onaj kojega obično nema kući kad ga traže [*gdje je ona ~, opet ga nema*]; **skítnica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ osoba koja skita; tepac, *usp.* skitati (**1**); **skítničkī** *prid.* koji se odnosi na skitnice; **skítnički** *pril.* kao skitnica, na način skitnica; **skítnj|a** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ skitanje [*uhapsili su ga zbog ~e*; *otići u ~u*]
◈ *pr.* (nadimačka): **Skìtanić** (Donja Stubica), **Skitárević** (Osijek)
✧ *prasl.* *skytati (sę) (*rus.* skitát'sja, *slov.* skitati se) ≃ *stnord.* skunda: žuriti se

Skìti *m mn* ⟨N Skìt⟩ (**Skìtkinja** *ž*) *etn.* iranska nomadska plemena koja su od 7. do 1. st. pr. Kr. obitavala na području današnje Ukrajine na *S* i *I* obalama Crnoga mora i u nizinama prednje Azije; dobri konjanici i vrsni strijelci, vješti u izradi zlatnih predmeta, ostali su dugo nepokoreni jer su koristili veliki prostor za način ratovanja koji bismo danas nazvali gerilskim // **Skìtija** *ž pov.* (za antičke Grke i Rimljane) **1.** u užem smislu, pricrnomorske stepe **2.** široka prostranstva od Crnoga mora do Baltika; **skîtsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Skite [*~o blago*] △ *~a bolest pov.* spolna impotencija (smatralo se da nastaje zbog jahanja); **skîtski** *pril.* kao Skit, na način Skita

Skjàvetić, Julije (*tal.* Schiavetto, Giulio) nepoznata datuma rođenja i smrti, najistaknutiji hrv. renesansni skladatelj (madrigali, moteti objavljeni 1563. u Veneciji)

sklȁd *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** ugodna, pravilna i ravnomjerna raspoređenost dijelova cjeline [*~ boja*; *~ zvukova*]; harmonija, suglasnost **2.** prijateljski odnos; sloga // **sklȁd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji se odlikuje skladom, koji odražava sklad [*~na obitelj*]; **sklàdatelj** *m* pisac glazbenog djela; kompozitor; **skladatèljica** *ž*, *v.* skladatelj; **sklàdateljskī** *prid.* koji se odnosi na skladatelje; **sklàdateljski** *pril.* kao skladatelj, na način skladatelja; **sklȁdati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *glazb.* stvarati glazbena djela; komponirati; **sklàdba** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *glazb.* glazbeno djelo; kompozicija; **sklȁdno** *pril.* na skladan način, sa skladom; **sklȁdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skladno; **sklàdnja** *ž* ⟨G *mn* skládnjā/-ī⟩, *v.* sintaksa
✧ S(A)- + *v.* klada

sklȁdīšte *sr* zatvorena zgrada za smještaj veće količine robe i proizvoda; spremište, magazin // **sklȁdīšnī** *prid.* koji se odnosi na skladište; **sklȁdīšnica** *ž* vrijednosni papir o primljenoj robi u skladištu; **skladišnìna** *ž* ⟨G *mn* skladišnínā⟩ naknada za skladištenje robe; ležarina; **sklȁdištār** *m* onaj koji radi u skladištu; **sklȁdištārskī** *prid.* koji se odnosi na skladištare; **sklȁdištiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -tēnje⟩ držati na skladištu, stavljati u skladište
✧ S(A)- + *v.* klada

sklȁnjati, *v.* sklòniti

sklápati, *v.* sklop

sklât *m* ⟨N *mn* sklátovi⟩ *zool.* riba hrskavičnjača (*Squatina laevis*) iz porodice sklatovki (*Squatinidae*), sliči morskom psu // **sklàtara** *ž rib.* stajaća mreža za lov na sklatove, rumbace, jastoge, duga od 15 do 25 m
✧ *dalmat.* ← *lat.* squatulus, squatus

Sklàvīnija (**Sklavînija**) *ž pov. geogr.* od 9. st. u djelima onodobnih pisaca prostori *JI* Europe koje su naselili različiti slavenski narodi
✧ *lat.* sclavinia

sklȅk *m* ⟨N *mn* sklèkovi⟩ *sport* spuštanje trupa iz ležećeg, klečećeg ili stojećeg stava grčenjem ruku u zglobu
✧ *v.* klecati

sklépati (što) *svrš.* ⟨*prez.* sklêpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sklêpān, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* loše napraviti, na brzinu, kojekako sastaviti; skalupiti [~ *kućicu*] // **sklepávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sklèpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sklepati; **sklȅpotin|a** *ž* ono što je sklepano, loš proizvod, na brzinu ili nestručno izveden posao, loš duhovni proizvod [*~a od stola* loše, obrtnički nestručno izveden stol; *~a od romana*; *napisati ~u*]
◈ *pr.* (nadimačko): **Sklépić** (380, Međimurje, Baranja, Varaždin)
✧ S(A)- + *v.* klepati

sklȅra *ž* ⟨G *mn* sklérā⟩ *anat.* vanjska, svijetla opna oka ispod kapka; bjeloočnica
✧ *grč.* sklērá: tvrda

sklerènhim *m* ⟨G sklerenhíma⟩ *bot.* potporno ili zaštitno čvrsto tkivo u starijim dijelovima biljke građeno od mrtvih stanica sa snažno zadebljalim stijenkama
✧ *grč.* sklērós: tvrd + (par)égkhyma: nešto dodano sa strane

sklerìtis *m pat.* upala bjeloočnice; uzroci su raznoliki
✧ *v.* sklera + -ITIS

SKLERO- kao prvi dio riječi znači ono što je u vezi sa značenjem suh, usahnuo, otvrdnuo [*sklerodermija*]
✧ *grč.* sklērós: suh, uvenuo, tvrd

sklèrōcīj (**sklerôcīj**) *m biol.* čvrsti, trajni, gomoljasti organ koji se stvara u razvoju nekih gljiva
✧ SKLERO-

sklerodaktȉlija *ž pat.* ušiljenje prstiju i otvrdnuće kože na prstima u sklopu sistemske skleroze
✧ SKLERO- + *grč.* dáktylos: prst

sklerodèrmija *ž pat.* kronična bolest nepoznata uzroka obilježena fibrozom kože i vaskularnim promjenama uz zahvaćenost unutrašnjih organa
✧ SKLERO- + -DERMIJA

sklèrōm *m* ⟨G skleróma⟩ *pat.* kronična infekcijska bolest sluznice nosa i drugih dišnih puteva; rinosklerom
✧ *grč.* sklērōma: otvrdnuće ≃ SKLERO- + -OM

skleromiksèdēm *m* ⟨G skleromiksedéma⟩ *pat.* pločasto zadebljanje i otvrdnuće kože, slično sklerodermiji
✧ SKLERO- + *v.* miksedem

skleronìhija *ž term.* pojava neobično tvrdih nokata
✧ SKLERO- + *grč.* ónyks: nokat

skleroprotèīn *m* ⟨G skleroproteína⟩ protein netopljiv u vodi; potporni sugradivni element kostiju, hrskavice, kose, kože, noktiju
✧ SKLERO- + *v.* proteini

skleróza *ž pat.* stvrdnjavanje tkiva ili organa u čovjeka i nekih životinja, posljedica upalnih ili degenerativnih atrofičnih procesa [*~ krvožilnog sustava*] // **skleròtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji pokazuje znakove oboljenja od skleroze; **skleròtično** *pril.* na sklerotičan način; **skleròtičār** *m* onaj koji boluje od skleroze; **skleròtičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sklerotičar; **skleròtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je sklerotičan ili onoga što je sklerotično
✧ *grč.* sklḗrōsis: otvrdnuće

sklȉzak *prid.* ⟨*odr.* -skī⟩ koji je glatke, klizave površine; klizav // **sklȉsko** *pril.* na sklizak način, klizavo, nesigurno; **sklȉskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sklisko; **sklìzāč** *m* ⟨G sklìzáča⟩ klizač, *v.*; **sklȉzalīšte** *sr*, *v.* klizalište; **sklízāljka** *ž* klizaljka, *v.*; **sklízati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sklîžēm, *pril. sad.* -ížūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skliznuti; **sklȉznuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* sklȉznuo⟩ **1.** spustiti se s čega klizeći **2.** *pren.* neopaženo prijeći iz jednog stanja u drugo
◈ *pr.* (nadimačka): **Sklȉzević** (Donji Miholjac), **Sklȉzović** (100, Donji Miholjac, *I* Slavonija)
✧ *prasl.* *sklizъkъ, *sklьzъkъ (*rus.* sklízkij, *češ.* slzký)

sklòniti *svrš.* ⟨*prez.* sklònīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sklònjen⟩ (koga, što) **1.** maknuti da ne smeta; ukloniti **2.** (koga, što) **a.** *v.* zakloniti **b.** *v.* sklonuti **3.** (se) maknuti se, izbjeći nezgodno mjesto // **sklȁnjalīšte** *sr* manji deponij uz javnu prometnu površinu, mjesto za sklanjanje sakupljenih otpadaka, smeća; **sklȁnjati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* skloniti **2.** *gram.* mijenjati riječ po padežima; deklinirati; **sklȍn** (komu, čemu) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1. a.** koji je naklonjen čemu ili kome; prijateljski raspoložen prema kome; koji suosjeća **b.** koji je suglasan [*~ mirnom rješenju*

sukoba] **2.** koji nije otporan na što, koji inklinira [~ *padu* koji može pasti, trošan, ruševan; ~ *bolestima*; ~ *alergiji*]; **sklònidba** *ž* ⟨G *mn* -dābā/-ī⟩, *v.* deklinacija (1); **sklònidbenī** *prid.* koji se odnosi na sklonidbu; **sklȍnīšnī** *prid.* koji se odnosi na sklonište [~ *prostor*]; **sklȍnīšte** *sr* **1.** mjesto gdje se sklanja, zaštićuje (od bombardiranja, nepogode i sl.); zaklon **2.** utočište; **sklȍnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo ili stanje onoga koji je sklon; **sklònuti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* sklȍnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* sklȍnuo⟩ nagovoriti na što, privoljeti, pridobiti za što [*sklonuli su ga da prebjegne*]; skloniti; **sklònjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se može ili dade lako skloniti **2.** *gram.* deklinabilan; **sklònjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sklonjivo (ob. u zn. sklonjiv (2))

✧ S(A)- + *v.* kloniti se

sklȍp *m* ⟨N *mn* sklòpovi⟩ **1.** (organizirana) cjelina koja se sastoji od više međusobno povezanih elemenata **2.** raspored elemenata unutar neke cjeline **3.** *pov. vojn.* jedinica u domobranstvu 1941–1945; puk, pukovnija // **sklápati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sklâpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sklopiti; **sklòpiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* sklȍpīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sklȍpljen⟩ **1. a.** složiti, preklopiti, *opr.* rasklopiti **b.** zatvoriti [~ *oči*] **2.** *term.* uglaviti, utanačiti, ugovoriti što [~ *ugovor*; ~ *savez*; ~ *brak*]; **sklòpiv** (**sklòpljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može sklopiti kad nije u upotrebi, koji je na sklapanje [~*a stolica*]; **sklòpivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sklopivo; **sklȍpka** *ž* ⟨D L -pci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** sklopni aparat za rad pri normalnim strujama **2.** *razg.* prekidač; **sklȍpnī** *prid.* koji je takav da čini sklop, koji radi kao sklop, koji je dio sklopa; **sklȍpnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *tehn.* automatska sklopka konstruirana za učestalu uporabu; kontaktor, *usp.* relej; **sklȍpōvlje** *sr inform.* unutarnji i vanjski fizički dijelovi koji čine računalnu opremu (memorija, procesor, pisač i dr.); hardver; **sklòpovsk|ī** *prid. inform.* koji se odnosi na sklopovlje [~*a oprema*]; hardverski

✧ S(A)- + *v.* klopiti

sklȕpčati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sklȕpčān⟩ **1.** (što) **a.** saviti u klupko [~ *kosu*] **b.** *pren.* zaplesti, zamrsiti **2.** (se) saviti se u klupko u ležećem stavu (o čovjeku i životinji); skutriti se // **sklȕpčanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/ošću⟩ osobina onoga koji je sklupčan; **sklupčávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sklùpčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sklupčati

✧ S(A)- + *v.* klupko, klupčati

skljókati *svrš.* ⟨*prez.* skljôkām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skljôkān⟩ *razg. ekspr.* **1.** (koga, što) *rij.* oboriti, srušiti **2.** (se) srušiti se, pasti nemoćno (o osobi) // **skljokávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skljòkāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skljokati

✧ *ekspr.*

-SKO (s promjenama **-ŠKO**, **-ČKO**) ⟨*sr*, -SKI *m*⟩ označuje područje katastarskih jedinica i polja jednoga mjesta i njegovih mještana [*tišnjansko:* Tisno; *vodičko:* Vodice; *otišao na Vodičko*]

skȍba *ž* ⟨G *mn* skôbā/-ī⟩ dvokraka ili trokraka kuka na konopu kojom se što dohvaća; mačka, spojnica, kvačica

✧ *prasl.* *skoba (*rus.* skobá, *polj.* skobel), *lit.* kabėti: visjeti ≃ *skr.* skabhnāti: učvršćuje

skòbiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* skȍbīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. rad.* skòbio (se)⟩ *rij. arh.* susresti koga, naići na koga // **skobljívati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skòbljujēm (se), *pril. sad.* skòbljujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skobiti

✧ S(A)- + *v.* kob

skòbotovina *ž bot.*, *v.* pajasmin

skȍckati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* skȍckān⟩ *žarg.* lijepo se urediti, lijepo se odjenuti, obući se s ukusom // **skockávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* skòckāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skockati se

✧ S(A)- + *v.* kocka

skȍč *m* ⟨N *mn* -evi⟩ škotski viski

✧ *engl.* Scotch (whisky)

skòčac *m* ⟨G -čca, N *mn* -čci, G skȍčācā⟩ **1.** *zool.* **a.** vrsta cipla (*Mugil saliens*) **b.** kukac (*Agriotes lineatus*) **c.** vrsta sisavca (*Marsupialia*); prugasti klisnjak **d.** australski sisavac (*Sminthopsis* ili *Antechinomys laniger*), tobolčar iz porodice zvjeraša (*Dasyuridae*), sličan skočimišu **2.** *bot.*, *v.* ricinus

✧ *v.* skok

skòčimiš *m zool.* glodavac (*Jaculus jaculus*) iz porodice skočimiša (*Dipodidae*), vrlo dugih stražnjih nogu kojima se snažno odbacuje, živi u *SI* Africi

✧ *v.* skok + *v.* miš

Skȍj *krat. pov. pol.* Savez komunističke omladine

Jugoslavije (SKOJ) // **skȍjevac** *m* ⟨G -ēvca, N *mn* -ēvci⟩ član Skoja (SKOJ-a); **skȍjēvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* skojevac; **skȍjevskī** *prid.* koji se odnosi na skojevce; **skȍjevski** *pril.* kao skojevac, na način skojevaca

skȍk *m* ⟨N *mn* skȍkovi⟩ **1.** podizanje sa zemlje, iz vode i sl. iznenadnim naporom mišića nogu **2.** *pren.* nagao prijelaz iz jednog stanja u drugo, s jedne teme na drugu **3.** jednokratno planirano parenje životinje koje se pripisuje mužjaku (jarca, ovna, psa), *usp.* opasivanje, *v.* opasivati **4.** *inform.* odstupanje od normalnoga redoslijeda izvođenja naredaba u računalnom programu **5.** *geogr.* slap △ ***konjički*** ~ **1.** *šah* pomicanje figure konja u obliku latiničkog slova L **2.** *pren.* nagla promjena taktike (u razgovoru itd.); ***~ovi u vodu*** *sport* disciplina koja obuhvaća umjetničke skokove s daske i tornja u kojima se izvođači natječu // **skàkāč** *m* ⟨G skakáča⟩ **1.** onaj koji dobro, vješto skače (o čovjeku, o životinji) **2.** onaj koji se natječe u skakačkim disciplinama **3.** *šah* figura u šahu, simbol S; konj; **skakàčica** *ž*, *v.* skakač; **skàkāčkī** *prid.* koji se odnosi na skakače; **skàkāčki** *pril.* kao skakač, na način skakača; **skàkalīšnī** *prid.* koji se odnosi na skakalište; **skàkalīšte** *sr sport* začetno mjesto za skakačke discipline u lakoj atletici; **skákānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* skakati **2.** ukupnost nekih lakoatletskih disciplina (skok udalj, uvis, troskok); **skakaónica** *ž sport* cjelina uređenog prostora (s doskočištem) za izvođenje skijaških skokova; **skakaóničkī** *prid.* koji se odnosi na skakaonicu; **skákati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȃčēm, *pril. sad.* -áčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skočiti; **skȁkavac²** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ nož čija oštrica naglo iskače iz korica na pritisak prstom ruke u kojoj se drži; čakija; **skakùtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skàkućēm/-ām, *pril. sad.* skàkućūći/-ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** u malim vremenskim razmacima praviti male skokove; poskakivati **2.** odskakivati [*lopta skakuće*] **3.** hodati sitnim živahnim korakom; **skakùtav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji poskakuje; **skakùtavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skakutavo; **skȍčiti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* skȍčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* skȍčio⟩ **1. a.** odbaciti se naglo s jednog mjesta na drugo [~ *u rijeku*; ~ *uvis*] **b.** naglo ustati [~ *sa stolice*] **2.** naglo se povećati [*cijene su skočile*] **3.** *pren.* početi se naglo, žustro opirati čijem mišljenju; oštro se oprijeti, pokazati otvoren otpor **4.** *razg.* svratiti, na kratko otići; skoknuti [~ *do susjeda na kavu*; ~ *u dućan*]; **skȍčn|ī** *prid.* koji se odnosi na skok (**1**) [~*a kost*, *anat.*; ~*i zglob*, *anat.*]; **skȍkomicē** *pril.*, *v.* skokom; **skȍknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* skȍknēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* skȍkni, *prid. rad.* skȍknuo⟩ otići/doći kamo na kratko vrijeme, posjetiti u brzini; svratiti, navratiti; **skȍkom** *pril.* **1.** *ekspr. knjiš.* brzo, odmah **2.** tako da skoči; skokomice; **skokòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odlikuje skokovima, koji skače, koji je u skokovima, koji je na skokove, koji se uspinje i pada; sad ovakav sad onakav [~*e cijene*; ~*i uspjesi*]; promjenjiv, kolebljiv △ ~***i kod*** *inform. pejor. razg.* naziv za nevješto programiranje s mnogo nepotrebnih naredaba skakanja i grananja; **skokòvito** *pril.* u skokovima [*cijene rastu* ~]; **skokòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se pojavljuje skokovito

◆ *pr.* (nadimačka): **Skákalo** (Nova Gradiška), **Skȁkavac** (Bjelovar, Dugo Selo), **Skȁkelja** (Sinj, Split), **Skákić** (Rijeka, *I* Slavonija, Karlovac), **Skáko** (Imotski, Makarska), **Skȍčāj** (Vrbovec, Rijeka), **Skočàjić** (Split, Dubrovnik), **Skȍčak** (120, Sveti Ivan Zelina, Donja Stubica, Prigorje), **Skȍčān** (Zagreb, Garešnica), **Skȍčanić** (Rijeka, Opatija), **Skȍčec** (Križevci, Turopolje), **Skȍčen** (Ivanić Grad, Prigorje), **Skȍčibušić** (130, Zagreb, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Skȍčić** (740, Šibenik, Zagreb, Ogulin), **Skȍčilić** (Crikvenica, Primorje), **Skočílović** (Zagreb), **Skȍčīr** (Županja, Požega), **Skȍčko** (Dubrovnik), **Skȍk** (250, Varaždin, Jastrebarsko, Zagreb, Ivanec, *v.* i uskok), **Skȍkan** (Bjelovar, Karlovac, Opatija), **Skȍkāndić** (190, Korčula, Split), **Skȍki** (Rijeka), **Skȍkić** (230, Valpovo, *I* Slavonija, Šibenik), **Skȍkna** (Benkovac, *S* Dalmacija), **Skóko** (440, Split, Zagreb, *I* Slavonija, Pula), **Skóković** (Križevci, Slavonski Brod) ◇ *hidronim.*: **Skákala** (mjesto na Neretvi), **Skȁkavac** (donji tok Jelasa, Podravina; naselje i d. pritok Utinje; d. pritok Karašice kod Donjeg Miholjca), **Skákindōl** (zemljište, Gospić), **Skȍčāj** (oranice i naselje kod Počitelja u Lici), **Skȍčājskā drȁga** (potok, Puonje), **Skočínovac pòtok** (potok kod Broda), **Skȍčivranskē bȁre** (vrelo, Gospić), **Skȍk** (slapovi, Poljica; oranice, Gospić) i sl.; ◇ *top.* (naselja): **Pòdskoči** (Crikvenica, 74 stan.), **Skȁkavac** (Karlovac, 371 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* skokъ (*rus.* i *polj.* skok), *lit.* šokti: plesati

Skȍk, Petar (1881–1956), hrv. lingvist i romanist; vrlo bogat opus istraživanja i rasprava o dalmatskom jeziku, vulgarnom latinitetu, hrvatskom pomorskom nazivlju, romanizmima u hrv. i balkanskim jezicima; životno djelo *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika* u četiri toma

skokoúni *m mn* ⟨N skokòūn, G skokoúna⟩ *zool.* red kukaca (*Colembola*), beskrilci s rašljicom za skakanje na zatku (crni s., kudravi s.)

skolàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *kat. teol.* sustavi i spekulativne tendencije različitih srednjovjekovnih kršćanskih mislilaca koji su, djelujući na temeljima vjerske dogme, nastojali razriješiti opće filozofske probleme (vjera, volja, razum, realizam, nominalizam i sl.) **2.** *pren.* pristajanje uz tradicionalne doktrine ili metode prema propisima stanovite škole ili sekte // **skolàstičār** *m* mislilac i sljedbenik skolastike; skolastik; **skolàstičarskī** *prid.* koji se odnosi na skolastičare; **skolàstičarski** *pril.* kao skolastičar, na način skolastičara; **skolàstičkī** *prid.* koji se odnosi na skolastiku i skolastike; **skolàstički** *pril.* kao skolastika, po učenju i metodi skolastike; **skolàstik** *m* ⟨N *mn* -ici⟩ **1.** *v.* skolastičar **2.** *pren.* onaj koji je sklon mudrovanju, knjiški crv

✧ *lat.* scholasticus ← *grč.* skholastikós: školnički ≃ skholḗ: slobodno vrijeme; škola

skolatúra *ž lik.* slikarski postupak; boja nanijeta na podlogu slobodno curi i oblikuje »likovnost«

✧ *tal.* scolatura

skȍli *m razg., v.* skolion

skolìōn *m* ⟨G skolióna⟩ *glazb. pov.* starogrčka zborska pjesma – napitnica; vrhunac dosegla u 7. st. pr. Kr., pratnja na aulosu ili na kitari (ili zajedno); skoli

✧ *grč.* skolión ← skoliós: iskrivljen, krivudav

skolióza *ž pat.* postranična iskrivljenost dijela ili cijele kralješnice

✧ *grč.* skolíōsis: iskrivljenost ≃ skoliós: iskrivljen + -OZA

skȍliti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* skȍlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skȍljen, *gl. im.* -ljēnje⟩ spopasti koga zahtjevima, saletjeti koga traženjima, molbama ili željama [*nije htio, ali skolili ga da pristane*] // **skoljívati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* skòljujēm, *pril. sad.* skòljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skoliti

✧ *prasl.* *skoliti: cviljeti (*rus.* skólit’, *polj.* skolić)

skombrotoksìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* histaminsko otrovanje plavom ribom uskladištenom na temperaturi iznad 20 °C

✧ *grč.* skómbros: skuša + tókson: otrov + -IZAM

skomòroh *m* ⟨N *mn* -osi⟩ *glazb. pov.* profesionalni putujući pjevač (uz vlastitu pratnju na guslama i sl.) u srednjovjekovnoj Rusiji, srodan zapadnoeuropskom žongleru

✧ *rus.* skomoróx

skȍmpati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* skȍmpān, *gl. im.* skȍmpānje⟩ *žarg.* spetljati se s kim, združiti se

✧ S(A)- + *v.* kompanija, kompa

skoncentrírati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* skoncèntrīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skoncèntrīrān⟩, *v.* koncentrirati

✧ S(A)- + *v.* koncentrirati

skȍnčati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȍnčān⟩ (∅) *ekspr.* doći koncu života; umrijeti, poginuti // **skončánj|e** *sr ekspr.* kraj života, smrtni čas [*u njegovu ~u politički vidim djelo božanske promisli*]; **skončávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skònčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skončati

✧ S(A)- + *v.* konac[2], končati

skȍnto *m* ⟨N *mn* skôntā⟩ *ekon.* u postotku izražen popust što ga prodavač daje kupcu koji kupovinu robe ili usluga plaća u gotovini ili gotovinskim instrumentom plaćanja △ ***kasa** ~* popust pri plaćanju prije uobičajenog roka; ***robni** ~ trg.* popust kod preuzimanja veće količine robe // **skontírānje** *sr ekon.* uspoređivanje, odnosno pregledavanje računa

✧ *tal.* sconto

skȍntra *ž ekon.* pomoćna knjigovodstvena knjiga u kojoj se vodi evidencija o zalihama i obvezama

✧ *tal.* scontro

-SKOP, -SKOPIJA, -SKOPSKI kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na promatranje, gledanje [*epidijaskop*; *gastroskopija*]

✧ *grč.* skopeîn: promatrati; skopiá: promatranje

skòpčati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȍpčān⟩ **1.** spojiti kopčama ili čime sličnim; zakopčati **2.** *žarg.* povezati, razumjeti, shvatiti // **skápčati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skâpčām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skopčati; **skopčávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* skòpčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skopčati

✧ S(A)- + *v.* kopča, kopčati

Skȍplje (*mak.* Skopje) *sr* glavni grad Makedonije, 448.200 stan. // **Skòpljāk (Skopljánac)** *m* (**Skòpljānka** *ž*) ⟨G Skopljáka/-nca, N *mn* Skopljá(n)ci, G Skopljákā/Skòpljānācā⟩ stanovnik Skoplja; **skòpljānskī** *prid.* koji se odnosi na Skopljance; **skȍpskī** *prid.* koji se odnosi na Skoplje (Skopje)

skopofilija *ž psih.* **1.** perverzna potreba promatranja tuđih ili pokazivanja svojih spolnih organa **2.** perverzna potreba gledanja pornografskih slika, filmova i sl.

✧ *grč.* skopeîn: promatrati + -FILIJA

skopolàmīn *m* ⟨G skopolamína⟩ *kem.* otrovni alkaloid iz biljaka *Solanaceae* (bunika *Hyosciamus niger* i bijeli bun *Scopolia carniolica*); primjena u medicini

✧ *nlat.* Scopol(ia japonica): japanska beladona, prema talijanskom prirodoslovcu G. A. Scopoliju (1723–1788) + *v.* amini

skȍr *m* ⟨N *mn* skȍrovi⟩ *sport žarg.* rezultat na kraju igre ili u pojedinim fazama natjecanja izražen u odnosu postignutih i izgubljenih bodova, datih i primljenih zgoditaka, koševa, oborenih čunjeva i sl.

✧ *engl.* score

skòranč *ž zool.* slatkovodna riba (*Alburnus alburnus*) iz porodice šarana; ukljeva

✧ *mlet.* scorànza

skòrbut *m pat.* avitaminoza uslijed nedostatka vitamina C, klinički se iskazuje promjenama na zubnom mesu, zubima, koži i kostima // **skòrbutnī** *prid.* koji je od skorbuta, koji ima uzrok u skorbutu; **skòrbutskī** *prid.* koji se odnosi na skorbut; **skòrbutski** *pril.* (djelovati, očitovati se) kao skorbut, na način kao skorbut

✧ *njem.* Skorbut ← *srlat.* scorbutum ← *nizoz.* scherbuk

skȍrī *prid.* koji će uslijediti u bliskoj budućnosti, onaj koji će uskoro doći // **skòrašnjī** *prid.* **1.** *v.* nedavan **2.** koji će se dogoditi u bliskoj budućnosti, uskoro; **skòro** (I) *pril.* **1.** *v.* nedavno **2.** u bliskoj budućnosti; uskoro; **skòro** (II) *pril.* zamalo, umalo, gotovo [~ *sam pogodio*]

✧ *prasl.* i *stsl.* skorъ: brz (*rus.* skóryj, *polj.* skory) ≃ *lit.* skerys: skakavac *grč.* skaírein: skakati

skòriti se (skȍrjeti se) *svrš.* ⟨*prez.* skȍrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skȍren⟩ **1.** stvrdnuti se tako da na površini nastane kora [*snijeg se skorio, posuđe se skorilo*]; skorušiti se **2.** *pren. pejor.* postati tvrd, negibak [*skorena pamet/duša*] // **skorívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* skòrujēm se, *pril. sad.* skòrujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skoriti se; **skòrjeti se** (što) *svrš.* ⟨*prez.* skòrīm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. rad.* skòrio/skȍrjela se *ž*⟩, *v.* skoriti se; **skȍrūp** *m* **1.** mastan sloj koji se uhvati na površini ohlađenog kuhanog mlijeka **2.** *pren.* ono što je najbolje, najvrednije [*skinuti (pokupiti) ~ s čega, usp.* kajmak]; **skorúšiti se** *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skòrūšen⟩, *v.* skoriti se; **skorušívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* skorùšujēm se, *pril. sad.* skorùšujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skorušiti se

✧ S(A)- + *v.* kora

skȍrojević *m pejor.* onaj koji se obogatio ili probio u više društvo, koji oponaša stil višeg društvenog sloja; parveni, arivist // **skȍrojevićka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* skorojević; **skȍrojevićkī** *prid.* koji se odnosi na skorojeviće, koji je njima svojstven; **skȍrojevićki** *pril.* kao skorojević, na način skorojevića

✧ *v.* skori

skȍroteča *m arh.* onaj koji prenosi vijesti; teklič, glasnik, vjesnik, kurir [*ta/taj ~*]

✧ *v.* skori + *v.* teći

skȍsati (što) *svrš.* ⟨*prez.* skȍšēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȍsān⟩ isjeckati

✧ S(A)- + *v.* kosa², kosati

skȍsavica *ž rib.* udičarski pribor za lov na lignje; pušća

✧ *tal.* scossa

skȍt *m* ⟨N *mn* skòtovi⟩ **1.** *ekspr.* ono što se okotilo; životinja (ob. četveronožna); živinče **2.** *pren. pejor.* zla, nemilosrdna, podla osoba // **skȍtna** *prid.* (samo ž) koja nosi plod, ob. o kuji i nekim divljim četveronožnim životinjama [*vučica/medvjedica je bila ~*]; **skȍtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje skotne životinje (kuje, lisice, mačke); **skȍtskī** *prid.* koji se odnosi na skotove; **skȍtski** *pril.* kao skot, na način skotova

✧ *prasl.* *skotъ (*rus.* i, *polj.* skot) ← *got.* skatts: novac (osnovno značenje: pokretna imovina, blago)

skotìzam *m* ⟨G -zma⟩ *teol.* škola u katoličkoj teologiji koja naglašava da je najbolje Božju bit shvatiti kao ljubav, donekle oprečna tomizmu

✧ prema I. D. Skotu (o.1265–1308)

skotofòbija *ž psih.* osjećaj jake odbojnosti i patološkog straha od mraka
✧ *grč.* skótos: mrak + -FOBIJA

skotolòštvo *sr*, *v.* sodomija

skòtōm *m* ⟨G skotóma⟩ *pat.* **1.** dio vidnog polja na kojem se očituje potpuna ili djelomična sljepoća **2.** (*mn*) ispadi vidnog polja u obliku otoka [*fiziološki* ~ slijepa pjega] // **skotomizácija** *ž psih.* obrambeni ego-mehanizam koji sprečava prodiranje bilo kojeg neugodnog sadržaja u svijest ega
✧ *grč.* skótōma: vrtoglavica ≈ skótos: mrak + -OM

skotȑljati (koga, čega, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȍtrljān⟩ kotrljajući se spustiti niz strminu, niz kosinu // **skotrljávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* skotȑljāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skotrljati
✧ S(A)- + *v.* kotur, kotrljati se

skòvati (što) *svrš.* ⟨*prez.* skȕjēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* skȗj, *prid. trp.* skȍvān⟩ **1.** kujući načiniti; iskovati [~ *sablju*] **2.** *pren.* načiniti, napraviti, stvoriti [~ *novu riječ*] **3.** *pejor.* smisliti [~ *pakleni plan*] // **skívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȋvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skovati
✧ S(A)- + *v.* kovati

skovȑčati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȍvrčān⟩ **1.** (koga, što) napraviti kovrče, saviti u obliku kovrče [~ *kosu*] **2.** (se) postati kovrčav [*lišće se skovrčalo*]
✧ S(A)- + *v.* kovrča, kovrčati

skȑȁb *m bot.* biljna zajednica australskih bodljikavih šikara
✧ *engl.* scrub

skraćívati, *v.* skratiti

Skrȁd *m* naselje (u blizini Delnica), 885 stan. // **skrȁdskī** *prid.* koji se odnosi na Skrad i Skrađane; **Skrȁđanin** *m* (**Skrȁđānka** *ž*) ⟨N *mn* Skrȁđani⟩ onaj koji je iz Skrada u Gorskom kotaru
◈ *pr.* (etnik): **Skrȁdskī** (Ozalj, Banovina)

Skràdīn *m* ⟨G Skradína⟩ naselje na rijeci Krki, nedaleko od Šibenika, 726 stan. // **skràdīnskī** *prid.* koji se odnosi na Skradin [~ *buk*]; **Skradínjanin** (**Skrȁđanin**, **Skrȁjanin** *lokal.*) *m* (**Skradínjānka**, **Skrȁđānka**, **Skrȁjānka** *lokal. ž*) ⟨N *mn* Skradínjani/Skrȁđani/Skrȁjani *lokal.*⟩ stanovnik Skradina; **skradínjanskī** *prid.* koji se odnosi na Skradinjane

skrahíra|ti (∅, na čemu) *svrš.* ⟨*prez.* skràhīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skràhīrān⟩ **1.** pasti pod stečaj, poslovno propasti (o osobi ili poduzeću) **2.** propasti uopće [*u toj situaciji ~o je kao čovjek*]
✧ S(A)- + *v.* krah, krahirati

skrȁja *pril.* na prostornoj granici čega, na rubu, sa strane tako da se dira ruba čega [~ *stola*]; iskraj
✧ S(A)- + *v.* kraj

skrȁm *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *sport* u ragbiju formacija igrača koja se bori oko lopte
✧ *engl.* scrum

skrȁma *ž* ⟨G *mn* skrâmā⟩ tanka naslaga [~ *na jeziku*]
✧ *prasl.* *skormъ: mast (*rus.* skórom', *polj.* skrom)

skràpije *ž pl. tantum pat.* zarazna bolest u ovaca uzrokovana prionima; grebež

skrásiti se *svrš.* ⟨*prez.* skrâsīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skrâšen⟩ smiriti se na jednom mjestu nakon lutanja, traženja i sl.; smiriti se, smjestiti se, srediti se, udomaćiti se // **skrašávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* skràšāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skrasiti se
✧ S(A)- + *v.* krasan, krasiti

skrátiti *svrš.* ⟨*prez.* skrâtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skrâćen⟩ **1.** (što) učiniti kraćim **2.** (se) postati kraći // **skrâćenica** *ž* **1.** *v.* kratica **2.** *rij.* oblik kratice koji se sastoji samo od velikih početnih slova riječi (UN – Ujedinjeni narodi); **skraćívānje** *sr* ⟨*gl. im.*⟩, *v.* skraćivati △ ~ ***razlomka*** *mat.* svođenje razlomka na oblik u kojem su brojnik i nazivnik relativno prosti brojevi, postiže se dijeljenjem brojnika i nazivnika njihovim najvećim zajedničkim djeliteljem (mjerom); **skraćívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skràćujēm, *pril. sad.* skràćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skratiti
✧ S(A)- + *v.* kratak, kratiti

skȓb *ž* ⟨I skȓbi/skȓblju⟩ briga o drugima [*socijalna* ~; ~ *za djecu*] // **skȓban** *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ onaj koji osjeća skrb za koga, koji je obuzet ili prožet brigom za koga ili za što; brižan; **skŕbiti se** (o čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȓbīm se, *pril. sad.* -bēći se, *gl. im.* -bljēnje⟩ **1.** brinuti se za čiju egzistenciju, voditi brigu oko podizanja (djece, štićenika) **2.** *knjiš. retor.*, *v.* brinuti (se); **skȓbljenica** *ž*, *v.* skrbljenik; **skȓbljenīk** *m* ⟨G skȓbljenīka, V -īče, N *mn* skȓbljenīci⟩ onaj o kome se tko skrbi; **skŕbnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* skrbništvo; **skȓbnica** *ž*, *v.* skrbnik; **skȓbničin** *prid.* koji pripada skrbnici; **skȓbničk|ī** *prid.* koji se odnosi na skrbnike [~*a obitelj*]; **skȓbnički**

pril. kao skrbnik, na način skrbnika; **skȑbnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji skrbi o egzistenciji povjerenog mu štićenika; tutor, staratelj, staralac; **skȑbnīštvo** *sr* **1.** odnos skrbnika i štićenika (skrbljenika); tutorstvo, skrbnost, starateljstvo **2.** *pravn.* određivanje, od strane države, nadležnosti nad određenom osobom ili vlasništvom

◈ *pr.* (nadimačka): **Skȑbin** (250, Turopolje, Banovina, *I* Slavonija), **Skrbínac** (Zaprešić, Klanjec), **Skȑbnīk** (Varaždin)

✧ *prasl.* *skъrbъ (*stsl.* skrъběti: tugovati, *rus.* skorbét', *češ.* skrbiti), *lit. dijal.* skurbti

skrbòzubac *m* ⟨G -upca, N *mn* -upci⟩ *bot.*, *v.* gorčika

skȑcati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȑcān⟩ zdrobiti tvrdi vanjski omotač nekih plodova (oraha, lješnjaka, badema), *usp.* kȑcati // **skrcávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȑcāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skrcati; **skȑckati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȑckān⟩ laganim krcanjem zdrobiti koru oraha, lješnjaka ili badema

✧ S(A)- + *v.* krc, krcati

skȑeč *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *sport* u stolnom tenisu i tenisu oznaka pored imena igrača s turnirske liste koji je odustao od natjecanja (protivnik dobiva meč bez borbe)

✧ *engl.* scratch: izbrisati

skrèjper *m tehn.* građevinski stroj za iskop i odvoz zemlje // **skrejpèrist** (**skejpeȑist**) *m* onaj koji radi skrejperom

✧ *engl.* scraper

skrénuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* skrênēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* skréni, *prid. rad.* skrénuo⟩ **1.** napustiti smjer kretanja i uputiti se drugim [~ *udesno*] **2.** *pren.* zabrazditi, zastraniti [~ *u razgovoru*] // **skrétati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skrêćēm, *pril. sad.* skréćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skrenuti; **skrétnica** *ž* **1.** uređaj za prevođenje tračnog vozila (vlaka, tramvaja) s jednog kolosijeka na drugi ili za mijenjanje pravca i smjera vožnje [*mehanička* ~; *hidraulična* ~] **2.** općenito uređaj za skretanje pravca kretanja čega [*antenska* ~; *zvučnička* ~]; **skrétničār** *m* radnik koji rukuje skretnicom; **skrétničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* skretničar; **skrétničārskī** *prid.* koji se odnosi na skretničare; **skrétničkī** *prid.* koji se odnosi na skretnicu; **skrétnički** *pril.* skretnicom, pomoću skretnice

✧ S(A)- + *v.* kretati, krenuti

skrèsati (što) *svrš.* ⟨*prez.* skrȅšēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* skrèši, *prid. trp.* skrȅsān⟩ **1.** odsjeći (grane, vrhove drveta); okresati **2.** *pren.* umanjiti u znatnoj mjeri, naglo smanjiti [~ *budžet*] **3.** (kome, što) otvoreno reći, bez uvijanja [~ *u lice*]

✧ S(A)- + *v.* kresati

skrétati, *v.* skrenuti

skȑhati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȑhān⟩ *ekspr.* **1.** (što) kruto razbiti, slomiti, zdrobiti **2.** (koga) uništiti, iznuriti [*skrhala ga bol*] **3.** (se) razbiti se, slomiti se [~ *se padom niz stijenu*] // **skȑhān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je slomljen; utučen [~ *od boli*]; **skȑhāno** *pril.* na skrhan način [~ *živjeti*]; **skȑhānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je skrhano i onoga koji je skrhan; **skrhávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȑhāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skrhati; **skȑšeno** *pril.* na skršen način, slomljeno, uništeno, upropašteno; **skȑšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je skršen, svojstvo onoga što je skršeno; **skȑšitelj** *m* onaj koji je što skršio, uništio; **skršitèljica** *ž*, *v.* skršitelj; **skȑšiti** *svrš.* ⟨*prez.* skȑšīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skȑšen⟩ **1. a.** (što) slomiti, polomiti, *usp.* skrhati **b.** (koga) upropastiti, satrti, moralno utući [~ *otpor*] **2.** (se) polomiti se, slomiti se

✧ S(A)- + *v.* krhak, krhati

skrìbant *m*, *v.* skribent

skrìbent (**skrìbant**) *m* ⟨G *mn* skrìbenātā⟩ *pejor.* onaj koji loše i ob. mnogo piše; piskaralo, škrabalo, škriban // **skrìbentica** (**skrìbentkinja**) *ž*, *v.* skribent

✧ *njem.* Schribent ≃ *lat.* scribere: pisati

skribòmān *m* ⟨G skribomána⟩ onaj koji pati od skribomanije; grafoman // **skribòmānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* skriboman; **skribomànija** *ž*, *v.* grafomanija

✧ *lat.* scriba: pisar ← scribere: pisati + -MAN

skrìk|a *ž* ⟨D L -ìci/-i, G *mn* skrîkā⟩ buka koja se čuje i kojoj se uho izlaže kad tko skriči [*dati se u* ~*u*; *nastala je* ~*a*] // **skrìčati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** oglašavati se visokim tonovima dužeg trajanja, od boli ili tuge (ob. o psu); skvičati **2.** neugodno visokim tonovima parati uši; vrištati, skvičati; **skríknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* skrîknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* skríknuo⟩, *v.* skričati

✧ S(A)- + *v.* krik, kriknuti

skrìpt *m* ⟨N *mn* skrìpti, G skrîptā⟩ *film.* popis

i opis snimljenih kadrova (na filmu i TV), kako bi se mogao pratiti kontinuitet snimane radnje △ *~-gerl* tajnica režije u tijeku snimanja filma ili TV produkcije; skripterica // **skrìpterica** *ž žarg.* skript-gerl, *v.* skript △
✧ *engl.* script ← *lat.* scriptum, *v.* skripta

skȑipt|a *sr mn* ⟨G -pātā, D L -ptama⟩ **1.** predavanja profesora za potrebe studenata i pripremanje ispita umnožena ciklostilom, šapirografom ili kompjuterskim ispisom [*ova ~a; u ~ima*] **2.** *inform.* datoteka koja sadrži programske naredbe i koja se rabi za automatiziranje često izvođenih nizova naredbi ili radnji (npr. za pristupanje internetu); naredbena datoteka, programski dodatak △ ***CGI ~a*** *int.* izvršni program pisan različitim programskim jezicima namijenjen prosljeđivanju podataka web-poslužiteljima od strane klijenta (*engl.* Common Gateway Interface) // **skrìptārnica** *ž* mjesto gdje se prodaju skripte (ob. na fakultetima); **skrìptōrīj** (**skriptôrīj**) *m pov.* pisarnica, mjesto gdje se rukom pišu te prepisuju knjige i spisi [*samostanski ~*]
✧ *lat.* scriptum ≃ scribere: pisati

skrȉti, *v.* sakriti

skrívati, *v.* sakriti

skrižàlina *ž bot. reg.*, *v.* ciklama
✧ *v.* križ

Skrjabin (*izg.* Skrjȁbin), **Aleksandr Nikolajevič** (1871–1915), ruski skladatelj i pijanist; zasićena kasnoromantičarska paleta orkestralnog zvuka koja prelazi prema gustoj disonantnoj strukturi; prisutni elementi folklora (simfonija *Božanstvena poema*, simfonijska pjesma *Prometej*)

skȉrlet *m*, *v.* skèrlet (I)

skrnáviti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skȑnāvīm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ nagrđivati, uništavati, ponižavati nešto uzvišeno ili sveto, činiti svetogrđe [*~ grobove*]
✧ S(A)- + *v.* krnaviti, krnj

skrobòtovina *ž bot.*, *v.* jasmin
✧ *rus.* skorobotovína

skrȍfula *ž, v. škrofula*

skrofulodèrma *ž* ⟨G *mn* skrofulodérmā⟩ *pat.* potkožni oblik tuberkuloze, ostavlja ružne, teške ožiljke na koži vrata
✧ *lat.* scrofula: prasica (zbog vjerovanja da svinje uzrokuju bolest) + -DERMA

skrofulóza *ž med.* oblik tuberkuloze s kroničnom bakterijskom infekcijom limfnih čvorova, kože i sluznica // **skrȍfulōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji boluje od skrofuloze, koji ima skrofulozu
✧ *lat.* scrofula: prasica + -OZA

skròjiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* skrȍjīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skrȍjen⟩ **1.** izrezati na komade (tkaninu, kožu i sl.) prema kroju radi šivanja **2.** *pren. razg.* isplanirati, smisliti [*~ sudbinu komu*] **3.** tesarski premjeriti i izraditi [*~ krov; ~ plot*] // **skrájati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skrâjām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skrojiti
✧ S(A)- + *v.* krojiti

skrolírānje *sr inform. razg.* pomicanje pokazivača kroz tekst ili programski kod prikazan na ekranu
✧ *engl.* scrolling

skrȍm|an *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ **1.** koji se ne hvali, ne pravi važan, koji se ne razmeće, *opr.* neskroman, razmetljiv [*~an čovjek*] **2.** koji je bez pretjeranih zahtjeva; koji je bez pretenzija na veličinu i raskoš; jednostavan, običan [*~an dom*] **3.** *pejor.* koji je jedva dovoljan; oskudan [*~no znanje*] // **skrȍmnica** *ž, v.* skromnik; **skrȍmnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je skroman, suzdržan; **skrȍmno** *pril.* na skroman način, sa skromnošću; **skrȍmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je skroman ili svojstvo onoga što je skromno
✧ *češ.* skromný

skròtum *m anat.* vrećasti nastavak kože i potkožnog tkiva trbuha, pregradom podijeljen u dva dijela, u svakom se nalazi po jedan testis; mošnja // **skròtāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada skrotumu, koji se odnosi na skrotum △ ***~ni refleks*** kontrakcija mišićnih niti skrotuma na određeni podražaj
✧ *lat.* scrotum

skróvci *m mn pat.*, *v.* tetanus

skròvit, *v.* sakriti

skrôz (∅) *pril.* dokraja, potpuno, posve, sasvim, s kraja na kraj, od početka do kraja, s jednog kraja na drugi, s jedne strane na drugu, u potpunosti [*probiti ~; shvatiti ~; poludjeti ~; ~ naskroz* (pojačano)] // **skrozírati** (koga) *dv.* ⟨*prez.* skròzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* probiti/probijati pogledom koga, gledati uporno ispitivačkim pogledom; piljiti, buljiti, fiksirati (koga)
✧ S(A)- + *v.* kroz

skȑpati (**skȑpiti**) (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȑpān⟩ **1.** krpanjem sastaviti **2.** *pren.* napraviti kako bilo, ob. zbog nedostatka novca, vremena i sl. [*~ proračun*]

// **skrpáriti** (što) *svrš.* 〈*prez.* skȑpārīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* skȑpāren〉 uspjeti što dobiti, sastaviti, dobiti potrebnu količinu krparenjem (zbog skučenih mogućnosti), *usp.* skrpati (2); **skrpávati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* skȑpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* skrpati
✧ S(A)- + *v.* krpa, krpati

skȑstiti *svrš.* 〈*prez.* skȑstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skȑšten〉 staviti unakrst, prekrstiti // **skrštávati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* skȑštāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* skrstiti
✧ S(A)- + *v.* krst, krstiti

skȑšiti, *v.* skrhati

skrȕpul|a *ž* **1.** izražen osjećaj obzira prema drugima, poštivanje ukusa, dobrih običaja i morala [*čovjek pun ~ā*]; savjesnost, obzirnost **2.** sumnja, dvoumica // **skrȕpulōzan** *prid.* 〈*odr.* -znī〉 **1.** koji ima skrupula **2.** koji je temeljit; savjestan; **skrȕpulōzno** *pril.* na skrupulozan način; **skrupulóznōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 osobina onoga koji je skrupulozan
✧ *lat.* scrupulus: kamenčić; jedinica težine, briga, oprez

skrûšen *prid.* 〈*odr.* -ī〉 ponizan, koji se kaje, koji je prožet (ob. religioznim) osjećajem kajanja za grijehe ili osjećajem poniznosti // **skrûšenica** *ž*, *v.* skrušenik; **skrûšeničkī** *prid.* koji se odnosi na skrušenike; **skrûšenički** *pril.* kao skrušenik, na način skrušenika; **skrûšenīk** *m* 〈V -īče, N *mn* -īci〉 pokajnik; **skrûšeno** *pril.* na skrušen način, sa skrušenošću [*~ priznati*]; **skrûšenōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 osobina onoga koji je skrušen
✧ S(A)- + *krušenъ: smrvljen, *v.* kruh

skrùtīnīj (**skrutînīj**) *m* **1.** *pov. kršć.* u ranokršćanskom razdoblju obredni sklop očišćenja umetnut u misu tijekom korizme **2.** ispitivanje kandidata prije pristupa u neko zvanje **3.** utvrđivanje rezultata izbora // **skrùtātor** (**skrutâtor**) *m* **1.** ispitivač, istraživač, *usp.* skrutinij (2) **2.** brojitelj glasova, *usp.* skrutinij (3)
✧ *lat.* scrutinium

skrútiti se *svrš.* 〈*prez.* skrûtīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skrûćen〉 postati krut, otvrdnuti // **skrûćen** *prid.* 〈*odr.* -ī〉 koji se skrutio, koji je otvrdnuo; **skrućívati se** *nesvrš.* 〈*prez.* skrùćujēm se, *pril. sad.* skrùćujūći se, *gl. im.* -ānje〉, *v.* skrutiti se; **skrutnúće** *sr*, *v.* skrutnutost; **skrȕtnuti se** *svrš.* 〈*prez.* skrȕtnēm se, *pril. pr.* -ūvši se, *prid. rad.* skrȕtnuo se, *prid. trp.* skrȕtnūt, *gl. im.* skrutnjénje〉 postati krut, prijeći iz tekućeg u kruto stanje ili od mekanog postati tvrd u cjelini ili na površini, *usp.* stvrdnuti se, skoriti se; **skrȕtnūtōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 stanje onoga što se skrutnulo, promijenjeno stanje iz tekućega u kruto (ob. tako što je nešto postalo gruda ili koji drugi cjelovit oblik); skrutnuće, skrutnjenje; **skrutnjénje** *sr* **1.** 〈*gl. im.*〉, *v.* skrutnuti se **2.** *v.* skrutnutost; **skrutnjívati se** *nesvrš.* 〈*prez.* skrùtnjujēm se, *pril. sad.* skrùtnjujūći se, *gl. im.* -ānje〉, *v.* skrutnuti se
✧ S(A)- + *v.* krut

skȕa *ž* 〈G *mn* skûā〉 *zool.* veliki grabežljivi galeb iz roda *Catharacta*, obitava uz ledena područja sjevernih i južnih mora
✧ *skand.* ← *egz.* (*ferojski*) skugvur

skȕcati (što) *svrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȕcān〉 *razg.* 1. sastaviti s teškom mukom slabim alatom i materijalom [*~ kućicu*] **1.** malo-pomalo skupiti [*~ ušteđevinu*] // **skucávati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* skùcāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* skucati
✧ S(A)- + *v.* kuc, kucati

skúčiti se *svrš.* 〈*prez.* skûčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skûčen〉 prignuti se, saviti se, skutriti se, oblikovati tijelo kao da će se saviti u krug ili smanjiti [*skučio se da isprosi milostinju*] // **skûčen** *prid.* 〈*odr.* -ī〉 **1.** tijesan, uzak, ograničen [*~ prostor*] **2.** *pren.* bez vidika, bez širine; uzak, ograničen [*~ čovjek*]; **skûčeno** *pril.* **1.** stisnuto, stiješnjeno, zbijeno **2.** u okviru malih mogućnosti; **skûčenōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 svojstvo onoga što je skučeno ili osobina onoga koji je skučen
✧ S(A)- + *v.* kuk, kuka

skȕćiti (se) *svrš.* 〈*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* skȕćen〉, *v.* okućiti (1,3)
✧ S(A)- + *v.* kuća

skȕhati *svrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skȕhān〉 **1. a.** (što) pripremiti jelo kuhanjem **b.** *pren.* (kome) namjestiti kakvu igru, spletku, uvaliti koga u nevolju **2.** (koga) *žarg.* nagovoriti koga da što učini **3.** (se) **a.** biti pripremljen, spreman za jelo **b.** *pren. razg.* patiti od velike vrućine ili žege
◈ *pr.* (nadimačko): **Skȕhala** (Varaždin, Međimurje), **Skȕhalo** (Đurđevac), **Skȕhan**
✧ S(A)- + *v.* kuhati

skûl *m* 〈N *mn* -ovi〉 **1.** *pom.* čamac s dva vesla za jednu osobu **2.** *sport* niz disciplina u veslanju u kojima svaki natjecatelj vesla s dva vesla; veslanje na pariće
✧ *engl.* scull

skulptúra *ž lik.* **1.** grana likovnih umjetnosti, likovno izražavanje trodimenzionalnim oblicima i tijelima klesanjem kamena, obradom metala, drveta, plastike i dr.; kiparstvo **2.** *meton.* umjetničko djelo te vrste; konkretna realizacija kiparstva **//** **skȕlptor** *m* onaj koji izrađuje skulpture, kipove; kipar; **skȕlptorica** *ž, v.* skulptor; **skȕlptorskī** *prid.* koji se odnosi na skulptore; **skȕlptorski** *pril.* kao skulptor, na način skulptora; **skȕlpturālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se izražava skulpturom; **skulpturálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skulpturalno

✧ *lat.* sculptura ≃ sculptus: izrezbaren ← sculpere: rezbariti

skȕnks *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** *zool.* zvijer (*Mephitis mephitis*) iz porodice kuna, brani se smrdljivom izlučinom analnih žlijezda; američki smrdljivac **2.** *meton.* krzno skunksa, sjajne crne boje s bijelim prugama

✧ *amer.engl.* skunk ← *egz.* (*algonkijski*) šekakwa

skúnjiti se *svrš.* ⟨*prez.* skûnjīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* skûnjen⟩ *rij.*, *v.* pokunjiti se

✧ S(A)- + *v.* kunjati

skûp *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* skȕpljī⟩ koji ima visoku cijenu, koji stoji mnogo novca, *opr.* jeftin **//** **skûpo** *pril.* po visokoj cijeni [~ *platiti*], *opr.* jeftino; **skupòća** *ž* opće stanje odnosa ponude dobara i proizvoda s jedne i vrijednosti novca s druge strane koje uvjetuje potrebu za velikom količinom novca i visoke cijene, *opr.* jeftinoća [*vlada velika* ~]

✧ *prasl.* *skǫpъ (*rus.* skupój, *polj.* skąpy)

skȕp *m* ⟨N *mn* skùpovi⟩ **1.** sastanak većeg broja osoba radi prosvjeda, dogovora i sl. [*javni ~ovi*; ~ *potrošača*] **2.** predmeti, pojmovi, podaci itd. shvaćeni kao cjelina prepoznatljivih jedinica [~ *pojmova*]; skupina **3.** *mat.* osnovni (nedefinirani) matematički pojam, utemeljen na intuitivnoj predodžbi cjeline sastavljene od pojedinih elemenata △ ***~ovi zvijezda*** *astron.* nakupine fizički pripadnih zvijezda u galaktici **//** **sàkupiti** (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* sàkupīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sàkupljen⟩, *v.* skupiti; **sakùpljāč** *m* ⟨G sakupljáča⟩ kolekcionar; **sakupljàčica** *ž, v.* sakupljač; **sakùpljāčk|ī** *prid.* koji se sastoji u sakupljanju, koji se odnosi na sakupljanje i sakupljače [*~a privreda*]; **sakùpljāčki** *pril.* kao sakupljač, na način sakupljača; **sakúpljati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sàkūpljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sakupiti; **skȕpa** *pril.* **1.** zajedno (o osobama) [*idemo* ~] **2.** *razg.* u konačnom rezultatu, u svemu, sve zajedno [*sve* ~]; **skȕpina** *ž* **1.** *v.* skȕp (2) **2.** skup osoba sa zajedničkim interesima, statusom, ciljevima, radom i sl. [*vjerska* ~; *etnička* ~; *radna* ~]; grupa **3.** *v.* kategorija (u borilačkim sportovima i sl.); **skȕpiti** (**sàkupiti**) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skȕpljen⟩ **1.** (koga, što) **a.** sabrati na jedno mjesto; sazvati **b.** nanijeti više predmeta, količinu čega sipkoga itd. **2. a.** sabrati nabavljajući pomalo; prikupiti, uštedjeti **b.** primiti, uzeti što od koga u kakvoj količini [~ *milodare*]; pribrati **3.** (se) **a.** sabrati se na jednom mjestu; sakupiti se **b.** gusto se zbiti u svojim česticama, postati manji u mjeri, ući u se [~ *se po dužini/po širini*] **c.** nakupiti se taloženjem [*skupio se talog*]; **skùpljāč** *m* ⟨G skupljáča⟩ onaj koji skuplja na hrpu, koji čini da što ne bude razbacano [~ *lišća (u parku)*]; **skupljàčica** *ž, v.* skupljač; **skùpljāčkī** *prid.* koji se odnosi na skupljače; **skùpljāčki** *pril.* kao skupljač, na način skupljača, *usp.* sakupljački; **skúpljati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* skûpljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skupiti; **skȕpn|ī** *prid.* koji se odnosi na skup i skupinu; zajednički △ ***~o vlasništvo*** pravo vlasništva više osoba na istoj realno nepodijeljenoj stvari po udjelima; **skȕpnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *vojn.* najniži od nižih dočasničkih činova u vojsci Republike Hrvatske; ispod desetnika i narednika; **skȕpno** *pril.* u skupini; zajedno, zajednički, grupno; **skȕpština** *ž* **1.** organiziran skup većeg broja ljudi [*godišnja* ~] **2.** *pol.* predstavničko tijelo koje sačinjavaju birani ili delegirani predstavnici [*republička* ~; *općinska* ~]; **skȕpštinār** *m* ⟨N *mn* skupštinári⟩ sudionik skupštine; **skȕpštinārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* skupštinar; **skȕpštinarskī** *prid.* koji se odnosi na skupštinare; **skȕpštinarski** *pril.* kao skupštinar, na način skupštinara; **skȕpštīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na skupštinu [*~a sjednica*; *~a rasprava*] △ ***~i sustav*** *pol.* sustav u kojemu je politički utjecaj usredotočen u skupštini i njezinim odjelima, *usp.* parlamentarizam

✧ S(A)- + *v.* kȕpiti

skupòcjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odlikuje rijetkošću i ima vrlo visoku cijenu (o predmetima i nakitu); luksuzan **//** **skupòcjenōst** *ž*

⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je skupocjeno
✧ *v.* skup + *v.* cijena

skupùsati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* skùpusān⟩ *razg. pejor.* nešto loše napraviti, sastaviti na loš način, površno ili nestručno izvesti (predodžba o kupusu kao neskladnim listovima, za razliku od knjige itd., zatim o kupusovoj glavi glupaka itd.) [~ *esej*; ~ *raspravu o jeziku*]; sklepati // **skupusávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* skupùsāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skupusati
✧ S(A)- + *v.* kupus, kupusati

skùrīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji postupa kao lakrdijaš, koji ima nešto lakrdijaško, vulgarno šaljiv, isceren, koji se kreveljí [~ *izraz lica*] // **skurílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je skurilan, svojstvo onoga što je skurilno
✧ *lat.* scurrilis ≃ scurra: lakrdijaš

Skùrjeni, Matija (1898–1990), hrv. naivni slikar, tematski vezan uz gradske motive i Zaprešić, gdje je živio; stvorio maštovito djelo nadahnuto nadrealističkom poetikom

skùša *ž* ⟨G *mn* skûšā⟩ *zool.* plava morska riba (*Scomber scombers*) iz porodice skušovki; golčić, vrnut, škombar, škombra // **skùšōvke** *ž mn* ⟨N skùšōvka⟩ porodica pučinskih koštunjača (*Scombridae*), kreću se u velikim jatima (skuša, plavica, tunj)
✧ ? *lat.* *exussa ≃ exustio: plamen

skût *m* ⟨G skúta, N *mn* skúti/skútovi⟩ **1. a.** donji kraj ženske haljine ili suknje **b.** prednji dio odjeće koja pri sjedenju pokriva koljeno; krilo **2.** *pren.* okrilje, zaštita, obrana [*hvatati se za čiji* ~ tražiti čiju pomoć, smatrati se čijim vjernim podanikom]
✧ *prasl.* *skutъ (*rus.* skut, *bug.* skut) ← *got.* skauts

skùta *ž* tekućina koja se izdvaja iz mlijeka poslije sirenja, ugrušano mlijeko; gruševina, grušalina
✧ *tal.* scotta

skùter *m* **1.** jednostavan i relativno spor motorkotač; moped **2.** vozilo slično mopedu, sa skijama za vožnju po vodi (ob. za rekreaciju i zabavu) // **skutèrāš** *m* ⟨G skuteráša⟩ onaj koji vozi skuter; **skuteràšica** *ž*, *v.* skuteraš
✧ *engl.* scooter

skutònoša *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** osoba koja pridržava skute duge svečane haljine **2.** *pren. pejor.* onaj koji slijepo sluša i ispunjava čije želje i zahtjeve; ulizica, udvorica [*taj/ta* ~]
✧ *v.* skut + *v.* nositi

skùtriti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* skùtren⟩ **1.** (∅) pognuti, oboriti glavu **2.** (se) saviti se u klupko u ležećem stavu (o čovjeku i životinji), sklupčati se // **skutrívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* skùtrīvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skutriti
✧ *v.* skut

skùvija *ž reg.* dječja kapica, škufija
✧ *tal.* scuffietta

skûža (**škûža**) *ž reg.* isprika, izgovor // **skùžati** (**škùžati**) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* skùžao, *gl. im.* -ānje⟩ ispričati se, oprostiti (ob. kao molba) [*skužaj/skužajte* oprosti/oprostite]
✧ *mlet.*, *tal.* scusa

skùžiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* skùžīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* skùžio⟩ *žarg.* shvatiti, razumjeti, prokužiti
✧ S(A)- + *v.* kužiti

skvàdrist (**skvadrȉst**) *m pov.* član prvih fašističkih odreda u Italiji
✧ *tal.* squadra: odred

skvàlen *m kem.* aciklički triterpenski ugljikovodik $C_{30}H_{50}$, ulje koje u biosintezi prethodi kolesterolu; koristi se u farmaciji i kemijskoj industriji
✧ *nlat.* squalus, ime roda morskog psa iz čije se jetre dobiva ulje

Skvàrčina, Ivan (1825–1891), hrv. slikar portreta i klasicističko-romantičnih pejzaža; od 1860. živio u Veneciji

skvêr *m* ⟨N *mn* skvérovi⟩ *reg.* malen javni park u velikim gradovima; često u sklopu trga
✧ *engl.* square ≃ EKS- + *lat.* quadrare: kvadrirati

skvȉka *ž* ⟨G *mn* skvîkā⟩ cvilež, *usp.* skvičati // **skvìčati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* skvìčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* skričati; **skvíknuti** *svrš.* ⟨*prez.* skvîknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* skvíknuo⟩, *v.* skvičati
◈ *pr.* (nadimačko): **Skvíčalo** (Zagreb)
✧ *ekspr.*

skvô *ž* ⟨*indekl.*⟩ *pejor.* **1.** žena sjevernoameričkoga Indijanca **2.** *pren.* žena uopće
✧ *amer.engl.* squaw ← *egz.* (*algonkijski*) ekwewa

skvȍš *m sport* igra odbijanja lopte reketom o zidove zatvorena igrališta // **skvòšāč** *m* ⟨G skvošáča⟩ onaj koji igra skvoš; **skvošàčica** *ž*, *v.* skvošač; **skvòšāčkī** *prid.* koji se odnosi na skvoš i skvošače
✧ *engl.* squash ← *lat.* exquassare: istresti, protresti

skvȍt *m* ⟨N *mn* skvòtovi⟩ *publ.* prazna, napuštena zgrada u koju se tko bespravno useljava [~ *diskoteka*] // **skvȍter** *m publ.* osoba koja se bespravno nastanila u praznoj kući ili stanu, ob. u značenju ljudi alternativnog ponašanja u društvu; **skvȍterica** *ž*, *v.* skvoter; **skvotírati** *dv.* ⟨*prez.* skvòtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ bespravno zauzeti/zauzimati odnosno useliti se u neku praznu kuću ili stan i sl.

✧ *engl.* squat

skvȑčiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* skvȑčen⟩ izgubiti ravno držanje, zgrčiti (se), saviti u zglobovima, iskriviti (se), zgrčiti (se), zgrbiti (se) // **skvȑčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je skvrčen, svojstvo onoga što je skvrčeno

✧ S(A)- + *v.* kvrčiti se, kvrga

skvŕniti *nesvrš.* ⟨*prez.* skvȓnīm, *pril. sad.* -nēći, *gl. im.* -njēnje⟩ oduzimati svetost ili čast, čistoću; profanirati, oskvrnjivati // **skvȑnitelj** *m* onaj koji skvrni; **skvrnitèljica** *ž*, *v.* skvrnitelj

skylab, *v.* skajlab

slȁb *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je male snage, koji nije jaka tijela (o čovjeku i životinji), *opr.* jâk **2.** koji nije postojana karaktera, koji nije jake volje **3.** koji ne raspolaže jakom vlašću i utjecajem [~ *vladar*] **4.** koji nešto slabo poznaje, nedovoljno stručan [~ *u matematici*], *opr.* dobar **5.** koji ima sklonost, strast prema čemu [~ *na piće*], *opr.* jâk, otporan △ ***~a strana (točka)***, ***~o mjesto*** vrlo osjetljivo mjesto; ***~i (~iji) spol*** *razg.* ženski spol, *opr.* jaki (jači) spol, *v.* jâk △ // **slȁbāčak** *prid.* ⟨*odr.* -čkī⟩ slabašan; **slȁbāšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji je slabe tjelesne građe (ob. o djeci); prilično slab; slabačak; **slàbīć** *m* ⟨G slabíća⟩ slab, neotporan čovjek (ob. moralno); **slàbīćkī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na slabiće; **slàbīćki** *pril.* poput, na način slabića; **slȁbina** *ž* (ob. *mn*) *anat.* dio tjelesnog tkiva od prsnog koša do kosti boka; **slabìna** *ž* stanje nemoći, onemoćalosti; slabost, slaboća; **slȁbiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -bēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** (koga, što) činiti slabim, nemoćnim **2.** (∅) **a.** postajati slab, mršavjeti **b.** gubiti jačinu, gubiti intenzitet [*oluja slabi*]; **slȁbjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* slȁbīm, *pril. sad.* -bēći, *gl. im.* -bljēnje⟩ postajati slab, *opr.* jačati; **slȁbo** *pril.* **1.** loše, zlo [~ *mi je*, *razg.* pozlilo mi je] **2. a.** malo, u maloj mjeri **b.** nedovoljno stručno [~ *argumentirano*]; **slabòća** *ž*, *v.* slabost; **slȁbōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** nemoć, iznemoglost, slaboća **2. a.** nemanje jake volje **b.** popustljivost, neotpornost **3.** strastvena sklonost prema komu/čemu [*njena su ~ lijepe cipele*]; **slabùnjav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je slabo razvijen; **slabùnjavo** *pril.* poput, na način slabunjavog; **slabùnjavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je slabunjav; **slȁpšast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo slab u tijelu, koji ostavlja dojam krhkosti, slabokrvnosti i slabe tjelesne otpornosti

♦ *pr.* (nadimačko): **Slábak** (Slavonski Brod, Novska), **Slábić** (Dubrovnik, Nova Gradiška), **Slabínac** (Zagreb, Virovitica, Slavonski Brod), **Slabínjac** (Petrinja, Banovina)

✧ *prasl.* i *stsl.* slabъ (*rus.* slábyj, *polj.* słaby), *lit.* slobti: biti nemoćan ≃ *stvnjem.* slaf: labav

slȁbokȓvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji pati od slabokrvnosti; anemičan **2.** *pren.* koji nema u sebi dovoljno životne snage; beskrvan, neživotan // **slabokŕvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je slabokrvan; anemija

✧ *v.* slab + *v.* krv

slȁboūman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩, *v.* malouman // **slȁboūmlje** *sr* osobina slaboumnika; **slȁboūmnica** *ž*, *v.* slaboumnik; **slȁboūmničkī** *prid.* koji se odnosi na slaboumnike; **slȁboūmnički** *pril.* kao slaboumnik, na način slaboumnika; **slȁboūmnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ slabouman čovjek; maloumnik; **slȁboūmnīštvo** *sr* **1.** stanje slaboumnika **2.** djelovanje slaboumnika kao pojava; **slaboúmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je slabouman **2.** *v.* oligofrenija

✧ *v.* slab + *v.* um

slȁbovīdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji slabo/slabije vidi // **slabòvidōst** (**slabovídnōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ smanjena sposobnost osjetila vida

✧ *v.* slab + *v.* vid, vidjeti

slȁčica *ž bot.*, ob. u: △ ***bijela*** ~ bijela gorušica, *v.* gorušica △

✧ *v.* slak

slȁ|dak *prid.* ⟨*odr.* slȁtkī, *komp.* slȁđī⟩ **1.** koji ima okus šećera ili meda **2.** *pren.* ugodan [*~dak san*] **3.** ljubak, umiljat, simpatičan [*~dak dečkić*] **4.** pretjerano ljubazan **5.** u zn. oprečnom prema **a.** onomu što je slano [*~tka voda*] **b.** onomu što je kiselo [*~tko vrhnje*] **6.** *fam.* bez značenja u dijaloškoj situaciji

pri obraćanju [*brate ~tki*; *dušo moja ~tka*] **7.** ukusan bez obzira na okus [*posoli/popapri, ~đe je*] // **slâd** *m* ⟨N *mn* slàdovi⟩ *agr.* proizvod dobiven klijanjem ječma, koji se upotrebljava u proizvodnji piva, sirupa i ekstrakta; **slàdara** *ž* tvornica slada; **slàdil|o** *sr* općenito tvar koja služi za zaslađivanje (ob. raznih napitaka), kojom se zamjenjuje šećer [*prirodna ~a*; *sintetička ~a*]; **sláditi** *nesvrš.* ⟨*prez.* slâdīm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -ađenje⟩ **1.** (što) **a.** činiti slatkim, zaslađivati [~ *kavu*] **b.** *razg.* činiti što ugodnim [~ *život*] **2.** (se) jesti/piti osjećajući slast, uživati, naslađivati se jelom/pićem; **slâdn|ī** *prid.* koji se odnosi na slad [*~a kava*]; **slâdor** *m zast.*, *v.* šećer; **sladòrača** *ž knjiš. rij.*, *v.* sirup; **sladùnjav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima neugodan, otužno sladak okus [~ *miris*]; slatkast **2.** *pren.* koji je prožet izvještačenom osjećajnošću [*~a priča*; ~ *film*; ~ *govor*]; **sladùnjavo** *pril.* na sladunjav način, sa sladunjavošću; **sladùnjavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje/osobina onoga koji je sladunjav ili onoga što je sladunjavo; **slàđan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je vanjštinom simpatičan, mio, drag, ljubak, sladak, *ikav. reg.* smišan (ob. o djeci) [*~o dijete*]; **slatkàrija** *ž* (ob. *mn*) *razg.* slatkiši, slatke poslastice; **slȁtkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ponešto sladak, u kojem prevladava sladak okus **2.** sladunjav; **slȁtkastōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je slatkasto; **slàtkica** *ž razg. hip.* slatka, ljupka djevojčica ili mlađa djevojka, ona koja je po dojmu slatka; **slàtkīš** *m* ⟨G slatkíša⟩ (ob. *mn*) slatka poslastica (ob. bombon, ali i kolač); **slatkìšić** *m dem.* i *hip.* od slatkiš; **slȁtkō** *sr* **1.** ono što je na jelovniku i što po običaju u kompletnom obroku dolazi na kraju poslije slane hrane, ono čime se zasladi (kolač, sladoled, voćna salata) **2.** voće kuhano u šećeru posebnim postupkom [~ *od višanja*]; **slȁtko** *pril.* **1.** sa slašću, s uživanjem [~ *jesti*; ~ *se nasmijati*; ~ *spavati*] **2.** *pren.* privlačno, zgodno [~ *tepati*]; **slatkòća** *ž* **1.** prevladavajući okus slatkoga **2.** *pren. iron.* sladak način u ophođenju; laskavost; **slȁtkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje, osobina onoga što je slatko

◆ m. os. imena (narodna): **Slàdan**, **Sláde**, **Slȁdoje**, **Slȁdoljub**, **Slàđan** i sl.; **Slàđana** ž. os. ime (narodno) ◊ *pr.*: **Sladáković** (180, Knin, *S* i sred. Dalmacija), **Sláde** (160, Dubrovnik, Trogir, sred. Dalmacija), **Sladéček** (Vinkovci, Kutina, Grubišno Polje), **Slàdetić** (Zagreb, Vukovar), **Sládić** (910, Šibenik, Knin, Duga Resa, Zagreb), **Slȁdīn** (Jastrebarsko, Crikvenica, Vrbovsko), **Slȁdkov** (Zagreb, Turopolje), **Slȁdoja** (Sinj, *I* Slavonija), **Slȁdoje** (Zadar, Split, Pula), **Sladójević** (360, Omiš, Grubišno Polje, Glina), **Slȁdoljev** (190, Šibenik, Vodice, Zagreb), **Sládonja** (Pula, Zagreb), **Sládović** (300, Kutina, Sinj, Banija), **Slȁtkī** (Novi Marof, *I* Slavonija, Podravina), **Slȁtković** (100, Zaprešić, Varaždin, Prigorje)

✧ *prasl.* *soldъkъ (*stsl.* sladъkъ, *rus.* solódkyj, sládkyj, *polj.* słodky), *lit.* saldus ≃ *v.* sol[1]

slàdić *m bot.* biljni rod (*Glycyrrhyza*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*) s o. 12 vrsta, podzemni dijelovi nekih vrsta služe u ljekarništvu (slatki korijen)

✧ *v.* sladak

Slȁdojevići *m mn* naselje (u blizini Podravske Slatine), 927 stan. // **slȁdojevačkī** *prid.* koji se odnosi na Sladojeviće i Sladojevčane; **Slȁdojevčanin** *m* (**Slȁdojevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Slȁdojevčani⟩ stanovnik Sladojevića

sladokúsac *m* ⟨G -sca, V sladòkūšče, N *mn* -sci, G sladòkūsācā⟩ **1.** koji uživa u jelu i piću; gurman **2.** osoba istančana ukusa, onaj koji uživa u lijepim stvarima i djelima [*umjetnički* ~] // **slȁdokūsno** *pril.* kao sladokusac; **sladokúsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sladokusno; **sladokúščev** *prid.* koji pripada sladokuscu

✧ *v.* sladak + *v.* kusati

slȁdolēd *m* zaleđena slastica od mlijeka, jaja, šećera i raznih dodataka [~ *u čaši*; ~ *od čokolade*; ~ *od lješnjaka*; *pojesti* ~] // **sladolèdār** *m* ⟨G sladoledára⟩ **1.** onaj koji proizvodi i prodaje sladoled **2.** *žarg. iron.* promatrači EZ u vrijeme rata u Hrvatskoj 1991. i kasnije (zbog bijelih uniformi); **sladolèdara** *ž* tvornica sladoleda; **sladoledàrica** *ž*, *v.* sladoledar; **sladolèdārnica** *ž* prodavaonica sladoleda; **sladolèdārskī** *prid.* koji se odnosi na sladoledare

✧ *v.* sladak + *v.* led

slȁdorovac *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci⟩ *bot.* biljni rod (*Erianthus*) iz porodice trava (*Gramineae*)

✧ *v.* sladak

slȁdostrastan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ onaj koji se sa slašću odaje strastima i užicima; pohotljiv // **slȁdostrasnica** *ž*, *v.* sladostra-

snik; **slȁdostrasničkī** *prid.* koji se odnosi na sladostrasnike; **slȁdostrasnički** *pril.* kao sladostrasnik, na način sladostrasnika; **slȁdostrasnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ sladostrastan čovjek; **slȁdostrasno** *pril.* sa sladostrasnošću; **slȁdostrasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* sladostrašće; **slȁdostrāšće** *sr* osobina, stanje onoga što je sladostrasno; sladostrasnost, užitak

✧ *v.* sladak + *v.* strast

slàgati *svrš.* ⟨*prez.* slȁžēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* slàži, *prid. rad.* slȁgao⟩ **1.** (∅) reći laž, neistinu **2.** (koga) prevariti, obmanuti

✧ S(A)- + *v.* lagati

slágati, *v.* složiti

slȁjd *m*, *v.* slidē

slàjding *m*, *v.* sliding

slâjs *m*, *v.* slice

slâk *m* ⟨N *mn* slȁkovi⟩ *bot.* **1.** biljni rod (*Convolvulus*) iz porodice slakova (*Convolvulaceae*) s o. 200 vrsta penjačica ili grmova (u nas *C. arvensis*, *C. althaeoides*, ladolež, hladolež *C. sepium*, *Calystegia sepium* i dr.) **2.** (*mn*) porodica dvosupnica (*Convolvulaceae*), jednogodišnjih ili trajnih zeleni

◈ *pr.* (nadimačka): **Slâk** (Samobor, Ozalj), **Slákić** (*I* Slavonija, Korčula), **Sláko** (Makarska, Pakrac)

✧ *prasl.* *sъvolkъ (*slov.* slak, *češ.* svlak)

slȁka *ž* ⟨D L -ȁci⟩ *reg.* vrhnje

slakòpērka *ž* ⟨G *mn* -erākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Apera spica venti*) iz porodice trava (*Gramineae*)

✧ *v.* slak + *v.* pero

Slákōvci *m mn* ⟨G *mn* Slákovācā⟩ naselje (u blizini Vinkovaca), 1493 stan. // **slákovačkī** *prid.* koji se odnosi na Slakovce i Slakovčane; **Slákovčanin** *m* (**Slákovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Slákovčani⟩ stanovnik Slakovaca

slàlom *m sport* **1.** natjecateljska disciplina u kajaku i kanuu na divljim vodama, na stazama dužine do 800 m, s prirodnim i umjetnim preprekama **2.** tehnički najzahtjevnija alpska skijaška disciplina s mnogobrojnim vratima i oštrim kutom spuštanja [*voziti* ~] **3.** *pren.* **a.** krivudanje u vožnji, npr. automobilom [*ne vozi mi* ~] **b.** izvijanje, zaobilaženje istine i nezgodnih činjenica u izjašnjavanju; izvrdavanje, izmotavanje // **slalòmāš** *m* ⟨G slalomáša⟩ onaj koji se bavi slalomom, koji izvodi slalom; **slalomàšica** *ž*, *v.* slalomaš

✧ *njem.* Slalom *engl.* ← *norv.* slalÅm ≃ slad: brijeg + låm: staza

slȁm *m* ⟨N *mn* slàmovi⟩ sirotinjski dio grada, prljava, zabita uličica loše reputacije

✧ *engl.* slŭm

slȁm|a *ž* **1.** osušene stabljike žitarica i biljaka mahunarki koje ostaju poslije vršidbe i izdvajanja sjemena [*pšenična ~a*; *ječmena ~a*] **2.** stog ili stogovi slame [*u ~i*] △ ***čovjek od ~e*** **1.** figura izrađena za vježbanje u mačevanju **2.** *pren.* onaj koji služi kao prividna osoba i koji služi kao pokriće; figura **3.** onaj koji anonimno radi koji posao u čije ime, koji radi pod tuđim imenom // **slȁmaric|a** *ž* slamom ispunjena navlaka koja služi za ležaj; slamnjača; **slȁmast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput slame **1.** žut **2.** suh i krt (i jedno i drugo kao nepoželjno svojstvo) [*~a kosa*]; **slàmčica** *ž dem.* od slamka; **slȁmica** *ž hip.* od slama; **slâmk|a** *ž* ⟨D L -mci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** jedna strn slame **2.** cjevčica za pijenje (soka i sl.); **slȁmnat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je od slame [*~i šešir*] **2.** koji je poput slame po obliku, po suhoći ili po boji [*~a kosa*] △ ***~i udovac***, ***~a udovica*** *žarg.* (u šali) onaj kojemu je bračni drug odsutan (na putovanju i sl.); **slȁmnica** *ž agr.* pokrivač klijališta ispleten od slame; **slàmnjača** *ž*, *v.* slamarica

◈ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka): **Slȁma** (Rijeka, Koprivnica, Moslavina), **Slȁmār** (120, Samobor, Slavonski Brod, Jastrebarsko), **Slȁmek** (160, Međimurje, Valpovo, Baranja), **Slámić** (230, Šibenik, sred. Dalmacija, Đurđevac, Drniš)

✧ *prasl.* *solma (*rus.* solóma, *polj.* słoma), *latv.* salms ← *ie.* *kolh$_2$mos: trska, slama (*lat.* culmus, *grč.* kálamos)

slamàtica *ž bot.* uzgajana gljiva (*Stropharia rugoso-annulata*); strnišnica

✧ *v.* slama

slàmēnka *ž bot.*, *v.* semperviva

✧ *v.* slama

Slámnig, Ivan (1930–2001), hrv. književnik iz generacije »krugovaša«, pjesnik i književni znanstvenik; uveo i proklamirao modernistički senzibilitet u hrv. znanost o književnosti; u pjesmama (desetak zbirki) poetičan o prividno nepoetičnome, zaokupljen tečnošću stiha s dovitljivim asocijacijama; humor i ludičnost spojeni s refleksivnom, introspektivnom notom; roman *Bolja polovica hrabrosti*

slȁmp *m*, *v.* slump

slân *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* slàniјī/slȁnjī⟩ **1.** koji ima karakterističan okus soli **2. a.** koji je začinjen

solju i dovoljno slan (o jelu) **b.** usoljen [*~a riba; ~i krastavci; ~i sir*] △ ***~i izvor***, ***~o vrelo*** *geol.* voda koja izvire i sadrži znatnu količinu soli i drugih minerala; ***~o jezero*** jezero čija voda ima veliku količinu soli // **slána** *ž* snježnobijeli talog, sličan inju, koji se nakuplja predjutro za hladna i maglovita vremena na zemlji i na granju drveća, smrznuta rosa; mraz [*pala ~; uhvatila se ~*]; **slánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G slânācā⟩ **1.** *reg.* slatina **2.** duguljasto pecivo sa slojem soli ili posuto krupnim zrnima soli; **slànica**[1] *ž* **1.** soljenka, slanik **2.** mjesto gdje je voda oslanila miješanjem s morem, mjesto bočatne vode; izvor, vrulja, ponikva bočatne vode **3.** zaljev plitkoga mora znatne slanoće; **slànīk** *m* ⟨G slaníka, N *mn* slaníci⟩ **1.** posudica za sol; soljenka **2.** mjesto gdje se kopa kamena sol **3.** bijela kamena sol u čistom stanju; **slȁnkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo slan; **slanòća** *ž* **1.** *v.* slanost **2.** *v.* salinitet; **slánōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je slano; slanoća **2.** salinitet, slanoća, *usp.* čičvara

◈ *pr.* (nadimačka): **Slána** (Istra, Međimurje), **Slánac** (Ozalj, Karlovac, Petrinja), **Slȁnček** (Vukovar, Slavonski Brod), **Slánec** (Petrinja, Zagreb), **Slánić** (Šibenik, Biograd Na Moru), **Slanìna** (Rijeka, Zagreb, Pula) ◇ *mikrotop.*: **Slánac** (po otocima vrelo ili zdenac sa slanom vodom, otok Rivanj, Ugljan, Iž, Pašman), **Slánec** (potok, Slatina), **Slânī pòtok** (Zagreb, Rijeka), **Slànīk** (Kaštela), **Slánkovac** (Split), **Slâno** (potok, Kaštela, kod Solina, Dubrovnika), **Slánkovica** (Brač) i sl.

✧ *prasl.* *solnъ, *v.* sol[1]

slang, *v.* sleng

slànica[2] *ž bot.* biljka (*Salsola kali*) iz porodice lobodnjača (*Chenopodiaceae*), raste na pješčanim mjestima uz more; solnjača

✧ *v.* slan

slànina *ž* mastan potkožni sloj utovljene svinje ili koje druge životinje usoljen i sušen na dimu i zraku; špek [*dimljena ~; pečena ~*]

✧ *v.* salo (salònina → salnina → (premetanjem) slanina)

slàninār *m zool.* tvrdokrilac (*Dermestes lardarius*) iz porodice kukaca kornjaša (*Dermestidae*), ličinke žive u slanini, suhom mesu te vunenim i krznenim predmetima; slaninska gagrica

✧ *v.* slan, slanina

slanovítac *m* ⟨G -íca, N *mn* -íci, G slanòvītācā⟩ *bot.* biljka (*Prasium majus*)

✧ *v.* slan

slanútak *m* ⟨G -tka, N *mn* -úci, G slànūtākā⟩ *bot.* kultivirana biljka (*Cicer arietinum*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*), raste u primorskim krajevima, plod je u obliku nabubrena pucavca, sadrži jednu do dvije žute sjemenke, priređuje se kao jelo; čič, čičika, čičvara, čičvarda, naut (nanut, nohut), slani grah

✧ *v.* slan

slànjača *ž bot.* **1.** biljka (*Halogeton sativus*) iz porodice lobodnjača (*Chenopodiaceae*) **2.** (*mn*), *v.* halofiti

✧ *v.* slan

Slánje *sr* naselje (u blizini Ludbrega), 715 stan. // **Slánjac** *m* (**Slánjānka** *ž*) ⟨N *mn* Slánjčani⟩ stanovnik Slanja; **slânjskī** *prid.* koji se odnosi na Slanje i Slanjčane

slâp *m* ⟨N *mn* slápovi⟩ **1.** mjesto na kojem se voda tekućica prelijeva niz kamenje, stijenje (ob. s visine); buk, vodopad **2.** *pren.* ono što se naglo, brzo, u velikoj količini izlijeva ili prosipa (jaka svjetlost, bujna kosa) // **slàpić** *m dem.* i *hip.* od slap; **slȁpīšte** *sr hidr.* dio hidrotehničke građevine, u obliku zaobljenog slova L u kojem se pri spajanju razina gornje i donje vode raspršuje mehanička energija vode; bučnica

◈ *pr.* (etnik): **Slȁpničar** (Zagreb, Split) ◇ *hidronim.*: **Pòslap** (potok u Istri), **Ròškī slâp** (slap, Šibenik), **Slâp** (potok, Buzet; vodopad, Poljica), **Slápac** (vrelo u Istri), **Slȁpčić** (potok u Istri), **Slàpina** (pritok Mirne, Istra), **Slȁpnica** (potok, Žumberak; l. pritok Glinice), **Slȁpovi Kr̀ke**, **Tròslap** (vodopad, Lika); ◇ *mikrotop.*: **Slȁpavica** (zemljište, selo Kostanje, Poljica) ◇ *top.* (naselja): **Slȁpnica** (Grad Zagreb, 34 stan.), **Slápno** (Ozalj 365 stan.)

✧ *prasl.* *solpъ (*slov.* i *češ.* slap), *lit.* salpas: zaljev

slapstick, *v.* slepstik

slash (*izg.* slȅš) *m int.* naziv za kosu crtu; »/«

✧ *engl.*

slâst *ž* ⟨G -i, I -i/-âšću⟩ **1.** ugodan okus slatkog (voća, meda, šećera) **2.** *pren.* ugodan osjećaj i ono što ga izaziva [*~ pobjede*] △ ***kome čast tome i ~*** *etnol.* formula prema gostu kome se u znak poštivanja nudi najbolji komad jela; ***u ~!*** *etnol. reg.* izraz dobre želje i užitka u jelu

prisutnima za stolom; dobar tek! // **slȁsno** *pril.* sa slašću [~ *jesti*; ~ *piti*]; **slȁsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je slasno; **slȁstan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ u kojemu ima slasti [~ *zalogaj*]; **slàstica** *ž* slatkiš, slatka poslastica, kolač; **slàstičār** *m* onaj koji pravi i prodaje slastice; **slàstičārev (slàstičārov)** *prid.* koji pripada slastičaru; **slàstičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* slastičar; **slàstičārna** *ž razg.*, *v.* slastičarnica; **slàstičārnica** *ž* ugostiteljsko mjesto gdje se služe kolači (ob. i proizvode) i bezalkoholna pića; slastičarna; **slàstičārskī** *prid.* koji se odnosi na slastičara i slastičarstvo [~ *kolač*, *opr.* domaći; ~ *keksi*, *opr.* tvornički]; **slàstičārski** *pril.* kao slastičar, na način slastičara; **slàstičārstvo** *sr* djelatnost slastičara

✧ *prasl.* *solstь, *v.* sladak

slȁti *nesvrš.* ⟨*prez.* šȁljēm, *pril. sad.* šȁljūći, *prid. rad.* slȁo, *prid. trp.* slân/slât, *gl. im.* slánje⟩ **1.** (koga) upućivati koga na neko mjesto ili po poslu [~ *dijete da donese*; ~ *dijete na ljetovanje*] **2.** (što) otpremati što (poštom, vlakom) [~ *pismo*; ~ *paket*] **3.** (što, komu) upućivati [~ *poljupce*]

✧ *prasl.* *sъlati (*rus.* slat', *polj.* po-słać) ≃ *got.* saljan: prinijeti

slȁtina *ž* **1.** vrelo slane vode **2. a.** tlo na kojem izbija ili se nakuplja slana voda, močvarno tlo; kaljuža **b.** *meton.* predio takva tla // **slȁtinast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima svojstva slatine [~*o tlo*]; **slȁtinsk|ī** *prid.* **1.** koji izvire iz slatine [~*a voda*] **2.** koji se odnosi na Slatinu (i mjesta koja imaju Slatinu kao drugu riječ, npr. Podravska Slatina i sl.)

◈ *pr.* (etnici): **Slȁtina** (170, Trogir, Novi Marof, sred. Dalmacija), **Slatínac** (Orahovica, Osijek), **Slȁtīnskī** (Zagorje) ◇ *hidronim.*: **Slȁtīn** (uvala, Krk), **Slȁtina** (d. pritok Dišnice kod Bjelovara, vrelo u Istri, uvala na otočiću Sv. Andrija kod Lastova, bara kod Garešnice, potok kod Požege, zemljište kod Udbine, livada, kod Vinkovaca, zaselak na Pagu, uvala na Lošinju, uvala i rt na Mišnjaku kod Raba, uvalice s bočatom vodom na Dugom otoku, Olibu, Silbi, Braču), **Slȁtīnci** (šuma u Slatini, Slavonija), **Slȁtine** (vrelo i naselje, Čiovo, zemljište u Baranji), **Slȁtinek** (desni pritok Kupe), **Slȁtinica** (uvalica, Olib), **Slȁtinīk** (pritok Bednje kod Varaždina), **Slȁtīnj** (Omišalj, Krk), **Slatȉnjāk** (potok kod Karlovca, livada i šuma u Bednji), **Slȁtnjāk** (l. pritok Rijeke kod Karlovca); ◇ *top.* (naselja): **Dônjī Slȁtinīk** (Slavonski Brod, 181 stan.), **Gôrnjī Slȁtinīk** (Slavonski Brod, 93 stan.), **Kùtinskā Slȁtina** (Kutina, 566 stan.), **Mòslavačkā Slȁtina** (Kutina, 142 stan.), **Pètrovā Slȁtina** (Osijek, 319 stan.), **Preslatínci** (Đakovo, 191 stan.), **Slȁtina** (Vrbovec, 130 stan.), **Slȁtina Pòkupskā** (Glina, 254 stan.), **Slȁtina Svàdruškā** (Krapina, 443 stan.), **Slȁtinīk Drênjskī** (Đakovo, 312 stan.), **Slȁtīnskī Drénovac** (Orahovica, 307 stan.), **Stùbičkā Slȁtina** (Donja Stubica, 768 stan.)

✧ *prasl.* *soltina (*rus.* solotína, *slov.* slatina)

Slȁtina *ž* **1.** naselje u Podravini, 11.416 stan. (prije Podravska Slatina) **2.** naselje (u blizini Splita), 798 stan. // **Slatínac** *m* (**Slȁtīnka** *ž*) ⟨N *mn* Slatínci⟩ stanovnik Slatine; **slȁtīnskī** *prid.* koji se odnosi na Slatinu i Slatince

◈ *v.* slatina

slàtkō, *v.* sladak

slàtkovina *ž bot.* biljni rod (*Hedysarum*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*)

✧ *v.* sladak

slȁtkovodn|ī *prid.* **1.** koji se odnosi na slatke vode (rijeke i jezera), *opr.* morski [~*o ribarstvo*] **2.** koji živi u slatkoj vodi; riječni [~*a riba*]

✧ *v.* sladak + *v.* voda

slȁv|a *ž* ⟨G *mn* slâvā⟩ **1.** opća poznatost uz javno priznanje i uvažavanje za djela i dostignuća [*steći* ~*u*] **2.** *retor.* hvaljenje čijeg djela ili zasluga; hvala **3. a.** *pravosl.* dan sveca zaštitnika porodice, svetkovina i kult predaka **b.** crkveni ili državni godišnji praznik **4.** priredba posvećena kakvu prazniku ili događaju; slavlje, proslava // **slâvan** *prid.* ⟨*odr.* slâvnī⟩ koji je stekao slavu, koji je poznat; znamenit, glasovit; **slàvitelj** *m* onaj koji što slavi; **slavitèljica** *ž*, *v.* slavitelj; **slȁviti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ **1.** (koga, što) obasipati koga slavom, priznavati mu slavu **2.** (∅, koga, što) odavati počast u obliku postojećih i prikladnih običaja nekom događaju, svecu itd. [~ *rođendan*]; **slâvlje** *sr* svečanost i opća radost prilikom kakva uspjeha, praznika ili sretnog povoda △ ***(euharistijsko)*** ~ *kat.* bogoslužje, misa; **slȁvljenica** *ž*, *v.* slavljenik; **slȁvljeničin** *prid.* koji pripada slavljenici; **slȁvljenički** *prid.* koji se odnosi na slavlje i na slavljenike; **slȁvljenički** *pril.* kao slavljenik, na način slavljenika; **slȁvljenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩

1. onaj koji se slavi 2. onaj koji proslavlja; svečar; **slâvno** *pril.* sa slavom, kao slavan [~ *na konju ušao kroz gradska vrata*]

◈ m. os. imena (narodna): **Slávac**, **Slȁvoljūb**, **Slȁvomīr**, **Slȁvoslav** *rij.* (te brojna narodna imena tipa: Branislav, Ladislav, Miroslav, Radoslav, Vjekoslav, i sl.); *hip.*: **Sláve**, **Slávko**, **Slávo**; ž. os. imena: **Slȁvica** ◇ *pr.*: **Slâvčić** (Pazin, Rijeka), **Slȁvec** (Klanjec, Zagreb), **Slavèčkī** (Križevci, Zagreb), **Slȁvetić** (Novi Marof, Podravina), **Slávi** (Križevci, Zaprešić), **Slȁvica** (600, Šibenik, Zagreb, sred. Dalmacija), **Slávić** (860, Opatija, Virovitica, Vinkovci, *v.* i slavuj), **Slȁvīk** (Vrbovec, Varaždin), **Slávin** (Varaždin, Bjelovar), **Slȁvina** (Jastrebarsko, Zagreb, Daruvar, Garešnica), **Slavínec** (Ivanec), **Slȁvinić** (Đurđevac, Bjelovar, Prigorje), **Slâvka** (Vukovar, Omiš), **Slávko** (Garešnica, Zadar, Ivanec), **Slávković** (130, Zagreb, Metković, Pula, Senj), **Slȁvnić** (160, Petrinja, Banovina), **Slȁvnović** (*I* Slavonija, Sesvete), **Slavójević** (Nova Gradiška, Karlovac)

✧ *prasl.* i *stsl.* slava (*rus.* sláva, *polj.* sława), *lit.* šlovė ← *ie.* *k'lew- (*lat.* gloria, *grč.* kléos)

slave (*izg.* slêjv) *m inform.* naziv za podređeni, podčinjeni ili sporedni uređaj [*primarni* ~; *sekundarni* ~], *opr.* master (**4**)

✧ *engl.*

Slavéni *m mn* (Slovjéni *knjiš. stsl.*) ⟨N Slȁvēn, G Slavéna⟩ (**Slȁvēnka** *ž*) *etn.* velika skupina indoeuropskih naroda povezanih praslavenskim jezičnim izvorom △ ***istočni*** ~, ***zapadni*** ~, ***južni*** ~ skupine slavenskih naroda određene njihovim zemljopisnim položajem // **slavenizácija** *ž* **1.** čin slaveniziranja **2.** stanje onoga koji je slaveniziran ili onoga što je slavenizirano; **slavenizírati** (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* slavenìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti da tko ili što poprimi slavenske značajke ili postane Slaven; poslaveniti/poslavenjivati [*slavenizirano romansko stanovništvo*]; **slȁvēnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Slavene i Slavenstvo; slovjenski △ ~***a duša*** po uvriježenoj pozitivnoj predrasudi nesebična, miroljubiva narav čovjeka, široka duša; **slȁvēnski** *pril.* kao Slaven, na način Slavena; **slavénstvo** *sr* **1.** ukupnost osobina zajedničkih Slavenima **2.** osjećaj pripadnosti Slavenima **3.** (Slavenstvo) ukupnost Slavena, svi Slaveni; **slàvika** *sr mn* knjige na nekom od slavenskih jezika; **slàvist** (**slavȉst**) *m* onaj koji je stručnjak u slavistici, stručno osposobljen proučavalac jezika, književnosti i kulture slavenskih naroda; **slavìstičkī** *prid.* koji se odnosi na slavistiku i slaviste; **slavìstički** *pril.* kao slavist, na način slavista; **slavìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ proučavanje jezika, književnosti i kulture slavenskih naroda; **slàvistkinja** (**slàvistica**) *ž*, *v.* slavist; **slòvjēnskī** *prid. arh.*, *v.* slàvēnskī

◈ **Slàven** m. os. ime (narodno) **Slàvēnka** ž. os. ime, *v.* i slȁva

slavenòfīl *m* ⟨G slavenofíla⟩ **1.** onaj koji voli Slavene, *opr.* slavenofob **2.** pristalica kulturnog i političkog ujedinjavanja Slavena **3.** *pov.* pripadnik pokreta u Rusiji od 1830. koji traži da se razvoj zemlje zasniva na vrijednostima i institucijama proizašlim iz vlastite povijesti (ponajprije na ruskoj seoskoj općini)

✧ *v.* Slaveni + -FIL

slavenòfōb *m* ⟨G slavenofóba⟩ neprijatelj, mrzitelj Slavena // **slavenòfopskī** *prid.* koji se odnosi na slavenofobiju i slavenofobe

✧ *v.* Slaveni + -FOB

slavenosȑpskī (**slavenosèrpskī**) *prid. pov.* jezik srpske književnosti, kulture i administracije pri kraju 18. i s poč. 19. st.

Slavènskī (**Štȍlcer**), **Josip** (1896–1955), hrv. skladatelj, najveći inovator u prvoj generaciji hrv. avangardnih skladatelja; inspirirao se međimurskim folklorom koji je kombinirao sa suvremenim sredstvima kompozicije (politonalitetnost, elementi atonaliteta)

slaver (*izg.* slêjver) *m pov. pom.* brzi jedrenjak male nosivosti, služio za prijevoz robova iz Afrike na američki kontinent

✧ *engl.* slaver ≃ slave ship

slàvin|a *ž* naprava, strojni element za zatvaranje i podešavanje protoka plinova, para, vode i ostalih tekućina (na bačvi, posudi, cjevovodu); pipa

✧ ≃ *tal.* lavare: prati

slavodòbīt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji omogućuje da tko postane slavodobitnik [~*ni pogodak*] // **slavodobíće** *sr ekspr. arh.* pobjeda koja donosi slavu, slavna pobjeda, slavom ovjenčana pobjeda; **slavodòbitnica** *ž*, *v.* slavodobitnik; **slavodòbitničkī** *prid.* koji se odnosi na slavodobitnost i slavodobitnike; **slavodòbītno** *pril.* na slavodobitan način, trijumfirajući, kao slavodobitnici; **slavodòbītnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je slavodobitan; **slavodòbitnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn*

-īci⟩ onaj koji je zadobio slavu u izravnom natjecanju, onaj kojemu kao pobjedniku pripada slava [~ *Sinjske alke*]
✧ *v.* slava + *v.* dobit, dobiti

slȁvohlēpan *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ *pejor.* koji svim sredstvima nastoji postati slavan, koji se otimlje za slavu // **slȁvohlēplje** *sr*, *v.* slavohlepnost; **slȁvohlēpnica** *ž*, *v.* slavohlepnik; **slȁvohlēpnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji teži za slavom, afirmacijom izvan granica realnoga; **slȁvohlēpno** *pril.* na slavohlepan način, težeći slavi; **slavohlépnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *pejor.* svojstvo onoga koji je slavohlepan; slavohleplje
✧ *v.* slava + *v.* pohlepa, pohlepan

slȁvolūk *m* ⟨N *mn* -ūci⟩ **1.** spomenik u obliku luka ili nadsvođenog portala podignut u čast pobjede ili pobjednika **2.** *pren.* iskićeno mjesto ulaska (kao znak svečanog dočeka)
✧ *v.* slava + *v.* luk

Slàvōnija *ž geogr.* **1.** *pov.* do 16. st. jedan od sastavnih dijelova Trojednog Kraljevstva, od Petrove gore na *JZ* do Bosuta i Dunava **2.** područje u *SI* dijelu Hrvatske bitno određeno tokovima rijeka Save i Drave, 14.500 km², o. 1 mil. stan. // **Slavónac** *m* (**Slàvōnka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Slavónci, G Slàvōnācā⟩ stanovnik Slavonije bez obzira na vjeru ili nacionalnost; **slàvōnskī** *prid.* koji se odnosi na Slavoniju i Slavonce; **slavónstvo** *sr* **1.** ukupnost osobina Slavonaca **2.** osjećaj pripadnosti Slavoniji

Slàvōnskī Brôd *m* (*lat.* Marsonia) grad i pristanište na lijevoj obali Save, 55.683 stan. // **Bròđanin** *m* (**Bròđānka** *ž*) ⟨N *mn* Bròđani⟩ stanovnik Slavonskog Broda; **slavonskobròdskī** *prid.* koji se odnosi na Slavonski Brod

Slȁvōnskī Kòbāš *m* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1342 stan.

Slàvōnskī Šȁmac *m* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1259 stan. // **šȁmačkī** *prid.* koji se odnosi na Šamac i Šamčane

slȁvopōjk|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* ditiramb (4) [*pjevati ~e (komu)*]
✧ *v.* slava + *v.* pojiti, pjevati

Slȁvoserb *m* **1.** *pov.* južni Slaveni katoličke i pravoslavne vjere (prema povjesničaru Šafariku u 19. st. koji je ime Serb smatrao jednim od općih imena za Slavene) **2.** (slavoserb, prema A. Starčeviću) *pov. pol.* čovjek ropske ćudi, slugan (pripadnik bilo kojeg slavenskog naroda koji služi stranim interesima)

slàvūj *m* ⟨G slavúja⟩ *zool.* ptica pjevica (*Erythacus luscinia* ili *Luscinia megarhynchos*) iz porodice drozdova (*Turdidae*) (npr. veliki slavuj *Luscinia luscinia*) // **slàvīć** *m* ⟨G slavíća⟩ slavuj; **slavújak** *m* ⟨G -jka, N *mn* -jci, G slàvūjākā⟩ *hip.* od slavuj; **slavùjčić** *m dem.* od slavuj; **slavújev** *prid.* koji pripada **a.** slavuju **b.** *gener.* slavujima; **slàvūjskī** *prid.* slavujev (**b**); **slàvūjski** *pril.* kao slavuj, na način slavuja
◈ **Slàvūj** m. os. ime (narodno); isto: **Slàvić**
◇ *pr.* (nadimačka): **Slavìček** (600, Međimurje, Zagorje, Đurđevac), **Slàvūj** (Primorje, Dvor), **Slavújac** (Pakrac, Rijeka, Garešnica), **Slavújević** (280, Pakrac, Slavonija), **Slàvulj** (200, Dvor, Zagreb, Banovina), **Slavùljica** (Osijek, Baranja, Dubrovnik)
✧ *prasl.* *solvijь (*rus.* solovéj, *polj.* słowik), *stprus.* salowis

slȁvulja *ž lokal. bot.*, *v.* kadulja
✧ *v.* salvija

slâz, *v.* sići

slȇč *m* ⟨N *mn* slèčevi⟩ *bot.*, *v.* rododendron

slȅći (se) *svrš.*, *v.* slegnuti

slèditi se *svrš.* ⟨*prez.* slèdīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* slȅđen⟩ **1.** pretvoriti se u led; smrznuti se, zamrznuti se **2.** *pren. razg.* ostati zatečen, biti neugodno iznenađen ili doveden u neugodnu situaciju; smrznuti se // **slȅđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji se sledio; **sleđívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* slèđujēm se, *pril. sad.* slèđujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* slediti se
✧ S(A)- + *v.* led, lediti se

slȇđ *m* ⟨N *mn* slèđevi⟩ *zool.*, *v.* haringa // **slȅđēvke** *ž mn* ⟨N slȅđēvka, G *mn* -evākā/-ī⟩ *zool.* red riba (*Isospondyli*, *Clupeiformes*) (sleđevi *Clupeidae*, lososi *Salmonidae* itd.)
✧ *češ.* sleď ← *rus.* sél'd' ← *norv.* sild

slédā (način pisanja uz: s leđa) *pril.* od strane gdje su leđa čovjeka, izvan pogleda, prema naprijed [*napasti ~ (koga) vilice mu se ~ vide* jako je gojazan u licu i vratu; zadrigao]
✧ S(A)- + *v.* leđa

slȅgnuti (slȅći) (se) *svrš.* ⟨*prez.* slȅgnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. rad.* slȅgnuo/slȅgao (se)⟩ **1.** *razg.* staložiti se (**1**) **2.** spustiti se u razini od gubitka zraka i vlage [*kruh se slegao, tijesto se sleglo*] **3.** *ekspr.* spustiti se, zaposjesti veliku površinu velikim brojem jedinki; naleći, nalegnuti, zaposjesti [*jato se sleglo (na livadu, polje), silna vojska se slegla*] // **slijégati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* slijȇžēm

(se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* slegnuti
✧ S(A)- + *v.* ležati, legnuti

slȅng *m* 〈N *mn* -ovi〉 *lingv.* govor zatvorenih društvenih krugova koji razumije samo jedna skupina govornika, »niža« govorna varijanta unutar jednog jezika u kojem značenje riječi odstupa od općeprihvaćene semantičke vrijednosti; šatrovački govor, žargon, argo
✧ *engl.* slang

slȅpstik *m* 〈N slèpstici〉 (izvorno) palica dvorske lude △ ~-***komedija*** vrlo lagana komedija, komad, film i sl. jeftinoga humora, sličan i jednoznačan s farsom, burgijom i lakrdijom
✧ *amer.engl.* slapstick

slȅt *m* 〈N *mn* slètovi〉 velika priredba sa zajedničkim vježbama gimnastičara i srodnih sportaša na otvorenom prostoru [*sokolski* ~] // **slètjeti** (∅) *svrš.* 〈*prez.* slētīm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* slètio〉 **1.** spustiti se leteći na što (o pticama i letjelicama) [~ *na pistu*; ~ *na krov*] **2.** *pren. pejor.* pasti s višeg društvenog i sl. položaja **3.** (se) *pren.* doći, naići na jedno mjesto, s raznih strana; dojuriti, sjatiti se; **slȅtn|ī** *prid.* **1. a.** koji je kao slet, kao na sletu [~*i ugođaj*] **b.** koji pripada sletu, koji se odnosi na slet [~*i odbor* = odbor sleta] **2.** koji služi za slijetanje △ ~***a staza*** duža i relativno uska staza predviđena ili upotrebom oblikovana za slijetanje aviona i drugih letjelica (npr. jedrilica) ili skijaša na nekim skakaonicama; **slȅtsk|ī** *prid.* koji se odnosi na slet [~*e vježbe*]; **slijétati** (∅, se) *nesvrš.* 〈*prez.* slijȇćēm, *pril. sad.* slijéćūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* sletjeti
✧ S(A)- + *v.* letjeti, let

slezèna *ž* 〈G *mn* slezénā〉 *anat.* organ smješten u lijevom dijelu trbušne šupljine ispred ošita; skladište krvi // **slezènica**[1] *ž dem.* od slezena
✧ *prasl.* *selzenь (*rus.* selezёnka, *polj.* sleziona) ≃ *lat.* lien *skr.* plīhan- *stir.* selg

slezènica[2] *ž bot.* vrsta ljekovite paprati (*Asplenium adiantum nigrum*) iz porodice *Aspleniaceae*
✧ *v.* slezena

slice (*izg.* slȃjs) *m sport žarg.* **1.** u tenisu lopta s rotacijom prema nazad i položenom putanjom leta **2.** udarac kojim se na takav način vraća lopta
✧ *engl.*

slȉč|an (komu, čemu) *prid.* 〈*odr.* -čnī, *komp.* sličnijī〉 koji ima približno jednaka svojstva s drugim po vrsti, naravi, količini i sl.; koji sliči komu/čemu, koji je nalik [*sin* ~*an ocu*; *bojom* ~*an okolini*; *i tome* ~*no*; *nešto* ~*no*] // **slȉčiti** (**lȉčiti**) (kome, na što) *nesvrš.* 〈*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēć, *gl. im.* -čēnjei〉 biti sličan; nalikovati; **slȉčno** *pril.* sličeći, sa sličnošću, nalikujući, tako da nalikuje [~ *misliti*]; **slȉčnōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 **1.** ukupnost osobina onih koji su slični/onoga što je slično; nalikovanje **2.** *mat.* preslikavanje ravnine sa svojstvom da je omjer udaljenosti svakih dviju točaka i udaljenosti njihovih slika jednak konstantnom pozitivnom broju (npr. homotetija, izometrija); dva podskupa ravnine slična su ako postoji ~ koja jedan preslikava u drugi (npr. slični su trokuti s jednakim kutovima)
✧ S(A)- + *v.* lice

slide (*izg.* slȁjd) *m* **1.** *glazb. žarg.* tehnika sviranja gitare; »klizeći« (neprekinuti) tonovi postižu se metalnim cilindrom ili grlićem boce navučenim na mali prst **2.** *tehn.* pozitiv fotografije na prozirnom materijalu namijenjen prikazivanju na projektoru; dijapozitiv // **sliding** (*izg.* slàjding) *m sport žarg.* **1.** pokretno sjedalo u sportskom čamcu **2.** *razg.* glatko pretrčavanje prepona; klizanje
✧ *engl.*: klizati

slȉh *m rij.* ušna mast, ušna smola, mast koju luči uho
✧ *prasl.* *slyxъ: sluh (*rus.* slyx, *polj.* słych) ≃ *v.* sluh

slijȇd *m* 〈N *mn* sljȅdovi〉 **1.** red zbivanja, razvoj stvari, ono što uzastopno nastaje, ono što izlazi jedno iz drugoga vremenski [~ *brojeva*] **2.** *knjiš.* trag // **slijéditi** *nesvrš.* 〈*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -éđēnje〉 **1.** (koga) **a.** hodati za kim, pratiti koga **b.** paziti na koga; uhoditi **c.** *pren.* oponašati postupke; ugledati se u koga **2.** (∅) javljati se poslije čega, pratiti što [*poslije prvog oduševljenja slijedi ravnodušnost*]; **slijȇdni** *prid.*, ob. u: △ ~ ***odnos*** *lingv.* odnos ovisnosti među pojmovima koji su prostorno ili vremenski bliski; **slijȇdom** *pril.* tako što izlazi jedno iz drugoga, tako što slijedi [~ *činjenica*; ~ *okolnosti*; ~ *uzroka i posljedica*]; **sljȅdba** *ž* 〈G *mn* -dābā/sljédbā/-ī〉 **1.** *v.* sekta **2.** *pov.* manje razvijeno, malobrojno ili neodomaćeno religiozno učenje i vjerovanje **3.** oni koji slijede, koji idu za kim, stado [*pretplatnici Obzora bili su*

tada svećenici i njihova ~]; **sljȅdbenica** *ž*, *v.* sljedbenik; **sljȅdbeničkī** *prid.* koji se odnosi na sljedbenike; **sljȅdbenički** *pril.* kao sljedbenik, na način sljedbenika; **sljȅdbenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji slijedi kakvu ideju, učenje ili aktivnost; sljednik **2.** onaj koji podržava kakvu stranku, ličnost i sl.; pristaša, pristalica; **sljȅdbenīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ postupak sljedbenika (ob. kao pojava); **sljȅdēćī** *prid.* koji slijedi, koji je na redu; idući, naredni; **sljȅdnica** *ž*, *v.* sljednik; **sljȅdnī|k** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *pravn.* **a.** onaj koji slijedi za kim i preuzimlje ili na njega prelaze prava prethodnika [*pravni ~k*]; nasljednik **b.** *pol.* država koja je stekla vlast na nekom području nakon političkih ili teritorijalnih promjena; sukcesor [*države ~ce bivše Jugoslavije*], *opr.* prednik **2.** (+ *potenc.*) onaj koji slijedi koga ili što (u riječi krvosljednik,) **3.** *arh.* *knjiš.*, *v.* sljedbenik [*Ivan grof Drašković izjavljuje se pripravnim dati 1000 forinti u fond za pomoć novinara. Nije našao ~ka*]; **sljȅdnīštvo** *sr pravn.* prijenos prava i obveza na novoga nositelja; sukcesija; **sljȅdovati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -dujēm, *pril. sad.* -dujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* pripadati

✧ *prasl.* i *stsl.* slědъ (*rus.* sled, *polj.* ślad) ≃ *lit.* slidus: gladak

slijêp *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojem nedostaje vid, koji ne vidi **2.** *pren.* *pejor.* koji ne želi ili ne može ocijeniti, procijeniti (argumente, okolnosti i sl.) [*~ na činjenice*] **3.** koji se očituje elementarnom snagom; nekontroliran, stihijski [*~a sila*] **4.** (+ *potenc.*) *term.* koji završava tako da se zatvara, ne ostavlja protok i sl. [*~i kraj*]; koji nema otvor [*~a strana*] △ ***~a ulica*** **1.** ulica koja nema izlaza **2.** *pren.* bezizlazno stanje; ***~o okno*** *rud.* okno koje u rudniku povezuje pojedine horizonte, ali ne dopire do površine; ***~i putnik*** osoba koja bez plaćene prevoznine ili bez dopuštenja ovlaštene osobe koristi prijevoz; ***~o crijevo*** *anat.* početni dio debelog crijeva, na dnu ima privjesak (crvuljak ili apendiks) koji se može gnojno upaliti // **slijépac** *m* ⟨G -pca, V -pče, N *mn* -pci, G slijêpācā⟩ **1.** čovjek slijep na oba oka **2.** *pren.* *pejor.* **a.** onaj koji ne opaža ono što se oko njega događa **b.** *žarg.* koji je nemoćan; bespomoćan; **slijépiti**[1] (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ činiti slijepim; **slijépjeti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *prid. rad.* slijépio/slijȇpjela *ž*, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ postajati slijep; **slijêpo** *pril.* kao slijep, na način slijepoga [*~ pipati u mraku*; *~ slijediti vođu*; *~ gaziti sve pred sobom*]; **sljȅpačkī** *prid.* koji se odnosi na slijepce; **sljȅpački** *pril.* kao slijepac, na način slijepaca; **sljȅpār** *m* ⟨G sljepára⟩ varalica, šarlatan, onaj koji se služi trikovima i obmanama; **sljepàrija** *ž* opsjena, obmana, prijevara; **sljepáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* sljȅpārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ baviti se opsjenama, obmanama i prijevarama; **sljȅpilo** *sr* **1.** stanje onoga koji je slijep **2.** *pren.* nesposobnost shvaćanja, zaslijepljenost, obnevidjelost △ ***kokošje (noćno) ~*** *pat.* bolest u kojoj bolesnik u sumraku ne vidi gotovo ništa; hemeralopija; ***~ za boje*** *pat.* nemogućnost raspoznavanja boja; daltonizam; ***snježno ~*** *pat.* privremeni gubitak vida izazvan jakim odbljeskom sunca od snježnih površina; **sljepòća** *ž* prirođen ili stečen nedostatak vida; sljepilo △ ***mjesečna ~*** *pat.* upala očiju u životinja koja se redovito ponavlja

◈ *pr.* (nadimačka): **Slépčević** (*I* Slavonija, Zagreb, Pula, 170), **Sliépčević** (Zagreb, Novi Marof), **Slijépac** (Zagreb, Grubišno Polje, Banovina), **Slijépčević** (850, Glina, Zagreb, Banovina), **Slípac** (Osijek, Zagreb), **Slípčević** (150, Drniš, Zagreb, Split, Istra), **Slȉpčić** (Šibenik), **Sljépčević** (Karlovac, Virovitica, Slavonija)

✧ *prasl.* i *stsl.* slěpъ (*rus.* slepój, *polj.* ślepy)

slijépiti[2] *svrš.* ⟨*prez.* slijêpīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* slijêpljen⟩ **1.** (što) lijepljenjem spojiti, sastaviti **2.** (se) spojiti se čime ljepljivim

✧ S(A)- + *v.* lijepiti

slijétati, *v.* slet

slijêva *pril.* s lijeve strane, od lijeve strane, *opr.* zdesna

✧ S-(SA-) + *v.* lijevi

slijévati, *v.* sliti

slȉk|a *ž* ⟨D L slȉci, G *mn* slīkā⟩ **1.** umjetničko djelo izrađeno u bojama, u dvije dimenzije na plošnoj podlozi (na platnu, papiru, drvu, staklu i sl.) **2.** *razg.* **a.** fotografija [*albumi za ~e*] **b.** prizor na TV ili filmskom ekranu [*imati lošu ~u*] **3.** *pren.* **a.** izgled kakvog bića, predmeta ili predjela; prizor **b.** opis čega (u književnom djelu ili pričanju) **c.** prizor u izvedbi scenskog djela △ ***~a elementa*** *mat.* (za funkciju *f* s domenom *A* i kodomenom *B*) *a* iz *A* je element *f (a)* skupa *B*; ***~a funkcije*** *mat.* podskup od *B* (moguće cijeli *B*) koji se sasto-

ji od slika svih elemenata skupa *A*, oznaka *f (A)* // **slȉčica** *ž dem.* od slika; **slȉkār** *m* onaj koji izrađuje slike, osobito umjetnik ili dekorater; **slȉkarica** *ž*, *v.* slikar; **slȉkaričin** *prid.* koji pripada slikarici; **slikàrij|a** *ž žarg.* velika oslikana površina, slikarskom ili srodnom tehnikom dobivena tvorevina na prostranoj površini [*~e po zidovima pećina*]; **slȉkārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na slikare i slikarstvo [*~a škola*; *~o umijeće*]; **slȉkārski** *pril.* kao slikar, na način slikara; **slikárstvo** *sr* ukupnost djelatnosti, rada i proizvodnje slika te srodnih djela i tvorevina (crteža itd.) (glavne tehnike: tempera, ulje, kreda, freska, pastel i dr.); **slȉkati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) **a.** stvarati slikarsko djelo **b.** *razg.* snimati fotografskim aparatom, fotografirati **2.** *pren.* **a.** živopisno opisivati **b.** *žarg. fam.* pokazivati donje rublje ili intimne dijelove tijela **3.** (se) **a.** fotografirati se **b.** *žarg.* gurati se u kakvo društvo s namjerom da se bude viđen; **slȉkōv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se sastoji od slika [*~ni materijal*] △ ***~no pismo*** pisanje prikazivanjem predmeta i životinja u slikama; piktogrami; **slikòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se predočuje slikom, prikazuje pomoću slika [*~ način izražavanja*] **2.** koji je pun slika; živopisan [*~ krajolik*]; **slikòvito** *pril.* na slikovit način, sa slikovitošću; **slikòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje, osobina onoga što je slikovito; **slikóvnica** *ž* knjiga za djecu (ob. predškolskog uzrasta) koja sadrži pretežno slike ili se sastoji samo od slika ili crteža; **slȉkōvno** *pril.* u obliku slika, pomoću slika; **slikóvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ukupnost odlika onoga što se predočuje u slikama (oblikovanih jezikom ili slikama kao likovnim djelima)

✧ S(A)- + *v.* lik

slȉkokāz *m ideol. neol. 1941. neodom.* kinematograf, kino

✧ *v.* slika + *v.* kazati

slikoòpis *m rij. knjiš.* opis ob. u verbalnim slikama, slikama koje se izražavaju sredstvima jezika

✧ *v.* slika + *v.* opisati, opis

slȉkopīs *m* **1.** *ideol. neol. 1941. neodom.* film **2.** *publ. iron.* hodometar

✧ *v.* slika + *v.* pisati

slȉn|a *ž* ⟨G *mn* slȋnā⟩ *fiziol.* **1.** tekućina koju izlučuje žlijezda slinovnica da bi se održala vlažnost usta te olakšalo žvakanje i gutanje [*gutati ~u*, *pren.* biti uzbuđen; *cure mi ~e*, *pren.* naslađujem se željom za čim] **2.** pljuvačka // **slȉnav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je umrljan slinom **2.** *pren. pejor.* mlad, neiskusan, zelen; balav; **slȉnavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ **1.** onaj koji slini **2.** *pren.* onaj koji stalno jadikuje, tuži se, cvili; plačljivko; **slȉnāvčev** *prid.* koji pripada slinavcu; **slȉnavica** *ž*, *v.* slinavac; **slȉnāvka** *ž pat.* virusna zarazna bolest dvopapkara (*aphthae epizootica*), uzrokuje je bakterija *Pseudomonas mallei*, prenosiva na ljude; šap, sakagija, gunturač, maleus; **slȉnavo** *pril.* **1.** slineći **2.** *pren.* bijedno, ljigavo, bez karaktera [*ulaguje se ~*]; **slȉnavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga koji je slinav (ob. **1**) **2.** *pren. podr.* pretjerana sentimentalnost ili melodramatičnost (ob. o filmovima, dramskim i drugim umjetničkim tekstovima); **slȉniti** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* slȉnēći, *gl. im.* slȉnjēnje⟩ **1.** (∅) ispuštati sline **2.** (što) ovlažiti slinama **3.** (∅) *pren. pejor.* **a.** pretjerano se tužiti na što **b.** plakati pretjerano ili bez većeg razloga **c.** padati (o kiši, vlažnom vremenu); **slinóvnice** *ž mn anat.* žlijezde usne šupljine, luče slinu

✧ *prasl.* *slina (*rus.* sliná, *češ.* slina), *latv.* slienas ≃ *stnord.* slím

slínke *ž mn zool.*, *v.* babice

✧ *v.* slina

slȉp *m* ⟨N *mn* slìpovi⟩ **1.** model muških i ženskih gaćica visoko isječenih nogavica, ne doseže do struka; sliperice **2.** *ekon.* **a.** obrazac kojim se koriste brokeri pri sklapanju ugovora o osiguranju **b.** odrezak, potvrda o obavljenoj kupnji, uplati [*~ kreditne kartice*] // **slȉperice** *ž pl. tantum*, *v.* slip, bokserice, gege [*ove ~*]

✧ *engl.*

SLIP *krat. int.* standardni protokol koji omogućuje pristup internetu preko modema

✧ *engl.* **S**erial **L**ine **I**nternet **P**rotocol

slístiti *svrš.* ⟨*prez.* slȋstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* slȋšćen⟩ *razg.* **1.** (koga) uništiti [*~ protivnika*; *~ neprijatelja*] **2.** (što) *pren. žarg.* sve pojesti ili potrošiti [*~ sendviče*] // **slišćívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* slìšćujēm, *pril. sad.* slìšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* slistiti

✧ S(A)- + *v.* list[1]

slȉti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* slȉjēm (se), *pril. pr.* slȋvši (se), *prid. trp.* slȉven⟩ **1.** (što) **a.** uliti kakvu tekućinu u što **b.** popiti **c.** lijevanjem napraviti ili spojiti **2.** (se) **a.** izliti se **b.** *pren.*

spojiti se; udružiti se [*sve su se misli slile u jedno*] // **slijêv** *m* ⟨N *mn* slj̀evovi⟩ **1.** ukupnost strmina na jednom području s kojih se oborine slijevaju u rijeku, jezero ili more **2.** *v.* sliv; **slijévati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* slijêvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sliti, slivati; **slȉtina** *ž kem.*, *v.* legura; **slîv** *m* ⟨N *mn* slȉvovi⟩ *hidr.* **1.** sve rijeke koje se slivaju u jedno more [*jadranski* ~; *crnomorski* ~]; slijev **2.** sve kopnene površine, s kojih vodne mase ulaze u oceane, mora ili jezera **3.** površina s koje se voda slijeva prema glavnom sabirniku (recipijentu) – vodotoku; **slívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* slȉvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sliti, slijevati; **slivènīk** *m* ⟨G slivenika, N *mn* sliveníci⟩ *lingv.*, *v.* afrikata; **slívnica** *ž pom.* otvor na brodu kroz koji protječe otpadna voda; **slȉvnički** *prid.* koji je dio, koji se odnosi na slivnik; **slȉvnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ **1.** otvor odvodne cijevi ili kanal kojim otječe kišnica ili nečista tekućina i sl. iz kuća **2.** otvor u gradskoj kanalizaciji u koji se slijeva tekućina; šaht

✧ S(A)- + *v.* liti

Slívnica *ž* naselje (u blizini Zadra), 1061 stan. // **Slívničanin** *m* (**Slívničānka** *ž*) ⟨N *mn* Slívničani⟩ stanovnik Slivnice; **slívnički** *prid.* koji se odnosi na Slivnicu i Slivničane

Slívno *sr* ⟨G Slívna⟩ naselje (u blizini Imotskoga), 905 stan. // **Slivánjac** *m* (**Slivánjčānka**, **Slívānjka** *ž*) ⟨G -njca, N *mn* Sliványci, G Slìvānjācā⟩ stanovnik Slivna; **slívanjskī** *prid.* koji se odnosi na Slivanjce i Slivno

◈ *v.* sliti

slízati se *svrš.* ⟨*prez.* slîžēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* slîzān⟩ *pejor. razg.* udružiti se, združiti [*slizao se sa šefom*] // **slizívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* slìzujēm se, *pril. sad.* slìzujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* slizati se

✧ S(A)- + *v.* lizati

Sloane (*izg.* Slóen), **Hans**, **Sir** (1660–1753), engleski liječnik i prirodoslovac čija je iznimno vrijedna zbirka knjiga, manuskripata i neobičnosti bila baza za osnivanje glasovitog Britanskog muzeja (*British Museum*) (1759)

slobòd|a *ž* ⟨G *mn* slobódā⟩ **1.** mogućnost samostalnog, nezavisnog djelovanja, mogućnost samoodređenja čovjeka, stanje oprečno postojanju prisile [*uzimati (si) ~u* dopuštati sebi (si) nešto], *opr.* ropstvo **2.** mogućnost nesmetanog rada u kakvoj oblasti ljudske djelatnosti [*~a plovidbe*; *~a izbora i dogovora*] **3.** stanje oprečno zatočenju, zatvoru [*biti na ~i*] **4.** povlastica [*seljačke ~e*; *liječnička ~a*; *novinarska ~a*] △ ***demokratske ~e*** *pol.* sloboda riječi, tiska, udruživanja; ***~a savjesti*** slobodno, nesmetano očitovanje vlastitog svjetonazora; ***pjesnička ~a***, *v.* pjesnički △ // **slȍbod|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji nije ničiji rob, koji nije u vlasti drugih osoba ili institucija, koji nije u zatvoru; koji uživa sve osobne, političke i socijalne slobode [*~an čovjek*] **2.** *pol.* koji nije pod kontrolom druge države ili ideologije; demokratski [*~na zemlja*; *~an svijet*] **3.** koji živi u svom prirodnom okolišu, bez kontrole, na slobodi [*~na životinja*] **4.** kojeg ništa ne sprečava u djelovanju, koji nije ničim vezan, bez obveza [*~an čovjek* neoženjen čovjek] **5.** koji nije učvršćen, vezan, koji se nesmetano pokreće [*~an dio stroja*; *~ni atom vodika*] **6.** dopušten [*imate ~an prolaz*] **7.** besplatan [*ulaz ~an*] **8.** na kojem nema zapreka [*put do Splita je ~an*] **9.** nepristojan, neodmjeren [*~no ponašanje*] △ ***sedam ~nih vještina*** *pov.* zbirni naziv za djelatnosti kojima su se mogli baviti slobodnjaci (gramatika, retorika, logika, aritmetika, geometrija, astronomija, glazba, arhitektura i medicina); ***~an dan*** neradni dan; ***~an prijevod*** prijevod koji ne prati original doslovno; ***~na luka*** *trg.* luka u kojoj se obavlja trgovina stranom robom bez plaćanja carina i drugih pristojbi; ***~na plovidba*** *pom.* plovidba koja nije unaprijed utvrđena, *opr.* linijska plovidba, *v.* linijski △; ***~na profesija*** djelatnost ili zanimanje koje se obavlja izvan radne organizacije slobodnim radom; ***~na trgovina*** *ekon.* razmjena dobara s inozemstvom bez zakonskih ograničenja (plaćanja carine, posebnih nameta, ograničenja izvoza ili uvoza i dr.); ***~na volja*** *fil.* čovjekovo svojstvo kojim odlučuje o alternativama izbora na temelju svoje razumske spoznaje; ***~na zona*** *ekon.* dio područja sa svim pripadajućim uređajima koji je stavljen izvan carinskog režima teritorijalne države; ***~ni pad*** *fiz.* gibanje tijela pod djelovanjem sile teže; ***~ni stil*** *sport* način plivanja, kraul; ***~ni zidari***, *v.* masonerija; ***~no vrijeme*** vrijeme u kojem se ne radi, nego služi zabavi, provodu, odmoru ili osobnim interesima; dokolica; **slobòdār** *m* ⟨G slobodára⟩ **1.** onaj kojemu su bliske ideje i praksa slobode, onaj koji razvija i pristaje uz slobodarstvo **2.** onaj koji pristaje

uz liberalnu ideju i liberalizam; **slobòdārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *usp.* slobodar; **slobòdārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na slobodarstvo, koji voli slobodu [*~a misao*; *~i narod*; *~i zanos*; *~e tradicije*]; **slobodárstvo** *sr* ukupnost pogleda i uvjerenja koja teže postojanom procesu oslobođenja čovjeka i građanina; **slobòdic|a** *ž* **1.** *dem. pejor.* od sloboda [*izborili su neke svoje ~e*] **2.** *hip.* od sloboda [*moja kućica, moja ~a*]; **slȍbodno** *pril.* na slobodan način, bez zabrane, bez ograničenja [*~!* uđite!]; **slobòdnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na slobodnjake; **slobòdnjāčki** *pril.* kao slobodnjak, na način slobodnjaka; **slobòdnjāk** *m* ⟨G slobodnjáka, N *mn* slobodnjáci⟩ **1.** *razg.* onaj koji radi bez službeničkih obaveza, koji nije u stalnom radnom odnosu, ob. umjetnik; koji je u slobodnoj profesiji **2.** *pov.* kmet koji je stekao slobodu; oslobođenik **3.** osuđenik kojemu je dopuštena veća sloboda kretanja **4.** *šah* slobodni pješak, pješak na slobodnoj, figurama nezaposjednutoj liniji; **slobodnjáštvo** *sr* **1.** stanje slobodnjaka (**1**–**3**) **2.** *razg.* slobodarstvo, slobodoljublje, slobodoljubivost, slobodoumnost; **slobòština** *ž* *ekspr.* pravo na slobodu, privilegija slobode

◈ **Slobòdan** m. os. ime (narodno); *hip.*: **Bóbo**, **Slóbo** ◇ *pr.* (od imena i prema statusu): **Slobòda** (Baranja, *I* Slavonija, Primorje), **Slobòdan** (Slavonski Brod, Zadar), **Slòbodić** (Zagreb), **Slobòdnjāk** (**Slobodnjâk**) (Podravina, *Z* Slavonija), **Slobòđan** (Slavonski Brod, Zagreb), **Slobođánac** (100, Đakovo, *I* Slavonija), **Svȍboda** (390, Požega, Zagreb, Slavonija, ← *sl.*) ◇ *top.* (naselja): **Slȍbodnā Vlâst** (Đakovo, 225 stan.), **Slobóština** (Požega, 83 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* svoboda (*rus.* svobóda, *polj.* swoboda) ? ≃ *v.* svoj

Slȍbodnica *ž* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1302 stan. // **slȍbodničkī** *prid.* koji se odnosi na Slobodnicu

◈ *v.* sloboda

slobodnomìslēć|ī *prid.* koji slobodno misli, koji njeguje potrebu za slobodnim mišljenjem, kojemu je potrebna sloboda i prostori slobode za izricanje misli [*~a javnost*; *~i ljudi*; *~i novinar*]

✧ *v.* sloboda + *v.* misliti, misleći

slobodoljùbiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji voli slobodu, koji se zalaže za slobodu i više sloboda // **slobodoljúbac** *m* ⟨G -pca, V slobodòljūpče, N *mn* -pci, G slobodòljūbācā⟩ onaj koji voli slobodu, koji se zalaže za slobodu; **slobodoljùbivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je slobodoljubiv; slobodoljublje; **slȍbodoljūblje** *sr* slobodoljubivost; **slobodoljúpčev** *prid.* koji pripada slobodoljupcu

✧ *v.* sloboda + *v.* ljubiti

slȍbodoūman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji teži slobodi uma, koji teži slobodoumlju // **slȍbodoūmlje** *sr* slobodan, nezavisan način mišljenja; **slȍbodoūmnica** *ž*, *v.* slobodoumnik; **slȍbodoūmničkī** *prid.* koji se odnosi na slobodoumlje i slobodoumnike; **slȍbodoūmnīk** *m* ⟨N *mn* -ici⟩ onaj koji polaže, zastupa pravo na slobodu mišljenja; **slȍbodoūmno** *pril.* na slobodouman način; **slobodoúmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ slobodoumlje

✧ *v.* sloboda + *v.* um

slȍg, *v.* složiti

slògān *m* ⟨G slogána⟩ fraza koja izražava narav ili ciljeve nekog poduzeća, ideje ili grupe (političke stranke i sl.); moto, parola // **slògānskī** *prid.* koji se odnosi na slogane; **slògānski** *pril.* kao slogan, u sloganima, na način slogana [*izražavati se ~*]

✧ *engl.* slogan ← *škot.gael.*

slȍgotvōrnīk *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *lingv.* glas koji čini osnovu svakoga sloga (može biti samoglasnik ili sonant), npr. k**u**-**ća**, p**r**st, bi-ci-k**l** itd.

✧ *v.* složiti, slog + *v.* tvoriti

slôj *m* ⟨G slòja, N *mn* slòjevi⟩ **1.** čvrst, odrediv red neke tvari prema drugoj ili srodnoj po kojem svojstvu [*~ mesa*; *~ vapnenca*; *u ~evima*; *na ~eve*]; naslaga **2.** množina ljudi istovrsna po socijalnim obilježjima [*društveni ~*] // **slojèvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se sastoji od slojeva **2.** *pren.* koji se u smislu i sadržaju ne otkriva u cjelini, kroz koji se prodire do cjelovitijeg poznavanja; višeslojan, kompliciran [*~ tekst*; *~ problem*; *~ roman*] **3.** koji u odijevanju ima više slojeva (npr. majica, košulja, pulover, sako, ogrtač) tako da se može skidati; **slojèvito** *pril.* u slojevima, na slojeve [*izražavati se ~*]; **slojèvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je slojevito

✧ *prasl.* *sъlojь (*rus.* sloj, *polj.* słój) ≃ S(A)- + *v.* liti

slòmiti (**salòmiti**) *svrš.* ⟨*prez.* slȍmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* slȍmljen⟩ **1.** (što) **a.** upotrebom snage, silom krutu cjelinu razbiti na dijelove [*~ štap*] **b.** padom ili udarom izazva-

ti lom kosti [~ *nogu*; ~ *kralježnicu*] **2.** (koga) *pren.* oduzeti komu sposobnost otpora ili nezavisnog mišljenja [~ *neprijatelja*; ~ *opoziciju*] **3.** (se) **a.** prelomiti se, prebiti se **b.** teško se ozlijediti pri padu, udaru **c.** *pren.* biti savladan, uništen, odstupiti od svog uvjerenja, pokoriti se // **salòmiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* sàlomīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sàlomljen⟩ *arh. knjiš.*, *v.* slomiti; **slámati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* slâmām (se), *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* slomiti (se); **slȍm** *m* ⟨N *mn* slòmovi⟩ **1.** propast, poraz, krah [*vojni* ~; *politički* ~] **2.** duševna klonulost, utučenost [*duševni* ~]; **slȍmljeno** *pril.* tako da nije više cijelo, čitavo; skršeno; **slȍmljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je slomljen ili svojstvo onoga što je slomljeno; skršenost

✧ S(A)- + *v.* lom, lomiti

slȍn *m* ⟨N *mn* slònovi⟩ **1.** *zool.* životinja iz reda najvećih živućih kopnenih sisavaca (*Proboscidea*) sa surlom i kljovama, nadred kopitara (npr. afrički s. *Laxodonta africana*, azijski s. *Elephas maximus*); elefant, fil **2.** *pren. pejor.* **a.** onaj koji je nespretan, glomazan **b.** onaj koji nije velike inteligencije, ob. sklon činjenju i ustrajanju u grubim greškama // **slȍnčić** *m dem.* i *hip.* od slon; **slònica** *ž*, *v.* slon; **slòničin** *prid.* koji pripada slonici; **slònić** *m dem.* od slon; **slònov** *prid.* koji pripada slonu △ ~***a kost*** bjelokost, slonovača; **slònovača** *ž* bjelokost; **slònovskī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na slonove [~ *korak*]; elefantski; **slònovski** *pril.* kao slon, na način slonova

✧ *prasl.* *slonъ (*rus.* i *češ.* slon) ? ≃ pri-sloniti se (zbog srednjovjekovne predaje da slon navodno spava naslonjen na drvo); prema drugom tumačenju iz *tat.* aslan: lav

sloppy joe (*izg.* slòpi džȍi) ženska široka vesta dugih rukava koja seže do bokova, izrazito popularna o. 1950.

✧ *engl.*

slȍt *m* ⟨N *mn* slòtovi⟩ *razg.* **1.** uzak otvor na kućištu nekog automata za ubacivanje kovanog novca; prorez, rez, žljebić, utor **2.** *inform.* mjesto na matičnoj ploči predviđeno za uticanje procesora, memorije i drugih sklopova [*AGP* ~]; utor

✧ *engl.*

slot machine (*izg.* slȍt mašīn) *m* (prodajni) automat, ob. za prodaju cigareta, pića i sl.

✧ *engl.* slot

slôu-fȍks *m*, *v.* slow fox

slôu-mòušn *m*, *v.* slow motion

Slòvāčkā *ž* ⟨D L -čkōj⟩ *geogr.* država u sred. Europi, 49.036 km², 5.329.000 stan., glavni grad Bratislava // **slòvāčkī** *prid.* koji se odnosi na Slovačku i Slovake; **Slòvāk** *m* (**Slovàkinja** *ž*) ⟨G Slováka, N *mn* Slováci⟩ stanovnik ili državljanin Slovačke; **slovàkist** *m* onaj koji se bavi slovakistikom; **slovakìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ znanost o slovačkom jeziku i kulturi

◈ *pr.* (etnici ili etnonimi): **Slovàček** (Požega, *I* Slavonija), **Slovákovič** (Vinkovci)

Slòvēnija *ž* *geogr.* država u sred. Europi (Republika Slovenija), izlazi na Jadransko more, 20.251 km², 1.997.000 stan., glavni grad Ljubljana // **Slovénac** *m* (**Slòvēnka** *ž*) ⟨N *mn* Slovénci, G Slòvēnācā⟩ stanovnik ili državljanin Slovenije; **slòvenačkī** *prid.* *zast. rij.* (+ *srp.*) slovenski, *v.*; **slovènist** (**slovenìst**) *m* onaj koji se bavi slovenistikom; **slovenìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ znanost o slovenskom jeziku i kulturi; **slovenizírati** *dv.* ⟨*prez.* slovenìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* slovenìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ učiniti/činiti da što ili tko poprimi slovenske značajke; **slòvēnskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na Sloveniju i Slovence [~ *jezik*] **2.** u starih kajkavskih pisaca: kajkavski; slovinski △ ***Slovensko primorje*** *geogr.* područje *SZ* dijela Istre i submediteranskog zaleđa, 2481 km²; **slovénstvo** *sr* **1. a.** osjećaj pripadnosti slovenskom narodu **b.** ukupnost osobina Slovenaca **2.** (Slovenstvo) ukupnost Slovenaca, svi Slovenci

◈ *pr.* (etnici ili etnonimi, *usp.* Kranjec): **Slovènc** (Zagreb, Međimurje), **Slovénec** (120, Zagreb, Zagorje, Zaprešić)

slovenòfil *m* ⟨G slovenofíla⟩ onaj koji voli Sloveniju; prijatelj Slovenije // **slovenòfilka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* slovenofil

✧ *v.* Slovenija + -FIL

slòvesno *pril.* *pravosl.* ispunjeno razumnošću, snagom logosa i vječnog Slova Božjega, *opr.* beslovesno

✧ *stsl.*

Slovínac *m* (**Slovjénac**) *knjiš.* ⟨G Slovínca, N *mn* Slovínci, G Slòvīnācā⟩ **1.** *pov.* stanovnik velikog područja hrv. i bosanskohercegovačkih zemalja **a.** bez obzira na vjeru i današnju nacionalnu sliku **b.** Hrvat (prema Talijanima i drugim bližim europskim narodima) **2.** *pov.*

onaj koji je pristalica slovinstva kao kulturnog i političkog projekta **3.** pripadnik zapadnoslavenske etničke skupine u Poljskoj (oko 300 do 400 ljudi, jezik izumro poč. 20. st.) // **slòvīnsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na Slovince [*Razgovor ugodni naroda ~oga*]; slovjenski **2.** (u *im.* službi) *pov.* ime štokavskoga jezika svih njegovih izvornih govornika [*Blago jezika ~oga*]; **slòvīnski** *pril.* kao Slovinac, na način Slovinaca; **slovínstvo** *sr* **1.** ukupnost osobina Slovina **2.** osjećaj pripadanja Slovinima **3.** (Slovinstvo) ukupnost Slovina, svi Slovini

◈ *pr.* (etnonim, *v.* Slovinac1): **Slovínac** (Zagreb, Jastrebarsko, Nova Gradiška, Gvozd)

slòvjēnskī, *v.* Slaveni

slovnobròjčanī *prid.*, *v.* alfanumerički

✧ *v.* slovo + *v.* broj

slȍv|o *sr* ⟨G *mn* slôvā⟩ **1.** pismeni znak u alfabetskom pismu [*veliko ~o*; *malo ~o*; *latiničko ~o*]; grafem **2.** *retor.* (prigodni) govor △ ***mrtvo ~o na papiru*** ono što je ostalo neprimijenjeno (mrtva riječ, prazna riječ); ***početno ~o*** **1.** slovo kojim riječ počinje **2.** u kontekstima upotrebljava se kao stilski postupak da se predoči kako netko nešto ne voli ni čuti [*taj nije volio ni M od Matoša*]; ***~o zakona*** ono što je izrijekom rečeno u tekstu zakona // **slóvc|e** *sr* ⟨G -a/-ta⟩ *dem.* od slovo u zn. sitno slovo, slovo koje je po mjeri manje od slova uobičajene veličine; **slòvčanī** *prid.* koji se odnosi na slovca; **slȍvima** *pril.* (u pisanom tekstu gdje je brojka napisana, a onda se napiše kao riječ da se upozori na njenu neočekivanost ili količinu koju znači) [*među tima koji su se nadmetali u žderanju jedan je pojeo 90, ~ devedeset ćevapčića*]; doslovno, vjerovali ili ne, upravo, ništa nego; **slȍvkati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ izgovarati slovo po slovo; sricati; **slôvn|ī** *prid.* koji se odnosi na slova, koji je izražen slovom [*~i broj*/*~a brojka* (slovo ima brojnu vrijednost kao u glagoljici)] △ ***~i znak*** vrsta grafema (slovo, brojka, oznaka ili simbol) koji prikazuje neki karakter; **slóvnica** *ž arh.*, *v.* gramatika; **slóvničār** *m arh.* gramatičar; **slôvnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *arh.* rječnik

✧ *prasl.* i *stsl.* slovo: riječ (*rus.* slóvo, *polj.* słowo) ← *ie.* *k'lewos: slava (*lat.* cluor, *grč.* kléos)

Slowacki (*izg.* Slovàcki), **Julius** (1809–1849), rodoljubni i lirski pjesnik poljskog romantizma, poeta snažnih strasti i borbenog poleta, ali i osobnih klonuća; poezijom hrabrio nacionalne ustanike 1830. i zato ostatak života morao provesti u izbjeglištvu

slow fox (*izg.* slôu fȍks) (**slow foxtrot**) (*izg.* slôu fȍkstrōt) *m glazb.* društveni ples umjerena tempa, razvio se iz foxtrota kao njegova polaganija varijanta i postao standardni ples

✧ *engl.*

slow motion (*izg.* slôu mòušn) *m film.* usporeno kretanje kao efekt usporene projekcije filma ili snimanja s protokom većeg broja kvadrata filma u sekundi; ralantir (**2**)

✧ *engl.*

Slow Rock (*izg.* slôu-rȍk) *m glazb.* vrsta plesa, rok laganijeg tempa

✧ *engl.*

slow-step (*izg.* slôu-stȅp) *m glazb.* vrsta plesa

✧ *engl.*

slȍžiti *svrš.* ⟨*prez.* slȍžīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* slȍžen⟩ **1.** (što) **a.** određenim redom položiti na jedno mjesto više predmeta; poredati [*~ knjige*] **b.** saviti što u određeni oblik [*~ jedra*; *~ rublje*; *~ posteljinu*] **c.** načiniti kakvu cjelinu sastavljanjem dijelova [*~ mozaik*] **2.** (se) **a.** skupiti se, združiti se za kakav pothvat **b.** suglasiti se po nekom pitanju **3. a.** saviti [*~ savijaču*] **b.** montirati [*~ motor*] **c.** prostrijeti [*~ postelju*] **d.** prirediti, pomiješati [*~ piće*] // **slàgāćī** *prid.* koji služi za slaganje [*~ stroj*]; **slágalica** *ž* dječja igračka ili enigmatički zadatak koji se sastoji u tome da se od više dijelova istih ili različitih oblika (kvadrat i drugi) sastavi tražena slika; **slágānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* slágati **2.** *lingv.* način tvorbe u kojem nova riječ nastaje od osnova više riječi △ ***~ vremena*** *gram.* sintaktička pravilnost po kojoj glagolski vremenski oblik upotrijebljen u glavnoj rečenici nameće uporabu određenoga glagolskog vremenskog oblika u zavisnoj surečenici; **slàgār** *m* ⟨G slagára⟩ tipografski radnik koji slaže slova, koji oblikuje slog, slovoslagar; **slàgārnica** *ž* dio tiskare u kojoj se oblikuje slog; **slàgārskī** *prid.* koji se odnosi na slagare △ ***~ stroj*** *pov. tisk.* stariji uređaj za slaganje teksta i lijevanje olovnih redaka ili lijevanje pojedinačnih slova; **slágati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* slâžēm, *pril. sad.* -žūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* složiti **2.** (se s kim) živjeti s kim u miru i slozi [*~ se s roditeljima*; *~ se u braku*];

slȍg *m* ⟨N *mn* slògovi⟩ **1.** *tisk.* **a.** tekst ručno

ili strojno priređen za tisak **b.** veličina i vrsta tiskarskih slova **2.** glas ili skup glasova koji se osjeća kao izgovorna cjelina unutar jedne riječi; najmanja ritmička jedinica (sastoji se od samoglasnika ili drugog slogotvornika te eventualno jednog ili više suglasnika) (npr. slo-bo-da; bi-ci-kl) **3.** *arh.* stil [*barokni* ~]; **slȍga** *ž* ⟨D L slȍzi⟩ sposobnost dviju ili više osoba ili društvenih grupa da zajednički djeluju i usklađuju svoje interese; **slògōvn|ī** *prid.* koji se zasniva na slogovima △ ~***o pismo*** *lingv.* vrsta fonetskog pisma koje bilježi slogove, a ne glasove; **slȍžan** *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji se odlikuje slogom; **slȍžen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ⟨*prid. trp.*⟩, *v.* složiti **2.** koji je kompliciran; kompleksan, *opr.* jednostavan △ ~***a država*** *pol.* država sastavljena od više različitih članica (npr. regija, kantona, zemalja i sl.) koja se može javljati kao federacija ili konfederacija, *opr.* unitarna država, *v.* unitaran; ~***a funkcija*** *mat.* funkcija zadana kompozicijom dviju ili više funkcija; ~***i broj*** *mat.* prirodni broj, različit od 1, koji nije prost; **složénac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G slòžēnācā⟩ **1.** *kulin. knjiš.* (+ *potenc.*) pita **2.** *pren. razg. publ.* složena, ob. nejasna i nečista situacija u društvenom, političkom, kulturnom ili poslovnom životu; **složènica** *ž lingv.* vrsta riječi sastavljena od dvije ili više osnova ili leksema (npr. austrougarski, klorovodik); **slȍženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je složeno; **složèvina** *ž fil.* cjelina čiji se sastavni dijelovi razlikuju potpunom pojmovnom razlikom; **slòživ** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može po potrebi složiti △ ~***a kutija*** kutija koja se radi prenošenja oblikuje plosnato prema mreži (nacrtu), a za upotrebu se slaže u predviđen oblik; **slòživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se može složiti; **slȍžno** *pril.* u slozi; **slȍžnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onih koji su u slozi

◈ *pr.* (nadimačka): **Slȍgār** (Zagreb, Virovitica)

✧ S(A)- + *v.* ležati, log

slúčiti *svrš.* ⟨*prez.* slûčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* slúčio, *prid. trp.* slûčen⟩ sastaviti, spojiti **//** **slȕčāj** *m* ⟨N *mn* -i/slučajevi⟩ **1.** stjecaj okolnosti u kojem ne postoji odnos uzroka i posljedice [*to je čist* ~] **2.** pojava, pojedinačno iskazivanje, ostvarivanje ili očitovanje čega [~ *zaraze*; ~ *prijeloma noge*] **3.** prilika, pogodnost [*za* ~ *(da...)* ako se dogodi, ako budu takve okolnosti] △ ***preuzeti*** ~ *pravn.* prihvatiti klijenta, prihvatiti obranu na sudu i sl. [*preuzeti* ~ *ubojstva*; *preuzeti pravni* ~]; ***proizvesti (napraviti)*** ~ *pol.* u javnom životu učiniti da tko bude predmet opće pažnje u većoj mjeri nego što zaslužuje; **slȕčāj|an** *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ **1.** koji se dogodio zahvaljujući slučaju; nenamjeran, neplaniran [~*an susret*] **2.** koji je učinjen ili je nastao bez mnogo pažnje ili razmišljanja; usputan [~*na primjedba*] △ ~***an događaj*** *mat.* jedan od osnovnih pojmova teorije vjerojatnosti, apstrakcija ishoda pokusa kakav je npr. bacanje igraće kocke; ~***na varijabla*** *mat.* važan pojam u teoriji vjerojatnosti: funkcija koja elementima nekog skupa slučajnih događaja pridružuje realne brojeve; svakoj vrijednosti slučajne varijable pripada određena vjerojatnost; **slȕčājem** (∅) *pril.* slučajno, po slučaju [*nekim* ~ *(dogodilo se)*], *opr.* s jasnim uzrokom, zakonito; **slȕčājno** *pril.* **1.** slučajnošću, slučajem [*dogodilo se* ~], *opr.* voljom koga, namjerno, planirano, zakonito, neminovno **2.** (u raznim kontekstima) takve su okolnosti, dogodilo se, stekle su se činjenice i sl. [~ *sam prolazio kad se dogodio sudar* upravo sam prolazio, slučaj je htio; ~ *sam liječnik* (vama je pozlilo), a ja sam liječnik, stjecaj je okolnosti jedno i drugo] **3.** (u raznim kontekstima koji pretpostavljaju ili unaprijed otklanjaju izvršenje glagolske radnje) [*potraži, pa ako* ~ *nađeš, (a ti) kupi*; *nemoj* ~ *otvoriti vrata tim žicarima* nikako nemoj, nemoj ni slučajno]; možda; **slučájnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je slučajno [*Vi ovdje! Kakva* ~*!*]; koincidencija; **slȕčimicē** *pril. zast.* prigodice, zgodimice; **slúčiti se** *svrš.* ⟨*prez.* slûčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* (*3. l. jd*) slúčilo se⟩ *arh.* dogoditi se, zbiti se; spojiti se; **slučívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) slùčujē se, *pril. sad.* slùčujūći se, *prid. rad.* (*3. l. jd*) slučívalo se⟩, *v.* slučiti se

✧ S(A)- + *v.* lučiti

slúditi (koga) *svrš.* ⟨*prez.* slûdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* slûđen⟩ izluditi koga **//** **sluđívati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* slùđujēm, *pril. sad.* slùđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sluditi

✧ S(A)- + *v.* lud

slúga *m* ⟨V slûgo, N *mn* slûge, G -ū/-ā⟩ **1.** osoba koja za plaću obavlja kućne i druge poslove u obitelji i na gospodarstvu [*njegov/njegova* ~] **2.** *pren. pejor.* onaj koji ponizno izvršava

tuđe želje za novac, od straha itd. [~ *vlasti*; ~ *moćnih*] △ ~ ***naroda*** *pov.* političar u službi narodnih interesa, onaj koji u demokraciji izvršava poslove koje mu je narod povjerio // **slùgān** *m* ⟨G slugána⟩ *pejor.* sluga (2); **slùgānskī** *prid.* koji se odnosi na slugane; **slùgānski** *pril.* kao slugan, na način slugana; **slugánstvo** *sr* **1.** osobina onoga koji je slugan **2.** ukupnost slugana, opća pojava slugana; **slȕškinja** *ž pejor.*, *v.* služavka; **slùžāvka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ ona koja služi u tuđoj kući (u kući u kojoj ujedno i stanuje); kućna pomoćnica, sluškinja; **slȕžb|a** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ **1.** rad u javnim djelatnostima, u svojstvu službenika [*biti u čijoj ~i* služiti kome, raditi za koga; *državna ~a*] **2.** specijalizirana djelatnost ili organizacija [*vojna ~a*; *sanitetska ~a*; *obavještajna ~a*] △ ***~a čitanja*** *kat.* razmatranje Božje riječi i djela duhovnih pisaca kao svakodnevna obveza svih svećenika; ***~a riječi*** *kat.* dio liturgijskog slavlja u kojem se navješćuje Božja riječ; ***zimska ~a*** organizirana djelatnost protiv nepogoda u javnom prometu u razdoblju snijega i hladnoća; **službàdija** *ž rij. ekspr. pejor.* ukupnost onih koji su službenici, koji su u službi, koji rade »od do«, onih koji provode službenički život (za razliku od slobodnih umjetnika itd.); **slȕžben** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se odnosi na službu i obavljanje dužnosti u službi [*~a osoba*] **2.** (*odr.*) **a.** koji je donesen ili priznat od vlasti, koji je vlast ili onaj koji odlučuje snagom zakona, propisa itd., koji ima vrijednost ozakonjene i sl. činjenice [*~a odluka*], *opr.* neslužben **b.** koji se vrši ili obavlja po dužnosti ili u službi [*~i položaj*; *~i posjet*], *opr.* privatni **3.** (*odr.*) koji je dogovoren kao važeći u ophođenju, rukovanju čime, razmjeni informacija, radu simpozija, delegacija itd. [*~i jezik*]; radni **4.** (*neodr.*) *pren.* koji je u ponašanju i ophođenju suzdržan, krut, formalan, hladan, *opr.* srdačan, ležeran, neformalan △ ***~i jezik*** jezik (ili više njih) koji je ustavom propisan kao jezik komunikacije u državnim i javnim službama; **slȕžbenica** *ž*, *v.* službenik; **slȕžbeničin** *prid.* koji pripada službenici; **slȕžbeničkī** *prid.* koji se odnosi na službenike; **slȕžbenički** *pril.* kao službenik, na način službenika; **slȕžbenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je u službi; koji službuje [*radi kao ~ u banci*]; **slȕžbeno** *pril.* **1.** na služben način, po dužnosti **2.** *pren.* suzdržano, ukočeno [*zvučao je vrlo ~*]; **slȕžbenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je službeno ili postupak onoga koji je služben; **službòvati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* slùžbujēm, *pril. sad.* slùžbujūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti u službi, vršiti službu; **službòvnīk** *m* ⟨N *mn* -íci⟩ *vojn.* knjiga pravila vojne službe; **slùžbujūćī** *prid.* **1.** *pov.* (+ *potenc.*) (u domobranstvu 1941–1945) koji je određenog dana ili u određeno vrijeme u službi; dežurni **2.** *vojn.* (u Hrvatskoj vojsci) dežurni; **slùžīnčād** *ž zb.* oni koji obavljaju kućne poslove za plaću; **služínče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* slùžīnčād⟩ dječak/djevojčica kao ispomoć u kući, na gospodarstvu; **slùžīnskī** *prid.* koji se odnosi na sluge i služinčad; **slùžitelj** *m* onaj koji po dužnosti služi ili poslužuje; **slùžiteljskī** *prid.* koji se odnosi na služitelje; **slùžiteljski** *pril.* kao služitelj, na način služitelja; **slúžiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* slûžīm, *pril. sad.* -žēći, *gl. im.* -žēnje⟩ **1.** (što komu) poslužiti, iznositi pred koga jelo ili piće **2.** (komu za što) biti čije oruđe [~ *za pokriće*; ~ *samo za formu*; ~ *za obavljanje poslova*] **3.** (čemu) valjati za što, biti upotrebljiv za što, biti prikladan za što [~ *za mljevenje mesa*; ~ *za rezanje kruha*] **4.** (kod koga) biti sluga ili služavka, biti u službi kao kućni sluga ili kućna pomoćnica **5.** (koga) **a.** (što komu), *v.* posluživati **b.** dvoriti **6.** (se čime) upotrebljavati, uzimati kao sredstvo [~ *se nogama*; ~ *se razumom*] **7.** (se) **a.** posluživati se, sam uzimati (ob. jelo i piće) **b.** koristiti se, upotrebljavati [*služi se računalom*]; **slûžničkī** *prid.* koji se odnosi na služnika; **slûžnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *pov.* ulični nosač i prijevoznik s ručnim kolicima sa službenom kapom i registriranim brojem na kapi; **slúžnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** *pravn.* stvarno pravo na tuđoj stvari **2.** *v.* servitut

◈ *pr.* (prema službi i nadimačka): **Slúga** (Rijeka, Zaprešić, Istra), **Slùgān** (Šibenik, Zagora, sred. Dalmacija), **Slugánović** (Županja, *I* Slavonija), **Slùgečić** (Jastrebarsko, Zagreb), **Slúgić** (Zagreb, Primorje), **Slùžek** (Osijek, Podravska Slatina)

✧ *prasl.* i *stsl.* sluga (*rus.* slugá, *polj.* sługa), *lit. dijal.* slaugyti: pomagati

slȕgi *m* ⟨G -ja⟩ *kinol.* vrsta psa; hrt podrijetlom iz Maroka; arapski hrt

slûh *m* **1.** sposobnost primanja i doživljavanja zvukova uhom (od 16 do 20.000 Hz) **2.** sposobnost pravilnog primanja, usvajanja i izvođenja glazbenih zvukova [*imati ~a* biti

glazbeno nadaren] △ ***apsolutni*** ~ urođena sposobnost razlikovanja tonova izvan određene glazbene cjeline; ***muzikalni*** ~ sposobnost razlikovanja i određivanja značajki tonova (npr. visina, jakost, boja, trajanje i sl); ***relativni*** ~ sposobnost razlikovanja visine tonova razvijena glazbenim odgojem; ***selektivni*** ~ sposobnost da se ne čuju ili marginaliziraju nepoželjni ili neugodni zvukovi, glasovi ili riječi // **slùhist** (**sluhȉst**) *m žarg.* onaj koji pjeva ili svira samo po sluhu, bez poznavanja nota; **slùhistkinja** (**slùhistica**) *ž rij.*, *v.* sluhist; **slùšāč** *m* ⟨G slušáča⟩ onaj koji sluša predavanja; student; **slušàčica** *ž*, *v.* slušač; **slùšalac** *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci⟩, *v.* slušatelj; **slȕšalica** *ž* **1.** naprava za slušanje zvuka [*telefonska ~*] **2.** (+ *potenc.*) dio raznih aparata tomu nalik; **slȕšānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nekim mjerama utvrđena količina vremena koja je posvećena slušanju čega (ob. emisije na radiju i sl.), ocjena o tome koliko se sluša [*velika ~*; *slaba (mala) ~*]; **slušaónica** *ž* **1.** prostorija u kojoj se održavaju predavanja; predavaonica **2. a.** prostorija u kojoj se sluša glazba **b.** priredba na kojoj se sluša glazba s ploča i sl.; **slùšatelj** *m* onaj koji sluša program, tekst i sl. [*ta emisija ima mnoštvo ~a*]; slušalac; **slušatèljica** *ž*, *v.* slušatelj; **slušatèljičin** *prid.* koji pripada slušateljici; **slušatéljstvo** *sr* ukupnost slušalaca; auditorij (2) publika; **slȕšati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) **a.** primati sluhom (govor, zvukove) **b.** biti nazočan; prisustvovati predavanjima [*~ predavanja*] **2.** (koga) pridržavati se čijih uputa, savjeta **3.** (se) slušati jedan drugoga, čuti jedan drugoga, imati smisla za mišljenje drugoga, biti u dijalogu, *usp.* čuti; **slȕšnī** *prid.* koji se odnosi na sluh (**1**) [*~ kanal*; *~ dojam*]

✧ *prasl.* *sluxъ (*rus.* slux, *polj.* słuch), *lit.* klausyti: slušati ← *ie.* *k'lew- (*skr.* śrošati: sluša, *stir.* ro-chuinethar: sluša)

slum (*izg.* slàm) *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *žarg.* sirotinjski dio grada, ob. splet prljavih uličica i straćara, ob. bez komunalnih priključaka

✧ *engl.*

slump (*izg.* slàmp) *m ekon. žarg.* nagao pad cijena ili potražnje; gospodarska kriza, praćena nezaposlenošću, padom proizvodnje i profita

✧ *engl.*

Slȕnj *m* ⟨G Slùnja⟩ grad kraj ušća Slunjčice u Koranu, 2026 stan. // **Slùnjanin** *m* (**Slùnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Slùnjani⟩ stanovnik Slunja; **slȕnjskī** *prid.* koji se odnosi na Slunj i Slunjane

◈ *pr.* (etnici): **Slùnjskī** (1170, Zagorje, Varaždin, Međimurje, Slavonija; i u iseljeništvu), **Slùnskī** (Zagreb, Novi Marof)

slȕp *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *sport pom.* jedrilica s visokim jarbolom; najrašireniji tip sportske jedrilice u svijetu

✧ *engl.* sloop ← *nizoz.* sloep

slúpati (što) *svrš.* ⟨*prez.* slûpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* slûpān⟩ **1.** oštetiti lupajući, udarajući o što, razbiti u komade [*~ auto*] **2.** napraviti, načiniti što na brzinu; sklepati, skalupiti

✧ S(A)- + *v.* lupiti/lupati

slȗr *m glazb.* lûk kojim se povezuje niz tonova kada ih treba izvesti legato

✧ *engl.*

slȕšati, *v.* sluh

slȕškinja, *v.* sluga

slútiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* slútīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ćēnje⟩ predosjećati što, imati slutnju; naslućivati [*~ nevolje*] // **slútnj|a** *ž* nejasan predosjećaj čega, unutarnji glas [*crna ~a* predosjećaj koji upućuje na zlo]

✧ ≃ *prasl.* i *stsl.* sluti: slušati, *v.* sluh

slȗz *ž fiziol.* ljepljiva, gusta izlučevina koja oblaže i štiti sluznice // **slȕzav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji sadrži sluz ili je u sluzi **2.** koji je poput sluzi; **slȕzavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sluzavo; **slúziti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* -zēnje⟩ *rij.* lučiti sluz; **slȗznī** *prid.* koji se odnosi na sluz, koji je kao sluz; **slúznica** *ž anat.* tanka, vlažna opna na unutrašnjoj strani nekih organa; sluzokoža [*~ nosa*; *~ probavnih organa*]

✧ *prasl.* i *stsl.* sluzъ (*rus.* sluz, *polj.* śluz)

slùžba, *v.* sluga

službоùljudan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** *pov. admin. arh.* koji se ponaša uljudno po pravilima službe, koji je pristojan onako kako službeni odnosi traže (prema nadređenom i sl.) **2.** *iron.* koji se ponaša pretjerano formalno, koji pretjeruje u manirama; ukrućen, krut, usiljen, uštogljen // **službоùljudno** *pril.* **1.** *pov. zast.* uljudno kako nalažu propisi službenog ophođenja **2.** *podr.* pretjerano ceremonijalno, ponizno, suviše formalno (u ophođenju, pismenom obraćanju i sl.)

✧ *v.* služiti + *v.* uljudan

slúžiti, *v.* sluga

sljèdba, *v.* slijed

sljȅme *sr* ⟨G -na⟩ **1.** *geogr.* vrh planine **2.** brid krova u kojem se sastaju i od kojega se spuštaju strane **3.** (Sljeme) *lokal. meton.* naziv za Medvednicu [*ići na ~*] // **sljȅmen|ī** *prid.* koji se odnosi na sljeme [*~a greda*; *~i križ*]; **sljemènjača** *ž* **1.** sljemena greda **2.** *pom.* križno jedro razapeto ispod sljemenoga križa; **sljȅmenskī** *prid.* koji se odnosi na Sljeme; **sljemènjāk** *m* ⟨G sjemenjáka, N *mn* sljemenjáci⟩ koji je izrađen ili građen na sljeme, koji ima sljeme, kojemu se dvije gornje površine sastaju u bridu [*crijep ~*; *stećak ~*]
◈ *pr.* (etnici): **Slemènšek** (Jastrebarsko, Zagreb) ◇ *top.* (oronimi, ob. kao ime uzvisina i vrhova): **Slȅme** (Ogulin, Zagreb), **Sljȅme** (Knin, Petrinja, Rijeka, Samobor), **Sljemèna** (Petrinja); (naselja): **Sljȅme** (Delnice, 66 stan.; Donja Stubica, 4 stan.)
✧ *prasl.* *selmę (*bug.* sleme, *polj.* szlemię), *lit.* šelmuo

sljèpačkī, *v.* slijep

sljèpīć *m* ⟨G sljepíća⟩ *zool.* **1.** gušter (*Anguis fragilis*) iz porodice sljepića, zakržljalih nogu **2.** (*mn*) porodica guštera (*Anguidae*)
✧ *v.* slijep

sljèpilo, *v.* slijep

sljepoòčnica *ž* dio lubanje od uha do čeone kosti // **sljepòočn|ī** *prid.* koji se odnosi na sljepoočnicu [*~a kost*]
✧ *v.* slijep + *v.* oko[1]

sljèpulje *m mn zool.* red primitivnih vodenih kralješnjaka iz razreda *Cyclostomata*, *usp.* kružnouste
✧ *v.* slijep

sljȅz *m* ⟨N *mn* sljèzovi⟩ *bot.* **1.** rod zeljastih biljaka (*Malva*) iz porodice sljezova (*Malvaceae*) **2.** (*mn*) porodica dvopupnica (*Malvaceae*), pravilnih, dvospolnih cvjetova (pamuk, bamija, sljez) △ ***bijeli*** *~ bot.* ljekovita zeljasta biljka (*Althaea officinalis*); ajbiš, sljezovina // **sljèzov** *prid.* koji je od sljeza [*~ čaj*]; **sljèzovača** *ž* rakija od sljeza
◈ *pr.* (nadimačka): **Slèzaček** (Bjelovar)
✧ *prasl.* *slězъ (*slov.* slez, *češ.* sléz) ≃ *v.* sluz

sljezòlika *ž* ⟨D L -ici/-i⟩ *bot.* grmovita ljekovita biljka roda *Hibiscus* iz porodice sljezova (*Malvaceae*)
✧ *v.* sljez + *v.* lik

sljezòvina *ž bot.* bijeli sljez, *v.* sljez △

sljúbiti se *svrš.* ⟨*prez.* sljûbīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* sljûbljen⟩ spojiti se // **sljûb** *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *zast.* spoj, veza; **sljubljívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sljùbljujēm se, *pril. sad.* sljùbljujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sljubiti se; **sljúbnica** *ž pom.* uzdužni spoj platica oplata drvenoga broda
✧ S(A)- + *v.* ljubiti

sljúštiti *svrš.* ⟨*prez.* sljûštīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sljûšten⟩ **1.** skinuti ljusku s nekih plodova [*~ gornju ljusku luka*] **2.** *žarg.* popiti ili pojesti sve do kraja // **sljušćívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sljùšćujēm, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sljuštiti
✧ S(A)- + *v.* ljuska, ljuštiti

Sm *kem.* simbol za element samarij

smack (*izg.* smĕk) *m pom.* **1.** *pov.* jedrenjak iz 18. st. s dva jarbola **2.** engleski i američki ribarski brod, više od 5 t nosivosti
✧ *engl.* ← *nizoz.* smak

smàknuti (**smȁći**) *svrš.* ⟨*prez.* smȁknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* smȁknūt⟩ **1.** (što) *ekspr.* skinuti naglom kretnjom [*~ kapu*] **2.** (koga) *pren. razg. ekspr.* pogubiti // **smȁk** *m* ⟨N *mn* smàkovi⟩ konačan kraj, smaknuće; **smaknúće** *sr* čin i trenutak kad je tko smaknut; pogubljenje; **smȉcalica** *ž* **1.** igra s koncem i prstima ruku; šega potega **2.** varka ili trik da se što ostvari ili do čega dođe; lukavština; **smȉcānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* smicati **2.** *geol.* promjena stijene pri kojoj dolazi do deformacije u smjeru djelovanja sila, pri čemu se dijelovi stijene pomiču međusobno paralelno △ *~* ***vjetra*** promjena smjera i/ili brzine vjetra na određenu udaljenost (obično 100 km); nagla smicanja vjetra su osobito opasna u zrakoplovstvu prilikom slijetanja; **smȉcati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȉčēm, *pril. sad.* smȉčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smaknuti; **smíčak** *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G smîčākā⟩ *rij.* zatvarač (na odjeći); (patentni) zatvarač, patent; ciferšlus; **smȉk** *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *građ.* pomak u smjeru djelovanja sile u istoj ili paralelnoj ravnini; **smȉč|an** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na smik ili smicanje △ *~**no naprezanje*** *građ.* naprezanje uzrokovano djelovanjem sila na površinu u istoj ili paralelnoj ravnini
✧ S(A)- + *v.* maknuti

smalàksati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* smalàksām/smàlakšēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* smalàksao⟩ izgubiti snagu nakon malaksanja // **smalaksávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* smalàksāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smalaksati
✧ S(A)- + *v.* malaksati

smâlta (**šmâlta**, **žmâlta**) *ž* u fini prah samljeveno plavo obojeno kalijsko-kobaltno staklo; upotrebljava se kao plava boja za pocakline
✧ *tal.* smalto

smàltīn *m* ⟨G smaltína⟩ *min.* kobaltova ruda, kobaltov arsenid $CoAs_2$, važna za dobivanje kobalta; skuterudit
✧ *v.* smalta + -IN

smandȑljati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȁndrljān⟩ *razg. ekspr.* uraditi što na brzinu, bilo kako, površno // **smandrljávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smandȑljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smandrljati
✧ *ekspr.*

smàntati (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȁntān⟩ *reg.* biti nepribran, učiniti da tko izgubi prisebnost, izgubiti koncentraciju, zbuniti, postati smušen, reagirati smušeno, splesti se, smesti se // **smantávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smàntāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smantati
✧ S(A)- + *v.* mantati se

smánjiti *svrš.* ⟨*prez.* smânjīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smânjen, *gl. im.* smanjénje⟩ **1.** (koga, što) učiniti manjim; umanjiti **2.** (se) postati manji // **smànjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može smanjiti, reducirati; **smanjívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smànjujēm, *pril. sad.* smànjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smanjiti
✧ S(A)- + *v.* mal[1], manjiti

smàragd *m min.* berilijev alumosilikat, beril zelene boje, dragulj // **smàragdnī** *prid.* koji je od smaragda, koji je boje smaragda [~*e oči*] △ ~***i otok*** *retor.*, *usp.* Irska
✧ *njem.* Smaragd ← *fr.* smaragdite ← *grč.* smáragdos ← *semitski* (*akad.*: baragtu)

smarlàma *ž reg. zast.* roba koja se izrađuje po narudžbi // **smarlàisati** *svrš.* ⟨*prez.* smarlàišēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* smarlàisao⟩ *reg.* naručiti (što)
✧ *tur.* smarlamak

smátrati, *v.* smotriti

smȁzati (što) *svrš.* ⟨*prez.* smȁžēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȁzān⟩ *razg. fam.* pojesti sa slašću bez ostatka
✧ S(A)- + *v.* mazati

smȅč *m* ⟨N *mn* smèčevi⟩ *sport* oštar udarac u polje protivnika u odbojci, tenisu, stolnom tenisu i badmintonu // **smȅčer** *m sport* **1.** igrač u odbojci zadužen i specijaliziran za poentiranje smečiranjem **2.** onaj koji odlično izvodi smeč; **smȅčerica** *ž*, *v.* smečer; **smȅčati** (**smečírati**) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* -ān, *gl. im.* -ānje⟩ *sport* snažno udariti/udarati loptu, izvesti/izvoditi smeč
✧ *engl.* smash

smèće, *v.* smesti[1]

smȇđ *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je boje kestena ili raznih tonova te boje [~*a kosa*; ~*e oči*] △ ~***i patuljak*** *astron.* naziv za nebesko tijelo između planeta i zvijezde (kojima je masa više puta veća od velikih planeta, ali ipak premalena da bi se u jezgri odvijale termonuklearne reakcije); ~***i šećer*** nerafinirani šećer; ~***i ugljen*** *geol.* ugljen žutosmeđe do crvene boje relativno male geološke starosti koji se vadi dnevnim kopom // **smȅćkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo smeđ, umjereno smeđ; smeđast; **smȅđast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* smećkast; **smèđiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* smèđīm, *pril. sad.* -đēći, *gl. im.* -đēnje⟩ bojiti što smeđom bojom
✧ *prasl.* i *stsl.* smedъ (*češ.* smědý)

SMEĐE- (**SMEĐO-**) kao prvi dio riječi pokazuje da boja koja označava pridjev u drugom dijelu složenice prelazi u smeđe [*smeđecrn*; *smeđecrven*]
✧ *v.* smeđ

smeđekošùljāš *m* ⟨G smeđekošuljáša⟩ *pov.* pripadnik paravojnih odreda Hitlerove nacističke stranke u Njemačkoj (smeđa košulja dio stranačke uniforme)
✧ SMEĐE- + *v.* košulja

smȅđokos *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima smeđu kosu
✧ SMEĐO- + *v.* kosa[1]

smȅđook *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je smeđih očiju
✧ SMEĐO- + *v.* oko[1]

smègma *ž* ⟨G *mn* smégma/-ī⟩ *fiziol.* sekret u prepucijskoj vrećici; sastoji se od epitela, sekreta lojnih žlijezda i bakterija
✧ *lat.* ← *grč.* smêgma: mazivo

smegmòlīt *m* ⟨G *mn* smegmolíta⟩ *fiziol.* dehidrirana, ponekad kalcificirana nakupina smegme u obliku zrna leće
✧ *v.* smegma + -LIT[1]

smèkšati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȅkšān⟩ **1.** (što) načiniti mekim ili mekšim **2.** *pren.* **a.** (koga) učiniti popustljivim, manje strogim **b.** (se) postati popustljiviji, manje strog [*smekšale su ga njene suze*] **3.** (-se) postati mekši // **smekšávati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smèkšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smekšati
✧ S(A)- + *v.* mek, mekan

smȅsti[1] (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* smètēm, *pril. pr.* smêvši, *prid. trp.* smèten⟩ učiniti nesposobnim za brze postupke, oduzeti ili izgubiti prisebnost; zbuniti (se) // **smèće** *sr* **1. a.** kruti otpaci koji se iz kućanstva, radionica itd. bacaju kao neupotrebljivi **b.** ukupnost otpadaka, nanosa, prašine itd. koji se nakupljaju u prostorijama, na ulicama i sl. **2.** *pejor.* vrlo loša, karakterno bezvrijedna osoba [~ *jedno, to je (jedno)* ~]; gad, smet **3.** *pejor.* ono što ništa ne vrijedi, ono što je za smeće (neupotrebljiv, pokvaren aparat i sl.) △ ***glomazno*** ~ veliki predmeti (strojevi za kućanstvo, stolovi) koji se po pravilima života u gradu odvoze posebnom službom i u najavljene dane (za razliku od uobičajenog odvoženja smeća); otpad; **smȅsti**[2] (što) *svrš.* ⟨*prez.* smètēm, *pril. pr.* smêvši, *prid. trp.* smèten⟩ *zast.*, *v.* pomesti; **smȅt** *m* ⟨G smèta, N *mn* smètovi⟩ **1.** nanos snijega, snijeg nanesen vjetrom; zapuh **2.** nanos, hrpa lišća, pijeska nanesena vjetrom **3.** *ekspr.*, *v.* smeće; **smétalo** *m* (*sr*) onaj koji smeta u nekom poslu, koji je na štetu u kakvom radnom procesu, igri i sl.; **smȅtati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȅćēm, *pril. sad.* smȅćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smesti[1], smetnuti; **smétati** *nesvrš.* ⟨*prez.* smêtām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (kome) narušiti čiji mir, red ili udobnost; inkomodirati **2.** (koga) *razg.*, *v.* ometati; **smèten** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je zbunjen; izgubljen, nesiguran, konfuzan; **smetèno** *pril.* sa smetenošću, na smeten način; smušeno, konfuzno; **smètenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili osobina onoga koji je smeten; smušenost; konfuzija; **smetènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na smetenjake; **smetènjāčki** *pril.* kao smetenjak, na način smetenjaka; **smetènjāk** *m* ⟨G smetenjáka, N *mn* smetenjáci⟩ *pejor.* onaj koji je stalno smeten; **smetenjàkinja** *ž*, *v.* smetenjak; **smètlār** *m* ⟨G smetlára⟩ *razg.* onaj koji kupi i odvozi smeće; **smȅtlārev** (**smȅtlārov**) *prid.* koji pripada smetlaru; **smetlàrica** *ž*, *v.* smetlar; **smȅtlaričin** *prid.* koji pripada smetlarici; **smȅtlārskī** *prid.* koji se odnosi na smetlare; **smȅtlārski** *pril.* kao smetlar, na način smetlara; **smȅtlīšnī** *prid.* koji se odnosi na smetlište; **smȅtlīšte** (**smȅtīšte**) *sr* odlagalište smeća [*seosko* ~; *obično* ~]; đubrište △ ***gradsko*** ~ mjesto gdje se navozi smeće jednoga grada ili njegovih dijelova, deponij; **smȅtnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* smȅtnūt⟩, *v.* smesti[1]; **smétnja** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ ono što smeta, što ometa normalan rad; prepreka, zapreka, teškoća [~ *u bubrezima*; *pravna* ~; *zdravstvena* ~]
✧ S(A)- + *v.* mesti

Smetana (*izg.* Smètana), **Bedřich** (1824–1884), prvi svjetski značajan češki skladatelj, utemeljio češki glazbeni izričaj, inspiriran ljepotama češkog krajolika i folklora (opera *Prodana nevjesta*, simfonijska pjesma *Moja domovina*)

smežùrati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* smȅžurān⟩ prekriti se borama, mreškama (o koži lica i tijela, o kori voća i sl.) [*smežurano lice, smežurana jabuka*] // **smežurávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* smežùrāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smežurati se; **smȅžurānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je smežurano

smȉcalica, *v.* smaknuti

smȉcati, *v.* smaknuti

smíčak, *v.* smaknuti

Smȉčiklās, Tadija (1843–1914), hrv. povjesničar i političar; napisao prvu sintezu povijesti hrv. naroda (*Poviest hrvatska*), pokretač *Diplomatičkog zbornika kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*

smijêh *m* ⟨G smijéha, N *mn* smjȅhovi/smijêsi *ekspr.*⟩ **1.** izraz usana i lica praćen mimikom i glasovnim reakcijama, svojstven samo čovjeku, izazvan vedrim, radosnim ili šaljivim povodom [*radostan* ~; *glasan* ~] **2.** prenaglašen, simuliran ili posebno stiliziran smijeh ponesen negativnom emocijom i sl. [*zloban* ~; *podrugljiv* ~; *raskalašen* ~] // **smìjāč** *m* ⟨G smijáča⟩ onaj koji se smije; **smijàčica** *ž*, *v.* smijač; **smìjati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* smíjēm se, *pril. sad.* smíjūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) prepustiti se smijehu **2.** (komu, čemu) podsmjehivati se, ismijavati, izrugivati se, podrugivati se; **smijéšak** *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci, G smijêšākā⟩ **1.** *dem.* i *hip.* od smijeh [*dječji* ~] **2.** osmijeh; **smijéš|an** *prid.* ⟨*odr.* smijêšnī⟩ **1.** koji djelovanjem šale ili šaleći se, vanjštinom itd. izaziva smijeh **2.** koji izaziva podsmijeh [~*na tvrdnja*]; **smijéšiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -šēći se, *gl. im.* -šēnje⟩ osmjehivati se; **smijéšno** *pril.* na smiješan način; komično; **smijéšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje/osobina onoga koji je smiješan, što je smiješno; **smijùckati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* smijùckām se, *pril. sad.* -ajūći

se, *gl. im.* -ānje⟩ pomalo se smijati; **smijúljiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* smìjūljīm se, *pril. sad.* -ljēći se, *gl. im.* -ljēnje⟩ malo se podsmjehivati; **smijùrija** *ž* **1.** *razg.* glasno, dugotrajno smijanje više osoba **2.** nešto vrlo loše i nespretno učinjeno ili izvedeno; ruglo, sprdačina [~ *od predstave*; *prava* ~; ~ *od znanosti*]; **smjehúljak** *m* ⟨G -ljka, N *mn* -ljci, G smjèhūljākā⟩ *hip.* od smiješak; **smjȅško** *m int. razg.* naziv različitih grafičkih oznaka za označavanje trenutačnog raspoloženja u mrežnim komunikacijama (najčešće smijeha i njegovih podvrsta), izmišljeni radi brže i neposrednije komunikacije (npr. ☺, *engl.* smiley); **smjèšljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji se rado smješka, kojemu »osmijeh ne silazi s usta«

♦ *pr.* (nadimačka): **Smêh** (Zagreb, Sisak, Split), **Smèšnjāk** (**Smešnjâk**) (Bjelovar, Podravina), **Smìjūlj** (Dvor, Baranja, Bukovica), **Smjèška** (Đakovo, Osijek)

✧ *prasl.* *směxъ (*rus.* smex, *češ.* smích), *smijati sę (*rus.* smeját'sja), *latv.* smiet ← *ie.* *smeHi- (*skr.* smayate: smije se, *engl.* smile)

smijéniti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* smijênīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smijênjen⟩ ukloniti koga s višeg radnog mjesta ili položaja [~ *šefa partije*] // **smjȅn|a** *ž* ⟨G *mn* smjênā⟩ **1.** jednokratno smjenjivanje jednih drugima [~*a straže*; ~*a generacija*] **2. a.** vrijeme u kojem dužnost obavlja jedna grupa ljudi (ob. o radnicima) [*noćna* ~*a*] **b.** *meton.* sve osobe koje obavljaju dužnost u nekoj podjeli radnog vremena [*jutarnja* ~*a*]; **smjènjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može smijeniti [~*a vlast*]; **smjenjívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* smjènjujēm, *pril. sad.* smjènjujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što), *v.* smijeniti **2.** (se) zamijeniti jedan drugoga, izvršavati smjenu (2) [*smjenjuju se na straži*]

✧ S-(SA-) + *v.* mijena, mijenjati

smijéšati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* smijêšām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* smijêšān⟩ **1.** (se) pomiješati što s čim u jednu cjelinu **2.** *pren.* zamijeniti što nečim; pobrkati // **smjȅsa** *ž* ⟨G *mn* smjêsā⟩ mješavina dviju ili više tvari △ ***kemijska*** ~ pomiješane dvije ili više tvari koje zadržavaju svoja svojstva; **smjesàrija** *ž* neskladna, ružna, loša smjesa čega

✧ S(A)- + *v.* miješati

smiješnotúžan *prid.* ⟨*odr.* -tûžnī⟩ koji ima svojstva smiješnoga i tužnoga

✧ *v.* smijeh, smiješan + *v.* tuga, tužan

Smîlčić *m* naselje (u blizini Benkovca), 641 stan., bogato arheološko nalazište iz neolitika // **smîlčićkī** *prid.* koji se odnosi na Smilčić

smiley (*izg.* smȁjli), *v.* smješko

smȉlica *ž bot.* biljka roda *Koeleria* iz porodice trava (*Gramineae*)

✧ *v.* smilje

smȉlika *ž bot., v.* runolistak

✧ *v.* smilje

smȉliti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* smȉlio se⟩ **1.** sažaliti se nad kime **2.** *arh. reg.* omiljeti komu // **smȉlovati se** (komu) *svrš.* ⟨*prez.* smȉlujēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* smȉlovao se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** osjetiti samilost, suosjećanje prema komu, sažaliti se nad kim **2.** poštedjeti koga, ne izvršiti nad kim kaznu, prestati ga mučiti čime

✧ S(A)- + *v.* mio

Smìljān *m* ⟨G Smiljána⟩ naselje (u blizini Gospića), 555 stan. // **smìljānskī** *prid.* koji se odnosi na Smiljan

Smìljanić, Ilija (17. st.), hrv. uskočki četovođa, opjevan u narodnim pjesmama

smîlje *sr bot.* biljni rod (*Helychrysum*) iz porodice glavočika (*Compositae*)

♦ **Smȉljan** m. os. ime (narodno); isto: **Smȉljūn** *zast.*; **Smȉljana** ž. os. ime; isto: **Smîljka** ◊ *pr.*: **Smȉljan** (200, Ivanec, Zagreb, Rijeka, Slavonija), **Smiljánec** (260, Krapina, Virovitica, Zagreb, Vinkovci), **Smȉljanić** (1660, Zagreb, Korenica, Slavonija Pokuplje, Lika), **Smiljánović** (Koprivnica, Bjelovar), **Smîljčić** (Zagreb, Slavonija), **Smíljić** (Zagreb, Zadar, Rijeka), **Smíljković** (Turopolje, I Slavonija)

✧ ≃ *slov.* smilj, *bug.* smil

smȉljka *ž bot.* biljka (*Nardus stricta*) iz porodice trava (*Gramineae*)

smȉljkita (**smîlj-kȉta**) *ž bot.* krmna biljka (*Lotus corniculatus*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*), leptirasta žuta cvijeta; svinjduša

✧ *v.* smilje + *v.* kita

smìon, *v.* smjeti

smírak *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G smîrākā⟩ **1.** *min.* tvrd, sitnozrnat mineral, služi za brušenje drva i metala **2.** papir s jedne strane obložen sitnim, hrapavim zrncima stakla, služi za brušenje; stakleni papir, šmirgl

✧ *njem.* Schmirgel ← *tal.* smerglio ← *grč.* smýris

smíriti *svrš.* ⟨*prez.* smîrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid.*

trp. smîren⟩ **1.** (koga) učiniti da tko bude miran; umiriti **2.** (što) utišati, ublažiti [~ *bol*] **3.** (se) doći u stanje smirenosti; umiriti se, primiriti se // **smìrāj** *m ekspr.* doba dana kada zalazi sunce; suton [~ *dana*]; **smîren** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji vlada sobom, koji je prožet unutrašnjim mirom **2.** koji je tuđim utjecajem lišen nemira, potrebe da se buni itd.; umiren, utišan; **smîreno** *pril.* na smiren način, sa smirenošću; **smîrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je smiren; smirenje; **smirénje** *sr*, *v.* smirenost; **smirȉvatelj** *m* onaj koji smiruje (koga/što); **smirivatèljica** *ž*, *v.* smirȉvatelj; **smirívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smìrujēm, *pril. sad.* smìrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smiriti

✧ S(A)- + *v.* mir

smîrna¹ *ž bot.* mirisna smola nekih tropskih stabala, služi za kađenje i balzamiranje; dragomast, izmirna, zmirna

✧ *grč.* smýrna

smîrna² *ž reg.* vrsta turskog, rukom rađenog ćilima iz Smirne

✧ *tur.* Smirna, bivše ime grada Izmira

smîs|ao *m* ⟨G -sla, N *mn* smìslovi⟩ **1. a.** značenje čega [*~ao riječi*; *u punom (pravom) ~lu (riječi)* upravo ono što znači riječ kojom će se što nazvati ili koja slijedi] **b.** ukupnost vrijednosti i svrhe čega [*~ao života*; *nema ~la* **a.** besmisleno je, nema sadržaja **b.** *razg.* nema svrhe, neće koristiti] **2.** (za što) sklonost prema čemu [*~ao za šah*; *imati ~la (za što)* imati sklonosti prema čemu] // **smìsaōnī** *prid.* koji se odnosi na smisao; **smìslen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima smisla; **smìsleno** *pril.*, ob. u: [~ *govoriti*]; **smìslenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je smisleno ili osobina onoga koji je smislen; **smìsliti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smìšljen⟩ domisliti se čemu, pronaći rješenje nakon traženja i razmišljanja; **smíšljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smîšljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smisliti; **smìšljeno** *pril.* **1.** promišljeno, razborito **2.** s određenim ciljem; namjerno [*učinio je to ~*]; **smìšljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je smišljeno ili osobina onoga koji je smišljen

✧ S(A)- + *v.* misliti, misao

Smislov (*izg.* Smislȍv), **Vasilij Vasiljevič** (1921), ruski šahovski velemajstor, prvak svijeta 1957–1958.

Smith (*izg.* Smȉt) **1. Adam** (1723–1790), škotski ekonomist i filozof, autor prve sustavne političke ekonomije, postavio temelje radnoj teoriji vrijednosti (*Istraživanja o naravi i uzrocima bogatstva naroda*) **2. Bessie** (1894–1937), američka jazz-pjevačica, nazvana »kraljicom bluesa« **3. David (Roland)** (1906–1965), američki kipar, tvorac golemih metalnih skulptura i masivnih obojenih geometrijskih formi, ubraja se u najoriginalnije američke kipare druge pol. 20. st. **4. Hamilton** (1931), američki genetičar, Nobelova nagrada za medicinu 1978 (s W. Arberom i D. Nathansom) **5. Joseph** (1805–1844), američki vjerski reformator, uvjeren da mu je Bog povjerio obnovu kršćanstva, osnovao sljedbu mormonamormona, *v.* (*Knjiga Mormon*, *Svjedočanstvo Josepha Smitha*) **6. Michael** (1932), kanadski biokemičar britanskog podrijetla, Nobelova nagrada za kemiju 1993 (s K. Mullisom)

smitsònīt *m* ⟨G smitsoníta⟩ *min.* cinkov karbonat $ZnCO_3$, ruda cinka

✧ prema engleskom mineralogu J. Smithsonu (1765–1829)

smjȅlo, *v.* smjeti

smjȅlōst, *v.* smjeti

smjȅna, *v.* smijeniti

smjêr *m* ⟨N *mn* smjèrovi⟩ **1.** pravac ili crta kojim se osoba ili stvar kreće ili gleda, ili kojim se mora ići da bi se stiglo do cilja [*automobil je išao u suprotnom ~u*; *iz ~a Zagreba*] **2.** *pren.* pravac razvoja kakve djelatnosti **3.** *pren.* (u školstvu) program obrazovanja kojim se učenici osposobljavaju za određene tipove zanimanja; usmjerenje [*matematički ~*; *jezični ~*] △ ~ **vjetra** *meteor.* strana svijeta odakle vjetar puše; izražava se bilo stranama kompasa ili stupnjevima (sjever = 360°, istok = 90° itd.) ili slovčanim oznakama *S* = sjever, *SI* = sjeveroistok itd. odnosno međunarodnim oznakama *N* = sjever, *E* = istok, *S* = jug, *W* = zapad i njihovim kombinacijama // **smjêran** *prid.* ⟨*odr.* smjêrnī⟩ koji je vrlo skroman i odmjeren prema drugome, koji vrijednosti drugoga pretpostavlja svojima; samozatajan, krotak [~ *pogled*]; **smjérati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* smjêrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ namjeravati što, imati namjeru [*da mi je znati što smjera!*]; **smjéralo** *sr tehn.* naprava kojom se usmjeravaju navigacijski objekti; **smjérnica** *ž pol.* utvrđen pravac djelovanja; **smjêrno** *pril.* sa smjernošću; ponizno, po-

korno, krotko; **smjérnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je smjeran

✧ S(A)- + *v.* mjera, mjeriti

smjȅrodātan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ *fil.* koji svojim smislom usmjerava, koji daje smjer (ob. u načinu mišljenja i ponašanja u društvu, zajednici i javnom životu)

✧ *v.* smjer + *v.* dati

smjȅrokāz *m* oznaka smjera na javnoj prometnoj površini // **smjȅrokāznī** *prid.* koji se odnosi na smjerokaz

✧ *v.* smjer + *v.* kazati

smjȅsa, *v.* smiješati

smjȅstiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smjȅšten⟩ **1.** (koga, što, se) **a.** postaviti na odgovarajuće mjesto **b.** *pren.* naći mjesto u društvu i sl.; zbrinuti (se), udomiti (se), ući u stan/kuću; zaposliti (se) **2.** (komu) podmetnuti, podvaliti (ob. tako da ta osoba ispadne krivac za što) **3.** (komu što) *žarg.*, *v.* krknuti // **smjȅsta** *pril.* istog trenutka; odmah; **smjȅštāj** *m* privremeni ili posebno uređen boravak na jednom mjestu [*hotelski* ~]; **smjȅštājnī** *prid.* koji se odnosi na smještaj △ ~ ***kapacitet*** mogućnosti ugošćivanja ili pružanja smještaja izražene brojem kreveta, soba itd.; **smjéštati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smjȇštām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smjestiti; **smjȅštenōst** *ž* **1.** osobina onoga što je smješteno **2.** *fil.* Aristotelova kategorija tjelesne supstancije ukoliko su njezini dijelovi raspoređeni na određeni način

✧ S(A)- + *v.* mjesto

smjȅti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȉjēm, *pril. sad.* smȉjūći, *prid. rad.* smȉo/smjȅla *ž*⟩ **1.** imati dopuštenje da se što učini [*smijem večeras u kino*] **2.** imati smjelosti što učiniti; usuditi se // **smìon** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** hrabar, junačan [~ *čin*; ~ *čovjek*] **2.** izazovan [~ *izrez na haljini*]; **smìono** *pril.* na smion način [~ *braniti*]; **smìonōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je smion; smjelost; **smjȅlo** *pril.* sa smjelošću; odvažno, hrabro, smiono; **smjȅlōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je smion; smionost

✧ *prasl.* i *stsl.* sъměti (*rus.* smet', *češ.* smíti) ≃ S(A)- + *měti ≃ *stvnjem.* muot: hrabrost, bijes

smláčiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* smlâčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smlâčen⟩ učiniti mlakim, postati mlak (o tekućini, ob. vodi koja je bila hladna) // **smlačívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smlàčujēm, *pril. sad.* smlàčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smlačiti

✧ S(A)- + *v.* mlak

smlátiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* smlâtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smlâćen⟩ dovesti mlaćenjem u konačno stanje, uništiti mlateći, *usp.* mlatiti // **smlaćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smlàćujēm, *pril. sad.* smlàćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smlatiti

✧ S(A)- + *v.* mlat, mlatiti

smlȁviti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smlȁvljen⟩ **1.** (koga, što) uništiti mlavljenjem; zdrobiti **2.** (koga) potući, poraziti [*smlavit ću te!*] // **smlavljívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smlàvljujēm, *pril. sad.* smlàvljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smlaviti

✧ S(A)- + *v.* mlaviti

smòčiti *svrš.* ⟨*prez.* smȍčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȍčen⟩ **1.** (što) natopiti tekućinom, učiniti mokrim, nakvasiti **2.** (se) postati mokar // **smòčnica** *ž*, *v.* ostava; **smôk** *m* **1.** *kulin.* masni začin **2.** *kulin. lokal.* meso, ob. dimljeno koje se priprema za zimsku prehranu

◈ *pr.* (nadimačko): **Smòčilac** (Nova Gradiška)

✧ S(A)- + *v.* mokar, močiti

smȍći (**smȍgnuti**) (što) *svrš.* ⟨*prez.* smȍgnēm, *pril. pr.* -nūvši/-āvši, *imp.* smȍgni, *prid. rad.* smȍgao/smȍgnuo⟩ domoći se, doći do čega nakon nastojanja // **smágati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȃžēm, *pril. sad.* smážūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smoći; **smȍgnuti** (što) *svrš.*, *v.* smoći

✧ S(A)- + *v.* moć, moći

Smȍdlaka, Josip (1869–1956), hrv. odvjetnik i političar; prvo pravaš, poč. 20. st. zagovornik politike »novoga kursa«, 1905. osnivač Hrvatske demokratske stranke; u Državi SHS i Kraljevini Jugoslaviji u diplomatskoj službi; od 1941. suradnik NOB, član ZAVNOH-a i AVNOJ-a, povjerenik za vanjske poslove u prvoj partizanskoj vladi (NKOJ, 1944), poslije 1945. ministar bez portfelja

smȍg *m ekol.* **1.** magla s visokim stupnjem onečišćenja od industrijskih emisija i automobilskih ispušnih plinova **2.** *meton.* zagađenje zraka proizvodima izgaranja △ ***fotokemijski*** ~ smog koji je nastao oksidacijom hidrougljika, nastali oksidansi su rezultat fotokemijskih reakcija različitih sastojaka atmosfere i ultraljubičastog zračenja Sunca // **smȍgovac** *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci⟩ *žarg.* dijete koje raste u

napučenom industrijskom gradu, koje ne živi na zraku i u prirodi, dijete koje udiše smog; **smȍgōvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* smogovac
✧ *engl.* ← sm(oke): dim + (f)og: magla

Smóje, Miljenko (1923–1995), hrv. novinar i književnik; pisao putopise, scenarije, reportaže i satire o zgodama i nezgodama čovjeka u suvremenom životu; napisao scenarije za kultne TV serije *Naše malo misto* i *Velo misto*, kronike dalmatinskog života u međuratnom i poratnom vremenu; stvorio legendarnu galeriju dalmatinskih likova i tipova ljudi

smòking *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ muško svečano popodnevno ili večernje jednoredno odijelo, ob. crne boje
✧ *engl.* smoking jacket: prvobitno odijelo za pušenje

smȍkovača[1] *ž bot.*, *v.* dudovac
✧ *v.* smokva

Smokòvīć *m* naselje (u blizini Zadra), 1029 stan. // **smokòvīćkī** *prid.* koji se odnosi na Smoković

smȍkv|a *ž* ⟨G *mn* -kāvā/-ī⟩ **1.** *bot.* **a.** voćka (*Ficus carica*) iz porodice dudova (*Moraceae*), raste u toplim krajevima; indžir **b.** plod te voćke **2.** *zool.* morska riba koštunjača (*Labrus bimaculatus*) iz porodice usnača (*Labridae*) // **smòkov** *prid.* koji je od smokve [~ *plod*; ~*a grana*]; smokvin △ ~ ***list (smokvin list)*** **1.** *lik.* ikonografski motiv koji prikriva stidna mjesta na tijelu **2.** *pren.* ono što služi prikrivanju; izlika; **smȍkovača**[2] *ž* rakija od smokve; **smȍkvār** *m* **1.** onaj koji uzgaja smokve **2.** *pren.* šeprtlja; **smokvárstvo** *sr agr.* uzgoj smokava; **smȍkvica** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od smokva u zn. stabla i ploda **2.** *zool.*, *v.* lumbrak; **smòkvīk** *m* ⟨G smokvíka, N *mn* smokvíci⟩ nasad (voćnjak) smokava; **smȍkvin** *prid.*, *v.* smokov
❖ *pr.* (nadimačko): **Smȍkvina** (180, Rijeka, Zagreb, Dubrovnik) ◇ *mikrotop.*: **Smokòvīk**, **Smȍkvica** ◇ *top.* (naselja): **Smȍkvica** (Pag, 59 stan.), **Smȍkvica Kȑmpotskā** (Crikvenica, 29 stan.)
✧ *prasl.* *smoky (*rus.* smókva, *polj.* smokwa) ← *got.* smakka (isprva: ukusno voće)

Smȍkvica *ž* naselje na otoku Korčuli, 1125 stan.

smȍl|a *ž* ⟨G *mn* smólā⟩ **1.** *bot.* biljni ljepljivi proizvod koji luče mnoge vrste drveća, osobito četinari [*fosilne ~e*; *melaminske ~e*] **2.** *pren. razg.* nevolja, nesreća [*imati ~u* biti onaj kojemu ništa ne uspijeva, kojemu nije uspjelo, kojemu ne ide od ruke] △ ***umjetne ~e*** *kem.* visokomolekularne supstancije proizvedene polimerizacijom organskih tvari ili iz prirodnih tvari koje služe kao osnove za plastične mase // **smȍlar** *m* onaj koji se bavi skupljanjem i preradom smole; **smȍlast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sliči na smolu, koji je poput smole; **smȍlav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sadrži u sebi smolu (o drvetu); **smòlinac** *m* ⟨G -īnca, N *mn* -īnci⟩ *geol.* vrsta smolaste, crne, staklaste stijene
❖ **Smȍljān** m. os. ime (narodno), *zast.*; isto: **Smólac** *zast.* ◇ *pr.* (od imena, nadimačka i etnici): **Smóje** (130, Split), **Smójić** (Zagreb, Zagorje), **Smòla** (120, Daruvar, Moslavina, Zagreb, *Z* Slavonija), **Smólac** (Garešnica, Grubišno Polje), **Smȍlāk** (Koprivnica, Međimurje), **Smȍlar** (Zagreb, Varaždin, Zabok), **Smòlčak** (Zagreb), **Smòlčec** (Vrbovec, Zagreb), **Smôlčič** (Vinkovci, Zagreb), **Smôlčić** (1360, 1620, Zagreb, Otočac, *I* Slavonija), **Smóle** (Zagreb, Split, Prigorje), **Smólec** (160, Zagreb, sjeverozapadna Hrvatska), **Smòlēj** (Samobor), **Smòlek** (140, Međimurje, Zagreb, Podravina), **Smolenìčkī** (Vukovar, Osijek), **Smólica** (110, Poreč, Istra, Primorje), **Smólić** (1030, Zadar, sred. Dalmacija, Nova Gradiška), **Smȍljak** (Karlovac, Ivanec, Zagreb, *I* Slavonija), **Smȍljān** (580, Zadar, Istra, Biograd Na Moru, Zagreb), **Smoljánac** (Nova Gradiška, *I* Slavonija, Posavina), **Smoljánec** (120, Novi Marof, Slavonija, Prigorje), **Smòljanić** (190, Podravska Slatina, Slavonija, Pula), **Smoljánović** (590, Omiš, Koprivnica, Kordun), **Smoljénović** (Dvor, Zagreb, Sisak), **Smóljić** (170, Trogir, sred. Dalmacija), **Smôljkić** (Đakovo, Baranja), **Smóljko** (150, Imotski, sred. Dalmacija, Dubrovnik), **Smóljo** (570, Sinj, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Smólka** (Đakovo, Sisak), **Smólko** (Dugo Selo, Turopolje), **Smólković** (250, Turopolje, Banovina, Međimurje), **Smòlović** (Zagreb, Delnice, Pula) ◇ *top.* (naselja): **Smólići** (Poreč, 49 stan.), **Smólonje** (Omiš, 105 stan.), **Smoljánac** (Korenica, 256 stan.), **Smoljánci** (Pula, 177 stan.), **Smoljánovci** (Požega, 26 stan.)
✧ *prasl.* *smola (*rus.* smolá, *polj.* smoła), *lit.* smela ≃ *srengl.* smolder: dim

smórac *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G smôrācā⟩ *meteor.* vjetar u sklopu cirkulacije kopno – more,

koji za stabilna vremena, osobito u toplo doba godine, puše na Jadranu tijekom dana s mora prema kopnu; maestral, zmorac
✧ S-(SA-) + *v.* more

smorzando (*izg.* smorzàndo) *pril. glazb.* agogička oznaka za postupno smanjivanje jačine tona do najtišeg pianissima; spojena s velikim ritardandom
✧ *tal.*

smòtati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȍtān⟩ **1.** (što) motajući sastaviti, složiti **2.** (koga) *pren.* **a.** pridobiti koga za što **b.** zavesti koga, učiniti da se tko zaljubi **3.** (se) **a.** saviti se kao u klupko; skutriti se **b.** zbuniti se // **smátati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smâtām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smotati; **smȍtak** *m* ⟨G -tka, N *mn* smȍci⟩ ono što je smotano, paketić dobiven omatanjem i povezan; zamotuljak; **smȍtān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ⟨*prid. trp.*⟩, *v.* smotati **2.** *pren. žarg.* koji je neprisebna ponašanja; smušen, zbunjen [~ *kao sajla* vrlo smotan]; **smȍtka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -tākā/-ī⟩ *zast.*, *v.* cigara (**1**); **smotúljak** *m* ⟨G -ljka, N *mn* -ljci, G smòtūljākā⟩ *dem.* od smotak
⬖ *pr.* (nadimačko): **Smòtalić** (Daruvar, Zagreb)
✧ S(A)- + *v.* motati

smòtriti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȍtren⟩ spaziti, opaziti, uočiti // **smátrati** *nesvrš.* ⟨*prez.* smâtrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) misliti, suditi o čemu, cijeniti **2.** (se) **a.** misliti o sebi, sam sebe držati čim/za što [*smatra se umjetnikom*] **b.** uživati glas, biti shvaćen, prihvaćen od drugih, drugi ga dȑže za što/čim [*smatra se vrlo prosječnim stručnjakom*]; **smȍtra** *ž* javno prikazivanje djelovanja, rada, običaja i sl., ob. u obliku mimohoda ili niza priredaba [*folklorna* ~]; **smȍtren** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ pažljiv, umjeren u iznošenju zahtjeva ili činjenica, uviđavan, obziran prema drugome; oprezan, *opr.* nesmotren; **smȍtrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je smotren, *opr.* nesmotrenost
✧ S(A)- + *v.* motriti

smòždíti (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȍžden⟩ smrskati, zdrobiti // **smoždívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smòžđujēm, *pril. sad.* smòžđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smoždíti
✧ S(A)- + *v.* mozak[1]

smráčiti *svrš.* ⟨*prez.* smrâčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smrâčen⟩ **1.** (što) učiniti mračnim; zamračiti **2.** (se) **a.** postati mračno [*nebo se smračilo*] **b.** *pren.* dobiti mračan izgled; namrgoditi se [*lice mu se smračilo*] // **smračívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smràčujēm, *pril. sad.* smràčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smračiti
✧ S(A)- + *v.* mrak

smrâd *m* ⟨N *mn* smrȁdovi⟩ **1.** neugodan podražaj organa njuha u najvećem intenzitetu; vrlo neugodan zadah **2.** *pren. razg. pejor.* vrlo loša, karakterno bezvrijedna osoba [*to je (jedan)* ~] // **smrâdan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je zahvaćen smradom **2.** smrdljiv (koji širi smrad) **3.** *pren. pejor.* nizak, bijedan, jadan [~ *postupak*; ~ *karakter (čovjeka)*]; **smràdara** *ž*, *v.* prljavica, smrad (2); **smrȁditi** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -đēnje⟩ **1.** širiti smrad **2.** izneređiti se; **smȑdan** *m*, *v.* smrdelj; **smȑdelj** *m* vrelo u baruštini; smrdan; **smȑditi** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *prid. rad.* smȑdio/smȑdila *ž*, *gl. im.* -đēnje⟩ činiti smrdljivim; **smȑdjeti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *prid. rad.* -dēći, *gl. im.* -đēnje⟩ **1.** (∅) širiti smrad **2.** (po čemu, čime) zaudarati [~ *po buđi*; ~ *po izmetu*; ~ *po truleži*]; **smȑdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji smrdi; **smȑdljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, G *mn* -ācā⟩ **1.** onaj koji smrdi **2.** *pren.* karakterno bezvrijedna osoba; **smȑdljīvčev** *prid.* koji pripada smrdljivcu; **smȑdljivica** *ž*, *v.* smrdljivac; **smȑdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je smrdljivo, što smrdi
⬖ *pr.* (nadimačka): **Smèrdel** (Rijeka, Zagreb, sred. Dalmacija), **Smèrdelj** (Karlovac, Zagreb), **Smȑdelj** (Dubrovnik, Zagreb) ◇ *mikrotop.* (u priobalju često ime uvala, prema smradu izbačene morske trave i algi): **Smȑdēća** (Silba), **Smàrdēće** i sl.; ◇ *hidronim.* (ob. vrela): **Smȑdalj** (zemljište, Gospić), **Smȑdan** (vrelo kod Gline, Šibenika, Knina), **Smrdánac** (Knin), **Smrdéčac** (kod Splita), **Smȑdelj** (Gospić, Slatina, Udbina), **Smȑdelje** (Bukovica), **Smȑdelji** (Split), **Smȑduša** (Split), **Smȑdēće Tòplice** (toplice i zaselak kod Klanjca u Zagorju) ◇ *top.* (naselje): **Smȑdelje** (Knin, 530 stan.)
✧ *prasl.* *smordъ, *smьrděti (*rus.* smerdét', *polj.* śmierdzieć), *lit.* smirdėti ≃ *lat.* merda: izmet

smȑča *ž* ⟨G *mn* smȓčā⟩ *bot. reg.*, *v.* smreka (**2**) // **smȑčevina** *ž reg.*, *v.* smrekovina
⬖ *pr.* (nadimačka): **Smȑček** (270, Bjelovar, Zagorje, Đurđevac) ◇ *top.*: **Smȑčevik**
✧ *v.* smreka

smŕčak *ž* ⟨G -čka, N *mn* -čci⟩ *bot.* rod jestivih gljiva (*Morchella*, *Mitrophora*), stožasta klobuka, isprepletenih rebrastim pregradama
✧ ≃ *v.* smreka

smȑčika *ž bot., v.* klek
✧ *v.* smreka

smȑdati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȑdān⟩ *žarg. ekspr.* **1.** (koga, se) upropastiti se suvišnim naporima, iscrpsti se, iscijediti se, onemoćati od pretjeranih napora ili drugih razloga koji su naglo ili kraće vrijeme snažno djelovali **2.** (što) upropastiti nestručnim ili nepažljivim rukovanjem [~ *stroj*; ~ *automobil*]
✧ S(A)- + *v.* mrdati

smȑdljika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* drvenasta biljka (*Pistacia terebinthus*) iz porodice *Anacardiaceae*, bočne su grane podjednako snažno razvijene kao i stablo; šib
✧ *v.* smrad, smrdjeti

smrdljívak *m* ⟨G -vka, N *mn* -vci, G smȑdljīvākā⟩ *bot.*, *v.* geranij
✧ *v.* smrad, smrdjeti

smȑdulja *ž bot.* biljka (*Bifora radians*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)
✧ *v.* smrad, smrdjeti

smrȅka *ž* ⟨G *mn* smrêkā⟩ *bot.* **1.** četinar (*Picea excelsa*) iz porodice borova (*Pinaceae*); homar **2.** zimzeleni grm (*Juniperus oxycearus*) iz porodice čempresa; cmreka, smrča, smrika, smrič, smrička, šmrika // **smrȅkov** *prid.* koji pripada smreki, koji je od smreke; **smrȅkovača** *ž* rakija od smreke; **smrȅkovina** *ž* smrekovo drvo kao građa; smrčevina
◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Cmrȅčāk** (150, Varaždin), **Cmrȅčkī** (Varaždin, Međimurje), **Cmrȅčnjāk** (200, Čakovec), **Smrȅčkī** (180, Zagreb, Zagorje, Kutina), **Smrȅkār** (280, Zagreb, Zagorje), **Smȑk** (Međimurje, Bjelovar, Zagreb), **Smȑke** (Zadar, Rijeka), **Smȑkić** (Zabok, Zagreb), **Smȑkulj** (100, Pregrada, Zagorje) ◇ *mikrotop.*: **Cmrȍk**, **Cmréčak**, **Smríkovac** i sl. ◇ *top.* (naselja): **Smréčje** (Čabar, 105 stan.), **Smrȅkāri** (Čabar, 21 stan.)
✧ *prasl.* *smerka (*ukr.* smeréka, *češ.* smrek) ≃ *armen.* mayr

smrȉč *m bot.*, *v.* smreka (**2**)

smrȉčka *ž bot.*, *v.* smreka (**2**)

smȑknuti se *svrš.* ⟨*prez.* -ēm se, *pril. pr.* -nūvši/-āvši se, *prid. trp.* smȑknūt⟩ **1.** gubiti dnevno svjetlo, prelaziti u večer **2.** namrštiti se, namrgoditi se // **smrkávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* smȑkāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smrknuti se; **smrknúće** *sr rij. neob.* sumrak; **smȑknūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije raspoložen; mrzovoljan, mrk; **smȑknūto** *pril.* na smrknut način; ljutito, prijeteći; **smȑknūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga što je ili onoga koji je smrknut
✧ S(A)- + *v.* mrak, mrk

smȑmljati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* smȑmljao⟩, *v.* promrmljati
✧ S(A)- + *v.* mrmljati

smŕsiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* smȓsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȓšen⟩ **1.** zamrsiti, zaplesti **2.** *pren.* izgovoriti nešto nerazumljivo i ob. mrzovoljno i preko volje; promrsiti // **smrsívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȑsujēm, *pril. sad.* smȑsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smrsiti
✧ S(A)- + *v.* mrs, mrsiti

smŕskati *svrš.* ⟨*prez.* smȓskām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȓskān⟩ **1.** (što) razbiti u komade; smrviti **2.** (se) razbiti se u komade // **smrskávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȑskāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smrskati

smȑšaviti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* smȑšavio⟩ učiniti mršavim // **smȑšavjeti** *svrš.* ⟨*prez.* smȑšavīm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* smȑšavio/smȑšavjela *ž*⟩ postati mršav; omršaviti; oslabiti
✧ S(A)- + *v.* mršav, mršavjeti

smȓt *ž* ⟨I -i/smȑću, G *mn* smȑtī⟩ **1.** konačan prestanak životnih funkcija organizma i takvo stanje organizma; prestanak života [*patološka* ~] **2.** *pren.* **a.** propast, uništenje čega; umrće **b.** osjećaj velike neugode [~ *mi je kad se sjetim*] △ ***biološka*** ~ *med.* stanje organizma kada odumiru sva tkiva i organi u tijelu; ***klinička*** ~ *med.* stanje organizma u kojem funkcioniraju samo disanje i optok krvi; ***prividna*** ~ *med.* stanje kratkotrajne smrti u kojoj su vitalne funkcije svedene na minimum s najdužim trajanjem 48 sati; zamrlost; ***slatka*** ~ *razg.* smrt koja nastupa u spolnom aktu // **smȑca** *ž dem.* od smrt; **smȑt|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji se odnosi na smrt **2.** koji po svojoj prirodi mora umrijeti, koji ne živi vječno [~*an stvor*], *opr.* besmrtan △ ~***na kazna*** *pravn.* najteža sudska sankcija koja se izvršava lišavanjem života osuđenika; **smȑtnica** *ž*, *v.* smrtnik; **smȑtničkī** *prid.* koji se odnosi na smrtnike; **smȑtnički** *pril.* kao smrtnik, na način smrtnika; **smȑtnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩

onaj koji je smrtan, *opr.* besmrtnik; **smȑtno** *pril.* **1.** sa smrću kao posljedicom [~ *stradati*] **2.** *pren.* silno, žestoko [~ *zaljubljen*]; **smȑtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je smrtan **2.** broj umrlih na određenom području u određenom razdoblju prema broju stanovnika; mortalitet [*visoka/niska* ~; *velika/mala* ~]; **smrtóvnica** *ž* **1.** *admin.* službena potvrda o smrti; umrlica **2.** tiskana objava o smrti u uobičajenom grafičkom obliku (okvir itd.); osmrtnica, partecetl

♦ *pr.* (nadimačko): **Smȑtić** (Međimurje, Đurđevac)

✧ *prasl.* *sъmьrtь (*stsl.* sъmrьtь, *rus.* smert', *polj.* śmierć), *lit.* mirtis ← *ie.* *mrtis (*lat.* mors, *skr.* mrti-)

smrtònos|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji donosi smrt [~*na bolest*] **2.** *pren.* koji je koban; ubitačan [~*na odluka*] // **smrtònosno** *pril.* na smrtonosan način, noseći smrt; **smrtònosnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je smrtonosno

✧ *v.* smrt + *v.* nositi

smȑviti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* smȑvīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȑvljen⟩ pretvoriti u mrve, zdrobiti, smrskati

✧ S(A)- + *v.* mrva, mrviti

smȑznuti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* smȑznēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* smȑznūt⟩ **1.** (što) *razg.*, *v.* zalediti **2.** (se) **a.** pretvoriti se u led; zalediti se, slediti se **b.** *razg.* prozepsti, promrznuti **c.** umrijeti od velike hladnoće **3.** (se) *pren.* ostati ukočen od straha, treme, neugodne situacije ili neugodnog iznenađenja i sl. [*što si se smrznuo, upoznaj se s djevojkom*] // **smrzávānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* smrzavati **2.** spuštanje temperature nekom tijelu niže od ledišta △ ***duboko*** ~ postupak brzog hlađenja (hrane) na o. -30 °C i održavanje na toj temperaturi radi konzerviranja; **smrzávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȑzāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smrznuti; **smȑzavica** *ž* smrznuto stanje prirode; **smŕzle** *m* ⟨G -ē, D L -i⟩ *reg. žarg.* plašljivac (npr. pred djevojkama), onaj koji se smrzne od straha kad se nađe u situacijama koje traže snalaženje u konvencionalnom ponašanju i društvenoj rutini; **smȑznūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji se smrzao, svojstvo onoga što se smrzlo; **smȑzotina** *ž*, *v.* ozeblina

♦ *pr.* (nadimačko): **Smȑzlić** (130, Slunj, Pokuplje, Podravina), **Zmȑzlī** (Slavonski Brod, Nova Gradiška)

✧ S(A)- + *v.* mraz, mrznuti

SMS *krat. tehn.* poruka do 160 znakova koja se može razmjenjivati u GSM mreži

✧ *engl.* Short Message Service

SMTP *krat. int.* protokol unutar TCP/IP protokola koji služi za slanje elektroničke pošte po mreži, *usp.* POP

✧ *engl.* Simple Mail Transfer Protocol

smúcati se *nesvrš.* ⟨*prez.* smûcām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* skitati se, klatariti se, povlačiti se (po ulicama i sl.) // **smúcalo** *sr* (*m*) onaj koji se smuca; lutalica, skitnica

✧ *ekspr.* ≃ *v.* smuk

smȕčiti se (komu) *svrš.* ⟨*prez.* smȕčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* smȕčio se⟩ **1.** osjetiti mučninu od jela, pića, ljuljanja broda i sl., često s potrebom za povraćanjem **2.** *pren.* dodijati, popeti se na glavu kome do nepodnošljivosti [*smučilo mi se od te priče*; *čovjeku se smuči* svaki čovjek (ljudi u zn. neimenovanog subjekta) osjeti mučninu od toga]

✧ S(A)- + *v.* muka

smȕćkati, *v.* smutiti

smúditi (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -đēnje⟩ plamenom paliti vanjsku površinu čega namjerno ili slučajno (čekinje zaklana praseta po nekim lokalnim običajima, dlake na ruci kad se radi uz vatru itd.)

♦ *pr.* (nadimačka): **Smóde** (Zagreb, Našice), **Smòdej** (Valpovo, Krk), **Smòdek** (Varaždin, Ivanec), **Smòdila** (Zagreb, Zagorje), **Smòdiš** (Zagreb, Orahovica, Vis), **Smòdlaka** (220, Solin, Klis, sred. Dalmacija), **Smûd** (Zabok, Zagreb), **Smúda** (Slavonski Brod), **Smúdić** (Virovitica, *I* Slavonija), **Smȕdilo**

✧ *prasl.* *smǫditi (*slov.* smoditi, *stčeš.* smudit)

smȕdnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.*, *v.* pukovica

✧ *v.* smuditi

smȕdut *m zool.*, *v.* brancin

smûđ *m* ⟨N *mn* smȕđevi⟩ *zool.* slatkovodna riba (*Lucioperca sandra* ili *Stizostedion lucioperca*) iz porodice grgeča; fogoš, šilj

♦ *pr.* (nadimačka): **Smûđ** (100, Sisak, Čazma, Zagreb, Kutina), **Smȕđa** (Knin, Zagreb)

✧ ? *v.* smuditi (zbog boje)

smûk *m* ⟨N *mn* smȕkovi⟩ *zool.* rod neotrovnih zmija (*Coronella*) iz porodice guževa; smukulja

✧ *prasl.* *smukъ ≃ *smykati: gmizati, klizati se (*rus.* smýkat', *polj.* smykać)

smȕk *m sport* spuštanje niz padinu na skijama // **smȕčānje** *sr zast.* (+ *srp.*) skijanje; **smȕčke** *ž mn zast.* skije

✦ *pr.* (nadimačko): **Smȕk** (Pula, Kutina, Vinkovci), **Smùkavić** (Karlovac, Ozalj)

smùljati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* smùljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȕljān⟩ *pejor.* **1.** dobiti muljanjem; izmuljati, *usp.* muljati **2.** *pren.* napraviti ili izvesti površno i loše [~ *test*] **3.** *žarg.* prevariti, prijeći

✧ S(A)- + *v.* mulj, muljati

smùnđati (što) *svrš. razg.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȕnđān⟩ reći nešto nerazumljivo // **smunđávati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smùnđāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smunđati

✧ *ekspr.*

smȗšen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** nesuvisao **2.** smeten, zbunjen, rastresen // **smȗšenica** *ž*, *v.* smušenik; **smȗšenīk** *m* ⟨N *mn* smȗšenīci⟩, *v.* smušenjak; **smȗšeno** *pril.* na smušen način, sa smušenošću; **smȗšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili osobina onoga koji je smušen; **smušènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na smušenjake; **smušènjāčki** *pril.* kao smušenjak, na način smušenjaka; **smušènjāk** *m* ⟨G smušenjáka, N *mn* smušenjáci⟩ onaj koji je smušen; smušenik; **smušenjàkinja** *ž*, *v.* smušenjak; **smušenjáštvo** *sr* stanje smušenjaka, smušenost (ob. kao trajnije stanje ili pojava)

✧ S(A)- + *v.* muha

smútiti *svrš.* ⟨*prez.* smȗtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* smȗćen⟩ **1.** (što) izraditi muteći [~ *smjesu za kolač*] **2.** (koga) *pren.* pomutiti, uzbuniti **3.** (se) **a.** zbuniti se **b.** postati mutan; zamutiti se **4.** (što) *razg.* spretnim postupkom nešto dobiti što nije bilo sigurno ili zasluženo [~ *novac*; ~ *dopust*]; izvući, izmuvati, iskamčiti // **smȗćen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ⟨*prid. trp.* od smutiti⟩ **2.** jako zbunjen, smušen, izbezumljen [*bogumili su objekt nesporazuma u redovima stručnjaka ~ih proturječnim dokumentima i metafizikom stećaka*]; **smȗćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je smućen; **smućívati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* smùćujēm, *pril. sad.* smùćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smutiti; **smȕćkati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* smȕćkān⟩ **1.** tresenjem uzburkati tekućinu u boci i sl. **2.** *pren. razg.* nešto napraviti na brzinu i loše; **smućkávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* smȕćkāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* smućkati; **smȕtica** *ž* piće od vina i svježeg kozjeg mlijeka; **smùtljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji unosi smutnju; **smùtljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji unosi smutnju; spletkar, intrigant; **smùtljivčev** *prid.* koji pripada smutljivcu; **smùtljivica** *ž*, *v.* smutljivac; **smútnj|a** *ž* **1.** zametanje svađe, neslaganja ili nesporazuma; spletkarenje, intrigiranje **2.** zbunjenost, smetenost, pometnja

✧ S(A)- + *v.* mutiti

Sn *kem.* simbol za element kositar

snàbdjeti *svrš.* ⟨*prez.* snȁbdijēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* snabdjèven⟩ opskrbiti, *v.* // **snabdijévati** *nesvrš.* ⟨*prez.* snàbdijēvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* snabdjeti

✧ *prasl.* i *stsl.* sъnabъděti (*rus.* snabdít', *češ.* snábděti: opažati) ≃ S(A)- + NA- + *v.* bdjeti

<u>**snack bar**</u> (*izg.* snȅk bȃr) *m razg.* manji restoran ili bife gdje se može što na brzinu pojesti; zalogajnica

✧ *engl.*

snȃći *svrš.* ⟨*prez.* snȃđēm, *pril. pr.* snȁšāvši, *imp.* snáđi, *prid. rad.* snȁšao⟩ **1.** (koga) zadesiti, stići [*snašla ga nevolja*] **2.** (se) prilagoditi se novom stanju i prilikama, znati izvući se iz poteškoća [*dobro se snašao*], *usp.* snalaziti // **snàlaziti** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* -ažēnje⟩ **1.** *v.* snaći **2.** nositi se s teškoćama svakodnevnog života, prometati se, spodbijati se, okretati se (kojekako); **snalàžljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se dobro snalazi, koji nalazi rješenja i izlaze u raznim prilikama i situacijama, spretan u rješavanju problema; **snalàžljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ *razg. fam.* onaj koji je snalažljiv, za kojeg je sigurno da će se snaći, za kojeg se ne treba bojati [~ *je to (bez brige budite)*]; **snalàžljivica** *ž*, *v.* snalažljivac; **snalàžljivo** *pril.* na snalažljiv način; domišljato, spretno; **snalàžljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je snalažljiv

✧ S(A)- + *v.* naći

sná|ga *ž* ⟨D L snázi, G *mn* -ā⟩ **1.** opće dobro stanje koje daje punu mogućnost obavljanja fizičkog i duševnog rada [*biti u (najboljoj, punoj) ~zi* biti zdrav i jak, biti u dobroj kondiciji]; jačina, *opr.* slabost **2.** *pren.* **a.** *pol. razg.* frakcija [*imati destabilizirajuće ~ge*] **b.** čimbenik sile [*policijske ~ge*; *~ge otpora*] **3.** *fiz.* brzina prijenosa energije, jedinica W

(vat, omjer energije i vremena) [*maksimalna ~ga*] △ **faktor ~ge** *fiz.* omjer djelatne i prividne snage izmjenične struje; **konjska ~ga**, *v.* konj (4b); **mala ~ga** *razg. arh.* prolazna tjelesna slabost, malaksalost, klonuće [*uhvatila me mala ~ga*]; **mlada, nova ~ga** mladi, novi ljudi; **motorna ~ga** pokretna sila; **ravnoteža ~ga** izraz kojim se definira stanje približne izjednačenosti političkih, gospodarskih i prije svega vojnih potencijala // **snàgātor (snagâtor)** *m žarg.* onaj koji postiže fizičkom snagom ono što se postiže tehnikom i znanjem; **snàgātorica** *ž*, *v.* snagator; **snàgātorskī** *prid.* koji se odnosi na snagatore; **snàgātorski** *pril.* kao snagator, na način snagatora; **snážan** *prid.* ⟨*odr.* snâžnī⟩ **1.** moćan, jak **2.** *pren.* izražajan, uvjerljiv [~ *opis*; ~ *argument*]; **snážiti** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* snâžīm, *pril. sad.* -žēći, *gl. im.* -žēnje⟩ **1.** davati snagu, osnaživati; krijepiti **2.** *rij. reg.* čistiti (staju); **snâžno** *pril.* na snažan način, sa snagom

✧ *prasl.* *snaga (*rus.* snága, *polj.* snaga: ures)

snàh|a *ž* ⟨D L snàsi/-i, G *mn* snáhā⟩ **1.** sinovljeva (i unukova) žena **2.** bratova žena; šogorica, nevjesta // **snáša** *ž* žena sa sela

✧ *prasl.* i *stsl.* *snъxa (*rus.* snoxá, *polj.* synowa: zka) ← *ie.* *snusos (*lat.* nurus, *grč.* nyós)

snȁjp *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *sport* sportska jedrilica

✧ *engl.* snipe

snàjper *m vojn. lov.* **1.** puška s optičkim instrumentom za precizno gađanje **2.** *meton.* snajperist // **snajpèrist (snajperȉst)** *m* onaj koji gađa iz snajpera, specijalist za gađanje snajperom; **snajpèristica (snajpèristkinja)** *ž*, *v.* snajperist; **snajperȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na snajperiste; **snajperȉstički** *pril.* kao snajperist, na način snajperista; **snàjperskī** *prid.* koji je dio, koji se odnosi na snajper [~ *dalekozor*]; **snajpírati** *dv.* ⟨*prez.* snàjpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *rij.* pucati na koga snajperom koristeći skrovito mjesto, iz zasjede

✧ *engl.* sniper

snàlaziti, *v.* snaći

snȁst *m pom.* jarbolje s oputom, a u jedrenjaka i s jedriljem, oprema broda potrebna za jedrenje; takelaža

✧ *rus.* snast'

snȁtriti, *v.* san (I)

snèbiti se *svrš.* ⟨*prez.* snèbijēm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* snèbio se⟩, *v.* snebivati se // **snebívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* snèbīvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ pretjerano se ili namješteno čuditi, iščuđavati se, skandalizirati se

✧ S(A)- + *v.* ne + *v.* biti[1]

snèkar *m* ⟨G -kra, N *mn* -kri⟩ *pov. pom.* vikinški brod od 10. do 13. st., sa zmijolikim ukrasom na pramcu

✧ *stnord.* snökkr

snȅk-bâr *m*, *v.* snack bar

snȅn, *v.* san (I)

snerúke *pril. razg.* po strani od smjera kretanja, izvan predviđena puta u obavljanju poslova, predaleko, na nezgodnom mjestu, izvan ruke [(uz *gl.* biti) *bilo mi je ~*], *opr.* sruke, usput

✧ S(A)- + *v.* ne + *v.* ruka

snevesèliti se *svrš.* ⟨*prez.* snevèselīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* snevesèlio se⟩ postati neveseo, rastužiti se // **sneveseljívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* snevesèljujēm se, *pril. sad.* snevesèljujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sneveseliti se

✧ S(A)- + *v.* ne + *v.* veseo

snȉfati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* **1. a.** udisati drogu kroz nos **b.** udisati bilo kakvo opojno sredstvo (ljepilo i sl.) **2.** općenito mirisati, njušiti kakav jak miris // **snȉfer** *m* **1.** *žarg.* onaj koji drogu udiše kroz nos **2.** *farm.* inhalacijska droga

✧ *engl.* sniff

snijêg *m* ⟨N *mn* snjȅgovi/snijêzi *knjiš. poet.*⟩ **1.** *meteor.* kruta oborina, u obliku pojedinačnih ledenih kristala ili udruženih u pahulje, koja pada iz oblaka [*vlažan ~*; *mokar ~*; *suh ~*; *zrnat ~*] **2.** *kulin.* tučeni bjelanjak za kolače **3.** ob. u: [~ *na ekranu* smetnja] △ **granica ~a** **1.** klimatska granica, najniža visina kontinuiranog snježnog pokrivača u visokim planinama tijekom ljeta **2.** orografska granica, najniža je visina na kojoj izolirane krpe snijega (zaštićene od kopnjenja orografskim uvjetima) ljeti ostaju na tlu; **pravljenje ~a** stvaranje umjetnog snijega pomoću snježnih topova; **vječni ~** snijeg na visokim planinama koji nikad ne kopni; **zrnati ~** vrlo sitne, neprozirne i bijele čestice promjera manjeg od 1 mm koje padaju iz oblaka; **žuti ~** snijeg koji sadrži čestice prašine ili pijeska koji mogu potjecati iz vrlo dalekih predjela // **snijéžak** *m* ⟨G snijéška, N *mn* -šci, G snijêžākā⟩ *dem.* od snijeg; **snijéžiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) snijéžī, *pril. sad.* -žēći, *gl. im.* -žēnje⟩

padati (o snijegu); **snijéžnica** (**snjȅžanica**) *ž* **1.** oborinska voda nastala od otopljena snijega **2.** jama u koju smetovi zimi nanesu snijeg koji se zadrži preko ljeta i topi za napajanje stoke i druge potrebe **3.** biljka bijeloga cvijeta koja izrasta pod snijegom već pred proljeće; **snjégović** *m* oblik čovjeka napravljen od snijega; snješko (Snješko); **snjȅško** *m*, *usp.* snjegović (kao *hip.* imena Snješko Bijelić); **snjȅž|an** *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ **1.** koji je od snijega [*~ni nanosi*] **2.** koji je pokriven snijegom [*~ni krajolik*] **3.** koji je pun snijega, koji donosi snijeg [*~ni oblak*] △ *~**na pahulja*** nakupina snježnih kristala, može biti promjera i nekoliko cm; *~**ni top*** *tehn.* uređaj za pravljenje umjetnoga snijega na skijalištima; *~**no ništavilo*** optička pojava, osobito u polarnim predjelima, kad se motritelju čini da je uronjen u jednoličnu blješteću masu tako da nestaje kontrast između neba i tla, a ne razaznaju se predmeti ni oblaci pa je izgubljen svaki osjećaj za dubinu prostora i orijentaciju; **snjȅžnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ **1.** snježno smrznuto grumenje na unutrašnjim vodama **2.** vječni snijeg, snježni led

◈ **Snjȅžana** ž. os. ime, *usp.* Nives (← *tal.*); *hip.*: **Snjȅška**, **Žȁna** ◇ *pr.* (nadimačka i od imena): **Snjȅžana** (sred. Dalmacija) ◇ *top. mikrotop.*: **Snijéžnica** (pećina s vodom kod Gospića), **Snjȅžnica** (Dalmacja), **Šnjȅžnica** (izvor, Senj)

✧ *prasl.* i *stsl.* sněgъ (*rus.* sneg, *polj.* śnieg), *lit.* sniegas ← *ie.* *snoyg^wh^os (*lat.* nix, *grč.* nípha)

snijêt *ž bot.* **1.** gljivična bolest bilja [*mjehurasta ~ kukuruza*; *tvrda ~ ječma*; *prugasta ~ raži*] **2.** red parazitskih gljiva (*Ustilaginales*) iz porodice stapčara, žive pretežno na višem bilju (npr. kukuruzna s., ražena glavnica, uzrokuju velike štete na žitaricama) // **snjètljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je zahvatila snijet; glavničav; **snjètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je snjetljivo

✧ *prasl.* *snětь (*rus.* snit': *aegopodium podagraria*, polj. śnieć)

snijêti, *v.* snositi

snímati *nesvrš.* ⟨*prez.* snîmām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje, *prid. trp.* snîmān⟩ **1.** (koga, što) različitim elektronskim pomagalima i tehnikama bilježiti sliku i ton [*~ fotoaparatom*; *~ magnetofonom*; *~ film*; *~ videokamerom*] **2.** (∅) baviti se snimanjem kao profesijom [*snima za film*] **3.** (što) **a.** uzimati podatke koji će se kasnije stručno obraditi [*~ situaciju na terenu*] **b.** *žarg.* opažati, motriti [*snimam ženske*] **4.** *zast. arh.* skidati [*snimanje s križa*] // **snȉmak** *m* ⟨G snîmka, N *mn* snîmci⟩ *razg.* snimka; **snìmatelj** *m* onaj koji po zanimanju snima [*filmski ~*; *televizijski ~*]; **snìmateljskī** *prid.* koji se odnosi na snimatelje; **snìmateljski** *pril.* kao snimatelj, na način snimatelja; **snímiti** *svrš.* ⟨*prez.* snîmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* snîmljen⟩, *v.* snimati; **snîmka** *ž* ⟨D L -mci, G *mn* snȉmākā/-ī⟩ *tehn.* **1.** fotografija **2.** (+ *potenc.*) različitim tehnikama dobivena statička vizualna informacija [*rendgenska ~*] **3.** raznim tehnikama zabilježena slika ili ton kao vizualna ili akustička informacija [*televizijska ~*; *magnetoskopska ~*; *~ opere*; *~ melodije*]

✧ S(A)- + *v.* imati

snishòdljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pretjerano ponizan, koji se ulaguje, koji se dodvorava // **snishòdljivo** *pril.* ponizno, ulagivački, udvorički; **snishòdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je snishodljiv ili svojstvo onoga što je snishodljivo

✧ S(A)- + *v.* niz + *v.* hod, hoditi

snȉti, *v.* san (I)

snívati, *v.* san (I)

snízati *svrš.* ⟨*prez.* snîžēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* snîzān⟩ staviti što u niz; složiti

✧ S(A)- + *v.* niz, nizati

snízíti *svrš.* ⟨*prez.* snîzīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* snîžen⟩ **1.** (što) učiniti da što bude niže [*~ cijene*] **2.** (se) postati niži // **snìzilica** *ž glazb.* predznak kojim se ton snizuje za polustupanj; **snizívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* snìzujēm, *pril. sad.* snìzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sniziti, snižavati; **snižávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* snìžāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sniziti, snizivati; **sniženj|e** *sr* spuštanje razine, prelazak s veće visine na manju [*~e cijena*; *~e razine mora*; *došlo je do ~a* snizilo se, sniženo je]

✧ S(A)- + *v.* nizak

snȍb *m* ⟨N *mn* snòbovi⟩ onaj koji se bez potrebne otmjenosti i upućenosti nastoji ponašati i prikazati u javnosti na način pripadnika društvene, intelektualne elite // **snobìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** ponašanje i ukupnost osobina snoba, snobovstvo; izvještačenost u manirama, usiljeno imitiranje elite **2.** pojedinačan postupak ili čin snoba; **snòbovskī** *prid.* koji se odnosi

na snobizam i snobove; **snòbovski** *pril.* kao snob, na način snoba
✧ *engl.* krajem 18. st. nadimak za postolarova šegrta, potom građanin koji pripada nižoj klasi i nije dobro odgojen ← *lat.* s(ine) nob(ilitate): bez plemenitosti

snòćati se *svrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) snòćā se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* (*3. l. jd*) snòćalo se⟩ *ekspr.* *knjiš.* prijeći iz dana u noć (za čas kad »padne noć«), kad zanoća
✧ S(A)- + *v.* noć

snòhvatica *ž ekspr.* **1.** polusan **2.** *meton.* ono što se javlja u polusnu, nejasno priviđenje
✧ *v.* san + *v.* hvatati

snòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik onome što se događa u snu, koji je kao sanjan, nalik snu
✧ *v.* san + *v.* lik

snoopy (*izg.* snȕpi) *m* **1.** (Snoopy) *film.* ime psa iz crtanog filma Charlieja Browna **2.** *žarg.* onaj koji svuda njuška, koji želi sve saznati, koji zagleda da bi što više saznao; njuškalo
✧ *engl.* Snoopy ≃ snoop: njuškati, *v.* snupi

snȍp *m* ⟨N *mn* snòpovi, *zb.* snȍplje⟩ veći broj zajedno povezanih ili svezanih istovrsnih predmeta [~ *prućа*; ~ *novčanica*]; svežanj, bunt △ ~ ***pravaca*** *mat.* skup svih pravaca u prostoru koji prolaze jednom zajedničkom točkom; ~ ***ravnina*** *mat.* skup svih ravnina koje prolaze jednom zajedničkom točkom; ~ ***svjetla*** koncentrirane zrake svjetla iz jakog izvora (reflektora i sl.) // **snȍplje** *sr zb.*, *v.* snop
✧ *prasl.* i *stsl.* *snopъ (*rus.* i, *polj.* snop) ≃ *stvnjem.* snuaba: veza

snòsiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* snȍsīm, *pril. sad.* snȍsēći, *gl. im.* snȍšēnje⟩ **1.** nositi s nekog mjesta koje je gore na neko mjesto koje je dolje, u nekom za to potrebnom trajanju [~ *pokućstvo s drugog kata na prvi*], *usp.* snijeti (**1**) **2.** biti onaj kojega se izravno što tiče // **sànijēti** *svrš.* ⟨*prez.* sanèsēm, *pril. pr.* -ēvši, *imp.* sanèsi, *prid. rad.* sȁnio⟩ snijeti (**1**); **sanòsiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sànosīm, *pril. sad.* sànosēći, *gl. im.* sànošēnje⟩, *v.* snijeti, sanijeti; **snijêti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* snèsēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* snèsen⟩ **1.** donijeti s višeg mjesta na niže; sanijeti **2.** *v.* nesti (o pticama) [*kokoš je snijela jaje*]; **snȍšāj** *m* ⟨N *mn* -i/-ajevi, G -ā/-jēvā⟩ **1.** *knjiš.* spolni odnos, spolni akt [*obaviti* ~]; koitus, odnošaj **2.** *zast.*, *v.* odnos (**2**); **snȍšljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima razumijevanja za drugoga; tolerantan, trpeljiv; **snȍšljivo** *pril.* na tolerantan način, tako da se može podnijeti; trpeljivo; **snȍšljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je snošljiv; tolerancija, trpeljivost
✧ S-(SA-) + *v.* nositi

snôubord *m*, *v.* snowboard

snòvati, *v.* san (I)

snòvid *m ekspr.* snoviđenje // **snòvidjeti se** *svrš.* ⟨*prez.* snòvidīm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. rad.* snòvidio se⟩, *v.* snoviđati se; **snovíđati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* snòvīđām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ prikazivati se u snu kome, pričinjati se, pojavljivati se kao utvara; **snòviđēnje** *sr* ono što se ukaže u snu; utvara, snovid
✧ *v.* san + *v.* vid, vidjeti

snowboard (*izg.* snôubord) *m sport* monoskija za vožnju po snijegu; nalik je na dasku za surfing
✧ *engl.*

snúbiti (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* snûbīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* snûbljen⟩ **1.** nagovarati, poticati na što **2.** *reg.* prositi djevojku // **snùbok** *m* ⟨V -oče, N *mn* -oci⟩ *reg.* onaj koji snubi; prosac
✧ *prasl.* *snubiti, *snǫbiti (*strus.* snubić, *stpolj.* snębić) ≃ *lat.* nubere: udati se (riječ snubok je u *hrv.* rusizam)

snȕpi *m*, *v.* snoopy

snȕždīti *svrš.* ⟨*prez.* snȕždīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* snȕžden⟩ **1.** (koga) učiniti koga potištenim, neraspoloženim **2.** (se) postati potišten, neraspoložen // **snȕžden** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je potišten; neveseo, tužan; **snȕždeno** *pril.* na snužden način, neraspoloženo, žalosno; **snȕždenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je snužden; **snužđívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* snȕžđujēm, *pril. sad.* snȕžđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* snuždīti
✧ S(A)- + *v.* nužda

snjȅgobrān *m* izgrađen ili montiran zaklon protiv snježnih nanosa
✧ *v.* snijeg + *v.* braniti

snjȅgomjēr *m meteor.* drvena letva dužine 1–3 m, sa centimetarskom podjelom, koja se postavlja na otvorenom terenu; mjerenje visine snijega provodi se u pravilu jednom dnevno (7 h) // **snjȅgomjēr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se odnosi na snjegomjer △ ~***na vaga*** *meteor.* vaga kojom se mjere uzorci snijega u svrhu određivanja njegove gustoće
✧ *v.* snijeg + *v.* mjera, mjeriti

snjégović, *v.* snijeg

snjȅgožder *m meteor. žarg.* vjetar karaktera fena, koji donosi naglo zatopljenje i brzo topljenje snijega (npr. činuk)
✧ *v.* snijeg + *v.* žderati

snjȅžnica *ž zool.* kokoš (*Lagopus*) iz porodice gnjetova, zimi joj perje pobijeli
✧ *v.* snijeg

Snjȅžnīk *m geogr.* planinski masiv u Gorskom kotaru, *SZ* od Risnjaka, vrh Veliki Snježnik (1506 m) // **snjȅžnīčkī** *prid.* koji se odnosi na Snježnik

sô (sôl) *m glazb.* u nizu slogova solmizacije naziv za peti ton, *usp.* g
✧ *lat.* sol(ve): razriješi

soap (*izg.* sòup) *m publ. žarg.* sapunska opera (TV-serija itd.), vrlo razvučena melodramska tvorevina, s mnogo iskonstruiranih zapleta i raspleta koji na duže vrijeme zaokupljanju široko gledateljstvo; trakavica, sapunica
✧ *engl.* soap opera

soaréja *ž razg.* večernje primanje po običajima višega društva u građanskom načinu života
✧ *fr.* soirée

Soares (*izg.* Suàreš), **Mario Alberto** (1924), portugalski političar, obnovitelj portugalske demokracije; sekretar Socijalističke stranke (1973–1980), predsjednik vlade (1976–1978) i (1983–1985), predsjednik Republike (1986–1996)

sȍb *m* ⟨N *mn* sòbovi⟩ *zool.* sjeverni jelen (*Rangifer tarandus*), preživač iz potporodice pravih jelena, živi u tundrama Europe i Azije; irvas // **sòbovsk|ī** *prid.* koji je od soba, koji se odnosi na soba i sobove [~*o meso*; ~*i rogovi*; ~*i trag*]
✧ *češ.*

sȍb|a *ž* ⟨G *mn* sôbā⟩ prostorija u stanu, kući ili zgradi namijenjena boravku, radu ili odmoru [*spavaća* ~; *bolnička* ~; *dnevna* ~; *radna* ~; ~ *broj deset*] // **sȍbār** *m*, *v.* sobarica; **sȍbarica** *ž* ona koja brine o sobi (postelji i garderobi) hotelskih gostiju ili onoga u čijoj je službi; **sȍbaričin** *prid.* koji pripada sobarici; **sobètina** *ž augm.* od soba; **sȍbica** *ž dem.* od soba △ ***djevojačka*** ~ sobica, ob. uz kuhinju, u stanovima i kućama nekadašnje gradnje u kojoj su nekoć spavale kućne pomoćnice; **sobíčak** *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G sòbīčākā⟩ *dem. pejor.* (+ *hip.*) od soba; **sȍbn|ī** *prid.* koji se odnosi na sobu i sobe [~*o pokućstvo*]
✧ *mađ.* szoba ← *srvnjem.* stube: grijana soba, peć

sóbet *m*, *v.* sohbet

sòbol *m* **1.** *zool.* životinja (*Mustela erminea*) iz porodice kuna, skupocjenog krzna; zerdav **2.** *meton.* krzno sobola, sobolovina
✧ *rus.* sóbolʼ

sobosl̀ikār *m* onaj koji boji i održava žbuku zidova; maler, pitur // **sobosl̀ikarskī** *prid.* koji se odnosi na soboslikare; **sobosl̀ikarski** *pril.* kao soboslikar, na način soboslikara
✧ *v.* soba + *v.* slika, slikar

sobránje *s rpol.* najviši organ vlasti u Makedoniji i Bugarskoj; skupština, parlament, sabor
✧ *mak.*

sȍc-ârt *m pov. umj.* pokret u sovjetskoj umjetnosti poststaljinističkog razdoblja (nastao o. 1972), ironično se odnosi prema ikonografiji i mitovima totalitarnog komunističkog društva; nazvan »socijalističkom« verzijom pop-arta (glavni predstavnici E. Bulatov, A. Kosolapov, L. Sokov i dr.)
✧ *konstr.*, *rus.*: socijalistička umjetnost

societas leonina (*izg.* socìetas leonína) lavlje društvo, prema Ezopu, društvo u kojem pojedinac za sebe uzima sve ne obazirući se na druge
✧ *lat.*

sȍcijāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji živi u zajednicama ili skupinama i nastoji se u njima obzirno i prikladno ponašati **2.** koji pripada ili koji se odnosi na život i međusobne odnose ljudi u društvu [~*na bijeda*; ~*ni dijalog*; ~*na medicina*] **3.** koji se voli kretati u društvu, sklapati prijateljstva; društven, druželjubiv, *opr.* asocijalan △ ~***na distanca*** *term.* različiti stupnjevi razumijevanja, prisnosti ili odbojnosti koja postoji između različitih društvenih grupa (od intimnosti do mržnje); ~***na država*** država koja svojim djelovanjem potiče i usmjerava gospodarski razvoj u smjeru socijalne zaštite što širih slojeva stanovništva; ~***na etika*** **1.** znanstvena disciplina koja se bavi socijalnim aspektom moralnih odnosa i moralnim obavezama pojedinca prema zajednici i zajednice prema pojedincu **2.** ponašanje pojedinca u društvu i odnosi društva prema pojedincu, te odnosi među društvenim grupacijama zasnovani na etičkim načelima; ~***na literatura*** *pov. knjiž.* pravac u književnosti prvih desetljeća 20. st. koji inzistira na negativnom opisivanju kapi-

talističkog društva i tendenciozno zastupa socijalističke ideje; vodeći predstavnik Maksim Gorki (1868–1936), u Hrvatskoj A. Cesarec; *~**na medicina*** disciplina koja se bavi proučavanjem i suzbijanjem socijalnih bolesti, uz pomoć zdravstvenog prosvjećivanja i podizanja zdravstvenog i kulturnog standarda stanovništva; *~**na politika*** društvena djelatnost koja sustavno poduzima odgovarajuće mjere radi zaštite životnog standarda što većeg broja ljudi; *~**na pomoć*** novčana potpora koja se dodjeljuje materijalno ugroženim pojedincima i obiteljima; *~**na psihologija** psih.* disciplina koja proučava ponašanje grupa u određenim društvenim situacijama, odnose među grupama i unutar njih; *~**na stigmatizacija** term.* fizička ili društvena osobina ili oznaka koja obezvređuje društveni identitet pojedinca tako da ga djelomično ili potpuno isključuje iz društva (nakaznost, kriminalna prošlost, vjerska ili nacionalna pripadnost i sl.); *~**ne bolesti*** naziv za bolesti koje nastaju uslijed loših životnih prilika (prehrane, higijene) kao što su kuga, tuberkuloza itd.; *~**ni mir*** stabilno stanje društva u kojem se iskrsli problemi rješavaju sporazumno ili demokratskom procedurom; *~**ni nauk Crkve** crkv.* skup načela i normi kojima Katolička crkva, počev od 19. st., nastupa u socijalnim pitanjima, donoseći smjernice za djelovanje vjernika u društvenom, gospodarskom i političkom životu; *~**ni nemiri*** stanje napetosti u društvu u kojem nezadovoljstvo pojedinih društvenih grupa i zahtjevi za promjenama prerastaju u masovne štrajkove, javne demonstracije; *~**ni rad*** struka čiji je primarni predmet rada način na koji se ljudske potrebe, osobne i skupne, mogu zadovoljiti u društvu; *~**no osiguranje*** pravno regulirani sustav materijalne zaštite i osiguranja građana u slučaju određenih socijalnih rizika (zdravstveno, mirovinsko, invalidsko osiguranje tijekom nezaposlenosti) [*biti na ~nom (osiguranju)* **a.** jedva preživljavati, živjeti od pomoći **b.** primati socijalnu potporu]; socijalno **// socijála** *ž razg.* **1.** socijalnost, socijalna politika **2.** *žarg.* siromaštvo, bijeda [*to je ~*]; **socijàlist (socijalȉst)** *m* **1.** onaj koji slijedi ili se bori za socijalizam **2.** član socijalističke stranke; **socijalȉstičk|ī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na socijaliste i na socijalizam △ ***Socijalistička internacionala** pol.* međunarodna organizacija koja okuplja socijalističke i socijaldemokratske stranke u svijetu; *~**i poredak**, v.* socijalizam (2); *~**i realizam** pov. ideol.* pravac u književnosti i drugim umjetnostima u SSSR-u, direktivno zasnovanom 1930-ih, nametnut i drugim zemljama pod njegovom dominacijom sve do 1980-ih; apologetski se odnosi prema vladajućem društvenom poretku te promiče optimistički pogled na svijet; pun je socijalnog naboja i ideološki je usmjeren; socrealizam; *~**o samoupravljanje** pov. ideol.* društveno-ekonomski i politički sustav koji se u FNRJ počeo uvoditi s radničkim savjetima 1950-ih, a proširen je i ozakonjen ustavom SFRJ-a iz 1974. te Zakonom o udruženom radu, 1976; **socijalȉstički** *pril.* kao socijalist, na način socijalista; **socijàlistkinja** *ž, v.* socijalist; **socijalizácija** *ž* **1.** proglašavanje privatne imovine državnom ili društvenom; eksproprijacija **2. a.** uključivanje pojedinca u društveni život **b.** proces prilagođavanja društvenim zahtjevima i normama [*~ djeteta*]; **socijalȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** projekt društva zasnovanog na socijalnoj pravednosti, na pravičnoj raspodjeli materijalnih i kulturnih dobara kao temeljnim vrijednostima **2.** *pol.* ideologija i pokret koji teži takvom društvu (međusobno se bitno razlikuju po političkim metodama u rasponu od demokratskih i reformističkih do revolucionarnih i nasilnih – u komunističkoj ideologiji zamišljen kao društvo s prednostima radničke klase i pravedne raspodjele prema radu, prijelazno razdoblje od kapitalizma prema komunizmu, tj. besklasnom društvu totalnog egalitarizma); socijalistički poredak **3.** *eufem.* društveno uređenje ostvareno pod vlašću komunističkih partija koje se zasniva na jednostranačkoj diktaturi i posvemašnjoj kontroli svih društvenih tokova te redukciji osobnih i građanskih sloboda; o. 1990. propao u Istočnoj i Jugoistočnoj Europi; **socijalizírati** *dv.* ⟨*prez.* socijalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što) provesti, provoditi socijalizaciju (**1**) **2.** (se) postati socijalan, *usp.* socijalizacija (**2**); **sȍcijālno** (I) *pril.* društveno, druželjubivo; **sȍcijālno** (II) *sr* ⟨G sȍcijalnōg(a)⟩ *žarg.* socijalno osiguranje, *v.* socijalan △; **socijálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je socijalan; svojstvo onoga što je socijalno, *opr.* asocijalnost; **sȍcijatīv** *m gram.* naziv za instrumental s prijedlogom *s*,

sa koji označuje društvo; komitativ; **sôcijus** *m rij. neob.* suradnik u zajedničkom poslu ili obrtu; drug, ortak
✧ *lat.* socialis ≃ socius: drug, pratilac

socijaldemokràcija *ž pol.* **1. a.** *pov.* politička ideologija koja je zagovarala miran, revolucionarni prijelaz društva iz kapitalizma u socijalizam, temeljen na ustanovljenoj političkoj proceduri **b.** danas, ideologija i program socijaldemokratskih i drugih umjereno lijevih stranaka; zalaganje za socijalnu pravdu i značajniju ulogu države u kreiranju socijalne i ekonomske politike **2.** ukupnost programa i djelovanja socijaldemokratskih stranaka i njezinih članova **//** **socijaldemòkrat** *m pol.* **1.** onaj koji slijedi ili se bori za socijaldemokraciju **2.** član socijaldemokratske stranke; **socijaldemòkratskī** *prid.* koji se odnosi na socijaldemokrate i socijaldemokraciju; **socijaldemòkratski** *pril.* kao socijaldemokrat, na način socijaldemokrata
✧ *njem.* Sozialdemokratie ≃ *v.* socijalan + *v.* demokracija

socinijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *kršć.* oblik unitarizma krajem 16. st. koji je racionalistički nijekao Trojstvo, božanstvo Isusa Krista i otkupljenje; podrijetlom iz Poljske, *usp.* unitarizam (2)
✧ *nlat.* Socinianus: koji pripada Socinusu (talijanski protestantski teolog L. Sozzini, 1525–1562) + -IZAM

SOCIO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na zajednicu, društvo [*sociologija*]
✧ *lat.* socius: drug, pratilac

sociobiològija *ž* istraživanje genetski uvjetovanoga razvoja socijalnog ponašanja i društvenih institucija
✧ SOCIO- + *v.* biologija

sociòlekt *m lingv.* oblik jezika kojim govori neka društvena skupina
✧ SOCIO- + *v.* (dija)lekt

sociolingvìstika *ž* ⟨D L -ici⟩ disciplina koja proučava odnose između ljudskog jezika, društva i kulture **//** **sociolìngvist** *m* onaj koji se bavi sociolingvistikom; **sociolingvìstičkī** *prid.* koji se odnosi na sociolingviste i sociolingvistiku
✧ SOCIO- + *v.* lingvistika

sociològija *ž* znanost o društvu u najširem smislu, o odnosima unutar društva te između pojedinca i društva; proučava stanja (činjenice) i kretanja (procese) u društvu; istražuje običaje, analizira strukture i institucije, te njihov učinak na pojedinca i mogućnosti pojedinca da na njih utječe; unutar sebe razvila posebne discipline [~ *kulture*; ~ *religije*; ~ *sela*; *industrijska* ~]; u svojoj ukupnosti znanost u kojoj društvo spoznaje samo sebe △ ~ ***bilja*** znanost o biljnim zajednicama; fitocenologija **//** **sociòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se profesionalno bavi sociologijom, koji je stekao kvalifikacije za obavljanje te profesije; **sociològījskī** *prid.* koji se odnosi na sociologiju kao znanstvenu disciplinu; **sociologìzam** *m* ⟨G -zma⟩ stav prema kojem su društvo i društveni zakoni determinantni za individualno djelovanje; **sociòlošk|ī** *prid.* koji se odnosi na sociologe i sociologiju [~*a škola*]; **sociòloški** *pril.* kao sociolog/sociologija, na način sociologa/sociologije; **sociòloškinja** *ž konstr. neob.*, *v.* sociolog
✧ SOCIO- + -LOGIJA

sociomètrija *ž* disciplina sociologije koja istražuje psihičke i socijalne odnose u malim društvenim skupinama
✧ SOCIO- + -METRIJA

sociòpat *m* onaj koji se asocijalno ponaša ili ima asocijalne karakterne crte
✧ SOCIO- + -PAT

socket (*izg.* sòket) *m inform. žarg.* mjesto na matičnoj ploči gdje se utiče procesor [~ *370*; ~ *A*]; utor, slot
✧ *engl.*

socrealìzam *m* ⟨G -zma⟩ *term. krat.* socijalistički realizam, *v.* socijalistički △ **//** **socreàlist** (**sociorealìst**) *m* onaj koji zastupa socrealizam; **socrealìstičkī** *prid.* koji se odnosi na socrealiste i socrealizam
✧ *v.* socijalan, socijalistički + *v.* realan, realizam

sȍčan, *v.* sok

sȍčivica *ž* **1.** *bot.*, *v.* leća[1] **2.** biljka koja ima plod srodan leći
✧ *v.* sočivo

sȍčīvo *sr arh. reg.* (+ *srp.*), *v.* leća[1]
✧ *prasl.* *sočivo (*rus.* sočívica, *češ.* čočka)

sód|a *ž* **1.** *kem.* natrijev karbonat Na_2CO_3 **2.** piće načinjeno od vode zasićene ugljičnim dioksidom [~*a-voda*; *malinovac sa ~om*; *viski sa ~om*] △ ***kaustična ~a*** *kem.* NaOH, natrijev hidroksid, *usp.* kaustifikacija; ***~a bikarbona*** *kem. farm.* sredstvo za smanjivanje kiselosti želučanog soka (antacid); ***~a-voda*** voda za piće umjetno zasićena ugljikovim dioksidom

// **sòdār** *m* ⟨G sodára⟩ *rij.* onaj koji proizvodi sodu (2); **sòdara** *ž rij.* radionica soda-vode
✧ *tal.* ← *srlat.* ← *arap.* suwwādah (vrsta biljke)
sȍdār *m meteor.* radar koji odašilje akustičke signale i prima ih nakon što su raspršeni u atmosferi; koristi se većinom za određivanje vertikalne raspodjele temperature u nižim slojevima atmosfere
✧ *engl.* so(und): zvuk + *v.* (ra)dar
sodòku *m* ⟨*indekl.*⟩ *pat.* zarazna bolest Dalekog istoka, prenosi se ugrizom štakora
✧ *egz.*
Sòdoma i Gòmora **1.** *bibl.* dva grada iz prve knjige *Starog zavjeta* (*Postanak* 18–19), zloglasna po raskalašenosti i protuprirodnom bludu, simboli pokvarenosti ljudskog roda; za kaznu Bog ih je uništio sumpornim ognjem i na njihovu mjestu ostalo je samo Mrtvo more **2.** *pren.* grešno, ozloglašeno, poročno, korumpirano mjesto, skupina ili organizacija **//** **sodòmija** *ž psih.* seksualna nastranost, osoba uživa u snošaju sa životinjama (većinom duševno zaostale, psihotične osobe); skotološtvo; **sodòmist (sodomȉst)** *m* onaj koji uživa u sodomiji; **sodòmistica** *ž*, *v.* sodomist; **sodomizírati** (koga) *dv.* ⟨*prez.* sodomìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti sodomiju nad kim (ob. u zn. svakog protuprirodnog seksualnog akta)
✧ *hebr.* sĕdom, ʿamorāh
sȍdula *ž bot.* biljka (*Symphytum officinale*) iz porodice oštrolista (*Boraginaceae*)
sòfa *ž* ⟨G *mn* sófā⟩ **1.** široka, tapecirana klupa s naslonom, pokrivena tkaninom ili kožom **2.** *isl.* uzdignuti prostor uz džamiju; na njemu se klanja ako nema mjesta u džamiji **3.** *reg.* **a.** trijem u vrtu, sjenica **b.** hodnik koji spaja dvije sobe u starinskim kućama; predvorje **//** **sòfica** *ž dem.* i *hip.* od sofa
✧ *tur.* ← *arap.* ṣuffā
sòfār *m* ⟨G sofára⟩ *pom.* način određivanja pozicije na otvorenom moru pomoću podvodne eksplozije i mjerenja vremena koliko je potrebno izazvanim valovima da stignu do tri poznata mjesta na obali
✧ *engl.* ← **so**und **f**ixing **a**nd **r**anging
Sòfija[1] ž. os. ime (svetačkoga podrijetla; ime se širi kultom rimske mučenice iz 2. st.); *hip.*: **Sòfka**, **Sóka** (uglavnom *pravosl.*), **Sȍnja** (← *rus.*), **Sósa** (Vojvodina), **Šófe** (Žumberak) ◊ *pr.*: **Sófić** (Turopolje, Pula, Makarska), **Sòfilić** (Sisak, Zagreb), **Sókić** (250, Nova Gradiška, Našice, Benkovac), **Sósa** (Zagreb, Split, Omiš), **Sósić** (Vinkovci, Zagreb, Rovinj)
✧ *grč.* Sophía ← sophía: mudrost, znanje
Sòfija[2] *ž* glavni grad Bugarske, 1.107.600 stan. ◈ *pr.*: **Šófić** (Slavonski Brod, Križevci, Vrbovec), **Šȍfkić** (Bjelovar, Kutina)
✧ nazvan po crkvi iz 6. st. posvećenoj Sv. Sofiji
sofìōn *m* ⟨G sofióna⟩ *geol.* izvor vodene pare i borne kiseline
✧ *tal.* soffione
sòfita *ž* **1.** *arhit.* svaka ploha koja odozgo omeđuje prostoriju, zatvarajući pogled prema stropu; ob. lagana konstrukcija (na strop ovješena ploča u muzejima, galerijama i sl.) **2.** gornji završetak kazališne scene koji prikazuje nebo, strop, krošnju i sl.
✧ *tal.* soffitto
sofìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** prividno logičan, namjerno izvučen ili iskonstruiran netočan zaključak **2.** sofisterija **//** **sòfist (sofȉst)** *m* **1.** *pov.* filozof i učitelj u antičko doba koji u središte svoga razmišljanja postavlja antropološki problem, relativizam ljudske spoznaje i ponašanja, skepticizam [*čovjek je mjera sviju stvari, koje jesu da jesu, koje nisu da nisu* (Protagora)] **2.** *razg.* čovjek koji izvrtanjem istine stvara krive zaključke; **sofistèrija** *ž pejor.* dokazivanje ili izlaganje misli koja sadrži sofizam; **sofistìcīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji zna mnogo o svijetu, o raznim oblastima znanja; iskusan **2.** koji je vrlo složen [*~i kompjuter*]; kompliciran **3.** koji je blizak ukusu profinjene osobe [*~a metoda*; *~i ukus*]; rafiniran, istančan; **sofisticírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* sofistìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** obraditi/obrađivati u znanstvenim terminima **2.** dati/davati određenim tehničkim ili metodološkim postupcima privid znanstvenosti (o temi ili predmetu koji su prethodno drukčije obrađeni ili prikazani ili nisu bili predmet podvrgavanja znanstvenoj metodi); **sofìstičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se odnosi na sofizam; varljiv, krivotvoren, cjepidlački; **sofìstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na sofiste i na sofistiku △ *~a škola* *pov.* grčka filozofska škola nastala u 5. st. pr. Kr. koju su vodili sofisti; **sofìstički** *pril.* kao sofist, na način sofista; **sofìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ namjerno izvrtanje istine i izvlačenje zaključaka na

osnovi prividnih dokaza pomoću sofizama
✧ *grč.* sóphisma; sophistḗs: mudrac; sophistḗrion: škola mudrovanja

Sòfoklo (o.496–o.405. pr. Kr.), drugi po redu od trojice klasika grčke tragedije (uz Eshila i Euripida); miljenik atenske publike, u dramskom natjecanju 18 puta dobio prvu nagradu; tragedije vezane uz sadržaj grčkih mitova (tebanski, trojanski i Heraklov ciklus); Sofoklovu tragediju *Kralj Edip* Aristotel u *Poetici* smatra savršenim modelom tragedije (*Ajaks*, *Antigona*, *Filoktet*, *Kralj Edip*, *Elektra*, *Edip na Kolonu*)

sofomànija *ž psih.* patološko isticanje osobne vlastite mudrosti i umanjivanje tuđe
✧ *grč.* sophós: mudar + -MANIJA

sȍfora *ž bot.*, ob. u: △ ***japanska*** ~ drvo pagoda (*Sophora japonica*), uzgaja se po parkovima i drvoredima

sȍfra *ž* ⟨G *mn* sôfrā/-ī⟩ *reg.* okrugli stol za kojim se jede sjedeći na jastucima
◈ *pr.* (nadimačko): **Sȍfrić** (Zagreb, Turopolje, Baranja)
✧ *tur.* ← *arap.* sufrä

soft (I) (*izg.* sȍft) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ **1.** koji je mekan, lagan [~ *margarin*] **2.** koji nije suviše jakih, kričavih boja // **soft** (II) (*izg.* sȍft) *m sport* vrsta obloge na stolnoteniskom reketu sastavljene od sloja spužvaste gume pokrivene slojem nazupčane gume
✧ *engl.*

sȍfta *m* ⟨N *mn* -e, G sôftā⟩ *isl.* učenik medrese, islamske vjerske škole
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Sȍfta** (Zagreb, *I* Slavonija, Novska), **Sȍftić** (200, Pula, Primorje, Zagreb, Sisak), **Sȍpta** (110, Zagreb, sred. Dalmacija, Đakovo), **Sȍptija** (Bjelovar, *Z* Slavonija)
✧ *tur.* ← *perz.* suçte, sūçte

softball (*izg.* sȍftbōl) *m sport* igra slična bejzbolu; igra se na manjem igralištu s nešto većom i mekanom loptom
✧ *engl.*

sȍftbōl *m*, *v.* softball

soft-core (*izg.* sȍft kôr) *m film.* pornografski film u kojem spolni odnos nije eksplicitno pokazan; soft porno, meki pornić, *opr.* hardcore
✧ *engl.*

sȍft pȍrno *m*, *v.* soft-core

Soft Rock (*izg.* sȍft rȍk) *m glazb.* podžanr rocka, karakterističan po jednostavnoj popmelodiji, raskošnom aranžmanu i produkciji
✧ *engl.*: meki rock

sȍftvēr *m inform.* opći naziv za programe i njemu pripadne podatke namijenjene za rad na računalima [*sistemski* ~; *aplikacijski* ~; *komunikacijski* ~]; programska oprema, programska podrška, *opr.* hardver, sklopovlje △ ***integrirani*** ~ *inform.* softver koji u jednom paketu sadrži više korisničkih programa s različitim namjenama (obrada riječi, upravljanje bazama podataka, proračunska tablica i sl.); ***sistemski*** ~ *inform.* zbirka programa i podataka koja sačinjava i odnosi se na operativni sustav // **softvèrāš** *m* ⟨G *mn* softverášā⟩ *žarg.* onaj koji izrađuje softver; **sȍftversk|ī** *prid.* koji se odnosi na softver ili mu pripada [~*i stručnjak*; ~*a tvrtka*] △ ~***a zaštita*** *inform.* zaštita od neovlaštenog kopiranja programa; ~***i alati*** *inform.* programi, uslužni programi, biblioteke i ostala sredstva koja pridonose djelotvornijem razvoju i korištenju programa; ~***i paket*** *inform.* **1.** proizvod u kojem se nalazi medij sa snimljenim programom, priručnikom za uporabu i ostalim materijalom koji se isporučuje u paketu **2.** skup programa koji se međusobno dopunjuju; programski paket; ~***o piratstvo*** *pravn.* protuzakonito djelo neovlaštenog kopiranja programske opreme
✧ *engl.* software

software, *v.* softver

sògan *m reg. bot.* crveni luk, *v.* lȕk △ △ ~***-dolma*** *kulin.* luk nadjeven sjeckanim mesom, začinima i rižom
✧ *tur.* soğan

sòha *ž* ⟨G *mn* sóhā⟩ **1.** račvasto stablo; rasoha **2.** *v.* dajak **3.** *pom.* uređaj za dizanje, spuštanje i držanje brodskih čamaca, rukovanje sidrom, sizom i sl. **4.** *v.* soška // **sȍšica** *ž dem.* od soha; **sȍška** *ž* ⟨D L sȍšci/-i, G *mn* sȍšākā⟩ *vojn. lov.* stalak za držanje pušaka; soha; **sȍšn|ī** *prid.* koji se odnosi na sošnjak △ ~***o jedro*** jedro razapeto uz sošnjak; sošnjača; **sȍšnica** *ž*, *v.* sojenica; **sȍšnjača** *ž* sošno jedro, *v.* sošni △; **sȍšnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *pom.* drvena oblica ili čelična cijev koja ide koso prema gore od vrha jarbolnog debla
✧ *prasl.* *soxa (*rus.* soxá: vrst pluga, *polj.* socha), *lit.* šaka: grana ← *ie.* *sokh$_2$o: grana (*skr.* śākhā-, *got.* hōha: plug)

sóhbet (**sóbet**) *m reg. zast. ekspr.* neformalan, dug razgovor ili diskusija; sijelo, sjedeljka
✧ *tur.* ← *arap.* ṣuḥbä

sȍima *ž pom.* ruski otvoreni jedrenjak na Ladoškom jezeru
✧ *rus.* sójma ←*fin.* soima

sòisati *dv.* ⟨*prez.* sòišēm, *pril. sad.* sòišūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. ekspr.* **1.** (iz)vršiti nad kim ili nad čim pljačku; orobiti, (o)pljačkati **2.** izvršiti/izvršavati napad na koga; napasti
✧ *tur.* soymak

sȍj *m* ⟨N *mn* sòjevi⟩ **1.** *term.* jedinstvena vrsta biljaka i nižih organizama [~ *bakterija*] **2.** (+ *potenc.*) ono što se sije ili razmnaža; rasa, vrsta, pasmina **3.** *pejor.* vrsta (o ljudima) [*takve postupke može očekivati od tog ~a ljudi*]; rasica
✧ *tur.* soy unakrštanjem s *prasl.* *sojь, *v.* sȉjati

sója *ž bot.* jednogodišnja mahunarka (*Glycine max*) podrijetlom iz *I* Azije; sjemenke bogate bjelančevinama sličnim životinjskima, pa mogu zamijeniti meso // **sójin** *prid.* koji ima svojstva soje, koji sadrži soju [*~o brašno*; *~o mlijeko*; *~ maslac*; *~ sir*]
✧ *jap.*

sojènica *ž* kuća na kolju (ob. na močvarnom tlu); sošnica // **sojèničār** *m* onaj koji prebiva u sojenici; **sojèničārka** *ž*, *v.* sojeničar; **sojèničarskī** *prid.* koji se odnosi na sojenicu i sojeničare; **sojèničkī** *prid.* koji je dio, koji se odnosi na sojenicu i sojenice
✧ *v.* soha

sôk *m* ⟨N *mn* sòkovi⟩ **1.** tekućina s hranjivim sastojcima u porama tkiva **2. a.** tekućina iscijeđena iz voćnih plodova i biljaka kao napitak [*voćni ~*] **b.** tekućina koju meso ispušta pri termičkoj obradi **3. a.** tekućine u čovjekovu tijelu (krv, limfa itd.) **b.** ob. u: [*životni ~ovi*] // **sȍč|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji je pun soka (o voću) **2.** *pren.* **a.** jedar [*~ne usne*] **b.** nepristojan (o psovkama, šalama itd.) [*~an izraz*]; **sȍčno** *pril.* na sočan način, sa sočnošću [~ *opsovati*]; **sȍčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sočno; **sokòvnīk** *m* ⟨G sokovníka, N *mn* sokovníci⟩ kućanski aparat za cijeđenje i miješanje sokova
✧ *prasl.* i *stsl.* sokъ (*rus.* i, *polj.* sok), *lit.* sakai: smola ← *ie.* *s(w)okʷos (*grč.* opós)

sòkāk *m* ⟨G sokáka, N *mn* sokáci⟩ *reg.* **1.** manja, uža ulica ili prolaz, ob. u naselju orijentalne gradnje **2.** *reg.* ulica u ravničarskim naseljima, npr. u Slavoniji **3.** *pejor.* neugledna, uska ulica // **sokàčić** *m dem.* od sokak; **sòkačk|ī** *prid.* koji se odnosi na sokake, koji je sa sokaka [*~a pjesma* vrlo prosta pjesma; *~a šala* vrlo prosta i neukusna šala]; **sòkački** *pril. pejor.* kao za sokak, kao na sokaku [*ponašati se ~*; *izražavati se ~*]
✧ *tur.* ← *arap.* zuqāq

sòkl *m* ⟨N *mn* sòkli, G sóklā⟩ *arhit.* **1.** podnožje građevine, ispupčeni dio koji služi kao osnovica zgrade;; postament, cokl **2.** općenito, podloga, postolje
✧ *njem.* Sockel

sȍkna (**zȍkna**) *ž* ⟨G *mn* sóknā/-ī⟩ *reg.* kratka čarapa do iznad gležnja // **sȍknica** *ž dem.* i *hip.* od sokna u zn. **1.** dječja sokna **2.** manji broj, manja veličina čarape
✧ *njem.* Socke

sȍkol *m* ⟨N *mn* -i/-ovi⟩ **1.** *zool.* ptica grabljivica (*Falco*) iz porodice pravih sokolova [*sivi ~*; *~ grlaš*; *~ lovac*] **2.** (+ sòkō) *pren. retor. ekspr. knjiš.* junak **3.** (Sokol) organizacija za tjelesni odgoj, utemeljena 1862. u Pragu (utemeljitelj M. Tyrš); 1874. u Zagrebu osnovan *Hrvatski Sokol* (utemeljitelj J. Hanuš), kasnije *Sokol Kraljevine Jugoslavije* (režimska organizacija nastala nasilnim ukidanjem hrvatskoga društva) // **sokolàna** *ž* dvorana sokolskog društva; **sokòlār** *m* ⟨G sokolára⟩ **1.** *pov.* odgajivač sokola i lovnih ptica, onaj koji uvježbava za lov **2.** *lov.* onaj koji lovi nisku divljač pomoću uvježbanih lovnih ptica (jastreba, kopca); **sokòlārskī** *prid.* koji se odnosi na sokolare; **sokòlārski** *pril.* kao sokolar, na način sokolara; **sokolárstvo** *sr* odgajanje i uvježbavanje lovnih ptica i lov pomoću njih; **sokòlāš** *m* ⟨G sokoláša⟩ pripadnik Sokola; **sokolàšica** *ž*, *v.* sokolaš; **sokòlāškī** *prid.* koji se odnosi na sokolaše; **sokòlāški** *pril.* kao sokolaš, na način sokolaša; **sokoláštvo** *sr* sokolski pokret, *usp.* Sokol; **sȍkolica** *ž zool.* ženka sokola; **sȍkolić** *m dem.* i *hip.* od sokol u zn. npr. vrsta manja od druge; **sokòlina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *augm.* od sokol; **sokòliti** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -lēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ hrabriti, poticati; **sȍkolov** *prid. gener.* i *refer.* koji pripada sokolu; **sȍkolovke** *ž mn zool.* red ptica grabljivica (*Falconidae*); **sȍkolskī** *prid.* koji se odnosi na Sokol [*~ slet*]; **sȍkolstvo** *sr term.* skupni naziv za tjelovježbeni pokret i društva koja su se od 1862. razvijala u slavenskim zemljama; nosioci su mu bili liberalni građanski slojevi s ciljem suprotstavljanja odnarođivanju
◆ **Sȍkōl** m. os. ime (narodno), *zast.* ◇ *pr.*

(prema zanimanju i od imena, *usp.* Atmadžić, Falkoni, Falkner, Šain): **Sȍkō** (120, Dubrovnik), **Sȍkōl** (870, Varaždin, Zagreb, Turopolje, sred. Dalmacija), **Sȍkola** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Sȍkolāj** (Zagreb, Rijeka, Brač), **Sokòlār** (Požega, Zagreb), **Sȍkoli** (Rijeka, Istra), **Sȍkolič** (Zlatar Bistrica), **Sȍkolić** (920 Zagreb, Primorje, Gospić), **Sȍkolji** (Zagreb, Rijeka, Buje), **Sȍkolov** (Trogir, sred. Dalmacija, Petrinja), **Sokólović** (680, Samobor, Zagreb, Banovina, Slavonija) ◇ *top.* (ob. kao ime vrhova): **Sȍkōl**, **Sokólac**, **Sȍkolići**, **Sokòlina**, **Sokólovac** i sl.; (naselja): **Bȑđani Sokólovačkī** (Koprivnica, 74 stan.), **Làdislav Sokólovačkī** (Koprivnica, 167 stan.), **Sokólac Pȍdravskī** (Virovitica, 166 stan.), **Sȍkoli** (Čabar, 29 stan.), **Sokólovac** (Beli Manastir, 70 stan.; Daruvar, 287 stan.), **Tȓnovac Sokólovačkī** (Koprivnica, 120 stan.), **Vȓhovac Sokólovačkī** (Koprivnica, 64 stan.)

✧ *prasl.* *sokolъ (*rus.* sókol, *polj.* sokół) ≃ *skr.* śakuntas: ptica grabljivica

Sȍkol, Bernardin (1888–1945), hrv. franjevac, skladatelj crkvene glazbe (mise, crkvene pjesme, himne, psalmi)

Sokòlac *m* ⟨G Sokó(l)ca⟩ naselje *I* od Sarajeva, velik broj pretpovijesnih nalazišta // **sokòlačkī** *prid.* koji se odnosi na Sokolac i Sokolčane; **Sokòlčanin** *m* (**Sokòlčānka** *ž*) ⟨N *mn* Sokò(l)čani⟩ stanovnik Sokolca

✧ *v.* sokol

Sokolov (*izg.* Sokólov), **Nahum** (1860–1937), židovski političar porijeklom iz Poljske; 1919. predvodio židovsku delegaciju na Mirovnoj konferenciji; 1931–1937. predsjednik Svjetske cionističke organizacije

Sokólovac *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Koprivnice), 547 stan. // **sokólovačkī** *prid.* koji se odnosi na Sokolovac

✧ *v.* sokol

Sokólović, Mehmed, *v.* Mehmed (paša Sokolović)

Sòkrat, Atenjanin (470–399. pr. Kr.), prvi iz trijade najvećih grčkih filozofa, zajedno s Platonom i Aristotelom utemeljitelj filozofije kao discipline; prvi koji je u središte pažnje stavio čovjeka, njegovu sposobnost spoznaje, smisao njegova postojanja i njegove etičke probleme; okupio oko sebe intelektualnu elitu atenske mladeži i zbog »bezbožništva« i »kvarenja omladine« došao u sukob s vlastima; osuđen na smrt, odbio zanijekati svoje učenje i tako dobiti pomilovanje te održao znamenit govor u obranu svojih misli, a potom popio otrov; njegovo učenje na osnovi razgovora (jer knjige nije pisao) zapisivali i prenijeli učenici i sljedbenici, najviše Platon // **sòkratovac** *m* ⟨G -ōvca⟩ onaj koji zastupa Sokratovu filozofiju; **sòkratskī** *prid.* koji se odnosi na Sokrata i sokratovce

sôl[1] *ž* ⟨G sȍli, I sȍli/sȍlju⟩ **1.** (*mn*) *kem.* spojevi metala i kiseline [*neutralne ~i*; *bazične ~i*; *kisele ~i*] **2.** natrijev klorid, bijeli mineral specifičnog okusa, koristi se kao dodatak jelu, za usoljavanje i sl. △ ***berba ~i*** skupljanje morske soli; ***kamena*** ~ sol dobivena kopanjem u rudniku; ***kuhinjska*** ~ *razg.* natrijev klorid; ***morska*** ~ sol dobivena iz mora // **solàna** *ž* **1.** rudnik kamene soli; slanik **2.** sustav plitkih površina i brana za pribiranje morske soli; **sòlār** *m* ⟨N *mn* solári⟩ onaj koji radi u solani; **solàrica** *ž pov.* dubrovačka barka (14–18. st.) za prijevoz soli; **sòlika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *meteor.* vrsta krute oborine, bijele i neprozirne, općenito čunjaste ili okrugle ledene čestice promjera do 5 mm koje padaju iz oblaka; cigančići, posolica, krupa; **sòlilo** *sr* solište; **sȍlīšte** *sr lov.* hranilište ili mjesto gdje se zimi postavlja sol za divljač; **sòliti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* sòlēći, *prid. trp.* sȍljen⟩ **1.** (jelo) začinjavati solju, posipati što solju **2.** dodavati sol; osoljavati [~ *meso za pečenje*]; **sôln|ī** *prid.* koji se odnosi na sol [~*a kiselina*]; **sólnica** *ž*, *v.* soljenka; **sólnjača**[1] *ž*, *v.* soljenka; **sòljara** *ž* prostorija s potrebnim uređajem za soljenje ribe radi čuvanja i konzerviranja [~ *srdela*]; **soljènica** *ž*, *v.* soljenka; **sòljēnka** *ž* ⟨D L -nci/-i, G *mn* -enā-kā/-ī⟩ posudica iz koje se na stolu uzima sol; slanica, slanik, solnica, soljenica, solnjača

✧ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **Solánović** (Osijek, Zagreb), **Sȍlar** (410, Podravina, Zagreb, Osijek), **Solárević** (Vinkovci, Bjelovar), **Solaríček** (Zagreb, Turopolje), **Sòlarić** (200, Koprivnica, Prigorje), **Sólić** (300, Nova Gradiška, Slavonija, Zagreb) ◇ *top.*: **Sàline** (Split, Krk), **Sálnik** (rječica, Zagreb), **Solènica** (potok, Čakovec), **Sȍli**, **Sȍline** (po otocima ime za bočato, slankasto vrelo ili duž Jadrana za mjesta gdje se radila sol), **Sòlila** (Boka), **Sȍlina** (potok, Petrinja), **Sólnica** (potok, Kostajnica); (naselja): **Mâlā Sȍlina** (Glina, 357 stan.), **Sȍline** (Krk, 34 stan.; Zadar, 124 stan.; Duga Resa, 75 stan.),

Vèlikā Sòlina (Glina, 275 stan.), *usp.* **Sòli** (nekadašnje ime za grad Tuzlu u BiH)

✧ *prasl.* i *stsl.* solь (*rus.* sol', *polj.* sól), *stprus.* sal ← *ie.* *seh_2l- (*lat.* sal, *grč.* háls)

sôl² *m*, *v.* so

sòl|ad *m* ⟨G sôlda⟩ *pov.* sitan bakreni novac; soldo, šoldo

◈ *pr.* (nadimačko): **Sóldīn** (Zagreb, Rovinj)

✧ *tal.* soldo

sòlāk *m* ⟨G soláka⟩ *reg.* **1.** onaj koji se vještije služi lijevom rukom; ljevak **2.** *pov.* pripadnik posebne jedinice janjičara

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Sòlāk** (Karlovac, Međimurje, *I* Slavonija), **Solákovič** (Vukovar, Zagreb)

✧ *tur.*

solànīn *m* ⟨G solanína⟩ *kem.* otrovni alkaloid, nalazi se u plodovima, listovima, gomoljima nekih biljaka (*Solaniceae*), npr. krumpira

✧ *lat.* Solan(iceae): rod biljaka + -IN

solâno *m meteor.* vrući i vlažni vjetar jugoistočnog smjera, karaktera fena, koji puše u jugoistočnoj Španjolskoj

✧ *šp.*

sòlarimetar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** općeniti naziv za instrumente za mjerenje Sunčeva zračenja koje dolazi na ravnu površinu **2.** *pom. zast.* naprava koja se koristila za određivanje pozicije broda opažanjem Sunca

✧ *v.* solarni + -METAR

sòlārn|ī *prid.* **1.** koji se odnosi, koji pripada ili koji se izvodi pomoću Sunca [*~a svjetlost*] **2.** koji radi ili se koristi snagom Sunčeve energije [*~a baterija*] **3.** koji se određuje ili mjeri u odnosu na Sunce [*~a godina*]; Sunčev, sunčani △ ***~a baterija*** *tehn.* naprava koja Sunčevu toplinu pretvara u električnu energiju; ***~a energija*** energija Sunca koja se koristi u praktične svrhe; ***~a konstanta*** *meteor.* količina Sunčeve radijacije koja na gornjoj granici atmosfere dolazi u jedinici vremena na jediničnu površinu okomitu na zrake: $1370 \pm 6\ Wm^{-2}$; ***~i članak*** vrsta fotoćelije; ***~i ciklus*** kvaziperiodična promjena broja sunčevih pjega i drugih pojava; dužina perioda ovih promjena u prosjeku je 11 godina; ***~i kolektor*** *tehn.* sakupljač sunčane energije koja se poslije pretvara u električnu; ***~i vjetar*** struja ioniziranog plina, većinom vodika, koja neprekidno, velikom brzinom i različitim intenzitetom, struji od Sunca u svemir, pri prolazu kraj Zemlje djeluje na magnetno polje Zemlje i izaziva razne pojave (npr. auroru); ***~o ulje*** teško hlapljivo mineralno ulje // **sòlārīj** *m* **1.** *tehn.* uređaj za umjetno izazivanje pigmentacije kože **2.** prostor za sunčanje uređen u medicinske i lječilišne svrhe, posebne namjene; sunčalište **3.** *rij.* sunčani sat; **solarizácija** *ž* **1.** *biol.* usporavanje fotosinteze uslijed prejakog sunčanog svjetla **2.** u fotografiji pojava pozitiva umjesto negativa uslijed preduge ekspozicije

✧ *lat.* solaris ≃ sol: sunce

sòldāt *m* ⟨G sòldata⟩ *arh. razg. reg.* onaj koji vrši vojničku službu; vojnik (bez obzira na čin) // **soldàčij|a** *ž* **1.** *reg. žarg. zast.* vojska [*ići u ~u* ići u vojnike, ići u vojsku, služiti vojsku] **2.** soldateska; **soldàčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor.* vojnik prosta ponašanja, vojnik neotesanac, prostak u odori vojnika; soldačura; **sòldāčk|ī** *prid.* koji se odnosi na soldačine [*~e pjesme* vrlo proste i vulgarne pjesme]; **sòldāčki** *pril.* kao soldačine, na način soldačina; **soldàčura** (I) *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor.*, *v.* soldačina; **soldàčura** (II) *ž pejor. arh.* ona koja ide za vojskom i pruža joj erotske usluge, vojnička prostitutka; **soldatèska** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *pejor.* nedisciplinirana i razularena grupa vojnika (ob. oni koji su na vlasti ili imaju značajnu moć); **sòldatskī** *prid.* koji se odnosi na soldate; **sòldatski** *pril.* kao soldat, na način soldata

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Sòldāt** (200, Međimurje, Rijeka, Varaždin), **Soldàtek** (Varaždin), **Sòldatić** (270, Pazin, Istra, Primorje), **Soldátović** (Županja, Zagreb, Nova Gradiška), **Sòldičić** (Rijeka, Cres-Lošinj), **Sôldić** (390, Sinj, Split, Osijek, *I* Slavonija, *v.* i solad), **Sóldo** (1210, Požega, Zagreb, *I* Slavonija, sred. Dalmacija)

✧ *tal.* soldato ← soldare: naplatiti

sôldo *m*, *v.* solad, šoldo

solecìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *gram.* **1.** sintaktička nepravilnost rečenice **2.** odstupanje od standardnog idioma nekog jezika

✧ *grč.* soloikismós, prema gradu Soli gdje se govorio iskvareni oblik antičkog grčkog

solemnis (*izg.* solèmnis) *prid.* koji je svečan △ ***Missa*** *~* (*izg.* Mìsa ~) **1.** *rel.* svečana misa, velika misa u kojoj se obavlja cjelovit ritual, a liturgiju pjeva svećenik koji je vodi **2.** *glazb.* česta tema brojnih glazbenih skladbi // **solemnìtēt** *m* ⟨G solemnitéta⟩ **1.** osobina i stanje onoga što je svečano; svečanost **2.** svečano, ozbiljno držanje

✧ *lat.*

solenòīd *m* ⟨G solenoída⟩ **1.** *anat.* organ cilindrična oblika iz kojega se razvija kralješnica; svitak **2.** *fiz.* namotaj (kalem) žice čija dužina je puno veća od promjera namotaja; osnova je svih elektromagneta **3.** *meteor.* volumen zraka u obliku cijevi ograničen sjecištima dviju izobaričkih i dviju izosteričkih ploha // **sȍlenoīd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ *mat.* koji ima oblik solenoida △ *~no polje* polje kojem je divergencija posvuda jednaka nuli
✧ *grč.* sōlenoeidḗs: poput cijevi ≃ sōlḗn: cijev, kanal + -OID

solfȁtara *ž geol.* izvor vodene pare sa sumporovodikom, ugljikovim dioksidom i dr. plinovima što izbijaju iz dubine Zemlje
✧ *tal.* (*napuljski*) ← solfo: sumpor ← *lat.* sulfur

solfeggio (*izg.* solfȅđo) *m glazb.* **1.** u glazbenoj nastavi vježba za usavršavanje sluha i za *prima vista* pjevanje **2.** elementarna nastava glazbe (uz vježbe pjevanja, još i glazbeni diktat te osnove glazbene teorije)
✧ *tal.*

solicitírati *dv.* ⟨*prez.* solicìtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (za)tražiti da se što dobije, nabavi **2.** *pravn.* obratiti/obraćati se molbom; (za)moliti // **solicitácija** *ž pravn.* kazneno djelo poticanja (koga) na zločin ili na sudjelovanje u zločinu; **solicìtātor** (**solicitâtor**) *m pravn.* odvjetnički pomoćnik bez juridičke naobrazbe
✧ *lat.* sollicitare: potaknuti, uzbuditi ← sollicitus: uzbuđen

sòlīd *m* ⟨G solída⟩ *pov. razg.* starorimski zlatni novčić
✧ *lat.* (aureus) solidus (nummus)

sȍlīd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je čvrst; pouzdan, valjan [*~na građevina*] **2.** koji je umjeren u jelu i piću i u provođenju života, koji ne pije, ne gubi noći itd. [*~an mladić*] **3.** koji ima zadovoljavajuća i vrijedna obilježja [*~na zabava*; *~an izgled*] **4.** koji je dobro promišljen; utemeljen, vrijedan [*~an argument*] // **sȍlīdno** *pril.* na solidan način, sa solidnošću; **solídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je solidan i svojstvo onoga što je solidno
✧ *lat.* solidus

sȍlidār|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji djeluje s razumijevanjem i željom da pomogne drugomu; uzajaman, zajednički **2.** koji iskazuje slaganje s kim; suglasan, jedinstven △ *~na odgovornost pravn.* odgovornost dvaju ili više dužnika vjerovniku za cio dug // **solidarìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *sociol.* doktrina o međusobnoj ovisnosti i uzajamnoj povezanosti svih članova društvene zajednice; **solidarizírati** (se) (s kim, s čim) *dv.* ⟨*prez.* solidarìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ suglasiti se, složiti se/slagati se s kim u čemu, stati na čiju stranu, dati/davati podršku [*~ sa socijalno ugroženima*]; **sȍlidārno** *pril.* na solidaran način, sa solidarnošću; **solidárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** *sociol.* spontan ili dogovoren oblik povezanosti određene skupine ljudi na temelju podudarnosti ideja, interesa, misli, emocija **2.** *lingv.* uvjetovanost, povezanost i međuovisnost elemenata jezičnog sustava
✧ *fr.* solidaire, *v.* solidan

solidèo *m crkv.* biskupska ljubičasta kapica
✧ *lat.* soli deo: samom Bogu

soliflùkcija *ž geol.* lagano spuštanje rastresitog pokrova ili cijele stjenovite mase niz padinu; klizanje
✧ *lat.* sol(um): tlo + fluctio: tok

solìlōkvīj (**solilôkvīj**) *m* razgovor sa samim sobom [*voditi ~e*]
✧ *lat.* solliloquium ≃ solus: sam + loqui: govoriti

Sòlīn *m* ⟨G Solína⟩ splitsko industrijsko predgrađe, 12.575 stan.; razvio se na području antičke Salone, *v.* // **sòlīnskī** *prid.* koji se odnosi na Solin; **Solínjanin** *m* (**Solínjānka** *ž*) ⟨N *mn* Solínjani⟩ stanovnik Solina

sòlīnka *ž agr.* sorta dalmatinske loze i vino od te loze

sȍliōn *m fiz. kem.* elektrokemijska naprava; djeluje na temelju mehanizma reverzibilne kemijske reakcije i elektroosmoze
✧ *v.* sol(ucija) + *v.* ion

solipsìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* učenje po kojemu jedino postoji subjektivno *ja*, te se sve drugo i svi drugi nalaze u njemu i njegovoj svijesti // **solìpsist** (**solipsȉst**) *m* **1.** onaj koji naučava solipsizam **2.** pristalica solipsizma; **solipsìstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na solipsiste [*~o učenje*]; **solipsìstički** *pril.* kao solipsist, na način solipsista; **solìpsistkinja** *ž*, *v.* solipsist
✧ *lat.* solus: sam, jedini + ipse: sam (osobno) + -IZAM

sòlist, *v.* solo (I)

sȍlitāran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji živi samačkim životom; samotan, nedruževan
✧ *lat.* solitarius

solìtēr *m* ⟨G solitéra⟩ **1.** *min.* dijamant brušen posebnim načinom **2.** *reg.* (+ *srp.*) neboder **//** **solìtērskī** *prid.* koji se odnosi na soliter
✧ *fr.* solitaire

sòlīton *m fiz. meteor.* pojedinačni, usamljeni val
✧ *lat.* solit(arius): usamljen + -ON

solitrèjēn *m* ⟨G solitrejéna⟩ *geol.* mlađa faza paleolitika, druga polovica posljednjeg ledenog doba; ljudi obitavaju u spiljama i služe se brižljivo izrađenim oruđem
✧ *fr.* solutréen, prema francuskom mjestu Solutré, gdje je arheološko nalazište iz tog vremena

solmizácij|a *ž glazb.* sustav nazivanja tonova određenim slogovima (za razliku od glazbene abecede u kojoj svakom tonu odgovara jedno slovo); najčešći su slogovi do (ut), re, mi, fa, so(l), la, si (ti) △ ***tonovi ~e*** tonovi na ljestvici, dobili su ime po latinskoj himni za Sv. Ivana Krstitelja: **Ut**queant laxis **re**sonare fibris **Mi**ra gestorum **fa**muli tuorum **Sol**ve polluti **la**bilii reatum, Sancte **I**oannes
✧ *fr.* solmisation

sólnjača[2] *ž bot.*, *v.* slanica[2]
✧ *v.* sol[1]

sôlo (I) *m* ⟨N *mn* -a⟩ **1.** *glazb.* glazbeni komad ili njegov dio za jednog izvođača (instrument ili pjevača) **2. a.** u širem smislu, dionica unutar većeg instrumentalnog ili vokalnog sastava, koja se izdvaja samostalnim izvođenjem; ansambl preuzima ulogu podređenog pratioca **b.** onaj koji svira ili pjeva solističku dionicu **//** **solírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sòlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *razg.* **a.** raditi sam, svirati sam i sl. **b.** djelovati sam bez organizacije i sl., biti slobodni strijelac **2.** *žarg.* samovati, provoditi vrijeme ili izlaziti bez djevojke (o momku) ili bez momka (o djevojci) **3.** *sport žarg.* **a.** izvoditi soloprodore, soloakcije **b.** ne dodavati loptu suigračima, biti sebičan; **sòlist** (**solìst**) *m* **1. a.** onaj koji sam izvodi glazbeno djelo **b.** onaj kojemu se povjeravaju dionice partiture koje imaju posebno mjesto uz pratnju **2.** *pren. žarg.* **a.** onaj koji sam ulazi u pojedinačne okršaje **b.** koji sam živi, sam radi itd. **c.** *sport* onaj koji voli solirati ili često solira (3); **sòlistica** *ž*, *v.* solist; **solìstičkī** *prid.* koji se odnosi na soliste [~ *koncert*]; **solìstički** *pril.* kao solist, na način solista; **sôlo** (II) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ (ili prefiksoid) uz neke riječi označuje da pojedinac sam obavlja neku radnju [~ *pjevač*; ~ *svirač*; ~ *plesač*] △ ~ ***akcija*** (~ ***prodor***) *sport* u nekim momčadskim sportskim igrama napad u kojem igrač sam izvrši prodor prema vratima ili košu; ~ ***igrač*** **1. a.** *sport* onaj koji previše izvodi pojedinačne kombinacije i ne surađuje dovoljno s drugima u kolektivnoj igri (u rukometu, nogometu itd.) **b.** *pren.* onaj koji u političkom ili javnom životu nastupa sam, bez pomoći stranke, neke institucije, društva, klike itd., koji nije vezan posebnim obzirima, stegom ili dogovorenom taktikom; slobodni strijelac; ~ ***pjesma*** *glazb.* komorni vokalno-instrumentalni oblik za glas i klavir ili manji instrumentalni sastav, rjeđe orkestar; ~ ***uspon*** *sport* alpinistička disciplina penjanja po stijeni bez partnera; zahtijeva vrhunsku uvježbanost i tehniku samoosiguranja
✧ *tal.* sólo ← *lat.* solus: sam

sòlomōnskī (**sòlomūnskī**) *prid.*, *v.* salamonski

Sòlōn 1. (o.640–o.560. pr. Kr.), atenski političar i zakonodavac, jedan od legendarnih sedam mudraca, *v.* uveo nove, humanije zakone kojima je okončao aristokratsku kontrolu vlade, građane podijelio prema visini prihoda pa su tako stjecali i politička prava i dužnosti i plaćali porez; ukinuo ropstvo zbog dugova i hipotekarne dugove na zemlju; normirao život građana porodičnim i kriv ičnim pravom, pa i zabranom luksuza; organizirao odgoj mladih; bio je i značajan pjesnik **2.** *m pren.* mudar, pravedan zakonodavac

sòlstīcīj *m astron.* točka u kojoj se Sunce prividno najviše udaljava sjeverno i južno od ekvatora; suncostaj △ ***ljetni*** ~ dugodnevica (21. lipnja); ***zimski*** ~ kratkodnevica (21. prosinca) **//** **sòlstīcījskī** *prid.* koji se odnosi na solsticij; **sòlstīcījski** *pril.* (djelovati, očitovati se) kao solsticij, na način solsticija
✧ *lat.* solstitium ← sol: sunce + sistere: zaustaviti

solublèta *ž farm.* tableta što se upotrebljava samo u rastopljenom stanju
✧ *v.* solu(cija) + *v.* (ta)bleta

solúcija *ž* **1.** *kem.* homogena mješavina dvaju ili više, ob. tekućih spojeva; otopina, rastopina, rastvor **2. a.** metoda ili proces kojim se rješava problem; rješavanje **b.** odgovor na neki problem; rješenje, odluka
✧ *lat.* solutio

sòluf (**zòluf**, **zùluf**) *m reg.* zalizak pušten niz lice pokraj uha
✧ *tur.* zülüf ← *perz.* zulf

sòluk *m* ⟨N -uci⟩ *reg. ekspr.* dah, dašak
✧ *tur.*

Sòlūn *m* ⟨G Solúna⟩ grad i luka na *SZ* obali Egejskog mora (Grčka), 406.400 stan. // **solúnac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G sòlūnācā⟩ *razg. pov. vojn.* onaj koji se u 1. svjetskom ratu (1914–1918) borio na Solunskom frontu; **solùnāš** *m* ⟨G solunáša⟩ *razg. pov. vojn.* onaj koji traži ili uživa privilegije slično soluncima, a na osnovi stvarnih ili izmišljenih ratničkih, političkih ili drugih zasluga; **sòlūnskī** *prid.* koji se odnosi na Solun △ ~ ***dobrovoljac*** *pov. vojn.* onaj koji se kao građanin Austro-Ugarske Monarhije javio dobrovoljno u vojsku Kraljevine Srbije u 1. svjetskom ratu (1914–1918) i borio se na strani Antante protiv Centralnih sila; ~ ***front*** *pov.* bojište u Grčkoj u 1. svjetskom ratu; **Solúnjanin** *m* (**Solúnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Solúnjani⟩ stanovnik Soluna

solvatácija *ž kem.* vezanje molekula otapala s ionima, molekulama ili koloidnim česticama otopljene tvari // **solváti** *m mn* ⟨N sòlvāt, G solváta⟩ *kem.* produkti solvatacije
✧ *njem.* Solvatation, prema belgijskom kemičaru E. Solvayu (1838–1922)

sòlventan (**solvèntan**) *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** *ekon.* koji je sposoban uredno podmirivati svoje novčane obaveze, sposoban plaćati, *opr.* insolventan **2.** *kem.* koji je sposoban rastvoriti, otopiti neke spojeve (u tekućini) // **solvèntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga koji je solventan, *opr.* insolventnost **2.** *ekon.* **a.** sposobnost poduzeća da raspoloživim novčanim sredstvima podmiri sva potraživanja **b.** situacija u kojoj je imovina poduzeća veća od njegovih dugova
✧ *lat.* solvens

solvolíza *ž kem.* rastvaranje neke otopljene tvari kemijskom reakcijom s otapalom
✧ *v.* solv(atacija) + -LIZA

Solženjicin (*izg.* Solženjìcin), **Aleksandr Isajevič** (1918), ruski pisac, po obrazovanju matematičar; jedanaest godina (1945–1956) proveo u sovjetskim zatvorima i koncentracionim logorima, nakon toga u književnim djelima potresno svjedočio o nehumanosti i teroru staljinističkog režima; kao vodeći disident 1974. protjeran u emigraciju da bi se tek 1994. vratio u Rusiju (*Jedan dan u životu Ivana Denisoviča*, *Arhipelag Gulag*, *Odjel za rak*, *U prvom krugu*); Nobelova nagrada za književnost 1970.

Sóljani *m mn* ⟨G Sóljānā⟩ naselje (u blizini Županje), 1709 stan.
◈ *v.* sol

-SOM, -SOMATSKI, -SOMIJA kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na tijelo [*heterokromosom*]
✧ *grč.* sôma ⟨G sṓmatos⟩: tijelo

sȍm *m* ⟨N *mn* sòmovi⟩ **1.** *zool.* slatkovodna riba (*Silurus glanis*) iz porodice somova **2.** *pren. žarg.* **a.** glupa osoba, ob. tvrdoglava u svojevoljnim postupcima **b.** tisuću novčanih jedinica [*platiti tri ~a maraka*] // **sòmčić** *m dem.* od som; somić; **sòmić** *m*, *v.* somčić; **sȍmić** *m reg.* u kućama primorske gradnje glavna greda; arhitrav; **sòmina** *ž augm.* od som *razg. ekspr.* **1.** veliki som, ob. o ulovu **2.** *pejor.* nedokaziv., svojeglav čovjek koji stalno nešto poduzimlje bez koristi za sebe ili za druge; **sòmovina** *ž* somovo meso; **sòmovskī** *prid.* koji se odnosi na somove; **sòmovski** *pril.* kao som, na način soma
✧ *prasl.* *somъ (*rus.* som, *polj.* sum), *lit.* šamas ≃ ? *grč.* kamasén: vrst ribe

Sòmālija *ž geogr.* država u *I* Africi, izlazi na Indijski ocean i Adenski zaljev, 637.657 km², 8.050.000 stan., glavni grad Mogadiscio (Mogadishu) // **Somálac** *m* (**Sòmālka** *ž*) ⟨N *mn* Somálci, G Sòmālācā⟩ stanovnik ili državljanin Somalije; **sòmālskī** (**sòmālījskī**) *prid.* koji se odnosi na Somaliju i Somalce △ ~ ***jezik*** *lingv.* jezik kušitske grane afroazijske jezične porodice, službeni jezik Somalije

sòman *m kem.* vrlo otrovan bojni otrov iz grupe tirona
✧ *njem.* Soman, tvorničko ime proizvoda®

SOMAT-, SOMATO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na tijelo [*somatologija*]
✧ *grč.* sôma ⟨G sṓmatos⟩: tijelo

sȍmatogēn *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *med.* koji je tjelesno uvjetovan [*~a bolest*]
✧ SOMATO- + -GEN

somatolíza *ž biol.* prirodno šarenilo životinja prilagođeno okolišu radi zaštite
✧ SOMATO- + -LIZA

somatològija *ž* grana biološke antropologije, znanost o općim svojstvima čovjekova tijela // **somatòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi somatologijom; **somatològījskī** *prid.* koji se odnosi na somatologiju; **somatòlōškī** *prid.* koji se odnosi na somatologiju i somatologe
✧ SOMATO- + -LOGIJA

somatomàntija *ž*, *v.* korpodivinacija
✧ SOMATO- + -MANTIJA

somatomètrija *ž* disciplina koja ispituje razmjere čovjekova tijela
✧ SOMATO- + -METRIJA

somatoskòpija *ž* metoda antropološkog opisivanja i karakteriziranja dijelova tijela
✧ SOMATO- + -SKOPIJA

somatotròpīn *m* ⟨G somatotropína⟩ *fiziol.* hormon prednjeg dijela hipofize; potiče rast tijela jednako djelujući na sve stanice organizma
✧ SOMATO- + -TROP + -IN

sòmatsk|ī *prid.* koji se odnosi na tijelo; tjelesni, fizički △ *~**e mutacije*** one koje se događaju u tjelesnim stanicama, nisu nasljedno prijenosne; *~**e stanice*** sve stanice tijela osim spolnih
✧ *grč.* sôma: tijelo

Sômbor *m* grad u Bačkoj 48.800 stan., Vojvodina, SR Jugoslavija, nekoć važno središte bačkih Hrvata // **Sombórac** *m* (**Sômbōrka** *ž*) ⟨G -rca, N *mn* Sombórci⟩ stanovnik Sombora; **sômborskī** *prid.* koji se odnosi na Sombor i Somborce
◈ *pr.* (etnik): **Sombórac** (Vukovar, *I* Slavonija)

sombrêro *m* slamnati šešir vrlo širokog oboda kakav se nosi u nekim zemljama Amerike [*meksikanski ~*]
✧ *šp.* ≃ sombra: sjena

sȍmerica *ž reg. kulin.* trajnija mesna kobasica; salama koja se sporije kvari na višim temperaturama; ljetna salama
✧ *njem.* Sommerwurst ≃ Sommer: ljeto

Sommerfeld (*izg.* Sòmerfeld), **Arnold** (1868–1951), njemački fizičar i matematičar; pridonio razvoju kvantne teorije tumačenjem i izračunom spektralnih linija u vodikovu spektru, razvio valno-mehaničku teoriju vodljivosti metala

somnambulìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *psih.* hodanje u snu; mjesečarstvo **2.** *pren.* osobina ili stanje onoga koji je somnambul (2) // **somnàmbul** *m* **1.** onaj koji hoda spavajući; mjesečar, šlafvandler **2.** *pren.* onaj koji se predaje nestvarnim idejama, koji priviđenja zamjenjuje s idejama; **somnambulìstičkī** *prid.* koji se odnosi na somnambulizam i somnambule; **somnàmbulno** *pril.* **1.** kao somnambul, na način somnambula **2.** *pren.* vrlo nejasno, maglovito (izlaganje, definiranje, formuliranje, iznošenje ideja itd.)
✧ *nlat.* somnambulismus ← somnus: san + ambulare: hodati + -IZAM

sòmničkī *prid.* koji se tiče sna
✧ *lat.* somnus: san

somnìlokvīj (**somnilôkvīj**) *m psih.* govorenje u snu // **somnilòkvent** *m* ⟨N *mn* -i, G -nātā⟩ onaj koji govori u snu
✧ *nlat.* somniloquium ← *lat.* somnus: spavanje + loqui: govoriti

somnòlentan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je u stanju somnolencije **2.** koji je stalno pospan; snen // **somnolèncija** *ž psih.* stanje pod raznim psihološkim i psihijatrijskim utjecajima, umor i manja osjetljivost na vanjske podražaje (ako se osobi u tom stanju podigne ruka i pusti, ona tromo pada); pospanost, snenost
✧ *lat.* somnolentus

somnolìzam *m* ⟨G -zma⟩ *psih.* hipnotički san
✧ *lat.* somnus: spavanje + -IZAM

Somoza (*izg.* Somóza) **1.** obitelj koja je vladala Nikaragvom 1937–1979. **2. Anastasio** (1896–1956), nikaragvanski general i političar, vojnim udarom 1937. preuzeo vlast; vladao bezobzirno diktatorski, uzurpiranim privilegijama obogatio sebe i obitelj; ubijen u atentatu **3. Debayle Anastasio** (1925–1980), mlađi sin Anastasia, vladao od 1967. bezobzirno diktatorski poput oca, uklonjen pobunom sandinista 1979. **4. Louis** (1922–1967), stariji sin Anastasia, naslijedio oca kao predsjednik države, vladao umjerenije, ali nastavio obilno bogaćenje obitelji

sòmūn *m* ⟨G somúna⟩ *kulin.* vrsta manjeg, tanjeg kruha od pšeničnog brašna s kvascem [*ćevapi u ~u*]; lepinja // **somùnčić** *m dem.* od somun; **somùndžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg.* osoba koja mijesi, peče i prodaje somune
✧ *tur.* ← *srgrč.* psōmón: zalogaj

sôn *m fiz.* brojčana jedinica gluhoće
✧ *lat.* sonus: zvuk

sȍnagram *m* grafički prikaz glasovnih sastavnica niza glasova
✧ *lat.* sonus: zvuk + -GRAM

sònant (**sonȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *fon.* glas iz skupine glasova po osobinama između vokala i šumnih suglasnika, od kojih neki mogu biti slogotvorni (»r« u riječi la-kr-dija; »l« u riječi bi-ci-kl); zvonačnik, *opr.* vokal, konsonant // **sònantnī** *prid.* koji pripada sonantima, koji se ubraja u sonante [*~ glas*]; **sònantsk|ī** *prid.* koji se odnosi na sonante [*~o svojstvo glasa*]; **sònōran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je puna, ugodna zvuka; zvučan, zvonak [*~ glas*] **2.** koji proizvodi zvuk; **sonórnōst** *ž* ⟨G -osti,

I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je zvučno; zvučnost, zvonkost, milozvučnost
✧ *lat.* sonans: zvučan ≃ sonorus ≃ sonus: zvuk

sònār *m* ⟨G sonára⟩ *tehn.* sprava kojom se pod vodom pomoću ultrazvuka otkrivaju različiti objekti (podmornice, potopljeni brod, jata riba) // **sònārān** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji ima osobine sonara, koji pripada sonaru ili se na njega odnosi
✧ *krat., engl.* **so**und **na**vigation and **r**anging

sonáta *ž glazb.* instrumentalno djelo u tri ili četiri stavka za jedan ili dva solistička instrumenta // **sonatína** *ž glazb.* sonata manjeg opsega, jednostavna za izvođenje; **sònātn|ī** *prid.* koji ima odlike sonate, koji se odnosi na sonatu [*~a forma*]
✧ *tal.* ← *lat.* ← sonare: svirati (neki instrument)

sônda *ž* **1.** *tehn.* sprava za mjerenje dubine voda; dubinomjer, sounder **2.** *tehn.* **a.** bušilica za arteške bunare **b.** bušilica za istraživanje dubljih slojeva Zemljine kore **3.** *med.* instrument različitih oblika i dimenzija kojim se prodire u organizam ili u tkivo radi ispitivanja [*kirurška ~*] **4.** *meteor.* općeniti naziv za razne vrste mjernih instrumenata namijenjenih ispitivanju atmosfere [*radio~*; *ozono~*; *raketna ~*; *rawin~*] **5.** *tehn.* umjetni satelit opremljen aparatima za mjerenje magnetizma, različitih radijacija i dr. u međuplanetskim prostorima △ ***svemirska*** ~ letjelica bez ljudske posade lansirana u svemir radi planiranih ispitivanja // **sondáža** *ž* **1.** ispitivanje, mjerenje sondom **2.** *pren.* istraživanje pomoću uzimanja reprezentativnih uzoraka [*~ javnog mnijenja*]; **sòndāžn|ī** *prid.* koji je dio, koji se odnosi na sondažu [*~a ispitivanja*; *~i uređaj*; *~i balon*]; **sòndāžno** *pril.* pomoću sondaže, sondažom; **sònder** *m meteor.* uređaj koji sa satelita sondira atmosferu, npr. osjetnicima za infracrveno ili vidljivo zračenje; **sondírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* sòndīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ obaviti/obavljati sondažu △ ~ ***teren*** **1.** obaviti/obavljati sondažu terena **2.** *pren.* ispitati/ispitivati javno mnijenje, pažljivo istraživati
✧ *fr.* sonde

sònēt *m* ⟨G sonéta⟩ *knjiž.* lirska pjesma od 14 stihova složenih u dvije kvartine i dvije tercine povezanih posebnim sustavom rimovanja; zvonjelica // **sonètist** (**sonetìst**) *m* pjesnik koji piše sonete; **sònētnī** *prid.* koji se odnosi na sonete △ ~ ***vijenac*** ciklus od 15 soneta; završni stih svakog soneta početni je stih idućeg, a 15. sonet, magistrale, tvore početni stihovi prvih četrnaest soneta
✧ *tal.* sonetto

sȍng *m* ⟨N *mn* sòngovi⟩ *glazb.* vrsta pjesme u suvremenim dramskim i scenskim djelima, u zabavnoj i jazz-glazbi
✧ *engl.* song

sòngajskī *prid.* koji se odnosi na državu Songaj (14–18. st.), te na narode koji žive u gornjem toku Nigera (Mali) △ ~ ***jezik*** *lingv.* jezik nilosaharske porodice koji se govori u Z Africi

sòničkī *prid.* koji jako i jasno zvuči, koji odzvanja, jasno odjekuje; zvučan
✧ *engl.* sonic ← *lat.* sonus: zvuk

Sonkòvīć *m* naselje (u blizini Šibenika), 695 stan.

sonoforéza *ž med.* unošenje lijekova kroz kožu energijom ultrazvučnih valova
✧ *lat.* sonus: zvuk + -FOREZA

sonogràfija *ž med.* dijagnostička pretraga ultrazvukom
✧ *lat.* sonus: zvuk + -GRAFIJA

sȍnometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* **1.** aparat za ispitivanje sluha **2.** aparat za mjerenje jačine zvuka
✧ *lat.* sonus: zvuk + -METAR

sònōran, *v.* sonant

sonorídi *m mn* ⟨N sonòrīd, G sonorída⟩ *antrop.* ogranak amerikanidske rase, domorodačka plemena u Meksiku i Kaliforniji
✧ prema državi Sonori u Meksiku

Sȍnja ž. os. ime, *hip.* od *v.* Sofija

sȍp *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *etnol. glazb.* **1.** *v.* sopile **2.** sviranje u sopile [*škola za ~ iz Vrbnika*] // **sòpac** *m* ⟨G -pca, G *mn* sȍpācā⟩ *etnol.* onaj koji svira u sopile; **sopìle** (**sopèle**) *ž pl. tantum etnol.* drveno puhačko glazbalo; roženice, sop; **sòptati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȍpćēm, *pril. sad.* sȍpćūći, *gl. im.* -ānje⟩ teško disati (ob. za životinje); dahtati
❖ *pr.* (prema zanimanju): **Sȍpčić** (Ozalj, Pokuplje, Zagreb), **Sòpek** (130, Krapina, *I* Slavonija, Ogulin), **Sópić** (300, Novi Marof, Samobor, Valpovo), **Sòpina** (200, Zabok, Kutina, Ivanić Grad, moguće i od imena Sopina, Sofina)
✧ *prasl.* *sopti: puhati (u sviralu) (*stsl.* sopsti, *rus.* sopét', *češ.* soptiti)

sòpa *ž* ⟨G *mn* sópā⟩ *reg.* duže tanje drvo, prikla-

dno za hvatanje rukom, služi u razne svrhe; motka, pritka

✧ *tur.*

sòparnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *reg. kulin.* dalmatinska slana pita (između dva sloja pečenog i kalupom u kojem se peklo ukrašena tijesta naslaže se blitva različito začinjena i sve se peče i kuha ispod peke) [*umijesiti* ~; *složiti* ~]

✧ *tal.* sópra: iznad

sȍpor *m pat.* jak stupanj poremećaja svijesti, duboko neprirodno spavanje; znak je organskog cerebralnog oboljenja

✧ *lat.* sopor

sȍpōt *m* **1.** vrelo, vrutak **2.** područje s mnogo vrutaka

◈ *hidronim.*: **Sȍpnica** (potok kod Zagreba, d. pritok Vugrovog potoka), **Sȍpōt** (vrelo u Istri, Benkovcu, kod Stare Gradiške, Vinkovaca; potok u Žumberku, kod Buzeta, vrelo Kupčine, kanal kod Koprivnice), **Sȍpotāvka** (potok, Zagreb), **Sȍpotna**, **Sȍpotnica** (potok), **Sȍpotnīk** (potok u Zagrebačkoj gori, dol kod Bjelovara), **Sȍpotnjāk** (potok, Turopolje), **Sȍpōt-dôl** (zemljište, Jastrebarsko), **Šȍpōt** (vrelo kod Benkovca, rijeka kod Križevaca) ◇ *top.* (naselja): **Sȍp** (Dugo Selo, 352 stan.), **Sȍp Bukèvskī** (Grad Zagreb, 103 stan.), **Sòpāč** (Delnice, 50 stan.), **Sȍpaljskā** (Crikvenica, 86 stan.), **Sòpčić Vȑh** (Ozalj, 43 stan.), **Sȍpjanskā Gréda** (Slatina, 70 stan.), **Sôpje** (Slatina, 667 stan.), **Sȍpōt** (Pregrada; novozagrebačko naselje, 347 stan.), **Sȍpote** (Jastrebarsko, 30 stan.), **Šòpot** (Benkovac, 531 stan.)

✧ *prasl.* *sopotъ

sȍpra *pril. glazb.* oznaka u glazbi za klavir, orgulje i sl.; uputa na mjestima gdje se ruke križaju da ruka koja svira dionicu označenu sa *sopra* ima položaj iznad

✧ *tal.*: iznad ← *lat.* supra

sòprān *m* ⟨G soprána⟩ **1.** *glazb.* najviši ženski i dječji pjevački glas [*koloraturni* ~; *lirski* ~] **2.** *meton.* pjevačica koja pjeva sopran; sopranistica **3.** najviši glas u višeglasnom slogu // **sopranìstica** *ž* pjevačica koja pjeva sopran, ob. operna; **sòprānsk|ī** *prid.* **1.** koji ima svojstva soprana, koji se odnosi na sopran i soprane **2.** povezan s nazivom instrumenta označava najviši instrument te instrumentalne obitelji [~*a blokflauta*]

✧ *tal.* soprano

sòptati, *v.* sop

sôr[1] *m* vrsta španjolskoga suhoga grožđa

✧ *šp.*

sôr[2] *m pat.* upala sluznice usne šupljine; bolest male djece

✧ *lat.* sordes: prljavost

sorbìtōl *m* ⟨G sorbitóla⟩ *kem.* šećerni alkohol, nalazi se u plodovima nekih biljaka, osobito kod jarebike (*Sorbus aucuparia*), industrijski se proizvodi redukcijom glukoze; služi kao sladilo

✧ *lat.* sorbus: rod biljke + -OL

Sorbȍna *ž* dio Sveučilišta u Parizu, koji se često upotrebljava i kao sinonim za pariško sveučilište; najprije je to bio samo teološki kolegij i dom za učenike i studente osnovan o. 1257. i priključen pariškom Sveučilištu (utemeljenom o. 1170); ime prema osnivaču Robertu de Sorbonu, kapelanu Luja IX // **sorbònēz** *m* ⟨G sorbonéza⟩ *pov.* onaj koji se obrazovao na Sorboni

✧ *fr.* Sorbonne

sordína *ž glazb.* naprava za prigušivanje i istodobno mijenjanje boje tona nekih žičanih, limenih, puhačkih instrumenata i udaraljki; prigušnica, demfer

✧ *tal.* ≃ sordo: prigušen, mukao, gluh ← *lat.* surdus

sòrdūn *m* ⟨G sordúna⟩ *glazb. pov.* stari drveni puhački instrument iz porodice oboa, osobito popularan o. 1700.

✧ *tal.* sordone

Sorel (*izg.* Sorèl), **Georges** (1847–1922), francuski političar i sociolog, teoretičar revolucionarnoga sindikalizma, protivnik parlamentarizma, utjecao na fašistički korporativizam (*Misli o sili*, *Uvod u ekonomiju*, *Iluzije o napretku*)

sòrel-cèment *m kem.* mješavina pečenog magnezita i otopine magnezijevog klorida; s dodacima služi za izradu podova

✧ prema imenu francuskog poduzetnika Sorela, tvorničko ime proizvoda®

soremàde *uzv. sport* u džudu i karateu uzvik suca u borilištu kojim proglašava kraj borbe

✧ *jap.*

sôrgo *m* kultivirana žitarica srodna prosu (*Sorghum durra*)

✧ *tal.* ← *lat.* syricum (granum): sirijsko zrno

sòrguč *m reg. zast.* stilizirani ukras od perja na kapi, kao dio nošnje, uniforme ili slične paradne odjeće; čelenka, perjanica

✧ *tur.* sorguç

sȍri *uzv.*, *v.* sorry

sòrit *m* **1.** *fil.* poznati, hotimično izvedeni prijevaran zaključak, odnosno sofizam **2.** *log.* u tradicionalnoj, formalnoj logici, skraćeni silogistički lanac
✧ *lat.* sorites ← *grč.* sōreítēs: krivi zaključak o hrpi ← sōrós: gomila, hrpa

sòri|ti *svrš.* ⟨*prez.* sȍrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sȍren⟩ **1.** (što) razoriti [*6. kolovoza 1945. atomska bomba ~la je Hirošimu*] **2.** (se) survati se, stropoštati se, sorljati se // **sorávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sòrāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* soriti
✧ S(A)- + *v.* orati

Sorkóčević **1.** dubrovačka plemićka obitelj **2.** (**Sorgo**), **Antun** (1775–1841), hrv. diplomat, pisac i skladatelj **3.** (**Sorgo**, **Sorgoevich**, **Sierkowinsky**), **Luka** (1734–1789), hrv. diplomat i skladatelj (psalam *Babilonskiem na riekama*, solo pjesma *Canzona slava*) **4. Luka Didak** (1776–1865), hrv. latinist iz Dubrovnika, pisao prigodničarske i satiričke epigrame na talijanskom i latinskom **5. Pjerko** (1749–1829), hrv. pjesnik, povjesničar i teolog

sòrljati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* sȍrljān⟩ naglo naići s orljavom, orljajući, survati se s jakim pratećim zvukovima nečega što se ruši, valja ili kotrlja (kamenja itd.) i glasno se stropoštati // **sorljávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sòrljāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sorljati se
✧ S(A)- + *v.* oriti se

soròrāt *m* ⟨G sororáta⟩ *pov. pravn.* pravo ili obveza da se udovac oženi sestrom svoje umrle žene
✧ *lat.* soror: sestra + -AT

sòrpcija *ž kem.* međusobno inkorporiranje tvari, upijanje, prianjanje tvari jedne uz drugu
✧ *v.* apsorbirati i adsorbirati

sorry (*izg.* sȍri) *uzv. žarg.* oprosti!, nemoj zamjeriti!
✧ *engl.*

sôrta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī/sȍrātā⟩ skupina ili određen broj primjeraka koji imaju zajedničke značajke; klasa, vrsta, soj [*~ vina*; *~ grožđa*; *~ pšenice*] // **sortìrāč** *m* ⟨G sortiráča⟩ onaj koji što sortira, razvrstač; **sortírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sortirati **2.** razdvajanje raznovrsnih sastojaka čestica prema vrsti, veličini, boji i sl.; razvrstavanje, klasifikacija, sređivanje; **sortírati** *dv.* ⟨*prez.* sòrtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ obaviti/obavljati sortiranje; srediti/sređivati, razvrstavati, klasificirati; **sòrtīrka** *ž* ⟨D L -rci⟩ **1.** *v.* sortirač **2.** *tehn.* stroj koji što sortira; **sȏrtn|ī** *prid.* koji se odnosi na sortu; probran, vrstan [*~o sjeme*; *~o vino*]
✧ *njem.* Sorte ← *tal.* sorta ← *lat.* sors: soj, rod; sudbina

sortìment (**sortimȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ određeni tip nekog proizvoda utvrđen standardima ili uzancama; asortiman
✧ *njem.* Sortiment ← *tal.* assortimento

sȏs *m* ⟨N *mn* sósovi⟩ *razg. kulin.* posebno pripremljen i začinjen tekući dodatak jelu [*gusti ~*; *rijetki ~*]; umak, toć
✧ *fr.* sauce ← *lat.* salsa ≃ salsus: slan

SOS (*izg.* ȅs ô ȅs) *m* **1.** *pov.* međunarodno propisani signal za hitno traženje pomoći koji se koristio radiotelegrafijom prije suvremenih digitalnih komunikacija kada se brod ili hidroavion nalazio u nevolji; hitan poziv za pomoć [*zadnji ~ s Titanika*] **2.** *pren. žarg.* poziv za pomoć u nekoj teškoj situaciji [*poslali smo ~ za dodatnu pomoć u građevinskom materijalu*]
✧ slova predstavljaju radiotelegrafski znak jednostavan za tipkanje, ujedno akronim od *engl.* Save Our Souls: spasite naše duše

sosìrīt *m* ⟨G sosiríta⟩ *min.* nakupina minerala što nastaju metamorfozom bazičnih plagioklasa u nekim vrstama stijena
✧ *engl.*, *fr.* saussurite, prema švicarskom geologu i fizičaru H. B. Saussureu (1740–1799)

sostenuto (*izg.* sostenûto) *pril. glazb.* oznaka za polagani tempo; otežući
✧ *tal.*

sȍška, *v.* soha

sȍšnjāk, *v.* soha

sotàdej *m knjiž.* klasični grčki stih; katalektički silazni jonski tetrametar
✧ *grč.* sotádeion ≃ Sōtádēs: Sotad, starogrčki pjesnik, pisao lascivne i zajedljive stihove

sòtēr[1] *m* ⟨G sotéra⟩ *sport* u konjičkom sportu jahač koji na posebno dresiranim konjima izvodi radnje visoke škole dresure (kurbet, kabriol i sl.)
✧ *fr.* sauteur

sòtēr[2] (**sotêr**) *m pov.* kod starih Grka nadimak bogova, u helenizmu i za vladare, u Novom zavjetu za Isusa; spasitelj
✧ *grč.* sōtḗr

soteriològija *ž* *kršć.* grana teologije; preispituje vjerovanje u spasenje, otkupljenje ljudi // **soteriòloškī** *prid.* koji se odnosi na soteriologiju
✧ *grč.* sōtēría: spasenje + -LOGIJA

sotie (*izg.* sotȉ) *m* ⟨G sotȉja⟩ *pov. knjiž.* vrsta lakrdije, kazališni komad u Francuskoj od 14. do 16. st., zasnovan na ideji da je svijet carstvo ludosti
✧ *fr.* (*dosl.*): gluparija ≃ sot: glupan

Sòtīn *m* ⟨G Sotína⟩ naselje (u blizini Vukovara), 1324 stan. // **sòtīnskī** *prid.* koji se odnosi na Sotin i Sotinjane; **Sotínjanin** *m* (**Sotínjānka** *ž*) ⟨N *mn* Sotínjani⟩ stanovnik Sotina
◈ *pr.* (etnik): **Sotínac** (Vinkovci, *I* Slavonija)

Sòtisov *prid.*, ob. u: △ ~ ***period*** vrijeme od 1460 tropskih godina, odn. 1461 staroegipatske godine; nakon tog perioda izlazak Siriusa neposredno pred izlazak Sunca podudara se s početkom egipatske godine

Sotòna (**Satàna** *knjiš. ekspr.*) *m* **1.** *bibl.* najviši duh (princip) zla, vladar pakla, Božji neprijatelj; zao duh, zloduh, vrag, Đavao **2.** (sotona, satana) *razg.* **a.** onaj koji je zločest (o djetetu) **b.** onaj koji je zao (o osobi) // **sotònist** (**sotonȉst**, **satànist**) *m* poklonik Sotone (**1**); **sotonìzam** (**satanìzam**) *m* ⟨G -zma⟩ **1.** obožavanje đavla, održavanje kulta Sotone ili drugih sila zla (nasuprot Bogu); dijabolizam **2.** travestija kršćanskih obreda u kojoj se obožava Sotona **3. a.** umjetnost, vještina koja nastoji kontrolirati ili pretkazati prirodne pojave ili snage pozivajući nešto natprirodno; magija, crna magija **b.** sklonost dijaboličnom ponašanju ili aktivnosti (stalno zazivanje Sotone i sl.) **4.** *pren. razg.* neki strašan događaj (koji kao da je počinio Sotona); strahota, užas; **sotonizírati** (**satanizírati**) (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* sotonìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ prikazati/prikazivati u najgorem mogućem svjetlu, predstaviti ili predstavljati koga kao najveću moguću opasnost onda kad on to nije, lažno okriviti ili okrivljavati za zlodjela; **sòtonskī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na Sotonu; **sòtonski** *pril.* kao Sotona, na način Sotone
◈ *pr.* (nadimačko): **Sotònica** (100, Daruvar, Pakrac)
✧ *lat.* Satan, *stsl.* Sotona ← *grč.* Satân, Satán, Satanâs ← *hebr.* cātān: protivnik

sòto ùke *m* ⟨G sòto ùkea⟩ *sport* blokada rukom ispred glave u karateu
✧ *jap.* soto uke

sotto (I) (*izg.* sȍto) *pril. glazb.* oznaka u glazbi za klavir, orgulje i sl.; uputa na mjestima gdje se ruke križaju, da ruka koja svira dionicu označenu sa sotto ima položaj ispod // **sotto** (II) (*izg.* sȍto) *prij.* označuje da se nešto nalazi niže od onoga prema čemu se određuje; dolje prema čemu; ispod, *usp.* šoto △ ***de*** ~ *lokal.* na Jadranu smjer vjetra s jugozapada; ~ ***voce*** (*izg.* ~ vȍče) *žarg.* ispod glasa **1.** (u pjevanju) piano i ne na sav glas **2.** prigušeno, nerado, tako da svi ne čuju, preko volje, kroz zube [*hvaliti (koga) ~ voce*]
✧ *tal.*: ispod

sou, *v.* su

sôul *m glazb. žarg.* transžanrovski produkt spajanja temeljnih odlika rhythm and bluesa, gospela, rocka, bluesa i natruha jazza; sinteza popularne glazbe američkih crnaca 1960–1990. △ ***južnjački*** ~ *glazb.* varijanta koja se svira u Memphisu, pod utjecajem rhythm and bluesa, gospela te funk ritmova, karakteristična po iskrzanom gitarskom zvuku i uporabi puhača
✧ *engl.*

soule (*izg.* sûl) *m sport pov.* ekipna igra loptom u Francuskoj (osobito u Bretagni) od 14. st., cilj je loptu rukama, nogama ili štapom ubaciti u gol protivnika; preteča suvremenih sportskih igara (nogometa, hokeja i sl.)
✧ *fr.*

sound (*izg.* sàund) *m glazb. žarg.* zvučni dojam što ga ostavlja neka glazba
✧ *engl.*

soundblaster (*izg.* sàundblaster) *m inform.* vrsta zvučne kartice, *usp.* kartica
✧ *engl.* tvorničko ime proizvoda®

sounder (*izg.* sàunder) *m tehn.* **1.** brzojavni prijamnik za zvučno primanje poruka **2.** *v.* sonda (**1**)
✧ *engl.*

soundtrack (*izg.* sàundtrek) *m glazb.* zvučna traka; tonski zapis glazbene pratnje filma, scenskog djela, televizijske serije itd.
✧ *engl.*

souper (*izg.* supè) *m žarg.* kasni, najčešće lagani večernji obrok
✧ *fr.*

sousaphone (*izg.* sùzafōn) *m glazb.* basovski limeni puhački instrument iz obitelji

Bügelhorna, vrsta trube, varijanta helikona
✧ *engl.* prema američkom vojnom kapelniku i kompozitoru koji ga je konstruirao J. P. Sousau (1854–1932)

Southdown (*izg.* Sàutdaun) *m agr.* pasmina ovaca razvijena u Engleskoj, rasprostranjena i po SAD-u, daje vunu i meso
✧ *engl.* prema istoimenom mjestu gdje su uzgojene

Soutine (*izg.* Sutîn), **Chaïm** (**Hajim**) (1894–1943), francuski slikar; osebujno ekspresionističko viđenje svijeta izraženo širokim potezima, s elementima groteske, fantastike i potištenosti (*Autoportret*)

sóva *ž* **1.** *zool.* noćna ptica grabljivica iz porodice sova (*Strigidae*); jejina, noktua **2.** *pren. podr.* ružna, ob. ženska osoba izbuljenih očiju i kljunasta nosa // **sóvica** *ž* **1.** *dem.* od sova **2.** (*mn*) *zool.* porodica noćnih leptira (*Noctuidae*), gusjenice su im štetnici na bilju (npr. kukuruzna sovica, lisna sovica i dr.); **sôvke** *m mn zool.* rod noćnih ptica grabljivica (*Striges, Strigiformes*), dijele se na porodice kukuvije i sove; **sȍvljī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na sove [~ *huk*]; **sovùljaga** *ž* **1.** *zool.* najveća ptica iz roda sova (*Bubo bubo*) **2.** *pren. pejor.* zlokobna žena, ona koja stalno najavljuje ili donosi zlo i loše slutnje
◈ *pr.* (prema zanimanju, nadimačka i etnici): **Sóva** (Ludbreg, Petrinja, Karlovac), **Sȍvār** (120, Međimurje, Križevci), **Sóvec** (Zabok, Zagreb), **Sovìček** (Vrbovec, Zagreb), **Sóvić** (510, Zagreb, Sisak, Varaždin, Međimurje), **Sòvīlj** (320, Gračac, Zagreb, *I* Slavonija), **Sòvina** (100, Turopolje, Sisak), **Sòvūlj** (260, Omiš, Split) ◇ *top.* (naselja): **Sȍvāri** (Čazma, 75 stan.), **Sovìnjāk** (Buzet, 34 stan.), **Sòvinjskā Br̀da** (Buzet, 66 stan.), **Sòvinjskō Pȍlje** (Buzet, 33 stan.)
✧ *prasl.* *sova (*rus.* sová, *polj.* sowa) ≃ *lit.* šaukti: vikati

sovereign (*izg.* sôvrin) *m* stari zlatni engleski novac
✧ *engl.*

sòvhoz *m pov. ideol.* državno poljoprivredno dobro u SSSR-u // **sòvhoznī** *prid.* koji se odnosi na sovhoz
✧ *krat.*, *rus.* sov(étskoe) xoz(jájstvo)

sòvjeti *m mn* organi vlasti u Rusiji i SSSR-u nakon revolucije 1905–1907. i 1917. // **sòvjetskī** *prid.* koji se odnosi na sovjete
✧ *rus.* sovét: savjet

space shuttle *m*, *v.* šatl

spácija *ž tisk.* razmak između slova, riječi, rečenica u slogu // **spacionírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* spaciònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ prorijediti/prorjeđivati slova pri tiskanju ili pisanju na pisaćem stroju; ostavljati razmak, pisati/slagati razmaknuto
✧ *lat.* spatium

spaciocèpcija *ž* osjet za percepciju prostora; daje prirodnu svijest o prostoru; bez njega se ne bi održala nijedna jedinka ni vrsta
✧ *v.* spacija + *v.* percipirati, (per)cepcija

spaciomètrija *ž med.* metoda pretrage sposobnosti održavanja ravnoteže
✧ *v.* spacija + -METRIJA

spȁckati (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȁckān⟩ pokvariti ili upropastiti što ili koga nespretnim radnjama ili neznanjem [*doktori su ga spackali* pogrešno su ga liječili i pogoršali njegovo stanje]; zabrljati, sprčkati // **spȁčk|a** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -čākā/-ī⟩ *razg.* podvala, ob. u međuljudskim odnosima, nastaje od pomanjkanja rutine u ophođenju, zbog ogovaranja, indiskrecije i sl. [*napraviti ~u kome*]
✧ S(A)- + *v.* packa

spàček *m žarg. fam.* naziv za automobil marke Citroen 2 CV®

Spȁčva *ž geogr.* rječica u Z Srijemu, pritok Bosuta // **spȁčvanskī** *prid.* koji se odnosi na Spačvu

spâda (**špâda**) *ž reg.* **1.** kratak mač, vrsta bodeža **2.** *v.* špada
✧ *tal.* ← *lat.* spatha ← *grč.* spáthē

spȁdati, *v.* spȁsti

spàhija *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *pov.* posjednik timara, spahiluka u Osmanskom Carstvu; dužan kao konjanik ići u vojsku u slučaju rata, lenski konjanik **2.** *reg. zast.* bolje stojeći seoski domaćin – musliman u BiH // **spàhījskī** *prid.* koji se odnosi na spahije; **spàhījski** *pril.* kao spahija, na način spahije; **spahìluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *pov.* feudalni posjed, leno, koji je spahija dobivao dekretom od sultana i nad kojim je imao pravo ubiranja svog dijela uroda sa zemlje (ob. se zemlja nije smatrala njegovim vlasništvom, za razliku od čitluka)
◈ *pr.* (prema zanimanju, položaju): **Spáhić** (270, Zagreb, Vinkovci, Duga Resa), **Spàhija** (350, Šibenik, Zagreb), **Spàhović** (Dubrovnik, Županja, Novska), **Spáić** (120, Županja, Solin, Zagreb, *I* Slavonija), **Spàija**

(Split, sred. Dalmacija), **Spáin** (Omiš, sred. Dalmacija), **Spájić** (780, Zagreb, *I* Slavonija)
✧ *tur.* sipahi ← *perz.* sipāhī

Spáić, Kosta (1923–1994), hrv. kazališni redatelj; jedan od utemeljitelja zagrebačkog dramskog kazališta Gavella te nakon smrti B. Gavelle njegov ravnatelj; direktor Dubrovačkih ljetnih igara i intendant zagrebačkog HNK; režira u mnogim inozemnim kazalištima te kao vrstan poliglot prevodi dramska djela i operna libreta

spájati, *v.* spoj

spajdášiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* spàjdāšim (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. rad.* spajdášio (se)⟩ *pejor. razg.* spanđati se s kim, sjaraniti se; postati komu prijatelj; sprijateljiti (se)
✧ S(A)- + *v.* pajdaš

spȁjk *m* ⟨N *mn* spàjkovi⟩ **1.** čavlić koji se ugrađuje u autogumu radi sigurnije vožnje po snijegu ili ledu **2.** specijalni mali klin kojim se služe alpinisti // **spȁjkerica** *ž žarg.* autoguma s čavlićima
✧ *engl.* spike

spakírati (**spȁkovati**) *svrš.* ⟨*prez.* spàkīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spàkīrān⟩ **1.** (što) složiti što u paket; upakirati **2.** (se) spremiti stvari za put (u kovčeg, u putnu torbu) // **spȁkovati** *svrš.* ⟨*prez.* spȁkujēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȁkovān⟩, *v.* spakirati
✧ S(A)- + *v.* paket, pakirati

spalácija *ž fiz.* naročito snažna nuklearna reakcija uzrokovana bombardiranjem visoko energetskim česticama, rezultira raspadom jezgre u velik broj (najmanje tri) subatomskih čestica (nukleona)
✧ *engl.* spallation ← spall: rascijepiti

Spàladin, Josip (1913–2002), hrv. veterinar; izumio cjepivo protiv kokošje groznice; znanstveni suradnik u Laboratoriju za virusne zoozone u Kanadi i Madisonu (SAD) (1961–1989); od 1989. znanstveni savjetnik Plive

spáliti (što) *svrš.* ⟨*prez.* spâlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spâljen⟩ **1.** uništiti vatrom, sagorjeti **2.** uništiti vrućinom // **spaliónica** *ž* mjesto i uređaj na kojem se spaljuje gradsko smeće, tvari i predmeti određeni za uništavanje paljenjem [*gradska* ~]; **spaljȉvāč** *m* ⟨G spaljiváča⟩ onaj koji u okviru radnog procesa spaljuje, onaj koji radi u spalionici; **spaljivàčica** *ž*, *v.* spaljivač; **spaljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spàljujēm, *pril. sad.* spàljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spaliti
✧ S(A)- + *v.* paliti

Spallanzani (*izg.* Spalancâni), **Lazzaro** (1729–1799), talijanski fiziolog, važni doprinosi proučavanju tjelesnih funkcija i reprodukcije životinja (izveo prve uspješne umjetne oplodnje na nižim životinjama i na psu); utemeljitelj moderne biologije

spam (*izg.* spȅm) *m int. žarg.* neželjene i nevažne e-mail poruke (najčešće se šalju istovremeno brojnim korisnicima radi nekog komercijalnog interesa); smeće, junk-mail
✧ *engl.*

spȁn *m* predeni tekstilni materijal; od prediva, za razliku od onog koji nije preden, npr. beskonačne niti umjetnih vlakana
✧ *engl.* spun

Spandau (*izg.* Špàndau) *m* grad, danas predgrađe Berlina, Njemačka; poznat po vojnom zatvoru za nacističke ratne zločince

spànđati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* spànđao se⟩ *žarg.* sprijateljiti se, družiti se s kim (u cilju traćenja vremena, odnosno s kakvom nemoralnom ili kriminalnom svrhom) // **spanđávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spànđāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spanđati (se)
✧ S(A)- + *njem.* pantschen: izmiješati, pobrkati

spáran *prid.* ⟨*odr.* spârnī⟩ koji je pun sparine [~ *dan*] // **sparȉna** *ž* opresivno i neugodno vremensko stanje koje karakterizira istovremeno postojanje visokih temperatura zraka i visoke vlage, često pojačane tišinom i naoblakom; zapara, omorina, omara; **spȁriti** *svrš.* ⟨*prez.* spȁrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȁren⟩ **1.** (što) opariti, opeći parom **2.** (se) uvenuti, osušiti se; sparušiti se, sparložiti se; **spárložiti se** *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* spárložen⟩ postati parlog, sasušiti se od pomanjkanja vlage i njege (o polju i usjevima); sparušiti se, zaparložiti se; **spárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sparno, onoga gdje vlada sparina; **sparúšiti se** *svrš.* ⟨*prez.* spàrūšīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* spàrūšen⟩ uvenuti, izgubiti svježinu od pomanjkanja vlage [*lišće se sparušilo*]; **sparušívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sparùšujēm se, *pril. sad.* sparùšujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sparušiti se
✧ S(A)- + *v.* para

spàring *m sport* **1.** vježbanje u boksu sa sparing partnerom **2.** vježbanje na taj način i u nekim drugim sportovima (tenis, nogomet i sl.) △ *~-partner* izabrani protivnik na treningu koji ima zadatak voditi borbu kako bi se natjecatelj (u boksu i drugim sportovima) što bolje pripremio za pravi nastup ili kako bi uvježbao neke elemente igre // **spàringovati** (∅, komu) *dv.* ⟨*prez.* spàringujēm, *pril. sad.* -ujūći, *pril. pr.* -āvši⟩ *sport žarg.* biti sparing-partner; **sparírati** *dv.* ⟨*prez.* spàrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ sudjelovati na treningu, u igri ili borbi s namjerom pomaganja nekom natjecatelju ili momčadi u treniranju nekih elemenata ili cjelokupne igre
✧ *engl.* sparring

spáriti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spârīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spâren⟩ **1.** (koga, što, se) združiti (se) u par, načiniti par, sjediniti [*~ čarape*] **2.** sastaviti mužjaka i ženku radi rasploda (o životinjama) **3.** (se) *pejor.* stupiti u intimne odnose; spanđati se, spetljati se // **sparívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spàrujēm, *pril. sad.* spàrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spariti
✧ S(A)- + *v.* par[2]

Spârta *ž* **1.** grad na *J* Peloponezu (Grčka), 13.000 stan. **2.** *pov.* grad-država u antičkoj Grčkoj, u pokrajini Lakoniji, na jugu Peloponeza; od o. 500. do 371. pr. Kr. vojnički najjača grčka država, istaknuta u zajedničkom otporu Grka protiv Perzijanaca i pobjednica nad Atenom i njenim saveznicima u Peloponeskom ratu; uz Spartu su vezane legende o junaštvu njenih boraca, o strogom odgoju mladeži i asketskom vojničkom načinu života, te o škrtom, sažetom načinu izražavanja misli [*lakonski govor*] // **Spartánac** *m* (**Spàrtānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Spartánci, G Spàrtānācā⟩ stanovnik Sparte; **spàrtānskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na Spartu i Spartance **2.** koji je strog i asketski [*~ odgoj*; *~ život*]; **spàrtānski** *pril.* kao Spartanac, na način Spartanaca; **spartánstvo** *sr* svojstvo i djelovanje Spartanaca

Spàrtak zarobljenik iz rata u Trakiji, rimski rob, odmetnuo se s grupom od sedamdesetak gladijatora 73. pr. Kr. i podigao ustanak robova; na čelu vojske od o. 60.000 robova ratovao 2 godine, poginuo u bici kod Lukanije 71. pr. Kr., u kojoj je rimska vojska konačno porazila pobunjenike

spartakijáda *ž sport pov.* sportska i tjelovježbena manifestacija koja se od 1921. održava u Europi u organizaciji lijevih stranaka, a nakon 1945. u državama Varšavskog ugovora
✧ *v.* Spartak + *v.* Olimpija, (olimp)ijada

Spàrtakovci (**Savez spartakovaca**) *m mn pov. pol.* revolucionarna socijalistička organizacija u Njemačkoj, osnovana 1916; protivili se sudjelovanju Njemačke u 1. svjetskom ratu i pozivali 1918. na socijalističku revoluciju; pobuna ugušena, vođe R. Luxemburg, v. i K. Liebknecht ubijeni, organizacija se 1919. uklopila u KP Njemačke
✧ *njem.* Spartakusbund

spartȉto *m glazb.* **1.** *zast.* partitura **2.** kompozicija izvorno pisana za glasove, instrumentalni sastav i sl., potom reducirana na oblik za glasove i klavir
✧ *tal.* spartito

spâs *m* **1.** izbavljenje od opasnosti, bolesti, nevolje itd.; spasenje **2.** dječja igra [*na ~*] // **spàsēnje** *sr*, *v.* spas (**1**); **spàsilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩ *refer.* onaj koji izravno po dužnosti spasava ili je spasio koga [*kupališni ~*; *planinski ~*], *usp.* spasitelj (**2**); **spàsilačk|ī** *prid.* koji se sastoji od spasilaca, koji se odnosi na spasioce [*~a ekipa* ljudi koji ukazuju pomoć utopljenicima, alpinistima i sl.]; **spàsilački** *pril.* kao spasilac, na način spasilaca; **spàsiočev** *prid.* koji pripada spasiocu; **spàsitelj** *m* **1.** (Spasitelj) Isus Krist **2.** *ekspr.* onaj koji je donio spas komu, koji je spasio, kao Spasitelj [*ti si moj ~!*]; **spasitèljica** *ž*, *v.* spasitelj; **spàsiteljskī** *prid.* koji se odnosi na spasitelje; **spàsiteljski** *pril.* kao S(s)pasitelj, na način S(s)pasitelja; **spásiti** (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spâsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spâšen⟩ sačuvati od nevolje, od pogibelji, opasnosti itd.; **spâsti** (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spásem, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* spâsao⟩ *srp.* spasiti, *v.*; **spašávati** (**spasávati**) (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spàšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spasiti

❖ **Spȁsoje** m. os. ime (narodno, *pravosl.*) ◇ *pr.* (od imena i nadimačka): **Spȁsenić** (Zagreb, Sisak, Županja), **Spasénović** (Vinkovci, Osijek), **Spasenòvskī** (Virovitica, Slavonija), **Spásić** (190, Zagreb, Pula, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Spasójević** (410, Rijeka, Slavonija, Pakrac), **Spásov** (Makarska, Šibenik), **Spasòvskī** (Opatija, Zagreb, Požega)
✧ *prasl.* i *stsl.* съпасъ: spasitelj (*rus.* spas) ≃ *prasl.* *pasti: pasti, čuvati, *v.* pâsti

Spaski (*izg.* Spàski), **Boris Vasiljevič** (1937), ruski šahovski velemajstor, prvak svijeta 1969–1972.

spasònosan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji donosi spas, spasenje, koji spasava // **spasònosno** *pril.* na spasonosan način, donoseći spas; **spasònosnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je spasonosno
✧ *v.* spas + *v.* nositi

spȁsti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* spȁdnēm, *pril. pr.* spâvši, *prid. rad.* spȁo/spȁla *ž*⟩ **1.** pasti s višeg položaja ili mjesta na kojem stoji; spustiti se [*spale mu čarape*] **2.** *pren.* propasti, srozati se [~ *na prosjački štap* materijalno propasti] // **spȁdalo** *sr razg.* **1.** vragolasta i duhovita osoba; obješenjak **2.** neozbiljna osoba, nedovoljno ozbiljna da bi joj se ukazalo povjerenje; **spȁdati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* spȁsti **2.** (u što) ulaziti, ubrajati se u što, pripadati čemu [*sova spada u noćne ptice*]
✧ S(A)- + *v.* pȁsti

spávati *nesvrš.* ⟨*prez.* spâvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) **a.** biti u stanju sna [*čvrsto* ~; ~ *zimski san*] **b.** *pren.* biti bez inicijative, ne znati što se događa, ništa ne poduzimati **2.** (s kime) *razg.* imati intimne odnose // **spȁti** *nesvrš.* ⟨*prez.* spîm, *pril. sad.* spȉjūći, *gl. im.* spánje⟩ *reg. ekspr. knjiš.* spavati, *v.* [*ma odi spat*]; **spàvāč** *m* ⟨G spaváča⟩ **1.** onaj koji spava, kojemu je obilježje da mnogo spava **2.** *žarg.* špijun koji privremeno ništa ne radi i nema nikakvih kontakata s naredbodavcima; čeka trenutak da se reaktivira; **spavàčica** *ž*, *v.* spavač; **spàvāćī** *prid.* koji služi spavanju, koji je snen [~*a soba*] △ ~***a kola*** poseban željeznički vagon u kojem su instalirani ležajevi za spavanje tijekom noćnih putovanja; **spavàćica** *ž* košulja za spavanje; noćna košulja; **spávalica** *ž* osoba koja voli spavati; **spávalo** *sr* onaj koji voli spavati, koji puno spava; **spávānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* spavati **2.** *fiziol.* razdoblje tjelesne i psihološke nepovezanosti s okolinom, praćeno karakterističnim EEG nalazima; **spavaónica** *ž* **1.** spavaća soba (u obiteljskom stanu) **2.** prostorija u kojoj se spava ili u kojoj spava više ljudi (u domovima, vojarnama, barakama itd.); **spavaóničkī** *prid.* koji se odnosi na spavaonice; **spavaónički** *pril.* na način kao u spavaonici
✧ *prasl.* *sъpati (*rus.* spat', *polj.* spać) ≃ *lit.* sapnas: san, *v.* san (I)

spȁziti *svrš.* ⟨*prez.* spȁzīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȁžen⟩ uočiti, ugledati, opaziti [*mačka je spazila miša*]
✧ S(A)- + *v.* paziti

spàzma *ž* (**spàzam** *m*) ⟨G *mn* -zāmā/-ī⟩ *fiziol.* stezanje mišića bez voljnog poticaja // **spàstič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima odlike spazme, koji se odnosi na spazmu, koji joj pripada [~*na kljenut*; ~*an hod*]; **spàstičar** *m pat.* onaj kome spazma stvara zdravstvene probleme; **spàstično** *pril.* bez voljnog poticaja; **spàstičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fiziol.* osobit oblik povišenog tonusa mišića; **spazmàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se odnosi na spazmu
✧ *lat.* spasmus ← *grč.* spasmós ≃ spastikós: koji uvlači

spazmofèmija *ž pat.* psihogeni poremećaj govora; očituje se u ponavljanju riječi i prekidima u govoru; mucanje
✧ *v.* spazma + *grč.* phḗmē: govor

spazmofìlija *ž pat.* sklonost spazmama zbog prenadražljivosti mišića i živaca; uobičajena kod malog djeteta, oboljenja od tetanusa i sl.
✧ *v.* spazma + -FILIJA

spazmolìtik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *farm.* sredstvo za suzbijanje spazme glatkih mišića probavnog trakta, žučnih vodova, urinarnog trakta // **spazmolìtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima svojstva spazmolitika
✧ *v.* spazma + -LITIK

speaker, *v.* spiker (2)

specìfič|an *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji je precizno specificiran; definiran **2.** koji je karakterističan za određeni specijes ili ga sadrži **3.** koji se razlikuje od drugih; poseban, specijalan, jedinstven **4.** koji je efikasan u tretiranju određene bolesti [~*an lijek*] △ ~***na težina*** *fiz.* omjer težine i obujma određene tvari (jedinica newton po kubnome metru; N/m^3); ~***na toplina***, *usp.* toplinski kapacitet, *v.* toplinski △; ~***ni otpor*** *fiz.* električni otpor po jedinici presjeka za jedinicu dužine određene tvari; karakterističan za tu tvar // **specificírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* specifìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* specifìcīrān, *gl. im.* -ānje⟩ navesti/navoditi, imenovati ili spomenuti točno, pojedinačno, eksplicitno i bez eventualnih dvojbi [~ *novac po apoenima*; ~ *troškove*]; **specìfično** *pril.* na specifičan način; posebno, specijalno; **specìfičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ posebno, osebujno

svojstvo; ono po čemu je tko ili što specifičan (specifično); **specifikácija** *ž* potanko, detaljno navođenje, nabrajanje osnovnih odlika pojedinih stvari; podjela po vrstama [~ *troškova*]; **specìfikum** *m* ono što je posebno, naročito, što se ističe na sebi svojstven način; posebnost, osobitost, svojevrsnost [~ *naše situacije jest relativno visok prihod od turizma*]
✧ *srlat.* specificus ≃ species: vrsta, rod; specificare: spomenuti, opisati

spècijāl|an *prid.* ⟨*odr:* -lnī⟩ **1.** koji je drugačiji od onoga što je uobičajeno i obično; poseban; jedinstven [~*na ponuda*] **2.** koji je ograničen ili namijenjen za posebnu funkciju, primjenu ili priliku [~*na oprema za alpinizam*] // **specijálac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G specìjālācā⟩ *razg.* vojnik ili policajac posebno izobražen za specijalne zadatke (brze akcije, izravne borbe hladnim i vatrenim oružjem itd.); komandos; **specijàlist** (**specijalȉst**) *m* **1.** *razg.* stručnjak u nekom užem području djelatnosti [~ *za kompjuterski softver*] **2.** *term.* osoba koja je završila specijalizaciju kao oblik stručnog usavršavanja [*liječnik ~ opće prakse*]; **specijalȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na specijaliste △ ~ ***pregled*** *med.* liječnička kontrola koja se obavlja kod liječnika specijalista (**1**); **specijalȉstički** *pril.* kao specijalist, na način specijalista; **specijàlistkinja** (**specijàlistica**) *ž, v.* specijalist; **specijalȉtēt** *m* ⟨G specijalitéta⟩ **1.** *kulin.* jelo koje se odlikuje osobitošću okusa i načina priređivanja [*domaći ~*] **2.** ono što se odlikuje osobitom zanimljivošću i rijetkošću, ono što se rjeđe vidi i na što se rijetko nailazi; raritet, rijetkost; **specijalizácija** *ž* **1.** stručno usavršavanje kojim se postaje specijalist **2.** usmjeravanje djelatnosti čega u jednom pravcu, na određenu užu djelatnost itd. [~ *industrije*]; **specijalȉzant** (**specijalizȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji je na specijalizaciji, koji se za što specijalizira u posebnoj organizaciji rada ili radnog procesa, odnosno u posebnim oblicima prakse ili instruktaže (npr. liječnik na specijalizaciji); **specijalȉzantica** (**specijalȉzantkinja**) *ž, v.* specijalizant; **specijalȉzīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na specijalizaciju, koji ima odlike specijalizacije, koji joj pripada [~*e prodavaonice*]; **specijalizírati** (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* specijalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti/provoditi specijalizaciju, posvetiti se specijalizaciji; **specijálka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ *žarg.* **1.** geografska karta koja vrlo podrobno prikazuje neko područje, *opr.* generalka **2.** *žarg.* sportski laki bicikl s više brzina; **spècijālno** **1.** *pril.* posebno, naročito, osobito, samo za tu svrhu, onako kako se radi po znanju specijalista [*ti su dijelovi izrađeni ~ za taj tip auta*] **2.** *razg.* (samo) radi toga [*došao sam ~ za to*]; **specijálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** uža struka, uže stručno područje **2.** posebna vještina, spretnost ili znanje o čemu [~ *su mu precizni strojevi*]
✧ *lat.* specialis ≃ species: vrsta

spêcijes *m* **1.** *biol.* taksonomska jedinica (vrsta), označuje populaciju strukturno i funkcionalno vrlo sličnih biljaka i životinja sposobnih da se rasplođuju međusobno, ali ne i s pripadnicima drugih vrsta **2.** *farm.* smjesa ljekovitih čajeva // **specijácija** *ž biol.* u genetici, proces nastajanja novih životinjskih i biljnih vrsta
✧ *lat.* species

spècīmen (**specîmen**) *m rij.* reprezentativan dio ili element za cjelinu, odnosno za niz istih ili sličnih proizvoda; ogled, uzorak
✧ *lat.* specimen: oznaka, primjer, uputa

spèći *svrš.* ⟨*prez.* spèčēm, *pril. pr.* spèkāvši, *imp.* spèci, *prid. trp.* spèčen⟩ **1.** (koga, se) nanijeti opekotinu; opeći **2.** (što) *reg.* ispeći [~ *prasca*]
✧ S(SA-) + *v.* peći

speed (*izg.* spîd) *m farm. žarg.* amfetaminska, stimulativna droga brza djelovanja [*uzimati ~*]
✧ *engl.* speed

speedball (*izg.* spîdbōl) *m sport* momčadska sportska igra loptom za 11 igrača/igračica
✧ *engl.*

speed metal (*izg.* spîd mètal) *m glazb. žarg.* podžanr heavy metala, najpopularniji polovinom 1980-ih, karakterističan po brzoj svirci nadahnutoj hardcore punkom i instrumentalističkoj virtuoznosti
✧ *engl.*

speedway (*izg.* spìdvej) *m sport* natjecanje u motociklizmu na kružnoj šljakastoj ili pješčanoj stazi dužine o. 400 m; sudjeluje 4 vozača // **spidvèjāš** *m* ⟨G spidvejáša⟩ vozač koji sudjeluje na spidveju
✧ *engl.*

speedy (*izg.* spîdī) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *žarg.* okretni,

dinamični, brzi, ob. kao opis uz ime ili imenicu [~ *Gonzales*]
✧ *engl.*

Speer (*izg.* Špêr), **Albert** (1905–1981), njemački arhitekt, od 1933. osobni arhitekt A. Hitlera, ministar naoružanja i ratne proizvodnje 1942–1945; osuđen u Nürnberškom procesu, *v.* na 20 godina robije, zatim pisao djelomično pokajničke memoare (*Sjećanja*, *Ropska država*)

spektàbilis *prid. rij.* koji uživa ugled; uvaženi, ugledni, uzoriti
✧ *lat.* spectabilis

spektàkl *m* ⟨G *mn* spektáklā⟩ **1.** *kazal.* kazališna predstava ili zabavna priredba u kojoj sudjeluje velik broj izvođača, s naglašenim vanjskim efektima i u koju je utrošeno mnogo novca i sl. **2.** javni događaj, zanimljiv prizor, osobito onaj koji pobuđuje pozornost ili je zanimljiv javnosti [*njihova svađa bila je pravi ~*] // **spȅktakulāran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji sadrži spektakl, koji je spektakl; izvanredan, neobičan, veličanstven, iznimno zanimljiv; **spȅktakulārno** *pril.* na spektakularan način; zanimljivo, atraktivno, neobično; **spektakulárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je spektakularno
✧ *njem.* Spektakel ← *fr.* spectacle ← *lat.* spectaculum ≃ spectare: promatrati

spȅktar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** rezultat rastavljanja nekog složenog sustava na jednostavnije elemente **2.** *fiz.* **a.** bilo koja distribucija elektromagnetskog zračenja **b.** boje vidljive svjetlosti razložene po valnim duljinama dobivene disperzijom bijele svjetlosti (npr. prizmom) **c.** fotografski zapis takve disperzije **3.** *pren.* ono što se nudi u svojoj raznolikosti [~ *mogućnosti*]; raspon △ ***zvučni ~*** *fiz.* frekvencijski pojas elektromagnetskih valova od 20 Hz do 20 kHz koje ljudsko uho može čuti // **spȅktātor** (**spektâtor**) *m* onaj koji promatra; promatrač, gledalac, motritelj; **spȅktrāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji pripada spektru, koji je dio spektra **2.** koji se očituje kao različitost spektra, koji dopušta razna mišljenja i ravnopravne odnose u pogledima na probleme itd. [*~na organizacija (političke stranke* i sl.)], *opr.* hijerarhijski △ ***~na analiza*** **1.** fizičko-kemijska metoda, istražuje sastav i građu atoma i molekula analizom elektromagnetskih valova **2.** *meteor.* matematički postupci Fourierove analize vremenskih nizova meteoroloških podataka u svrhu otkrivanja njihove periodičnosti; ***~na boja*** *fiz.* (jedna od) boja spektra, boja vidljive svjetlosti, *usp.* spektar (**2b**); ***~na klasa*** *astron.* klasifikacija zvijezda prema pojavi i jačini određenih spektralnih linija u njihovu spektru; ***~ni aparat*** *tehn.* optički instrument, raščlanjuje elektromagnetsko zračenje pomoću optičke prizme ili optičke rešetke; ***~ni model*** *meteor.* model u numeričkoj prognozi vremena u kojem se stanje atmosfere predočuje periodičkim funkcijama koje su definirane kao sume nekoliko valova (Fourierovi nizovi, sferne harmonike itd.); **spȅktrīn** *m* ⟨G spektrína⟩ *anat.* vlaknasti proteinski polipeptid na unutrašnjoj strani membrane eritrocita
✧ *lat.* spectrum: pojava ≃ specere: gledati, promatrati

spektinomìcīn *m* ⟨G spektinomicína⟩ *farm.* antibiotik iz plijesni *Streptomyces spectabilis*; upotrebljava se u liječenju gonoreje
✧ *nlat.* spe(ctabilis): vidljiv + *v.* (a)ktinomicin(i)

SPEKTRO- kao prvi dio riječi znači spektar [*spektroskop*]
✧ *lat.* spectrum

spektrofòbija *ž psih.* poseban osjećaj jake odbojnosti i patološkog straha od pogleda u zrcalo
✧ *lat.* spectrum: slika, odraz, ogledalo + -FOBIJA

spektrofonokardiògraf *m med.* aparat koji bilježi otkucaje srca u grafičkom i slušnom obliku
✧ SPEKTRO- + FONO- + KARDIO- + -GRAF

spektrofòtometar *m*, *v.* spektrometar
✧ SPEKTRO- + FOTO- (2) + -METAR

spektrògraf *m tehn.* spektroskop opskrbljen fotografskom kamerom
✧ SPEKTRO- + -GRAF

spektrògram *m* fotografija spektra (dobivena spektrografom) // **spektrògramskī** *prid.* koji se odnosi na spektrogram; **spektrògramski** *pril.* pomoću spektrograma, spektrogramom
✧ SPEKTRO- + -GRAM

spektroheliògraf *m astron.* spektrograf za fotografsko snimanje Sunca u svjetlu jedne valne dužine
✧ SPEKTRO- + *v.* heliografija, heliograf

spektroheliògram *m* fotografija Sunca dobivena pomoću spektroheliografa
✧ SPEKTRO- + HELIO- + -GRAM

spektroheliòskop *m tehn. astron.* instrument za vizualno opažanje monokromatske slike Sunca
✧ SPEKTRO- + *v.* helioskop

spektromètrija *ž* **1.** *fiz.* mjerenje svjetlosti što je tvar apsorbira na nekoj valnoj duljini **2.** *kem.* grana analitičke kemije, proučava djelovanje elektromagnetskog zračenja na kemijski sastav i strukturu tvari // **spȅktrometar** *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* uređaj za mjerenje svjetlosnog toka ili jakosti u pojedinim dijelovima spektra; spektrofotometar
✧ SPEKTRO- + -METRIJA

spektroskòpija *ž fiz.* grana fizike koja proučava efekte vezane uz emisiju i apsorpciju elektromagnetskog zračenja (ili nekih elementarnih čestica, npr. elektrona); tako nastali emisijski (apsorpcijski) spektri karakteristični su za određenu tvar (atom, atomsku jezgru, molekulu ili kristal) // **spȅktroskop** *m tehn.* uređaj za pravljenje, proučavanje i registriranje spektara (elektromagnetskog zračenja ili elementarnih čestica); **spȅktroskopskī** *prid.* koji se odnosi na spektroskop
✧ SPEKTRO- + -SKOPIJA

spekulírati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* spekùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** duboko razmišljati; teoretizirati, umovati **2.** *v.* špekulirati // **spekulácija** *ž* **1.** *fil.* **a.** čista spoznaja, *opr.* akcija, praksa **b.** intuitivno spoznavanje, *opr.* racionalno spoznavanje **2.** *razg.* duboko promišljanje; umovanje **3.** *v.* špekulacija; **spekùlant** (**spekulȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji spekulira, koji uspostavlja konstrukcije i radi s idejama; **spekùlantica** *ž*, *v.* spekulant; **spekùlantskī** *prid.* koji se odnosi na spekulaciju i spekulante; **spekùlantski** *pril.* kao spekulant, na način spekulanata; **spȅkulatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je dobiven, postignut spekuliranjem; **spekulatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je spekulativan ili svojstvo onoga što je spekulativno
✧ *njem.* spekulieren ← *lat.* speculari: promatrati; nadzirati

spȅkulum *m* **1.** *med.* instrument za promatranje otvora u tijelu **2.** *fiz.* legura bakra i kositra (67% Cu i 33% Sn); koristi se kod metalnih zrcala i difrakcijskih rešetki radi postizanja visoke reflektivnosti, danas se u istu svrhu sve više koristi posrebreno staklo
✧ *lat.* speculum ≃ specere: gledati

SPELEO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na spilju, spiljski [*speleologija*]
✧ *lat.* spelaeum ← *grč.* spélaion: spilja

speleofàuna *ž zool.* životinjski organizmi prilagođeni uvjetima življenja u spiljama; spiljska fauna
✧ SPELEO- + *v.* fauna

speleològija *ž* znanost o fizičkim, geološkim i biološkim aspektima istraživanja prirodnih pećina i spilja // **speleòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi speleologijom, stručnjak u speleologiji; **speleològica** *ž*, *v.* speleolog; **speleològījskī** *prid.* koji se odnosi na speleologiju; speleološki; **speleòloškī** *prid.* koji se odnosi na speleologiju i speleologe; **speleòloški** *pril.* kao speleolog, na način speleologa
✧ SPELEO- + -LOGIJA

spell checker (*izg.* spȅl čȅker) *m inform.* program koji ispravlja pravopisne pogreške u nekom dokumentu koristeći rječnik pohranjen na disku
✧ *engl.*

spȅlovati (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spȅlujēm, *pril. sad.* spȅlujūći, *gl. im.* -ānje⟩ izgovarati ili pisati slovo po slovo neke riječi, ob. engleskog jezika; sricati, slovkati, buhštabirati
✧ *engl.* spell

Spencer (*izg.* Spȅnser), **Herbert** (1820–1903), engleski filozof i sociolog, evolucionist; prije Darwina najavio teoriju evolucije smatrajući društvo najvišim organizmom i sistematizirao znanja iz mnogih područja (*Sinteza filozofije*, *Klasifikacija znanosti*, *Faktor organske evolucije*)

Spender (*izg.* Spȅnder), **Stephen** (1909–1995), engleski pjesnik i kritičar, 1930-ih angažirani pjesnik lijeve orijentacije (*Pjesme iz Španjolske*, *Svijet u svijetu*), zatim meditativna i lirska poezija modernih struktura; osobito cijenjen i utjecajan kao urednik najboljih općekulturnih i kulturnopolitičkih časopisa *Horizon* i *Encounter*

spènđati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȅnđān⟩ *reg. ekspr.* neopreznim i pretjeranim trošenjem novca učiniti da nestane, da ga više ne bude; potrošiti, spiskati, protratiti, protrajbati, profundati
✧ *tal.* spendere ← *lat.* expendere

spênga *ž reg., v.* spužva // **spêngati** *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spêngān⟩ *reg.* prebrisati spužvom
✧ *v.* spongia

Spengler (*izg.* Špèngler), **Oswald** (1880–1936), njemački filozof i povjesničar kulture, u čuvenom djelu *Propast Zapada* govori o kružnoj izmjeni triju formi kulture (antička ili apolonska, arapska ili magijska, zapadnoeuropska ili faustovska) s tezom da Zapad upravo doživljava svoju kulminaciju, da već pada u dekadenciju i da mu predstoji gubitak prioriteta

Spenser (*izg.* Spènser), **Edmund** (1552–1599), engleski renesansni pjesnik čija je dugačka alegorijska pjesma u 6 knjiga *Vilinska kraljica* (nedovršena) posvećena veličanju Engleske i engleske kraljice Elizabete I; pisao sonete u tzv. spenserijanskoj stanzi (devet stihova, shema: ababbcbcc)

spènserica *ž* **1.** kratka muška dvoredna ili jednoredna jakna do struka, popularna u 18. st. **2.** ženska kratka jakna s rukavima ili bez rukava, popularna u 19. st.
✧ *engl.* spencer, prema engleskom lordu G. J. Spenceru (1758–1834)

spênza *ž lokal., v.* spiza
✧ *tal.* spesa ← *lat.* expensa

spèrma *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *biol.* tekućina koja se izbacuje ejakulacijom, sadrži zrele, pokretljive spermije; sjemena tekućina, sjeme
✧ *grč.* spérma: sjeme

spermàcet *m biol. kem.* uljevita, bjelkasta tvar iz lubanje ulješure, upotrebljava se u parfimerijskoj industriji; vorvanj
✧ *srlat.* sperma ceti: sjeme kita, *v.* sperma

spermatída *ž biol.* predstadij spermija; sadrži polovičan broj kromosoma
✧ *v.* sperma + -ID

SPERMATO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na sjeme, sjemeno [*spermatozoid*]
✧ *grč.* spérma: sjeme

spèrmatoblast *m biol.* zametak spermatozoida
✧ SPERMATO- + -BLAST

spermatocistìtis *m pat.* upala sjemene vrećice
✧ SPERMATO- + *v.* cistitis

spermatòcīt *m* ⟨G spermatocíta⟩ *biol.* muška spolna stanica u razdoblju rasta i dozrijevanja
✧ SPERMATO- + -CIT

spermatofíti *m mn* ⟨N spermatòfīt, G spermatofíta⟩ *bot.* biljke koje se razmnožavaju sjemenom; sjemenjače
✧ SPERMATO- + -FIT(I)

spermatòfōr *m* ⟨G spermatofóra⟩ *zool.* sluzava bjelančevinasta ovojnica u kojoj se nalazi više spermatozoida; paketići spermija; kod životinja koje imaju nepokretne spermije (pijavice, glavonošci, neki mekušci, člankonošci i vodozemci)
✧ SPERMATO- + -FOR

spermatogèneza *ž biol.* diferencijacija i sazrijevanje spermija u zreli spermij iz zametnog epitela sjemenskih kanalića testisa; spermatohistogeneza, spermiogeneza
✧ SPERMATO- + -GENEZA

spermatogònija *ž biol.* muška spolna prastanica s diploidnim brojem kromosoma, prve stanice koje nastaju iz zametnog epitela u procesu spermatogeneze
✧ SPERMATO- + -GONIJA

spermatoréja *ž term.* mokrenje ejakulata bez spolnog nadražaja
✧ SPERMATO- + -REJA

spermatozòīd *m* ⟨G spermatozoída⟩ *biol.* zrela muška spolna stanica; spermij, sjemenica
✧ SPERMATO- + ZO(O)- + -ID

spèrmīj *m, v.* spermatozoid

spermiògram *m term.* nalaz ejakulata, bitan za utvrđivanje uzroka neplodnosti; spermatogram // **spermatògram** *m, v.* spermiogram
✧ SPERMATO- + -GRAM

sperònāra *ž pom. pov.* jedrenjak s talijanskog juga, s 1–3 jarbola
✧ *tal.*

spètljati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spètljān⟩ **1.** (što) **a.** vezati petlju **b.** *pren.* pobrkati, zakomplicirati **2.** (se) zamrsiti se, zapetljati se, zaplesti se (o koncu, nitima i sl.) **3.** (s kim) *pejor.* **a.** združiti se, spanđati se **b.** stupiti u intiman odnos // **spetljánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci⟩, *v.* sapetinja; **spetljánko** *m* spetljanac, sapetinja; **spètljānka** *ž, v.* spetljanko; **spètljāno** *pril.* sa spetljanošću, na spetljan način; pobrkano, smeteno, smušeno; **spetljávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spètljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spetljati
✧ S(A)- + *v.* petlja, petljati

SPF životinje *ž mn* jedinke uzgojene kroz nekoliko generacija u strogo kontroliranim uvjetima života bez dodira sa specifičnim uzročnicima određenih bolesti
✧ *krat., engl.* specific patogen free

sphenopteris (*izg.* sfenòpteris) *m bot. geol.* primitivna sjemenjača iz mlađeg paleozoika
✧ *nlat.* ≃ *grč.* sphḗn: iver + ptéris: paprat

spianato (*izg.* spjanâto) *pril. glazb.* oznaka za interpretaciju; jednostavno i izjednačeno izvođenje
✧ *tal.*

spȉca *ž bot.*, *v.* klas
✧ *lat.* Spica: Klas, najsvjetlija zvijezda u zviježđu Djevica

spiccato (*izg.* spikâto) *pril. glazb.* vrsta poteza gudalom za sviranje čime se izvode međusobno odvojeni uzastopni tonovi
✧ *tal.*

spȋd *m*, *v.* speed

spȋdbōl *m*, *v.* speedball

spȋdī *prid.*, *v.* speedy

spȋd-mètal *m*, *v.* speed metal

spìdvej *m*, *v.* speedway

Spielberg (*izg.* Spílberg), **Steven** (1946), američki filmski redatelj i producent; ostvario filmove s fascinantnim vizualnim efektima (*Bliski susreti treće vrste*, *Jurassic Park*) kao i filmove najviših umjetničkih dosega (*Schindlerova lista*); rezultat njegova zabavljačkog i umjetničkog talenta je film *E.T.*, *vanzemaljac*, spoj masovne prijemljivosti i stilskog majstorstva

Spieloper (*izg.* Špȋloper) *m glazb. pov.* vrsta opere koja se njegovala u Njemačkoj 1830–1850; razigrana i lagana, s govornim i pjevanim odlomcima, opera semiseria
✧ *njem.*

spȉker *m* **1.** čitač tekstova, programa na radiju ili na televiziji **2.** (speaker) *pol.* predsjednik parlamenta (Donjeg doma u Engleskoj i Kongresa u SAD-u) // **spȉka** *ž* ⟨D L -i⟩ *žarg.* neobavezan, nevezan razgovor; **spȉkati** (∅, o čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* voditi neobavezne, nevezane razgovore; govoriti, razgovarati, brbljati, ćakulati; **spȉkerica** *ž*, *v.* spiker; **spȉkeričin** *prid.* koji pripada spikerici; **spȉkersk|ī** *prid.* koji se odnosi na spikere i spikerice [*~a služba*]; **spȉkerski** *pril.* kao spiker, na način spikera [*čitati ~*, *opr.* glumački, predavački, propovjednički]; **spikírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* spìkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ raditi kao spiker
✧ *engl.* speaker

spȉlj|a (**špȉlja**) *ž* ⟨G *mn* spȉljā⟩ **1.** *geol.* prirodna velika šupljina, jama u kamenu, stijeni ili brdu [*ući u ~u*]; pećina **2.** (uz pridjev) *pejor. pren.* sklonište sumnjivih, loših ljudi; jazbina [*razbojnička ~a*] // **spȉljskī** *prid.* koji se odnosi na spilju △ ~ **čovjek** **1.** *antrop.* čovjek koji je živio u spiljama **2.** *pren. pejor.* vrlo neuglađen, nepristojan čovjek, primitivac, divljak; **spȉljski** *pril.* na način kao u spilji
✧ *grč.* spḗlaion, *usp.* špelunka

spȉn *m* **1.** *fiz.* unutrašnja kutna količina gibanja elementarne čestice ili sustava čestica; čestice imaju ili cijeli (*usp.* bozoni) ili polovični (*usp.* fermioni) kvantni broj spina **2.** *sport* **a.** u tenisu i stolnom tenisu udarac kojim se lopta zarotira ob. ofenzivna rotacija usmjerena naprijed [*forhend ~*] **b.** rotacija loptice oko vlastite osi // **spȉnati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *sport žarg.* izvesti/izvoditi spin-udarac, udarati/udariti spin
✧ *engl.*

spȋna *ž anat.* jedan od oblika apofize; koštani izdanak; potječe od potezanja mišića △ ~ ***bifida*** *pat.* rascjep kralješnice u lumbosakralnom predjelu; prirođena anomalija // **spìnāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi, koji je iz kralješnične moždine ili iz kralješnice [*~ni živci*] △ ***~na anestezija*** *med.* ubrizgavanje lokalnog anestetika u neposrednu blizinu leđne moždine; ***~na angiografija*** *med.* rendgenska snimka krvnih žila, leđne moždine, moždanih opni i kralješnice metodom kontrasta; hrptenični
✧ *lat.* spina: trn, kralješnica

spìnaker *m pom. sport* u jedrenju trbušasto ili polukuglasto dodatno jedro za jedrenje krmenim i polukrmenim vjetrom
✧ *engl.* spinnaker

Spȋnčić, Vjekoslav (1848–1933), hrv. političar, dosljedni borac za slobodu Istre tijekom 50-godišnje političke aktivnosti

Spȋnčići *m mn* ⟨G *mn* Spȋnčīćā⟩ naselje (u blizini Rijeke), 687 stan. // **spȋnčićkī** *prid.* koji se odnosi na Spinčić

spindle (*izg.* spìndl) *m tehn.* dio stroja koji preuzima i dalje prenosi zakretni moment, tj. snagu; pogonska osovina, vreteno, vratilo
✧ *engl.*

spìnel *m min.* magnezijev aluminat $MgAl_2O_4$, tipičan za kontaktnu metamorfozu; kada je u boji, smatra se dragim kamenom
✧ *fr.* spinelle ← *tal.* spinella ≃ spina: trn ← *lat.*

spìnet (**špìnet** *razg.*) *m* (**spìneta** *ž*) *glazb. pov.* instrument s tipkama građen na istom principu kao čembalo, upotrebljava se od kraja 15. st.; preteča klavira
✧ *njem.* ← *tal.*

Spinôza, Baruch de (1632–1677), filozof kojega je njegova židovska vjerska zajednica u Amsterdamu 1656. ekskomunicirala jer je racionalnom analizom dirnuo u neke sakrosanktne biblijske legende (*Teološkopolitički traktat*) ekskomunikacija popraćena prokletstvom kojem je po žestini malo sličnih u povijesti; u glavnome djelu *Etika* Spinoza poistovjećuje Boga i prirodu, jer Bog nije izvan stvari već je u njima, pa je Bog stoga i priroda koja stvara (monistički determinizam)

spìnteriskop *m tehn.* instrument koji omogućuje vizualno promatranje veoma slabih scintilacija
✧ *grč.* spinthḗr: iskra + -SKOP

spinterìzam *m* ⟨G -zma⟩ bacanje iskri, vrcanje varnica
✧ *grč.* spinthḗr: iskra + -IZAM

spiradènōm *m* ⟨G spiradenóma⟩ *pat.* benigni tumor žlijezda znojnica
✧ *grč.* speîra: spirala + *v.* adenom

spirála *ž* **1.** kriva linija koja opisuje jednake zavoje oko osi ili koja beskrajno puta obilazi oko točke; zavojnica, svitak **2.** predmet (žica, nit i sl.) takvog oblika **3.** *mat.* ravninska krivulja koja se približava jednoj točki, obilazeći je u obliku beskonačno mnogo »zavoja« [*logaritamska ~*; *Arhimedova ~*]; zavojnica **4.** (+ *potenc.*) ono što oblikom ili slijedom događanja podsjeća na spiralu [*~ nasilja*] **5.** *razg.* sredstvo za kontracepciju; intrauterini uložak **6.** *sport* u umjetničkom klizanju i koturaljkanju element u kojem trag klizača jednom nogom opisuje kružnice sve manjih polumjera △ ***cilindrična*** *~ mat.* prostorna krivulja koju opisuje točka pri gibanju sastavljenom od rotacije i translacije u smjeru osi rotacije // **spìrālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je nalik spirali, koji je u obliku spirale; zavojit; **spiràlast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput spirale, koji je uvijen oko uzdužne osi kao spirala, *usp.* vijorog; **spìrālno** *pril.* tako da sliči spirali, zavojito; **spirálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je spiralno
✧ *srlat.* spiralis ≃ *lat.* spira ← *grč.* speîra: sve što je savijeno, uvrnuto

spiramìcīn *m* ⟨G spiramicína⟩ *farm.* antibiotik antimikrobnog djelovanja
✧ *grč.* speîra: spirala + -MICIN

spìrant (**spirànt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *fon.* strujni produženi suglasnik (npr. »s«, »š« i dr.); frikativ, strujnik // **spirantizácija** *ž fon.* prelaženje frikativa ili okluziva u spirante
✧ *lat.* spirans: dišni ← spirare: disati

spírati, *v.* sprati

Spìridon m. os. ime; isto: **Spìridun, Špìridon**; *hip.*: **Spíro, Špíro** ◊ *pr.* (od imena i etnici): **Špiránac** (Grubišno Polje, *Z* Slavonija), **Špiránec** (570, Zagorje, Varaždin, Međimurje, Podravina), **Špiránović** (110, Osijek, *I* Slavonija, Rijeka), **Špírić** (Zagreb, Samobor, Split, Primorje, Vinkovci) ◊ *top.* (naselje): **Špiránec** (Križevci, 203 stan.)
✧ *grč.* Spyrídōn

spiríli *m mn* ⟨N spìrīl, G spiríla⟩ *biol.* aerobne nesavitljive bakterije, spiralno zavijene i s bičevima (flagelama) na dva kraja; izazivaju bolest sodoku nakon ugriza štakora
✧ *nlat.* spirillum ≃ *lat.* spira: spirala

spiritoso (*izg.* spiritôzo) *pril. glazb.* oznaka za blještavu i poletnu interpretaciju
✧ *tal.*

spiritùāl *m* ⟨G spirituála⟩ *kat.* nadzorni svećenik u novicijatu

spìrituālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je prožet duhovnošću, oduhovljen, produhovljen, nadčulan; nadahnut, svet, vjerski, crkveni // **spirìtist** (**spiritìst**) *m* onaj koji se bavi spiritizmom; **spiritìstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na spiritiste i na spiritizam [*~a seansa*]; **spiritìstički** *pril.* kao spiritist, na način spiritista; **spirìtistkinja** (**spirìtistica**) *ž*, *v.* spiritist; **spiritìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** vjerovanje u zagrobni život i mogućnost komuniciranja s duhovima **2.** skup obreda kojima je cilj uspostavljanje kontakta s duhovima pokojnika **3.** tumačenje paranormalnih fenomena djelovanjem duhova; vjerovanje da se duhovi pokojnika mogu pojaviti u obliku ili unutar postojećih predmeta, živih bića i osoba; **spirituàlist** (**spiritualìst**) *m* stvaralac ili sljedbenik spiritualizma; **spiritualìstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na spiritualizam i spiritualiste [*~a seansa*]; **spiritualìstički** *pril.* kao spiritualist, na način spiritualista; **spirituàlistkinja** (**spirituàlistica**) *ž*, *v.* spiritualist; **spiritualìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* učenje po kojemu su duh i duhovno primarna ili jedina stvarnost, a tjelesno i materijalno samo način

pojavljivanja duhovnoga; **spiritualizírati** *dv.* ⟨*prez.* spiritualìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) dati/davati čemu duhovno obilježje; oduhoviti, oduhovljivati **2.** (se) produhoviti se, produhovljivati se; **spȉrituālno** *pril.* na spiritualan način, prožeto duhovnošću; **spirituálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je spiritualan ili svojstvo onoga što je spiritualno
✧ *lat.* spiritualis ← spiritus: dah, disanje ≃ spirare: disati

spirituals (*izg.* spirìtjuals) *m mn glazb.* pučke duhovne pjesme sjevernoameričkih kršćana: **1.** bijelaca [*white* ~] **2.** crnaca [*negro* ~]
✧ *amer.engl.*

spirituoso (*izg.* spirituôzo) *pril. glazb.* oznaka za interpretaciju, vatreno, zanosno
✧ *tal.*

spirituóze *ž mn rij.* alkoholna pića // **spȉrituōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ *rij.* koji je zasićen mirisom alkohola; alkoholni
✧ *njem.* Spirituosen

spìritus *m* **1.** *lingv.* znak u obliku apostrofa što se u grčkom jeziku bilježi iznad vokala na početku riječi **2.** duh, duša △ ***spiritus agens*** (*izg.* spȋritus ȁgens) *usp.* ***spiritus movens***; ***spiritus asper*** (*izg.* spȋritus ȁsper) »oštri hak«, znak »ʽ« (u grčkom jeziku) kojim se označuje da samoglasnik iza toga znaka treba čitati s hakom (tj. *ha*); ***spiritus lenis*** (*izg.* spȋritus lênis) »blagi hak«, znak »ʼa« (u grčkom jeziku) da samoglasnik koji dolazi iza toga znaka treba čitati bez haka (tj. samo početni samoglasnik); ***spiritus movens*** (*izg.* spȋritus mȍvens) *razg.* onaj koji smišlja, pokreće i organizira (ob. o nekom velikom poslu, projektu) [*on je ~ movens čitavog projekta*]; pokretački duh; ***spiritus rector*** (*izg.* spȋritus rȅktor) onaj koji upravlja, upravljač; ***spiritus sanctus*** (*izg.* spȋritus sȁnktus) Sveti Duh, jedna od tri osobe Svetoga Trojstva
✧ *lat.* spiritus: dah, disanje; spiritus lenis: meko disanje, spiritus asper: grubo disanje

SPIRO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na puhanje, disanje [*spirometrija*]
✧ *lat.* spirare ⟨*prez.* spiro⟩: disati

spirohète *ž mn* ⟨G spirohétā⟩ *biol.* jednostanični mikroorganizmi na granici između bakterija i praživotinja, oblikom nalik na spiralu, kreću se pomoću unutarstaničnih tvorbi; neke su patogene
✧ *nlat.* spirochaeta ← *grč.* speȋra: sve što je uvijeno + khaítē: kosa, vlas

spirohetóza *ž pat.* zarazna bolest peradi, uzročnik je *Borellia anserina*; liječi se penicilinom
✧ *v.* spirohete + -OZA

spiroìndeks *m term.* pokazatelj koji izražava odnos veličine plućnog vitalnog kapaciteta spram visine i težine ispitanika
✧ SPIRO- + *v.* indeks

spiromètrija *ž term.* mjerenje plućnog volumena i kapaciteta pomoću spirometra // **spȉrometar** *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *med.* instrument za mjerenje plućnog vitalnog kapaciteta
✧ SPIRO- + -METRIJA

spironolàktōn *m* ⟨G spironolaktóna⟩ *farm.* sintetski steroid, diuretik, primjenjuje se oralno
✧ SPIRO- + *v.* lakton

spȉs *m* ⟨N *mn* -i, G spȋsā⟩ **1.** svi dokumenti o određenoj temi, problemu, raspravi [*sudski ~; imati pravo na uvid u ~*] **2.** tekst, rasprava, članak [*filološki ~i; filozofski ~i; politički ~i; sabrani ~i*] // **spìsak** *m* ⟨G -ska, N *mn* spìskovi⟩ *pov. admin.* (+ *srp.*) lista, popis; **spìsatelj** *m* pisac, književnik; **spisatèljica** *ž*, *v.* spisatelj; **spisatèljičin** *prid.* koji pripada spisateljici; **spìsateljskī** *prid.* koji se odnosi na spisatelja; **spìsateljski** *pril.* kao spisatelj, na način spisatelja; **spȉsnica** *ž* torba u koju se ulažu spisi; aktovka
✧ S(A)- + *v.* pisati

spȉskati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȉskān⟩ *razg.* uludo potrošiti, straćiti, protraćiti // **spiskávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spìskāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spiskati
✧ S(A)- + *v.* pisak, piskati

spìtfajer-jàkna *ž žarg.* kratka jakna napravljena po uzoru na pilotske, tamne boje s jarkom podstavom; omiljena odjeća navijačkih skupina; spitfajerica // **spìtfajerica** *ž razg.*, *v.* spitfajer-jakna
✧ *engl.* spitfire, britanski borbeni zrakoplov iz 2. svjetskog rata

Spitteler (*izg.* Špȉteler), **Carl** (1845–1924), švicarski novinar, romanopisac i pjesnik njemačkog izraza (epska fantazija *Olimpijsko proljeće*, neoromantični ep *Prometej*, roman *Imago*); Nobelova nagrada 1919.

Spitz (*izg.* Špȉc), **Mark** (1950), američki plivač, rekorder svih OI sa sedam zlatnih medalja osvojenih na jednoj Olimpijadi (München 1972)

Spitzer (*izg.* Špìcer), **Leo** (1887–1960), austrijski romanist, od 1936. u SAD-u; najizrazitiji protagonist estetičke stilistike (*Stilističke studije, Eseji o stilistici, Lingvistika i povijest književnosti*)

spîz|a *ž reg.* **1.** poslovi nabavljanja na tržnici [*činiti ~u; ići u ~u*]; spenza **2.** jelo, ono što je ponuđeno [*lijepe ~e!* (da) lijepoga (li) jela!]
✧ *v.* spenza

spjèšiti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* spjèšio⟩ *reg. knjiš.*, *v.* žuriti se, hitati²
✧ *prasl.* *spěti (*rus.* spét', *češ.* spěti), *lit.* spėti ← *ie.* *speh₁- (*lat.* spes: nada, *skr.* sphāyate: uspijeva)

spjèvati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spjèvān⟩ sastaviti pjesnički tekst (pjesmu, spjev) // **spjêv** *m* ⟨N *mn* spjèvovi⟩ *knjiž.* veće pjesničko djelo, poema ili ep (npr. *Smrt Smail-age Čengića*); **spjevávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spjèvāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ pjevati u narodnom duhu (kroz duže vrijeme i sl.), stihovati, *usp.* spjevati
✧ S(A)- + *v.* pjevati

splàčine, *v.* splakati

splâjn *m*, *v.* spline

splákati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* splâčēm, *pril. sad.* spláčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* plákati (**1**) // **splàčine** *ž pl. tantum* **1.** napoj, *usp.* spirine **2.** *pren.* slaba hrana; **spláknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* splâknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* splâknūt⟩, *v.* pláknuti
✧ S(A)- + *v.* plakati

splànhnokrānīj *m anat.* dio lubanje, obuhvaća dijelove dišnog i probavnog sustava
✧ *grč.* splágkhna: utroba + kraníon: lubanja

splanhnomegàlija *ž pat.* abnormalno povećanje unutarnjih organa
✧ *grč.* splágkhna: utroba + mégas: velik

splàsnuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* splàsnūt⟩ **1.** smanjiti se u zapremnini (o čemu napuhanom); ispuhati se [*splasnula lopta, splasnuo balon*] **2.** *pren.* oslabiti [*splasnulo oduševljenje*] // **splàsnūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je splasnulo; **splašnjávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* splàšnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* splašnjivati, splasnuti; **splašnjívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* splàšnjujēm, *pril. sad.* splàšnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* splašnjavati, splasnuti

splàšiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* splàšīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* splàšen⟩ poplašiti sve odjednom tako da se rasprši [~ *kokoši*; ~ *jato vrabaca*]
✧ S-(SA-) + *v.* plašiti

splâv *ž* (*m*) ⟨I -i⟩ plovilo načinjeno od povezanih trupaca (bačvi i sl.) za spuštanje niz rijeku, pristajanje brodova i postavljanje raznih uređaja ili objekata; plutajuća platforma // **splàvār** *m* ⟨G splavára⟩ onaj koji veslom ili kormilom upravlja splavi; **splavárēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* splavariti **2.** *sport* slobodno spuštanje splavi niz riječnu maticu **3.** prijevoz povezanih trupaca rijekom, jezerom ili morem; **splaváriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* splàvārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ baviti se prevoženjem na splavi; **splàvārskī** *prid.* koji se odnosi na splavare; **splávnica** *ž* brana koja se može dizati i spuštati; ustava
◈ *pr.*: **Splàvskī** (Osijek)
✧ S(A)- + *v.* plaviti, plav

splàvāš *m* ⟨G splaváša⟩ *zool.*, *v.* ljubičar
✧ *v.* splav

spleen (*izg.* splîn) *m ekspr. žarg.* sumorno raspoloženje, prožeto zlovoljom, melankolijom i dosadom
✧ *engl.*, *usp.* splen

splên *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *anat.* organ smješten u lijevom dijelu trbušne šupljine ispod ošita; slezena // **splènskī** *prid.* koji pripada slezeni, koji se odnosi na slezenu
✧ *grč.* splḗn

splèndidan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji se ističe kakvoćom, koji je velike vrijednosti; sjajan, divan, veličajan, veličanstven
✧ *lat.* splendidus ← splendēre: sjati

splenektòmija *ž med.* kirurško odstranjenje slezene
✧ *v.* splen + *v.* ektomija

splenìtis *m pat.* upala slezene; može biti akutna i kronična
✧ *grč.* splēnîtis, *v.* splen + -ITIS

splenògram *m med.* rendgenski prikaz slezene kontrastnim sredstvom
✧ *v.* splen + -GRAM

splenomalácija *ž pat.* razmekšanje slezene
✧ *v.* splen + *grč.* malakía: mekoća, slabost

splenomegàlija *ž pat.* povećanje slezene u parazitskim bolestima, infekcijama, bolesti krvi, karcinomu, limfomima
✧ *v.* splen + *grč.* mégas: velik

splenopèksija *ž med.* operativno pričvršćivanje slezene na trbušnu stijenku
✧ *v.* splen + *grč.* pêksis: pričvršćivanje

splenoportogràfija *ž med.* rendgenski prikaz vene porte i njezinih ogranaka preko vene lijenalis pomoću kontrastnog sredstva
✧ *v.* splen + *lat.* porta: vrata (mjesto gdje ulaze vene u neki organ) + -GRAFIJA

splenotòmija *ž med.* kirurška incizija slezene u namjeri da se drenira apsces ili cista slezene
✧ *v.* splen + -TOMIJA

splȅsti *svrš.* ⟨*prez.* splètēm, *pril. pr.* -êvši, *prid. trp.* splèten⟩ **1.** (što) pletenjem izraditi nešto [~ *pletenicu*; ~ *vijenac*] **2.** (se) **a.** saviti se, omotati se (oko čega) **b.** *pren.* spetljati se (s kim) **c.** *pren.* zbuniti se, zaplesti se u govoru // **splȅt** *m* ⟨N *mn* splètovi⟩ **1.** ono što je međusobno spleteno; klupko **2.** *pren.* ono što čini cjelinu više pojedinačnih dijelova [~ *okolnosti*; ~ *događaja*]; **splȅtati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* splȅćēm, *pril. sad.* splȅćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* splesti; **splèten** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se zapleo; zamršen (o koncu, vunenoj pređi i sl.) **2.** *pren.* koji je vrlo slojevit; kompliciran, složen [~ *problem*] **3.** *pren.* koji je nespretan, smušen, zatvoren, koji se gubi u pojedinostima, spor u djelovanju i odlukama (o osobi); **spletèno** *pril.* **1.** na spleten način; zapleteno **2.** *pren.* zbunjeno, nespretno; **splètenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je spleten, stanje onoga što je spleteno; **splȅtka** *ž* ⟨G *mn* -tākā/-ī⟩ tajan i vjeroloman postupak, kombinatorna igra s ciljem da se stekne neka korist ili da se naškodi kome drugome; intriga; **splȅtkār** *m* onaj koji pravi spletke; intrigant; **splȅtkarica** *ž*, *v.* spletkar; **splȅtkaričin** *prid.* koji pripada spletkarici; **spletkáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* splètkārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ praviti spletke; intrigirati; **splȅtkarskī** *prid.* koji se odnosi na spletkare; **splȅtkarski** *pril.* kao spletkar, na način spletkara; **spletkàruša** *ž pejor.*, *v.* spletkarica
✧ S(A)- + *v.* plesti

splȉn *m*, *v.* spleen

spline (*izg.* splâjn) *m mat.* funkcija koja ima definirane vrijednosti u određenom broju točaka i kojom se mogu dobiti izglađene vrijednosti u obliku krivulje koja spaja sve zadane točke
✧ *engl.*

Splȉt *m* grad i luka na središnjem dijelu *I* obale Jadrana, 189.388 stan. // **Splȉćanin** *m* (**Splȉćānka** *ž*) ⟨N *mn* Splȉćani, G Splȉćānā⟩ stanovnik Splita; **splȉtskī** *prid.* koji se odnosi na Split i Splićane
♦ *pr.*: **Despalátović** (Split, ← *tal.*), **Spȁlatīn** (**Spalàtīn**) (Zagreb, Primorje, ← *tal.*)

spljȍštiti *svrš.* ⟨*prez.* spljȍštīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spljȍšten⟩ **1.** (što) načiniti plosnatim, pritisnuti da dobije spljošten oblik **2.** (se) postati plosnat, biti izrazito male visine prema širini i površini // **spljošćívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spljòšćujēm, *pril. sad.* spljòšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spljoštiti; **spljȍšten** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ⟨*prid. trp.*⟩, *v.* spljoštiti **2.** plosnat; **spljȍštenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo ili stanje onoga što je spljošteno
✧ S(A)- + *v.* ploha

Spock (*izg.* Spòk), **Benjamin McLane** (1903–1998), američki pedijatar i pisac knjiga o njezi i odgoju djece koje su snažno utjecale na odrastanje više poslijeratnih generacija u SAD-u i u drugim zapadnim zemljama (*Knjiga zdravog razuma o njezi i odgoju dojenčadi i djece*, 1946, dugogodišnji svjetski bestseler)

spočétka *pril.* otpočetka, *v.*
✧ S(A)- + *v.* početi, početak

spočitávati (komu, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spočìtāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ prekoravati koga zbog čega; zamjerati, prigovarati // **spòčitnuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* spòčitnūt⟩, *v.* spočitavati
✧ S(A)- + PO- + *v.* čitati

spòdbiti (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* spȍdbijēm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* spòdbio, *prid. trp.* spodbìjen⟩ **1.** udariti odozdo, udariti tako da se podmetne što odozdo ili na donjoj strani [~ *bačvu* podmetnuti zabijanjem klina i sl. da bude vodoravna]; podbiti **2.** *pren.* naglo zgrabiti što, najednom snažno uhvatiti, dohvatiti, ščepati (predodžba hvatanja odozdo) // **spodbíjati** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spòdbījām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što), *v.* spodbiti **2.** (se) s mukom se kretati, kretati se uz spoticanje, prebijati se [~ *se po svijetu* biti stalno u životnoj borbi; ići trbuhom za kruhom]
✧ S(A)- + *v.* pod[1] + *v.* biti[2]

spôdīj *m kem.* koštani ugljen, dobiva se spaljivanjem životinjskih kostiju
✧ *grč.* spodós: pepeo

spòdob|a *ž* ⟨G *mn* spȍdōbā⟩ lik koji tek sliči ljudskom biću, poružnjena ljudska prilika; podoba, utvara △ ***vrag (đavao) u ljudskoj ~i*** **1.** vrlo zločesto dijete **2.** nezgodna osoba **3.** onaj koji je svemu dorastao, vrlo iskusan i spretan
✧ S(A)- + *v.* podoba, podoban

spodùmen *m min.* litij-aluminijev silikat, oblika gigantskih kristala; važan za dobivanje litija; lijepo obojen drži se dragim kamenom
✧ *njem.* Spodumen ← *grč.* spodoúmenos ← spodoûsthai: izgorjeti do pepela

spôj *m* ⟨N *mn* spòjevi⟩ **1.** ono što je sastavljeno u jednu cjelinu, ono što je spojeno **2.** mjesto gdje se dvije stvari spajaju **3.** *žarg.* sastanak dviju osoba (ob. ljubavni) [*imati* ~] △ ***kemijski*** ~ tvar sastavljena od dva ili više elemenata; ***kratki*** ~ prekid električne struje zbog dodira vodova; ***krivi*** ~ **1.** pozivanje pogrešnog telefonskog broja **2.** *pren.* situacija kad se što krivo shvati // **spájalica** *ž* (+ *potenc.*) dio sitnog uredskog pribora, pomagalo od žice za pričvršćivanje papira; **spájati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spȃjām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spojiti; **spȍjen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, ob. u: △ ~***e posude*** *fiz.* niz pri dnu povezanih posuda u kojima razina tekućine doseže uvijek istu visinu, bez obzira na razlike u njihovu obliku i dimenziji; **spȍjīšte** *sr anat.* fibrozni spoj između istoimenih kostiju suprotnih strana; simfiza; **spòjiti** (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spȍjīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȍjen⟩ sastaviti (se) u neraskidivu cjelinu, povezati (se) (o stvarima); **spòjiv** (s kim, sa čim) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može spojiti; **spòjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je spojivo; **spôjka** *ž* ⟨D L -jci, G *mn* spȍjākā/-ī⟩ **1.** (+ *potenc.*) ono čime se spaja; spojnica **2.** *tehn.* **a.** naprava u vozilu za spajanje dviju osovina (prilikom mijenjanja brzine); kvačilo, kuplung **b.** vozačeva papučica kojom se aktivira odvajanje prijenosa zupčanika od mjenjača **3.** *sport* vezni igrač u nogometu [*desna* ~; *lijeva* ~]; **spôjnī** *prid.* koji se odnosi na spoj; **spójnic|a** *ž* **1.** (+ *potenc.*) u raznim terminologijama ono što spaja [*upala* ~*e*, *pat.* conjuctivitis acuta] **2.** od savijene žice napravljen uredski pribor kojim se međusobno učvršćuju odijeljeni komadi papira i sl., *usp.* spajalica △ ~***a dviju točaka*** *mat.* dužina čije su to krajnje točke ili pravac određen tim točkama; **spôjnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *lingv.* glas koji dvije riječi spaja u složenicu; interfiks
✧ S(A)- + *pojiti (*rus.* pajátʼ: spajati, *češ.* pojiti) ≃ *v.* piti (prvotno značenje iz kovačke terminologije: činiti da tekuća kovina »pije« pri spajanju)

spȍjler *m tehn.* **1.** dodatak na trupu letjelice kojim se poboljšavaju aerodinamička svojstva **2.** dio na motornom vozilu kojim se poboljšava stabilnost pri većim brzinama
✧ *engl.* spoiler

spòkoj *m* stanje duševnog mira, spokojnost, smirenost // **spȍkōjān** *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji je prožet spokojem; **spȍkōjno** *pril.* na spokojan način, sa spokojem, sa spokojnošću; **spokójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* spokojstvo; **spokójstvo** *sr* duševni mir, stanje unutrašnje ravnoteže, stanje bez nemira, tjeskoba i strahova; spokojnost
✧ S(A)- + *v.* pokoj

spôl *m* ⟨N *mn* spólovi⟩ **1.** *biol.* ukupnost fizioloških i psiholoških obilježja po kojima se razlikuju muškarac i žena, odnosno među jedinkama iste vrste mužjaci od ženki **2. a.** činjenica pripadnosti jednom od spolova **b.** muški ili ženske kao kolektivitet [*ženski* ~; *muški* ~] △ ***jaki*** ~ *razg.* muškarci; ***lijepi (ljepši, nježniji, slabiji, krasni)*** ~ *razg.* žene // **spôln|ī** *prid.* koji se odnosi na spol i spolnost [~*i organ*; ~*i odnosi*] △ ~***a zrelost*** *fiziol.* stanje organizma kad sazrijevaju spolne žlijezde i javlja se sposobnost stvaranja potomstva; ~***e (venerične) bolesti*** *pat.* bolesti što se najčešće prenose spolnim kontaktom (gonoreja, sifilis, genitalni herpes, AIDS); ~***i hormoni*** *fiziol.* proizvodi spolnih žlijezda koji potiču razvoj spolnih organa i spolnih funkcija (npr. testosteron kod muških i estradiol kod ženskih); ~***i nagon*** *fiziol.* prirodni nagon dvospolnih životinja i ljudi koji se najčešće očituje u spolnom općenju s jedinkom suprotnog spola; ~***i (seksualni) organi*** *anat.* organi koji služe razmnožavanju u organizama sa spolnim rasplodom; ~***o općenje*** obljuba, koitus; **spôlno** *pril.* na spolni način; seksualno [~ *općiti*; ~ *se zaraziti*]; **spólnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ukupnost pojava vezanih uz spol i spolni nagon; seksualnost; **spolòvilo** *sr* spolni organ, ob. muški, *usp.* ud, údo
✧ S(A)- + *v.* pol

spôlīj *m pov. građ.* dio stare građevine upotrijebljen kao građevni materijal za neku novu građevinu (ob. kameni blok, opeka, stup i sl.) // **spolijácija** *ž* otimanje, nasilno prisvajanje tuđe imovine, ob. uz uporabu sile; pljačkanje, pljenidba, otimanje
✧ *lat.* spolium: plijen, oderana koža

spȍlja *pril. reg.* (+ *srp.*) s vanjske strane, *usp.* izvan, izvana
✧ S-(SA-) + *v.* polje

spòmēn *m* **1.** sjećanje na koga ili na što, uspomena [~ *na velikog borca*] **2.** predmet koji izaziva uspomene **3.** spominjanje [*o tome ni ~a; biti (ne biti) vrijedan (vrijedno) ~a* biti (ne biti) značajan, vrijedan da se spominje] △ ~ ***ploča*** ploča kojom se obilježava mjesto koje je po nečem značajno i vrijedno // **spoménak**[1] *m* ⟨G -nka, N *mn* -nci⟩ *dem.* od spomen; **spomènār** *m* ⟨G spomenára⟩ album za upisivanje uspomena; **spomènārskī** *prid.* koji ima svojstva, koji se odnosi na spomenar [~ *stil* stihovanje ili bilješke u sentimentalnom i ukalupljenom stilu kao u spomenarima u mladalačkoj dobi]; **spomènārski** *pril.* na način kao u spomenaru [*pisati* ~]; **spòmenica** *ž* **1.** knjiga, zbornik radova ili dokument izdan na uspomenu zaslužna čovjeka ili znamenitih događaja **2.** odličje ili simbol sjećanja na znamenit događaj [~ *Domovinskog rata*] △ **partizanska** ~ *pov.* odlikovanje boraca i logoraša NOV-a od 1941; **spòmeničār** *m razg.* **1.** nosilac nekog odličja i sl. koje u nazivu ima riječ »spomenica« **2.** likovni umjetnik, kipar, specijalist za izrađivanje spomenika, onaj koji gradi spomenike; **spòmeničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* spomeničar; **spòmeničk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na spomenicu **2.** koji je dio, koji pripada, koji se odnosi na spomenike △ ~***a arhitektura*** arhitektura specijalizirana za izrađivanje velikih spomeničkih kompleksa; **spòmenički** *pril.* kao spomenik, na način spomenika; **spòmenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1. a.** arhitektonsko ili kiparsko djelo posvećeno uspomeni na zaslužne ljude ili znamenite događaje **b.** zdanje iznad ili pored groba posvećeno uspomeni na mrtve; nadgrobni spomenik **2. a.** materijalna baština iz prošlih vremena [*pisani* ~; ~ *kulture*] **b.** svaka činjenica, djelo ili stvar koja obilježava ili podsjeća na prošle događaje [~ *bezumlju*]; **spoménuti** *svrš.* ⟨*prez.* spòmēnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* spòmēnūt⟩ **1.** (koga, što) **a.** govoreći ili pišući dotaknuti se koga ili čega **b.** podsjetiti na koga ili što **2.** (se) dozvati u pamet, prisjetiti se [»spomeni se, čovječe, da si prah«]; **spòminjati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spòminjēm, *pril. sad.* -ūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spomenuti

◆ **Spòmēnka** ž. os. ime

✧ S(A)- + *v.* pomen

spoménak[2] *m* ⟨G -nka, N *mn* -nci, G spòmēnākā⟩ *bot.*, *v.* potočnica [*»malena mjesta srca moga, ~ Brača, Imotskoga«*, T. Ujević]

✧ *v.* spomen

spòmendān *m* dan spomena na koga ili na kakav događaj

✧ *v.* spomen + *v.* dan[1]

spòn|a *ž* ⟨G *mn* spônā⟩ **1.** ono što spaja ili povezuje; kopča, spojka, spojnica **2.** *pren.* duševna veza [~*a majke i sina*] **3.** ono što sputava [*osjećam ~e*] **4. a.** *gram.* riječ koja u rečenici povezuje imenski predikat sa subjektom (najčešće oblik glagola biti); kopula **b.** *log.* dio suda koji označuje odnos između subjekta i predikata; kopula // **spònica** *ž dem.* od spona, (+ *potenc.*) manja spona, spona manjih dimenzija (kao dio naprave itd.); **spònja** *ž pom.* element koji u spoju s rebrom s gornje strane zatvara poprečni okvir brodskoga trupa

✧ S(A)- + *pona, *v.* peti

spòndej *m knjiž.* u antičkoj metrici stopa od dva duga sloga, s naglaskom na jednom ili drugom // **spòndejskī** *prid.* koji se odnosi na spondej

✧ *lat.* spondeus ← *grč.* spondeîos

spondilartrìtis *m pat.* upala intervertebralnih zglobova kralješnice s okoštavanjem veza među kralješcima

✧ *grč.* spóndylos: kralješnica + *v.* artritis

spondilartróza *ž pat.* degenerativne promjene na intervertebralnim zglobovima kralješnice

✧ *grč.* spóndylos: kralješnica + *v.* artroza

spondilìtis *m pat.* upala jednog ili više kralješaka

✧ *grč.* spóndylos: kralješnica + -ITIS

spondilolistéza *ž pat.* jednog kralješka prema naprijed u odnosu na kralješak ispod njega

✧ *nlat.* spondylolistesis ≃ *grč.* spóndylos: kralješnica + olísthēsis: klizanje i padanje

spondilolíza *ž pat.* prirođeni koštani defekt luka kralješka

✧ *grč.* spóndylos: kralješnica + -LIZA

spondilóza *ž pat.* promjene na kralješnici; dolazi do okoštavanja, nastaju koštani izdanci i promjene u zglobovima, uz gubitak funkcije kralješnice

✧ *grč.* spóndylos: kralješnica + -OZA

spôngia *ž*, *v.* spužva // **spòngiōz|an** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je poput spužve; porozan, lagan, spužvast; nalazi se u imenima šupljikavih anatomskih tvorbi [~*na kost*]

✧ *lat.* spongia, spongea ← *grč.* spoggía

spòngioblāsti *m.mn* ⟨N spongiòblāst⟩ *zast.* stariji naziv za glioblaste

✧ *v.* spongia + -BLAST(I)

spongióza *ž anat.* spužvasta koštana supstancija u kostima
✧ *v.* spongia + -OZA

spȍntān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se javlja, događa ili izbija bez jasnog vanjskog uzroka [*~i pobačaj*] **2.** *razg.* koji je prirodan; neusiljen, naravan [*~o ponašanje*] **3.** koji je izazvan u trenutku bez predumišljaja [*~a reakcija*] // **spȍntāno** *pril.* na spontan način, sa spontanošću; **spȍntānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je spontano ili osobina onoga koji je spontan
✧ *lat.* spontaneus ≃ sponte (sua): (dobro)voljno

sponte sua (*izg.* spȍnte sȕa) od svoje volje, hotimice
✧ *lat.*

spȍnzor *m* **1.** onaj koji pomaže održavanju kakve priredbe, koji pomaže neku djelatnost ili pothvat, ob. naručivanjem i plaćanjem reklamnih i sličnih usluga; pokrovitelj **2.** onaj koji preuzima odgovornost za neku osobu ili stvar // **spȍnzorica** *ž*, *v.* sponzor; **sponzorírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* sponzòrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ biti/postati sponzor, pojaviti/pojavljivati se kao sponzor u nekom projektu; **spȍnzōrstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩ djelatnost sponzora; novčano pomaganje neke sportske ili glazbene priredbe u reklamne svrhe; pokroviteljstvo
✧ *lat.* sponsor: jamac ≃ spondēre: jamčiti

spòpasti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* spòpadnēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* spòpao⟩ zgrabiti, ščepati, napasti (ob. o pojavama i pojmovima) // **spòpadati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spòpadām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spopasti
✧ S(A)- + PO- + *v.* pasti

spȏr[1] *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojem je potrebno mnogo vremena da što učini ili da prevali kakvu udaljenost; polagan [*~ kao smrt*; *~ kao puž* vrlo spor, iznimno spor] **2.** koji se ostvaruje postupno ili malo-pomalo [*~ porast naoblake*] **3.** koji kasni u pokazivanju vremena [*~i sat*] **4.** koji vrlo teško shvaća ili uopće ne shvaća **5.** koji je vrlo slab [*~o obrtanje novca*] // **spȍrōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je spor ili onoga što je sporo, nedostatak brzine
✧ *prasl.* *sporъ: izdašan, obilan, koji se sporo troši (*rus.* spóryj: izdašan, *polj.* spory) ≃ *stnord.* sparr: štedljiv

spȍr[2] *m* ⟨N *mn* spòrovi⟩ **1.** razmirica, prepirka, nesuglasica [*došlo je do ~a*; *ulaziti u ~*] **2.** sukob [*sudski ~*; *pogranični ~*] △ ***međunarodni ~*** *dipl.* nesuglasnost između dvaju ili više subjekata međunarodnih odnosa u pogledu pravnog ili političkog pitanja // **spȏran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ o kojem postoje različita mišljenja; oko kojega se spori, koji je predmet sporenja ili osporavanja; **spòriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** (što) osporavati, negirati, odricati [*to ne sporim*] **2.** (se s kim) suprotstavljati gledišta, voditi borbu mišljenja, iznositi i suočavati oprečna mišljenja, debatirati, diskutirati; **spȏrno** *pril.* na sporan način; prijeporno, dvojbeno; **spórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sporno
✧ *prasl.* *sъporъ (*rus.* spor, *polj.* spór) ← S(A)- + *per-: udarati, *v.* otpor

-SPORA, -SPORAN, -SPORIJA kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na sijanje, sjemenke [*endospora*]
✧ *grč.* sporá: sijanje, sjeme

spóra *ž biol.* **1.** okrugao ili ovalan oblik nekih vrsta vrlo otpornih bakterija, osobito bacila i klostridija **2.** (*mn*) jednostanične, nespolne rasplodne stanice gljiva, algi i protofita; razvijaju se redukcijskom diobom u sporangijima, kako su zaštićene čvrstom opnom (čahuricom), mogu se u nepovoljnim prilikama održati i više godina; truske
✧ *nlat.* spora ← *grč.* sporá: sijanje, sjeme ≃ sporadikós: rasijan

sporàdičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se pojavljuje od slučaja do slučaja, s vremena na vrijeme; povremen, mjestimičan **2.** *med.* koji je iznimán, usamljen, pojedini (o bolesti i sl.) // **sporàdički** *pril.*, *v.* sporadično; **sporàdično** *pril.* na sporadičan način [*javljati se ~*]; sporadički, ponegdje, mjestimično, povremeno, ovdje-ondje, tu i tamo; **sporàdičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sporadično
✧ *srlat.* sporadicus ← *grč.* sporadikós: rasijan, *v.* spora

spòran *m lokal.* kožnata torbica ukrašena krznom ili dlakom kakvu nose Škoti na prednjoj strani kilta
✧ *škot.gael.* sporran

sporàngīj *m bot.* nespolni rasplodni biljni organ u kojemu se kod kopnenih biljaka i gljiva redukcijskom diobom razvijaju spore

✧ *nlat.* sporangium ≃ SPORA- + *grč.* aggeîon: posuda

spòrazūm *m* **1.** dogovor o čemu spornom [*sklopiti ~*; *poštivati ~*; *držati se ~a*; *međudržavni ~*] **2.** čin sporazumijevanja, približavanje i ujednačavanje stavova i mišljenja // **spòrazūman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ **1.** koji je s kim u sporazumu, koji se s čime slaže **2.** koji se temelji na sporazumu [*~ raskid ugovora*]; **sporazùmāš** *m* ⟨G sporazumáša⟩ *pejor. pol. razg.* pristalica sporazumijevanja na štetu načela i dosljednosti, katkada na tuđu štetu u političkoj taktici; **sporazumáštvo** *sr pol. pejor.* djelatnost sporazumaša; sklonost sporazumima koji su protivni načelima, *opr.* beskompromisnost; **sporazumijévati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sporazùmijēvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sporazumjeti se; **sporazùmjeti se** *svrš.* ⟨*prez.* sporazùmijēm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. rad.* sporazùmio/ sporazùmjela se *ž*⟩ sklopiti sporazum, uspjeti postići dogovor s drugom stranom; dogovoriti se, složiti se; **spòrazūmno** *pril.* na sporazuman način, uz sporazum; **sporazúmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sporazuman

spòredan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ima manju važnost u odnosu na nešto što je bitnije, koji nije glavni; usputan, sekundaran, drugorazredan // **spòrednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sporedno

spòrīš *m* ⟨G sporíša⟩ *bot.* **1.** *v.* verbena **2.** (*mn*) porodica verbena (*Verbenaceae*)

✧ *v.* spor[1]

spòrječkati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* spòrječkao se⟩ riječima doći do neslaganja, suprotstaviti se oprečnim mišljenjima s primjesom oštrijeg neslaganja, međusobno uputiti oštrije riječi

✧ S(A)- + *v.* porječkati se

SPORO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na sjeme, sjemeno [*sporozoe*]

✧ *grč.* sporá: sijanje; sjeme

spòrocista *ž biol.* **1.** zametna ličinka metilja **2.** spora kod sporozoa

✧ SPORO- + *v.* cista[2]

sporòfīt *m* ⟨G sporofíta⟩ *bot.* nespolna generacija biljaka, završava stvaranjem spora

✧ SPORO- + -FIT

sporogèlīt *m* ⟨G sporogelíta⟩ *min.* amorfna modifikacija aluminijeva hidroksida; sastavni dio boksita

sporògōn *m* ⟨G sporogóna⟩ *bot.* sporofit mahovina

✧ SPORO- + -GON[2]

spororástūćī *prid.* koji sporo ili presporo raste, koji se ne odlikuje brzim rastom i razvijanjem krošnje, *opr.* brzorastući

✧ *v.* spor[1] + *v.* rasti

sporotrihóza *ž pat.* subakutna ili kronična mikoza

✧ *nlat.* sporotrichosis ≃ SPORO- + *grč.* thríks: kosa + -OZA

spòrovoz *m* **1.** ono što se ne obavlja žurno, po hitnom postupku **2.** ono što se otprema sporijim načinom // **spòrovoz|an** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je odnosi na sporovoz [*~na TV proizvodnja* proizvodnja TV programa koja nije u službi dnevnog izvještavanja]; **spòrovozno** *pril.* **1.** (otpremiti pošiljku, ob. paket) običnim načinom koji traži više vremena do pripijeća na odredište, *opr.* brzovozno **2.** presporo, uz veći utrošak vremena nego što je potrebno ili uobičajeno [*sve se odvija ~*]

sporozòe *ž mn* ⟨N sporozòa⟩ *biol.* organizmi koji se razmnažaju sporama; truskovci

✧ *nlat.* Sporozoa ≃ SPORO- + -ZOA

spȍrt (**špȍrt**) *m* ⟨N *mn* spòrtovi⟩ **1.** tjelesna aktivnost radi natjecanja, održavanja zdravlja ili zabave [*baviti se ~om*] **2. a.** skup sportskih disciplina koje se temelje na određenim pravilima; njima se bave amateri ili profesionalci **b.** igra ili borilačka vještina koja se izvodi prema zadanim pravilima [*bijeli ~* tenis; *pojedinačni ~*; *momčadski ~*; *profesionalni ~*; *zimski ~ovi* skijanje itd.] // **spòrtāš** *m* ⟨G sportáša⟩ **1.** onaj koji se bavi sportom kao rekreacijom ili kao profesijom [*pravi ~*; *dobar ~*] **2.** *pren.* čovjek sportskog duha i viteških načela; **sportàšica** *ž*, *v.* sportaš; **sportàšičin** *prid.* koji pripada sportašici; **spòrtāškī** *prid.* koji se odnosi na sportaše, *usp.* sportski; **spòrtāški** *pril.* kao sportaš, na način sportaša; **spȍrtsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na sport i sportaše [*~a ozljeda*; *~i život*] **2.** *pren.* koji se odnosi prema životu i stvarima otvoreno, pun elana, samopouzdanja [*~i pristup*] △ ***~a etika*** nepisani kodeks moralnih normi; fer plej; ***~a forma*** stanje optimalne ukupne pripremljenosti sportaša za postizanje visokog sportskog rezultata; ***~a medicina*** grana medicine, prati i proučava fiziološka i patološka zbivanja u organizmu sportaša, ozljede, liječenje i rehabilitaciju; ***~a odjeća/obuća***

(*engl.* sportswear) **1.** posebno dizajnirana odjeća/obuća za trening i natjecanja, specifična za pojedine grane i sportove **2.** jednostavna i komotna odjeća/obuća za svaki dan; casual; ~***a prognoza*** igra na sreću, klađenje na rezultate sportskih natjecanja, ob. nogometnih utakmica; ~***i ples*** natjecateljski oblik društvenih plesova, parovi se natječu u 5 standardnih i 5 južnoameričkih plesova, pri čemu moraju pratiti glazbu estetski lijepo oblikovanim i harmonično izvedenim plesom; ~***i tip*** osoba puna vitalnosti, koja izgledom i načinom oblačenja asocira na *sport*; ~***o srce*** *fiziol.* povećan volumen šupljina srca (ob. i njegova težina) koji nastaje intenzivnom fizičkom aktivnošću, posebno izražen kod sportaša (dugoprugaši, veslači); ~***o streljivo*** specijalni meci za sportsko oružje u streljaštvu; **spȍrtski** *pril.* kao u sportu [*živjeti* ~; *odijevati se* ~]
✧ *engl.*

sportsman (*izg.* spȍrtsmen) *m žarg.* sportaš, *v.*
✧ *engl.*

sportswear (*izg.* spȍrtsvēr) *m žarg.* sportska odjeća, *v.* sportski △
✧ *engl.*

spȍrtula *ž pov.* mala košara s darom; dar
✧ *lat.* sporta: košara

spȍsoban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji je dorastao zahtjevima rada i života, koji je u stanju nešto postići ili izvesti // **sposóbnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je sposoban [*duševna* ~; *radna* ~] **2.** *psih.* potencijalni reaktivni sustav za obavljanje određene djelatnosti koji urođene predispozicije razvija pod utjecajem okoline
✧ S(A)- + PO- + *v.* osoba

spȍt *m* ⟨N *mn* spȍtovi⟩ **1.** reklamni umetak u TV programu, kraća plaćena reklama [*reklamni* ~] **2.** *glazb.* redateljski, kostimografski i scenski osmišljena kratka glazbena emisija namijenjena TV emitiranju [*glazbeni* ~] **3.** *pom.* klauzula sa značenjem da je brod spreman prihvatiti teret
✧ *engl.* spot

spotȁknuti se (**spòtaći se**) (∅, o što) *svrš.* ⟨*prez.* spòtaknēm se, *pril. pr.* -ūvši se, *prid. rad.* spotàknuo/spòtakao se⟩ **1.** zapeti nogom o što i izgubiti ravnotežu; posrnuti **2.** *pren.* zastati u radu, pothvatu, rješavanju problema itd. zbog kakvih teškoća i sl. // **spòticati se** (∅, o što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spòtičēm se, *pril. sad.* spòtičūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spotaknuti se △ ***kamen spoticanja*** stalna prepreka, postojana teškoća, ono što stvara stalne neprilike
✧ S(A)- + *v.* potaknuti

spòznati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȍznāt⟩ **1.** upoznati, postati svjestan čega **2.** doći do spoznaje; uvjeriti se // **spȍznaja** *ž* rezultat misaone djelatnosti čovjekove svijesti u poimanju objektivne stvarnosti pomoću vlastitog iskustva, mišljenja i osjećaja; saznanje; **spȍznājn|ī** *prid.* koji se odnosi na spoznaju △ ~***a teorija*** grana filozofije koja se bavi mogućnostima istinite spoznaje; epistemologija, gnoseologija; **spoznàtljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može spoznati; **spoznàtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se može spoznati, mogućnost da se spozna, *opr.* nespoznatljivost
✧ S(A)- + *v.* poznati

sprȁm *prij.* (s G, *rij.* s D) označuje kretanje ili okrenutost prema komu/čemu, prema, u odnosu na [*osjetila je ~ njega nešto drugo*]
✧ S(A)- + *v.* prema

sprášiti *svrš.* ⟨*prez.* sprâšīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sprâšen⟩ **1.** (koga) *razg. ekspr.* otjerati koga, (slikovito dizati prašinu prilikom bijega) **2.** (što u što) *žarg.* rastrošno potrošiti, rastepsti [~ *novac u putovanje*] **3.** (kome) *žarg.* dati, metnuti [~ *tri komada u nogometu*] // **sprašívati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* sprȁšujēm, *pril. sad.* sprȁšujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sprašiti
✧ S(A)- + *v.* prah, prašiti

sprȁti *svrš.* ⟨*prez.* spèrēm, *pril. pr.* sprâvši, *prid. rad.* sprȁo/sprâla *ž*, *prid. trp.* sprân⟩ **1.** (što) pranjem skinuti s površine čega; oprati [~ *ljagu*] **2.** (se) nestati s površine čega pod djelovanjem vode ili druge tekućine // **spírati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spîrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sprati; **spȉrine** *ž pl. tantum reg.* ostaci hrane koji se speru s posuđa ili se bacaju poslije obroka i služe kao hrana za svinje; napoj; splačine, pomije
✧ S(A)- + *v.* prati

sprȁviti (što) *svrš.* ⟨*prez.* sprȁvīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sprȁvljen⟩ **1.** pripraviti, pripremiti [~ *ručak*] **2.** smjestiti, pohraniti [~ *u džep*] // **sprȁva** *ž* ⟨G *mn* sprâvā⟩ predmet namijenjen da se pomoću njega obavlja kakva radnja [*gimnastička* ~] △ ***optička*** ~ *tehn.* sprava koja se osniva na kombinaciji leća (mikroskop itd.); **správan** (∅, na što) *prid.* ⟨*odr.*

sprâvnī⟩ *arh.* pripravan, spreman (na što) [~ *sam platiti*]; **sprȁvica** *ž dem.* i *hip.* od sprava; **sprȁvljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ (ob o jelu) pripravljati, gotoviti, *usp.* spraviti
✧ S(A)- + *v.* prav, praviti

spȑčkati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȑčkān⟩ *razg. pejor.* loše obaviti, površno uraditi // **sprčkávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* spȑčkāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sprčkati
✧ S(A)- + *v.* prčkati

spŕdati se (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* spȓdām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* izvrgavati ruglu (koga), izrugivati se (komu) // **sprdàčin|a** *ž razg.* izrugivanje, izvrgavanje ruglu, ruglo [*praviti ~e*; *to je ~a*]; sprdanje, sprdnja; **spŕdalo** *m* (*sr*) onaj koji se sprda, pravi šale, viceve na tuđi račun; **spŕdnja** *ž*, *v.* sprdačina; **spŕdānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sprdati se **2.** *v.* sprdačina
✧ S(A)- + *v.* prdjeti (prditi)

spread (*izg.* sprȅd) *m ekon. bank.* **1.** razlika između kupovne i prodajne cijene vrijednosnih papira **2.** naknada za preuzimanje rizika plasmana emisije vrijednosnih papira
✧ *engl.*

spreader (*izg.* spréder) *m tehn.* zahvatni uređaj na dizalici za dizanje i prijenos kontejnera
✧ *engl.*

spreadsheet (*izg.* sprȅdšīt) *m inform.* **1.** kompjuterski program; omogućava definiranje i ostvarenje niza relacija između različitih polja u pravokutnoj tablici **2.** program za tablične izračune; tablični kalkulator
✧ *engl.*

Sprechgesang (*izg.* Šprȅhgezang) *m glazb.* poseban način vokalne deklamacije koja sjedinjuje elemente govora i pjevanja; upotrebljavaju ga njemački kompozitori 20. st.; recitativ
✧ *njem.*

sprečávati, *v.* spriječiti

sprȅd *m*, *v.* spread

spréder *m*, *v.* spreader

sprȅdšīt *m*, *v.* spreadsheet

sprȅduša *ž pov. vojn. lov.* starinska puška koja se puni (nabija) šipkom kroz cijev s prednje strane, *opr.* ostraguša
✧ *v.* ispred

sprégnuti (sprêći) (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* sprêgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* sprêgnūt⟩ **1.** upregnuti, zapregnuti **2.** stegnuti (konopcem i sl.), zategnuti **3.** djelovati zajedno, povezano [*prednost akcije iskazuje se posebno kada su poslovi prodaje ~ sa uslugama*] △ ***spregnuti nosači*** *građ.* nosači izrađeni od dva materijala // **sprȅga** *ž* ⟨D L sprȅzi⟩ **1.** par (dvoje) tegleće marve u zaprezi **2.** *pren.* povezanost najmanje dvaju čimbenika u postizanju zajedničkog cilja [~ *novca i energije*; ~ *čiste literature i umijeća pisanja*; *povratna ~*] **3.** *pejor.* veza i složan rad dvoje ili više ljudi kojim se oglušuju o opće probitke i načela [~ *mafije i politike*]; **sprézānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sprezati **2.** *gram.* promjena oblika glagola prema licima, broju, vremenima i načinima; konjugiranje, *opr.* sklonidba; **sprézati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sprêžēm, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* spregnuti **2.** *gram.* navoditi, nizati, mijenjati oblike glagola po odgovarajućem redoslijedu i prema određenim pravilima; konjugirati; **spréžnjāk** *m* ⟨N *mn* -aci⟩ *tehn.* distancijski vijak koji služi kao spojni element za održavanje strojnih dijelova na određenoj međusobnoj udaljenosti
✧ S(A)- + *v.* pregnuti

sprȅj *m* ⟨N *mn* sprȅjevi⟩ **1.** mlaz tekućine ištrcan u zrak gdje se raspršuje u vrlo sitne kapi **2.** naprava za izbrizgavanje toga mlaza; raspršivač **3.** tekućina u toj napravi // **sprȅjati** (∅, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** raspršivati (tekućinu) u obliku spreja; prskati **2.** izlagati djelovanju spreja (površinu, kožu i sl.)
✧ *engl.* spray

sprémiti *svrš.* ⟨*prez.* sprêmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sprêmljen⟩ **1.** (što) **a.** urediti, srediti; pospremiti [~ *krevet*; ~ *u džep*; ~ *voće u hladnjaču*] **b.** pripremiti, prirediti [~ *ispit*; ~ *ribu na žaru*] **2.** (se) pripremiti se, srediti se [~ *se za putovanje*] // **sprȅma** *ž* ⟨G *mn* sprêmā⟩ **1.** stručno znanje stečeno učenjem i praksom; stručna osposobljenost [*stručna ~*] **2.** *etnol.* oprema koju djevojka dobiva ili sama priprema za udaju; **sprèmāč** *m* ⟨G spremáča⟩ onaj koji sprema; **spremàčica** *ž* ženska osoba koja dolazi u kuću i brine se za ukupan red i čistoću u kućanstvu; **sprȅman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ **1.** koji je gotov nakon priprema [*ručak je ~*] **2.** koji je u dotičnom stanju [*jesi li ~ za pokret*] **3.** koji je željan, odlučan, koji naginje čemu [*uvijek je ~ prigovarati*]; **sprémati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sprêmām, *pril. sad.* -ajūći, *gl.*

im. -ānje⟩ **1.** *v.* spremiti **2.** uređivati, stavljati sve stvari na svoje mjesto [~ *stan*; ~ *kuću*]; pospremati **3.** (što) pripravljati [~ *ručak za dvoje*]; gotoviti **4.** (koga za što) pripremati [*tada bismo je počeli ~ za udaju i odlazak*]; **sprȅmīšte** *sr*, *v.* spremnica [~ *za alat*; ~ *za opremu*]; **sprȅmnica** *ž* **1.** prostorija u kući za čuvanje raznih predmeta ili hrane; spremište, spremnik **2.** sabiralište **3.** manja kutija ili vrećica u kojoj se drži nešto što često treba, što se nosi uza se, nekad kao dio nošnje [~ *za duhan*; ~ *za barut*] **4.** *term.*, *v.* relikvijar; **sprȅmnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ **1.** *v.* spremište, spremnica **2.** *v.* rezervoar (**1**); **sprȅmno** *pril.* **1.** pripravno, bez oklijevanja [*on je to ~ prihvatio*] **2.** *ideol. neol. 1941. neodom.* službeno oglašavanje prije početka telefonskog razgovora umjesto »halo«, »molim« i sl.; **sprȅmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje ili osobina onoga koji je spreman/onoga što je spremno **2.** (Spremnost) tjednik, izlazio u Zagrebu 1942–1945. s podnaslovom »misao i volja ustaške Hrvatske«; objavljivao uglavnom autore koji su nastojali ublažiti ustašku ideologiju i političku rigidnost i ekstremizam

✧ S(A)- + *prasl.* i *stsl.* prěmiti ≃ *prěmъ: prema, *v.*

sprȅtan *prid.* **1.** ⟨*odr.* -tnī⟩ **2.** koji umije nešto dobro izvesti, obaviti; vješt, umješan **3.** okretan [*fizički* ~] // **sprȅtnica** *ž*, *v.* spretnik; **sprȅtnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je spretan, organiziran; **sprȅtno** *pril.* na spretan način, sa spretnošću, vješto, umješno, okretno; **sprȅtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i stanje onoga koji je spretan/onoga što je spretno; **spretnjáković** *m pejor.* onaj koji nije spretan

◈ *pr.* (nadimačko): **Sprètnjāk** (**Spretnjâk**) (Jastrebarsko)

✧ *prasl.* *sъprętьnъ (*slov.* spreten) ≃ *sъprętati (*rus.* sprjátat')

sprézati, *v.* spregnuti

sprȇž *m bot.*, ob. u: △ ~ ***krški***, *v.* kukurijek △

sprijatèljiti *svrš.* ⟨*prez.* sprijàteljīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sprijàteljen⟩ **1.** (koga) povezati prijateljstvom nekoga s nekim **2.** (se) **a.** (s kim) postati komu prijatelj **b.** (∅) postati prijatelji // **sprijateljívati** (∅, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sprijatèljujēm, *pril. sad.* sprijatèljujūći, *gl. im.* sprijateljívānje⟩, *v.* sprijateljiti

✧ S(A)- + *v.* prijati, prijatelj

sprijéčiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* sprijêčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sprijêčen⟩ onemogućiti koga da što učini ili izvrši, učiniti da se što ne dogodi // **sprijêčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nemogućnost djelovanja, nemogućnost obavljanja ili izvršenja kakva posla, čina ili obveze; **sprečávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sprèčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spriječiti

✧ S(A)- + *v.* prijek

sprijéda *pril.* s prednje strane, na prednjoj strani, *opr.* straga (I)

✧ S(A)- + *v.* pred, prednji

sprijêka *pril.* **1.** koji je iz krajeva, mjesta itd. koja se iz neke perspektive i sl. (npr. preko rijeke) opisuju kao »prijeko« [*on je ~ iz prijeka*] **2.** iz smjera sa strane, iz kosa [*gledati ~ koga* gledati iz kosa; poprijeko u zn. neljubazno, sumnjičavo, zavidno, *opr.* gledati u oči, *usp.* izravno]

✧ S(A)- + *v.* prijek

sprȉng *m* ⟨N *mn* sprìngovi⟩ *pom.* čelično brodsko uže za privez uz obalu

✧ *engl.*

sprȉnkler *m tehn.* uređaj za gašenje požara u javnim, zatvorenim prostorima

✧ *engl.*

sprȉnt *m sport* **1.** utrkivanje najvećom mogućom brzinom na kratke udaljenosti; u trčanju (do 200 m), plivanju (do 200 m), biciklizmu, brzom klizanju (do 1000 m) **2.** *razg.* **a.** povećanje brzine pod kraj trke **b.** općenito, vrlo brzo trčanje // **sprȉntati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *sport* **1.** trčati što većom brzinom u završnici utrke na kratke ili duge pruge **2.** utrkivati se, trčati na kratke pruge; **sprȉnter** *m sport* natjecatelj specijaliziran za utrke u sprintu (**1**); **sprȉnterica** *ž sport* **1.** trkačica na kratke pruge **2.** (ob. *mn*) obuća kao dio opreme za neke lakoatletske discipline, osobito za trčanje; **sprȉnterskī** *prid.* koji se odnosi na sprint i sprintere; **sprȉnterski** *pril.* kao sprinter, na način sprintera

✧ *engl.*

sprljiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spȑljīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȑljen⟩ opržiti po površini plamenom i ostaviti trag dima od spaljene dlake; osmuditi // **sprljívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spr̀ljujēm, *pril. sad.* spr̀ljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sprljiti

✧ S(A)- + *v.* prljiti

sprȍvesti *svrš.* ⟨*prez.* sprovēdēm, *pril. pr.* -

ēvši, *prid. trp.* sprovèden⟩ **1.** (koga) odvesti koga ili što na određeno mjesto, ispratiti [~ *zatvorenika*] **2.** (što) propustiti kroz sebe (toplinu, elektricitet i sl.) **3.** (što) izvršiti, ostvariti, provesti[1] (3) **// sprováđati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sprȍvāđām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sprovesti; **spròvod** *m* ceremonija ukopa preminulog s praćenjem do groba; **sprovòditi** *nesvrš.* ⟨*prez.* spròvodīm, *pril. sad.* spròvodēći, *gl. im.* spròvođēnje⟩, *v.* sprovesti; **spròvodnī** *prid.* koji se odnosi na sprovođenje △ ~*i list* dokument o slanju paketa, obrazac za otpremu paketa; ~*o pismo*, ~*i akt* službeni dokument koji se šalje s pošiljkom i sadrži opis onoga što se šalje; **spròvodnica** *ž* **1.** *v.* sprovodnik **2.** sprovodni list; **spròvodničkī** *prid.* koji se odnosi na sprovodnike; **spròvodnički** *pril.* kao sprovodnik, na način sprovodnika; **spròvodnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji sprovodi nekoga ili nešto **2.** *fiz.* vodič

✧ S(A)- + *v.* provoditi, provesti

spr̀titi *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spr̀ćen⟩ skinuti teret s leđa, zbaciti s leđa **// spr̀tva** *ž* ⟨G *mn* -tāvā/spȓtvā/-ī⟩ *rij.* pletena košara, sepet, koš

✧ S(A)- + *v.* prtiti[1]

spr̀tljati *svrš.* ⟨*prez.* spr̀tljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spr̀tljān⟩ *žarg.* **1.** (što) napraviti što loše, površno, na brzinu **2.** (se) *pejor.* pokazati se nespretnim, biti nespretan, spetljati se, ušeprtljati se

✧ S(A)- + *v.* prtljati

sprûd (prûd) *m* ⟨G sprúda, N *mn* sprúdovi⟩ površina tla od morskog ili riječnog pijeska uz obalu mora, rijeke ili jezera; greben

✧ *v.* prud

sprùe *m pat.* poremećaj probave i apsorpcije u tankom crijevu zbog preosjetljivosti prema glijadinu iz pšeničnih i raženih zrna; celijakija

✧ *engl.* sprue ← *nizoz.* spruw: tumor

spr̀va *pril.* u samu početku, najprije, isprva

✧ S-(SA-) + *v.* prvi

spr̀žiti *svrš.* ⟨*prez.* spr̀žīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spr̀žen⟩ **1.** (koga, što) **a.** opržiti, spaliti po površini, sprljiti, oprljiti, osmuditi **b.** sasušiti, sparušiti sušom i vrućinom [~ *travu*] **2.** (se) opržiti se, opeći se

✧ S(A)- + *v.* pržiti

spùgati, *v.* spužva

spȕnja *ž* ⟨G *mn* spûnjā⟩ *reg.* spužva za brisanje ploče [*brisati* ~*om*]

✧ *tal.* spugna

spȕriti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* spȕrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȕren⟩ opeći vrelom vodom; ošuriti, ofuriti **// spurívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spùrujēm, *pril. sad.* spùrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spuriti

✧ S(A)- + *v.* furiti

spùrjanin *m reg.* **1.** dijete rođeno u vezi oca i majke koja nije formalizirana kao brak **2.** dijete kojem se ne zna otac; bastard, kopile

✧ *tal.* spurio

spùstiti *svrš.* ⟨*prez.* spȕstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȕšten⟩ **1.** (koga, što) **a.** učiniti da tko ili što siđe s višeg mjesta na niže, *opr.* dignuti, podignuti **b.** sniziti [~ *cijene*] **2.** (se) **a.** sići s višeg mjesta na niže, *opr.* uspeti se [~ *se s planine*] **b.** pristati na zemlju [~ *se padobranom*; ~ *se avionom*] **c.** *pren.* postati skromniji, realniji (u planovima, očekivanjima, ambicijama i sl.) [~ *se na zemlju*] **3.** (komu što) *žarg.*, *v.* krknuti **// spȕst** *m* ⟨N *mn* spùstovi⟩ **1.** *razg.* padina, strmina **2.** *sport* skijaška disciplina u kojoj natjecatelji što većom brzinom prelaze vrlo strmu stazu; **spùstāš** *m* ⟨G spustáša⟩ *sport žarg.* natjecatelj u spustu (2); **spustàšica** *ž*, *v.* spustaš; **spúštati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spûštām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spustiti

✧ S-(SA-) + *v.* pustiti

spùtati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* spȕtān⟩ **1.** (koga, što, se) **a.** sapeti konju ili govedu noge oputom; sputiti **b.** vezati komu noge ili ruke; sputiti **2.** *pren.* onemogućiti koga u kretanju ili u razvoju, zapriječiti koga u djelovanju [*imati* ~*ne (vezane) ruke* ne moći što činiti zbog ograničenih ovlasti, nepovoljne raspodjele djelokruga vlasti itd.] **// spȕtān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** ⟨*prid. trp.*⟩, *v.* sputati **2.** koji je nedovoljno ležeran ili spontan u društvenom ophođenju, u namjerama ili u planovima; zavezan, krut, ukočen; **spȕtāno** *pril.* na sputan način, zapriječeno, onemogućeno; **spȕtānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je sputan; **sputávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* spùtāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sputati; **spȕtiti** *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* spȕćen⟩, *v.* sputati

✧ S(A)- + *v.* puto

spùtum *m fiziol.* iskašljavanjem ispljunuta smjesa sline i sadržaja dišnih putova; ispljuvak

✧ *lat.* sputum

spùzati (∅, se, s čega) *svrš.* ⟨*prez.* -žēm, *pril. pr.* -āvši⟩, *v.* spuznuti // **spuzávānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* spuzavati **2.** *pren.* klizanje na niže, lagani pad u nešto lošije, iznevjeravanje određene visine svojih prethodnih mišljenja ili uvjerenja [*idejno* ~]; **spuzávati** (∅, se, s čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* spùzāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* spuzati; **spùznuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* spùznuo⟩ **1.** (∅, s čega) lagano i pomalo dodirujući se s onim na čemu se nalazi, pasti, kliznuti se prema dolje, pasti s dodirom onako kako traži težina, nedovoljna hrapavost ili neuredno micanje [*pokrivač mi je spuznuo s kreveta*]; pasti, otklizati, spuzati **2.** (se) puzeći se spustiti [~ *se niz strminu*]; spuzati se

✧ S-(SA-) + *v.* puzati

spùžv|a *ž* ⟨G *mn* -žāvā/-ī⟩ **1. a.** *zool.* najniži oblik višestaničnih životinja (*Porifera*) **b.** morska životinja (*Euspongia officinalis*) iz reda spužvi (*Spongiae*) **2. a.** lagana porozna tvar koja se dobiva od spužve i kojoj je svojstvena velika sposobnost upijanja tekućine [*piti kao ~a*]; spongia, spenga **b.** takav predmet od bilo kojeg materijala [*~a za kupanje*; *~a za brisanje ploče*; *~a za vlaženje litografskog kamena*] // **spùgati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* krpom ili spužvom i sl. kupiti tekućinu, ono što se izlilo, sušiti upotrebom krpe ili spužve; **spùžvār** *m* onaj koji se bavi spužvarstvom; **spužváriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* spùžvārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ skupljati, brati spužve; **spužvárstvo** *sr* grana morskog ribarstva, obuhvaća vađenje spužvi iz mora, njihovu preradu te umjetni uzgoj; **spùžvast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput spužve, koji je pod rukom mekan kao spužva; **spùžvica** *ž dem.* i *hip.* od spužva, (+ *potenc.*) dio sprave, stroja i sl. manjih dimenzija

✧ *dalmat.* ← *lat.* spongia ← *grč.* spoggiá

Spyri (*izg.* Špîri), **Johanna** (1829–1901), švicarska spisateljica knjiga za djecu; psihološki uvid u dječje misaone i emotivne procese, istančan humor; knjiga *Heidi* postala svjetski klasik dječje književnosti

SQ *krat.* kvocijent duhovne inteligencije, *opr.* IQ, EQ

✧ *engl.* spiritual quotient

SQL *krat. inform.* upitni programski jezik visoke razine za uporabu s relacijskim bazama podataka

✧ *engl.* Structured Query Language

square dancing (*izg.* skvêr dènsing) *m glazb. žarg.* tradicionalni američki country ples koji se pleše »u kvadrat«

✧ *engl.*

square neck (*izg.* skvêr nȅk) *m glazb.*, *v.* dobro[3]

✧ *amer.engl.*

squash, *v.* skvoš

squat, *v.* skvot

sr znak jedinice ugla steradijan

Sr *kem.* simbol za element stroncij

Sràčinec *m* ⟨G -īnca⟩ naselje (u blizini Varaždina), 3613 stan. // **sràčinečkī** *prid.* koji se odnosi na Sračinec

sračùnati (što) *svrš.* ⟨*prez.* sračùnām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sràčunāt⟩ **1.** procijeniti, proračunati **2.** (na što) usmjeriti što na željenu posljedicu // **sràčunāto** *pril.* smišljeno, s računom, proračunano; **sràčunātōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sračunat ili svojstvo onoga što je sračunato; **sračunávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sračùnāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sračunati

✧ S(A)- + *v.* račun, računati

sràjca *ž žarg.* košulja (ob. u šali kada se umeću u razgovor slovenske riječi) [*ko rit i ~*, *podr. pejor.* (povezani su) kao »stražnjica i košulja«]

✧ *slov.*

srâm *m* ⟨N *mn* srȁmovi⟩ **1.** *psih.* **a.** mučan ili neugodan osjećaj prouzročen vlastitom pogreškom, povrijeđenom čašću, osjećajem manje vrijednosti; stid **b.** emocija koja je posljedica neuspjeha da se živi prema očekivanjima same osobe; krivnja **2.** sramežljivost, zbunjenost **3.** ono što sramoti, sramota // **srâman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji služi na sramotu, koji uzrokuje sram [~ *postupak*; ~ *čin*; *krajnje* ~]; **sramèžljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se lako zasrami; stidljiv; **sramèžljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je sramežljiv; **sramèžljīvčev** *prid.* koji pripada sramežljivcu; **sramèžljivica** *ž*, *v.* sramežljivac; **sramèžljivo** *pril.* **1.** srameći se, očitujući sramežljivost, stidljivo **2.** *pren.* neodlučno, neodređeno [*buniti se* ~]; **sramèžljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sramežljiv, stidljivost; **srámiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -ēći se, *gl. im.* -ljēnje⟩ osjećati sram, davati znakove sramežljivosti, stidjeti se; **srâmno** *pril.* na sraman način; sramotno [*postupiti* ~]; **srámnōst** *ž* ⟨G -osti, I

-osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sramotno ili svojstvo onoga koji je sramotan; **sramòt|a** *ž* **1.** nečastan čin, čin koji posramljuje [*krajnja ~a*; *beskrajna ~a*; *u nebo vapijuća ~a*] **2.** dubok, jak osjećaj srama [*osjećam ~u*; *~a me je*]; **srȁmot|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji izaziva sramotu; sraman [*~an čin*; *~no djelo*] **2.** nepristojan, opscen [*~ne riječi*]; **sramòtiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ćēnje⟩ **1.** (koga) nanositi kome sramotu **2.** (se) nanositi sebi sramotu; **srȁmotnica** *ž*, *v.* sramotnik; **sramotničin** *prid.* koji pripada sramotnici; **srȁmotničkī** *prid.* koji se odnosi na sramotnost i sramotnike; **srȁmotnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji nema stida, bestidnik, besramnik; **srȁmotno** *pril.* na sramotan način, sramno [*postupiti ~*]; **srȁmotnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sramotno

✧ *prasl.* *sormъ (*stsl.* sramъ, *rus.* sórom, *slov.* sram) ≃ *stnord.* harmr: šteta

srasločèljūske *ž mn* ⟨N srasločèljūska, G *mn* -sākā/-ī⟩ *zool.* podred riba (*Plectognathi*)

✧ *v.* srasti + *v.* čeljust

srâsti *svrš.* ⟨*prez.* srástem, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* srâstao, *prid. trp.* srâšten, *gl. im.* srástānje⟩ **1.** rastući spojiti se u jedno, rastući ući jedno u drugo **2.** *pren.* potpuno se prožeti ili stopiti **//** **sràslac** *m* ⟨G sraslàca, G *mn* sraslácā⟩ **1.** (+ *potenc.*) nešto što je sraslo u jedan komad s prepoznatljivim dijelovima **2.** *min.* dva ili više kristala koji se zajedno oblikuju; **sráslica** *ž* **1.** *agr.* plod voćke nastao sraštanjem dvaju plodova; srašljika **2.** *lingv.* složenica koja je srasla u jednu riječ; **srâslōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je sraslo; **srástānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* srasti **2.** *lingv.* sljubljivanje najmanje dviju riječi u tvorenicu; **sráštati** (∅, s čim) *nesvrš.* ⟨*prez.* srâštām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srasti; **sraš-ćívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ćujēm, *pril. sad.* -ćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srasti, sraštati; **sràšljika** *ž* *agr.*, *v.* sraslica

✧ S(A)- + *v.* rasti

srȁti *nesvrš.* ⟨*prez.* sȅrēm, *pril. sad.* sèrūći, *imp.* sèri, *gl. im.* sránje⟩ *vulg.* **1.** (∅) prazniti crijeva; obavljati veliku nuždu, imati stolicu, kakiti **2.** (∅, što) *pren.* pričati gluposti, govoriti besmislice **//** **sèrātor** (**serâtor**) *m vulg. pejor.* **1.** onaj koji govori dosadne stvari, onaj koji je unajmljen ili angažiran da govori uopćeno, onaj koji na javnim mjestima dosađuje kao predavač, diskutant, voditelj priredbe ili debate itd. **2.** onaj koji loše i površno radi, koji malo vrijedi kao organizator, nekreativna osoba; **sèrātorka** (**sèrātorica**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* serator; **sȅrkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȅrkām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* seruckati; **séronja** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *podr.* *vulg.* **1.** onaj koji je nespretan i nesposoban; kilonja **2.** koji mnogo govori gluposti, koji dosađuje besmislicama, praznim obećanjima i hvastanjem; **serùckati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* serùckām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *vulg.* **1.** serkati, obavljati nuždu nakratko i učestalo kao ptica [*ptice pjevice su nam simpatične, ali su zapravo proždrljive, naprijed jeducka straga serucka*] **2.** *pren.* govoriti gluposti, serkati gluposti; **srȁćka** *ž* ⟨D L -i⟩ *vulg.* proljev, dijareja; **sránje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* srati **2.** *vulg. pren.* beznačajna, bezvrijedna stvar, osoba itd. [*sve je to (obično) ~*]; **sróljo** *m fam. pejor. vulg.* **1.** onaj koji sve loše radi; pacer, nesposobnjaković, nespretnjaković, seronja (**1**,**2**) **2.** onaj koji neodgovorno govori besmislice; posranac (**1**,**2**)

✧ *prasl.* *sьrati (*rus.* srat', *polj.* srać) ≃ *skr.* śardhate: prdi

srávniti (što) *svrš.* ⟨*prez.* srâvnīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srâvnjen⟩ **1.** usporediti [*~ s dokumentima*] **2.** potpuno srušiti, razrušiti (slika ravne površine) **//** **sravnjívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sràvnjujēm, *pril. sad.* sràvnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sravniti

✧ S(A)- + *v.* ravan

srâz *m* ⟨N *mn* srȁzovi⟩ **1.** *fiz.* (sudar) uzajamno djelovanje dviju čestica ili dvaju tijela i razmjena energije u neposrednoj blizini ili u dodiru **2.** *retor.* ekspr. sukob, sudar [*~ mišljenja*] △ ***elastičan*** ~ sudar u kojem je ukupna kinetička energija čestica prije sudara jednaka ukupnoj kinetičkoj energiji čestica poslije sudara; ***neelastičan*** ~ sudar u kojem su ukupne kinetičke energije čestica prije i poslije sudara različite (radi zakona očuvanja energije kod neelastičnog sraza mora doći do promjene nekog drugog oblika energije čestica) **//** **sráziti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* srâzīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* srázio se⟩ sudariti se, sukobiti se

✧ *češ.*

srázmjer *m*, *v.* razmjer (**2**)

Sȑbija *ž* *geogr.* **1.** područje srpskog naroda određeno različitim državnim granicama u

raznim državnim organizacijama [*Kraljevina* ~] **2.** federalna jedinica Savezne Republike Jugoslavije, 88.361 km², 9,8 mil. stan., glavni grad Beograd // **Srbàdija** *ž zb. pejor.* svi Srbi, ukupnost Srba; Srpstvo; **sȑbēnda** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor.* onaj koji je u svom srpstvu agresivan, onaj koji srbuje na primitivan način; **Srbijánac** *m* (**Srbìjānka** *ž*) ⟨G -nca, G *mn* Srbijānācā⟩ Srbin iz Srbije, *usp.* Prečanin; **srbìjānskī** *prid.* koji se odnosi na Srbiju i Srbijance; **Sȓbin** *m* (**Sȓpkinja** *ž*) ⟨N *mn* Sȓbi⟩ stanovnik ili državljanin Srbije △ ***Lužički Srbi (Sorabi)*** *etn.* slavenski narod koji govori dvama jezicima, lužičkim ili sorapskim (gornjolužičkim i donjolužičkim) nastanjen u Lužici u Njemačkoj oko grada Budišina (Bautzen); **srbizácija** *ž* **1.** čin srbiziranja **2.** stanje onoga koji je srbiziran ili onoga što je srbizirano; srbiziranost, posrbljenost; posrbljivanje; **srbìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *lingv.* prepoznatljiv element srpskog jezika (preuzet u neki drugi jezik) (npr. *talas*, *prevashodan*, *toplota* itd.); **srbizírati** *dv.* ⟨*prez.* srbìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što) provesti/provoditi srbizaciju, (u)činiti da što bude srpsko, da dobije obilježje srpstva i sl. **2.** (se) postati ili postajati Srbin ili dobivati obilježja srpskoga ili srpstva; **srbòvati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȑbujēm, *pril. sad.* sȑbujūći, *gl. im.* -ānje⟩ nametljivo izražavati srpske nacionalne osjećaje; **Sȓpčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩ mali, mladi Srbi, djeca Srbi; **Sȓpče** *sr* ⟨G -ta, N *mn* Sȓpčād⟩ dijete Srbina; **sȑpskī** *prid.* koji se odnosi na Srbe; **sȑpstvo** *sr* **1. a.** osjećaj pripadnosti srpskom narodu **b.** ukupnost osobina Srba **2.** (Srpstvo) ukupnost Srba, svi Srbi

◈ **Sȓboljūb** m. os. ime (*pravosl.*); isto: **Sȓboslav** ◇ *pr.*: **Sȓb** (Osijek, Zagreb, Turopolje), **Sȓbalj** (Slavonski Brod), **Sȑbanić** (Sesvete), **Sȑbić** (270, Glina, Podravska Slatina, Zagreb, Slavonija), **Srbijánović** (Otočac), **Sȓbīš** (Koprivnica, Županja, Ivanec), **Sȑbljan** (120, Koprivnica, Pakrac), **Sȑbljanin** (190, Banovina, Slavonija, Kostajnica), **Srbljánović** (Bjelovar, Osijek), **Sȓbljin** (Karlovac, Zagreb), **Srbljínović** (210, Križevci, Z Slavonija), **Srbòtnjāk** (Kutina, Zagreb)

Srbljénović, Maja (1941–1995), hrv. balerina lijepe scenske pojave, snažne individualnosti, profinjene i dorađene interpretacije (školovana kod A. Roje u Splitu); unijela novi suvremeni stil plesanja u zagrebački balet; bavila se pedagoškim radom

sȑc|e *sr* ⟨G *mn* sȓcā⟩ **1.** *anat.* mišićav šuplji organ koji se nalazi u prsima i koji je glavni organ u optoku krvi **2.** (+ *potenc.*) *razg.* unutarnji dio stvari ili biljke koji se izdvaja po svrsi, mekoći itd.; srčika, sredina, srž [*~e olovke*; *~e lubenice*; *~e bazge*] **3.** *pren.* draga osoba [*~e moje*; *ona je veliko ~e*] **4.** *pren.* dio koji se smatra bitnim po izrazitim svojstvima; kraj neke zemlje, regije itd. koji se smatra tipičnim za razliku od graničnih područja, područja s pograničnim stanovništvom i sl. [*~e Europe*] **5.** ⟨G *mn* sȓcā/sȑdācā⟩ stilizirani lik koji predočuje srce čovjeka i simbolizira ljubav **6.** osjećaji [*biti bez ~a* biti bezosjećajan; *biti dobra (meka) ~a* biti dobar, suosjećati s drugim, *opr.* *biti zla (tvrda) ~a*; *dirnuti (taknuti) u ~e* dirnuti koga u najosjetljivije mjesto; *imati ~a (za što)* **a.** biti hrabar, biti srčan **b.** imati samilosti, osjećati s kim, biti obuzet suosjećanjem, *opr.* *nemati ~a*; *iz dubine ~a* svim bićem, svom dušom; *ležati kome na ~u* biti predmet nečije skrbi (brige); *nositi dijete pod ~em* (o ženi) biti bremenita, u drugom stanju; *od ~a (se nasmijati)* iskreno, srdačno, bez zazora; *osvajati (ženska) ~a* imati uspjeha kod žena; *otvorena ~a* (primiti, prihvatiti) s dobrom namjerom, bezazleno, srdačno (primiti u posjet koga, dočekati kakvu dobru vijest); dobronamjerno; *pao mi je kamen sa ~a* oslobodio sam se brige, laknulo mi je; *posred ~a mi je*, *usp.* posred; *primiti k ~u* shvatiti s velikim razumijevanjem i osjećajem, dobro upamtiti; *reći iz (od) ~a* iskreno; *ruku na ~e* iskreno, otvoreno; *sad mi je ~e na mjestu* sada sam zadovoljan, ispunjena mi je želja, očekivanje; *slomiti komu ~e* učiniti nekoga nesretnim; *~u (za ~e) prirasti* postati vrlo blizak; *steže mi se ~e* strah me je, hvata me zebnja; *teška ~a* nerado, teško pregorjevši što, s mukom, ob. nakon premišljanja i donoseći težu odluku, *opr.* *laka ~a* ne žaleći mnogo za onim što je odlučeno ili učinjeno, lako prežalivši, ne pateći ni najmanje; *to para ~e* boli me] △ ***licitarsko ~e*** *etnol.*, *v.* licitarski △; ***ples srdaca*** vrsta društvene igre na plesovima i zabavama // **sȓcast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* srcolik; **sȑcāš** *m* ⟨G srcáša⟩ *žarg.* onaj koji ima bolesno srce, srčani bolesnik; **srcàšica** *ž*, *v.* srcaš; **sȑčan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** hrabar, odvažan **2.** (*odr.*) koji se odnosi na srce [*~a mana*;

~e tegobe]; **sȑčano** *pril.* hrabro, odlučno, odvažno [*bori se ~*]; **sȑčanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je srčan, odvažnost, hrabrost; **srčànīk**[1] *m* ⟨G srčaníka, N *mn* srčaníci⟩ *konstr.*, *v.* pejsmejker; **sȑčevina** *ž bot.* osrčeno, mrtvo drvo, sloj između srčike i bjeljike u presjeku drva; srževina; **sȑčika** *ž* **1.** srž u granama i stabljikama biljaka [*~ bazge*] **2.** pulpa, meso (ploda, voća); **sȑčnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *konstr. neol.*, *v.* pejsmejker (**1**); **sȑdāčan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je neposredan; iskren, topao [*~ doček*] △ *~ **pozdrav*** formula kojom se završava pismo ili dopis; **sȑdāčno** *pril.* **1.** na srdačan način, sa srdačnošću **2.** formula pri posvećivanju knjiga, na kraju pisma i sl.; **sȑdāčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je srdačan, svojstvo onoga što je srdačno; **sȑdāšce** *sr hip.* od srce

◈ *pr.* (nadimačka): **Sȑček** (Koprivnica, Zagreb), **Sȑčić** (Ivanec, Zagreb, Koprivnica)

✧ *prasl.* *sьrdьce (*stsl.* srъdьce, *rus.* sérdce, *polj.* serce), *lit.* širdis ← *ie.* *k'rd- (*lat.* cor, *grč.* kardía)

SRCE *krat. int.* središnji čvor hrvatske akademske mreže, *usp.* CARNet

✧ Sveučilišni računski centar

srcedrápajūćī *prid. podr.*, *v.* srceparateljni // **srcedràpateljnī** *prid. podr.*, *v.* srceparateljni

✧ *v.* srce + *v.* drapati

srcepàrateljnī *prid. podr.* koji je suviše sentimentalan, koji je izrazito melodramatičan, sladunjav [*~ film*]; srcedrapajući

✧ *v.* srce + *v.* parati

srcòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je po obliku sličan stiliziranom liku kojim se crta i predočuje srce; srcast // **srcòlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je srcoliko

✧ *v.* srce + *v.* lik

sȑča *ž* **1.** krhotine stakla, krš **2.** *reg.* boca // **srčàli** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je od stakla, staklen

✧ *tur.* sırça

srčànīk[2] *m* ⟨G srčaníka, N *mn* srčaníci⟩ *bot.*, *v.* gencijana

✧ *v.* srce

sȑčānka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.*, *v.* kapica[2] (**1**)

✧ *v.* srce

srčènica *ž bot.* biljka (*Leonurus cardiaca*) iz porodice usnača (*Labiatae*)

✧ *v.* srce

sȑdāčan, *v.* srce

sȑdela (**sȑdjela**, **sȑđela**, **sàrdela**) *ž* **1.** *zool.* morska plava riba (*Clupea/Sardina pilchardus*) iz porodice sleđeva (*Clupeidae*) **2.** *reg.*, *v.* packa (**1**) // **srdèlara** *ž rib.* mreža potegača za lov na srdele; **sȑdelica** *ž dem.* od srdela; srdelina; **srdelètina** *ž augm. pejor.* od srdela u zn. osrednje kvalitete ribe; **srdèlīna** *ž*, *v.* srdelica

◈ *pr.* (nadimačka): **Sàrdelič** (Korčula), **Sàrdelić** (400, Blato na Korčuli), **Sȑdelić** (100, Split)

✧ *tal.* sardella

sȑdiška *ž* ⟨G *mn* -šākā/-ī⟩ *bot.* biljka roda *Trinia* iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)

✧ *v.* srce

sŕditi *nesvrš.* ⟨*prez.* sȑdīm, *pril. sad.* sŕdēći, *gl. im.* sŕđēnje⟩ **1.** (koga) ljutiti koga, izazivati kod koga srdžbu **2.** (se) ljutiti se // **sŕd|a** *ž* **1.** *mit.* furija (**1, 2**) **2.** *hip.* ona koja se srdi (djevojka na svoga dragana) [*~o moja ne srdi se na me*]; **sȑdit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je obuzet srdžbom, koji očituje, iskazuje srdžbu; **sȑdito** *pril.* na srdit način, sa srditošću; **sȑditōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je srdit; **sŕdnja** *ž rij.* srditost, srdžba, ljutnja, ljutitost; **sȑdžba** *ž psih.* jako izraženo stanje srditosti, ponekad praćeno gubitkom samokontrole, žestoka reakcija izazvana dubokim nezadovoljstvom; bijes

◈ **Sȑdan** m. os. ime *zast.*, *v.* i Srđan; također Dobrosrd, *zast.* ◇ *pr.*: **Srdánović** (210, Omiš, Osijek, Split), **Sŕdić** (480, Zagreb, Otočac, Karlovac, *I* Slavonija), **Sȑdinić** (Dugo Selo, Zagreb)

✧ *v.* srce

srdòbolja *ž arh. pat.* crijevna zarazna bolest; dizenterija // **srdòbōlan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ onaj koji pati od srdobolje

✧ *v.* srce + *v.* bol, boljeti

sȑdovica *ž bot.* biljka (*Nonnea pulla*) iz porodice oštrolista (*Boraginaceae*)

Sȑđan m. os. ime (svetačkoga podrijetla; sirijski svetac iz 3–4 st., umro mučeničkom smrću u Libanonu, kult mu se širio po *I* Europi, vrlo štovan u *pravosl.* crkvi); isto: **Sérđo** (← *tal.* Sergio), **Sèrgej** (← *rus.*); *hip.*: **Sŕđa** (uglavnom *pravosl.*) ◇ *pr.*: **Sȑđāk** (Osijek, Virovitica), **Srđénović** (110, Valpovo, *I* Slavonija, Orahovica), **Sŕzić** (220, Makarska, Zagreb) ◇ *top.*: **Sȑđ** (brdo nad Dubrovnikom, u čast sveca)

✧ *lat.* Sergius: rimsko plemensko ime

Srȅbrenica *ž* naselje u *I* Bosni (BiH), 5800 stan.; za vrijeme rata između SR Jugoslavije i BiH (1992–1995), mjesto gdje se usprkos međunarodnoj zaštiti dogodio najveći genocid nad Bošnjacima // **Srȅbreničanin** *m* (**Srȅbreničānka** *ž*) ⟨N *mn* Srȅbreničani⟩ stanovnik Srebrenice; **srȅbrenički** *prid.* koji se odnosi na Srebrenicu i Srebreničane
◈ *v.* srebro

srèbrēnka[1] *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.*, *v.* mjesečnica[1]
✧ *v.* srebro

SREBRNO- kao prvi dio pridjeva znači da drugi dio ima srebrnu nijansu [*srebrnosiv*]
✧ *v.* srebro, srebrn

srèbro *sr* **1.** *kem.* element, plemeniti metal sjajne sivkastobijele boje (simbol Ag, atomski broj 47); argentum **2.** *ekspr. knjiš.* sjedoća, sjedine, sijeda kosa △ ***živo ~*** *arh. kem.* element živa // **srȅbrast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* srebrnast; **srèbrēnka**[2] *ž* ⟨G *mn* -enākā/-ī⟩ vrsta slikarske olovke, crtaća olovka; **srȅbrn** (**srȅbren** *knjiš.*) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je od srebra [*~i pribor za jelo*] **2.** koji sadrži srebro [*~a ruda*] **3.** *ekspr. knjiš.* sijed [*~a kosa*] **4.** koji je kao srebro po boji i predodžbi o sjaju i prelijevanju nijanse [*~a svjetlost*]; **srebr̀nār** *m* ⟨G srebrnára⟩ onaj koji se bavi preradom, oblikovanjem srebra; **srȅbrnast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je kao srebrn, koji bojom podsjeća na srebro [*~a mjesečina*]; srebrast; **srȅbrnasto** *pril.* sa srebrnastim odsjajem; **srebrnìna** *ž* ukupnost predmeta od srebra (posude, kuhinjski pribor, nakit, svijećnjaci itd.); **srebr̀niti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *gl. im.* -ēnje⟩ srebrom prelaziti preko čega, posrebriti; **srebr̀njāk** (**srebrènjāk**) *m* ⟨G srebrnjáka, N *mn* srebrnjáci⟩ pojedinačan komad novca u srebru
◈ **Srȅbren** m. os. ime (narodno); **Srȅbrēnka** ž. os. ime (narodno) ◇ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka, po boji kose): **Srebreníković** (Zagreb), **Srebrénović** (Bjelovar, Zagreb), **Srébrić** (Sisak, Rijeka, Turopolje), **Srȅbrnār** (Đurđevac), **Srèbrnić** (Buje, Jastrebarsko), **Srebr̀njāk** (**Srebrnjâk**) (Međimurje, Crikvenica), **Srèbrović** (Požega, *I* Slavonija, Dubrovnik) ◇ *top.* (naselja): **Srȅbrnići** (Poreč, 11 stan.), **Srebr̀njāk** (**Srebrnjâk**) (Grad Zagreb, 83 stan.)
✧ *prasl.* *sьrebro (*stsl.* sьrebro, sъrebro, *rus.* serebró, *polj.* srebro), *lit.* sidabras ≃ *got.* silubr (vjerojatno riječ iz nekog neindoeuropskog jezika)

srebròlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ srebrnast
✧ *v.* srebro + *v.* lik

srebroljùbiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji voli srebro, ob. u zn. novca // **srebroljúbac** *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G srebròljūbācā⟩ *pejor.* onaj koji sve podređuje izravnoj zaradi u novcu; lakomac, gramzivac; **srebroljùbivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je obuzet srebroljubljem; **srebroljúpčev** *prid.* koji pripada srebroljupcu; **srebròljūpka** *ž* ⟨G *mn* -ūbāka/-ī⟩, *v.* srebroljubac
✧ *v.* srebro + *v.* ljubiti

srȅć|a *ž* **1.** *psih.* stanje potpuna zadovoljstva i smirenosti zasnovano na unutarnjem, duševnom miru i skladu u odnosima prema vanjskom svijetu **2.** ukupnost okolnosti ili okolnost koja čemu pogoduje [*dobra ~a*; *loša ~a*; *imati ~e*; *neka vam je sa ~om*] **3.** sretan slučaj [*ima ~u*]· △ ***igre na ~u*** igre u kojima se jednostavnim radnjama ili pravilima odlučuje o dobicima ili gubicima u novcu, hazardne igre, kocka, kockanje // **srȅćka** *ž* ⟨G *mn* -ćākā/-ī⟩ listić papira s brojem koji može donijeti dobitak ili glavni zgoditak na lutriji; loz; **srèćković** *m* *žarg.* onaj koji stalno ima sreću, kojega prati sreća; **srȅćōm** **1.** *pril.* pomoću sreće, uz pomoć sreće, tako što je poslužila sreća [*prvi zgoditak postigli su samo ~*] **2.** *čest.* izražava sretnu okolnost [*imao sam ~ dosta novaca uza se* nasreću, hvala Bogu, ipak] **3.** (po koga) tako što sam (si, je itd.) imao sreću [*~ po nas, nitko nije potezao to nezgodno pitanje*]; **srȅt|an** *prid.* ⟨*odr.* srȅtnī⟩ **1.** (∅) **a.** koji je prožet srećom, koji zrači srećom [*sav ~an i zadovoljan* (stalna veza riječi u zn. da je tko u dobrom materijalnom i drugačijem stanju)] **b.** koji donosi sreću [*~an broj*] **2.** (u čemu) koga prati sreća [*biti ~ne ruke* imati sreću u raznim pothvatima; *roditi se pod ~nom zvijezdom* imati stalno sreću u životu]; **srȅtnica** *ž*, *v.* sretnik; **srȅtnički** *prid.* koji se odnosi na sretnike; **srȅtnički** *pril.* kao sretnik, na način sretnika; **srȅtnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji je doživio veliku sreću, koji je potpuno sretan **2.** onaj kojega je poslužila sreća, koji je u jednom trenutku imao sreću, nešto dobio iznenadnom srećom; **srȅtno** *pril.* sa srećom, imajući sreću, uz sreću, uz pomoć sreće
◈ **Srȅćko** m. os. ime, *usp.* Feliks; isto: **Srȅten** (*pravosl.*) ◇ *pr.*: **Srȅćec** (Vrbovec, Banovina, Križevci), **Srȅćić** (Zlatar Bistrica,

Prigorje), **Srȅčković** (Zagreb, Pula), **Srȅćek** (Varaždin, Zagreb), **Srȅćković** (Baranja, Sisak), **Sreténović** (Korčula, Split, Buje) ✧ *prasl.* *sъrętja: događaj, susret (*stsl.* sъrešta, *rus.* vstréča, *slov.* sreča)

Sredánci *m mn* ⟨G Srèdānācā⟩ naselje (u blizini Slavonskog Broda), 381 stan. ◆ *v.* sredina

sredìn|a *ž* ⟨G *mn* sredínā⟩ **1.** dio podjednako udaljen od krajeva ili rubova [*~a kruha* (bez kore); *~a igrališta*; *~a terena*; *gađati u ~u mete ili figure*] **2.** uvjeti u kojima se živi [*životna ~a*; *radna ~a*; *društvena ~a*]; okolina **3.** ovlaš naznačena dužina ili trajanje oko točne sredine koja bi se mogla izraziti mjerom [*~a kolovoza* dani o. 15. kolovoza; *~om mjeseca (siječnja itd.)*; *~om godine*; *~om stoljeća* (uz duže, u svijesti govornika jasno određene odsjeke u protjecanju vremena)] **4.** *mat.* funkcija koja zadanim realnim brojevima pridružuje njihovu srednju vrijednost definiranu na određeni način [*aritmetička ~a*; *geometrijska ~a*; *harmonijska ~a*] △ ***zlatna ~a*** odmjeren i umjeren stav, bez pretjerivanja ili krajnosti // **srȅd** *prij.* (s G) *razg.* **1.** oko sredine [*~ polja*] **2.** posred; u samo mjesto [*~ glave pogoditi*] **3.** između; **sredìnōm** *prij.* **1.** po sredini [*idi ~ ceste*] **2.** (u većim mjerama vremena) »oko sredine«, polovinom [*~ dana*; *~ mjeseca*; *~ godine*], *usp.* početkom, krajem; **srèdīšnī** *prid.*, *v.* središnji; **srèdišnj|ī** *prid.* **1. a.** koji se odnosi na središte, koji je u središtu [*~i položaj trga u gradu*]; središni, *opr.* krajnji, periferijski, rubni, okolni **b.** koji se širi iz središta čega [*~a rasvjeta*; *~e rasvjetno tijelo*] **2.** glavni, ključni, najvažniji [*~i problem*]; **srèdišnjica** *ž* **1.** najviše tijelo u nekom načinu organiziranja; centrala, *opr.* podružnica, filijala **2.** (+ *potenc.*) *šah* središnji dio šahovske partije, *opr.* otvorenje, završnica **3.** *mat.* (medijana) u geometriji **a.** dio pravca koji spaja vrh trokuta s polovicom nasuprotne strane **b.** kod trapeza, poluzbroj duljina baza (a+c)/2; **srȅdīšt|e** *sr* **1. a.** *mat.*, *v.* centar **b.** središte simetrije figure **2.** *neol.* grad ili mjesto u kojemu se što razvija [*kulturno ~e*; *političko ~e*]; centar **3.** gradska jezgra; centar **4.** centar (općenito); **srȅdnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na srednjake; **srȅdnjāčki** *pril.* kao srednjak, na način srednjaka; **srȅdnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ **1.** onaj koji je u sredini [*pokazati kome prst ~*] **2.** *razg.* onaj koji je srednji po čemu (imanju, znanju i sl.), koji je između onih na vrhu i onih pri dnu; **srȅdnjāštvo** *sr* položaj ili opredjeljenje onoga koji se drži sredine, koji ne ide u krajnosti; **srȅdnj|ī** *prid.* **1.** koji je jednako udaljen od krajeva, koji je u sredini između krajnjih točaka **2.** koji se nalazi između oprečnih veličina (između velikog i malog, teškog i lakog) ili takvih osobina (ni dobar ni loš), *usp.* srednjak [*~a škola*; *~i stas*; *~i sloj*] △ ***Srednja Dalmacija*** *geogr.* područje od rta Ploča do ušća Neretve, uglavnom gravitacijsko područje Splita; ***Srednja Europa*** *geogr.* područje koje se različito definira **a.** prostor od Jadrana do Baltika (od Hrvatske do Poljske) **b.** *pov.* prostor nekadašnje Austro-Ugarske; ***~a škola*** trogodišnje ili četverogodišnje stručno ili gimnazijsko obrazovanje koje slijedi nakon osnovne škole; ***~a vrijednost*** *mat.* značajka određenog broja vrijednosti koja se nalazi između najniže i najviše vrijednosti; prosjek, sredina; ***~i devizni tečaj*** *bank.* prosječni tečaj ostvaren određenog dana na deviznom tržištu; ***~i mozak*** *anat.* dio središnjeg živčanog sustava koji spaja šupljinu primozga sa šupljinom međumozga; ***~i pojam (termin)*** *log.* posredni pojam u zaključku koji vezuje obje premise da bi se iz njih mogao izvesti valjan zaključak, no sam ne ulazi u zaključak; ***~i vijek*** *pov.* razdoblje od, općenito uzevši, pada Zapadnog Rimskog Carstva (476) do pada Carigrada (1453) ili otkrića Amerike (1492), razdoblje između staroga i novoga vijeka; **srȅdnjica** *ž mat.* **1.** dužina koja spaja polovišta dviju stranica trokuta odnosno polovišta krakova trapeza **2.** duljina te dužine, jednaka je polovici treće stranice trokuta, odnosno poluzbroju duljina baza trapeza; **srèdstv|o** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩ **1.** oruđe, sprava, stroj kojim se što može uraditi [*korektivno ~o*; *prijevozno ~o*; *~o za proizvodnju*] **2.** način ili postupak kojim se što postiže [*~o prinude*] **3.** (*mn*) materijalne ili financijske vrijednosti [*materijalna ~a*; *financijska ~a*]; **sríd|a** *ž* **1.** *ikav.* srijeda **2.** središte, sredina, centar, ob. u: △ ***u ~u*** **1.** *etnol.* pun pogodak u viteškoj igri Sinjske alke **2.** *razg.* dobro pogođeno, pun pogodak; **srijéd|a** *ž* **1.** treći dan u tjednu, poslije utorka, a prije četvrtka **2.** *rij. ekspr. arh.* sredina [*izaći na ~u (s čim)*, *staviti na ~u (što)* dati da svi vide, da svi mogu ocijeniti, izaći pred javnost; *od ~e do petka*, *usp.* petak; *posred ~e*,

razg. ekspr. točno u sredinu (pogoditi i sl.)] △ **Čista ~a** *kat.* srijeda kojom počinje post pred Uskrs; Pepelnica

◈ *pr.* (etnici): **Sredánović** (Poreč, Dubrovnik), **Srédić** (110, Zagreb, Sisak, Primorje), **Srednosélec** (220, Ivanec, Koprivnica, Vinkovci), **Srȅdoja** (Zagreb, Sesvete, Drniš), **Sredójević** (Vukovar, Rijeka) ◊ *top.* (naselja): **Sredīce Gôrnjē** (Bjelovar, 260 stan.), **Srȅdnjā Diklènica** (Bjelovar, 61 stan.), **Srȅdnjā Drȁga** (Čabar, 33 stan.), **Srȅdnjā Gòra** (Korenica, 115 stan.), **Srȅdnjā Krȁšićevica** (Delnice, 1 stan.), **Srȅdnjā Memìnskā** (Hrvatska Kostajnica, 169 stan.), **Srȅdnjā Vèlikā** (Vrbovec, 90 stan.), **Srȅdnjāk** (Jastrebarsko, 68 stan.), **Srȅdnjē Mokrìce** (Petrinja, 46 stan.), **Srȅdnjē Prìlīšće** (Duga Resa, 59 stan.), **Srȅdnjē Sȅlo** (Split, 150 stan.; Požega, 261 stan.), **Srȅdnjī Bôrki** (Daruvar, 3 stan.), **Srȅdnjī Dùbovec** (Križevci, 127 stan.), **Srȅdnjī Gràhovljāni** (Pakrac, 43 stan.), **Srȅdnjī Lìpovac** (Nova Gradiška, 487 stan.), **Srȅdnjī Mȍsti** (Bjelovar, 131 stan.), **Srȅdnjī Pòloj** (Duga Resa, 47 stan.)

✧ *prasl.* *serda (*rus.* seredína, *polj.* środa), *v.* srce

srédīti *svrš.* ⟨*prez.* srêdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srêđen⟩ **1.** (što) **a.** dovesti u red, urediti [~ *stan*; ~ *knjige*] **b.** zaključiti, dogotoviti [*sredio sam neke stvari*] **2.** (se) dovesti se u red; učiniti urednim i sređenim svoj način života **3.** (koga) *žarg.* **a.** učiniti nemoćnim kao protivnika; potući, pobijediti (u sportskoj igri i sl.) **b.** istući, prijetiti // **srêda** *pril.* odreda, redom, bez biranja [*kupovati sve* ~]; **srêđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je doveden u red [~*a biblioteka*] **2.** smiren, staložen, pribran (o osobi); **srêđeno** *pril.* na sređen način, sa sređenošću, pribrano, trezveno [*govoriti* ~]; **srêđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina/stanje onoga koji je sređen; svojstvo onoga što je sređeno; **sređīvāč** *m* ⟨G sređiváča⟩ onaj koji što sređuje; **sređívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* srèđujēm, *pril. sad.* srèđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srediti; **sređivàčica** *ž*, *v.* sređivač

✧ S(A)- + *v.* red

Srȅdnjā Amèrika *ž geogr.*, *v.* Amerika △ // **srednjoamèričkī** *prid.* koji se odnosi na Srednju Ameriku

Srednjoàfričkā Repùblika *ž geogr.* država u središnjoj Africi, 622.436 km², 2.998.000 stan., glavni grad Bangui // **srednjoàfričkī** *prid.* koji se odnosi na Srednju Afriku

srednjodalmàtīnskī *prid.* koji se odnosi na Srednju Dalmaciju

srednjodómetnī *prid.*, *v.* srednjometni

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* dometati, domet

srednjoèuropskī *prid.* koji se odnosi na Srednju Europu // **srednjoèuropski** *pril.* kao Srednja Europa, na način Srednje Europe

srȅdnjometnī *prid.* koji je srednjeg dometa; srednjodometni, *usp.* kratkometni, dugometni

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* metati

srednjoprùgāš *m* ⟨G srednjoprugáša⟩ *sport* trkač na srednjim prugama (800 m, 1500 m), *usp.* kratkoprugaš, dugoprugaš // **srednjoprugàšica** *ž*, *v.* srednjoprugaš; **srednjoprùgāškī** *prid.* koji se odnosi na srednjoprugaše; **srednjoprùgāški** *pril.* kao srednjoprugaš, na način srednjoprugaša

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* pruga

srȅdnjoroč|an *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se daje na ili za srednji rok [~*ni zajam*; ~*na prognoza*; ~*ni kredit*], *usp.* kratkoročan, dugoročan // **srȅdnjoročno** *pril.* na srednji rok (npr. predviđati)

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* rok[1]

srȅdnjoškolskī *prid.* koji se odnosi na srednje škole i srednjoškolce // **srednjoškólac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G rednjòškōlācā⟩ učenik srednje škole; **srednjòškōlka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* srednjoškolac; **srȅdnjoškolski** *pril.* kao srednjoškolac, na način srednjoškolaca i srednjih škola, kao u srednjim školama

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* škola

srednjotónac *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G srednjòtōnācā⟩ *tehn. razg.* vrsta zvučnika koji reproducira srednje tonove (za razliku od niskotonca i visokotonca)

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* tona

srȅdnjovālnī *prid. tehn.* koji se odnosi, koji radi na srednjim valovima [~ *odašiljač*]

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* val

srednjovjèkōvnī *prid.* koji se odnosi na srednji vijek, koji pripada srednjem vijeku [~ *običaji*] // **srednjovjèkōvlje** *sr* ukupnost materijalnog i duhovnog života srednjega vijeka

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* vijek

srȅdobježan *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ *zast.* koji je centrifugalan; sredobojan, *opr.* sredotežan

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* bijeg, bježati

srȅdobōjan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se probija od središta prema vani; sredobježan, *usp.* centrifugalan

✧ *v.* sredina, srednji + *v.* proboj, probojan

srȅdogōrje *sr* gorje srednje visine

sredòkraćla *ž publ.* ono što je na sredini između dva mjesta [*Kraljevica leži nekako na ~i između Rijeke i Novoga*]; točka na pola puta

✧ *v.* sredina + *v.* kratak

srȅdopēšće *sr anat.* dio koštane osnove šake između zapešća i prstiju; metakarpus

✧ *v.* sredina + *v.* pest

srȅdopr̄sje *sr*, *v.* medijastinum

✧ *v.* sredina + *v.* prsa

srȅdostōplje *sr anat.* dio koštane osnove stopala između korijena i nožnih prstiju; metatarza

✧ *v.* sredina + *v.* stopa, stopalo

srȅdotēžan *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ *zast.* centripetalan, *opr.* sredobježan

srȅdovječan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je u srednjim godinama ljudskoga vijeka // **srȅdovječnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je sredovječan

✧ *v.* sredina + *v.* vijek

Srȅdozēmlje *sr* Sredozemno more, *v.* sredozemni △ // **Sredozémac** *m* (**Srȅdozēmka** *ž*) ⟨G -mca, N *mn* Sredozémci⟩ stanovnik Sredozemlja; **srȅdozēmnī** *prid.* koji pripada Sredozemlju, koji se odnosi na Sredozemlje; mediteranski △ ***Sredozemno more*** *geogr.* unutrašnje more Atlantskog oceana između Europe, Azije i Afrike, 2.965.900 km²; Mediteran

✧ *v.* sredina + *v.* zemlja

srèdstvo, *v.* sredina

srêđen, *v.* srediti

srȅmza *ž bot.* šumski grm ili drvo (*Prunus padus*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), cvjetovi u visećim bijelim grozdovima, sadi se i za ukras

✧ od starijega *crijemša ← *prasl.* *čermъxa (*rus.* čeremúxa)

srépiti se (s kim/čim) *svrš.* ⟨*prez.* srêpīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* srêpljen⟩ **1.** *pejor. rij.* ući s kim u kliku, sastaviti s kim društvo koje djeluje na nekorektan način u svom interesu **2.** *vulg.* spariti, *v.* // **srepljívati se** (s kim/čim) *nesvrš.* ⟨*prez.* srèpljujēm se, *pril. sad.* srèpljujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srepiti se

✧ S(A)- + *v.* rep

srȅsti *svrš.* ⟨*prez.* srètnēm, *pril. pr.* srêvši, *prid. rad.* srȅo/srȅla *ž*⟩ **1.** (koga) naići na koga neočekivano; susresti koga **2.** (se s kim) sastati se s kim, naići na koga // **srȅtati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* srȅćēm, *pril. sad.* srȅćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sresti

✧ *prasl.* *sъrěsti, *sъresti, *v.* sreća

srètan, *v.* sreća

srȅzati (što) *svrš.* ⟨*prez.* srȅžēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* srȅži⟩ **1.** rezanjem skratiti, potkratiti rezanjem što; podrezati **2.** *pren. žarg.* poraziti koga (ob. u debati i sl.) // **srezívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* srèzujēm, *pril. sad.* srèzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srezati

✧ S(A)- + *v.* rez, rezati

sr̂g *m* ⟨N *mn* sŕgovi⟩ *reg. zast.* duga motka uopće, motka koja se stavlja preko sijena kad se kosi, na zaprežnim kolima

✧ *tur.* sırık

sr̂h *m* ⟨N *mn* sr̂si/sȑhovi *rij.*⟩ **1.** brid **2.** (ob. *mn*) bockanje ispod kože [*prolaze me srsi, podilaze me srsi*]; jeza, trnci, žmarci

◈ *pr.* (nadimačko): **Sêršić** (240, Rijeka, Krk)

✧ *prasl.* *sьrxъ: naježena dlaka (*rus.* šeršávyj: kosmat, *češ.* srhký: grub), *lit.* šeršas: srh

srícati, *v.* srok

srída, *v.* sredina

srijéda, *v.* sredina

Srijêm *m* ⟨G Srijéma⟩ *geogr.* regija između donjeg toka Save i Dunava, obuhvaća *I* dio Hrvatske i *JZ* dio Vojvodine (Srbija), 6866 km², o. 400.000 stan. △ ***zapadni Srijem*** *geogr.* najistočniji dio Hrvatske, oko Iloka i Tovarnika // **Srijémac** (**Srémac** *reg.*) *m* (**Srèmica** *ž*) ⟨G -mca, N *mn* Srijémci, G Srijêmācā⟩ stanovnik Srijema; **srijêmskī** *prid.* koji se odnosi na Srijem i Srijemce

◈ *pr.* (etnici): **Srémac** (220, Vukovar, *I* Slavonija, Posavina), **Srémčević** (Zagreb, Pula, Bunjevci), **Srémec** (200, Koprivnica, Zagreb, Zagorje), **Srémić** (180, Turopolje, Zagreb, Banovina), **Srijémac** (Virovitica, Zagreb, Brač), **Srímac** (Baranja)

Srijêmskā Mȉtrovica (**Srêmskā Mȉtrovica**) *ž* grad i luka na Savi u Srijemu (Vojvodina, Srbija), 38.9000 stan. // **srijemskomȉtrovičkī** *prid.* koji se odnosi na S. Mitrovicu

Srijêmskē Lâze *ž mn* naselje (u blizini Vinkovaca), 924 stan.

Srijêmskī Kârlovci (**Srêmskī Kârlovci**) *m mn* naselje u Srijemu na desnoj obali Dunava (Vojvodina, Srbija), 7398 stan.

srijêž *m* ⟨G srijéža⟩ *agr.* vinski kamen; birsa, bersa, strijež, tartarat, vajnštajn

Srȉnjine *ž mn* naselje (u blizini Splita), 1232 stan. // **srȉnjīnskī** *prid.* koji se odnosi na Srinjine

sr̂kati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȓčēm, *pril. sad.* sŕč-

ūći, *gl. im.* -ānje⟩ piti usko otvorenim usnama uz popratni zvuk [*~juhu*] // **sŕk** *m* ⟨N *mn* sŕkovi⟩ onoliko tekućine koliko se odjedanput srkne; **sŕknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* sȓknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* sŕknuo⟩, *v.* srkati

♦ *pr.* (nadimačka): **Sȑketić** (Zagreb, Pula), **Sȓkoč** (Delnice, Zagreb, Turopolje, Primorje)

✧ *prasl.* *sъrkati (*slov.* i *češ.* srkati)

sȑklet *m reg. ekspr.* **1.** *psih.* psihička nelagodnost, potištenost; nervoza, uznemirenost **2.** ono što se kome naloži, naredi; nalog, naredba **3.** žurba, hitnja // **srklètli** *prid.* ⟨*indekl.* ⟩ koji je povezan s teškoćama; nervozan

✧ *tur.* sıklet ← *arap.* t iqlä

sȑljati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) bezglavo juriti, zalijetati se **2.** (u što) nepromišljeno se upuštati, ulaziti bez pripreme (u posao, u pothvat itd.) [*~ u propast*]

✧ *ekspr.*

sȓma *ž* ⟨G *mn* sŕmā/-ī⟩ *reg.* srebrna nit kojom se ukrašava odjeća i koja služi u izradi filigranskih radova // **srmàli** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.* koji je u srmi, koji je od srme, izvezen srmom, opšiven srmom

✧ *tur.* sırma

sŕna *ž* (mužjak: sȑnjāk, mlado srne: lȁne) *zool.* preživač (*Capreolus capreolus*) iz porodice pravih jelena riđkastosmeđe dlake zimi i sivkastosmeđe ljeti [*plah kao ~* vrlo plah, sramežljiv, obziran; *vitka kao ~* lijepa stasa i laka hoda (o djevojci)] // **sŕnče** *sr knjiš. ekspr.* lane; **sȑndāć** *m* ⟨G srndáća⟩ srnjak; **sȑnećī** *prid.* **1.** koji je od srne [*~ rogovi*] **2.** koji je kao u srne [*~ hod*]; **sȑnetina** *ž* srneće meso; **sŕnica** *ž dem.* i *hip.* od srna

♦ **Sȓna** ž. os. ime (narodno), *zast.* ◊ *pr.* (nadimačka): **Sȑna** (Zagreb, Županja, Metković), **Sȑnčević** (Sisak, Novska), **Sȑndović** (Dubrovnik, Split), **Sȑnec** (440, Međimurje, Sisak, Podravina), **Sȑnić** (Dvor, Zagreb, Posavina, *I* Slavonija), **Srnójević** (Zagreb, Vrbovec), **Sȑnović** (Našice, *I* Slavonija)

✧ *prasl.* *sъrna (*rus.* sérna, *češ.* srna), *latv.* sirna ≃ *ie.* *k'erh$_2$-: rog (*lat.* cornu, *grč.* kéras)

Sŕnec, Aleksandar (1924), hrv. slikar, grafičar i dizajner, autor mobilnih lumino-plastičnih tijela; član skupine EXAT' 51

sŕnuti *svrš.* ⟨*prez.* sȓnēm, *pril. pr.* -ūvši, *aor.* sŕnuh⟩ **1.** (∅) naglo pojuriti, poletjeti nekamo **2.** (na koga) nasrnuti, navaliti na koga // **sȑtati** (∅, na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȑćēm, *pril. sad.* sȑćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srnuti

✧ S(A)- + *prasl.* *ьrtati: pokretati, podizati ← ie. *h$_3$er (*lat.* oriri, *grč.* ornýnai)

sròčiti, *v.* srok

sròditi se (s kim, s čim) *svrš.* ⟨*prez.* srȍdīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* srȍđen⟩ **1.** doći u srodstvo s kim; oroditi se **2.** naviknuti se u potpunosti na koga/što [*~ s brigama*] // **sráđati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* srâđām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sroditi se; **srȍd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je istoga roda ili podrijetla, krvnim srodstvom povezan **2.** koji je blizak po nekim osobinama ili svojstvima [*~ne duše*]; **srȍdnica** *ž*, *v.* srodnik; **srȍdničin** *prid.* koji pripada srodnici; **srȍdničkī** *prid.* koji se temelji na srodstvu, koji je svojstven srodnicima, koji se odnosi na srodnike; **srȍdnički** *pril.* kao srodnik, na način srodnika; **srȍdnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji je s kim u daljnjem srodstvu; rođak, svojta **2.** *pren.* onaj koji s kim ima blisko mišljenje i sl. [*duhovni ~*]; **srȍdnīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ srodstvo; **srȍdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što s drugim ima neka zajednička svojstva, onoga što je po nečemu jednako ili nalik drugome [*izbor po ~i*] △ ***jezična ~*** *lingv.* odnos dvaju ili više jezika koji je proizišao iz njihova neprekinutog, ali odvojenoga razvojnog procesa iz zajedničkog prajezika; **sròdstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/sródstvā⟩ **1.** odnos među osobama koje potječu jedne od drugih ili pak imaju zajedničkog pretka, rodbinska veza među ljudima [*krvno ~*] **2.** srodnost, bliskost [*građansko ~*; *duhovno ~*]; **srȍđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ onaj koji se srodio s čim; **srȍđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji se na što potpuno privikao, koji je postao rod ili kao rod s kim, koji je u cijelosti usvojio običaje, navike ili pravila načina života drugoga, svojstvo onoga koji se srodio [*njegova ~ on je srođen*]

✧ S(A)- + *v.* rod, roditi

srȍk *m* ⟨N *mn* sròkovi⟩, *v.* rima // **srícati** *nesvrš.* ⟨*prez.* srîčēm, *pril. sad.* sríčūći, *gl. im.* -ānje⟩ (∅) čitajući izgovarati slovo po slovo, slog po slog; **srȍčan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se slaže s drugom riječi u rečenici; kongruentan, suglasan; **sròčiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* srȍčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srȍčen⟩ **1.** sastaviti, spjevati stihove, pismo i sl. **2.** *pejor.* s teškoćama sastaviti, izreći i formulirati [*jedva ~*; *~ reč-*

enicu]; **sročnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *gram.* slaganje riječi u rečenici; kongruencija

✧ S(A)- + *v.* rok[1]

sróljo, *v.* srati

srózati *svrš.* ⟨*prez.* srôzām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* srôzān⟩ **1.** (se) **a.** skliznuti, spasti [*čarape se srozale*] **b.** *pren.* moralno pasti, propasti kao čovjek **2.** (koga, što) *pren.* učiniti da tko ili što izgubi na ugledu, reputaciji i sl. // **srozávati** (se, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sròzāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srozati

sȑp *m* ⟨N *mn* sȑpovi/sȑpi *ekspr. knjiš.*⟩ *agr.* oruđe u obliku luka kojim se žanju žitarice, trava i sl.; kosica △ ~ ***i čekić*** *pov. pol.* znak komunističkih partija // **sȓpac**[1] *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G sȑpācā⟩ (+ *potenc.*) *dem.* i *hip.* od srp; srpić; **sȑpanj** *m* ⟨G sȑpnja⟩ sedmi mjesec u godini; jul; **sȑpanjsk|ī** *prid.* koji se odnosi na srpanj, koji je u srpnju △ ~**e** ***vrućine*** najjače ljetne vrućine; **sȑpast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima oblik srpa [~ *Mjesec*]

◈ *pr.* (nadimačko): **Sèrpak** (Zagreb i okolica), **Sȓpak** (400, Međimurje, Zagreb, Podravina), **Sȑpčić** (Zagreb, Koprivnica), **Sȑpek** (Zagreb)

✧ *prasl.* *sьrpъ (*rus.* serp, *polj.* sierp), *latv.* sirpis ← *ie.* *srp- (*lat.* sarpere: obrezivati, *grč.* hárpē: srp)

sȓpac[2] *m* ⟨G -pca, N *mn* -psi, G sȑpācā⟩ *bot.*, *v.* pilica[2] // **sȉpica** *ž bot.* biljka (*Falcaria vulgaris*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)

✧ *v.* srp

srpòkrīlke *ž mn* ⟨N -a, G *mn* -ī⟩ *zool.* red ptica kričalica (*Apodiformes*) (porodice: čiope *Apodidae*, kolibrići *Trochilidae*)

✧ *v.* srp + *v.* krilo

srpòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik na srp ili na mladi Mjesec

✧ *v.* srp + *v.* lik

sȑpskī, *v.* Srbija

srpskoslàvēnskī (**srpskoslòvēnskī** *srp.*) *prid.* crkveni i književni jezik Srba do 18. st.

sȑsi *m mn*, *v.* srh

sȓt *m* ⟨N *mn* sȑtovi⟩ *reg. zast.* **1.** *anat.* stražnja strana trupa (čovjeka i životinje); hrbat, leđa **2.** lisičje krzno pri repu, orepina

✧ *tur.* sırt

sȑtati, *v.* srnuti

srúbiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* srûbīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srûbljen⟩ *ekspr.* **1.** odrubiti, odrezati, odsjeći **2.** uništiti, slistiti [~ *neprijatelja*; ~ *protivnika*] // **srubljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* srùbljujēm, *pril. sad.* srùbljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* srubiti

✧ S(A)- + *v.* rub, rubiti

srúke *pril.* spretno, pri ruci, priručno, *usp.* sneruke // **srúčiti** *svrš.* ⟨*prez.* srûčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srûčen⟩ (što, se) **1. a.** (na što) naglo izliti ili izasuti, isipati **b.** prolomiti se, naglo se izliti [*sručila se kiša*] **2.** (∅) *pren.* pojaviti se iznenada, nahrupiti, navaliti [*sručila se nesreća*]; **sručívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* srùčujēm, *pril. sad.* srùčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sručiti

✧ S(A)- + *v.* ruka

srȕšiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* srȕšen⟩ **1.** (što) **a.** oboriti, svaliti [~ *stablo*] **b.** narušiti, uništiti, upropastiti [~ *ugled*] **2.** (koga) *žarg.* ne propustiti koga na ispitu **3.** (se) **a.** pretvoriti se u ruševinu; urušiti se [*kuća se srušila*] **b.** propasti fizički; porušiti se, ostarjeti

✧ S(A)- + *v.* rušiti

sȓž *ž* ⟨I sȓži/sȓžju *rij.*⟩ **1. a.** *anat.* mekani sadržaj u šupljinama kostiju; koštana srž, moždina **b.** *bot.* srednji dio stabla i stabljike te unutrašnji dio sjemenke **2.** *pren.* ono što je najvažnije u čemu, bit [~ *problema*; *ući u* ~ ući u bit čega] // **sȑževina** *ž bot.*, *v.* srčevina

✧ ≃ *slov.* srž ← ? *prasl.* *сvьržь ≃ *v.* kvrga

SS *m* ⟨G SS-a⟩ *pov.* elitne nacističke, policijske i vojne formacije u Njemačkoj (1933–1945)

✧ *krat.*, *njem.* Schutz-Staffeln: zaštitni odred

s-s-s *uzv.* za umirivanje neželjenog žamora ili vike i za ušutkivanje; pssst, šššš

✧ *onom.*

SSSR *krat. pov. pol.* Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika

✧ *rus.*

Ssu-ma Ch'ien (**Sima Qian**) (*izg.* Sì-mǎ Čiān) (o.145–o.85. pr. Kr.), kineski astronom, stručnjak za kalendar i prvi veliki kineski povjesničar; njegovi opsežni *Povijesni zapisi*, najvažnija je povijesna knjiga o Kini do autorova vremena, dugo smatrana historiografskim jezično-stilskim uzorom u Kini i na Dalekom istoku

Ssu-ma Kuang (**Sima Guang**) (*izg.* Sì-mǎ Guāng) (o.1019–o.1086), kineski povjesničar, državnik i pjesnik, sastavio monumentalno djelo *Priručnik za vladanje* u kojem je

sažeo kinesko državničko iskustvo i povijest od 403. pr. Kr. do 959.

Ssu shu (*izg.* Sì šù) *m* četiri kineska drevna kanonska teksta koja su služila kao ispitna literatura za državnu službu od 1313. do 1905, te kao uvod u proučavanje konfucijanizma
✧ *kin.*: četiri knjige

st *fiz. zast.* znak stare jedinice kinematičke viskoznosti stoks

Stabat Mater (*izg.* Stâbat Mâter) *kat. glazb.* crkvena skladba na srednjovjekovni tekst (autor Sv. Bonaventura ili Jacopone da Todi) tužbalice Majke Božje pred raspetim sinom, jedna od sekvenci u katoličkom bogoslužju
✧ *lat.*: stajala je Majka

stȁbīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji je dobro postavljen s obzirom na podlogu ili postolje; koji se ne ruši, koji ne pada [*ljestve su sada ~ne, možeš se penjati*] **2.** *fiz.* **a.** koji nema vijek raspadanja, koji se ne raspada (neke elementarne čestice, atomi ili molekule) **b.** koji se pod utjecajem malih poremećaja (ili sila) ne mijenja; permanentan **3.** *kem.* koji se ne može lako kemijski promijeniti **4.** koji je pouzdan; postojan, stalan, čvrst [*~na ličnost*] // **stabilìtēt** *m* ⟨G stabilitéta⟩ **1.** nepromjenjivost, stalnost; postojanost, trajnost, čvrstoća **2.** dinamična ravnoteža; sigurnost stajanja **3.** *ekon.* sposobnost plaćanja; **stabilizácija** *ž* **1.** stanje onoga što je stabilno **2.** *ekon.* skup mjera kojima je cilj uravnotežiti monetarne i privredne tokove, osobito osigurati vrijednost valute i kupovnu moć građana **3.** *tehn.* metoda koja automatski omogućava, tijekom leta, stabilnost letjelice, bez obzira na konkretne meteorološke i druge prilike **4.** *fiz.* postupak grijanja metala kako bi mu se povratila molekularna ravnoteža **5.** *razg.* u javnim radovima, akcija koja ima za cilj osigurati neku površinu od urušavanja ili klizanja; **stabilizácījskī** *prid.* koji se odnosi na stabilizaciju; stabilizacioni; **stabilizácījski** *pril.* na način stabilizacije; **stȁbilizaciōnī** *prid.*, *v.* stabilizácījskī; **stabilìzātor** (**stabilizâtor**) *m* **1.** *tehn.* **a.** naprava ili uređaj za stabiliziranje (napona struje, karoserije vozila, poseban dio letjelice itd.) **b.** uređaj za održavanje stalnosti jakosti napona, jakosti ili frekvencije struje **2.** *kem.* tvar koja se dodaje nekoj smjesi radi povećanja postojanosti njezinih sastojaka (npr. emulgatori, antioksidansi i dr.); **stabilizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* stabilìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ ustaliti/ustaljivati, učvrstiti/učvršćivati, uravnotežiti; **stȁbīlno** *pril.* na stabilan način [*~ hodati*]; **stabílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je stabilan i svojstvo onoga što je stabilno, postojanost **2.** *fiz.* svojstvo tijela da se nakon male deformacije ili poremećaja vraća u prvotni položaj
✧ *lat.* stabilis ← stare: stajati

stáblo *sr* ⟨G *mn* stabálā⟩ **1.** *bot.* nadzemni dio drveta od korijena do grana; deblo **2.** *bot.* drvo s granama **3.** *lingv.* granaljka △ ***jezično** ~ lingv.* prikaz razvoja prajezika na pojedine grane; ***rečenično (strukturno)** ~ lingv.* u generativnoj gramatici grafički prikaz hijerarhijskih odnosa u strukturi rečenice; ***rodoslovno/genealoško*** ~ crtež u obliku shematiziranog stabla s granama koje predstavljaju naraštaje jedne porodice // **stabálce** *sr* ⟨G -a/-ta⟩ *dem.* i *hip.* od stablo; **stàbālje** *sr zb.* stabla kao cjelina, cjelina koju čini više stabala [*ovo ~*; *visoko ~*]; **stablàšice** *ž mn bot.* najrazvijenije biljke (*Cormophyta*), imaju korijen, stabljiku i list; kormofíti; **stàbljičica** *ž dem.* i *hip.* od stabljika; **stàbljika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* jedan od osnovnih organa biljaka papratnjača i sjemenjača, koji lista i provodi hranjive tvari [*zeljasta ~*; *drvenasta ~*] △ ***sterilna** ~ bot.* poljska preslica (*Equisetum arvense*)
✧ *prasl.* i *stsl.* stьblo (*rus.* stebló, *češ.* steblo: stabljika), *latv.* stiba: štap ≃ *skr.* stibhi-: grm

<u>**staccato**</u> (*izg.* stakâto) *pril. glazb.* odsječeno, odijeljeno izvođenje tónova, *opr.* legato
✧ *tal.*

stácija *ž, v.* štacija

stácije *ž mn astron.* točke na putanjama planeta gdje oni zastaju i mijenjaju smjer od direktnoga u retrogradno ili obrnuto
✧ *lat.* stare: stajati ≃ statio: stajanje ≃ stationarius: stacionaran

staciònār *m* ⟨G stacionára⟩ manja zdravstvena ustanova za prihvat bolesnika, bolesničko prihvatilište // **stȁcionār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji radi ili djeluje u mirovanju; stalan, nepomičan [*~no liječenje*], *opr.* ambulantni; **staciònārskī** *prid.* koji se odnosi na stacionar i stacionare; **staciònārski** *pril.* kao u stacionaru, na način stacionara; **staciònīrānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je stacionirano; **stacioníra|ti** *dv.* ⟨*prez.* staciònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (što) postaviti/postavljati, smjestiti [*~ti flotu*; *garnizon ~*]

✧ ≃ *njem.* Station: stanica, postaja ≃ stationieren: smjestiti, *v.* stacije

stacionáta *ž sport* u konjičkom sportu strma prepona koja se sastoji isključivo od motaka
✧ *tal.* staccionata

stack (*izg.* stȅk) *m inform.* skupina memorijskih lokacija u centralnom procesoru gdje se privremeno pohranjuju tekući podaci koji se procesiraju
✧ *engl.*

stâdīj *m* **1.** *pov.* antičko grčko trkalište **2.** *pov.* starogrčka mjera za dužinu (po dužini trkališta – 192 m) **3.** razvojni stupanj nekog procesa; faza (bolesti i sl.) // **stȁdiōn** *m građ.* objekt amfiteatralnog ili četverokutnog oblika, služi kao veliko sportsko borilište s tribinama za gledaoce [*atletski ~*; *nogometni ~*; *olimpijski ~*]; **stȁdiōnsk|ī** *prid.*, ob. u: [*~o ponašanje* nepristojno, bučno, vulgarno i nasilno ponašanje pojedinaca i skupina na stadionu]
✧ *lat.* stadium ← *grč.* stádion: jedinica udaljenosti; trkalište

Stadler (*izg.* Štȁdler), **Josip** (1843–1918), hrv. filozof i teolog, vrhbosanski biskup, pisac u nas najopsežnije povijesti skolastičke filozofije (*Filosofija*, 6. sv.)

stȁdo *sr* ⟨G *mn* stâdā⟩ **1. a.** više domaćih životinja koje se izvode na pašu [*~ koza*; *~ ovaca*] **b.** zajednica nekih divljih životinja iste vrste koje zajedno žive [*~ muflona*] **2.** *pren.* vjernici jedne crkve; pastva **3.** *pejor.* gomila ljudi koji nekritički slijede koga, kreću se ili idu za kim [*slijediti kao ~*] // **stȁdašce** *sr* ⟨G *mn* -ā/stȁdāšācā⟩ *hip.* od stado
✧ *prasl.* i *stsl.* stado (*rus.* stádo, *polj.* stado) ≃ *v.* stati

Stadtpfeifer (*izg.* Štatpfȁjfer) *m glazb. pov.* cehovski organizirani svirači (14–18. st.) koji imaju stalne instrumentalne sastave i primaju od gradskih komuna plaću; član gradske glazbe
✧ *njem.*

stađône *m*, *v.* stagione

stȁđūn *m*, *v.* štađun

Staël-Holstein (*izg.* Stâl Ȍlstein), **Germaine Necker de** (poznata kao Madame de Staël) (1766–1817), francuska spisateljica, kći ministra Luja XVI, švicarskog porijekla; zalagala se za liberalne političke ideje i okupljala oko sebe istomišljenike diljem Europe, pronijela Europom ideje romantizma (romani *Corinne*, *Delphine*, esejističko-filozofska djela *Esej o izmišljenome*, *O književnosti*)

staff (*izg.* stȁf) *m žarg.* zaposleni, sveukupno osoblje (ob. u organizaciji neke priredbe i sl.); personal, ansambl
✧ *engl.*

staffing (*izg.* stàfing) *m ekon.* popunjavanje i održavanje popunjenih radnih mjesta stručnim osobljem u nekom poduzeću
✧ *engl.*

Stafilèo (**Staphileo**) trogirska plemićka obitelj; dala nekoliko istaknutih predstavnika; Stjepan 1500. utemeljio Kaštel Štafilić, a sin Ivan (15–16. st) bio šibenski biskup (1512–1528) i poslanik u službi papa Klementa VII, Julija II i Leona X; bliski rođak Ivan II šibenski biskup (1528–1557), dao dovršiti šibensku katedralu (1555)

stafilodèrmija *ž pat.* gnojna upala kože izazvana stafilokokima
✧ *v.* stafilo(koki) + -DERMIJA

stafilokóki *m mn* ⟨N stafilòkōk, G stafilokóka⟩ *biol.* okrugle bakterije koje se skupljaju u obliku grozda, uzročnici gnojnih upala
✧ *nlat.* staphyloccocus ← *grč.* staphylḗ: grozd + kókkos: koštica, zrno

stafilokokóza *ž pat.* zaraza peradi, uvjetno prelazna
✧ *v.* stafilokoki + -OZA

stafilōm *m* ⟨G stafilóma⟩ *pat.* djelomično izbočenje oka kod oboljenja očne ovojnice ili u području atrofičnih brazgotina
✧ *grč.* stahylḗ: grozd + -OM

stafilomikóza *ž pat.* rijetka bolest mlade živadi što je uzrokuje stafilokok
✧ *v.* stafilo(koki) + *v.* mikoza

stàford *m* stafordski bulterijer, stafordski američki terijer, *v.* stafordski △

stàfordskī *prid.* koji se odnosi na englesku grofoviju Staffordshire △ *~* ***bulterijer***, *~* ***američki terijer*** *kinol.* rasa pasa podrijetlom iz Staffordshirea, nastala križanjem buldoga s različitim terijerima; staford

stage (*izg.* stȅjdž) *m žarg.* pozornica, bina (ob. u vezi s rock koncertima)
✧ *engl.*

stagflácija *ž ekon.* istodobno postojanje visoke stope inflacije i visoke stope nezaposlenosti
✧ *v.* stagnirati, stag(nacija) + *v.* (in)flacija

stagion|e (*izg.* stađône) *m glazb.* **1.** operna sezona u Italiji **2.** operna grupa sastavljena za tu sezonu △ ***quattro ~i*** (*izg.* kvàtro ~i) *kulin.* »četiri godišnja doba«, naziv za vrstu pizze
✧ *tal.*

stagnírati *dv.* ⟨*prez.* stàgnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** zastati/zaostajati u razvoju, doći/dolaziti u stagnaciju, biti/postojati u stagnaciji **2.** *pren.* postati mlitav, trom; zaostajati // **stagnácija** *ž* **1.** mirovanje, zastoj, stanje bez napredovanja [~ *privrede*] **2.** *pren.* tromost, mlitavost, mrtvilo; **stagnàntan** (**stagnȁntan**) *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji ima svojstva stagnacije, koji se odnosi na stagnaciju, koji joj pripada **2.** *pren.* koji je u zastoju; trom, mlitav, nepokretan; **stagnàntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je stagnantno, *usp.* stagnacija
✧ *njem.* stagnieren ← *lat.* stagnare: stajati (u vodi) ≃ stagnum: bara, močvara

Stahanov (*izg.* Stahànov), **Aleksej** (1905–1977), ruski rudar koji je 1935. petnaest puta prebacio normu i tako postao od režima slavljeni junak // **stahanìzam** *m* ⟨G -zma⟩ sovjetski pokret dobrovoljnog, udarnog prebacivanja norme među radništvom

Stainer (*izg.* Štàjner), **Jakob** (o.1617–1683), austrijski graditelj gudačkih glazbala i violine čuvene po svijetlom, nježnom, čvrstom zvuku (»voce argentina«)

stȁja, *v.* stȁti

stȁjati, *v.* stȁti

stàjling *m*, *v.* styling

stakâto *pril.*, *v.* staccato

stàklo *sr* ⟨G *mn* stakálā⟩ **1.** prozirna, tvrda, kruta i krhka tvar koja se proizvodi taljenjem kremenog pijeska (rjeđe kvarcita) s karbonatima alkalija i kalcija [*obično* ~; *kristalno* ~; *vatrostalno* ~; *armirano* ~ koje ima metalnu armaturu]; caklo **2. a.** predmeti od stakla **b.** staklena roba; staklovina **3.** staklena ploha na prozoru, okno // **stakálce** *sr* ⟨G -a/-ta⟩ *dem.* od staklo; **staklȁna** *ž* trgovina staklenom robom, porculanom i sl.; **stàklār** *m* ⟨G staklára⟩ **1.** radnik u tvornici stakla **2.** obrtnik koji reže i obrađuje staklene površine za ostakljivanje (prozora, vrata itd.); staklorezac; **stàklara** *ž razg.* **1.** tvornica stakla **2.** staklarska radionica; **stȁklarica** *ž*, *v.* staklar; **staklàrija** *ž* **1.** trgovina staklenom robom **2.** *v.* staklenina; **stàklārna** *ž žarg.*, *v.* staklarnica; **stàklārnica** *ž* trgovina staklom; staklarna; **stȁklarskī** *prid.* koji se odnosi na staklare [~ *zanat*] △ ~ ***kit*** kit za ostakljivanje, kit za montiranje stakala; **stȁklarski** *pril.* kao staklar, na način staklara; **staklárstvo** *sr* ukupnost proizvodnje i pojavnosti stakla; **stȁklast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sličan staklu; **stàklen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je od stakla [~*a boca*] △ ~***i papir*** oštar papir za glačanje raznih površina; ~***o zvono*** staklena posuda koja štiti od vanjskih utjecaja [*držati (koga) pod ~im zvonom*, *pren.* čuvati ga od dodira s realnim, stvarnim životom (u odgoju i sl.)]; **staklènica** *ž zast. arh. rij.* **1.** staklena boca, staklenka **2.** *v.* staklenik; **staklènīčk|ī** *prid.* koji se odnosi na staklenik i staklenike [~*a konstrukcija krova* konstrukcija krova za staklenik]; **staklènīčki** *pril.* na način kao u stakleniku [*uzgajati biljke* ~ u stakleniku]; **staklènīk** *m* ⟨G stakleníka, N *mn* stakleníci⟩ ostakljen, staklom natkriven prostor za uzgoj cvijeća i povrća [*efekt* ~*a*]; staklenica; **staklenìna** *ž* ukupnost posuđa od stakla u kućanstvu (šalice, čaše, porculan); staklarija; **stàklēnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** boca (od stakla) **2.** *žarg.* staklena špekula; kliker, franja, pikula; **stàkliti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -lēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ postavljati, montirati staklo; ostakljivati; **stàklovina** *ž* **1.** *anat.* želatinozno rijetko vezivo koje ispunja unutrašnjost očne jabučice između leće i mrežnice **2.** staklena roba, predmeti od stakla, staklo (2) **3.** otpaci razbijenog stakla; krš, srča
◆ *pr.* (prema zanimanju i etnik): **Staklárević** (Nova Gradiška, Posavina), **Staklénac** (Donji Miholjac, Osijek), **Stèklār** (Zlatar Bistrica, Zagreb) ◇ *top.*: **Staklénci** (selo u Podravini)
✧ *prasl.* *stьklo (*rus.* stekló, *polj.* szkło) ← *got.* stikls

staklopùhāč *m* ⟨G staklopuháča⟩ radnik koji tehnikom puhanja oblikuje predmete od stakla // **staklopùhāčkī** *prid.* koji se odnosi na staklopuhače
✧ *v.* staklo + *v.* puhati, puhač

staklorézac *m* ⟨G -ésca, N *mn* -ésci, G staklòrēzācā⟩, *v.* staklar // **staklorezàčica** *ž*, *v.* staklorezac; **staklorèzāčkī** *prid.* koji se odnosi na staklóresce; **staklorèzāčki** *pril.* kao staklorezac, na način staklorezaca
✧ *v.* staklo + *v.* rez, rezati

stàknuti *svrš.* ⟨*prez.* stȁknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* stȁknūt⟩ ražariti da bolje gori; potaknuti [~ *vatru*] // **stȉcati**[1] *nesvrš.* ⟨*prez.* stȉčēm, *pril. sad.* stȉčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* staknuti
✧ S(A)- + *v.* taknuti

Stàlag *m pov.* logor vojnih zarobljenika u Njemačkoj u toku 2. svjetskog rata
✧ *njem.* Sta(mm)lag(er)

stalàgmīt *m* ⟨G stalagmíta⟩ *geol.* valjkasta ili čunjasta naslaga koja se uzdiže s poda spilje; siga koja raste, *opr.* stalaktit
✧ *nlat.* stalagmites ← *grč.* stálagma: kaplja + -IT

stàlagmometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ sprava za određivanje napetosti površine tekućina
✧ *grč.* stalagmós: kapanje + -METAR

stálak, *v.* stàti

stalàktīt *m* ⟨G stalaktíta⟩ valjkasta ili čunjasta naslaga koja visi sa stropa spilje; viseća siga, *opr.* stalagmit
✧ *nlat.* stalactites ≈ *grč.* stalaktós: koji kaplje

stálan, *v.* stàti

stálež *m pov. sociol.* ukupnost ljudi koji imaju isto zvanje ili pripadaju istoj društvenoj klasi [*vojnički ~*; *plemićki ~*]; stališ △ **treći** ~ *pov.* građanstvo (prema plemstvu i svećenstvu) // **stálešk|ī** *prid.* koji se odnosi na stalež ili na staleže [*~i čin*; *~a profesija*; *~i status*]; **stáliš** *m*, *v.* stalež
✧ *v.* stati

stáložiti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* stáložen⟩ **1.** ostaviti na dnu talog, osloboditi se taloga [*kava se stáložila*] **2.** *pren.* uravnotežiti se, srediti se, smiriti se (o osobi) // **stáložen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je uravnotežen [*~ duh*; *~a osoba*]; smiren, pribran, *opr.* brzoplet, impulzivan; **stáloženo** *pril.* na staložen način, sa staloženošću; **stáloženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je staložen
✧ *v.* stati + *v.* ložiti

Stàljin, Josif Visarionovič (Džugašvìli) (1879–1953), generalni sekretar SKP(b) 1922–1953, poslije Lenjinove smrti (1924) prigrabio svu vlast u SSSR-u u svoje ruke; poč. 1930-ih proveo nasilnu kolektivizaciju sela s katastrofalnim posljedicama za poljoprivredu; forsirao izgradnju teške, osobito vojne industrije, izgradio moćnu vojsku (Crvena armija); u koncentracione logore dao deportirati milijune imućnijih seljaka i građana, političke protivnike, napokon i kolebljive i mnoge vodeće komuniste (ukupno o. 20 mil. ljudi, od kojih je oko polovica poumirala pod neljudskim uvjetima), *usp.* Gulag; poslije napada Njemačke na SSSR lipnja 1941. vrhovni ratni zapovjednik, član savezničke Velike trojice (zajedno sa Churchillom i Rooseveltom) koji su 1945. doveli 2. svjetski rat do pobjede nad fašističkim državama; poslije rata opet uspostavio režim političkog terora u SSSR-u i u zemljama pod njegovom dominacijom (Istočni blok); u sukobu s J. Brozom Titom 1948. nije uspio uspostaviti hegemoniju nad Jugoslavijom; za života, komunistička propagandna mašina slavila Staljina kao »velikog vođu«, »mudrog stratega« itd. ali ubrzo poslije njegove smrti nasljednici počeli javno kritizirati (Hruščov, 1955) staljinski »kult ličnosti«, grube terorističke metode i apsolutizam, te oprezno otpočeli s destaljinizacijom, koja je sve do propasti SSSR-a (1991) ostala nepotpuno provedena // **staljinìstičkī** *prid.* koji se odnosi na staljiniste i staljinizam; **staljinìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pov.* kruti, diktatorski i totalitarni režim što ga je u SSSR-u zaveo J. V. Staljin **2.** općenito, pojam krutog diktatorskog i totalitarnog režima koji je po uzoru na SSSR bio zaveden u državama pod njegovom dominacijom

Stàljingrad *m pov.* grad u Rusiji (1925–1961; do 1925. Caricin, od 1961. Volgograd); u 2. svjetskom ratu poprište jedne od najvećih bitaka (1942–1943) koja je završila pobjedom Crvene armije

stàmbenī, *v.* stan

Stàmbol *m pov. knjiš.*, *v.* Istanbul
✦ *pr.* (etnici): **Stambòlīć** (Zagreb, Rijeka), **Stambòlija** (540, Dvor, Banovina, *I* Slavonija), **Stàmbul** (Opatija, Rijeka), **Stàmbùlīć** (Opatija, Rijeka)

stȁmen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ čvrste građe [*~ čovjek*]; jedar, strojan // **stȁmenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je stamen
✦ *pr.* (nadimačka): **Stàmenić** (180, Osijek, Banovina, Zagreb), **Staménković** (300, Zagreb, Rijeka, Pula, *I* Slavonija), **Stȁmenov** (Split, Omiš), **Staménović** (Zagreb, Split)
✧ *v.* stati

stampêdo *m* ⟨N *mn* -i/-a *sr rij.*⟩ **1.** strah koji zavlada krdom ili stadom životinja i uzrokuje bezglavo bježanje **2.** *pren.* opća panika i bježanje velikog mnoštva ljudi, ob. bježanje iz zatvorenih prostora: dvorana, stadiona i sl.
✧ *šp.*

stân *m* ⟨N *mn* stànovi⟩ **1.** prostor namijenjen stanovanju [*primiti na ~ (koga)* primiti ga u stan na stalno boravljenje, stanovanje] **2.** *e-*

tnol. stočarsko naselje s kolibama i torovima za vrijeme ljetne ispaše **3.** razboj za tkanje [*tkalački* ~] △ ***glavni ustaški*** ~ *pov.* vrhovno političko tijelo Ustaškog pokreta; ***komforni*** ~ stan s tekućom vodom, kupaonicom i dr.; ***župni*** ~ stan župnika // **stàmben|ī** *prid.* koji se odnosi na stanove i stanovanje △ ***~i fond*** ukupnost stanova i pripadajućih objekata namijenjenih stanovanju (privatni, državni, gradski, crkveni itd.); ***~o pravo*** skup pravnih propisa o iskorištavanju stambenih i poslovnih prostorija; **stànār** *m* ⟨G stanára⟩ onaj koji živi u stanu (u odnosu na vlasnika kuće); **stanàrica** *ž* ptica koja stalno boravi u istom kraju, *opr.* selica; **stanàričkī** *prid.* koji se odnosi na stanarice; **stanàrina** *ž* nadoknada u novcu koja se plaća za korištenje stana △ ***ekonomska*** ~ nadoknada u punoj visini troškova stanovanja; ***socijalna*** ~ stanarina koja raznim oblicima subvencioniranja i sl. nadoknađuje stanaru dio izdatka za korištenje stana; **stanàrīnskī** *prid.* koji se odnosi na stanarinu; **stànārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* stanar; **stànārskī** *prid.* koji se odnosi na stanare; **stànārski** *pril.* kao stanar, na način stanara; **stànčić** *m dem.* i *hip.* od stan; **stànčina** *ž augm.* od stan; **stȁnīšte** *sr biol.* uže životno područje na kojemu postoje životni uvjeti za neku biljnu ili životinjsku vrstu; biotop; **stániti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* stânīm se, *pril. sad.* stánēći se, *gl. im.* stánjēnje⟩ biti u staništu, nalaziti stanište [*staniti se na stijenama*]; **stanòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* stànujēm, *pril. sad.* stànujūći, *gl. im.* -ānje⟩ boraviti, živjeti u stanu [*stalno/povremeno* ~]; **stanòvnica** *ž*, *v.* stanovnik; **stanòvničin** *prid.* koji pripada stanovnici; **stanòvnīčkī** *prid.* koji se odnosi na stanovnike; **stanòvnīk** *m* ⟨G stanovníka, N *mn* stanovníci⟩ onaj koji je nastanjen u nekom gradu, kraju, zemlji, državi ili na nekom kontinentu; žitelj; **stanovnǐštv|o** *sr* ukupnost stanovnika [*gradsko ~o*; *seosko ~o*; *~o Azije*; *popis ~a*]; pučanstvo; **stánj|e** *sr* **1.** opće prilike u kojima se tko ili što nalazi [*izvanredno ~e*; *opsadno ~e* izuzetne zakonske mjere za ugušivanje ili sprečavanje nereda, pobune; *ratno ~e* rat, ratni uvjeti] **2. a.** oblik u kojem se što nalazi [*agregatno ~e* jedno od tri prirodna načina postojanja tvari (*tekuće ~e*, *plinovito ~e*, *kruto ~e*)] **3.** imanje, stečevina (**1**) [*veliko ~e*] **4.** *gram.* glagolska kategorija koja izriče odnos radnje i vršitelja, odnosno objekta [dijeli se na *aktivno/radno ~e* i *pasivno/trpno ~e*]; dijateza △ ***~e neba*** *meteor.* karakteristike oblaka koji se u danom trenutku nalaze nad nekim mjestom u atmosferi (količina, rod, visina itd.); ***~e tla*** *meteor.* prevladavajuća značajka tla na određenoj površini: suho, vlažno, pokriveno snijegom itd.

✧ *prasl.* *stanъ (*rus.* stan: rast, *polj.* stan: stanje, položaj), *v.* stàti

stȁnca *ž knjiž.* u talijanskoj metrici strofa od 8 rimovanih stihova

✧ *tal.* stanza

stâncija *ž reg.* (u Istri) *pov.* velika zgrada u polju za zajedničko stanovanje onih koji rade na zemlji posjednika

✧ *tal.* stanzia

Stânčić 1. Miljenko (1926–1977), hrv. slikar, stvorio fantastičan svijet bizarnih zbivanja na granici između sjećanja, sna i priviđanja, vezan uz motive rodnoga Varaždina (*U počast Karasu*, *Kartaši*, *Rasap sna*) **2. Svetislav** (1895–1970), hrv. glasovirski pedagog i skladatelj, odgojio plejadu hrv. pijanista (*Hrvatska rapsodija*)

Stânčići *m* naselje (u blizini Dugog Sela), 776 stan. // **stânčićkī** *prid.* koji se odnosi na Stančiće

stàndard *m* **1.** ukupnost različitih životnih uvjeta koji određuju kvalitativnu razinu života [*životni* ~; *visoki* ~; *nizak* ~] **2. a.** propis kojim se određuje kakvoća, veličina i druge osobine proizvoda [*europski ~i*] **b.** *inform. tehn.* skup široko prihvaćenih tehničkih odredbi, protokola i konvencija [*ASCII* ~ ASCII kod] **3.** kriterij, obrazac za usporedbu (predmeta, postupaka itd.) [*~i Europske unije*]; mjerilo, norma [*pedagoški* ~] **4.** *glazb. žarg.* općeznana popularna glazbena tema // **stàndard|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je po standardu, koji odgovara standardu [*~ni proizvodi* roba proizvedena po određenim standardnim normama] **2.** *razg.* koji se ne ističe posebnim odlikama; prosječan, rutinski, uobičajen [*~na visina*; *~ne potrebe*; *~ne cijene*; *~ne prilike*] △ ***~na atmosfera*** *fiz.* srednja vrijednost osnovnih parametara atmosfere u rasponu od tla do visine od 1000 km; ***~ni jezik*** *term.* normirani i kodificirani jezik opće pismenosti (jezik školstva, uprave, kulture, sredstava informiranja i dr.); književni jezik; **standardizácija** *ž* **1.** ukupnost odredbi u vezi sa standardom (**2, 3**) **2.** svođenje pod

standard 3. *lingv.* svođenje, ograničavanje različitih varijanata jezika (izgovora, strukture, morfologije) na jednu; izbor preporučivane (propisane) uzorne varijante kao osnove normiranja jezika; **standardìzīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je prilagođen određenoj normi; **standardizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* standardìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti/provoditi standardizaciju; **stàndardno** *pril.* **1.** na standardan način, prema standardu i standardizaciji **2.** *razg.* prosječno, rutinski, uobičajeno, kao uvijek; **stàndardnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je standardno
✧ *engl.*

standardològija *ž* (+ *potenc.*) *lingv.* znanstveno proučavanje standardnog jezika // **standardòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ stručnjak za standardologiju; **standardològījskī** *prid.* koji se odnosi na standardologiju kao znanstvenu disciplinu; **standardòloškī** *prid.* koji se odnosi na standardologiju i stručnjake koji se njome bave; **standardòloški** *pril.* kao standardolog, na način standardologa
✧ *v.* standard + -LOGIJA

standby (I) (*izg.* stèndbaj) *m* **1.** stanje pripravnosti da se reagira, nešto napravi **2.** čekanje da tko odustane od leta kako bi se dobilo mjesto u avionu // **standby** (II) (*izg.* stèndbaj) *prid.* **1.** koji čeka na slobodno mjesto u avionu [~ *putnik*] **2.** koji se nalazi u rezervi, može se odmah iskoristiti [~ *posao*] △ ~ ***aranžman*** *ekon.* odnos u kojem banka kontinuirano prati financijsko stanje svoga komitenta i po potrebi reagira davanjem novih kredita ili odgodom plaćanja glavnice ili kamata; ~ ***kredit*** *bank.* rezervirani novac u banci koji po potrebi zajmoprimac može, ali ne mora povući
✧ *engl.*

stànica *ž* ⟨G *mn* stȁnīcā⟩ **1.** mjesto na prometnoj liniji (pruzi i sl.) sa svim pripadajućim uređajima i zgradama, predviđeno za zaustavljanje većeg broja prijevoznih sredstava i za osiguravanje putničkog i teretnog prometa, *usp.* kolodvor, postaja [*željeznička* ~] **2.** odjeljak neke veće ustanove ili službe [*zdravstvena* ~; *meteorološka* ~; *policijska* ~; *benzinska* ~] **3.** *biol.* **a.** osnovna jedinica u građi višestaničnih organizama [*biljna* ~; *epitelna* ~; *živčana* ~] **b.** okce u pčelinjem saću // **stàničevina** *ž biol.* glavni sastojak stijenki biljnih stanica, po kemijskom sastavu celuloza; **stànīčje** *sr*, *v.* tkivo; **stàničn|ī** *prid.* koji se odnosi na stanicu △ ~***a teorija*** *biol.* teorija o jedinstvu građe i načinu rasta biljaka i životinja (M. Schleiden, T. Schwann)
✧ *v.* stan

stanìōl *m* ⟨G stanióla⟩ tanki listovi kositra, služe za umatanje raznih vrsta robe (ob. hrane), zamijenjen aluminijskom folijom // **stanìōlnī** *prid.* koji se odnosi na staniol
✧ *njem.* Staniol ≃ *lat.* stannum: kositar + -OL

Stanislavski (*izg.* Stanislȁvski), **Konstantin Sergejevič** (1863–1938), ruski glumac, redatelj, teatrolog i učitelj glume; uveo metodu glume s realističnim pristupom u kojem glumac mora psihološki razraditi svoj lik i uživjeti se u cijeli raspon osjećaja, namjesto da ih samo glumi; metoda se primjenjuje i danas osobito u SAD-u (Actors Studio)

stȁnīšte, *v.* stan

stȃnka, *v.* stȁti

Stánkovci *m mn* naselje (u blizini Benkovca), 955 stan.

Stánković, Borisav (1876–1927), najznačajniji pisac srp. realizma; motivi patrijarhalnog svijeta stare Srbije, tragičnih ličnosti i ljubavi, degeneracije starih obitelji, prodiranja sela u grad, fatalizma istočnjačke čulnosti (*Stari dani*, *Koštana*, *Nečista krv*)

Stȃnlio i Ólio, Stan Laurel (1890–1965) i **Oliver Hardy** (1892–1957), američki filmski glumci, komičarski duo sazdan na suprotnostima (mršavi/debeli), uspješni podjednako u nijemom i zvučnom razdoblju filma

stanodávac *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G stanòdāvācā⟩ onaj koji iznajmljuje ili stan stanaru ili sobu podstanaru // **stanòdāvka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* stanodavac; **stanòdāvskī** *prid.* koji se odnosi na stanodavce
✧ *v.* stan + *v.* dati

stànovīšte, *v.* stȁti

stanòvit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *arh.* pouzdan, *v.*, *usp.* određen, siguran **2.** (*odr.*) neki, nekakav [~*i književnik*] **3.** uz riječ pred kojom stoji znači donekle nešto izraženo, nešto što postoji u mjeri koja nije određena [*nakon prešućivanja danas mu priznaju ne samo vrijednost nego i ~u veličinu*]; izvjestan, određen, neki // **stánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci⟩, ob. u: △ ~ ***kamen*** **1.** tvrd, čvrst kamen; ljutac, živac **2.** *pren.* čvrst, pouzdan, stamen karakter;

stanòvito *pril. arh.* na stanovit način, sa stanovitošću; pouzdano, određeno, sigurno
✧ *v.* stan

stanòvnīk, *v.* stan

stanozòlōl *m* ⟨G stanozolóla⟩, *v.* anabolik

stante pede (*izg.* stȁnte pȅde) odmah, smjesta
✧ *lat.*

stante sessione (*izg.* stȁnte sesióne) u toku sjednice, tj. odmah
✧ *lat.*

stánje, *v.* stan

stánjiti *svrš.* ⟨*prez.* stânjīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stânjen⟩ **1.** (što) učiniti tankim ili tanjim **2.** (se) postati tanak ili tanji // **stanjívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stànjujēm, *pril. sad.* stànjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stanjiti
✧ S(A)- + *v.* tanak, tanjiti

stȁp *m* ⟨N *mn* stàpovi⟩ **1.** *etnol.* uska visoka drvena posuda u kojoj se tuče maslac **2.** *tehn.* cilindrično tijelo koje se kreće u cilindrima stapnih strojeva [*tlačni ~*]; klip // **stapàjica** *ž* **1.** *etnol.* mlat kojim se tuče mlijeko u stapu **2.** *tehn.* dio stapnog mehanizma s pomoću kojega se pravocrtno gibanje preko križne glave i ojnice prenosi na koljenčasto vratilo; klipnjača; **stȁpnī** *prid.* koji se odnosi na stap [*~ kompresor*] △ ~ ***mehanizam*** *tehn.* sustav dijelova stapnoga stroja (stap, koljenčasto vratilo i dr.); ~ ***(klipni) stroj*** *tehn.* vrsta stroja koji se pokreće radom stapa (npr. parni stroj, klipni motor itd.)
◆ *pr.* (prema zanimanju): **Stȁpār** (130, Petrinja, Banija, Slavonski Brod), **Stapárac** (*I* Slavonija), **Stápić** (210, Split, Imotski, *I* Slavonija)
✧ *stvnjem.* stāp: štap, tučak

stȁpčāri *m mn zool.* razred morskih bodljikaša (*Crinoidea*), žive pričvršćeni na podlogu člankovitom drškom; morski krinovi, krinoidi
✧ *v.* stablo

stȁpka *ž bot., v.* peteljka // **stàpčare** *ž mn bot., v.* bazidiomicete; **stȁpčica** *ž bot., v.* bazidij
✧ *v.* stablo

stȁpler *m med.* mehanička naprava za automatsko šivanje u kirurgiji
✧ *engl.* stapler

star (*izg.* stâr) *m žarg.* osoba iz javnog života, poznati glumac, pjevač, sportaš i sl.; zvijezda △ ~ ***sistem*** *film.* proizvodnja i plasman koji radi komercijalnog uspjeha koriste prestiž neke filmske zvijezde
✧ *engl.* (izvorno): zvijezda

stȁr *prid.* ⟨*odr.* stârī, *komp.* stàrijī⟩ **1.** koji je u kasnoj životnoj dobi, koji je doživio mnogo godina [*~ kao Troja*, *žarg.* vrlo star], *opr.* mlad **2.** (*odr.*) **a.** koji je bio u prošlosti, koji potječe iz prošlosti; nekadašnji, raniji, prošli **b.** koji postoji odavna **c.** koji je ustaljen i dobro poznat **3.** (za što) koji po osobinama, nazorima i sl. pripada nekadašnjem vremenu; zastario **4.** koji je rabljen, *opr.* nov **5.** (*mn*) *retor.* preci [*naši ~i*] **6.** (*odr.*) u raznim vezama riječi u zn. on je oduvijek takav, poznat kao takav; prekaljeni, vrlo iskusan itd. prema značenju riječi uz koju stoji [*(on je) ~i fakin*; *~i magarac*; *~a lola*; *~i prevarant*; *~i lažac*] **7.** ustajao [*~i kruh*], *opr.* svjež △ ***~i vijek*** *pov.* razdoblje od početka povijesti do početka srednjega vijeka (od 4. tisućljeća pr. Kr. do 5. st. p. Kr.); ***Stari zavjet*** *bibl.* kanonske knjige Židova i kršćana koje govore o vremenu nastanka svijeta, prorocima i vremenima prije Isusa Krista, *opr.* Novi zavjet, *v.* nov △ // **stâra** *ž* ⟨D L stârōj⟩ **1.** *gov.* stara žena **2.** *žarg.* majka; **stȁrac** *m* ⟨G stârca, V stârče, N *mn* stârci⟩ **1.** vrlo star čovjek, muškarac u visokoj životnoj dobi **2.** *pov.* dostojanstvenik niži od najvišeg dostojanstvenika djeda (dida) bosanske crkve (krstjana, bogumila); **stȁrač-k|ī** *prid.* koji se odnosi na starce [*~i dom*; *~a bolest*]; **stȁrački** *pril.* kao starac, na način staraca; **stàralac** *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci, G -ācā⟩, *v.* staratelj, skrbnik; **stàratelj** *m*, *v.* skrbnik; **staratèljica** *ž*, *v.* staratelj; **staratèljičin** *prid.* koji pripada stateljici; **stàratēljka** *ž*, *v.* stateljica, skrbnica; **stàratēljstvo** *sr pravn.* briga i donašanje odluka u ime osobe koja nema ili joj je oduzeta pravna odgovornost (djeca te stare ili bolesne osobe); skrbništvo; **stȁrati se** (o čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ brinuti se, voditi brigu o komu ili čemu, skrbiti o komu ili čemu [*starat ću se*, *pov.* vojnički pozdrav u vojsci Kraljevine Jugoslavije]; **stȁrčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* starčadija; **starčàdija** *ž žarg. fam.* stari ljudi, starci; starčad; **stârčev** *prid.* koji pripada starcu; **stàrčić** *m hip.* od starac; **stàrčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor.* od starac, ob. takav koji se ne ponaša u skladu s dostojanstvom svoje dobi; **stȁrēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* starjeti **2.** *biol.* karakteristične promjene kod svih živih organizama koje se javljaju kako postaju stariji, posljedica nedovoljnog i sve sporijeg obnavljanja staničnih struktura; se-

nescencija **3.** *sociol.* povećavanje udjela starijih ljudi (starijih od 60 ili 65 godina) u stanovništvu; **staretìnār** *m* ⟨G staretinára⟩ trgovac starim, rabljenim potrošnim i upotrebnim predmetima; kramar; **staretìnārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* staretinar; **staretinárnica** *ž* prodavaonica u kojoj radi staretinar, trgovina starim stvarima; **staretinárničkī** *prid.* koji se odnosi na staretinarnicu; **staretìnārskī** *prid.* koji se odnosi na staretinare; **staretìnārski** *pril.* kao staretinar, na način staretinara; **stárež** *m* i *ž* ⟨G -a/-i⟩ **1.** ukupnost svega što je ostavljeno ili bačeno kao staro i rabljeno, stare stvari, stara odjeća **2.** ono što odiše ukvarenošću od stajanja [*smrdi po ~i*] **3.** (ob. u šali prema mladež) *žarg.* stari ljudi, starčadija; **stârī** *m* ⟨G stârōg(a)⟩ **1.** *razg.* star čovjek **2.** *žarg.* otac; **stȁrica** *ž*, *v.* starac; **stȁričica** *ž dem.* od starica; **stȁričin** *prid.* koji pripada starici; **stàrina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ starac ili čovjek visoke dobi koji uživa poštovanje i čije se iskustvo cijeni [*časna ~*]; **starìn|a** *ž* ⟨G *mn* starínā⟩ **1.** staro, minulo doba, prošlost, davnina [*od ~e*] **2.** materijalni ostaci starog doba [*vrijedna ~a*] **3.** *reg.* djedovina; ono što je naslijeđeno od starih (ob. o kući) [*naslijéditi i urediti ~u*]; **starínac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G stàrīnācā⟩ onaj koji je negdje od starine, stanovnik od starine, onaj koji je domaći od starine, od kad se pamti; **starìnačkī** *prid.* koji se odnosi na starince; **starìnački** *pril.* kao starinac, na način starinaca; **starìnār** *m* ⟨G starinára⟩ **1.** ljubitelj starina, predmeta koji imaju kulturnu vrijednost **2.** trgovac antiknih, starih predmeta od kulturne vrijednosti; antikvar; **starìnārskī** *prid.* koji se odnosi na starinare; **starìnārski** *pril.* kao starinar, na način starinara; **stàrīnka** *ž*, *v.* starinac; **starìnōm** *pril.* od starine, po precima [*~ Slavonac*]; **starìnsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na starinu [*~i običaj*] **2.** nesuvremen, zastario [*~a moda*; *~i nazori*]; **starìnski** *pril.* na starinski način; **stȁriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ činiti starim; **starjèšina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *reg.* poglavar [*kućni ~*; *seoski ~*] **2.** (+ *potenc.*) onaj koji pripada starijima u hijerarhijskoj organizaciji **3.** *reg.* stari svat; **starjèšīnskī** *prid.* koji se odnosi na starješine; **starjèšīnski** *pril.* kao starješina, na način starješina; **starješínstv|o** *sr* ⟨G *mn* starjèšīnstāvā/-ā⟩ **1.** redoslijed po starosti i uzrastu [*po ~u*] **2.** ukupnost starješina, poglavarstvo [*Islamsko vjersko ~o*]; **stȁrjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** postajati star **2.** mijenjati se nagore, habati se (o predmetima, aparatima itd.); **stârka** *ž* ⟨D L -i⟩ *razg. fam.* **1.** *ekspr. arh. knjiš.* starica **2.** *žarg. fam.* stražnjica **3.** *v.* starkice; **stàrkelja** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor.* starac; **stȁrosn|ī** *prid.* koji je određen starošću, koji je vezan za starost △ *~a* ***granica*** granica radne ili druge obveze; *~a* ***mirovina*** mirovina na koju se stječe pravo zakonom propisanom starišću, *opr.* invalidska mirovina, *v.* invalidski △, *opr.* prijevremena mirovina, *v.* prijevremen △; **stȁrōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** staračko doba, kasne godine života; treća dob [*pod ~ u odmakloj dobi*], *opr.* mladost **2.** *meton.* ono što je svojstveno tom dobu, osobine starih ljudi; **starùdija** *ž pejor.* **1.** ono što je zastarjelo **2.** stare upotrebljavane stvari, ono što više ne služi, što je postalo suvišno

◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Stȁrac** (Primorje, Križevci), **Stȁrāj** (130, Opatija, Istra), **Stȁrc** (120, Zagreb, Vinkovci, Zlatar Bistrica), **Stȁrček** (Zagreb, Zagorje), **Stárčević** (3020, Zagreb, Gospić, Banovina, Gorski kotar, Primorje, Slavonija), **Stârčić** (380, Istra, Rijeka, Moslavina), **Stárćević** (Rijeka, Slavonija), **Stáre** (Varaždin, Zaprešić), **Stȁrec** (Koprivnica, Prigorje), **Stàrek** (Varaždin, *Z* Slavonija, Ivanec), **Starèšec** (Vrbovec), **Starèšina** (220, Ozalj, Zagreb, Zagorje), **Starèšīnčić** (140, Karlovac, Pokuplje, Garešnica), **Starèšinić** (170, Zagreb, Pokuplje), **Starešínović** (Petrinja), **Stâri** (Zagreb, *Z* Slavonija), **Stárić** (130, Poreč, Istra), **Starijàčkī** (Prigorje), **Stàrijāš** (Podravska Slatina, Slavonija), **Starìna** (Zlatar Bistrica, Dugo Selo, Vukovar), **Starínec** (120, Zlatar Bistrica, Zagreb, *I* Slavonija), **Stȁrjačkī** (160, Sesvete, Zagreb, Zaprešić, Kutina), **Stȁrman** (Zagreb, Donja Stubica), **Starovèrškī** (Krapina, Prigorje), **Starovèškī** (150, Zagreb, Zagorje, Karlovac), **Stàrović** (Banovina, Virovitica) ◇ *hidronim.* (ob. imena za presahnula korita potoka, rijeka ili vrela): **Stȁrac**, **Stárac**, **Stȁrača**, **Stârča**, **Stàrača pòtok**, **Stârā Dráva**, **Stârā rijéka**, **Stȁrec**, **Stȁrnik** i sl. ◇ *top.* (naselja): **Plávnice Stârē** (Bjelovar, 621 stan.), **Sélca kòd Stârīgrāda** (Hvar, 22 stan.), **Stârā Bȁška** (Krk, 112 stan.), **Stârā Diklènica** (Bjelovar, 79 stan.), **Stârā Drénčina** (Sisak, 217 stan.), **Stârā Jòšava** (Orahovica, 291 stan.), **Stârā Kàpela** (Vrbovec, 204 stan.; Nova Gradiška, 38

stan.), **Stârā Krìvaja** (Daruvar, 39 stan.), **Stârā Lìpa** (Požega, 186 stan.), **Stârā Ljèskovica** (Požega, 15 stan.), **Stârā Mârča** (Ivanić Grad, 132 stan.), **Stârā Novàlja** (Pag, 234 stan.), **Stârā Plòšćica** (Čazma, 373 stan.), **Stârā Ràča** (Bjelovar, 409 stan.), **Stârā Sùbockā** (Novska, 523 stan.), **Stârā Sûšica** (Delnice, 351 stan.), **Stârā Vâs** (Pag, 101 stan.), **Stârā Vês Košnìčkā** (Pregrada, 33 stan.), **Stârā Vês Pètrovskā** (Krapina, 190 stan.), **Stârā Vês Ràvenskā** (Križevci, 73 stan.), **Stârci** (Nova Gradiška, 31 stan.), **Starčèvljani** (Bjelovar, 197 stan.), **Stârī Bóšnjani** (Križevci, 123 stan.), **Stârī Brôd** (Sisak, 160 stan.), **Stârī Fàrkašić** (Sisak, 106 stan.), **Stârī Glòg** (Vrbovec, 120 stan.), **Stârī Golúbovec** (Zlatar, 295 stan.), **Stârī Grâd Žùmberačkī** (Jastrebarsko, 5 stan.), **Stârī Lâz** (Delnice, 308 stan.), **Stârī Lázi** (Delnice, 44 stan.), **Stârī Màjur** (Pakrac, 41 stan.), **Stârī Pávljani** (Bjelovar, 252 stan.), **Stârī Skùcāni** (Bjelovar, 181 stan.), **Stârī Zdénkovac** (Požega, 63 stan.), **Staríći** (Poreč, 6 stan.), **Stàrigrād** (Senj, 29 stan.), **Stàrin** (Slatina, 111 stan.), **Stàrine** (Čazma, 101 stan.), **Stàrjāk** (Grad Zagreb, 121 stan.), **Stârō Čìče** (Grad Zagreb, 691 stan.), **Stârō Pètrovo Pòlje** (Orahovica, 225 stan.), **Stârō Sèlo** (Otočac, 153 stan.; Sisak, 520 stan.), **Stârō Sèlo Tòpuskō** (Gvozd, 402 stan.), **Stârō Štèfānje** (Čazma, 229 stan.), **Starogràdačkī Màrof** (Đurđevac, 295 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* starъ (*rus.* stáryj, *polj.* stary), *lit.* storas: debeo

Stârā Gràdiška *ž* **1.** naselje na Savi (u blizini Nove Gradiške), 592 stan. **2.** *meton.* kaznionica i zatvor od austrougarskih vremena do danas, za vrijeme NDH ustaški koncentracioni logor, dio logorskog sustava Jasenovac, *v.* // **Starogràdiščanin** *m* (**Starogràdiščānka** *ž*) ⟨N *mn* Starogràdiščani⟩ stanovnik Stare Gradiške; **starogràdiškī** *prid.* koji se odnosi na Staru Gradišku
♦ *v.* star

stàramājka *ž reg. knjiš.* očeva ili majčina majka prema unuku ili unuci (stara majka) [*a gdje ti je ~ ne bilo ti je*]
✧ *v.* star + *v.* majka

Stârā planìna *ž* ⟨G Stârē planìne⟩ *geogr.* planinski masiv na *S* Balkanskog poluotoka (uglavnom u Bugarskoj) (Botev, 2376 m)
♦ *v.* star

stàrati se, *v.* stâr

starboard (*izg.* stârbord) *m pom. žarg.* desna strana broda
✧ *engl.*

star boat (*izg.* stâr bôut) *m pom.* vrsta sportske jedrilice
✧ *engl.*

Stárčević 1. Ante (1823–1896), hrv. političar, utemeljitelj i ideolog Hrvatske stranke prava, zastupao politiku pune nacionalne slobode i neovisnosti, nazvan »ocem domovine«; nadahnut idejama Francuske revolucije, u brojnim saborskim govorima i publicističkim radovima povezivao hrv. nacionalnu koncepciju s demokratskim pravima svakog čovjeka i naroda **2. David** (1840–1908), hrv. političar, Antin sinovac **3. Mile** (1862–1917), hrvatski političar, Davidov brat // **starčevićánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G -ācā⟩ pristaša i promicatelj ideja A. Starčevića

Stârī Gràbovac *m* naselje (u blizini Novske), 561 stan. // **starogràbovačkī** *prid.* koji se odnosi na S. Grabovac i Starograbovčane; **Starogràbovčanin** *m* (**Starogràbovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Starogràbovčani⟩ stanovnik Starog Grabovca
♦ *v.* star

Stàrigrād *m* **1.** naselje (u blizini Koprivnice), 1580 stan. **2.** naselje (u blizini Zadra), 1159 stan.; Starigrad Paklenica // **stàrigradskī**[1] *prid.* koji se odnosi na Starigrad i Starigrađane; **Stàrigrađanin**[1] *m* (**Stàrigrađānka** *ž*) ⟨N *mn* Stàrigrađani⟩ stanovnik Starigrada
♦ *v.* star

Stârī Grâd *m* naselje na *S* obali otoka Hvara, 1836 stan. // **stàrigradskī**[2] *prid.* koji se odnosi na Stari Grad i Starigrađane; **Stàrigrađanin**[2] *m* (**Stàrigrađānka** *ž*) ⟨N *mn* Stàrigrađani⟩ stanovnik S. Grada
♦ *v.* star

Stârī Gràdac *m* naselje (u blizini Đurđevca), 863 stan. // **starogràdačkī** *prid.* koji se odnosi na Stari Gradac
♦ *v.* star

Stârī Jánkōvci *m mn* naselje (u blizini Vinkovaca), 2063 stan.
♦ *v.* star

Stârī Mìkanōvci *m mn* naselje (u blizini Vinkovaca), 2612 stan.
♦ *v.* star

Stârī Pérkōvci *m mn* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1157 stan. // **staro-**

pérkovačkī *prid.* koji se odnosi na Stare Perkovce
◆ *v.* star

Stârī Slȁtinīk *m* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1386 stan. // **staroslàtiničkī** *prid.* koji se odnosi na Stari Slatinik
◆ *v.* star

Stark (*izg.* Štȁrk), **Johannes** (1874–1957), njemački fizičar, Nobelova nagrada 1919; zbog suradnje s nacističkim režimom pred Sudom za denacifikaciju 1947. osuđen na 4 godine prisilnog rada // **Starkov** (*izg.* Štȁrkov) *prid.* koji pripada Starku △ ~ ***efekt*** *fiz.* pojava razdvajanja spektralnih linija plinova u jakom električnom polju

stȁrkice *ž mn žarg.* **1.** sportska obuća tvrtke Converse All Stars; starka **2.** niske ili visoke tenisice tvrtke All Stars izrađene od platna u živim bojama; popularne od 1940. do konca 20. st.
✧ *engl.* All Stars, tvorničko ime prizvoda®

starlèta *ž* ⟨G *mn* starlétā⟩ *žarg.* mlađa glumica koja se tek probija i nastoji dobiti veće uloge; zvjezdica
✧ *tal.* starletta ≃ *engl.* star: zvijezda

stàrmālī *prid.* koji je staračkih načina mišljenja i nastupa (o djetetu i mladim osobama) // **stàrmālōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je starmali
✧ *v.* star + *v.* mal[1]

STARO- kao prvi dio riječi označava da je ono što znači drugi dio staro ili starije od onoga što nastaje danas u istoj vrsti, koji je nastao u starije vrijeme [*starogradska pjesma* gradska pjesma od starine]
✧ *v.* star

starocr̀kvenī *prid.* koji se odnosi na staru crkvu; ranokršćanski △ ~ ***načini*** *glazb.* srednjovjekovne ljestvice gregorijanskih korala i svjetovne glazbe
✧ STARO- + *v.* crkva, crkven

starocrkvenoslàvēnskī *prid.*, *v.* staroslavenski

Stârō Čiče *sr* naselje (u blizini Velike Gorice), 691 stan.

starofràjlīnskī *prid.* koji se odnosi na stare frajle, koji je svojstven starim frajlama, usidjelicama // **starofràjlīnski** *pril.* kao stara frajla, na način starih frajla, usidjelica
✧ STARO- + *v.* frajla

stȁrogradsk|ī *prid.* **1.** koji se odnosi na stare gradove po načinu života, na stari život u njima [~*a pjesma*] **2.** koji se odnosi na Starigrad i Stari Grad
✧ STARO- + *v.* grad[1]

starohr̀vātskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezik*** *pov. lingv.* naziv za hrvatsku redakciju staroslavenskoga jezika do konačnog formiranja hrvatskih jezičnih značajki
✧ STARO- + *v.* Hrvatska, hrvatski

starokàtolik (**starokȁtolik**) *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ pripadnik Starokatoličke crkve (Hrvatska starokatolička crkva) // **starokàtoličkī** *prid.* koji se odnosi na starokatolike △ ***Starokatolička crkva*** *rel.* kršćanska vjerska zajednica, nastavlja tradiciju hrvatskog jezika u bogoslužju, odvojena je od Rimokatoličke crkve, odbacuje papin primat i celibat; **starokàtolkinja** *ž*, *v.* starokatolik; **starokàtolički** *pril.* kao starokatolik, na način starokatolika
✧ STARO- + *v.* katolik

staròlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji izgleda staro, koji je starog lika, koji ima staro lice // **staròlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina (vanjština) onoga koji je starolik
✧ STARO- + *v.* lik

stȁromōd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je zastarjela ukusa **2.** koji je nesuvremen; zastario [~*na haljina*; ~*na frizura*] // **stȁromōdno** *pril.* na staromodan način, nesuvremeno [~ *se oblačiti*]; **staromódnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je staromodno ili osobina onoga koji je staromodan
✧ STARO- + *v.* moda

Stârō Pètrovo Sèlo *sr* naselje (u blizini Nove Gradiške), 2327 stan.

Stârō Pr̀ačnō *sr* naselje (u blizini Siska)

starosjèdilac *m* ⟨G -ioca, N *mn* -ioci⟩ koji negdje (u nekom kraju ili mjestu) prebiva od starine // **starosjèdilačkī** *prid.* koji se odnosi na starosjedioce; **starosjèdilački** *pril.* kao starosjedilac, na način starosjedilaca; **starosjèdilāštvo** *sr* ukupnost stanja starosjedilaca
✧ STARO- + *v.* sjesti, sjediti

staroslàvēnsk|ī *prid.* koji se odnosi na slavensku starinu (stare Slavene); starocrkvenoslavenski △ ~***i jezik*** *lingv.* najstariji slavenski književni jezik sačuvan u prijevodima *Biblije* Ćirila i Metoda i crkvenim tekstovima [~*a pismenost*; ~*i tekst*]

stȁrōst, *v.* stȁr

stȁrosta *m* ⟨N *mn* -e⟩ *etnol.* **1.** *pov. zast.* najčešće starješina seoske općine; poglavar **2.** *sport* starješina, prvak u organizaciji Sokola [~ *hrvatskog Sokola*]
✧ *češ.* (i, *rus.* stárosta)

staròstāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ *ekspr.* koji je od duboke starine; starodrevan // **starostávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je starostavno
✧ *v.* star

Stȁrō Tòpōlje *sr* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 789 stan.

starovjȅkōvnī *prid.* koji se odnosi na stari vijek, koji pripada starom vijeku // **stȁrovječan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je duga vijek; star
✧ STARO- + *v.* vijek, vjekovni

staròvolja *m* ⟨N *mn* -e⟩ *rij.* **1.** onaj koji je zastario po nazorima i pogledu na svijet, a svoje stavove zastupa borbeno i aktivno; onaj koji voli sve što je u ljudskom društvu i načinu života prošlo, ljubitelj svega što je prošlo i zastarjelo; onaj koji se žilavo opire svemu novome i očito boljem; reakcionar, konzervativac **2.** onaj koji je staračke osjetljivosti, onaj koji je uvijek mrzovoljan kao starac, onaj koji s mukom podnosi starost i živi samo za nevolju
✧ STARO- + *v.* volja[1]

starovrijémac *m* ⟨G -mca, N *mn* -mci, G staròvrijēmācā⟩ *rij.* **1.** onaj koji je na nekom mjestu dugo vremena i koji ima iskustvo, onaj koji je prekaljen, veteran [*među onima koji su bili zaraženi zlatnom groznicom bilo je novajlija ali i ~a*], *opr.* novak **2.** onaj koji je na nekom mjestu od starih vremena, starosjedilac, domaći čovjek, *opr.* došljak, doseljenik, kolonist, dotepenac **3.** starinski čovjek, onaj koji ima navike i poštuje običaje starih vremena, onaj koji je patrijarhalan
✧ STARO- + *v.* vrijeme

starozávjetnī *prid.* koji pripada *Starom zavjetu*, koji je iz *Starog zavjeta* [*~ prorok*; *~ spisi*]
✧ STARO- + *v.* zavjet

stȁrt *m* ⟨N *mn* stàrtovi⟩ **1.** *sport* **a.** polazak natjecatelja u utrci na određeni znak startera; trenutak polaska **b.** mjesto s kojega natjecatelji kreću u utrku **2.** *sport* u momčadskim sportskim igrama **a.** naglo kretanje igrača s mjesta u borbi za loptu **b.** beskompromisni dvoboj s protivničkim igračem s ciljem da mu se oduzme lopta ili da se onesposobi **3.** *pren.* prva faza u nekom poslu; početak [*nije dobro, već u ~u kasnimo*] △ ***klizeći*** ~ *sport* u nogometu uklizavanje u noge protivničkog igrača // **stȁrtati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** *sport* krenuti/kretati, početi/počinjati (u početku trkačkog ili brzinskog natjecanja) **b.** napraviti start (2) **2.** *pren. žarg.* početi (raditi i sl.); **stȁrter** *m* **1.** *sport* **a.** sudac koji pucnjem iz startnog pištolja, zastavicom i sl. daje znak za početak utrke **b.** *rij.* onaj koji starta **2.** *tehn.* **a.** mehanizam koji stavlja u pogon stroj ili motor (osobito kod automobila) **b.** naprava za paljenje neonske cijevi; **stȁrtn|ī** *prid.* **1.** koji je dio starta, koji je na startu, koji nastaje na startu, koji obilježava ili čini start [*~o mjesto*; *~a crta*; *~i pištolj*] **2.** početni [*~i impuls*] △ ***~a groznica*** *sport* uzbuđenje sportaša prije starta ili početka natjecanja; ***~a kocka*** u plivanju, povišeno odskočište plivača na startu; ***~a osnova*** početak od kojega se kreće (ob. administrativna osnova prema kojoj se obračunava dohodak kad se priračunaju dodaci koji proizlaze iz radnih prava); ***~i blok*** *tehn. sport* uređaj koji se u atletici postavlja iza svakog trkača (na utrkama do 400 m) kako bi mu start bio što brži; može se povezati s elektronskim uređajem za otkrivanje pogrešnog starta; **startnìna** *ž* **1.** pristojba koja se plaća organizatoru za sudjelovanje u kakvoj trci **2.** pristojba koju plaća organizator trke
✧ *engl.* start

stâs *m* tjelesna figura kao omjer visine i širine, držanje i opći dojam [*skladan ~*; *vitak ~*] // **stàsati** *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* stàsao⟩ narasti, odrasti, doći do zrelosti [*~ za vojsku*]; **stàsit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima skladan stas; naočit, strojan; **stàsitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je stasit
✧ *v.* stati

stasìmōn *m* ⟨G stasimóna⟩ *pov. kazal.* korska pjesma u grčkoj drami između dijaloških dijelova; stazim
✧ *grč.* stásimon ← stásimos: koji stoji

Stȁševica *ž* naselje (u blizini Ploča), 1112 stan. // **stȁševičkī** *prid.* koji se odnosi na Staševicu

-STAT, -STATIČKI, -STATIK, -STATIKA, -STATSKI, -STAZA, -STAZIJA kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na postavljanje, stajanje, zaustavljanje; koji stoji, staje, ustavljen; stojni, koji zaustavlja [*heliostat*]
✧ *grč.* statós: postavljen, koji stoji; statikós: koji zaustavlja; stásis: stajanje, zastoj

State Department (*izg.* Stêjt Dipártment) *m pol.* državno ministarstvo, upravno tijelo administracije SAD-a
✧ *engl.*

stàter *m pov.* **1.** antička jedinica za težinu **2.** novčana jedinica u nekim antičkim zemljama
✧ *lat.* ← *grč.* statḗr

stȁti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* stȁnēm, *pril. pr.* stâvši, *imp.* stȁni, *aor.* stȁdoh⟩ **1.** zaustaviti se nakon hodanja, vožnje itd. **2.** postaviti se na noge; ustati **3.** prestati (raditi itd.), *opr.* početi **4.** (s *inf.*) početi [*stao je pričati*] **5.** ⟨*imp.* stôj⟩ **a.** (-ob. u izravnim upozorenjima ili naredbama da se prekine pokret ili hod) **b.** budi gdje jesi, ne miči se, ne mijenjaj mjesto stanovanja, boravka, rada itd. [*stoj gdje si* ne seli se, ne mijenjaj životne okolnosti, budi zadovoljan s onim kako živiš i kako ti je; *stoj gdje si i za gdje si nisi* (često *ekspr.* u ikavskom obliku *stoj di si* i za *di si nisi*) budi zadovoljan jer nisi sposoban ni za ono što imaš, već imaš više dobrih okolnosti nego što zaslužuješ] **6.** (u što) smjestiti se u kakvu posudu, prostoriju, ambalažu itd., u broju ili u volumenu biti primjeren takvu smještanju [*moći/ ne moći* ~ ne biti previše glomazan, velik, brojan/biti previše glomazan, velik, brojan; *u ovu sobu jedva može* ~ *krevet*] // **stȁja** *ž* ⟨G *mn* stâjā⟩ gospodarska zgrada u kojoj se drže goveda; štala [*(neuredno) kao* ~ *(štala)* vrlo neuredno (ob. o prostorijama)]; **stàjāć|ī** *prid.* **1.** koji stoji, koji se ne kreće; nepomičan [~*a zvijezda*] **2.** koji ne otječe [~*a voda*], *opr.* tekući △ ~*a* ***vojska*** regularna vojska stalnog sastava, osnovna masa vojne sile koja nije sakupljena novačenjem; **stajàćica** *ž* **1.** *rib.* mreža koja pasivno lovi ribe – lovina se zabada u mrežna okca **2.** *hidr.* voda koja ne teče (more, jezero i sl.), *opr.* tekućica; **stȁjalīšte** *sr* **1. a.** mjesto na kojem tko stoji i s kojega nešto promatra **b.** *pren.* stav, gledište, motrište, način gledanja, točka gledišta **2.** *razg.*, *v.* postaja [*autobusno* ~]; **stàjānka** *ž* ⟨G stàjanākā/-ī⟩ mjesto na prometnoj površini uređeno ili predviđeno kao proširenje i sl. za vrijeme dok prometno sredstvo stoji i dok se na njemu obavljaju usputni radovi, tehničke kontrole i sl. (npr. na aerodromu za avione); **stȁjānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* stȁjati **2.** mjesto u gledalištu gdje se stoji, *opr.* sjedenje; **stajàrina** *ž* pristojba koja se plaća po utvrđenoj tarifi za stajanje prijevoznog sredstva (ob. za stajanje vagona na kolosijeku); **stȁjati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -jēm, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩ zaustavljati se [~ *pred semaforima*], *usp.* stȁti; **stàjati** *nesvrš.* ⟨*prez.* stòjīm, *pril. sad.* stòjēći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) **a.** biti nepomičan, ne kretati se, *opr.* kretati se, micati se, voziti se **b.** biti na nogama, *opr.* ležati, sjediti **2.** (∅) imati cijenu; koštati (o robi) **3.** (komu) pristajati (o odjeći) [*lijepo ti stoji*] **4.** (u vezama riječi) [*loše stojim (s novcem)* nemam (novca), situacija (s novcem) je loša, *opr.* *dobro stojim*] **5.** *reg.* stanovati [*ja stojim na trećem katu*]; **stȁjica** *ž dem.* i *hip.* od staja, štalica; **stâjnī** *prid.* koji se odnosi na stajanje △ ~ ***trap*** *tehn.* mehanizam kotača na zrakoplovima; **stȁjskī** *prid.* koji je iz staje [~ *gnoj*]; **stálak** *m* ⟨G -lka, N *mn* -lci, G stâlākā⟩ naprava na koju se nešto stavlja ili na kojoj nešto stoji [*slikarski* ~; ~ *za kišobrane*; ~ *za note*]; **stál|an** *prid.* ⟨*odr.* stâlnī⟩ **1.** *arh.* postojan, nepromjenljiv [~*ne cijene*; ~*ni prihod*; ~*ni član*] **2.** neprekidan, trajan, *opr.* povremen **3.** *arh.* siguran u što; **stâlno** *pril.* neprekidno, neprestano, postojano, nepromjenljivo, bez prekida, bez prestanka, ne prekidajući, ne prestajući, cijelo vrijeme; **stálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je stalan ili svojstvo onoga što je stalno △ ~ ***vjetra*** *meteor.* značajka vjetra definirana kao omjer između njegove skalarne srednje vrijednosti brzine i njegove srednje vektorske vrijednosti brzine dobivene iz promatranog duljeg niza podataka; **stânk|a** *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ī⟩ kraći prekid u čemu (poslu, govoru) [*dati* ~*u*; *odrediti* ~*u* odrediti prekid u zasjedanju, konferenciji itd. (u ovlasti onoga koji predsjeda); *napraviti* ~*u* prekinuti (posao itd.)]; pauza; **stànovīšte** *sr*, *v.* gledište; **stâti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stòjīm, *pril. sad.* stojēći, *gl. im.* stàjānje⟩ *reg.* **1.** stajati [~ *uspravno*] **2.** ostati, zadržati se na nekom mjestu [*nemoj dugo* ~] **3.** stanovati [*ja ovdje stojim*]; **stòjēć|ī** *prid.* kojemu je svojstvo, koji je konstruiran tako da služi svrsi postavljen okomito (ili približno okomito) u odnosu na vodoravnu podlogu, koji se postavlja da stoji uspravno [~*a svjetiljka*], *opr.* ležeći △ ~***i stav***, *v.* trostav; **stòjēćke** *pril.* stojeći, tako da se stoji [*neki se instrumenti sviraju* ~]; **stòjiša** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *rij. zast. knjiš.* statist u kazalištu, *usp.* statist; **stôjn|ī** *prid.* koji se ne oslanja na drugo, koji ima slobodne zidove sa svih strana, samostalan, samostojeći u gradnji, poseban [~*a kuća* kuća koja ima slobodne zidove na sve strane (ne oslanja se na druge kuće)]; **stójnica**

ž pom. vrijeme za ukrcaj ili iskrcaj tereta za koje se brodaru ne plaća danguba

♦ m. os. imena (narodna): **Stȁnimīr**, **Stànislav**; *hip.*: **Stánac** *zast.*, **Stȁnīš** *zast.*, **Stàniša** *zast.*, **Stânko**, **Stȁnoje** *zast.*; isto: **Stòjan**, **Stȍjimīr**, **Stòjislav**; *hip.*: **Cóko**, **Stôjko**; ž. os. imena (narodna): **Stȁnimira**, **Stànislava**; *hip.*: **Stána** (daje se i s željom da se zaustavi rađanje samo ženske djece) ◊ *pr.*: **Cȍkić** (Varaždin, Gospić), **Stájković** (Zadar, Zagreb), **Stâjnko** (Zagreb, Križevci, Donja Stubica), **Stákić** (160, Zagreb, Koprivnica, Zadar, Slavonija), **Stànār** (160, Dvor, Novska, *I* Slavonija, Karlovac), **Stanárević** (Novska, Slavonija), **Stànčec** (140, Koprivnica, Zagreb, *SZ* Hrvatska), **Stánčević** (110, Knin, Kostajnica), **Stânčić** (1080, Zagreb, sred. Dalmacija, Rijeka, Ivanec), **Stànčīn** (420, Ludbreg, sjeverozapadna Hrvatska), **Stánec** (150, Samobor, Vrbovec, *I* Slavonija), **Stànečić** (Jastrebarsko, *I* Slavonija), **Stànek** (Varaždin, Zagreb, *I* Slavonija), **Stanéković** (100, Karlovac, Zagreb, Bjelovar, Podravina), **Stànešić** (350, Banovina, Podravina, Turopolje, Duga Resa), **Stàničić** (750, Makarska, Zagreb, sred. i *J* Dalmacija), **Stánić** (4750, Zagreb, *I* Slavonija, sred. Dalmacija, Primorje), **Stanìćāk** (**Stanićâk**) (Jastrebarsko, Karlovac), **Staníłović** (Turopolje), **Stànimīrov** (Zagreb, Turopolje), **Stanimírović** (100, Vukovar, Slavonija, sred. Dalmacija), **Stánin** (Zadar, Podravina, Zagreb), **Stanisávac** (Kostajnica, Zagreb), **Stanisávljević** (500, Gračac, Slavonija), **Stànislav** (Zagreb, Osijek, Primorje), **Stàniša** (110, Donja Stubica, Istra, Osijek), **Stanìšāk** (**Stanišâk**) (170, Zagreb, Zaprešić), **Stànišek** (Zaprešić, Kostajnica), **Stanišèvskī** (Slavonski Brod), **Stànišić** (1080, Zagreb, Posavina, Rijeka, Zadar, Korčula, Karlovac), **Staníšljević** (Zagreb, Primorje, Istra), **Stànivūk** (Požega, Primorje), **Stanivúković** (250, Osijek, Podravska Slatina, *I* Slavonija), **Stânkić** (260, Zagreb, *Z* Slavonija), **Stânko** (480, Zagreb, Zagorje, Međimurje, Varaždin, Ludbreg), **Stânkov** (Vukovar, Zagreb, sred. Dalmacija), **Stánkovic** (Baranja, *I* Slavonija), **Stánković** (4010, Zagreb, Slavonija, Rijeka, Banovina), **Stànōjčić** (130, Zagreb, Gvozd, Slavonija), **Stànojev** (Pakrac, Zagreb), **Stanójević** (950, Zagreb, Gvozd, Split, *I* Slavonija, Rijeka), **Stanójković** (Rijeka, Zagreb, Koprivnica), **Stànōjlov** (Baranja, Osijek), **Stanójlović** (Osijek, Slavonski Brod, Korčula), **Stȁnoš** (Dubrovnik), **Stànović** (Dubrovnik, Zagreb Zadar, Split), **Stânša** (Bjelovar, Pokuplje, Novi Marof), **Stântić** (*I* Slavonija, Krapina), **Stanúlov** (Zagreb, Baranja), **Stànušić** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Stoíčević** (Šibenik, Osijek), **Stòičić** (Ozalj, Karlovac), **Stóić** (Nova Gradiška, Slavonija), **Stoíljković** (po cijeloj Hrvatskoj), **Stòilov** (Zagreb, Split), **Stoisávljević** (Zagreb, Osijek, Virovitica, Gospić), **Stòjačić** (*I* Slavonija, Požega), **Stojáčković** (Nova Gradiška, Rijeka), **Stojàdinov** (**Stojadȉnov**) (Zadar, Osijek), **Stojadínović** (120, Zagreb, Petrinja, Pula, Slavonski Brod), **Stójak** (190, Kaštela, *I* Slavonija, Zadar), **Stojáković** (1500, Banovina, Zagreb, Slavonija, Knin), **Stòjan** (270, Trogir, sred. Dalmacija, Zagreb, Rijeka, Turopolje), **Stojánac** (340, Split, Sinj, Zagreb, Slavonski Brod), **Stojánčev** (Vinkovci), **Stojánčević** (Bjelovar, Vrbovec), **Stòjānčić** (Zagreb, Karlovac), **Stòjanić** (Zagreb, Slavonski Brod), **Stȍjanov** (370, Biograd, sred. Dalmacija, Rijeka), **Stojánovic** (Vinkovci, Križevci), **Stojánovič** (Turopolje, Rijeka), **Stojánović** (3820, Zagreb, *I* Slavonija, Baranja, Rijeka, Slavonski Brod), **Stójčević** (520, Požega, Slavonija, Zagreb), **Stojčèvskī** (Makarska, Split), **Stôjčić** (250, *I* Slavonija, Crikvenica, Zagreb, Ozalj), **Stòjević** (Zagreb, Primorje, Slavonski Brod), **Stojíčević** (Šibenik, *I* Slavonija, Samobor), **Stȍjičić** (Zagreb, Nova Gradiška, Požega), **Stójić** (1240, Zagreb, Grubišno Polje, Glina, Sinj, Imotski, *I* Slavonija), **Stojíljković** (110, po cijeloj Hrvatskoj), **Stojínović** (Rijeka, Rovinj), **Stojisávljević** (110, *I* Slavonija, Virovitica), **Stôjkić** (Karlovac, Split), **Stôjko** (170, Međimurje, Osijek), **Stôjkov** (Zagreb, *I* Slavonija), **Stójković** (1110, Duga Resa, Zagreb, Baranja, Slavonija, Karlovac, Rijeka), **Stojkòvskī** (Zagreb, Pula, Orahovica), **Stojménović** (Karlovac), **Stôjnić** (420, Poreč, Istra, Zagreb, Nova Gradiška, Rijeka, Našice), **Stójnović** (200, Osijek, *I* Slavonija, Orahovica), **Stȍjnšek** (Rab), **Stòjović** (Osijek, Zagreb), **Stojsávljević** (450, Gračac, Osijek, Zagreb, Sinj, Donji Lapac, Gospić), **Stôjšić** (310, *I* Slavonija, Istra), **Stôlčić** (Rab, Međimurje), **Stòlica** (Split, Sinj, sred. Dalmacija), **Stólić** (220, *S* Dalmacija, Nova Gradiška), **Stôlnīk** (400, Ivanec, Varaždin, Podravina), **Štȅnc** (Đakovo, *I* Slavonija, Dugo Selo, ← *njem.*), **Štȅncl** (Zagreb, Glina, ← *njem.*)

✧ *prasl.* i *stsl.* stati (*rus.* stat', *polj.* stać), *lit.* stoti ← *ie.* *steh$_2$- (*lat.* stare, *grč.* histênai)

stàtičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji nije u pokretu, koji se ne može pomaknuti; nepokretan **2.** koji je slabo pokretljiv, koji nema pokretačke snage ili živosti [~ *nogometaš*], *opr.* dinamičan // **stàtičār** *m* onaj koji se bavi statikom, stručnjak za statiku; **stàtičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* statičar; **stàtičkī** *prid.* koji se odnosi na statiku [~ *proračun*] △ ~ ***elektricitet*** *tehn.* energija u obliku nepokretnog električnog naboja, npr. u kondenzatoru, olujnom oblaku i sl.; ~ ***organi*** *anat.* organi osjeta za položaj tijela u prostoru (u kralježnjaka smješteni u unutrašnjem uhu); **stàtičārskī** *prid.* koji se odnosi na statičare; **stàtičārski** *pril.* kao statičar, na način statičara; **stàtički** *pril.* kao statičar, na način statičara; **stàtično** *pril.* na statičan način, nepokretno, u stanju mirovanja; **stàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je statičan, stanje onoga što je statično; **stàtika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *fiz.* grana mehanike, proučava tijela koja se pod utjecajem međusobnih i nekih vanjskih sila nalaze u stanju mirovanja i ravnoteže **2.** općenito, mirovanje, nepromjenjivost, *opr.* dinamika

✧ *nlat.* staticus ← *grč.* statikós: koji zaustavlja

stàtija *ž pravosl.* dio knjige psalama koji se čita stojeći

✧ *grč.* statía

statim (*izg.* stàtim) *pril.* smjesta, ovoga časa, istog trenutka; odmah, brzo

✧ *lat.*

stàtist (**statìst**) *m* **1.** osoba koja na filmu ili u kazalištu igra ulogu bez riječi (ob. u skupnim prizorima) **2.** *pren.* *pejor.* onaj koji je pasivno prisutan u čemu, onaj koji služi samo da se zadovolji forma // **statírati** *dv.* ⟨*prez.* stàtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** u kazališnoj predstavi ili filmu igrati/odigrati ulogu bez riječi, ob. u masovnim scenama **2.** *pren.* figurirati; **stàtistkinja** (**stàtistica**) *ž*, *v.* statist (**1**)

✧ *engl.* statist

statìstik|a *ž* ⟨D L -ici⟩ *mat.* **1.** grana matematike koja se bavi metodama sistematizacije, obrade i primjene podataka dobivenih iz većeg broja uzoraka; procjenjuje pouzdanost određenih hipoteza, često uz pomoć teorije vjerojatnosti [*demografska ~a*; *industrijska ~a*; *ekonomska ~a*; *zdravstvena ~a*] **2.** niz ili izbor numeričkih podataka napravljen na osnovi uzorka uzetog iz većeg niza podataka [*napraviti radnu ~u*] △ ***vitalna*** ***~a*** *sociol.* mjerenje raznih čimbenika prirodnoga kretanja stanovništva kao što su rodnost, rađanje, smrtnost, vjenčanja, razvodi i sl. // **statìstičār** *m* onaj koji vodi statistiku, onaj kojemu je posao statistika; **statìstičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* statističar; **statìstičārskī** *prid.* koji se odnosi na statističare; **statìstičkī** *prid.* koji se odnosi na statiste i statistiku [~ *ured*; ~ *podatak*]; **statìstički** *pril.* **1.** kao statist, na način statista **2.** s obzirom na statistiku, pomoću statistike [*dokazati ~*]

✧ *nlat.* statisticus, *v.* status

stàtīv *m* ⟨G statíva⟩ (+ *potenc.*) rasklopiv i prenosiv stalak na koji se postavlja ono što treba biti nepomično (fotografski aparat, optički instrument); nogari [*rameni ~*; *~ za reprodukcije*] // **statíva** *ž sport* stup koji s jedne i druge strane omeđuje vrata (nogometna, rukometna i sl.); vratnica

✧ *njem.* Stativ ← *nlat.* stativus: postojan ≃ status

statocìste *ž mn* ⟨N statocìsta⟩ *zool.* statički organi beskralješnjaka

✧ *grč.* statós: postavljen + *v.* cista[2]

statokinezigràfija *ž med.* ispitivanje statične ravnoteže na specijalnoj platformi

✧ *grč.* statós: postavljen + KINEZI- + -GRAFIJA

statolàtrija *ž sociol.* *fil.* obožavanje države, obogotvorenje države, postavljanje države iznad društva i građanina

✧ *tal.* stato: država + -LATRIJA

statòlīt *m* ⟨G statolíta⟩ *fiziol.* tekućina što ispunjava statociste

✧ *grč.* statós: postavljen + -LIT[1]

stâtor *m tehn.* nepokretan elektromagnetski dio dinama ili električnog stroja, turbine itd., *opr.* rotor

✧ *nlat.* stator

stàtoskop *m* **1.** *meteor.* instrument za bilježenje malih varijacija atmosferskog tlaka **2.** instrument za točan nadzor visine leta

✧ *v.* status + -SKOP

stâtua *ž umj.* slobodnostojeća skulptura rađena u kamenu, drvetu, bronci i sl. koja u cjelini prikazuje ljudski ili životinjski lik; kip // **statúcija** *ž pravn. pov.* uvođenje u vlasništvo, u posjed nekretnina ili prava na nekretnine; uvod; **statuírati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* statùīrām,

pril. sad. -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ točno utvrditi/utvrđivati gdje se što nalazi; postaviti/postavljati, odrediti, utvrditi
✧ *lat.* statua ≃ statuere: postaviti

statúra *ž* tjelesna figura kao omjer visine i širine, držanja i općeg dojma; stas, rast, pojava, građa [*čvrsta, visoka ~*]
✧ *lat.* statura

státus *m* **1.** posebni ili osobni položaj koji je reguliran zakonima, propisima ili običajima [*~ birača; ~ državljanina; ~ manjine*] **2.** *razg.* visok položaj u društvu [*imati ~ u društvu*] **3.** stanje stvari; situacija [*~ sudskog postupka*] △ ***status morti*** (*izg.* stȁtus mȍrti) trenutak smrti, *opr.* status nascendi; ***status nascendi*** (*izg.* stȁtus nascèndi) trenutak rađanja, *opr.* status morti; ***status quo (ante)*** (*izg.* stȁtus kvô ȁnte) stanje u kojem se što nalazilo prije kakve promjene; prvobitno, nepromijenjeno stanje // **státusnī** *prid.* koji se odnosi na status △ ~ ***simbol*** ono što neki slojevi društva prepoznaju kao znak uspješnosti i solidnog materijalnog stanja (tip automobila, bavljenje skupim sportovima, boravljenje u određenim zimovalištima itd.)
✧ *lat.* status

stàtūt *m* ⟨G statúta⟩ *pravn.* **1.** zbirka pravila i propisa o uređenju neke organizacije ili društva; propisnik **2.** *pol.* pravilnik političke ili društvene organizacije [*stranački ~*] **3.** *pov.* osnovni pravni akt grada u srednjem vijeku kojim se uređuje zakonodavstvo // **stàtutārn|ī** *prid.* koji je po statutu, koji je u skladu sa statutom, koji je zapisan u statutu [*~a odluka*], *opr.* nestatutaran; **stȁtutārno** *pril.* u skladu sa statutom, konstitucionalno; **statutárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je statutarno, što počiva na statutu, onoga što proizlazi iz statuta
✧ *lat.* statutum

statute law (*izg.* stètjut lô) *m pravn. pov.* pravo propisano zakonskom normom koje vrijedi u cijeloj zemlji, *opr.* common law
✧ *engl.*

stȁtva *ž* **1.** *etnol.* dio tkalačkog stana **2.** *pom.* građevni dio broda kojim se završava kobilica, daje oblik pramcu i krmi

Staudinger (*izg.* Štȁudinger), **Hermann** (1881–1965), njemački kemičar, jedan od pionira makronuklearne kemije; Nobelova nagrada 1953.

Stauffenberg (*izg.* Štȁufenberg), **Claus von** (1907–1944), njemački pukovnik, organizator i glavni izvršilac u neuspjelom pokušaju atentata na Hitlera 20. srpnja 1944; strijeljan zajedno s velikim brojem visokih njemačkih časnika, pripadnika zavjere

stauròlīt *m* ⟨G staurolíta⟩ *min.* željezni aluminijev silikat, nastao metamorfozom glinenih škriljevaca
✧ *grč.* staurós: kolac; križ + -LIT[1]

staurotéka *ž* ⟨D L -éci⟩ *kat.* relikvijarij, najčešće u obliku križa; u njemu su pohranjene čestice Kristova križa
✧ *grč.* staurós: križ + -TEKA

stȁv *m* ⟨N *mn* stàvovi⟩ **1.** položaj tijela [*stojeći ~; sjedeći ~; ležeći ~*] **2.** odnos prema komu ili prema čemu [*pozitivan/negativan ~; singularni ~; univerzalni ~; partikularni ~*] **3.** načelo kojeg se netko drži; uvjerenje, mišljenje [*zauzeti ~*] △ ***afirmativni*** ~ *log.* onaj u kojem predikat označuje samo dio svoga opsega (opseg predikata veći je od opsega subjekta), npr. »Europljani su bijelci«; ***disjunktivni*** ~ *log.* onaj koji povezuje riječju »ili« više termina ili rečenica koje ne mogu biti zajedno istinite ni zajedno neistinite; ***hipotetični*** ~ *log.* onaj koji se sastoji od dvije gramatičke rečenice kojima se izriče neki odnos ovisnosti jednoga stava od drugog; ***klečeći*** ~ *sport* jedan od stavova koji zauzima strijelac pri gađanju u disciplini trostav, *v.*; ***kontradiktorni (protuslovni)*** ~***ovi*** *fil.* oni koji se razlikuju kvantitetom i kvalitetom i koji ne mogu biti ni zajedno istiniti ni zajedno neistiniti; ***kontrarni (protivni)*** ~***ovi*** *fil.* oni koji se razlikuju po kvaliteti i koji ne mogu biti zajedno istiniti, ali mogu biti zajedno neistiniti; ***ležeći*** ~ *sport* jedan od stavova koji zauzima strijelac pri gađanju u disciplini trostav, *v.*; ***modalni*** ~ *log.* onaj koji ne izriče neku tvrdnju, nego način na koji predikat pristaje subjektu; ***negativni*** ~ *log.* onaj u kojem se predikat uzima u njegovu čitavu opsegu (npr. »Aristotel nije bio Rimljanin«); ***stojeći*** ~ *sport* jedan od stavova koji zauzima strijelac pri gađanju u disciplini trostav, *v.*; ***subalternirani (podređeni)*** ~***ovi*** *fil.* oni koji se razlikuju kvalitetom i koji mogu biti zajedno istiniti i zajedno neistiniti; ***supkontrarni (podsuprotni)*** ~***ovi*** *fil.* oni koji mogu biti zajedno istiniti, ali ne mogu biti zajedno neistiniti // **stàvačnī** *prid.*, *v.* stavčani; **stàvčanī** *prid.* koji se sastoji od

stavaka, koji je u stavcima (dvostavčani od dva stavka, koji se sastoji od po dva stavka); stavačni; **stȁvak** *m* ⟨G stâvka, N *mn* stâvci⟩ *glazb.* cjelovit dio veće kompozicije; **stȁvica** *ž agr.* više snopova kukuruzovine u hrpi; **stȁviti** *svrš.* ⟨*prez.* stȁvīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stȁvljen⟩ **1.** (što) **a.** položiti na neko mjesto [~ *knjigu na stol*] **b.** *pren.* iznijeti [~ *argumente na stol*] **2.** (što) **a.** obući, *v.* **b.** obuti, *v.* **c.** (o predmetima koji nisu tipični dijelovi odjeće i obuće) metnuti, nataknuti [~ *pojas za bubrege*; ~ *kravatu* u zn. obući i vezati; ~ *značku*; ~ *očale*; ~ *slušalice* (za korekciju sluha)] **d.** (o pojedinim komadima ukrasa ili nakita) metnuti, nataknuti [~ *ogrlicu*; ~ *prsten*; ~ *naušnice*] **e.** neke dijelove garderobe ili predmete smjestiti na tijelo (kad ne odgovaraju riječi »obući« i »obuti«) [~ *šešir* (obući šešir)] **3.** glagol koji širi upotrebu u *razg.* na neke radnje jasne iz situacije koje inače pokrivaju drugi glagoli kao metnuti, umetnuti, uložiti, smjestiti, položiti, izvjesiti, objesiti (sliku), ubaciti (neki dodatak ili uložak) itd. [~ *knjigu na stol* = metnuti, ostaviti na stolu; ~ *dodatak* = umetnuti, uložiti; ~ *ormar u sobu* = smjestiti; ~ *sliku* = objesiti; ~ *plakat* = izvjesiti; ~ *klin* = ubaciti]; **stâvka** *ž* ⟨D L -vci, G *mn* stȁvākā/-ī⟩ **1.** odlomak **2.** odjeljak u knjigovodstvu; **stávljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stâvljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* staviti; **stȁvnja** *ž arh.* novačenje, regrutacija

✧ *prasl.* *stavъ (*rus.* stav, *polj.* staw), *lit.* stova: mjesto, *v.* stȁti

stȁvrofōr *m pravosl.* **1.** viši svećenik, s pravom da oko vrata nosi zlatni križ **2.** nosač križa na crkvenim svečanostima

✧ *grč.* staurós: križ + -FOR

Stay (*izg.* Stâj) (**Stojković**) **1. Benedikt** (1714–1801), hrv. (dubrovački) pjesnik latinist, isusovac; proučavao Descartesovu filozofiju i posebno Newtona; po svojim spjevovima prozvan »Lukrecijem 18. st.«; bio upravitelj Vatikanske knjižnice u Rimu **2. Kristofor** (**Christophorus**) (poč. 18–poč. 19. st.), hrv. filozof i latinistički pjesnik, Benediktov brat; u Rimu tajnik papa Klementa XIII i XIV; kao pjesnik pripadao književnom krugu oko Mihe Sorkočevića

stàz|a *ž* ⟨G *mn* stázā⟩ **1.** uzak pješački put, puteljak **2.** *sport* dio trkališta, trak kojim se kreće trkač, natjecatelj [*atletska ~a*] **3.** *fiz.* crta što je opisuje neko tijelo pri svom gibanju **4.** *inform.* prostor kružnog oblika na magnetnom mediju duž kojeg se zapisuju podaci (npr. na tvrdom disku, DVD mediju, disketi i sl.); track △ ***kozja ~a*** teško prohodan puteljak; ***životna ~a*** *retor.* životni put

✧ *prasl.* *stьza (*rus.* stezjá, *češ.* steze), *latv.* stiga ← *ie.* *steygh-: koračati (*grč.* steíkhein, *got.* staiga: staza)

stáza *ž pat.* usporenje ili zaustavljanje normalnog protjecanja neke od tjelesnih tekućina; općenito, zastoj, zaustavljanje, usporenje, *usp.* stagnacija

◈ *top.* (naselje): **Stàza** (Sisak, 380 stan.)

✧ *grč.* stásis: stajanje

stàzīm *m*, *v.* stasimon

stâž *m* ⟨N *mn* stáževi⟩ **1.** rok službe, trajanje djelatnosti [*radni ~*] **2.** vrijeme službovanja u pripravničkoj službi, pripravnička praksa [*liječnički ~*; *pripravnički ~*] // **stažírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stàžīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti na stažu (2); **stàžist** (**stažȉst**) *m* **1.** onaj koji je na stažu (2) **2.** vojni obveznik upućen na školovanje za rezervnog časnika; **stažȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na stažiste; **stažȉstički** *pril.* kao stažist, na način stažista; **stàžistkinja** (**stàžistica**) *ž*, *v.* stažist

✧ *fr.* stage

steak (*izg.* stêjk) *m kulin.* odrezak mesa za pečenje, ob. goveđi; šnicl △ ***~house*** (*izg.* ~hàus) restoran specijaliziran za posluživanje takvih odrezaka

✧ *engl.*

steàrīn *m* ⟨G stearína⟩ *kem.* smjesa stearinske i palmitinske kiseline iz koje je prešanjem istisnuta žitka oleinska kiselina nakon saponifikacije masti, loja, palmina ulja; služi u proizvodnji svijeća, preteča parafina // **steàrīnka** *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ā/-ī⟩ stearinska svijeća; **steàrīnsk|ī** *prid.* koji sadrži, koji ima, koji je od stearina [*~a svijeća* (za razliku od voštane); *~a kiselina*] △ ***~a kiselina*** *kem.* viša masna kiselina $C_{17}H_{35}COOH$, u obliku estera (tristearina), dolazi u mastima

✧ *fr.* stéarine ≃ *grč.* stéar: mast, masnoća + -IN

steàtīt *m* ⟨G steatíta⟩ *min.* gusta vrsta minerala, magnezijev hidroksid silikat; milovka, talk, federvajs

✧ *lat.* steatites ≃ *grč.* stéar: mast + -IT

steatopigídi *m mn* ⟨N steatopìgīd, G steatopigída⟩ *antrop.* loza negroida: Bušmani i Hotentoti

✧ *v.* steatopigija + -ID

steatopìgija *ž term.* jaka izbočenost stražnjice uslijed velikih naslaga sala; rasna osobina Hotentotkinja i žena nekih drugih afričkih plemena
✧ *grč.* stéar: mast + pygḗ: stražnjica

steatoréja *ž pat.* masna stolica; indikativna za određene patološke promjene u organizmu
✧ *grč.* stéar: mast + -REJA

steatóza *ž pat.* nakupljanje masti u stanicama koje uslijed štetnih promjena nisu sposobne razgraditi ili mobilizirati lipide; masna degeneracija
✧ *grč.* stéar: mast + -OZA

stȅčāj *m* **1.** *pravn.* sudski izvršni postupak koji se pokreće protiv prezadužene osobe, ustanove ili poduzeća radi ravnomjerna podmirenja dužničkih obveza [*doći, otići pod* ~, *pasti pod* ~ bankrotirati]; bankrot **2.** *pren.* potpun neuspjeh, propast // **stȅčājn|ī** *prid.* koji je dio stečaja, koji se odnosi na stečaj [~*i postupak*] △ ~***a masa*** sva imovina stečajnog dužnika na dan otvaranja stečajnog postupka; stečajnina; ~***o pravo*** skup pravnih propisa koji uređuju stečaj i sudski izvršni postupak protiv dužnika; **stȅčājnica** *ž*, *v.* stečajnik; **stȅčājnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je pao pod stečaj; onaj koji je bankrotirao; **stečajnìna** *ž* stečajna masa, *v.* stečajni △
✧ S(A)- + *v.* teći, *kalk.* prema *njem.* Konkurs ← *lat.* consursus (Creditorum): skup kreditora

stéćak *m* ⟨G -ćka, N *mn* -ćci, G stêćākā⟩ kameni nadgrobni srednjovjekovni spomenik krstjana u Bosni, Hercegovini i Dalmaciji; kam, mramor

stȅći (što) *svrš.* ⟨*prez.* stȅknēm, *pril. pr.* stȅkāvši, *prid. rad.* stȅkao/stȅkla *ž*⟩ **1. a.** vlastitim radom zaslužiti što, postati vlasnik čega **b.** privrijediti, zaraditi, zadobiti **2.** *pren.* uspjeti u čemu, ostvariti što [~ *slavu*; ~ *prijatelje*] // **stȅčevina** *ž* **1.** ono što je stečeno, što se zaradilo, privrijedilo, steklo; tečevina, imanje, imovno stanje **2.** *arh. knjiš.* postignuće, dostignuće, tekovina; **stȉcati**[2] (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȉčēm, *pril. sad.* stȉčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* steći, stjecati; **stjȅcāj** (čega) *m* istodobno zbivanje različitih događaja ili okolnosti koje imaju zajedničko djelovanje [~ *okolnosti*; ~ *prilika*; ~*em okolnosti*; ~*em prilika*]; **stjȅcati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stjȅčēm, *pril. sad.* stjȅčūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* steći; **stjȅcīšte** *sr* **1.** točka u kojoj se sastaje više pravaca [~ *putova*] **2.** *retor.* sastajalište, mjesto na kojem se sastaje
✧ S(A)- + *v.* teći

steel gitara (*izg.* stȋl ~) *ž glazb. žarg.* električna (nekada akustična) gitara s povišenim metalnim žicama; bitan instrument u country glazbi
✧ *engl.* steel: čelik + *v.* gitara

steeplechase (*izg.* stìplčēz) *m sport* **1.** trka na 3000m sa suhim i vodenim zaprekama **2.** u konjičkom sportu preponska galopska trka na stazi 3200–7200 m sa čvrstim preponama
✧ *engl.*

steepler (*izg.* stìpler) *m sport žarg.* u konjičkom sportu konj koji je osposobljen za preponske galopske utrke
✧ *engl.* ≃ steeplechase: preponska utrka za konje

Stȅfān Nèmanja (1114–1200), veliki župan Raške (1170–1196); oslobodio svoju zemlju od bizantske vlasti i znatno joj proširio granice (Kosovo, Zeta, dijelovi današnje Srbije), sklopio ugovor s Dubrovnikom; osnivač srp. dinastije Nemanjića; povukao se u starosti s prijestolja, umro kao monah u manastiru Hilandaru

stégnuti (**stêći** *rij.*) *svrš.* ⟨*prez.* stêgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* stégni, *prid. rad.* stégnuo/stêgao⟩ **1.** (što) **a.** upotrebom snage čvrsto pritisnuti uz tijelo, stisnuti zatežući **b.** čvrsto sastaviti, pričvrstiti čim **c.** *pren. žarg.* svesti na manju mjeru, smanjiti; sažeti [~ *budžetska sredstva*] **d.** zahvatiti snagom [*stegnula zima*] **2.** (se) stisnuti se, skupiti se, zatvoriti se [*stegnula se rana*] // **stȅga** *ž* ⟨G *mn* stêgā⟩ **1.** red, pravila kojih se moraju pridržavati svi članovi neke zajednice; disciplina [*školska* ~; *stranačka* ~] **2.** *tehn.* sprava kojom se učvršćuje predmet koji se obrađuje; škripac, stezač; **stêgno** *sr anat.* dio noge od kuka do koljena; bedro; **stȅgōvnī** (I) *prid.* koji se odnosi na stegu (**1**); **stȅgōvnī** (II) *m* onaj koji se brine za stegu (u domobranstvu do 1945. itd.); **stèzāč** *m* ⟨G stezáča⟩ stega (**2**); **stézalica** *ž* (+ *potenc.*) pomagalo ili naprava za stezanje i čvrsto vezivanje [~ *preše*; ~ *s matricom*]; stezaljka; **stézāljka** *ž*, *v.* stezalica; **stézati** *nesvrš.* ⟨*prez.* stêžēm, *pril. sad.* stéžūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stegnuti; **stêznīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ dio ženske odjeće koji služi za podržavanje prsa i stezanje struka; korzet; mider, bodi; **stèzulja** *ž* dio odjeće koji onemogućuje slobodne pokrete

ruku duševnog bolesnika (*razg.* luđačka košulja)

✧ S(A)- + *prasl.* *tęgnǫti, *v.* težak

stegocèfali *m mn geol. zool.* najprimitivniji četveronošci (*Stegocephala*) iz karbona, perma i trijasa; štitolubanjci

✧ *grč.* stégos: krov + -CEFAL(I)

stegosàur *m geol. zool.* rod gmazova (*Stegosaurus*), dinosauri iz gornje jure; velegmaz

✧ *nlat.* Stegosaurus ← *grč.* stégos: krov + saûros: gušter

stehiomètrija *ž kem.* grana kemije koja proučava kvantitativne odnose (mase, volumena, množine, broja jedinki) u kojima se kemijski elementi spajaju u spojeve ili općenitije reaktanti u produkte kemijskih reakcija

✧ *grč.* stoikheîon: element, počélo + -METRIJA

Stein (*izg.* Stàin) **1. Edith** (1891–1942), njemačka Židovka, prešla na katoličku vjeru 1922, zaredila se (karmelićanka), autorica zapaženih teološko-filozofskih rasprava (*Konačno i beskonačno bivstvovanje*); zbog rasnog porijekla nacisti je otpremili u konclogor Auschwitz, ubijena u plinskoj komori, beatificirana 1987, simbol katoličke mučenice holokausta **2. Gertrude** (1874–1946), američka književnica; živjela u Parizu i bila mecena, skrbnica i promicateljica mnogih mladih i avangardnih umjetnika (E. Hemingway, F. M. Ford, P. Picasso, H. Matisse, G. Braque) (*Tri života*, *Autobiografija Alice B. Toklas*, *Ratovi koje sam vidjela*)

Steinbeck (*izg.* Stàinbek), **John** (1919–1968), američki romanopisac i novelist, u svojim realističnim, pa i naturalističkim romanima opisuje težak život doseljenika i seljaka u vrijeme Velike depresije (*Plodovi gnjeva*, *Istočno od raja*, *O miševima i ljudima*); Nobelova nagrada 1962.

Steiner (*izg.* Štàjner) **1. Milan** (1894–1918), hrv. slikar i grafičar, fragmentaran opus rijetke slikarske senzibilnosti; slika u rasponu od realizma do ekspresionizma, osobito se ističu eksterijeri, portreti, aktovi **2. Rudolf** (1861–1925), austrijski filozof i mističar, osnivač antropozofskoga pokreta i Waldorfskih škola (*Antropozofija*, *Zadaća duhovne znanosti*)

Steinmann (*izg.* Štàjnman), **Egon** (1901–1966), hrv. arhitekt moderne međuratne zagrebačke škole; ekspresivno oblikovanje volumena zaobljenih uglova (zgrada Ortopedske klinike na Šalati, gimnazije u Križanićevoj i Kušlanovoj, Glavna pošta u Branimirovoj, sve u Zagrebu)

stèjdž *m*, *v.* stage

stêjk *m*, *v.* steak

stèklī *prid. ekspr. reg.* bijesan, ljut [~ *pas*] // **stèklīš** *m* ⟨G steklíša⟩ *pov.* pripadnik Stranke prava A. Starčevića nastale u 19. st. (zbog žestokih napada na protivnike)

✧ *prasl.* *vъzteklъ (*slov.* stekel, *ukr.* vsteklyj, *češ.* vzteklý)

stèla *ž* ⟨G *mn* stêlā⟩ *pov. umj.* u antičko doba vertikalna kamena ploča (stup), najčešće s natpisom, služila je u različite svrhe (nadgrobni ili votivni spomenik, granični kamen i sl.)

✧ *grč.* stḗlē

Stèla ž. os. ime (*tal.* podrijetla) ◊ *pr.*: **Stélko** (Poreč), **Stella** (*izg.* Stèla) (Zadar, Primorje, sred. Dalmacija, ←*tal.*)

✧ *tal.* stella: zvijezda, *usp.* Estera, zvijezda (Zvjezdana)

stèlar|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se odnosi na zvijezde, koji pripada zvijezdama; zvjezdan [~*ni prostori*]

✧ *lat.* stella: zvijezda ← *grč.* stḗlē

stèlja[1] *ž* ⟨G *mn* stêljā⟩ **1.** slama, lišće ili kukuruzovina što se baca (stelje) pod stoku u staji i na kojoj stoka počiva **2.** podloga koja se stavlja životinji na leđa ispod sedla ili samara // **stèona** (**stélna**) *prid.* koja u utrobi nosi mlado, bremenita (o kravi); **stèonōst** (**stélnōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti (stélnosti)/-ošću (stélnošću)⟩ stanje steone krave

◈ *pr.* (nadimačko): **Stéljić** (Vinkovci, Dubrovnik), **Stjèlja** (190, Knin, sjeverna Dalmacija, Zagora, Donji Lapac)

✧ *prasl.* *stelja (*slov.* stelja, *češ.* stel'a)

stèlja[2] *ž bot.*, *v.* bujad (**1**)

stéljka *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* jednostavno građeno tijelo višestaničnih alga, gljiva i nižih mahovina // **stèljnjače** *ž mn bot.* niže biljke (*Thallophyta*), tijelo im nije razlučeno na korijen, stabljiku i list

✧ *v.* stelja

stèma *ž lingv.* opća shema strukture rečenice i grafički prikaz u granaljkama (kod L. Tesnièrea)

✧ *grč.* stémma: loza, obitelj

stematogràfija *ž* disciplina koja se bavi opisivanjem grbova i rodoslovlja

✧ *nlat.* stemmatographia ≃ *grč.* stémma: vi-

jenac, loza, obitelj; rodoslovno stablo, pedigre + ˃GRAFIJA

stèndbaj *m* i *prid.*, *v.* standby (I), standby (II)

Stendhal (*izg.* Stendâl) (1783–1842), francuski književnik, kao mladić oduševljen slobodarskim idejama revolucije; 16-godišnji oficir u Napoleonovoj vojsci u Italiji, koja na njega ostavlja trajan životni i literarni dojam (*Parmski kartuzijanski samostan*); u glavnom djelu (roman *Crveno i crno*) strastveno optužuje nepravednosti režima restauracije, bezobzirno plemstvo (crveni) i klerikalce (crni); literarnim je izražajem važan premosnik od romantizma prema realizmu

stènija *ž term.* krepkost, snaga, tjelesna jakost, *opr.* astenija // **stèničan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je krepak, tjelesno jak, *opr.* asteničan
✧ *grč.* sthénos

STENO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na tijesno, usko [*stenografija*]
✧ *grč.* stenós: tijesan, uzak

stenodaktilògraf *m* stenograf koji svoje bilješke otipka na pisaćem stroju (ili kompjuteru) // **stenodaktilògrafkinja** *ž*, *v.* stenodaktilograf
✧ STENO- + *v.* daktilografija, daktilograf

stenogràfija *ž* pismo s pojednostavljenim znakovima za slova, slogove i pojedine riječi radi što bržeg bilježenja; brzopis // **stenògraf** *m* onaj koji je osposobljen za služenje stenografijom; **stenogràfījskī** *prid.*, *v.* stenògrafskī; **stenografírati** *dv.* ⟨*prez.* stenogràfīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stenogràfīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (pri)bilježiti stenografijom; **stenògrafkinja** *ž*, *v.* stenograf; **stenògrafskī** *prid.* koji se odnosi na stenografiju i stenografe; stenografijski; **stenògrafski** *pril.* kao stenograf, na način stenografa, pomoću stenografije, služeći se stenografijom
✧ STENO- + -GRAFIJA

stenògram *m* tekst zabilježen stenografijom (odn. prenesen u uobičajeno pismo) // **stenògramskī** *prid.* koji se odnosi na stenogram
✧ STENO- + -GRAM

stenokàrdija *ž pat.* bol u predjelu srca i prsne kosti koja se ponekad širi u lijevo rame i lijevu ruku, popraćena osjećajem nedostatka zraka; angina pektoris // **stenokàrdījskī** *prid.* koji se odnosi na stenokardiju, koji ima uzrok u stenokardiji
✧ STENO- + *grč.* kardía: srce

stenoòsmōtsk|ī *prid.*, ob. u: △ ~***a bića*** *biol.* organizmi koji ne podnose veće promjene molekularne koncentracije soli u svom okolišu
✧ STENO- + *v.* osmoza

stȅnoterm|an *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ *biol.* organizam koji ne podnosi velike promjene temperature okoliša [~*ne životinje*]
✧ STENO- + -TERMAN

stenotìpija *ž* pisanje na stenografskom pisaćem stroju na kojem se mogu tipkati slogovi ili cijele riječi // **stenotìpist** (**stenotipìst**) *m* stenograf koji stenogram prepisuje na pisaćem stroju; **stenotìpistkinja** *ž*, *v.* stenotipist
✧ STENO- + -TIPIJA

stènotōp|an *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ koji ne podnosi veća kolebanja faktora okoline (o bićima) [~*ni organizmi*]
✧ STENO- + -TOPAN

stenóza *ž pat.* suženje nekog cjevastog organa ili žile
✧ *nlat.* stenōsis: suženje ← *grč.* sténosis ≃ STENO- + -OZA

stentâto (**stentàndo**) *pril. glazb.* oznaka za usporavanje tempa, slična ritenutu, ali po karakteru patetična
✧ *tal.* stentando

Stȅntor *m* **1.** *mit.* u Trojanskom ratu ahejski vojnik koji je, prema Homeru, »imao glas jak kao pedeset momaka« [*stentorski glas*]; natjecao se u vikanju s bogom Hermesom pa je od naprezanja i umro **2.** (stentor) *rij. arh.* čovjek jaka glasa // **stȅntorskī** *prid.* koji se odnosi na stentore
✧ *grč.* Sténtōr

stènjati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȅnjēm, *pril. sad.* stȅnjūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** ispustiti prigušen glas (u boli, pritajenoj nervozi i sl.) **2.** *pren.* teško podnositi nevolju [~ *u ropstvu*; ~ *pod tuđom čizmom*]
✧ *prasl.* i *stsl.* stenati (*rus.* stenát’, *češ.* stenati), *lit.* stenėti: odzvanjati ≃ *stengl.* stenan

stȅonōst (**stélnōst**), *v.* stelja[1]

stȅp *m glazb.* **1.** afro-američki društveni ples koji je ušao u jazz **2.** solo ples, izvodi se u posebnim cipelama s metalnim pločicama na potplatima koje proizvode karakterističan zvuk dok plesač naizmjence udara prstima i petom △ ***side step*** (*izg.* sȃjd ~) *sport žarg.* **1.** u boksu brzi pokret za pola koraka unazad, uz još brže vraćanje u početni položaj; povratni korak **2.** u ragbiju način fintiranja,

nagla promjena smjera kretanja // **stȅpati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ plesati step (step **2**); stepovati; **stȅper** *m* onaj koji pleše step; **stȅperica** *ž*, *v.* steper; **stȅpovati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ujēm, *pril. sad.* -ujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stepati

✧ *engl.* step: korak, koračati

stȅpa *ž* ⟨G *mn* stêpā⟩ *geogr.* veliko ravno prostranstvo pokriveno niskim grmljem i trajnim zelenim raslinjem u krajevima kontinentalne i suptropske klime s malom godišnjom količinom oborina // **stȅpsk|ī** *prid.* koji pripada stepi, koji se odnosi na stepu, koji potječe iz stepe [*~e životinje*; *~a trava*]

✧ *njem.* Steppe ← *rus.* step'

stȅpēn *m* **1.** *zast.* stepenica [*Rački piše 1857. da je Bašćanska ploča ležala u podu »uz ~ do samog svetišta«*] **2.** *razg.* (+ *srp.*) stupanj, *v.* // **stȅpenast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* stupnjevit; **stepènica** *ž* **1.** *v.* stuba **2.** pomak prema gore u hijerarhiji, uspjehu, napredovanju, nastojanju (slika uspinjanja, predodžba o tome da je ono za čim se teži »gore«); stupanj, čin; **stȅpeničast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima izgled ili građu stepenica u presjeku (uspinje se tako da se izmjenjuju vodoravan i uspravan dio pod kutom od 90°); **stepèničica** *ž dem.* od stepenica, ob. u zn. niska stuba ili mali pomak u napredovanju; **stȅpenīšte** *sr razg.*, *v.* stubište

✧ *prasl.* i *stsl.* stepenь (*rus.* stépen', *polj.* stopień), *lit.* stepas ≃ *stvnjem.* stuoffa

stèpihljeb *m ekspr.* raspikuća, propalica

✧ *v.* stepsti + *v.* hljeb

Stepínac, Alojzije (1898–1960), hrv. katolički svećenik i teolog, kardinal; od 1937. zagrebački nadbiskup, duhovni vođa hrv. Katoličke crkve; pokretač osnivanja i jačanja brojnih katoličkih udruga; za vrijeme NDH nastojao ublažiti surovosti režima, pomagao progonjenima i mnoge katolike i pripadnike drugih vjera uspio spasiti od progona; najodlučniji protivnik komunističkog ateizma, već od 1944. učestalo protestira protiv nasilničkih postupaka komunističkih vlasti prema pojedinim svećenicima i prema Crkvi; uhapšen 1946, nakon hrabrog držanja na političkom procesu s montiranim optužnicama osuđen na 16 godina robije, ostatak života proveo u zatvoru (do 1951) i zatim u internaciji u rodnome selu Krašiću; pokopan u zagrebačkoj katedrali, beatificiran 1998.

stȅpsti *svrš.* ⟨*prez.* stèpēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stèpen⟩ **1.** (koga, što) **a.** stući, izbiti, nabiti, namlatiti **b.** razbiti **c.** mlateći stresti [*~ prašinu*] **2.** (se) stući se, nabiti se, stresti se **3.** pogoditi [*strašno ga je stepla ta tragedija*] // **stȅpka** *ž* ⟨G stȇpkā/-ī⟩ *reg.*, *v.* mlaćenica

✧ S(A)- + *v.* tepsti

steradìjān *m* ⟨G steradijána⟩ *fiz.* jedinica za mjerenje prostornog kuta

✧ *v.* ste(reo) + *v.* radijan

stèrati (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stèrēm (se), *pril. sad.* stèrūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) **a.** prostirati, rasprostirati, širiti [*~ slamu*] **b.** pripremati (postelju, ležaj) **2.** (se) pružati se, prostirati se, širiti se

✧ *prasl.* *sterti (*rus.* stéret') ≃ *v.* strana, prostor

stȅreo *m krat.* stereofonija

STEREO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na tvrdo, čvrsto, prostrano [*stereometrija*; *stereoskopija*]

✧ *grč.* stereós: tvrd, čvrst, prostran

stereoagnózija *ž pat.* stanje bolesnika koji opipom ne može ocijeniti veličinu i oblik predmeta

✧ STEREO- + *v.* agnozija

stereoautògraf *m tehn.* aparat za kartiranje terena s pomoću terenskih fotografija snimljenih s jedne osnovice

✧ STEREO- + *v.* autograf

stereòbāt *m* ⟨G stereobáta⟩ *pov. umj.* u antičkoj grčkoj arhitekturi temelj građevine, ravno kameno postolje za nadgradnju

✧ *grč.* sterobátēs

stereocìlije *ž mn anat.* duge, tanke, nepokretne mikroresice; resice na površini epitelnih stanica duktusa epididimisa i početnog dijela sjemenovoda

✧ *nlat.* stereocilia ≃ STEREO- + *lat.* cilia: trepavice ← cilium: trepavica

stereofònija *ž* **1.** reprodukcija zvuka pri kojoj se stječe dojam o prostornom rasporedu njegovog izvora; stereo **2.** sistem trodimenzionalne reprodukcije zvuka // **stȅreofōnskī** *prid.* koji se odnosi na stereofoniju (2)

✧ STEREO- + -FONIJA

stereofotogramètrija *ž tehn.* snimanje terena i izrada fotografskih karata iz stereoskopskih parova fotografskih snimaka // **stereofotogramètrījskī** *prid.* koji se odnosi na stereofotogrametriju

✧ STEREO- + *v.* fotogrametrija

stereognózija *ž psih.* sposobnost prepoznavanja nekog predmeta samo opipom

✧ STEREO- + -GNOZIJA

stereogràfija *ž tehn.* istodobno snimanje objekta dvjema kamerama
✧ STEREO- + -GRAFIJA

stereoizomèrija *ž kem.* pojava pri kojoj izomeri imaju istu formulu kao i funkcionalne skupine, a razlikuju se po razmještaju tih skupina u prostoru
✧ STEREO- + *v.* izomerija, izomeri

stereokàmera *ž tehn.* fotouređaj s dvjema jednakim kamerama; upotrebljava se radi stereoskopskog motrenja
✧ STEREO- + *v.* kamera

stereokémija *ž kem.* znanstvena disciplina koja proučava prostorni raspored atoma u molekulama i stereoizomeriju spojeva
✧ STEREO- + *v.* kemija

stereokompàrātor (**stereokomparâtor**) *m tehn.* optički instrument, dvostruki mikroskop koji služi u fotogrametriji pri određivanju koordinata terenskih točaka
✧ STEREO- + *v.* komparirati, komparator

stereokròmij|a *ž umj.* vrsta zidnog slikarstva vodenim bojama na specijalno prepariranoj podlozi žbuke [*izvesti u ~i*]
✧ STEREO- + -KROMIJA

stereològija *ž* disciplina koja kvantitativno procjenjuje trodimenzijsku unutrašnju građu tijela iz njegovih dvodimenzijskih presjeka
✧ STEREO- + -LOGIJA

stereomètrija *ž mat.* dio geometrije koji proučava geometrijska tijela u prostoru
✧ *grč.* stereometría ≃ STEREO- + -METRIJA

stereòpār *m* ⟨G stereopára⟩ dvije uzastopne terestričke fotosnimke snimljene s dvaju stajališta; stereogram
✧ STEREO- + *v.* par²

stereoplanigràfija *ž* izrada karata sa stereografskih snimki
✧ STEREO- + *v.* planigrafija

stȅreoskop *m tehn.* optička sprava koja proizvodi osobit dojam plastičnosti dubine [*gledati na ~; promatrati ~om*] // **stereoskòpija** *ž* fotografija koja prikazuje snimke u tri dimenzije; **stȅreoskopskī** *pril.* pomoću stereoskopa, stereoskopom
✧ STEREO- + -SKOP

stereotàksija *ž med.* neurokirurški zahvat za ciljano navođenje instrumenata u područja mozga i kralješnične moždine
✧ STEREO- + -TAKSIJA

stȅreotīp *m* **1.** *tisk.* metalna ploča odlivena s matrice, kopija sloga **2.** *pren. razg.* **a.** konvencionalno, formulirano, ob. vrlo pojednostavljeno mišljenje, koncepcija ili vjerovanje [*~i o čitavim nacijama netočni su i opasni*] **b.** uvijek isti postupak, rutina, nešto što je banalno, svakidašnje // **stȅreotīpan** *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ *razg.* **1.** *tisk.* koji je tiskan sa stereotipa **2.** *pren.* koji je uvijek isti; otrcan, banalan; **stereotìpija** *ž* **1.** *tipogr.* proces izrade stereotipa ili kliširanih ploha **2.** *meton.* prostorija u kojoj se taj proces obavlja **3.** *psih.* patološko ponavljanje pokreta, riječi, radnji, položaja tijela uvijek na isti način, a da smisao toga nije odrediv; **stȅreotīpno** *pril.* na stereotipan način; otrcano, šablonski; **stereotípnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je stereotipno
✧ STEREO- + -TIP

stèrigma *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* vršni nastavak bazidije koji nosi sporu, nitastog ili čunjastog oblika
✧ *grč.* stērigma: potporanj

sterigmatocìstīn *m* ⟨G sterigmatocistína⟩ kancerogena tvar iz plijesni *Aspergillus versicolor*
✧ *v.* sterigma + *v.* cista² + -IN

stȅrīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** *biol.* koji ne može zametnuti plod; neplodan, jalov **2.** koji ne sadrži nikakav oblik života (o stvari, predmetu i sl.) **3.** koji je prošao proces sterilizacije [*~na gaza; ~ni instrumenti; ~ni zavoj*] **4.** *pren.* koji nema stvaralačkih sposobnosti, koji nije kreativan [*~na atmosfera na sveučilištu*] // **sterilìtēt** *m* ⟨G sterilitéta⟩ **1.** *term.* stanje osobe koja je sterilna, koja ne može oploditi; sterilnost **2.** stanje bez ikakvih oblika života; postiže se procesom koji ubija sve žive organizme i spore bez obzira na vrstu i sposobnost izazivanja bolesti **3.** sterilnost (2); **sterilizácija** *ž* **1.** uništavanje štetnih mikroorganizama **2.** *med.* postupak kojemu je rezultat onesposobljavanje čovjeka ili životinje za razmnožavanje; **sterilizácījskī** *prid.* koji se odnosi na sterilizaciju i sterilizatore; **sterilìzātor** (**sterilizâtor**) *m tehn.* zajednički naziv za sve uređaje za sterilizaciju; **sterilizírati** (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* sterilìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti sterilizaciju, (u)činiti sterilnim; **stȅrīlno** *pril.* na sterilan način, *usp.* sterilan (**1, 2, 3**); **sterílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je sterilan, svojstvo onoga što je

sterilno; neplodnost, *usp.* sterilitet **2.** *pren.* nekreativnost, neproduktivnost

✧ *lat.* sterilis: neplodan

sterkobìlīn *m* ⟨G sterkobilína⟩ *fiziol.* jedna od žučnih boja; nastaje oksidacijom sterkobilinogena

✧ *lat.* stercus: gnoj + bilis: žuč

sterkobilinògēn *m* ⟨G sterkobilinogéna⟩ *fiziol.* jedna od žučnih boja; nastaje iz konjugiranog bilirubina

✧ *v.* sterkobilin + -GEN

sterkolíti *m mn* ⟨N sterkòlīt, G sterkolíta⟩ *fiziol.* čvrste tvorbe građene od sluzi i zgusnuta sadržaja crijeva; ne mogu se izbaciti iz organizma

✧ *lat.* stercus: gnoj + -LIT(I)[1]

stȅrkorāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na fekalije, od njih potječe, njima pripada [*~na fistula*; *~ni ulkus*]; fekalan, izmetni

✧ *nlat.* stercoralis *lat.* stercus: gnoj

stèrling *m* **1.** standardna kakvoća srebra s barem 92,5% čistog srebra **2.** *bank.* britanski novac od takvog srebra [*funta ~a*] **//** **stèrlinšk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na sterling **2. a.** koji je standardne čistoće ili vrijednosti, bez primjesa; nepatvoren **b.** *pren.* koji ima pravu vrijednost; punovrijedan, prav., valjan △ ***~a zona*** skupina suverenih država i onih ovisnih o V. Britaniji zbliženih čvrstim financijskim i valutnim vezama uz britansku funtu sterlinga; ***~o područje*** skupina zemalja u kojima je funta sterlinga obračunska valuta

✧ *engl.* sterling

Stern (*izg.* Štȇrn), **Otto** (1888–1969), njemački fizičar., od 1933. u SAD-u, učenik A. Einsteina; Nobelova nagrada 1943.

Sterne (*izg.* Stȇrn), **Laurence** (1713–1768), engleski književnik, preteča moderne tehnike »struje svijesti« i humorist; prvi pisac koji je u romanu radnju podredio slobodnim asocijacijama i digresijama pripovjedača i jedan od protagonista tzv. sentimentalizma u književnosti (*Život i mišljenja Tristrama Shandya*, *Sentimentalno putovanje po Francuskoj i Italiji*)

Stèrnen, Matej (1870–1949), slov. slikar i grafičar., jedan od prvih slovenskih impresionista

sternoshíza *ž pat.* razvojna anomalija, rascjep prsne kosti

✧ *v.* sternum + *grč.* skhísis: cijepanje

sternotòmija *ž med.* kirurški pristup u medijastinum kroz sternum

✧ *v.* sternum + -TOMIJA

stèrnum *m anat.* široka, plosnata kost, s prednje strane zatvara prsni koš i spaja prednje krajeve gornjih 7 rebara; prsna kost **//** **stȅrnāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada sternumu, na njega se odnosi, ima osobine sternuma [*~na punkcija*, *med.* punktiranje moždine prsne kosti]

✧ *nlat.* ← *grč.* stérnon: prsa

steroídi *m mn* ⟨N steròīd, G steroída⟩ *kem.* lipidni spojevi s više prstena u molekuli, prisutni su u svim živim stanicama; većina ih ima određene fiziološke funkcije; neki među njima, sintetički proizvedeni, zabranjeni za upotrebu sportašima **//** **stȅroīdan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ima svojstva steroida, koji pripada steroidima

✧ *v.* steroli + -ID

steróli *m mn* ⟨N stèrōl, G steróla⟩ *kem.* policiklički nezasićeni alkoholi steroidne strukture, dobivaju se iz biljaka i životinja, *usp.* steroidi

✧ *v.* (kole)sterol, (ergo)sterol, i sl.

stȅtoskop *m med.* slušalica za pregled srca i pluća **//** **stetoskòpija** *ž med.* osluškivanje rada srca i pluća stetoskopom; **stetoskopírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* stetoskòpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *med.* oslušnuti/osluškivati što stetoskopom

✧ *grč.* stêthos: grudi + -SKOP

stètson *m* šešir s velikim obodom, kaubojski šešir

✧ *engl.* Stetson®

Stevenson (*izg.* Stȋvensen), **Robert Louis** (1850–1894), škotski romanopisac, novelist, pjesnik i esejist (pustolovni romani *Otok s blagom*, *Gospodar Ballantraea*, znamenita *SF* novela *Neobični slučaj dr. Jekylla i gospodina Hydea* u kojoj se na osebujan način tretira ideja o dvojnoj prirodi ljudskoga bića)

stèvra *ž zast.* dio prihoda od imanja, rada i sl. koji se daje državi ili administrativnoj jedinici; porez, dažbina

✧ *njem.* Steuer: porez

Stewart (*izg.* Stjȕart) škotska katolička kraljevska porodica koja je naslijedila škotsko prijestolje 1371, i potom englesko 1603–1714; posljednja vladarica kraljica Anna, *v.*

stézati, *v.* stegnuti

stȋbīj *m kem.* zastarjelo ime za antimon

✧ *lat.* stibium ≃ *grč.* stíbi

stìcati[1], *v.* staknuti
stìcati[2], *v.* steći
stick (*izg.* stȉk) *m* **1.** štapićasti oblik u kojem se proizvode i prodaju neki kozmetički preparati, ljepila, sredstva protiv insekata i sl. **2.** *tehn.* vertikalni spoj dvaju limova brodske oplate
✧ *engl.*
stìći *svrš., v.* stignuti
stîd *m* **1.** *psih.* osjećaj neugode praćen rumenilom, nemirom, zbunjenošću kao refleks na povredu običaja i pristojnosti ili na ugroženost dostojanstva; sram **2.** sramota // **stídak** *m* ⟨G stítka, N *mn* -íci, G stîdākā⟩ *etnol.* **1.** ostatak, komad jela koji se namjerno ostavlja (da gost pokaže domaćinu kako nije bio proždrljiv ili kako ga je domaćin obilno pogostio, više nego što je mogao pojesti) **2.** *ekspr.* (ob. u šali) spolni organ dječačića; **stíd|an** *prid.* ⟨*odr.* stîdnī⟩ **1.** stidljiv **2.** koji izaziva stid △ *~ni brežuljak* dio tijela obrastao dlakom iznad spolnog organa; *~na uš*, *v.* uš △; **stídjeti se** (∅, koga, čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* stídīm se, *pril. sad.* -dēći se⟩ **1.** biti obuzet osjećajem stida; sramiti se **2.** ustezati se, ustručavati se (učiniti ili reći što) u okviru uobičajenog ophođenja; **stìdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima izražen osjećaj stida; **stìdljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je stalno stidljiv; stidljivko; sramežljivac (ob. prema djevojkama); **stìdljivica** *ž*, *v.* stidljivac; **stìdljīvko** *m fam.*, *v.* stidljivac; **stìdljivo** *pril.* na stidljiv način, stideći se, sa stidljivošću; **stìdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osjećaj i pokazivanje stida; sramežljivost; **stîdnica** *ž anat.* vanjski dio ženskog spolnog organa; vulva; **stîdničnī** *prid.* koji se odnosi na stidnicu
✧ *prasl.* *stydъ (*rus.* styd, *polj.* wstyd) ≃ *v.* stud, studen
stìgijskī *prid.* koji izaziva jezu od straha, groze, užasa; jeziv, strašan
✧ *grč.* Stýgios ← Stýks: *mit.* rijeka u podzemnom svijetu kraj koje su bogovi polagali svoje najsvečanije zakletve
stìgma *ž* ⟨G *mn* stîgmā⟩ **1.** *pov.* **a.** žig utisnut užarenim željezom na tijelo roba ili zločinca **b.** *pren.* znak sramote i beščašća **2.** *term.* neka upadljiva anatomska ili fiziološka pojedinost **3.** *bot.* dio cvijeta: njuška tučka što prihvaća pelud **4.** *zool.* **a.** dišni otvor kukaca **b.** očna pjega bičaša **5.** (*mn*) *kršć.* ožiljci koji podsjećaju na pet rana Kristovih; vjeruje se da ih posjeduju osobe velike duhovnosti // **stigmáta** (**stìgmata**) *sr mn* rane na tijelu vjerskih fanatika zbog zornog predočavanja Kristovih rana, *usp.* stigma (5); **stigmatizácija** *ž* **1.** obilježavanje žigom, žigosanje **2.** *pren.* prokazivanje, obilježavanje koga kao negativne osobe **3.** *rel.* pojavljivanje rana kod osoba koje se nalaze u religioznoj ekstazi; čest motiv kršćanske ikonografije; **stigmatizírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* stigmatìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *rij. neob.* utisnuti/utiskivati žig **2.** *pren.* žigosati, obilježiti/obilježavati pred javnošću negativnom značajkom; prokazati, obilježiti
✧ *lat.* ← *grč.* stígma: tetovirani znak; ubod, žig, znamen
stìgnuti (**stìći**) *svrš.* ⟨*prez.* stìgnēm, *pril. pr.* stìgāvši, *prid. rad.* stìgao/stìgla *ž*⟩ **1.** (∅) doći na cilj kretanja; prispjeti **2.** (koga, što) dostići, utrkujući se ili napredujući istim putem; sustići **3.** (što) imati vremena za što [~ *obaviti posao*]; dospjeti **4.** (koga) snaći koga, zadesiti koga [*stigla ga nevolja*], *usp.* stizati // **stìzati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stìžēm, *imp.* stìži, *pril. sad.* stìžūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stići
✧ *prasl.* *stigt'i (*rus.* -stigát', *češ.* stihnouti), *lit.* steigtis: požuriti se ≃ *v.* staza
stìh *m* ⟨N *mn* stìhovi⟩ *knjiž.* jedinica pjesničkog govora ili jedan red pjesme, sastavljen od ritmičnih jedinica (stopa) po određenim načelima i pravilima △ *bijeli ~ovi* slobodni stihovi; *slobodni ~ovi* međusobno se razlikuju i po vrsti stopa i po njihovu broju; *vezani ~ovi* stihovi načinjeni po metričkim pravilima // **stihíra** *ž pravosl.* crkvena pjesma, pjeva se poslije stihova psalama; **stìhovati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ujēm, *pril. sad.* -ujūći, *gl. im.* -ānje⟩ pisati stihove, sastavljati usmeno ili pismeno stihove
✧ *grč.* stíkhos: red, vrsta ≃ stikhḗrēs: sastavljen u stihove
stìhār *m* ⟨G stihára⟩ *pravosl.* odežda svećenika (dugačka bijela košulja) za Božju službu
✧ *grč.* stikhárion
stìhija *ž* ⟨G *mn* stìhījā⟩ **1.** nekontrolirana spontana prirodna pojava velike rušilačke snage (poplava, lavina), prirodni element **2. a.** pojava takva djelovanja u ljudskom društvu **b.** neorganiziranost, nepostojanje smišljenog plana, opća improvizacija // **stìhījnī** *prid.* koji se temelji na stihiji; stihijski; **stìhījno** *pril.* kao stihija, poput stihije; nezaustavljivo;

stȉhījskī *prid.*, *v.* stihijni; **stȉhījski** *pril.* kao stihija, na način stihije
✧ *grč.* stoikheîa ← stoikheîon: počelo, pratvar, element
stihoklépac *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G stihòklēpācā⟩ *pejor.* loš pjesnik, onaj koji klepa stihove // **stihoklèpačkī** *prid.* koji se odnosi na stihoklepce; **stihoklèpački** *pril.* kao stihoklepac, na način stihoklepaca; **stihoklépčev** *prid.* koji pripada stihoklepcu; **stihoklépstvo** *sr* djelatnost stihoklepca
stihomàntija *ž antrop.* proricanje budućnosti ili sudbine iz slučajno otvorenih strana svetih ili osobito poštovanih knjiga (ob. Sveto pismo i Kur'an)
✧ *v.* stih + -MANTIJA
stihotvórac *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G stihòtvōrācā⟩ onaj koji stvara stihove; pjesnik // **stihotvòračkī** *prid.* koji se odnosi na stihotvorstvo i stihotvorce; **stihotvórčev** *prid.* koji pripada stihotvorcu; **stihotvórstvo** *sr* građenje stihova
✧ *v.* stih + *v.* tvoriti, tvorac
stijêg *m* ⟨N *mn* stjȅgovi/stijêzi *ekspr. knjiš.*⟩ **1.** zastava **2.** koplje na kojem je zastava
✧ *prasl.* *stęgъ, *stěgъ (*rus.* stjag)
stijén|a *ž* ⟨*zb.* stijênje⟩ **1.** tvrda kamena masa, kamena litica [*eruptivne ~e*; *metamorfne ~e*; *sedimentne ~e*]; greben, hrid **2.** *reg.* zid unutar zgrade, pregradni zid // **stijênka** *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ā/-ī⟩ unutrašnji dio kakve pregrade, zida i sl. [*~ crijeva*]; **stijênj** *m* ⟨N *mn* stjȅnjevi⟩ skup pamučnih niti u svijeći ili platnena vrpca u petrolejskoj svjetiljci i sl. natopljena uljem i sl. koja goreći služi za rasvjetu; fitilj; **stijênje** *sr zb.*, *v.* stijena [*ovo/to ~*]; **stjenòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odlikuje mnogim stijenama, koji se sastoji od stijena, kojega čine stijene; **stjenòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je stjenovito; **stjȅnjāčkī** *prid.* koji se sastoji od stjenjaka, kojega čine stjenjaci; **stjȅnjāk** *m* ⟨G stjenjáka, N *mn* stjenjáci⟩ *geogr.* veliko područje stijenja, litica
◈ *pr.* (etnik): **Stȋnčić** (Jastrebarsko, Zagreb i okolica) ◊ *top.* (naselja): **Bijêlā Stijéna** (Nova Gradiška, 50 stan.), **Gôrnjē Pòstīnje** (Solin, 139 stan.), **Pòdstena** (Delnice, 40 stan.), **Pòdstene** (Čabar, 21 stan.; Delnice, 32 stan.), **Stínica** (Senj, 145 stan.), **Šépci Pòdstenskī** (Delnice, 9 stan.), **Zàstenice** (Rijeka, 374 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* *stěna: zid (*rus.* stená, *češ.* stěna) ≃ *got.* stains: kamen
stijésniti *svrš.* ⟨*prez.* stijêsnīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stijȇšnjen⟩ **1.** (što) učiniti tijesnim ili tješnjim **2.** (koga) nagurati tako da bude tijesno [*~ ljude u sobu*] **3.** (se) smjestiti se na malom prostoru tako da bude tijesno // **stijȇšnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je stiješnjen, onoga što je stiješnjeno; **stješnjávati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stjȅšnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stijesniti, stješnjivati; **stješnjívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stjȅšnjujēm, *pril. sad.* stjȅšnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stijesniti
✧ S(A)- + *v.* tijesan
stȉk *m*, *v.* stick
Stȉks *ž mit.* starogrčka božica i utjelovljenje istoimene rijeke podzemnog svijeta; kod njezinih su voda bogovi izricali zakletve koje su bile svete i neopozive
-STIL, -STILSKI kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na stup [*tetrastil*]
✧ *grč.* stŷlos
stȋl *m* ⟨N *mn* stìlovi⟩ **1.** ukupnost odlika koje čine prepoznatljivim graditeljstvo, umjetnost, književnost itd. jednog vremena ili stvaraoca [*gotički ~*; *matoševski ~*] **2.** karakterističan način pisanja, izvođenja ili izražavanja jezičnim sredstvima i postupcima [*biblijski ~*; *poslovni ~*; *rogobatan ~*; *težak ~*; *jasan ~*] **3.** individualnost koja se očituje u ukusu i djelima neke osobe [*to je njezin ~*; *~ vremena*; *~ odijevanja*] △ ***administrativni*** ~ racionalni i jezgroviti način izražavanja obilježen uredsko-poslovnim rječnikom koji se primjenjuje u službenim dopisima, zakonima, žalbama, izvješćima i sl.; ***književnoumjetnički (beletristički)*** ~ emocionalni, subjektivni način izražavanja u književnosti i umjetnosti obilježen slikovitošću, bogatstvom izričaja i izražajnih sredstava; ***popularnoznanstveni*** ~ način izražavanja u člancima, udžbenicima i priručnicima u kojima se populariziraju znanstvena dostignuća miješanim stilom točnosti i stručnosti, te slikovitosti; ***publicistički (novinarski)*** ~ mješavina književnoumjetničkog i znanstvenog stila koji se koristi u novinarstvu; ***razgovorni (kolokvijalni)*** ~ individualni i subjektivni način izražavanja karakterističan za neposrednu međuljudsku komunikaciju; ***znanstveni*** ~ racionalni i jezgroviti stil znanosti obilježen mnoštvom

uopćenih i stručnih termina radi što veće točnosti izražavanja // **stìlist** (**stilȉst**) *m* **1.** pisac, autor koji se ističe dobrim stilom **2.** stručnjak koji daje konačan estetski oblik odjevnim modnim predmetima; kreator; **stìlistkinja** (**stìlistica**) *ž*, *v.* stilist; **stilìstičkī** *prid.* koji se odnosi na stilistiku; **stilìstički** *pril.* u svojstvu stilskog sredstva, kao stilsko sredstvo; **stilìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ disciplina koja proučava stil, jezična sredstva i izražajne postupke; dijeli se na fonostilistiku, morfostilistiku, sintaktostilistiku i semantostilistiku [*književna ~*; *lingvistička ~*]; **stilizácija** *ž* **1. a.** oblikovanje u stilu; davanje osobine nekog stila **b.** dotjerivanje do najboljeg izraza u stilu (ob. o tekstu) **2.** oblikovanje u duhu ornamenta, pojednostavnjenja, svođenja na osnovne crte itd., ublažavanje opće razvedenosti, stratigrafije i sl. **3.** *meton.* rezultat takvog postupka; **stilìzātor** *m* **1.** onaj koji stilski oblikuje tekst, koji ga dovodi do najboljeg stilskog izraza **2.** općenito, onaj koji što oblikuje; **stilìzātorica** *ž*, *v.* stilizator; **stilizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* stilìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ dotjerano oblikovati što (književni tekst, npr.), izvorne oblike svesti/svoditi na jednostavne, tipične; **stȉlsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na stil **2.** koji je u određenom stilu [*~i namještaj*] △ *~a* ***formacija*** *knjiž.* nadnacionalno književnopovijesno određenje na temelju stilske interpretacije srodnih književnih djela; **stȉlski** *pril.* sa stilom, u skladu s odlikama (kakva) stila

✧ *lat.* stilus: držak, pisaljka, način pisanja

stȉlb *m* stara jedinica luminacije (simbol sb)

✧ *grč.* stílbē: svjetiljka

stìlbēn *m* ⟨G stilbéna⟩ *kem.* ugljikovodik difeniletilen, upotrebljava se kao kristal u scintilacijskim brojačima; sirovina u proizvodnji boja i lijekova

✧ *grč.* stílbein: sjati

stilbèstrōl *m* ⟨G stilbestróla⟩ *min.* bezbojni kristalni prašak, teško topljiv u vodi; dobiva se sintezom, služi u medicini

✧ *v.* stilben + -OL

stìlēm *m* ⟨G stiléma⟩ *lingv.* jedinica pojačane izražajnosti jezika u stilistici (razlikuje se fonostilem, morfostilem, sintaktostilem i semantostilem) // **stilemàtičnōst** *ž* *knjiž.* svojstvo nekog teksta koji ima stilsku obilježenost

✧ *v.* stil + *v.* (morf)em, (fon)em

stìlet *m* **1.** malen bodež s trokutnom oštricom **2.** visoke tanke ženske potpetice s metalnim završetkom

✧ *tal.* stiletto ← *lat.* stilus: držak

stìlīt *m* ⟨G stilíta⟩ *pov. rel.* asket pustinjak na kršćanskom Istoku; za pokoru stalno živi na stupu

✧ *grč.* stylītēs ≃ stŷlos: stup

Stilleben (*izg.* Štȉllebn) *m lik. term.* u slikarstvu predstavljanje ugođaja neživih predmeta; mrtva priroda (*nature morte*)

✧ *njem.* Stilleben

stilòbāt *m* ⟨G stilobáta⟩ *arhit.* ploha od kamenih blokova na kojoj izravno počivaju stupovi građevine

✧ *grč.* stylobátēs ≃ stŷlos: stup + baínein: stupati

stȋlus *m pov.* pisaljka kojom se pisalo na povoštenim tablicama, oštra s jedne, plosnata s druge strane, od metala ili bjelokosti // **stȉlo** (**štȉlo**) *sr* ⟨G *mn* stílā⟩ *zast.* držalo u koje se uvlačilo pero za pisanje

✧ *lat.* stilus

stȋma *ž reg.* **1.** pokazivanje poštovanja prema komu ili čemu; poštovanje, štovanje **2.** utvrđivanje, određivanje vrijednosti čega; procjena, procjenjivanje // **stȉmati** (**štȉmati**) (koga) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* cijeniti, poštivati, uvažavati, procijeniti na prvi pogled

✧ *tal.* stima

Stimmgabel (*izg.* Štìmgābel) *ž glazb. žarg. zast.* glazbena viljuška, akustična vilica

✧ *njem.*

stȋmulus *m term.* djelovanje neke vrste energije na osjetne receptore; podražaj // **stimulácija** *ž* **1.** poticanje (na bolju proizvodnju, veće zalaganje i sl.), ohrabrivanje **2.** *meton.* nagrada, plaća kao rezultat većeg zalaganja △ ~ ***oborina*** *meteor.* postupci kojima se u atmosferu u kojoj se nalaze oblaci ubacuju veće količine ledotvornih tvari, spojeva soli i dr. bilo iz generatora pri tlu ili na avionima, a u cilju izazivanja ili pojačanja prirodnih oborinskih procesa; **stȉmulans** *m term.* poticajno sredstvo; poticaj, *usp.* stimulator (1); **stȉmulatīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji potiče neku aktivnost; ohrabrujući [*~an napitak*] **2.** koji privremeno ili trajno povećava aktivnost [*~na plaća*] **3.** *psih. med.* koji potiče, draži, podražuje, daje pobude, bodri; **stȉmulatīvno** *pril.* na stimulativan način, po-

ticajno; **stimùlātor** (**stimulâtor**) *m* **1.** sredstvo koje privremeno povećava ili ubrzava fiziološku ili organsku aktivnost **2.** onaj koji stimulira ili ono što stimulira △ ~ ***(rada) srca*** *med.* pejsmejker; **stimulírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* stimùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** poticati/potaknuti, ohrabriti/ohrabrivati neku aktivnost da se dovede do kraja, da se ostvari **2.** (po)služiti kao stimulator ili stimulans

✧ *lat.* stimulus ≃ stimulans: poticajan ← *lat.* stimulare

Stinger (*izg.* Stȉndžer) *m vojn.* ručni protuzrakoplovni raketni bacač, vrlo efikasan u napadima na niskoleteće avione

✧ *engl.*

stínuti *svrš.* ⟨*prez.* stȋnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* stíni⟩ **1.** (što) hlađenjem učiniti da što toplo i tekuće prijeđe u kruto stanje (rastopljena mast i sl.) **2.** (se) postati gust, zgusnuti se [*ulje se stinulo*]

✧ *v.* stiskati, stisnuti

stȉnjati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* stìnjao se⟩ **1.** prestati tinjati, ugasiti se [*vatra se stinjala*] **2.** *pren.* prestati što činiti sa žarom, prestati biti vatren u dokazivanju ili postupcima; smiriti se, staložiti se, ohladiti se

✧ S(A)- + *v.* tinjati

stipèndija *ž* novčana potpora za školovanje, studij ili specijalistički rad // **stipendírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* stipèndīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ dati/davati, dodijeliti/dodjeljivati stipendiju komu za što; **stipèndist** (**stipendȉst**) *m* onaj koji prima stipendiju; **stipendȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na stipendiste; **stipendȉstički** *pril.* kao stipendist, na način stipendista; **stipèndistkinja** (**stipèndistica**) *ž*, *v.* stipendist; **stipèndītor** (**stipendȋtor**) *m rij.* onaj koji dodjeljuje stipendiju; **stipèndītorica** *ž*, *v.* stipenditor; **stipèndītorskī** *prid.* koji se odnosi na stipenditore; **stipèndītorski** *pril.* kao stipenditor, na način stipenditora

✧ *lat.* stipendium: vojnička plaća ← stips: kovanica + pendēre: izvagati, isplatiti

stȉplčēz *m*, *v.* steeplechase

stȉpsa *ž kem.* **1.** *v.* alaun **2.** (*mn*) skupine stipsi, izomorfne dvosoli sulfata

✧ *grč.* stýpterie ← stýphein: ukrućivati

stipulírati *dv.* ⟨*prez.* stipùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ sporazumno što odrediti/određivati; ugovoriti/ugovarati, uglaviti // **stipulácija** *ž pravn.* u rimskom pravu strogi formalistički usmeni ugovor; osnova obligacijskog (obveznog) prava; **stipùlātor** (**stipulâtor**) *m pravn.* onaj koji se obvezao stipulacijom, ugovorni vjerovnik

✧ *njem.* stipulieren ← *lat.* stipulari

stìraks *m* **1.** *bot.*, *v.* diviza **2.** *kem.* balzam divize, koristi se u kozmetici i farmaciji

✧ *grč.* stýraks

stȉrati, *v.* strti

stìrēn *m* ⟨G stiréna⟩ *kem.*, *v.* stirol

stìrōl *m* ⟨G stiróla⟩ *kem.* vinilbenzen $C_6H_5 \cdot CH{=}CH_2$, bezbojna tekućina aromatična mirisa, polimerizira u plastičnu masu, polistiren, analogno polietilenu, osnovni materijal za proizvodnju umjetnog kaučuka; stiren

✧ *v.* stiraks + -OL

stȉropōr *m građ.* pjenasti oblik polistirena; služi za izradu ambalaže, izolaciju i sl.

✧ *njem.* Stiropor, tvorničko ime proizvoda® ← *v.* stirol + *v.* por(ozan)

stískati (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȋskām/stȋšćēm, *pril. sad.* -ajūći/stíšćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stisnuti // **stȋsak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ dodir rukom izveden spontano umjerenim pritiskom kao izraz srdačnosti ili intimnosti △ ~ ***ruke*** pokret i susret ruku pri rukovanju; **stȉska** *ž* ⟨D L -sci, G *mn* -sākā/stìskī⟩ **1.** gužva, tiskanje većeg broja ljudi na premalom prostoru; tiska **2.** *pren. žarg.* **a.** pomanjkanje vremena, žurba jer vrijeme istječe, vremenski tjesnac **b.** pomanjkanje novca, oskudica u novcu; **stȉsnūt** *prid.* **1.** ⟨*prid. trp.*⟩, *v.* stisnuti **2.** koji nije spontan i slobodan u ophođenju; sapet, zavezan, zauzlan, *opr.* ležeran, spontan, otvoren, žovijalan, razgaljen, *v.* razgaliti; **stȉsnuti** *svrš.* ⟨*prez.* stȉsnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* stȉsni, *prid. trp.* stȉsnūt⟩ **1.** (što) **a.** stegnuti rukama ili kliještima sa suprotnih strana **b.** pritisnuti gnječeći, potiskujući [~ *zubnu pastu*] **2.** (koga) pritisnuti grleći [*stisnuo ju je tako da ju je gotovo ugušio*] **3.** (se) smanjiti se, skupiti se, stegnuti se [~ *po širini*; ~ *po dužini*] **4.** (se) **a.** snaći se u malom prostoru, napraviti mjesta za druge, postupiti tako da za sve bude što više mjesta (kad ga nema dovoljno ili u obilju) **b.** *pren.* snaći se s malo novca ili prihoda, postupiti štedljivo i krajnje racionalno, vezati kraj s krajem

◈ *pr.* (nadimačka): **Stískalov** (Zagreb,

Turopolje), **Stȉščāk** (Kordun, Koprivnica), **Stȉšćāk** (Duga Resa, Karlovac, Zlatar Bistrica)

✧ S(A)- + *v.* tiskati

stȉšati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stȉšān⟩ **1.** (što) učiniti tihim ili tišim, utišati **2.** (se) **a.** postati tih **b.** *pren.* smiriti se, umiriti se [*nezadovoljstvo se stišalo*] // **stišávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stìšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stišati

✧ S(A)- + *v.* tih

stív|a *ž min. reg.* kristalična ili vlaknasta ruda [*lula od ~e*]

✧ *tal.* stiva

stȋva *ž*, *v.* štiva

stjȅcati, *v.* steći

stjegònoša *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *arh. ekspr.* onaj koji nosi stijeg; zastavnik **2.** *pren. iron.* glasnogovornik neke ideje [*taj ~*; *glavni ~*] // **stjegònosnī** *prid.* koji se odnosi na stjegonoše

✧ *v.* stijeg + *v.* nositi

stjènica *ž* ⟨G *mn* stjȅnīcā⟩ **1.** *zool.* kukac riličar (*Cimex lectularius*), nametnik iz reda *Heteroptera* ili *Hemiptera* zakržljalih krila; kimak **2.** *pren. pejor.* osoba lošega karaktera // **stjèničav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pun stjenica; **stjèničavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je stjeničavo

✧ *prasl.* *stěnica (*slov.* stenica, *češ.* štěnice) ≃ *v.* stijena: zid (stjenice žive u zidovima)

stjèničnica *ž bot.* biljka roda *Corispermum* iz porodice lobodnjača (*Chenopodiaceae*)

✧ *v.* stijena

stjenòvit, *v.* stijena

Stjènjak *m geogr.* planinski lanac u Sjevernoj Americi; Rocky Mountains

Stjȅpān **1.** *v.* ◈ **2.** ime devetorice papa (3–11. st.), dvojice hrv. kraljeva, petorice ugarskih, odn. ugarsko-hrv. kraljeva (10–13. st.), jednog engleskog kralja (12. st.), jednog poljskog kralja (S. Batory, 16. st.), trojice bosanskih kraljeva (14–15. st.) **3. I** (?–1058), hrv. kralj, poslije 1030. uspostavio vlast nad dalmatinskim gradovima (osim Zadra) **4. I** (zvan Kotroman) (?–prije 1314), bosanski ban, 1302. potisnuo ga Mladen II Šubić **5. I Arpadović** (zvan Sveti) (o.975–1038), prvi ugarski kralj (od 997) **6. II** hrv.-dalmatinski kralj (1089–1090), posljednji iz dinastije Trpimirovića, nakon njegove smrti uslijedile borbe za prijestolje i Arpadovići došli na vlast **7. II** zagrebački biskup (?–o.1190/95), prvi Hrvat koji je završio studij na Pariškom sveučilištu, preporoditelj crkvenog i društvenog života u biskupiji **8. II Kotromanić** (?–1353), bosanski ban (od 1318), proširio teritorij i priskrbio ugled Bosne u tadašnjem svijetu, stric Tvrtka **9. Dabiša** bosanski kralj (1391–1395), nasljednik Tvrtka I Kotromanića, vazal ugarskog kralja Žigmunda **10. Držislav** (o.969–o.997), hrv. kralj, sin Krešimira II Mihajla, Bizant mu priznaje naslov kralja Hrvatske i Dalmacije; 996. Venecija mu uskratila plaćanje danka za slobodnu plovidbu duž hrv. obale **11. Ostoja** (1398–1404), bosanski kralj, svrgnuli su ga 1404. bosanski feudalci predvođeni Hrvojem Vukčićem, vratio se na vlast uz pomoć hrvatsko-ugarskog kralja Žigmunda i bio njegov vazal **12. Prvomučenik, Sv.** (?–o.37), apostolski pomoćnik, kamenovan u Jeruzalemu; prvi kršćanski mučenik **13. Tomaš** (?–1461), bosanski kralj (od 1443) iz dinastije Kotromanića

◈ m. os. ime (svetačkoga podrijetla; preko 400 imenskih likova, u Hrvatskoj se uglavnom slavi ugarski kralj iz 10. st. koji je pokrstio Mađare); isto: **Ȉštvān** (← *mađ.*), **Stȅvān** (uglavnom *pravosl.*), **Stȉpān** (*reg.* Dalmacija i Bosna), **Šćȅpān** (*reg.* uglavnom Crna Gora), **Štȅfān** (← *njem.*); *hip.*: **Pȅpi**, **Pȉšta** (← *mađ.*), **Stȉja**, **Stȉpa**, **Stípe**, **Štȇf** (kajkavsko područje, ← *njem.*), **Štéfe** (← *tal.*); **Stefánija** ž. os. ime; isto: **Štefánija**; *hip.*: **Pèpica**, **Štȅfa**, **Žȅfa** ◇ *pr.*: **Ćébo** (Dubrovnik, Split), **Ćèvanić** (Kaštela), **Ȉštvān** (130, Podravina, Slavonija, ← *mađ.*), **Ȉštvanek** (Vrbovec, ← *mađ.*), **Ȉštvanfi** (Baranja, ← *mađ.*), **Ìštvanić** (450, Zagreb, Križevci, Sesvete, ← *mađ.*), **Ìštvánović** (300, Koprivnica, Križevci, Podravina, ← *mađ.*), **Stȅfān** (Rijeka, Zagreb), **Stefánac** (Slavonija), **Stȅfani** (Primorje, Istra, ← *tal.*), **Stȅfanić** (Primorje), **Stȅfānov** (Zagreb, *I* Slavonija, Istra), **Stefánović** (690, Zagreb, Split, Rijeka, Slavonski Brod, Pula, *I* Slavonija), **Stefanòvskī** (Zagreb, Pula, Sisak, Osijek), **Stefanùti** (Istra, ← *tal.*), **Stefanutti** (*izg.* Stefanùti) (Istra, ← *tal.*), **Stéjić** (Osijek), **Stèković** (150, Zagreb, Pokuplje, Sesvete, Kutina), **Stèpān** (190, Novi Marof, Zagreb, Donja Stubica), **Stepànčec** (Zagorje, Varaždin), **Stèpančić** (190, Labin, Turopolje, Primorje, Istra), **Stepánec** (Petrinja,

Sisak), **Stèpanić** (410, Turopolje, Zagreb), **Stȅpanov** (Zagreb, Zadar, Istra), **Stepánović** (140, Vukovar, Baranja, Zagreb, Split), **Stȅpčić** (150, Labin, Istra, Rijeka), **Stépić** (860, Slunj, Zagreb, Karlovac, Posavina), **Stepínac** (210, Jastrebarsko, Zagreb, Pokuplje), **Stepùšin** (Jastrebarsko), **Stèvanić** (Rijeka, Zagreb), **Stèvanja** (Zadar, Pula), **Stevánović** (850, *I* Slavonija, Zagreb, Rijeka, Pula), **Stèvelić** (Šibenik, Knin), **Stévić** (340, *I* Slavonija, Zagreb, Rijeka), **Stêvović** (Split, Rijeka, Knin), **Stijépić** (Rijeka, *I* Slavonija), **Stijépović** (Zagreb, Dugo Selo, Dubrovnik, Rab), **Stíjić** (Osijek), **Stȉjović** (Pula, Jastrebarsko, Turopolje), **Stípac** (Gospić, *I* Slavonija, Zagreb), **Stȉpān** (140, Varaždin, Novi Marof, Ozalj), **Stipánac** (Sinj, Petrinja, Sesvete), **Stipánčević** (230, Nova Gradiška, Slavonija), **Stȉpānčić** (190, Zagreb, Pokuplje, Istra), **Stȉpāndić** (Zagreb, *S* Dalmacija, *I* Slavonija), **Stipàndžija** (Drniš, Zagreb, sred. Dalmacija), **Stipánec** (Sisak, Jastrebarsko), **Stipanètić** (Slavonski Brod), **Stȉpaničev** (200, Šibenik, Zagreb, Split), **Stipanìčić** (100, Primorje, Zagreb, Delnice), **Stȉpanić** (220, Zadar, Primorje, Podravska Slatina), **Stȉpanov** (190, Zadar, Rijeka, Ludbreg), **Stȉpānović** (1020, Đakovo, sred. Dalmacija, Primorje, Zagreb, Trogir, Vrbovsko,), **Stípčević** (380, Zadar, Đakovo, sred. Dalmacija, Slavonija), **Stȉpčić** (360, Trogir, Zagreb, Klanjec, Rijeka, Kutina), **Stípe** (Omiš, Zadar), **Stȉpeč** (Crikvenica, Rijeka, Podravska Slatina, Delnice), **Stȉpeć** (Delnice, Rijeka, Kutina), **Stȉpešević** (Slavonski Brod, Slavonija), **Stȉpetić** (1112, Ogulin, Zagreb, Sinj, Kordun, Split, Rijeka), **Stȉpica** (100, Split, sred. Dalmacija), **Stipíčević** (Makarska, Zadar, Zagreb), **Stȉpičić** (Brač, Split), **Stípić** (1420, Zagreb, *I* Slavonija, Nova Gradiška, Rijeka), **Stipínović** (100, Split, Zagreb), **Stȉpišić** (120, Split, sred. Dalmacija), **Stȉpkov** (Kaštela), **Stȉpković** (230, Jastrebarsko, Korčula, Zagreb, Rijeka), **Stȉpoljev** (Kaštela, Split), **Stípović** (Imotski, Kaštela, Podravina), **Stipurínac** (Vinkovci, Kutina), **Stȉvān** (Zagreb), **Stivaníčević** (Županja, Osijek), **Stjȅpān** (100, Zagreb, Donja Stubica, Međimurje, Slavonija), **Stjepánčević** (Petrinja, Zagreb), **Stjȅpandić** (Zagreb, Dugo Selo, Županja), **Stjepánek** (Kutina, *I* Slavonija), **Stjȅpanić** (Baranja, *I* Slavonija), **Stjepánović** (1460, Zagreb, Slavonija, Ogulin, Rijeka), **Stjépčević** (Zagreb, Dubrovnik), **Stjepíčević** (Županja), **Stjépić** (150, Županja, Zagreb, Split, Dubrovnik), **Stjépović** (120, Dubrovnik), **Ščepánović** (Brač, Split, Pula), **Šćȅkić** (Baranja, Rijeka, Zagreb, Split, Pula), **Šćepánčević** (Osijek, Vukovar), **Šćepánović** (210, Brač, sred. Dalmacija, Zagreb, Vinkovci), **Šćépić** (Metković, *I* Slavonija), **Šćȅpina** (Nova Gradiška, Pakrac), **Šćȅpović** (Zagreb, Krk, Sveti Ivan Zelina), **Štȅfan** (690, Zagreb, Zagorje, Međimurje, Novi Marof, ← *njem.*), **Štefánac** (1630, Slunj, Pokuplje, Zagreb, Vrbovsko, Vinkovci, ← *njem.*), **Štȅfānčić** (930, *I* Slavonija, Zagreb, Rijeka, Delnice, Sisak, ← *njem.*), **Štefánec** (710, Koprivnica, Ludbreg, Ivanec, Podravina, ← *njem.*), **Štȅfanek** (**Štefánek**) (320, Ludbreg, Ivanec, Vukovar, Križevci), **Štȅfanic** (Križevci), **Štȅfanić** (770, Primorje, Zagreb, Đurđevac, Krapina, Pazin, Samobor), **Štefánija** (Zagreb, Donja Stubica, Osijek), **Štefánko** (120, Ivanec, Zagorje, Varaždin, Karlovac), **Štȅfanov** (Đurđevac, Zagreb, ← *njem.*), **Štefánović** (360, Zagreb, Zagorje, Podravina, ← *njem.*), **Štefanòvskī** (Vinkovci, Vukovar), **Štefanùti** (Pazin, ← *tal.*), **Štȅfatić** (Zagreb, Sisak), **Štȅfčić** (Daruvar, Ivanić Grad), **Štȅfec** (Đurđevac, Bjelovar, Novi Marof, Vinkovci), **Štȅfek** (250, Donja Stubica, Zagrorje, Podravina, ← *njem.*), **Štȅfekov** (Zagreb, Đurđevac, Bjelovar, ← *njem.*), **Štȅfelić** (Našice, *I* Slavonija, ← *njem.*), **Štȅfica** (Zagreb, Međimurje, Zagorje, ← *njem.*), **Štȅfičār** (210, Ivanec, Međimurje, Podravina, Varaždin, Orahovica, ← *njem.*), **Štȅfiček** (Zagreb, Našice, ← *njem.*), **Štȅfičić** (Sisak, Zagreb, *Z* Slavonija, ← *njem.*), **Štéfić** (250, Međimurje, *I* Slavonija, Zagreb, Jastrebarsko, Varaždin, Turopolje, ← *njem.*), **Štȅfićār** (Međimurje, Podravska Slatina, ← *njem.*), **Štèfina** (**Štefȉna**) (Zagreb, Jastrebarsko, ← *njem.*), **Štefínec** (Đurđevac, Zagreb, Bjelovar, ← *njem.*), **Štefínovec** (Dugo Selo, Baranja, Prigorje, ← *njem.*), **Štefȉnščāk** (**Štefinščâk**) (Varaždin, Ivanić Grad, ← *njem.*), **Štȅfka** (Požega, ← *njem.*), **Štȅfko** (Međimurje, *I* Slavonija, Samobor, ← *njem.*), **Štȅfković** (Samobor, Jastrebarsko, Prigorje, Križevci, Međimurje, ← *njem.*), **Štȅfoić** (Križevci, ← *njem.*), **Štȅfōk** (**Štefôk**)

(150, Međimurje, Zagreb, Orahovica, Rijeka, Ivanec, ← *njem.*), **Štefóković** (Đurđevac, ← *njem.*), **Štèfotić** (Koprivnica, Zagreb, ← *njem.*), **Štèfović** (140, Čazma, Virovitica, Zagreb, Bjelovar, Rijeka, ← *njem.*), **Štèfša** (Đurđevac, Daruvar, Virovitica, ← *njem.*), **Štèfulić** (Petrinja, Sisak, Zadar, ← *njem.*), **Štefulínac** (Grubišno Polje, Požega, ← *njem.*), **Štèfūlj** (**Štefûlj**) (170, Međimurje, Zagreb, Varaždin, Koprivnica, ← *njem.*), **Štèkić** (Slavonski Brod, *I* Slavonija, ← *njem.*), **Štéko** (120, Zagreb, Imotski, *I* Slavonija, Zadar, Sesvete, ← *njem.*), **Štèković** (630, Petrinja, *Z* Slavonija, Zagreb, Ivanec, Sisak, ← *njem.*), **Štèvānja** (260, Zadar, *I* Slavonija, Biograd, Split), **Štévčić** (Garešnica, Rovinj), **Štévić** (Slavonski Brod, Omiš, Split), **Števínović** (Novska, *I* Slavonija, Sisak), **Štȉfān** (Križevci, Petrinja, Baranja), **Štȉfanič** (Poreč), **Štȉfanić** (370, Poreč, Istra, Rijeka), **Štífić** (Vinkovci, Sesvete), **Štȉvān** (Bjelovar, Garešnica), **Štívčević** (Nova Gradiška), **Štivíčević** (Vinkovci), **Štȉvičić** (260, Nova Gradiška, Zagreb i okolica, Posavina), **Štívić** (430, Slavonski Brod, *I* Slavonija, Nova Gradiška, Požega), **Žépić** (Zagreb, Sisak)
✧ *grč.* Stéphanos, *lat.* Stephanus

stjèrati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stjèrān⟩ **1.** (koga što) goneći natjerati koga da se nađe na nekom mjestu (ob. ono što je masa ljudi, stado ili krdo, više jedinki koje čine cjelinu) [~ *stóku* (u tor)] **2.** (što) *ekspr.*, *v.* utjerati, zabiti [~ *čavao* (u dasku)]
✧ S(A)- + *v.* tjerati

stješnjívati, *v.* stijesniti

stjȕārd *m* **1.** *v.* stjuardesa **2.** *pov.* u anglosaskim velikaškim kućama domar; majordom // **stjuardèsa** (**stjuardȅsa**) *ž* osoba na brodu, u vlaku ili avionu koja se brine o udobnosti putnika na putovanju; domaćica
✧ *engl.* steward (stewardess)

stlȁčiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stlačen⟩ tehnikom tlačenja postići gustoću, čvrstoću itd. u željenoj mjeri // **stlačívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stlačujēm, *pril. sad.* stlačujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stlačiti; **stlàčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fiz.* mogućnost promjene volumena djelovanjem tlaka
✧ S(A)- + *v.* tlak, tlačiti

STO- kao prvi dio riječi znači: koji ima sto ili vrlo mnogo onoga što znači drugi dio složenice [*stoglav*; *stostruk*; *stogodišnji*; *stonoga*]
✧ *v.* sto[1]

stô[1] *br.* (glavni) broj koji se obilježava brojkom 100; (redni) stoti = 100. // **stója** *ž žarg.*, *v.* stotinjarka; **stôtī** *prid. br.* (redni) prema broju sto, koji po mjestu ili vremenu dolazi poslije 99; **stòtica** *ž* brojka sto (100); **stotȉna** *ž* stoti dio jednog cijelog, ob. u zn. maleni dio čega; **stȍtina** *ž* 100 izbrojanih jedinica čega uzetih kao cjelina; **stȍtinama** *pril.* na stotine, u tako velikim neodređenim količinama koje bi se mogle iskazati pomoću stotina; **stòtīnka** *ž br.* ⟨D L -i⟩ stoti dio (minute, sekunde i sl.); stotnina; **stȍtinu** (čega) *pril.*, ob. u: [~ *ljudi*]; **stotínjāk** *m br.* oko sto u zn. približne (kadšto male) količine jedinica ili približnog broja pojedinaca; (samo) oko sto, (tek) oko stotinu; **stòtinjārka** (**stòtinārka**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *žarg.* novčanica od sto jedinica novca; stoja; **stotnìna** *ž br.* stoti dio jednog cijelog, *usp.* stotinka; **stôtō** *sr* ⟨G stôtōg(a)⟩ *razg.* potpuno drugačije, ono što nema veze s temom razgovora [*to je (nešto)*; ~ *priča jedno radi* ~]
◈ *pr.* (nadimačka): **Stòimenov** (Knin, Dugo Selo), **Stòklasa** (Zagreb, Daruvar), **Stòkrp** (Vojnić, Kordun), **Stòkuća** (Slavonija), **Stòlaž** (Zagreb, Grubišno Polje), **Stòprd** (Đurđevac, Petrinja), **Stòvrag** (Križevci, sjeverozapadna Hrvatska)

stô[2] *m knjiš. reg. ekspr.*, *v.* stol

stôa *ž pov. arhit.* u antičkoj Grčkoj, trijem sa stupovima i otvorenim prostorom prema ulici/trgu
✧ *grč.* stoá

Stòbrēč *m* ⟨G Stobréča⟩ naselje i lučica u Splitskom kanalu, 4708 stan. // **Stobréčanin** *m* (**Stobréčānka** *ž*) ⟨N *mn* Stobréčani⟩ stanovnik Stobreča; **stòbrēčkī** *prid.* koji se odnosi na Stobreč i Stobrečane
◈ *v.* Lovro

stock (*izg.* stòk) *m* ⟨N *mn* stòkovi⟩ *žarg.* **1.** zaliha robe na skladištu **2.** *ekon.* temeljna glavnica dioničkoga društva; imovina // **stòker** *m tehn. žarg.* aparat za mehaničko nagomilavanje goriva na rešetku ognjišta; **stòkīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *žarg.* koji je uskladišten, kojega ima neprestano na zalihi; **stokírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* stòkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *ekon. žarg.* **1.** opskrbiti/opskrbljivati, opremiti/opremati **2.** uskladištiti, držati (robu) na skladištu u zalihi, stvarati zalihe
✧ *engl.*

Stockholm (*izg.* Stòkholm) *m* glavni grad i luka

Švedske na utoku jezera Mälaren u Baltičko more, 684.600 stan. (s predgrađima 1.517.300 stan.) // **stȍkholmskī (štȍkholmskī)** *prid.* koji se odnosi na Stockholm

stȍčār, *v.* stoka

stòdlaka *m* i *ž* ⟨D L -aci/-i⟩ *pejor.* onaj koji sto puta može promijeniti dlaku; prevrtljiva, himbena osoba, prijetvornik

✧ STO- + *v.* dlaka

stôg *m* ⟨N *mn* stògovi⟩ plast slame ili sijena složen oko stožera, *usp.* kàmara // **stòžac** *m* ⟨G -šca, N *mn* -šci, G stȍžācā⟩ *mat.* geometrijsko tijelo koje nastaje spajanjem svih točaka jednog kruga (*baze stošca*) s točkom koja ne pripada ravnini tog kruga; ta točka je *vrh stošca* a njezine spojnice s točkama kružnice koja omeđuje bazu su *izvodnice stošca*; stožac može biti uspravan ili kos [*kružni* ~]; konus, čunj △ ***jednakostraničan*** ~ *mat.* stožac kojemu je svaka izvodnica jednaka promjeru baze; ***krnji*** ~ *mat.* stožac koji završava gornjom ravninom (umjesto vrhom); **stȍžast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik stošcu △ ~***a ploha*** *mat.* ploha koja nastaje rotacijom jednog pravca (izvodnice) oko neke osi, koju izvodnica siječe u jednoj točki (vrhu); konusna ploha; **stȍžēr** *m* **1. a.** drveni stup oko kojeg se slaže stog (sijena, slame i sl.); stožina **b.** stup na gumnu oko kojeg se pri vršidbi tjeraju konji **2.** *pren.* ono na što se što oslanja, od čega polazi; temelj, osnova **3.** krajnja točka Zemljine osi; pol **4.** *pov.* **a.** *vojn.* vojno zapovjedništvo u vojsci NDH 1941–1945. **b.** *pol.* viša jedinica u ustaškoj organizaciji (u NDH ob. odgovara jednoj Velikoj župi) **5. a.** zapovjedništvo vojske Republike Hrvatske [*Glavni* ~] **b.** *neol.* tijelo koje koordinira kakve aktivnosti [*sveučilišni* ~]; štab; **stȍžērn|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na stožer [~*a glazba*] **2.** *pren.* glavni, osnovni, temeljni oko kojega se sve kreće, oko kojega se gomilaju drugi pojmovi istoga reda [~*i problem*; ~*o pitanje*; ~*i pojam*] △ ~***i vodnik*** *pov. vojn.* dočasnički čin iznad desetnika u oružanim snagama Republike Hrvatske (danas nadnarednik); **stȍžērnica** *ž*, *v.* stožernik (2); **stȍžērničkī** *prid.* koji se odnosi na stožernike; **stȍžērnički** *pril.* kao stožernik, na način stožernika; **stȍžērnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *pov. arh.* kardinal **2. a.** onaj koji je na čelu stožera (4) **b.** (+ *potenc.*) onaj koji je u stožeru; **stòžina** *ž* ⟨G *mn* stȍžīnā⟩ **1.** kolac, oko kojega se sadijeva plast; stožer (1a) **2.** *augm.* plast, stog

✧ *prasl.* i *stsl.* stogъ (*rus.* stog, *polj.* stóg) ← *ie.* *steg-: pokrivati (*lat.* tegere, *grč.* stégein)

stȍgā (stôg *rij.*) *pril.* (*čest.*) iz tih (tog) razloga, zbog toga, sukladno tome

✧ S-(SA-) + *v.* to

Stòglav *m pravosl. pov.* crkveni sabor pravoslavne crkve u Rusiji u 17. st. (nazvan tako po odlukama sto glava)

stogòdišnj|ī *prid.* **1.** koji je trajao sto godina **2.** koji je star sto godina [~*e drvo*] △ ~***i rat*** *pov. vojn.* oružani sukobi između Francuske i Engleske 1337–1453. // **stogòdišnjačkī** *prid.* koji se odnosi na stogodišnjake; **stogòdišnjački** *pril.* kao stogodišnjak, na način stogodišnjaka; **stogòdišnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ onaj koji ima približno sto ili više godina; **stogodišnjàkinja** *ž*, *v.* stogodišnjak; **stogòdišnjica** *ž* dan kad se obilježava sto godina (od) čega [~ *rođenja*]

✧ STO- + -GODIŠNJI

stohàstičk|ī *prid.* koji nije siguran, koji je više ili manje slučajan △ ~***a glazba*** glazba u kojoj kompozitor primjenom računa vjerojatnosti regulira ulogu slučaja; pripada području aleatorike; ~***a veza*** labavija veza između slučajnih varijabli; podložna manjim ili većim odstupanjima od funkcionalne veze; ~***i proces*** *mat.* slijed stanja nekog sustava koji se u vremenu mijenja ovisno o slučaju, pri čemu je određena vjerojatnost pojedinog toka promjena; slučajni proces; vjerojatnosni proces

✧ *grč.* stokhastikós: vješt u ciljanju ≃ stokházestai: nišaniti, gađati

stòik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ **1.** sljedbenik stoicizma **2.** *pren.* ravnodušan, hladnokrvan čovjek, postojan u životnim iskušenjima i nedaćama // **stoicìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pov. fil.* atenska filozofska škola što ju je osnovao Zenon (o. 300. pr. Kr.); držala je da načela logičnog mišljenja odražavaju kozmički um otjelovljen u prirodi i učila da ljudi ne smiju robovati strastima, veselju ili bolu te da moraju bez krzmanja prihvatiti neizbježnu nužnost (glavni predstavnici uz Zenona: Kleant, Seneka, Marko Aurelije, Epiktet i dr.) **2.** općenito, pristajanje uz stoička načela: prevladavanje razuma nad afektima; **stȍičk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na stoike i na stoicizam [~*a filozofija*] **2.** *pren.* koji sve strpljivo podnosi,

postojan u nedaćama; **stòički** *pril.* na način stoika, kao stoik [~ *podnijeti*]
✧ *lat.* Stoicus ← *grč.* Stōikós ≃ stoá: trijem (stoička škola filozofa okupljala se u atenskom Šarenom trijemu)

Stojadínović, **Milan** (1888–1961), predsjednik jugoslavenske kraljevske vlade 1935–1938; vodio politiku približavanja Trećem Reichu i fašističkoj Italiji s osobnim diktatorskim ambicijama

Stòjdraga *ž geogr.* naselje na Žumberku // **stòjdraškī** *prid.* koji se odnosi na Stojdragu i Stojdražane; **Stòjdražanin** *m* (**Stòjdražānka** *ž*) ⟨N *mn* Stòjdražani⟩ stanovnik Stojdrage

stòjēćī, *v.* stȁti

stȍk *m*, *v.* stock

stȍka *ž zb.* ⟨D L stȍci⟩ **1. a.** domaće životinje; marva, blago **b.** (*jd*) grlo stoke **2.** ⟨D L -i⟩ *pren. pejor.* **a.** grub, neodgojen čovjek **b.** ljudi bez svijesti, rulja, ljudska masa kao gomila nezrelih pojedinaca, manipulaciji podložna masa, glupo biračko tijelo itd. △ ~ ***sitnog/krupnog zuba***, *v.* sitan △ // **stȍčār** *m* **1.** uzgajač stoke **2.** stručnjak za stočarstvo **3.** *pren. pejor.* neobrazovan, nekulturan čovjek; **stȍčarica** *ž*, *v.* stočar; **stočáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȍčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ baviti se ekstenzivnim uzgojem stoke, gonjenjem stoke na ispašu ili nomadskim stočarstvom; **stȍčarskī** *prid.* koji se odnosi na stočare i na stočarstvo [~ *proizvodi*]; **stȍčarski** *pril.* kao stočari, poput stočara; **stočárstvo** *sr* uzgoj stoke, grana gospodarstva koja se bavi uzgojem i iskorištavanjem stoke; **stȍčn|ī** *prid.* koji se odnosi na stoku [~*i fond*; ~*a hrana*]
✧ *prasl.* *sъtoka ≃ *v.* steći

Stokes (*izg.* Stòuks), **Georg Gabriel**, **Sir** (1819–1903), engleski fizičar i matematičar; radovi iz hidromehanike, optike i geodezije // **stokes** (*izg.* stòuks) *m fiz.* jedinica viskoziteta; **Stokesov** (*izg.* Stòuksov) *prid.* koji pripada Stokesu △ ~ ***zakon*** *fiz.* sila koja usporava kretanje tijela kroz neki fluid proporcionalna je s brzinom tijela, njegovim radijusom i viskozitetom fluida; taj zakon vrijedi samo kod relativno malih brzina gibanja tijela

stokìlāš *m* ⟨G stokilášа⟩ onaj koji ima oko sto kila (o osobi i domaćoj životinji) // **stokìlāšica** *ž*, *v.* stokilaš
✧ STO- + *v.* kilo

stòklasa *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.*, *v.* ovsik
✧ STO- + *v.* klas

Stokowski (*izg.* Stokòvskī), **Leopold** (1882–1977), američki dirigent i skladatelj poljsko-židovskog podrijetla; inovator koncertnih programa, s velikim američkim orkestrima, pored klasičnog repertoara redovito izvodio i djela suvremenih avangardnih europskih i američkih skladatelja

stôl (**stô** *knjiš. reg. ekspr.*) *m* ⟨N *mn* stòlovi⟩ komad pokućstva s daskom (rjeđe plastikom, željezom i sl.) kao radnom i sl. površinom, s jednom ili više nogu [*drveni* ~; *kuhinjski* ~; *radni* ~; *pisaći* ~; *kartaški* ~] △ ***Banski*** ~ *pov.* **1.** sud pod predsjedanjem bana **2.** viši (apelacijski) sud; ***okrugli*** ~ konferencija ili seminar na kojoj sudionici u slobodnoj i otvorenoj diskusiji nastoje dati doprinos rješavanju nekog problema (predodžba okruglog stola bez čela i začelja koja osigurava svima ravnopravan položaj, po priči o kralju Arturu i vitezovima okruglog stola); ***Stol sedmorice*** vrhovno sudište za područje Hrvatske i Slavonije koje je u posljednjoj instanci rješavalo sve građanske, parnične i izvanparnične stvari (u zboru od 3–5 sudaca) te u kaznenom postupku (u zboru od 7 sudaca, odatle ime); osnovan 1862, raspušten 1945; ***švedski*** ~ način serviranja jela; jelo je stavljeno na stol, a gosti se poslužuju sami i sjede ili stoje na drugim mjestima // **stòlac** *m* ⟨G stólca, N *mn* stôlci, G stòlācā⟩ *reg.* stolica; **stólčić** *m dem.* od stolac; **stòlica** (I) *ž* **1.** komad pokućstva s naslonom, namijenjen sjedenju za jednu osobu **2.** *meton.* službeni položaj; katedra [*bilježnička* ~]; **stòlic|a** (II) *ž term.* velika nužda [*imati/nemati* ~*u*]; **stòlica** (III) *ž pov. zast. knjiš.* **1.** glavni grad **2.** sjedište [~ *vezira*] △ ***Sveta*** ~ država Vatikan; **stòličica** *ž dem.* i *hip.* od stolica (I) (1); **stòlić** *m dem.* od stol [*niski* ~; ~ *za čaj*]; **stôln|ī** *prid.* **1.** koji se poslužuje (za stolom) kao jelo ili uz jelo [~*o grožđe*; ~*o vino*] **2.** koji se odnosi na stol **3.** prijestolni [~*a crkva*] △ ~***a crkva*** katedrala, prvostolnica; ~***i tenis*** *sport* dvoranska igra koja se igra na stolu između dva natjecatelja (ili četiri ako se igra u paru) s reketima i malom celuloidnom lopticom; ping pong, *usp.* stolnotenisač; ~***o izdavaštvo*** *tisk.* suvremeni način cjelovite pripreme publikacije uz pomoć računala; ~***o vino*** najjeftinije vino za najširu upotrebu, *opr.* čuveno vino, *v.*

čuven △; **stôlnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ prekrivač za stol; **stolòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* stòlujēm, *pril. sad.* stòlujūći, *gl. im.* -ānje⟩ vladati, upravljati iz nekog sjedišta

◈ *top. mikrotop.* (*usp.* Kantrida na Rijeci): **Stòlovi** (na Velebitu)

✧ *prasl.* i *stsl.* stolъ (*rus.* stol, *polj.* stół), *lit.* stalas ≃ *got.* stōls

stôla (**štôla**) *ž* **1.** *pov.* gornja haljina rimskih žena u antici, u bogatim naborima sezala je do poda **2.** *crkv.* dio crkvenog ruha, duguljast komad tkanine koji svećenik stavlja oko vrata i koji slobodno visi niz tijelo **3.** ženski odjevni predmet koji se u svečanim prigodama prebacuje preko večernje haljine [*krznena* ~]

✧ *lat.* ← *grč.* stolḗ

Stòlac *m* ⟨G Stóca⟩ gradić u Hercegovini (BiH), 5500 stan.; arheološka nalazišta iz doba Rimljana; stećci // **Stóčanin** *m* (**Stóčānka** *ž*) ⟨N *mn* Stóčani⟩ stanovnik Stoca; **stòlačkī** *prid.* koji se odnosi na Stolac i Stočane

◈ *v.* stol

stȍlār *m* obrtnik, majstor koji izrađuje pokućstvo i građevne dijelove od drva (okvire prozora i vrata itd.) // **stolàrij|a** *ž* **1.** ukupnost predmeta koje izrađuje stolar **2.** *razg.* stolarski obrt, zanat; stolarstvo [*izučiti* ~*u*] △ ***građevna ~a*** okviri, prozori i vrata koji se ugrađuju pri gradnji objekta itd.; **stȍlarsk|ī** *prid.* koji se odnosi na stolare i stolariju [~*a radionica*] △ ***~a klupa*** drvena klupa na koju su montirane različite pomoćne sprave (stega (2) i sl.), služi za rad; ***~a ploča*** ploča od ob. mekanog drveta koja služi kao pomoćno sredstvo u izradi pokućstva; **stȍlarski** *pril.* kao stolar, na način stolara [*obraditi* ~; *izraditi* ~]; **stolárstvo** *sr* **1.** stolarska industrija **2.** stolarski obrt; stolarija (2)

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Stȍlār** (Nova Gradiška, Zagreb, Osijek)

✧ *v.* stol

stòliska *ž bot.*, *v.* centifolija

stòlisnīk *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *bot.* ljekovita biljka (*Achillea millefolium*), porodica glavočika (*Compositae*); ahileja, hajdučka trava, kunica, romonika

✧ STO- + *v.* list[1]

Stôlnīk, Slavko (1929–1991), hrv. naivni slikar i kipar; boravio u Parizu 1959–1963; po uputama K. Hegedušića odustaje od klasičnog crteža i naglašava koloristički odnos prema motivu, uz slobodno nanošenje boje; prvi naivni kipar zagorskoga kruga, značajan kao animalist

stolnotenìsāč *m* ⟨G stolnotenisáča⟩ *sport* igrač stolnog tenisa // **stolnotenisàčica** *ž*, *v.* stolnotenisač; **stolnoténiskī** *prid.* koji se odnosi na stolni tenis; **stolnotenìsačkī** *prid.* koji se odnosi na stolnotenisače

✧ *v.* stol + *v.* tenis

stoloràvnatelj *m* onaj koji ravna, upravlja društvom na gozbi i brine se za raspoloženje // **stoloravnatèljica** *ž*, *v.* stoloravnatelj; **stoloràvnateljskī** *prid.* koji se odnosi na stoloravnatelje; **stoloràvnateljski** *pril.* kao stoloravnatelj, na način stoloravnatelja

✧ *v.* stol + *v.* ravan, ravnati

stòljeć|e *sr* ⟨G *mn* stȍljēćā⟩ vrijeme od sto godina kao cjelina [*dvadeseto* ~*e* = 1901–2000], *usp.* desetljeće △ ***~a*** (u raznim vezama riječi ono što izaziva pažnju ili se pamti cijelo stoljeće ili daje obilježje stoljeću i sl.) [*sudski proces* ~*a*] // **stòljećima** *pril.* u neodređeno dugom trajanju koje se proteže u vremenu više stoljeća ili se čini da je tako dugo trajalo ili bi u budućnosti moglo trajati [*čekao sam* ~; *tko zna hoće li se to protegnuti* ~], *usp.* satima; **stòljet|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** kojemu je sto godina, stogodišnji **2.** koji je vezan za vremenski razmak od jednog stoljeća [~*ni jubilej*] **3.** vrlo star, dugovječan [~*ni hrast*]

✧ STO- + *v.* ljeto

stomàhici *m mn farm.* sredstva koja potiču probavu u želucu

✧ *grč.* stomakhikós: dobar za želudac, *v.* stomak

stȍmāk *m* ⟨N *mn* stȍmāci⟩ *reg.* (+ *srp.*) želudac // **stȍmačnī** *prid. reg.* (+ *srp.*) želučani; **stomàklija** *ž reg.* rakija (ob. travarica) koja služi i kao lijek protiv bolova i tegoba u želucu

✧ *lat.* stomachus ← *grč.* stómakhos ≃ stóma: usta

stomatȉtis *m pat.* upalne promjene na sluznici usne šupljine, različita uzroka

✧ *nlat.* ≃ *grč.* stóma: usta + -ITIS

STOMATO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na usta [*stomatologija*]

✧ *grč.* stóma ⟨G stómatos⟩: usta

stomatològija *ž med.* grana medicine koja proučava i liječi bolesti zuba i usne šupljine // **stomatòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ *med.* stručnjak u stomatologiji, liječnik za bolesti zuba;

zubni liječnik, zubar; **stomatològījskī** *prid.* koji se odnosi na stomatologiju; stomatološki; **stomatòloškī** *prid.* koji se odnosi na stomatologiju i stomatologe [~ *fakultet*]; **stomatòloški** *pril.* kao stomatolog, na način stomatologa; **stomatòloškinja** *ž rij. konstr. knjiš.*, *v.* stomatolog
✧ STOMATO- + -LOGIJA

stòmija *ž med.* operativno spajanje dvaju šupljih organa
✧ *nlat.* stomia ≃ *grč.* stóma: usta

stomodèum *m anat.* udubljenje ektoderma s prednje strane glave zametka od 4 tjedna; usna jamica
✧ *nlat.* ≃ *grč.* stóma: usta + hodaîos: na putu

stȍmp *m glazb.* **1.** *pov.* prvobitno ples američkih Crnaca **2.** kasnije, sinonim za swing (2) **3.** u razdoblju tradicionalnog jazza interpretacija u brzom tempu s naglašenim ritmom
✧ *engl.* stomp

Stȍn *m* ⟨G Stòna⟩ naselje (u blizini Dubrovnika), 581 stan. // **stȍnskī** *prid.* koji se odnosi na Ston i Stonjane; **Stònjanin** *m* (**Stònjānka**, **Stȏnjka** *ž*) ⟨N *mn* Stònjani⟩ stanovnik Stona

Stone (*izg.* Stòun) **1. Irving** (1903–1989), američki književnik, pisac romansiranih biografija poznatih ličnosti (*Žudnja za životom* o V. van Goghu, *Agonija i ekstaza* o Michelangelu, *Stradanja duše* o S. Freudu) **2. Oliver** (1946), američki filmski redatelj, scenarist i producent; obrađuje velike i kontroverzne teme američke povijesti (*Platoon*, *JFK*, *Rođen 4. srpnja*, *Nixon*) **3. Richard** (1913–1991), britanski ekonomist, razvio statističku metodu za izračunavanje nacionalnog dohotka i potrošnje, Nobelova nagrada za ekonomiju 1984.

Stonehenge (*izg.* Stòunhendž) *m pov.* misteriozna pretpovijesna građevina, monumentalne kružne kamene konstrukcije, sagrađena navodno o. 3100. pr. Kr., na prijelazu iz neolita u brončano doba *S* od Salisburyja, u Velikoj Britaniji; služio kao druidsko ili keltsko kultno mjesto, astronomski kalendar, sunčani oltar ljetnog i zimskog solsticija (nerazjašnjeno)
✧ *engl.*

stonewash (*izg.* stòunvōš) *m žarg.* izbjeljivanje tkanine uz pomoć određene vrste kamena (oznake na trapericama koje se prodaju već izblijedjele)
✧ *engl.* izbijeliti

stònoga *ž* ⟨D L -ozi⟩ *zool.* **1.** člankonožac (*Julus sabulosus*) iz razreda stonoga (*Myriapoda*) **2.** (*mn*) razred uzdušnjaka (*Tracheata*), tijelo sastavljeno od većeg broja kolutića s jednim ili dva para nogu na svakom (podrazredi: strige, dvojenoge, malonošci, kratkonošci)
✧ STO- + *v.* noga

stȍp (I) *m* **1.** u telegrafiji riječ koja se upotrebljava umjesto točke **2.** *tehn.* tipka za zaustavljanje neke dotadašnje radnje na video i audio uređajima, strojevima ili u računalnim programima △ ~ ***nalog*** *ekon.* nalog za kupnju iznad ili nalog za prodaju ispod trenutačne tržišne cijene; ~ ***svjetlo*** *tehn.* crveno svjetlo na stražnjem dijelu automobila; stoplampa; ***Stop Time*** (*izg.* ~ tâjm) *glazb.* u jazzu naziv za nagli prekid pratnje; primjenjuje se najviše za stvaranje napetosti između izmjena solista ili nakon ekspozicije teme // **stȍp** (II) *uzv. žarg.* u zn. stani!, dosta!; **stȍper** *m* **1.** brava, zaporka, zaustavljač brodskog užeta ili lanca **2.** *sport* igrač u nogometu, posljednji igrač obrane; centarhalf (u WM sustavu); **stopírati** *dv.* ⟨*prez.* stòpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) putovati autostopom **2.** (koga, što) **a.** zaustaviti/zaustavljati vozilo ili vozača **b.** *žarg.* zaustaviti proces, pothvat i sl. (ob. s višeg mjesta); ne odobriti, zabraniti/zabranjivati; **stòpist** (**stopȉst**) *m žarg.* onaj koji stopira; **stòpistica** *ž žarg.*, *v.* stopist
✧ *engl.* stop

stȍp|a *ž* ⟨G *mn* stȏpā⟩ **1.** *meton.* otisak tabana ili obuće (u pijesku i sl.); trag **2. a.** *pov.* jedinica mjere za dužinu, različitih veličina **b.** jedinica mjere za dužinu, uglavnom u anglosaksonskim zemljama (30,48 cm) **3.** *knjiž.* najmanja ritmička jedinica stiha **4.** *pren.* količina, veličina postotka [~*a rasta*] △ ~***a nezaposlenosti*** *ekon.* broj ljudi bez posla kao postotak ukupne ponude rada (zaposleni plus nezaposleni) // **stopálce** *sr* ⟨G *mn* stòpālācā/-ā⟩ **1.** *ekspr.* od stopalo (*dem.* malo stopalo) **2.** *pejor.* premalo stopalo odrasle osobe; **stòpālnī** *prid.* koji je dio stopala, koji se odnosi na stopalo; **stòpalo** *sr* ⟨G *mn* stȍpālā⟩ *anat.* **1.** donji dio ljudske noge kojim se oslanja na zemlju (od gležnja sve kosti s petom i prstima) **2.** taj dio tijela suhozemnih kralješnjaka △ ***spušteno*** ~ *pat.* deformacija koja nastaje spuštanjem svoda stopala; platfus, ravno stopalo
✧ *prasl.* i *stsl.* stopa (*rus.* stopá, *polj.* stopa),

lit. stapytis: stajati ≃ *skr.* sthāpayati: postavlja

stòpiti se *svrš.* ⟨*prez.* stȍpīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* stȍpljen⟩ **1.** topljenjem, se pretvoriti u jednu masu **2.** spojiti se, sjediniti se, sliti se, stvoriti cjelinu **//** **stápati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* stâpām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stopiti se

✧ S(A)- + *v.* topiti

stȍplāmpa *ž* stop svjetlo, *v.* stop (I) △

stop motion (*izg.* stȍp môušn) *m* zaustavljanje slike na televizoru (npr. kod sportskih prijenosa)

✧ *engl.*: zaustavljeno kretanje, *usp.* slow motion

stȍpmôušn *m*, *v.* stop motion

stopòstot|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je bez ikakvih primjesa, izraženo u postocima, potpuno čist, nerazrijeđen [*~ni alkohol*] **2.** ⟨*odr.*⟩ (kao dopuna) *razg.* o kojem nema nikakve dvojbe; potpun, cjelovit, totalan [*~ni genij*; *~na istina*; *~ni luđak*] **//** **stopòstotno** *pril.* **1.** sto posto; u svih sto postotaka jedne količine; stoprocentno **2.** *razg.* u potpunosti, potpuno, sasvim, posve [*~ siguran*]

✧ STO- + *v.* posto, postotan

stôput *pril.* stotinu puta

✧ STO- + *v.* put

stôrija *ž reg. ekspr.* kratka pripovijest, anegdota, događaj, ob. filmski

✧ *tal.* storia

stȍrno *m* **1.** *ekon.* u knjigovodstvu ispravljanje pogrešno uknjižene stavke **2.** obustava, ukidanje, razvrgnuće (u trgovanju, restoranu i sl.) **//** **stornírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* stòrnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *ekon.* u knjigovodstvu ispraviti/ispravljati već uknjiženo; poništiti **2.** *razg.* obustaviti/obustavljati neku narudžbu

✧ *tal.* stórno

Storting (*izg.* Stòrting) *m pol.* parlament Kraljevine Norveške

✧ *norv.*

stòstruk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je ponovljen ili naslagan toliko puta da je postao sto puta veći od osnovne veličine ili broja, koji je sto puta veći, jači itd. **2.** *razg.* neograničeno puta (u istom značenju) **//** **stòstruko** (I) *prid.* (*sr*) od stostruk; **stòstruko** (II) *pril.* **1.** *dosl.* na taj način da se isplati, ponavlja, uslojava i sl., da se umnoži, pojača itd. sto puta **2.** bezbroj puta, mnogo puta bez određene doslovne mjere, neodređeno mnogo prema osnovnoj mjeri ili količini [*ući u taj posao, to se isplati ~ svaki put*]

✧ STO- + *v.* struk

stòvariti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stòvaren⟩ izvaditi, skinuti, zbaciti tovar; iskrcati **//** **stòvarišnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na stovarište [*~ prostor*]; **stòvarīšte** *sr* velik otvoren prostor gdje se drži istovarena roba

✧ S-(SA-) + *v.* tovar, tovariti

Stowe (*izg.* Stóuv), **Harriet Elizabeth** (1811–1896), američka književnica, poznata po romanu *Čiča Tomina koliba* u kojem opisuje okrutnosti prema crnim robovima i zalaže se za ukidanje ropstva

stòžac, *v.* stog

stȍžēr, *v.* stog

strabìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* anomalija položaja očiju i poremećaj binokularne vidne funkcije; škiljavost, razrokost, zrikavost, strangleđa, gledanje u križ

✧ *nlat.* strabismus ← *grč.* strabismós ≃ strabós: škiljav

stràbizmometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *med.* aparat za mjerenje strabizma

✧ *v.* strabizam + -METAR

Stràbōn ⟨G Strabóna⟩ (o.63–o.20. pr. Kr.), grčki geograf i povjesničar (*Geografija* u 17 knjiga, važan izvor za proučavanje antičke geografije)

strȁćiti, *v.* stratiti

stráda *ž lokal. žarg.* javna, uređena prometna površina za vozila i pješake; cesta, put

✧ *tal.* strada

stràdārīj (**stradârīj**) *m pov.* popis ulica, sve ulice nekoga grada

✧ *tal.* stradario

strádati (∅) *dv.* ⟨*prez.* strâdām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *nesvrš.* podnijeti/podnositi nevolje; patiti, trpjeti **2.** *svrš.* **a.** poginuti/pogibati **b.** u potpunosti propasti [*moralno ~*; *materijalno ~*] **//** **strádalac** (**stràdatelj**) *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci⟩ onaj koji strada, koji je žrtva dugog stradanja i patnje; stradalnik; **strádalačkī** *prid.* koji se odnosi na stradaoce; **strádalački** *pril.* kao stradalac, na način stradalaca; **strádālnica** *ž*, *v.* stradalnik; **strádalničīn** *prid.* koji pripada stradalnici; **strádālničkī** *prid.* koji se odnosi na stradalnike; **strádālnički** *pril.* kao stradalnik, na način stradalnika; **strádālnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ stradalac; **strádālnīštvo**

sr patnje stradalaca; **stradávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stràdāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.*, *v.* stradati

✧ *prasl.* i *stsl.* stradati (*rus.* stradát', *polj.* stradać') ? ≃ *lat.* strenuus: poduzetan

straddle (*izg.* strèdl) *m sport žarg.* tehnika skakanja uvis pri kojoj skakač, okrenut trbuhom letvici, prelazi letvicu prvo glavom (prvi put primijenjena 1957)

✧ *engl.*

Stradivari (*izg.* Stradivâri) **1. Antonio** (1644–1737), talijanski graditelj gudačkih glazbala iz Cremone; svoj je zanat doveo do takva savršenstva da je i danas ostala neotkrivena tajna plemenitosti zvuka njegovih violina, violončela i viola; autentična glazbala koja su se sačuvala basnoslovno su vrijedna i sviranje na njima drži se veoma prestižnim **2.** (stradivari) *meton.* violina koju je sagradio A. Stradivari

strafotìzam *m* ⟨G -zma⟩ neodgovoran, nemaran odnos prema komu ili čemu

✧ *tal.* strafottersi: ne mariti

stràga (I) *pril.* **1.** sa stražnje strane, odostraga, *opr.* sprijeda **2.** na stražnjoj strani [*oni* ~] // **stràga** (II) *prij.* (s G) *neob. rij. knjiš.* iza [~ *oblačnih koprena*]; **strȁžnjī** *prid.* **1.** koji je straga, na stražnjoj strani, *opr.* prednji **2.** *pren.* zadnji, najlošiji △ ~ ***samoglasnik*** *fon.* vrsta samoglasnika koji se artikulira stražnjim dijelom jezika u stražnjem dijelu usne šupljine (npr. »u«, »o« i dr.); tamni, velarni samoglasnik, *opr.* prednji samoglasnik, *v.* prednji △; **strȁžnjic|a** *ž* dio tijela na kojem se sjedi; zadnjica, rit, dupe

✧ S(A)- + *v.* trag

strâh *m* ⟨N *mn* stràhovi/strâsi *ekspr.*⟩ **1.** *psih.* neugodna emocija, stanje uznemirenosti i zabrinutosti kao fiziološki odgovor na naslućujući ili prepoznati izvor opasnosti (smrti, bolesti, kazne i sl.) [*od ~a da*; *od ~a pred*; *u ~u od*; *sa ~om*] **2.** prestrašenost, zazor ili respekt [~ *od starijih*] **3.** zabrinutost za čiju sigurnost [*u ~u za njezin život*] // **strahòta** *ž* ⟨G *mn* strahótā⟩ **1.** ono što izaziva užas ili grozu **2.** strašna muka, patnja; **strȁhotan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji zadaje strah; užasan **2.** takav po razmjerima ili svojstvima da zadaje strah, takav da je to strašno; strašan, grozan; **strȁhotno** *pril.* tako da zadaje strah; grozno, strašno, užasno; **strȁhotnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je strahotno; **strahòvati** (∅, nad kim/čim) *nesvrš.* ⟨*prez.* stràhujēm, *pril. sad.* stràhujūći, *gl. im.* -ānje⟩ osjećati strah, biti u stalnom strahu; bojati se, strepiti; **strahòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ vrlo snažan, jak; strašan (o postupcima i prirodnim pojavama) [~ *udarac*; ~ *vjetar*]; **strahòvito** *pril.* s vrlo velikom snagom, silno, strašno, stravično; **strášan** *prid.* ⟨*odr.* strâšnī⟩ **1.** koji je užasan, grozan **2.** *žarg.* sjajan, poseban, izuzetan; **strȁšilo** *sr* **1.** imitacija ljudskog lika od krpa koja straši ptice u polju, voćnjaku ili vinogradu; plašilo **2.** *pejor.* onaj koji je ružan kao strašilo, vrlo ružna ili vrlo loše odjevena osoba; **stràšin** *m rib.* vrećasta, klinasta, mala mreža potegača za lov na gire i pridnene ribe; **strȁšiti** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ **1.** (koga) činiti da se tko straši **2.** (se) bojati se čega; **stràšivo** *pril.*, *v.* strašljivo; **stràšljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ strašljiv čovjek; **stràšljivačkī** *prid.* koji se odnosi na strašljivce; **stràšljivački** *pril.* kao strašljivac, na način strašljivaca; **stràšljivica** (**stràšivica**) *ž*, *v.* strašljivac; **stràšljivo** *pril.* u strahu, strašeći se, sa strahom [*gledati* ~]; strašivo; **stràšljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je strašljiv; **strášno** *pril.* **1.** užasno **2.** jako izraženo, u najvećoj mjeri (uz nominativ pridjeva u prvom stupnju) **a.** (uz negativno, nepoželjno i sl. svojstvo) [~ *glup*; ~ *neuredan*] **b.** *žarg.* (uz pozitivno, poželjno i sl. svojstvo) [~ *lijep*; ~ *dobar*], *usp.* vrlo, jako; **stráv|a** *ž* **1.** veliki strah; užas, groza **2.** *meton.* (ono) što izaziva užas **3.** *pren.* nešto vrlo loše, očajno [*~a od predstave*] △ ***film ~e*** filmski žanr koji ima bitno obilježje da izaziva osjećaj strave; ***~a i užas*** *razg.* nešto strašno, vrlo loše izrađeno ili zamišljeno; grozota, očaj, strahota, jeza; **strȁvičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji izaziva stravu **2.** koji ništa ne vrijedi; očajan; **strȁvično** *pril.* **1.** sa stravom, izazivajući stravu **2.** u najvećoj mjeri; jako, užasno, strašno, grozno, jezivo [~ *smo se namučili*]; **strȁvičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je stravično

◈ **Strȁhimīr** m. os. ime (narodno); isto: **Stràhinja** ◊ *pr.* (nadimačka): **Strâh** (110, Međimurje, Podravina), **Stràhija** (300, Međimurje, Jastrebarsko, Baranja), **Strahínec** (Krapina, Valpovo), **Stràhinić** (Ozalj, *I* Slavonija), **Stràhinja** (Zagreb, Požega, Split, Pula), **Stràhinjić** (Zagreb, Split, Osijek), **Stràhonija** (Đurđevac), **Stràhonj** (Garešnica,

Zagreb), **Stráhonja** (100, Zlatar Bistrica, *I* Slavonija, Zagreb)
✧ *prasl.* i *stsl.* straxъ (*rus.* strax, *polj.* strach) ≃ *lit.* stregti: smrznuti se

Strahonínec *m* ⟨G -nca⟩ naselje (u blizini Čakovca), 2580 stan. // **strahoníněčkī** *prid.* koji se odnosi na Strahoninec

strahopoštovánje *sr* poštovanje s primjesom straha prema čemu ili komu; strahopočitanje
✧ *v.* strah + *v.* poštovati

strahovláda *ž ekspr.* vladanje pomoću straha i nasilja [*diktatorska ~*; *nacistička ~*]

straight (*izg.* strêjt) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ (i u *pril.* službi) *žarg.* onaj koji je heteroseksualan, »normalan«, koji nije homoseksualan, *usp.* gay, lezbijka
✧ *engl.*

strambotto (*izg.* strambȍto) *m pov. knjiž. glazb.* kraća lirska, ob. ljubavna pjesma, raširena u Italiji od kraja 15. i tijekom 16. st.
✧ *tal.*

stràmīn *m* ⟨G stramína⟩ sitasta pamučna tkanina izrađena u platnovezu, od čvrste i grube jače uvijene pamučne pređe u osnovi i potki, žućkaste boje
✧ *njem.* Stramin *lat.* stramineus: slamnati ≃ stramen: slama

strán|a *ž* **1.** granična površina nekog tijela ili granična crta neke površine [*sjeverna ~a*; *južna ~a*] **2.** lice i naličje predmeta [*prednja ~a*; *zadnja ~a*] **3.** *mat.* ploha, linija koja ograničava geometrijsko tijelo **4.** kraj, predio, područje jedne zemlje [*s naših ~a*; *od onih ~a*] **5.** dio od vrha do podnožja brda; strmina [*strma ~a*] **6.** *pren.* shvaćanje, gledište, stajalište [*na našoj ~i*] **7.** pojedinac ili kolektiv koji se bori za što (pred sudom, u ratu) [*pobjednička ~a*; *optužena ~a*] **8.** linija, grana srodstva [*majčina/očeva ~a*] **9.** svojstvo [*to mu je dobra ~a*; *to mu je loša ~a*] △ ***~a geometrijskog tijela*** *mat.* ploha tijela, jedan od geometrijskih likova koji ograničavaju geometrijsko tijelo // **strân** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je sa strane, koji je izvan nekog kruga ljudi; nepozvan **2.** koji je iz drugog kraja ili iz druge zemlje; tuđ **3.** koji nije svojstven komu ili čemu, koji je tuđ [*to je meni ~a stvar (običaj, postupak)*; *to je meni ~o*] △ ***~o tijelo*** **1.** *med.* vanjski predmet koji je dospio u ljudski organizam (ozljedom, gutanjem itd.) **2.** *pren.* pridošlica za koga starosjedioci smatraju da se nije udomaćio u nekoj sredini; **stránac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G strânācā⟩ **1. a.** stanovnik druge zemlje; tuđinac **b.** osoba koja boravi na području zemlje čije državljanstvo ne posjeduje **2.** nepoznat čovjek, čovjek tuđ nekoj radnoj ili životnoj sredini; **strànačkī** *prid.* koji se odnosi na strance; **strànački** *pril.* kao stranac, na način stranaca; **strànic|a** *ž* **1.** *dem.* od strana **2.** količina teksta koja može stati na jedan list papira [*napisati dvije ~e*] **3.** *int.* određeni sadržaj koji se nalazi na nekom poslužitelju, predviđen za objavljivanje na internetu [*web-~a*] **4.** ravna ploha nekog predmeta [*~a kreveta*; *~a ormara*] △ ***prelamanje ~e*** *tisk.* obrada i postupak prelaska sadržaja na novu stranicu (u programima za obradu teksta); **strȁnkinja** *ž*, *v.* stranac; **strȁnstvovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ujēm, *pril. sad.* -ujūći, *gl. im.* -ānje⟩ provoditi život stranca, biti stranac u tuđoj zemlji; **strânjskī** *prid. reg.* strani
✧ *prasl.* *storna: strana, zemlja (*stsl.* strana, *rus.* storoná, *polj.* strona) ≃ *v.* sterati

stranger (*izg.* strȅndžer) *m žarg.* onaj koji dolazi iz strane zemlje, iz inozemstva; stranac, tuđin, inozemac, strendžer
✧ *engl.*

strangulácija *ž med.* stezanje nekog organa ili dijela tijela zbog čega se prekida prolaženje određenog sadržaja (krvi, otrova i sl.); podvezivanje žile, rane i sl. // **strangulírati** *dv.* ⟨*prez.* strangùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *med.* provesti/provoditi strangulaciju; podvezati/podvezivati žilu, ranu; stisnuti, prikliještiti
✧ *lat.* strangulatio: davljenje, podvezivanje ≃ strangulare: daviti

strȁnka *ž* ⟨D L -nci, G *mn* strȁnākā⟩ **1.** *pol.* organizacija osoba sličnih uvjerenja i interesa okupljenih oko zajedničkog političkog programa [*Hrvatska republikanska seljačka stranka* itd.] **2.** onaj koji se obraća s kakvom molbom ili zahtjevom [*~ je došla u ured*] **3.** *pravn.* jedna od dviju strana u sudskom postupku [*tužena ~*] // **strȁnačk|ī** *prid.* koji se odnosi na stranke [*~a stega*]; **strȁnački** *pril.* kao stranka, na način stranke; **strȁnačnica** *ž neob.*, *v.* stranačnik; **strȁnačnīk** *m* strankaš, partizan (**1**); **strànčār** *m* ⟨G strančára⟩ onaj koji u opredjeljenju, javnom nastupu itd. polazi od interesa stranke; **strànčārskī** *prid.* koji se odnosi na strančare; **strànčārski** *pril.* kao strančar, na način strančara; **strančárstvo** *sr*

1. osobina strančara **2.** djelatnost u kojoj se interes vlastite stranke stavlja iznad interesa šire zajednice; strančarenje; **strȃnčica** *ž dem.* od stranka, *pejor.*; **strànkāš** *m* ⟨G strankáša⟩, *v.* partizan (1), stranačnik; **strankàšica** *ž*, *v.* strankaš

✧ *v.* strana

strànputic|a *ž* **1.** zaobilazan put, sporedan put koji vodi po strani od puta od kojega se odvaja [*poći ~om*] **2.** *pren.* pogrešan put, pogrešno mišljenje; zabluda [*otići na ~u*; *zaći na ~u*] // **strànpučiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* strànpučīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ *rij.* ići stranputicom; **strànputicē** *pril.* **1.** po strani od pravoga puta, zaobilazeći **2.** *pren.* pogrešno, lošim, krivim putem; na pogrešan način

✧ *v.* strana + *v.* put

Strasbourg (*izg.* Strasbûr) *m* (*njem.* Strassburg, *izg.* Štràsburg) glavni grad departmana Bas-Rhin i glavno francusko pristanište na Rajni, 252.300 stan.; sjedište Europskog vijeća // **stràzburškī** *prid.* koji se odnosi na Strasbourg

strȃst *ž* ⟨I -i/-ȃšću, G *mn* strástī⟩ **1. a.** *psih.* vrlo snažan doživljaj čuvstvenog; neodoljiv nagon, požuda **b.** velik entuzijazam za što [*~ za nogometom*] **2.** trajna sklonost prema lijepom i uzvišenom [*pisati sa strašću*] **3. a.** neodoljiva, goruća ljubav **b.** snažan libido [*obuzdati ~i*] // **strȁsnica** *ž*, *v.* strasnik; **strȁsničkī** *prid.* koji se odnosi na strasnike; **strȁsnički** *pril.* kao strasnik, na način strasnika; **strȁsnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *retor.* onaj koji se strasno odaje radu na opće dobro, duhovnim traženjima i sl.; **strȁsno** *pril.* posvećujući se kao strasnik, *usp.* strast (2); **strȁsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je strastan; **strȁstan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji je nošen strašću u djelovanju i stvaranju; koji je strasnik; **strȁstven** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je prožet strašću, *usp.* strast (1); **strȁstvenica** *ž*, *v.* strastvenik; **strȁstveničkī** *prid.* koji se odnosi na strastvenost i strastvenike; **strȁstvenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je prožet strastvenošću; **strȁstveno** *pril.* sa strašću, *usp.* strast (1), na način onoga koji je strastven; **strȁstvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo, stanje onoga koji je strastven

✧ *prasl.* *strastь (*rus.* strast', *češ.* strast) ≃ *v.* stradati

strȁšiti, *v.* strah

stràtēgija *ž* **1.** *vojn.* dio ratne vještine koja se bavi pripremom i upotrebom oružanih snaga kao cjeline i u velikim operacijama **2.** *ekon.* utvrđivanje dugoročnih ciljeva poduzeća i načina njihova ostvarivanja **3.** *pren.* vještina stratega (3) **4.** *razg.* način postizanja cilja [*~ razvoja*]; plan **5.** *publ.* *žarg.* u raznim vezanim izrazima i u raznim strukama oblikuju se metafore koje opisuju ponašanje ljudi, dijelova društva ili društva u cjelini u nekim situacijama prema pojedinim životinjama (tipovi ponašanja ob. se izvode iz konteksta) [*~ mačke*; *~ noja* zabadati glavu u pijesak, tj. zatvarati oči pred problemima; *~ sipe*; *~ kameleona* prilagođavati se situacijama] **6.** *razg.* vrsta računalnih igara u kojima je cilj strateško i taktičko odlučivanje te vođenje i upravljanje nečega u kakvoj situaciji [*ratna ~*; *svemirska ~*; *menadžerska ~*; *sportska ~* i sl.] // **stràtēg** *m* ⟨G stratéga, N *mn* stratézi⟩ **1.** *pov.* **a.** vojskovođa u antičkoj Grčkoj **b.** u Bizantskom Carstvu, od 7. st., vojni i civilni zapovjednik teme (temata) **2.** *vojn.* onaj koji je stručnjak za strategiju **3.** *pren.* onaj koji ima smisla za dugoročne zamisli, koji zna misliti dugoročno; **stràtegījskī** *prid.* koji se odnosi na strategiju; strateški; **stràtēšk|ī** *prid.* koji se odnosi na strategiju i stratege △ *'~e sirovine ekon.* najznačajnije industrijske sirovine (npr. ugljen, nafta, željezo i dr.); **stràtēški** *pril.* kao strateg, na način stratega

✧ *grč.* stratēgía ≃ stratēgós: vojni zapovjednik ≃ stratós: vojska + ágein: voditi

Stratford-upon-Avon (*izg.* Stràtford àpon Èiven) *m* grad u sred. Engleskoj, 20.900 stan.; rodno mjesto W. Shakespearea

stratificírati *dv.* ⟨*prez.* stratifìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti da što postane slojevito, da bude slojevite strukture, da bude u slojevima koji čine cjelinu; uslojiti/uslojavati // **stratifikácija** *ž* **1.** *anat.* raspored jasno razlučenih slojeva stanica u organu **2.** u geologiji, arheologiji i sl., taloženje u slojeve; slojevitost, naslaganost **3.** *lingv.* naslojavanje jezika, dodavanje novih slojeva u jezik tijekom povijesti **4.** u društvenim znanostima, ljestvični raspored društvenih skupina i klasa prema njihovoj većoj ili manjoj društvenoj moći

✧ *njem.* stratifizieren ≃ *nlat.* stratificare

stratifòrmis *m meteor.* oblak raširen u prostrani sloj ili plohu tako da ima izgled stratusa; ovakav izgled mogu imati oblaci roda altokumu-

lus, stratokumulus, a ponekad i cirokumulus ✧ *nlat.* stratiformis

stratigràfija ž **1. a.** *geol.* dio geologije; prouča-

zličitim anatomskim lokalizacijama **2.** *geol. arheol.* u geologiji i arheologiji, sloj, naslaga ✧ *lat.* stratum: pokrivač

koji drži stražu, vojnik na stražarskom mjestu **2.** *zast. razg.* gradski policajac, pozornik; **stràžara** *ž vojn.* kućica u kojoj jedan ili više vojnika stražari; stražarnica (**1**); **stražàrica** *ž*, *v.* stražar [*zatvorska* ~]; **stražáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* stràžārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** biti na straži, držati stražu **2.** (nad kim) *pren.* držati koga pod neposrednom kontrolom; **stràžārnica** *ž* **1.** kućica u kojoj stražar čuva stražu, stražara **2.** zgrada ili prostorija u kojoj straža prebiva i provodi slobodno vrijeme između smjena; **stràžārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na stražare, koji je namijenjen stražarima [*~o mjesto*; *~a dužnost*]; **stràžārski** *pril.* kao stražar, na način stražara; **strážiti** (∅, nad kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* strâžīm, *pril. sad.* -žēći, *gl. im.* -žēnje⟩ *ekspr. jez. knjiž.* stražariti, *v.*

♦ **Strȁžimīr** m. os. ime (narodno), *zast.* ◊ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **Strâža** (Zagreb, Đakovo), **Stražánac** (Donji Miholjac, *I* Slavonija), **Strȁžičić** (230, Dubrovnik, Primorje), **Strážić** (Vukovar), **Stràžina** (Zadar) ◊ *mikrotop.* (vrlo često kao ime brda, osobito po Dalmaciji): **Strâža**, **Stràžica** (Novalja na Pagu), **Stràžišće** (Posedarje), **Stràžnīk** (brdo, Gorski kotar), **Stražvènica** (Split) te dvočlana imena tipa: **Strâžni vȓh** (Samobor), **Vèla Strâža** (po Dalmaciji) ◊ *top.* (naselja): **Pòdstrāžje** (Vis, 36 stan.), **Strâža** (Duga Resa, 139 stan.), **Strâža Kràpinskā** (Krapina, 41 stan.), **Stražánac** (Daruvar, 185 stan.), **Stražbènica** (Petrinja, 126 stan.), **Strȁžeman** (Požega, 250 stan.), **Zàstražīšće** (Hvar, 300 stan.)

✧ *prasl.* *storža (*rus.* stórož: stražar, *polj.* stróz) ? ≃ *lit.* sargas: stražar

stražimírac *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci⟩ *agr.* hrvatska oplemenjena vrsta kukuruza s poznatim podrijetlom

stràžmeštar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *pov. vojn.* dočasnički čin u vojsci Austro-Ugarske Monarhije // **stràžmeštarskī** *prid.* koji se odnosi na stražmeštre; **stràžmeštarski** *pril.* kao stražmeštar, na način stražmeštra

✧ *v.* straža + *v.* meštar

strȁžnjī, *v.* straga (I)

stražnjoškȑžnjāci *m mn zool.* podrazred morskih puževa (*Opistobranchia*), škrge im se nalaze iza srca

✧ *v.* straga, stražnji + *v.* škrge

stȑčati se *svrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) stȑčī se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* stȑčao se⟩ **1.** trčeći stići sa svih strana **2.** *iron.* stići sa svih strana u zajedničkom interesu, pokazati vrlo izražen, pretjeran interes za što; sjatiti se // **strčávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) stȑčāvā se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strčati se; **stȓka** *ž* ⟨D L stȓci, G *mn* stȓkā⟩ jurnjava izazvana kakvim neobičnim i iznenadnim događajem; gužva, metež

✧ S(A)- + *v.* trk, trčati

streaker (*izg.* strȉker) *m razg.* osoba koja bez odjeće trči javnim mjestima, ob. u znak protesta (pomodno ludiranje 1970-ih)

✧ *engl.* streaker ≃ streak: učiniti »crtu« na javnom mjestu, proći strelovito, poput bljeska

streamer (*izg.* strȉmer) *m tisk. žarg.* naslov (krupnim slovima) preko cijele stranice

✧ *engl.*

strȅč *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *žarg.* koji ima sposobnost da se rasteže, koji je vrlo elastičan [~ *čarape*; ~ *materijal*] // **strèčing** *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ (*engl.* stretching) od 1990-ih u svijetu raširena metoda opuštanja mišića i ligamenata kojom se uspostavlja bolja cirkulacija i pomaže relaksaciji

✧ *engl.* stretch

streetball (*izg.* strȋtbōl) *m sport žarg.* natjecanje u košarci, ob. tri igrača u svakoj momčadi, igra se na jedan koš

✧ *engl.*

strefosimbòlija *ž psih.* sklonost zamjenjivanju slova i riječi pri čitanju i pisanju

strèh|a *ž* ⟨G *mn* stréhā⟩ **1.** krajnji dio krova koji prelazi vanjske zidove kuće i štiti ih od oborina [*pod ~om*] **2.** rub krova s olukom **3.** *reg.* slamnati krov // **strȅšica** (**strȅhica**) *ž dem.* od streha

✧ *prasl.* i *stsl.* strěxa (*rus.* strexá, *polj.* strzecha) ? ≃ *v.* stro[1]

strȇjt *prid.*, *v.* straight

strélci *m mn pov. vojn.* u carskoj Rusiji (16–18. st.) povlašteni rod pješaštva, naoružan hladnim i vatrenim oružjem, često je sudjelovao u političkim previranjima

✧ *rus.* strél'ci

Strelèčkō *sr* ⟨G Strelèčkōga⟩ naselje (u blizini Siska), 545 stan.

strèlica[1], *v.* strijela

strèlica[2] *ž bot.* biljka (*Sagittaria sagittifolia*) iz porodice *Alismataceae*

✧ *v.* strijela

strȅmēn *m* **1.** papučica koja visi sa svake stra-

ne sedla i u koju se umetne stopalo; uzengije **2.** *anat.* jedna od tri slušne koštice u srednjem uhu

✧ *prasl.* *strémę (*rus.* strémja, *polj.* strzemię) ? ≃ *grč.* stréphein: savinuti, okretati

strémiti (čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -mēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ *retor. ekspr.* jako težiti čemu/za čim, žudno željeti što

✧ *rus.* stremít'sja

strȅndžer *m*, *v.* stranger

strépiti (**strépjeti**) (od koga ili od čega, zbog koga ili zbog čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -pljēnje⟩ pribojavati se sa zebnjom koga ili čega, strahovati u sebi od čega što bi se moglo dogoditi, biti mučen zebnjom zbog čega [~ *pred kim/čim* jako se bojati koga/čega] // **strépnja** *ž* stanje onoga koji strepi, jak strah, predosjećaj opasnosti

✧ *prasl.* *strepiti (*rus.* strépet: oštar šum)

strepitoso (*izg.* strepitôzo) *pril. glazb.* oznaka za pun i bogat zvuk

✧ *tal.*

streptòcīd *m* ⟨G streptocída⟩ *farm.* farmaceutski preparat, djeluje protiv streptokoka

streptokináza *ž fiziol.* enzim koji u organizmu dovodi do otapanja krvnih ugrušaka

✧ *grč.* streptós: savinut, spleten + -KIN(ETIČKI) + -AZA

streptòkōk *m* ⟨N *mn* streptokóki⟩ *biol.* rod bakterija (*Streptococcus*) koje dolaze u lančastim nakupinama, uzročnici su zaraznih bolesti // **strȅptokok|ān** *prid.* ⟨*odr.* -knī⟩ koji ima osobine streptokoka, njima pripada ili od njih potječe [~*ne bolesti*]

✧ *nlat.* streptococcus ≃ *grč.* streptós: spleten, savinut + kókkos: koštica, zrno

streptomìcīn *m* ⟨G streptomicína⟩ *farm.* antibiotik iz plijesni *Streptomyces griseus*, djelotvoran u liječenju tuberkuloze i drugih infekcija

✧ *grč.* streptós: spleten, savinut + -MICIN

streptotrihóza *ž pat.* zarazna bolest goveda i pasa uzrokovana vrstama *Streptothrix*

✧ *grč.* streptós: spleten, savinut + *grč.* tríchs: kosa + -OZA

strȅs *m* ⟨N *mn* strȅsovi⟩ **1.** *psih.* psihički, emocionalni ili fizički udar što ga pojedinac osjeća kao posljedicu štetnog utjecaja okolnih faktora [*stanje* ~*a*]; stanje velike psihičke napetosti **2.** *meteor.* jednostrani tlak što vlada u višim slojevima litosfere i uzrokuje ili mrvljenje ili metamorfozu i prekristalizaciju stijena **3.** *lingv.* oznaka jačinskog akcenta // **strȅsor** *m psih.* unutarnji ili vanjski podražaj, događaj ili situacija koja pobuđuje stres; **strȅsn|ī** *prid.* koji ima karakteristike psihičke napetosti ili je izaziva [~*a profesija*; ~*a situacija*]

✧ *engl.* stress

strêsti *svrš.* ⟨*prez.* strésem, *pril. pr.* -āvši, *imp.* strési, *prid. rad.* strêsao, *prid. trp.* strèsen⟩ **1.** (što) **a.** tresući što učiniti da padne, tresući skinuti sa stabla [~ *voće*] **b.** tresući tijelom, dijelom tijela ili čime drugim učiniti da spadne što je bilo na njemu [~ *snijeg s kaputa*] **2.** (se) zatresti se, potresti se, zadrhtati (od studeni i sl.) **3.** *žarg.* ispiti, isprazniti // **strésati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* strêsām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stresti

◈ *pr.* (nadimačka): **Strésec** (Zagreb, Kutina), **Strȅšnjāk** (*I* Slavonija)

✧ S(A)- + *v.* tres, tresti

stretch, *v.* streč // **stretching** *m*, *v.* strečing

stretta (**stretto**) (*izg.* strȅta) *ž glazb.* **1.** specifična kompozitorska tehnika u završnom dijelu fuge **2.** efektni ubrzani finale glazbenog komada (ob. u operama 18. i 19. st.)

✧ *tal.*

stȑgati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stȑgān⟩ **1.** (što) snažnim pokretom, trganjem skinuti; strgnuti [~ *zavoje*] **2.** (se) *reg.* potrgati se // **strgávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȑgāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strgati; **stȑgnuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* stȑgnūt⟩, *v.* strgati

◈ *pr.* (nadimačka): **Stȑgačić** (100, Zadar, Rijeka, sred. Dalmacija), **Strgánac** (Pakrac, Kutina, Osijek)

✧ S-(SA-) + *v.* trgati

Strȉbor *m* **1.** *mit.* staroslavenski bog vjetra i bure **2.** *knjiž.* lik u djelu Ivane Brlić-Mažuranić *Šuma Striborova*

strîc *m* ⟨G stríca, N *mn* stríčevi⟩ **1.** očev brat **2.** *fam.* dijete ili mlađa osoba u obraćanju starijem muškarcu, *usp.* striček △ ~ ***iz Amerike*** (ob. u šali) bogati dalji rođak koji ostavlja neočekivano nasljedstvo; nada u naglo obogaćenje bez stvarne osnove, tlapnja o bogatstvu // **strìček** *m reg. fam.* kajkavski od stric (ob. u obraćanju djece stricu ili starijima) odgovara: barba (u Dalmaciji), strȉka (u Slavoniji), amidža (u Bosni); **stríčev** *prid.* koji pripada stricu; **stríčević** *m lokal.* sin jednog brata djeci drugog brata; bratić, strič-

ev sin; **strʼika** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. hip.* od stric; **strʼikan** *m* **1.** *fam. hip.* stric **2.** *žarg.* (u šali) ob. u obraćanju *strikane* kad se želi reći da tko ostavlja dojam kao da je iz Zagore (u očima primorca), 1990-ih osobito nakon jednog lika u televizijskoj seriji iz splitskog života; **strîna** *ž* **1.** stričeva žena, žena očeva brata **2.** postarija žena u oslovljavanju **3. a.** *pejor. razg.* kukavica, plašljivac **b.** *pejor. razg.* neskladna zapuštena žena bez privlačnosti i elegancije **c.** *fam. žarg.* stražnjica

♦ *pr.*: **Strîčević** (330, Solin, sred. Dalmacija, / Slavonija), **Strʼičić** (Zagreb, Nova Gradiška), **Strîka** (240, Zadar, Šibenik, Rijeka), **Strîkić** (120, Split, Sinj, Nova Gradiška, Omiš, Sinj), **Strikínac** (Sesvete, Slavonija), **Strʼikoman** (Šibenik), **Strʼinavić** (200, Nova Gradiška, Zagreb), **Strínić** (310, Imotski, Split, Vinkovci, Knin), **Strînović** (Zagreb, Šibenik)

✧ *prasl.* *stryjь (*rus.* stroj, *polj.* stryj) ≈ *lit.* strūjus: starac

stricto iure (*izg.* strʼikto jûre) *pravn.* po strogom pravu (u zn. strogo prema zakonu)

✧ *lat.*

stríčak *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G strîčākā⟩ *bot.* biljni rod (*Carduus*) iz porodice glavočika (*Compositae*), od o. 150 vrsta u nas 15, pretežito ruderalne biljke

♦ *pr.* (nadimačko): **Stríčak** (210, Novi Marof, *SZ* Hrvatska)

strʼići (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* strížem, *prid. trp.* strìžen, *pril. sad.* strígūći⟩ **1.** (što) škarama šišati ovce, šišati (vunu); strizati **2.** (koga, se) *reg.* šišati, *v.* **3.** *pren. iron.* **a.** iskorištavati koga, činiti što na čiju štetu **b.** udarati kome visoku cijenu **4.** srdito prijetiti mičući ušima (o konju, mazgi, muli i magarcu) // **strʼig** *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* dvoručne škare kojima se strižu ovce; **strʼigāč** *m* ⟨G strigáča⟩ onaj koji striže (ovce); **strigàčica** *ž, v.* strigač; **strʼignuti** (što, koga, se, čime) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* strʼignuo⟩, *v.* strići; **stríza** *ž rij.* ostrižak (**1**); **strízak** *m* ⟨G -íska, N *mn* -ísci, G strîzākā⟩, *v.* ostrižak[1] (**1**); **strízati** (što, koga, se, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* strížēm, *pril. sad.* strížūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strići

♦ *pr.* (nadimačka, neka po običaju šišanoga kumstva): **Strʼičko** (Prigorje), **Strígić** (Baranja), **Strígo** (Split, Zagreb), **Stríze** (180, Trogir, sred. Dalmacija), **Strízić** (Crikvenica, Rijeka), **Strʼizrep** (Solin, Split, Koprivno, Zagora), **Strížak** (170, Kaštela, Petrinja, Split, Banovina), **Strížić** (150, Zagreb, Omiš, Samobor, Karlovac)

✧ *prasl.* *strigti (*rus.* strič', *polj.* strzyc) ≈ *stengl.* strícan

Strʼidōn *m* ⟨G Stridóna⟩ *geogr. pov.* antičko naselje nepoznate lokacije, rodno mjesto Sv. Jeronima (možda zaleđe Rijeke)

strʼidor *m term.* šištavo, zviždukavo disanje kao znak respiracijskih smetnji u dušniku; može biti prirođeni i kompresijski

✧ *lat.* stridor

strʼige *ž mn* ⟨G strîgā⟩ *zool.* kukci uzdušnjaci (*Chilopoda*) iz razreda stonoga

strʼigīl *m* ⟨G strigíla⟩ *pov.* brončana ili željezna strugalica kojom su antički atlete s tijela skidali prljavštinu

✧ *lat.* strigilis

strʼihnīn *m* ⟨G strihnína⟩ *farm.* bijeli kristalni alkaloid, služi za tamanjenje glodavaca, u manjim dozama upotrebljava se u medicinske svrhe, a u većima je iznimno jak otrov // **strʼihnīnskī** *prid.* koji sadrži, koji ima strihnina

✧ *fr.* strychnine, *v.* strihnos

strʼihnos *m bot.* rod tropskog drveća ili povijuša (*Strychnos*), vrsta *S. toxifera* daje otrov kurare, *usp.* strihnin

✧ *nlat.* strychnos: ime vrste ← *grč.* strýkhnos: vrsta velebilja

strʼija *ž* ⟨G *mn* strʼījā⟩ **1.** uska brazda na nekoj površini, ob. nastala prirodnim putem bez mehaničkog djelovanja izvana, na onome što je nađeno u prirodi (npr. kamen) **2.** (*mn*) *fiziol.* trajne promjene na koži u obliku uzdužnih i poprečnih plitkih brazda, atrofične pruge; češće na trbuhu kao posljedica trudnoće **3.** *reg.* streha, *v.*

✧ *lat.* stria: pruga, brazda

strijél|a *ž* **1.** drvena šipka s kamenim ili metalnim šiljkom, izbacuje se iz luka; sulica **2.** ono što oblikom podsjeća na strijelu (npr. kazaljka) **3.** munja △ ***luk i ~a*** **1.** lovno i ratno oružje **2.** sportski rekvizit // **strʼēlast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je oblikom nalik strijeli; **strèlica**[1] *ž* ⟨G *mn* strèlīcā⟩ **1.** *dem.* od strijela **2.** dio brojnih mjernih instrumenata u funkciji kazaljke (vaga i sl.); **strèličār** *m* onaj koji se bavi streličarstvom; **strèličārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* streličar; **strèličarskī** *prid.* koji se odnosi na streličarstvo i streličare; **strèličārstvo** *sr sport* disciplina u kojoj se meta gađa

lukom i strijelom; **strèličica** *ž dem.* od strelica; **strȅlimicē** (**strȅlomicē**) *pril.* vrlo brzo, brzo kao strijela, strelovito; **strȅlimičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je brz poput strijele; **strȅlīšnī** *prid.* koji se odnosi na strelište; **strȅlīšte** *sr* otvoreni uređeni prostor za vježbanje pucanja iz vatrenog oružja i za streljačka natjecanja; **strelòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ brz poput strijele, vrlo brz; **strelòvito** *pril.* brzo poput strijele; strelimice; **strelòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je strelovito; **strèljāč** *m* ⟨G streljáča⟩ onaj koji strijelja, koji izvodi (kaznu) strijeljanjem; **streljàčica** *ž, v.* strijelac [~ *lukom*]; **strèljāčkī** *prid.* koji se odnosi na streljače, strijelce i strijeljanje △ ~ ***vod (odred)*** i sl. vod vojnika određen da izvrši smrtnu kaznu strijeljanjem; **streljàna** *ž* ⟨G *mn* streljánā⟩ otvoren prostor ili dvorana opremljena uređajima za gađanje iz vatrenog i zračnog oružja [~ *za gađanje glinenih golubova*; *zračna* ~ (za gađanje zračnom puškom); *vojnička* ~]; **strèljanskī** *prid.* koji je dio streljane; **streljáštvo** *sr sport* sportska grana, gađanje iz lovačke puške sačmarice (ob. glinene golubove) te iz drugih oružja; **strȅljīvo** *sr vojn.* (u domobranstvu do 1918. i 1941–1945. te u vojsci Republike Hrvatske) punjenje za vatreno oružje; municija; **strijélac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G strijêlācā⟩ **1.** *pov.* ratnik naoružan lukom i strijelom **2.** *sport* **a.** onaj koji se bavi streljaštvom **b.** onaj koji je vješt u gađanju **c.** koji postiže pogotke (u nogometu i sl.) **3.** (Strijelac) zodijački znak od 22. studenoga do 21. prosinca [*rođen u Strijelcu*; *rođen u znaku Strijelca*]; **strijéljati** *dv.* ⟨*prez.* strijêljām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) **a.** odapinjati strijelu iz luka, gađati strijelom **b.** pucati **2.** (koga) izvršiti smrtnu kaznu iz vatrenog oružja; pogubiti

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Strȅlār** (100, Sveti Ivan Zelina, Prigorje, Zagorje), **Strélec** (250, Varaždin, Zagreb, Ivanec, Međimurje), **Strílić** (Zagreb, Kutina, Slavonija)

✧ *prasl.* *strěla (*rus.* strelá, *polj.* strzała), *lit.* strėla ≃ *stvnjem.* strâla: zraka

strijêš *m* **1.** zubni kamenac **2.** pjena koja se skuplja na zubima, skrama **3.** vinski talog na dnu bačve; vinski kamenac; srijež **4.** mraz koji se hvata trave i lišća; inje, slana

✧ ≃ *v.* streha

strijêž *m zool.*, *v.* pâlčić

strȉker *m, v.* streaker

strȉkt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je egzaktan; precizan, točan **2.** koji se održava unutar specifičnih i vrlo uskih okvira **3. a.** koji nameće rigorozno poštivanje standarda **b.** koji se rigorozno održava, nameće ili provodi; strog, bezuvjetan [~*na primjena propisa*] // **strȉktno** *pril.* na striktan način; strogo, točno; **strȉktnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je striktan ili svojstvo onoga što je striktno

✧ *lat.* strictus ← stringere: stezati

striktúra *ž term.* suženje lumena kanala ili cjevastog organa

✧ *lat.* strictura ≃ stringere: stezati

strȉmer *m, v.* streamer

strȋna, *v.* stric

Strindberg (*izg.* Strìndberg), **August** (1849–1912), švedski pjesnik, pripovjedač, kritičar i istaknuti dramatičar; odnos među spolovima središnja su tema njegovih najpoznatijih dramskih djela (*Otac*, *Gospođica Julija*, *Inferno*); usavršio europsku naturalističku dramu otvorivši nove puteve scenskog stvaranja u 20. st.

strȉng *m* dug, uski komad tkanine i sl. materijala koji služi u razne svrhe; vrpca, traka, uzica, konac

✧ *engl.* ≃ *lat.* stringere: vezati

stringendo (*izg.* strindžèndo) *pril. glazb.* oznaka za ubrzanje tempa (uz dojam povećavanja dramske napetosti)

✧ *tal.*

strȉp *m* ⟨N *mn* strìpovi⟩ **1.** priča predstavljena nizom slika praćenih tekstualnim dijalogom i objašnjenjima **2.** *inform.* dugačka uska traka koja služi za identifikaciju vlasnika (na kreditnim karticama i sl.) // **strȉper** *m žarg.* onaj koji radi stripove, crtač stripova; **strȉperica** (**strȉpērka**) *ž, v.* striper; **strȉpskī** *prid.* koji se odnosi na strip [~ *stil*]; **strȉpski** *pril.* na način stripa, kao što se radi u stripu ili kako se crta strip

✧ *engl.* strip

strip show (*izg.* strȉp-šȍu) *m žarg.*, *v.* striptiz

✧ *engl.*

strìptīz (**striptȋz**) *m* varijetetska ili barska točka u programu, svlačenje pred publikom, strip-show // **striptȉzēr** *m* ⟨G striptizéra⟩, *v.* striptizeta; **striptizèta** (**striptizȅta**) *ž* osoba koja izvodi striptiz

✧ *engl.* striptease ← strip: svući, razodjenuti + tease: dražiti, zadirkivati

Stȑītār, Josip (1836–1923), slov. književnik, začetnik slovenske drame s tezom; idealističko-humanistička proza
strȋtbōl *m*, *v.* streetball
strízati, *v.* strići
strìzibuba *ž zool.* **1.** kukac (*Cerambyx sp.*), štetnik iz porodice strizibuba **2.** (*mn*) porodica kukaca (*Cerambycidae*) iz reda tvrdokrilaca
✧ *v.* strići + *v.* buba
Strìzivōjna *ž* naselje (u blizini Đakova), 2727 stan. // **Strizivójac** *m* (**Strìzivōjka** *ž*) ⟨G -jca, N *mn* Strizivójci, G Strizìvōjācā⟩ stanovnik Strizivojne; **strìzivōjskī** *prid.* koji se odnosi na Strizivojnu i Strizivojce
Strížić, Zdenko (1902–1990), hrv. arhitekt i urbanist zagrebačke moderne međuratne škole; Poelzigov suradnik u Berlinu i Frankfurtu (1928–1931); 1932. izradio regulativnu osnovu Zagreba koja je postala polazištem svih kasnijih regulacija; također generalni plan Plitvičkih jezera (1952)
stȑka, *v.* strčati se
stȓm *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima jak nagib, koji se naglo ukoso uzdiže od podloge [~ *nagib*; ~ *uspon*] // **stȓmac** *m* ⟨G -mca, N *mn* -mci⟩ *reg.* padina brijega na kojoj se zemlja odronjava; **stȓmēn** *ž* ⟨G -i⟩ *ekspr.* strma strana, *usp.* strmina; **strmìna** *ž* ⟨G *mn* strmínā⟩ nagib puta ili brda koji se strmo diže (gledano odozdo); **stȓmo** *pril.* nakošeno, pod kutom; **stȓmōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo čega što je strmo; **strmòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji obiluje strminama kao prepoznatljivim svojstvom [~ *kraj*; *~a planina*]; **strmòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je strmovito
◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Stȓmac** (Zagreb, Jastrebarsko), **Strmèckī** (Koprivnica), **Strmèčkī** (500, Zagreb, Zagorje, Baranja, Koprivnica, *I* Slavonija), **Stȓmić** (Sisak, Kaštela, Kutina), **Stŕmo** (Zagreb, Split, Sinj), **Stȓmoli** (Samobor), **Stȓmota** (190, Biograd, Slunj, *I* Slavonija), **Stȓmotić** (110, Pula, Zagreb, Posavina, *I* Slavonija) ◊ *top.* (naselja): **Bèstrma** (Sisak, 290 stan.), **Stȓmac** (Labin, 447 stan.), **Stȓmac Prìbićkī** (Jastrebarsko, 125 stan.), **Stȓmec** (Vrbovec, 40 stan.; Grad Zagreb, 520 stan.; Zabok, 201 stan.), **Stȓmec Bùkevskī** (Grad Zagreb, 355 stan.), **Stȓmec Hûmskī** (Pregrada, 231 stan.), **Stȓmec Remetìnečkī** (Novi Marof, 498 stan.), **Stȓmec Stùbičkī** (Donja Stubica, 708 stan.), **Stȓmec Sùtlanskī** (Klanjec, 94 stan.), **Stȓmēn** (Sisak, 356 stan.), **Stȓmēn Dôlac** (Sinj, 339 stan.)
✧ *prasl.* *strьmъ (*rus.* strëmyj, *češ.* strmý)
Stȓmec Pòdravskī *m* naselje (u blizini Varaždina), 710 stan. // **stȓmečkī**[1] *prid.* koji se odnosi na S. Podravski
◈ *v.* strm
Stȓmec Sàmoborskī *m* naselje (u blizini Samobora), 2704 stan. // **stȓmečkī**[2] *prid.* koji se odnosi na S. Samoborski
◈ *v.* strm
Stȓmica *ž* naselje (u blizini Knina), 1334 stan. // **stȓmičkī** *prid.* koji se odnosi na Strmicu
◈ *v.* strm
strmogláviti *svrš.* ⟨*prez.* strmòglāvīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* strmòglāvljen⟩ **1.** (koga) baciti koga s glavom nadolje, strmoglavce **2.** (se) **a.** survati se, pasti s velike visine **b.** odvaljati se niz strminu // **strmòglavcē** *pril.* **1.** (o padu) s glavom nadolje; naglavce, strmoglavice **2.** *pren. ekspr. razg.* suviše naglo, bezglavo, brzopleto, navrat-nanos, strmoglavo; **strmòglavicē** *pril.*, *v.* strmoglavce; **strmoglavljívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* strmoglàvljujēm, *pril. sad.* strmoglàvljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strmoglaviti; **strmòglavo** *pril.*, *v.* strmoglavce
✧ *v.* strm + *v.* glava
stȓn *ž* ⟨I -i/stȓnju⟩ *agr.* **1.** žitna stabljika koja ostaje poslije košnje **2.** strnište // **stȓnika** *ž* ⟨D L -ici⟩, *v.* strnište; **stȓnike** *ž mn agr.* žitarice koje imaju šuplju stabljiku; **stȓnikina** *ž agr.* usjev strnih žitarica; **stȓnīšnī** *prid.* koji se odnosi na strnište; **stȓnīšte** *sr* njiva poslije kosidbe žitarica; strnokos, strnjak, strn, strnika, strnjika; **stȓnjāk** *m* ⟨G strnjáka, N *mn* strnjáci⟩, *v.* strnište; **stȓnjika** *ž* ⟨D L -ici⟩, *v.* strnište
◈ *pr.* (nadimačka): **Stȓniša** (Zagreb, Split), **Stȓnišar** (Čakovec), **Strniščâk** (Međimurje, Varaždin, Zagreb), **Sȓrniščar** (Čakovec), **Strniščâk** (Međimurje), **Stȓniškī** (Zagreb)
✧ *prasl.* *stьrnъ (*rus.* stérn’, *češ.* strn) ≃ S(A)- + *v.* trn
strnàdice *ž mn zool.* porodica ptica pjevica (*Emberizidae*), srodne zebama (npr. žutovoljka) (*Emberiza citrinella*, velika s. *E. calandra*, vrtna s. *E. hortulana*, močvarna s. *E schoeniclus* i dr.); cikuši
◈ *pr.* (nadimačka): **Stèrnād** (Međimurje, Istra, Split), **Stȓnād** (210, Međimurje, Koprivnica, *I* Slavonija), **Strnàdica** (Kutina)
✧ *prasl.* *strьnadъ (*slov.* strnad, *rus.* strenátka) ? ≃ *lit.* starta: strnadica

stȑnīšnica *ž bot.*, *v.* slamatica
✧ *v.* strn, strnište
strnòkos *m*, *v.* strnište // **strnòkosnī** *prid.* koji se odnosi na strnokos
✧ *v.* strn
strȍbo-lámpa *ž tehn.* lampa koja daje vrlo kratko i jako osvjetljenje tako da, sinkronizirana s kamerom podešenom na kratku ekspoziciju, omogućava snimanje objekata koji se kreću velikim brzinama
✧ *grč.* stróbos: vrtlog + *v.* lampa
strȍbo-rásvjeta *ž* osvjetljenje koje koriste strobo- -lampe (pale se i gase u periodičnim intervalima) kako bi se postigli svjetlosni efekti u disko-klubovima, šou-programima i sl.
✧ *v.* strobo(-lampa) + *v.* rasvijetliti, rasvjeta
strȍboskop *m tehn.* instrument za mjerenje gibanja tijela s unaprijed zadanim vremenskim intervalima // **stroboskòpija** *ž film.* pojava koja omogućuje da se vidi usporeno gibanje pomoću isprekidanog svjetla
✧ *grč.* stróbos: vrtlog + -SKOP
strófa *ž književ.* najmanje dva stiha povezana ob. zajedničkom ritmičkom organizacijom, intonacijom i rimom; kitica
✧ *grč.* strophḗ: okret
strofàntīn *m* ⟨G strofantína⟩ *bot.* otrovni kardioaktivni glikozid iz sjemenki različitih biljki strofantusa
✧ *nlat.* strophantinus ≃ *grč.* strophḗ: okret + ánthos: cvijet + -IN
strofàntus *m bot.* tropski biljni rod (*Strophanthus*), koriste se u medicini, *usp.* strofantin
✧ *nlat.* strophanthus, *v.* strofantin
strȍfion *m pov.* tanki kožnati remen, dug 3 m, služio kao bandaža šake i podlaktice starogrčkih šakača (štiti od ozljeda i omogućava snažnije udaranje)
✧ *grč.* stróphion
strofoída *ž mat.* krivulja četvrtoga reda određena kao geometrijsko tijelo para točaka kojima je razlika udaljenosti od proizvoljne točke na ordinati jednaka udaljenosti te točke od ishodišta
✧ *fr.* strophoïde ≃ *grč.* stróph(os): zavoj, zaokret + OID(A)
stròfulus *m pat.* oblik urtikarije u dječjoj dobi; praćen jakim svrbežom
✧ *nlat.* strophulus ≃ *grč.* stróphos: uže; grč
strȍg *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* strȍžī⟩ **1. a.** koji je precizno ograničen ili definiran; bez iznimke ili odstupanja [~ *propis*] **b.** koji traži potpuno ispunjavanje i točnu izvedbu [~*a naredba*] **2.** (prema komu, s kim) koji je oštar, tvrd, nemilosrdan u odnosu ili u ophođenju; neumoljiv, nepopustljiv **3.** koji potpuno odgovara čemu; pravi, dosljedno proveden [~ *romanički stil*] **4.** koji je pravilnih oblika i bez ukrasa [~*a haljina*], *opr.* kićen, kaćiperan // **strȍgo** *pril.* na strog način, sa strogošću △ ~ ***povjerljivo*** u najvećem povjerenju, u najvećoj tajnosti; **strogòć|a** *ž* postupak onoga koji je strog; strogost [*pokazati ~u*]; **strȍgōst** *ž* ⟨I -i/-šću⟩ osobina onoga koji je strog, svojstvo onoga što je strogo [~ *stila*]
✧ *prasl.* *strogъ (*rus.* strogъ, *polj.* srogy) ? ≃ *v.* straža
Stroheim (*izg.* Stròuhaim), **Erich von** (1885–1957), američki filmski redatelj i glumac austrijsko-židovskog podrijetla, istaknuti autor nijemoga filma (*Velika iluzija*, *Bulevar sumraka*)
strȏj[1] *m* ⟨G strȍja, N *mn* stròjevi⟩ **1.** *tehn.* mehanička sprava u užem smislu koja pretvara jednu energiju u drugu ili omogućuje automatsko/poluautomatsko obavljanje radnog procesa [*električni* ~]; mašina **2.** sprava ili pomagalo koje prenosi silu i upravlja njezinom primjenom [*pisaći* ~] **3.** koji kontrolira ili upravlja nekom organizacijom [*glasački* ~]; mašina **4.** osoba koja reagira mehanički **5.** ustrojeni sustav veće cjeline [*donji/gornji* ~ *ceste*] // **stròjār** *m* ⟨G strojára⟩ **1.** onaj koji rukuje strojem [*brodski* ~] **2.** onaj koji se bavi konstrukcijom i gradnjom strojeva, njihovim održavanjem i popravkom **3.** *razg.* student strojarstva; **stròjārnica** *ž* prostorija u kojoj je smješten stroj [*brodska* ~]; **stròjārničkī** *prid.* koji se odnosi na strojarnicu; **strȍjarskī** *prid.* koji se odnosi na strojare i strojarstvo [~ *fakultet*]; **strȍjarski** *pril.* kao strojar, na način strojara; **strojárstvo** *sr* **1.** grana tehnike koja se bavi konstruiranjem i proizvodnjom strojeva; strojogradnja **2.** studij i usmjerenje na tehničkim fakultetima; **stròjēvlje** *sr zb.* skup strojeva, dijelova i uređaja koje pokreće pogonska snaga, a namijenjeno je proizvodnji određene vrste proizvoda; **strȏjn|ī** *prid.* koji se odnosi na stroj [~*o šivanje*] △ ~***i park*** ukupnost vozila i strojeva (jednog poduzeća i sl.); **strójnica** *ž vojn.* automatska puška raznih tipova; puškostrojnica, mitraljez; **strójničār** *m* vojnik koji je naoružan strojnicom; **strójničkī** *prid.* koji se odnosi na strojnicu;

strójnički *pril.* strojnicom, pomoću strojnice; **strôjno** *pril.* pomoću stroja, strojem, tako da obavlja stroj; mašinski, *opr.* ručno, omaške
✧ *prasl.* i *stsl.* strojь (*rus.* stroj, *polj.* strój) ≃ *lit.* straja: staja prekrivena slamom

strôj[2] *m* ⟨G strȍja, N *mn* strȍjevi⟩ *vojn.* red, vrsta [*stati u* ~ svrstati se, ući u vrstu; *izbaciti iz ~a*, *pren.* učiniti da dalje ne radi, ne postoji, ne bori se itd.] // **strôjan** *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ *knjiš. ekspr.*, *v.* stasit, naočit, stamen (o osobi); **strȍjiti**[3] (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -jēnje⟩ postavljati u stroj, postrojavati, *usp.* postrojba; **strôjnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov.* dostojanstvenik niži od djeda (dida) i starca u hijerarhiji crkve bosanske (krstjana)
✧ *v.* stroj[1]

strȍjiti[1] *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -jēnje⟩ obrađivati sirovu životinjski kožu za dalju uporabu; štaviti // **strȍjāč** *m* ⟨G strojáča⟩ onaj koji se bavi strojenjem kože; **strȍjilīšte** *sr* pogon u kojem se stroji koža
✧ *v.* stroj[1], v. strijeti, prostrijeti

strȍjiti[2] *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -jēnje⟩, *v.* škopiti

strojobràvār *m* onaj koji obavlja bravarske poslove uz upotrebu stroja // **strojobràvarskī** *prid.* koji se odnosi na strojobravare; **strojobràvarski** *pril.* kao strojobravar, na način strojobravara
✧ *v.* stroj[1] + *v.* brava, bravar

strojográdnja *ž* projektiranje, konstrukcija i proizvodnja strojeva
✧ *v.* stroj[1] + *v.* graditi

strȍjopīs *m* pisanje na stroju; tipkanje na stroju, daktilografija // **strojopìsāč** *m* ⟨G strojopisáča⟩ onaj koji piše na stroju; tipkač, daktilograf; **strojopisàčica** *ž*, *v.* strojopisač; **strȍjopīsnī** *prid.* koji se odnosi na strojopis
✧ *v.* stroj[1] + *v.* pisati

strojoslàgār *m* ⟨G strojoslagára⟩ *tisk.* radnik (slagar) koji tekst za tisak priprema na stroju // **strojoslàgārskī** *prid.* koji se odnosi na strojoslagare; **strojoslàgārski** *pril.* kao strojoslagar, na način strojoslagara
✧ *v.* stroj[1] + *v.* složiti, slagati

strȍjovođa *m* ⟨N *mn* -e⟩ onaj koji upravlja lokomotivom; mašinovođa
✧ *v.* stroj[1] + *v.* voditi, vođa

strȍma *ž anat.* osnovno potporno tkivo parenhimnih organa kroz koje ob. prolaze živci, krvne i limfne žile, *usp.* parenhim
✧ *grč.* strôma: madrac

stromatolíti *m mn* ⟨N stromatòlīt, G stromatolíta⟩ *min.* vapnenačke sedimentne naslage plitkih voda s mikroskopski vidljivim fosilnim cijanobakterijama (modrozelenim algama)
✧ *njem.* Stromatolith, *v.* stroma + -LIT[1]

strôncīj *m kem.* zemnoalkalijski element (simbol Sr, atomski broj 38), metal sive boje, osjetljiv na vlagu, nakon nuklearnih eksplozija stvara se umjetni radioaktivni stroncijev izotop; uzrokuje rak kostiju
✧ *nlat.* strontium, prema mjestu Strontian u Škotskoj

stroncijànīt *m* ⟨G stroncijaníta⟩ *min.* stroncijev karbonat; s više primjese kalcija naziva se kalcijski stroncijanit ili emonit
✧ *engl.* strontianite ← Strontian earth (prema mjestu u Škotskoj) + -IT

strongiloidóza *ž pat.* parazitska bolest probavnih organa uzrokovana crvom *Strongyloides stercorialis*
✧ *grč.* stroggýlos: svinut + -ID + -OZA

strȍp *m* ⟨G strȍpa, N *mn* strȍpovi⟩ *građ.* konstrukcija, ob. vodoravna koja natkriva zatvoreni prostor; plafon △ ***niski*** ~ **1.** *dosl.* strop na maloj visini od poda **2.** *tehn.* posebno dodana konstrukcija koja snižava visinsku razliku od poda do postojećeg stropa // **strȍpnī** *prid.* koji se odnosi na strop i stropove
✧ *prasl.* i *stsl.* stropъ (*rus.* i, *polj.* strop) ← *ie.* *k'ropo- (*stengl.* hróf, *stir.* cró)

stropòštati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* stropòštao se⟩ pasti s treskom, s bukom // **stropoštávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* stropòštāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stropoštati se
✧ *v.* strop

Strossmayer (*izg.* Štròsmajer), **Josip Juraj** (1815–1905), đakovački biskup (od 1849); veliki mecena kulture i umjetnosti, pokretač značajnih društvenih aktivnosti; vođa Narodne stranke (1860–1873), utemeljitelj i pokrovitelj JAZU (1868, danas HAZU), utemeljitelj Hrvatskoga sveučilišta (1874); neuspješan u nastojanjima oko zbližavanja Katoličke i Pravoslavne crkve, kao i u istupu protiv dogme o nepogrešivosti pape na I Vatikanskom koncilu 1869–1870. // **Strossmayerov** (*izg.* Štròsmajerov) *prid.* koji pripada Strossmayeru △ ***~a galerija starih majstora HAZU*** umjetnička galerija u Zagrebu, zbirka slika europskog slikarstva od kraja 14. do poč. 20. st. (donacija biskupa Strossmayera)

Stròšīnci *m mn* naselje (u blizini Županje), 696 stan. // **stròšinačkī** *prid.* koji se odnosi na Strošince

strováliti *svrš.* ⟨*prez.* stròvālīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stròvāljen⟩ **1.** *ekspr.* (što) nemarno sa sebe spustiti teret **2.** (se) pasti svom težinom i punom dužinom (o onome što je učvršćeno ili izlazi iz osnove); oboriti se [*stup se strovalio*] // **strovaljívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* strovàljujēm, *pril. sad.* strovàljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strovaliti

Strozzi (*izg.* Stròci), **Tito** (1892–1970), hrv. glumac, redatelj, dramski pisac i prevoditelj; dugogodišnja središnja ličnost zagrebačke kazališne scene; napisao 20-ak dramskih tekstova

Stròzzi-Rùžička, Marija, *v.* Ružička-Strozzi (Marija)

stȑpati (što u što, se u što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stȑpān⟩ **1.** više predmeta ili ljudi smjestiti u manji volumen (posudu i sl.) ili u neudoban prostor, ob. bez reda [~ *knjige u torbu*; ~ *(se) u tramvaj*] **2.** *pren.* raspodijeliti po nekom načelu; rasporediti [~ *sve u isti koš*] // **strpávati** (što u što, se u što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȑpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strpati

✧ S(A)- + *v.* trpati

stȑpljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je sposoban ustrajno i smireno podnositi što teško ili neugodno **2.** koji ustrajno i postojano postupa [~ *s djecom*] **3.** onaj koji je sposoban mirno čekati [*budi (malo)* ~ strpi se, malo pričekaj] // **stȑpjeti se** (∅, do čega) *svrš.* ⟨*prez.* stȑpīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* stȑpljen⟩ strpljivo provoditi/podnositi prolaženje vremena do čijeg dolaska, do raspleta događaja itd.; **stȑpljen** *prid. reg.* strpljiv, *v.* [~-*spašen*]; **strpljénje** *sr*, *v.* strpljivost; **stȑpljivo** *pril.* na strpljiv način, sa strpljenjem; **stȑpljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** vrlina da se podnosi što mučno ili iritantno; strpljenje **2.** ustrajnost u kakvu dugotrajnom pothvatu; strpljenje **3.** mirnoća, hladnokrvnost u čekanju ili očekivanju; strpljenje

✧ S(A)- + *v.* trpjeti

stȑšiti *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ **1.** oštro se visinom izdvajati od okolice (rastom i sl., o crkvenom tornju i sl.); stršati **2.** dizati se od podloge težeći u visinu [*kosa strši, pšenica strši*]; stršati **3.** *pren.* izdvajati se iz okoline po nekom svojstvu [*njegov uspjeh strši nad gomilom neuspješnih*] // **stȑšak** *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci⟩ *bot.* nejestiva smrdljiva gljiva (*Phallus impudicus*); **stršènjāk** *m* ⟨G stršenjáka, N *mn* stršenjáci⟩ *geol.*, *v.* horst; **stȑšati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -šīm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩, *v.* stršiti; **stȑšav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji strši (ob. koji je tvrde građe i oštro se diže s podloge – o jakoj, oštroj kosi, biljkama kao što je sirak i sl.); tršav

✧ *prasl.* *stьrčati (*slov.* strčati, *češ.* trčeti)

stȑšljēn *m zool.* veliki kukac (*Vespa crabro*), opnokrilac iz porodice osa

◈ *pr.* (nadimačka): **Sȑšan** (180, Međimurje, Podravina), **Sȑšek** (Zagreb, Podravina), **Sȑšen** (660, Metković, Dubrovnik, Mljet, sred. Dalmacija)

✧ *prasl.* *sьršenь (*rus.* šéršen', *polj.* szerszeń), *lit.* širšuo ← *ie.* *k'er$_2$sron- (*lat.* crabro, *stvnjem.* hornazz)

stȑti (što) *svrš.* ⟨*prez.* strêm/stàrēm, *pril. pr.* stȑvši, *imp.* stàri, *prid. rad.* strô, *prid. trp.* stȑven/stȓt⟩ *ekspr. retor.* uništiti, smrviti, zdrobiti; zatrti, zatrijeti [~ *zlo*] // **stȉrati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. sad.* -ūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strti

✧ S(A)- + *v.* trti

stȑtljati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stȑtljān⟩ izgovoriti trtljajući

✧ S(A)- + *v.* trtljati

strúčak, *v.* struk

strȕčan, *v.* struka

strùčati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ gnječiti, tiještiti

-STRUČITI kao drugi dio broja (ob. uz prijedlog kao prvi dio) znači da se što uvećava za onoliko puta koliko kaže taj broj [*(u)tr(i)* + *o* + *-STRU(K)* + *-ITI* = *utrostručiti*]

✧ *v.* struk

strùga *ž* ⟨D L -i, G *mn* strûgā⟩ **1.** ograđeno mjesto na otvorenom prostoru za mužu ovaca (ob. na prolaznim mjestima stočara nomada) **2.** otvor ograde ili tora **3.** strmo korito potoka **4.** *neob.*, *v.* kupina // **strûg**[1] *m* sporedni rukavac potoka ili rijeke

◈ *pr.* (etnici): **Strugáčevac** (130, Valpovo), **Strȕškī** (Ludbreg), **Strȕžan** (Đurđevac) ◇ *mikrotop.* (ob. mjesta za mužu ovaca): **Strȕžina, Strȕžīšće, Strȕžīšte** ◇ *hidronim.* (ob. potoci ili barovita zemljišta): **Strûg** (desetak potoka po Slavoniji i Podravini), **Strȕga** (potoci kod Knina, Zagreba, Vinkovaca; zemljišta kod Karlovca), **Strȕge** (zemljište

u Lici), **Strùgačić** (potok), **Strúžac** (rukavac Save), **Strúžec** (Trebarjevo), **Strùžica** (Poljica), **Strùžnica** (vrelo, Lika, Varaždin), te dvočlana imena: **Mâlī Strûg** (rukavac Velikoga Struga), **Vèlikī Strûg** (l. pritok Save kod Kostajnice), **Mèđustrugovi** (područje između Velikog i Malog Struga), **Strùšničkī pòtok** (Petrinja) ◇ *top.* (naselja): **Strûga** (Ludbreg, 574 stan.), **Strùga Bȁnskā** (Dvor), **Strùga Nârtskā** (Dugo Selo, 204 stan.), **Strùžāni** (Slavonski Brod, 181 stan.), **Strúžec Pòsavskī** (Grad Zagreb, 84 stan.), **Šárić Strùga** (Ploče, 259 stan.)

✧ *prasl.* *struga (*rus.* strúga: duboko mjesto u rijeci, *češ.* strouha)

strúgati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* strûžēm, *imp.* strúži, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** oštrim predmetom odnositi, skidati gornji sloj [~ *boju*] **2.** *v.* tokariti **3.** blanjati **4.** *žarg. iron.* loše svirati na gudaćem instrumentu **5.** *v.* piliti [~ *drva*] // **strûg²** *m* ⟨N *mn* strȕgovi⟩ tokarski stroj; **strùgāč** *m* ⟨G strugáča⟩ onaj koji što struže, skida gornji sloj čega, blanja, teše; strugalo; **strugàčica** *ž*, *v.* strugač; **strugàčina** *ž ekspr. razg.* velika količina rada koja se obavlja struganjem (npr. obrada zida kao podloge za bojenje); **strúgalo** *sr* **1.** *v.* strugač **2.** naprava za struganje; **strùgāljka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* strugalo; **strúgānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* strugati **2. a.** način obrade neke površine [~ *zida* (za razliku od pranja, otucavanja itd.)] **b.** u nekim vezama riječi [~ *drva* piljenje drva ručnom pilom bez mehanizacije i motora]; **strùgār** *m* ⟨G strugára⟩ **1.** *razg.* onaj koji ručnom pilom za zaradu struže drva ljudima za kućanstvo **2.** (+ *potenc.*) onaj koji struže (bez posebnog određenja u nekom radnom procesu); **strùgnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* strùgni, *prid. rad.* strùgnuo⟩ **1.** (što), *v.* strugati **2.** (∅) *pren. razg.* pobjeći krišom, potajno, izgubiti se; **strùgotina** *ž* sitan zrnati prah od drveta ili kovine koji nastaje pri upotrebi struga, pile, turpije i sl.

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Pòstružin** (260, Zagorje, Prigorje), **Pòstrūžnī** (Ivanić Grad), **Pòstružnīk** (Zagreb), **Strùgār** (480, Zagorje, Prigorje, Podravina)

✧ ≃ *slov.* strugati ≃ *v.* trgati

strúj|a *ž* **1. a.** glavni tok, smjer kretanja vode riječnim koritom [*riječna ~a*] **b.** smjer kretanja površinskih slojeva mora i oceana u određenom pravcu [*morska ~a*] **c.** kretanje zračnih slojeva [*zračna ~a*] **2.** *fiz.* **a.** kretanje elektrona u vodiču, provodniku [*jaka ~a*; *slaba ~a*; *istosmjerna ~a*; *izmjenična ~a*] **b.** fizikalna veličina koja opisuje strujanje; izražava se omjerom onoga što struji (npr. tekućine) i vremena **3.** tok, tendencije razmišljanja u nekoj skupini ili zajednici [*plivati protiv ~e*, *pren.* ne podvrgavati se konvencionalnim pravilima ponašanja, djelovanja i razmišljanja] **4.** *knjiž.* tehnika i stil pripovijedanja asocijativnog protoka misli u suvremenom romanu (umjesto klasičnog nizanja radnje; npr. Proust: *U potrazi za izgubljenim vremenom*) △ ***električna ~a*** *fiz.* gibanje elektrona u električnim krugovima preko vodiča, iona ili nabijenih čestica; ***morske ~e*** premještanje vodenih masa u moru [*periodične ~e*; *stalne ~e*]; ***~a svijesti*** **1.** *psih.* svjesno osobno iskustvo promatrano kao niz asocijacija i događaja // **strújānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* strujati (strujiti) **2.** *fiz.* gibanje čestica kapljevina i plinova [*vrtložno ~*; *slojevito ~*] **3.** premještanje čestica ili svojstava [~ *elektriciteta*; *toplinsko ~*]; **strújati (strújiti)** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** kretati se u nekom smjeru (o vodi, zraku) **2.** kretati se u nekom smjeru (o ljudima) **3.** *pren.* širiti se na sve strane (o zvuku, mirisu, glasovima i sl.); **strûjnī** *prid.* koji se odnosi na struju [~ *krug*]; **strújnica** *ž* *fiz.* zamišljena putanja ili staza strujanja elementarnih čestica; **strûjnīk** *m* ⟨N -īci⟩ *lingv.*, *v.* frikativ

✧ *prasl.* i *stsl.* struja (*rus.* strujá, *slov.* struja), *lit.* srauja ← *ie.* *srew-: teći (*grč.* rheîn, *skr.* sravati: teče)

strȕjomjēr *m tehn.* **1.** mjerilo potrošnje električne energije **2. a.** hidrometrijsko krilo za mjerenje brzine protoka rijeka **b.** uređaj za mjerenje brzine morskih struja

✧ *v.* struja + *v.* mjera, mjeriti

-STRUK kao drugi dio složenih pridjeva znači: koji je toliko puta veći ili jači koliko pokazuje prvi dio [*dvostruk*; *stostruk*]

✧ *v.* struk

strûk *m* ⟨N *mn* strȕkovi⟩ **1.** *bot.* **a.** zelena povrtna biljka [~ *luka*] **b.** mlada biljka za presađivanje; presad, rasad **2.** *anat.* najuži dio čovjekova trupa između grudi i bedara; pojas, pâs **3.** *reg.* parangal // **strúčak** *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G strȕčākā⟩ **1.** *dem.* od struk **2.** donji dio gljive **3.** kitica (cvijeća); **strȕčić** *m*

dem. i *hip.* od struk; **strukírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* strùkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* u krojenju naglasiti struk [~ *košulju*]
✧ *prasl.* *strukъ, *strǫkъ: stabljika (*ukr.* struk, *polj.* strąki: mahuna)

strȕka *ž* ⟨D L -ūci, G *mn* strûkā⟩ **1.** ukupnost teorije i prakse u bavljenju nekim područjem znanja, praktičnog rada ili obavljanja složenijeg radnog procesa **2.** grana ljudskih znanja i vještina, disciplina **3.** niska, ogrlica // **strȕčan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je stručnjak, koji dobro poznaje struku, pouzdan u stručnom znanju; **strȕčno** *pril.* na stručan način, sa stručnošću; **strȕčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je stručan, stručno znanje i umijeće; **strȕčnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na stručnjake, koji je svojstven stručnjacima; **strȕčnjāčki** *pril.* kao stručnjak, kao stručnjaci, na način stručnjaka; **strȕčnjāk** *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ onaj koji vlada znanjima neke struke; strukovnjak; **strȕkōvnī** *prid.* kojega čine struke [~ *sindikati*]; **strukòvnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na strukovnjake; **strukòvnjāčki** *pril.* kao strukovnjak, na način strukovnjaka; **strukòvnjāk** *m* ⟨G strukovnjáka, N *mn* strukovnjáci⟩ *žarg.* **1.** *v.* stručnjak **2.** onaj koji je iz iste struke, kolega po struci
✧ *v.* struk

strȕks *m* čvrsta izdržljiva pamučna tkanina, upotrebljava se za jahaće hlače i radna odijela
✧ *njem.* Strucks

struktúra *ž* **1. a.** unutrašnji raspored sastavnih dijelova neke cjeline, skup kojemu su dijelovi povezani odnosima ovisnosti **b.** *lingv.* uređenost i organiziranost svih elemenata jednog jezika [*fonemska* ~; *morfemska* ~; *sintaktička* ~] **2.** organizacija, način na koji je jedna cjelina složena od elemenata ili pojedinosti koje pritom ne gube svoju prepoznatljivost; ustrojstvo, ustroj, sustav, građa [*zrnata* ~; *kemijska* ~; *jezična* ~] **3.** određena konstrukcija, kao most, građevina i sl. // **strukturàlist** (**strukturalȉst**) *m* pristaša ili pobornik strukturalizma; **strukturàlistkinja** *ž*, *v.* strukturalist; **strukturalȉstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na strukturalizam i na strukturaliste [~*a teorija*; ~*i pristup*] △ ~**a psihologija** disciplina koja želi otkriti one temeljne čimbenike duševnih procesa i stanja koji se više ne mogu raščlaniti (W. Wundt, E. B. Titchner); **strukturalȉstički** *pril.* kao strukturalist, na način strukturalizma; **strukturalȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ znanstvena teorija i temeljna postavka pripadajuće znanstvene metodologije u humanističkim, društvenim i prirodnim znanostima 20. st. koja se zalaže da se činjenice ustanovljene na jednom znanstvenom području proučavaju kao dio veće cjeline (strukture); **strȕkturāln|ī** *prid.* koji se temelji na načelima strukturalizma △ ~**a lingvistika** jezikoslovna teorija koja proučava jezik kao uređeni sustav odnosa među znakovima; **strukturírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* struktùrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ dati/davati čemu strukturu, učiniti da što bude struktura, oblikovati (se) na način koji ima svojstva strukture; **strùktūrn|ī** *prid.* koji je dio, koji čini, koji pripada strukturi △ ~**a analiza** *ekon.* analiza koja raščlanjuje sve komponente promatranog objekta ili osigurava snimku konkurentnog okruženja; ~**a inflacija** *ekon.* inflacija koja rezultira iz strukture nacionalnog gospodarstva; ~**e formule** *kem.* formule koje pokazuju način vezivanja atoma u molekuli; ~**i geni** *biol.* geni koji nose informaciju za sintezu neke bjelančevine; ~**o programiranje** *inform.* tehnika programiranja koja pretpostavlja upotrebu nekoliko osnovnih kodnih struktura i pristup odozgo radi dobivanja modularnog programa
✧ *lat.* structura ≃ structus: sastavljen ← struere: sastaviti

strȕma *ž* ⟨G *mn* strûmā⟩ *pat.* povećanje štitne žlijezde; guša
✧ *nlat.* struma ← *lat.*

Strùmec Stȕbičkī *m* naselje (u blizini Donje Stubice), 708 stan. // **strùmečkī** *prid.* koji se odnosi na S. Stubički

strumektòmija *ž med.* kirurško odstranjenje većeg ili manjeg dijela ili cijele štitne žlijezde pri određenim bolestima
✧ *v.* struma + *v.* ektomija

strumìtis *m pat.* nespecifična upala povećane štitne žlijezde
✧ *v.* struma + -ITIS

strȕn|a *ž* ⟨G *mn* strûnā⟩ **1.** elastična nit prvotno od životinjskog crijeva, kasnije od metala i umjetnih vlakana koja, nategnuta na glazbeni instrument, titranjem proizvodi zvuk **2.** dlaka iz konjskog repa ili grive // **strȕnār** *m* onaj koji izrađuje strune; **strȕnārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* strunar; **strȕnjača** *ž* strunom ili čime slič-

nim ispunjena mekana podloga, koja služi za gimnastičke vježbe i ublažava pad

◆ *pr.* (prema zanimanju, nadimačka): **Strȕna** (Istra, Vukovar), **Strȕnja** (Vukovar, Županja), **Strȕnjak** (160, Zaprešić, Đurđevac, Zagorje, Bjelovar), **Strȕnjaš** (Zagreb, *I* Slavonija), **Strûnje** (290, Drniš, Moseć, sred. Dalmacija, Vinkovci)

✧ *prasl.* *struna (*rus.* struná, *polj.* struna) ≃ *stvnjem.* stroum: konopac

strúniti *svrš.* ⟨*prez.* strûnīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* strûnjen⟩ **1.** (što) stresti, otresti, otruniti **2.** (se) otkinuti se, otruniti se

✧ S(A)- + *v.* trun, truniti

strȕnuti *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* strȕnuo⟩ postati truo; istrunuti

✧ S(A)- + *v.* truo, trunuti

strúsiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* strûsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* strûšen⟩ **1.** učiniti da padne trus, otresti **2.** ispiti jednim gutljajem; iskapiti **// strusívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* strùsujēm, *pril. sad.* strùsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* strusiti

✧ S(A)- + *v.* trus, trusiti

Strúžec *m* ⟨G Strúšca⟩ naselje (u blizini Kutine), 858 stan.

◆ *v.* struga

strȋv *m* i *ž* ⟨I -i/-vlju⟩ *ekspr.*, *v.* strvina **// stȑvina** *ž* tijelo uginule životinje u raspadanju; strv, crkotina, mrcina; **stȑvinār** *m* **1.** *zool.* ptica grabljivica, iz porodice supova (*Neophron percnopterus*) **2.** *pren. pejor.* onaj koji podmuklo čeka tuđu nevolju radi vlastite koristi; **stȑvinārka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* strvinar; **stȑvinārskī** *prid.* koji se odnosi na strvinare; **stȑvinārski** *pril.* kao strvinar, na način strvinara; **stȑvinīšte** *sr* mjesto na koje se odlažu trupla uginulih životinja

✧ *prasl.* *stьrvъ (*rus.* stérva, *polj.* ścierw) ? ≃ *srvnjem.* sterben: umrijeti

stȑvoder *m* živoder; šinter **// stȑvoderskī** *prid.* koji se odnosi na strvodere; **stȑvoderski** *pril.* kao strvoder, na način strvodera

✧ *v.* strv + *v.* derati (drati)

stûb, *v.* stup

stȕb|a[1] *ž* ⟨G *mn* stûbā⟩ **1.** vodoravno položena ploča kao dio konstrukcije ili građevne kombinacije za svladavanje prostora u visinu hodanjem; stepenica **2.** *pren.* faza u obavljanju kakva posla, savladavanju teškoća i sl. △ ***pomične ~e (stepenice)*** mehanizam u obliku stubišta u robnim kućama i sl.; pomične stepenice **// stȕbīšnī** *prid.* koji se odnosi na stubište [~ *prostor*]; **stȕbīšte** *sr* konstrukcija ili građevna kombinacija stuba; stepenište

✧ *prasl.* *stъlb(a): stuba, stup (*slov.* stolba, *rus.* stolb), *lit.* stulbas: stup

stȕbalj *m* ograda na zdencu, ograđeno vrelo; stuba **// stȕba[2]** *m arh.*, *v.* stubalj

◆ *pr.* (etnici): **Stȕbičan** (150, Zlatar Bistrica, Valpovo, Križevci, Čazma), **Stȕbičār** (430, Ivanec, Podravina), **Stȕbić** (Koprivnica, Ludbreg), **Stȕbićar** (Virovitica, Međimurje)

◇ *hidronim.*: **Stȕba** (vrelo, Lika), **Stȕbāl** (vrelo, Lastovo, Omiš, Brač), **Stȕbalj** (vrelo, Lika, uz Mrežnicu, položaj kod Senja i na Rabu), **Stȕbanj** (vrelo, kod Drenovaca u Slavoniji), **Stȕbica** (bara, Dubrovnik, toplice u Zagorju), **Stȕblarica** (potok kod Bjelovara), **Stȕblava** (zemljište, Daruvar), **Stȕblić** (vrelo), **Stȕblina** (vrelo, Zadar), **Stȕbljak** (vrelo, Žirje), **Stȕbljić** (vrelo, Lika), **Stȕbnić** (vrelo kod Slatine) i sl.

◇ *top.* (naselja): **Hûm Stȕbičkī** (Donja Stubica, 637 stan.), **Lâz Stȕbičkī** (Donja Stubica, 295 stan.), **Stȑmec Stȕbičkī** (Donja Stubica, 708 stan.), **Stȕbalj** (Hrvatska Kostajnica), **Stȕbica** (Vrbovsko, 96 stan.)

✧ *prasl.* *stubьlь: vrelo (*bug.* stúbel, *slov.* stúblo)

Stȕbica Dônjā *ž* naselje u Hrvatskom zagorju podno Medvednice, 2232 stan. **// Stubičánac[1]** (**Stubičánec**) *m* (**Stȕbičānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Stubičánci, G Stubȉčānācā⟩ stanovnik S. Donje; **stȕbičkī[1]** *prid.* koji se odnosi na S. Donju i Stubičance

◆ *v.* stubalj

Stȕbica Gôrnjā *ž* naselje u Hrvatskom zagorju podno Medvednice, 846 stan. **// Stubičánac[2]** (**Stubičánec**) *m* (**Stȕbičānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Stubičánci, G Stubȉčānācā⟩ stanovnik S. Gornje; **stȕbičkī[2]** *prid.* koji se odnosi na S. Gornju i Stubičance

◆ *v.* stubalj

Stȕbičkā Slȁtina *ž* naselje (u blizini Donje Stubice), 768 stan.

◆ *v.* stubalj

Stȕbičkē Tȍplice *ž mn* naselje (u blizini Donje Stubice), 1577 stan., termalno kupalište i lječilište

◆ *v.* stubalj + v. toplice

stȕbokom, *v.* stup

stucco, *v.* štuka[2]

stûći[1] *svrš.* ⟨*prez.* stúčēm, *pril. pr.* stûkāvši, *imp.* stúci, *aor.* stúkoh, *prid. rad.* stûkao, *prid.*

trp. stùčen⟩ **1.** (što) **a.** promijeniti površinu, oblik ili uništiti što udarcem ili udarcima (npr. udarcima čekića površinu ili ukras na površini pročelja zgrade, istaknute dijelove na skulpturi kao što je nos, rep itd.); otući **b.** *pren.* lakomisleno uložiti novac u što, olako potrošiti, rastepsti novac **2.** (što, čega), *v.* nakȑcati // **stùcati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* stùcān⟩ primjerenom jačinom učiniti da se smrvi ljuska (jaja, oraha, lješnjaka, badema); **stȕknuti¹** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* stȕknuo⟩ udariti lagano tako da napukne [~ *ljusku kuhanog jajeta*], *usp.* stucati
✧ S(A)- + *v.* tući

stûći² *svrš.* ⟨*prez.* stúćēm, *pril. pr.* stûkāvši, *prid. trp.* stùčēn⟩ *reg.*, *v.* istući

stûd *ž* ⟨G *mn* stúdī⟩ *ekspr.*, *v.* stȕdēn // **stùden** *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* studènijī⟩ *ekspr.* koji je vrlo hladan; leden; **stȕdēn** *ž* ⟨I -i⟩ *ekspr.* **1.** hladnoća, stud **2.** *pren.* osjećaj jeze; **studénac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G stùdēnācā⟩ zdenac, bunar, vrelo, izvor [*»bijeli kamen na studencu«* T. Ujević]; **stùdenī** *m* ⟨G -ōga⟩ jedanaesti mjesec u godini; **stúdjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -đēnje⟩ djelovati u obliku studeni, djelovati kao hladnoća; bridjeti
❖ *pr.* (nadimačka i etnici): **Stȕdak** (Zaprešić, Zagreb, Varaždin), **Stúde** (Kaštela, Split), **Stùden** (380, Zagreb, Korenica, Lika, Slavonija), **Stùdenić** (Našice, Požega), **Studénović** (Slavonski Brod, Zagreb) ◇ *hidronim.*: **Stùden** (potok, Gospić), **Stùdena** (potok, Pazin, zaselak kod Gline), **Studénac** (mnogobrojna vrela po Istri, otocima i u priobalju, nekoliko potoka u Lici), **Studénca** (vrelo, Omiš), **Studénci** (zaseoci, Gospić, Imotski), **Stȕdēnčić** (Gorski kotar, Dugi otok, Olib, Lošinj, Lastovo), **Studénčine** (vrelo, Poljica, Kaštela), **Studénec** (pritok Glinice), **Stùdenō** (vrelo kod Makarske, zaselak kod Gline), **Studènjāk** (otočić, Kornati), **Študénac** (vrelo, Istra) te dvočlana imena tipa: **Gôrnjī Studénac** (Brač), **Knêž studénac** (Istra), **Studénačka bȁra** (livada, Gospić), **Stȕdenī tòčak** (potok, Slatina) i sl. ◇ *top.* (naselja): **Stùdenā** (Rijeka, 441 stan.), **Studénci** (Gospić, 144 stan.)
✧ *prasl.* *studъ (*rus.* stúda, *polj.* o-studa)

Stùdēnci *m mn* ⟨G *mn* Stùdēnācā⟩ naselje (u blizini Imotskoga), 979 stan. // **stùdenačkī** *prid.* koji se odnosi na Studence i Studenčane; **Studénčanin** *m* (**Studénčānka** *ž*) ⟨N *mn* Studénčani⟩ stanovnik Studenaca
❖ *v.* stud

Studentenlied (*izg.* Študèntenlīd) *m glazb. pov.* naziv za pjesmu putujućih srednjovjekovnih studenata, tzv. vaganata
✧ *njem.*

stûdīj *m* **1.** proučavanje, znanstveno istraživanje **2.** polaženje više ili visoke škole // **stùdent** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji studira na visokoj školi ili na fakultetu; sveučilištarac, đak; **studentàrija** *ž zb. razg.* studenti kao mladi, nezabrinuti, veseli ljudi i osobe primjerenih i skromnih zahtjeva; **stùdentica** *ž*, *v.* student; **stùdentičin** *prid.* koji pripada studentici; **stùdentskī** *prid.* koji se odnosi na studente; **stùdentski** *pril.* kao student, na način studenata; **stûdija** *ž* **1.** stručni rad većeg opsega kao rezultat istraživanja, proučavanja nekog užeg stručnog problema ili problematike **2.** *lik.* slikarski ili kiparski pripremni privremeni rad izveden kao vježba; skica; model **3.** *šah* komponirana kompozicija (u pravilu konačnica) u kojoj postoji forsirani jedinstven put do pobjede ili remija; **stûdījskī¹** *prid.* koji se odnosi na studij [~ *boravak*]; **stȕdiōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji je temeljito proučen, stručno napisan; akribičan [~ *tekst*] **2. a.** koji ozbiljno, ustrajno pristupa svakom problemu [~ *autor*] **b.** koji je uistinu marljiv; **stȕdiōzno** *pril.* na studiozan način, sa studioznošću; **studióznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je studiozan ili svojstvo onoga što je studiozno; **studírati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stùdīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** učiti na visokoj školi ili na fakultetu **2.** temeljito proučavati, pristupiti čemu studijski, studiozno se baviti čime
✧ *lat.* studium ≃ studens: koji se trudi, teži ← studēre: zanimati se za što, posvetiti se čemu

stûdio *m* ⟨G -ija, I -iom/-ijem *knjiš. neob.*, N *mn* -iji⟩ **1. a.** umjetnička radionica; atelje [*slikarski* ~] **b.** mali stan nalik na atelje (s jednom velikom sobom) **2.** posebno opremljena prostorija u kojoj se snimaju filmovi, gramofonske ploče, radijske i televizijske emisije [*televizijski* ~; *filmski* ~] // **stûdījskī²** *prid.* koji se odnosi na studio [~ *program*]
✧ *tal.* ← *lat.* studium

stȕknuti² (∅, pred kim/čim) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* stȕknuo⟩, *v.* ustuknuti
✧ S(A)- + *v.* tući

stúliti se *svrš.* ⟨*prez.* stûlīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* stûljen⟩ smanjiti se od starosti ili bolesti, okopnjeti (o osobi), ući u se // **stuljívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* stùljujēm se, *pril. sad.* stùljujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stuliti se

Stulli (*izg.* Stùli) **1. Bernard** (1915–1985), hrv. arhivist i povjesničar (*Ustanak mornara u Boki Kotorskoj*, *Židovi u Dubrovniku*) **2.** (**-Stulić**), **Joakim** (1729–1817), hrvatski leksikograf, franjevac (enciklopedijski rječnik u 3 dijela *Rječosložje iliričko-talijansko-latinsko*, 1801–1810) **3.** (**Stulić**), **Vlaho** (1768–1843), hrv. komediograf, pisao narodnim, dubrovačkim jezikom (*Kate Kapuralica*)

stȕmbati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* stȕmbān⟩ *razg. ekspr.* razbiti (se), slupati (se) [~ *(se) u automobilu*] // **stumbávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stùmbāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stumbati (se)

✧ S(A)- + *v.* tumbe, tumbati

stûp *m* ⟨G stúpa, N *mn* stȕpovi⟩ **1. a.** *arhit.* samostojan okomit potporanj od različitih materijala i presjeka koji teret prenosi na čvrstu podlogu (sastoji se od temelja, stupa i glavice); kolona, stub **b.** drveni, metalni ili betonski nosač električnih, telefonskih i sl. vodova [*telefonski* ~; *električni* ~]; bandera **2. a.** masa leda, stijenja koja nalikuje stupu **b.** *pren.* vizualan dojam velike količine čega (dima, prašine i sl.) koja se diže uvis **3.** (čega) *retor. pren.* onaj koji nosi veliki teret nekoga pothvata, na kojemu nešto počiva [~ *kluba*; ~ *čitavog projekta*] △ ~ ***sramote***, ~ ***srama***, ***sramotni*** ~ *pov.* uz njega se veže osoba koja se izvrgava javnoj sramoti zbog različitih prijestupa (prostitucije, klevetanja, krađe itd.) // **stûb** *m* ⟨N *mn* stȕbovi⟩ *ekspr.*, *v.* stup; **stȕbast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ stupast (**1**); **stùbočkē** (**stùbočicē**) *pril.* kruto i uspravno poput stupa [*nasred lica (mu)* ~ *iskočio nos*]; **stùbokom** *pril.* iz temelja, temeljito, tako da bude gore što je bilo dolje; **stúpac** *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G stûpācā⟩ **1.** *tisk.* **a.** tiskarski raspored teksta; kolona **b.** jedan od okomitih nizova redaka na stranici (npr. u novinama radi preglednosti i bržeg čitanja) **2.** *fiz.* visina neke tekućine (npr. žive ili vode) u cijevi kao indikator tlaka; **stùpačnī** *prid.*, *v.* stupčani; **stȕpast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji na nepoželjan način podsjeća na stup; koji je ravan, a nije sveden kako bi morao biti [~*e noge* noge previše jake u dijelu od gležnjeva do listova] **2.** nepoželjno žilav, koji ima vlakna koja zalaze za zube [*ne volim pečeni janjeći but,* ~ *je*]; **stùpčanī** *prid.* koji je od stupca ili stupaca (ob. uz odredbu broja) [*jednostupčani*; *dvostupčani*]; stupačni; **stùpić** *m dem.* od stup; **stùpōvlje** *sr zb. arhit.* ukupnost stupova vezanih po određenim pravilima brojem i rasporedom [~ *hrama*]

✧ *prasl.* *stъlpъ, *stъlbъ (*rus.* stolp, *češ.* stoup)

stùpa *ž* ⟨G *mn* stȕpā⟩ **1.** *arhit. rel.* indijska sakralna kružna građevina, iz nje se razvila pagoda **2.** *rel. fil.* posuda u koju je smješten prah učitelja u budizmu i razmješten po rasadištima njegova učenja

✧ *skr.* stūpa-: zavjetni žrtvenik

stȕpa *ž* ⟨G *mn* stûpā⟩ **1.** mužar, avan **2.** posuda u kojoj se nabija lan i kudjelja **3.** *reg.* preša-[1], *v.*, tijesak, *v.* // **stȕpati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** valjati sukno u stupi **2.** tući ili tucati u stupi; **stȕpic|a** *ž* **1.** *dem.* od stupa **2.** *lov.* naprava za hvatanje nekih životinja; klopka, gvožđa

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Stȍpa** (Obrovac, Split), **Stȍpār** (Rijeka, Istra, Primorje), **Stòparić** (*I* Slavonija), **Stȕpār** (910, Zagreb, Samobor, Knin, *I* Slavonija, Rijeka), **Stupárević** (Slavonski Brod), **Stùparić** (270, Turopolje, Zagreb, Našice, Sisak), **Stȕpičić** (Pag, Primorje), **Stúpić** (Ozalj, Zagreb)

✧ *v.* stupiti

stûpanj *m* ⟨G -pnja, N *mn* -pnji/stȕpnjevi⟩ **1.** jedinica temperature i razlike među temperaturama (oznaka °) [*Celsiusov (Celzijev)* ~] **2.** dio kakva niza **3.** *razg.* jedinica različitih mjernih skala; podjeljak **4.** *glazb.* položaj tona unutar ljestvice **5.** *mat.* jedinica mjere kuta, 1/360 punog kuta **6.** (čega) mjera, dostignuta razina čega [~ *uređenosti stana*; *visok* ~; *nizak* ~] **7.** *fon.* razlika između najzatvorenijih i najotvorenijih glasova [~ *zatvorenosti/otvorenosti vokala*] △ ~ ***polinoma***, *v.* polinom; ~ ***razvoja*** dosegnuta razina razvoja // **stûpanjski** *pril.* izraženo u stupnjevima, pomoću stupnjeva; **stupnjèvati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stȕpnjujēm, *pril. sad.* stùpnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩ srediti što prema stupnjevima; **stupnjèvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se mijenja, razvija ili postoji tako da je raščlanjen na prepoznatljive dijelove, koji je podijeljen na stupnjeve; stepenast; **stupnjèvito** *pril.* na stupnjevit način, sa stupnja na stupanj; **stupnjèvitōst** *ž* ⟨G -osti, I

-osti/-šću⟩ svojstvo onoga što je stupnjevito
✧ *prasl.* *stǫpenь (*rus.* stupén') ≃ *v.* stepen

Stùpica 1. Bojan (1910–1970), slov. arhitekt, scenograf i kazališni redatelj; djelovao u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu **2. Gabrijel** (1913–1990), slov. slikar, autor stiliziranih likova žena i djece u poetsko-magičnom ambijentu **3. Mira** (1923), srp. kazališna i filmska glumica, supruga Bojana, snažna ličnost široka interpretativnog raspona, neko vrijeme djelovala i u Zagrebu

stùpīd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je umno ograničen, koji slabo i teško shvaća; zaostao [*~na osoba*] **2.** *razg.* koji je rezultat gluposti, koji izaziva dosadu, koji ne izaziva zanimanje, interes; dosadan, nezanimljiv, glup [*~an tekst*] // **stupìdārīj** *m* niz gluposti, popis glupih izjava (ob. u obliku nekog teksta, knjižice i sl.); **stupídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je glup, koji teško shvaća, koji je ograničen; glupost, blesavost, tupoglavost
✧ *lat.* stupidus

stupidòlog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ *žarg. iron.* onaj koji sakuplja tuđe gluposti
✧ *v.* stupidan + -LOG

stúpiti *svrš.* ⟨*prez.* stûpīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* stúpio⟩ **1.** (kamo) stati nogom, koraknuti [*~ u sobu*] **2.** (pred koga) *retor.* izaći, stati **3.** (s *prij.*) započeti što [*~ na dužnost*; *~ u službu*; *~ na prijestolje*; *~ u brak* oženiti se, udati se; *~ u štrajk* početi štrajkati] // **stúpati** *nesvrš.* ⟨*prez.* stûpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* stupiti **2.** *vojn.* kretati se propisanim korakom; marširati
◈ *pr.* (nadimačko): **Stúpalo** (260, Solin, Split, Sinj)
✧ *prasl.* i *stsl.* stǫpiti (*rus.* stupát', *češ.* stoupati) ≃ *v.* stopa

Stȕpnō *sr* ⟨G Stȕpnōga⟩ naselje (u blizini Siska), 556 stan.

stȕpor *m pat.* **1.** stanje psihičke i motoričke ili samo psihičke zakočenosti, najčešće u duševnih bolesnika [*pasti u ~*] **2.** sopor △ ***katatoni*** *~ pat.* najteži oblik stupora, totalno i trajno zakočenje; ***sudski*** ~ naglo psihičko i motoričko zakočenje koje nastaje u nekih optuženika nakon izricanja sudske presude // **stȕporōzān** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** *pat.* koji je u stanju stuporoze **2.** *pren.* koji je ukočen; neosjetljiv, bez razumijevanja
✧ *lat.* stupor

stȕprum *m term.* prisila na spolni odnos protiv volje (ob.) ženske osobe, krivično djelo protiv dostojanstva, ličnosti i morala; silovanje // **stupràta** *ž* ⟨G *mn* stuprátā⟩ *term.* nasilno obljubljena žena; **stùprātor** (**stupurâtor**) *m term.* izvršitelj nasilne obljube; silovatelj
✧ *lat.* stuprum *tal.* stuprare: silovati ≃ stupro: silovanje

Sturm und Drang (*izg.* Štȕrm und Drȁng) *pov. književ.* njemački književni pokret kasnog 18. st. kojeg je obilježavala žestina stila, veličanje individualnog senzibiliteta, intuitivne spoznaje, nacionalne duhovne tradicije i prirode; među predvodnicima bili su J. W. Goethe i F. Schiller
✧ *njem.*: oluja i nagon (prema drami F. M. Klingera)

stȕštiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* stȕšten⟩ **1.** natuštiti se, smračiti se, namrštiti se, namrgoditi se, natmuriti se **2.** jurnuti, poletjeti prema nekom mjestu // **stušćívati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stùšćujēm, *pril. sad.* stùšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stuštiti (se), stuštavati (se); **stuštávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* stùštāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stuštiti (se), stušćivati (se)

stúžiti se *svrš.* ⟨*prez.* stûžīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* stȗžen⟩ postati tužan
✧ S(A)- + *v.* tuga, tužan

stvâr *ž* ⟨I -i/stvârju, G *mn* stvárī⟩ **1. a.** svaka konkretna ili apstraktna činjenica zamišljena kao jedinka **b.** (čega) kao stalna veza u zn. da je nešto ono što kaže riječ uz koju stoji [*to je ~ navike*] **2.** materijalni predmet, ono što se posjeduje [*ponesi ~i*] **3. a.** čin, ideje ili izraz **b.** događaj [*dogodila se neugodna ~*] **c.** vrlina [*dobra je ~ biti strpljiv*] **d.** interes [*to nije moja ~*] **4.** (u raznim kontekstima ili vezama riječi u zn. onoga o čemu se govori, što se vidi ili što se podrazumijeva) [*dobra ~* to je dobro, *opr.* *loša ~*; *to je moja ~* ne miješajte se u to, o tome ne želim govoriti; *to su takve ~i* to je tako, to su takvi postupci, to su takvi predmeti] **5.** (u zn. muškog spolnog organa kad se ne želi nazvati vulgarnom riječju) [*boli me (puca mi) ona ~* baš me briga, svejedno mi je, ne tiče me se; *nek ide u onu ~* nek ide kvragu, neka nosi vrag] △ *~* ***po sebi*** *fil.* jedan od temeljnih pojmova I. Kanta, njime se označuje po sebi postojeća o spoznajnom subjektu neovisna, dakle nespoznatljiva, noumenalna sfera // **stvàralac** *m* ⟨G -aoca,

N *mn* -aoci⟩ *umj.* onaj koji stvara djela duhovne vrijednosti, koji se bavi produktivnim, stvaralačkim radom; stvaratelj; **stvàralačkī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na stvaraoce i stvaralaštvo; **stvàralački** *pril.* kao stvaralac, na način stvaralaca; **stvàralaštvo** *sr* **1.** moć stvaraoca, stvaralačka snaga, kreativnost **2.** ukupnost stvorenih djela u nekoj umjetnosti [*likovno* ~]; **stvâr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji postoji ili je postojao, koji se pojavljuje; istinski, zbiljski, realan, *opr.* nestvaran **2.** kojega se vrijednost može procijeniti u novcu ili drugim dragocjenostima △ *~**no pravo*** dio imovinskog (građanskog) prava kojim se uređuju odnosi među ljudima vezano za njihove ovlasti i obveze prema stvarima; **stvàratelj** *m* **1.** *v.* stvaralac **2.** (Stvaratelj) *rel.* vrhovno svemoguće biće koje je stvorilo univerzum; Bog; **stvaratèljica** *ž, v.* stvaratelj; **stvàrateljskī** *prid.* koji se odnosi na stvaratelje; **stvàrateljski** *pril.* kao stvaratelj, na način stvaratelja; **stvárati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* stvârām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stvoriti; **stvàrca** *ž dem.* od stvar; stvarčica; **stvàrčica** *ž* **1.** *dem.* od stvar **2.** *razg.* (u ležernom tonu) u kontekstima [*to je druga ~*; *to je važna ~* to je važna stvar; *(to je) lijepa ~* (to je); lijep predmet; (o čemu korisnom, praktičnom i lijepom)]; **stvârno** *pril.* **1.** (*čest.*) *razg.* doista, zaista; uistinu [*ja to ~ ne znam*] **2.** zbiljski, realno [*problem valja gledati ~*]; **stvárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ukupnost stanja onoga što je stvarno, svojstvo onoga što materijalno postoji; zbilja, zbiljnost, realnost

✧ S(A)- + *v.* tvoriti, tvar

stvȍr *m* ⟨N *mn* stvòrovi⟩ **1.** ljudsko biće u odnosu na Boga kao stvoritelja; stvorenje **2.** svako živo biće // **stvȍren** (za što) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji je kao rođen za što, koji pokazuje iznimnu spretnost u čemu, koji dolazi »kao naručen« za što, koji odlično pristaje čemu [~ *za nogomet*; *taj je čavao (kao) ~ za ovu sliku*]; **stvorénjce** *sr dem.* od stvor; **stvorénje** *sr, v.* stvor; **stvòritelj** *m* **1.** onaj koji je što stvorio **2.** (Stvoritelj) *rel.* onaj koji je stvorio svijet, tvorac svijeta i svih bića; Bog; **stvòriteljski** *pril.* kao stvoritelj, na način stvoritelja; **stvòriti** *svrš.* ⟨*prez.* stvȍrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* stvȍren⟩ **1.** (što) **a.** *rel.* učiniti da tko ili što postane voljom Boga **b.** proizvesti djelo umnim radom **c.** ostvariti, izraditi, steći [~ *imetak*] **d.** prouzročiti što [~ *nevolje*] **e.** *pren.* učiniti od koga, čega nešto, učiniti da tko u nečemu uspije **2.** (se) pojaviti se odnekud iznenada

✧ S(A)- + *v.* tvoriti

stvȑdnuti se *svrš.* ⟨*prez.* -ēm se, *pril. pr.* -ūvši se, *prid. trp.* stvȑdnūt⟩ postati tvrd djelovanjem nekog procesa iznutra, sušenjem, djelovanjem topline itd. [*kruh se stvrdnuo*], *opr.* postati gnjecav, razmočiti (se), omekšati // **stvrdnjívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* stvȑdnjujēm se, *pril. sad.* stvȑdnjujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* stvrdnuti se

✧ S(A)- + *v.* tvrd

style (*izg.* stâjl) *m inform. žarg.* obilježje kakvog fonta (npr. mali kapitel, ukošeni font, font zaglavlja i dr.); oblik, vrsta, stil

✧ *engl.*

styling (*izg.* stàjling) *m žarg.* **1.** konačno likovno oblikovanje neke osobe ili stvari namijenjeno širokoj javnosti (npr. uređenje lica i frizure radi fotografiranja) **2.** potrošački shvaćen dizajn, ograničen na vanjski dopadljiv izgled proizvoda i pomodnost [*imati ~ za tržište*]

✧ *engl.*

sȕ *m* ⟨G sȕa, N *mn* sȕi⟩ *pov.* **1.** u srednjovjekovnoj Francuskoj, zlatni, potom bakreni i brončani novac, u vrijednosti od 1/20 funte **2.** od Francuske revolucije, apoen u vrijednosti 1/20 franka (20, 40, 100 sua = 1, 2, 5 F)

✧ *fr.* sou

SU- kao prvi dio riječi izražava **1.** u tvorbi imenica **a.** socijativnost uz ravnopravnost imenica tvorenih od glagola [*su + govor (iti) + nik → sugovornik*] **b.** socijativnost uz ravnopravnost u tvorbi od već postojećih imenica [*su + vlasnik ← suvlasnik*; *su + vrijeme + nik → suvremenik*] **c.** kod glagolskih imenica približavanje, spajanje [*suradnja*] **d.** bliskost, srodnost, sličnost sa značenjem osnovne riječi [*mrak – sumrak*] **2.** u tvorbi glagola **a.** približavanje, spajanje [*sudjelovati*; *surađivati*; *susresti*] **b.** slabljenje radnje [*sustati*] **3.** u tvorbi pridjeva ublaživanje, umanjivanje [*lud – sulud*; *pijan – supijan*] **4.** *usp.* KO-

✧ *prasl.* *sǫ- (*rus.* su-), *v.* s[2] (sa)

sȕahili *m, v.* svahili (I)

sua sponte, *v.* sponte sua

suàutor (čega) *m* autor koji je neko djelo izradio zajedno s drugim(a), s više autora

✧ SU- + + *v.* autor

sub (*izg.* sȁb) *m tehn. žarg.*, *v.* subwoofer
✧ *engl.*

SUB-, **SUP-** kao prvi dio riječi znači da je što ispod čega, po položaju ili po važnosti [*subpolaran*; *subordinacija*; *supkultura*]
✧ *lat.* sub: pod, ispod, niže od (*prij.*)

sȕbalpskī *prid.* koji živi, raste u podnožju Alpa; podalpski
✧ SUB- + *v.* Alpe, alpski

sȕbaltēr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je niže vrste, drugorazredan po odlikama, minoran po vrijednosti [*poznavao je samo ~nu ambiciju malograđanštine*]
✧ *lat.* subalternus

subalternácija *ž* **1.** stanje u kojem je onaj koji je podčinjen ili ono što je njemu podčinjeno; podređenost, podčinjenost **2.** *log.* odnos partikularne propozicije prema univerzalnoj s kojom ima isti subjekt, predikat i kvalitetu
✧ *v.* subalteran

subarahnòīd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ *anat.* koji je ispod arahnoideje △ *~**no krvarenje*** *pat.* prodor krvi i njezino nakupljanje između paučinaste i meke moždanice
✧ SUB- + *v.* arahnoideja

subàrenda *ž ekon.* zajam koji pravna ili fizička osoba predaje drugoj na otplatu; podzajam
✧ SUB- + *v.* arenda

subàrktičkī *prid.* koji se nalazi u blizini arktičkih krajeva
✧ SUB- + *v.* Arktik, arktički

sȕbaša *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pov. reg.* **1.** nadzornik, upravitelj imanja u Osmanskom Carstvu; ubire aginske i begovske prihode s čitluka **2.** gradski nadzornik
◈ *pr.* (prema službi): **Sȕbašić** (580, Zagreb, *S* Dalmacija, *I* Slavonija, Sisak, Zagora), **Šȕbaša** (Zagreb, Međimurje, Rijeka, Samobor), **Šȕbašić** (240, Šibenik, sred. Dalmacija, Duga Resa)
✧ *tur.* subaı

subàštinīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji baštini što zajedno s jednim ili više baštinika // **subàštinica** *ž*, *v.* subaštinik; **subàštiničkī** *prid.* koji se odnosi na subaštinik
✧ SU- + *v.* baštinik

subàtomsk|ī *prid.* koji je manji od atoma [*~e čestice*]
✧ SUB- + *v.* atom, atomski

sub auspiciis regis (*izg.* sȕb auspìciis rêgis) pod kraljevim okriljem
✧ *lat.*

sub colore iuris (*izg.* sȕb kolóre jȗris) pod krinkom zakona
✧ *lat.*

sub condicione (*izg.* sȕb kondicióne) pod uvjetom
✧ *lat.*

sub divo (*izg.* sȕb dȉvo) pod Bogom (u zn. pod vedrim, otvorenim, nebom)
✧ *lat.*

subdominànta *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *glazb.* četvrti stupanj ljestvice dura ili mola
✧ SUB- + *v.* dominantan, dominanta

subdȕkcija *ž geol.* oblik podvlačenja litosfernih ploča jedne pod drugu
✧ *lat.* subductio

subdùraln|ī *prid. anat.* koji se nalazi ispod dure [*~i hematom*, *pat.* prodor i nakupljanje krvi između tvrde i paučinaste moždanice; *~i higrom* nakupljanje tekućine u; *~om prostoru*]
✧ SUB- + *v.* dura mater

sȕbđakon *m kat.* stupanj priprave za đakonat, dokinut Drugim vatikanskim koncilom
✧ SUB- + *v.* đakon

suberóza *ž pat.* profesionalna bolest u osoba koje udišu pljesnivu prašinu hrasta plutnjaka
✧ *nlat.* suberosis ≃ *lat.* suber: pluto

subèsjednīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* sugovornik // **subèsjednica** *ž*, *v.* subesjednik; **subèsjedničkī** *prid.* koji se odnosi na subesjednike
✧ SU- + *v.* besjeda

subfèbrīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *med.* grozničav, koji ima temperaturu do 38 °C
✧ SUB- + *v.* febrilan

subhastácija *ž* prisilna javna prodaja; dražba
✧ SUB- + *v.* hasta³

subìkterus *m pat.* lagani stupanj žutice
✧ SUB- + *v.* ikterus

subinkvìlīn *m* ⟨G subinkvilína⟩ *pov.* kmet, inkvilin u sjevernoj Hrvatskoj koji nema ni vlastite kuće; željir, beskućnik
✧ SUB- + *v.* inkvilin

sub iudice (*izg.* sȕb jȗdice) pred sucem; nepresuđeno; u toku postupka
✧ *lat.*

sùbjekt *m* ⟨G *mn* -kātā⟩ **1. a.** osoba koja je nosilac radnje, stanja ili događanja **b.** općenito: osoba **2. a.** *psih.* nosilac svojstava i doživljaja **b.** *fil.* biće koje spoznaje i djeluje **3.** *gram.* imenski dio rečenice (ob. u nominativu) o kojem govori predikat; najčešće označuje vršitelja radnje, nositelja kakva svojstva ili

stanja izražena predikatom (npr. »učenik« čita); podmet, *opr.* predikat **4.** *pren.* osoba, tema, predmet, projekt o kojem se raspravlja △ ***pravni*** ~ fizička ili pravna osoba kao nosilac nekog prava **// subjèkcija** *ž* stanje onoga koji se nalazi pod čijom vlašću; podložnost, podčinjenost; **sȕbjektīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1. a.** koji promatra, raspravlja, rasuđuje pretežno sa svog osobnog stanovišta ili interesa **b.** koji drži stranu komu [~*an sud*]; pristran, neobjektivan, *opr.* objektivan **2.** koji se odnosi na subjekt, koji sadrži subjekt, koji pripada subjektu △ ~***no pravo*** *pravn.* ovlaštenja pojedinih pravnih subjekata, *usp.* objektivno pravo, *v.* objektivan △; **subjektȉvist** (**subjektivȉst**) *m* onaj koji gleda subjektivistički na probleme, koji pristaje uz subjektivizam; **subjektȉvistkinja** (**subjektȉvistica**) *ž, v.* subjektivist; **subjektivȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na subjektivizam i subjektiviste; **subjektivȉstički** *pril.* kao subjektivist, na način subjektivista; **subjektivìtēt** *m* ⟨G subjektivitéta⟩ **1.** *v.* subjektivnost **2.** *fil.* ono što pripada subjektu; **subjektivìzam** *m* ⟨G -zmā⟩ **1.** *fil.* učenje po kojemu je spoznaja subjektivna, pa su njezine mogućnosti ograničene **2.** *razg.* iznošenje neobjektivnog, isključivog, pristranog mišljenja [*krajnji* ~] △ ***epistemološki*** ~ *fiz.* ograničavanje spoznajne stvarnosti samo na subjekt koji spoznaje; **subjektivizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* subjektivìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ činiti ili učiniti da što bude subjektivno viđeno ili doživljeno, gledati svojim očima, gledati onako kako se vidi sa svoga gledišta, *opr.* objektivizirati; **sȕbjektīvno** *pril.* na subjektivan način, kao subjektivist, *opr.* objektivno; **subjektívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je subjektivan, svojstvo onoga što je subjektivno; pristranost, osobnost, subjektivitet, *opr.* objektivnost **2.** *pren.* pristranost, neobjektivnost; **sùbjektnī** *prid.* koji se odnosi na subjekt

✧ *njem.* Subjekt ← *lat.* subiectum *kalk.* (prema, *grč.* hypokeímenon)

subjȕnior *m sport* nekoć naziv za dob sportaša od 14 do 16 godina; kadet

✧ SUB- + *v.* junior

sȕbjunktīv *m gram.* zavisni glagolski način; ob. označuje glagolsku radnju s obzirom na subjektivno stajalište onoga koji izriče želju, zahtjev, mogućnost i dr.; konjunktiv **// sȕbjunktīvan** *prid.* ⟨*odr.* -ivnī⟩ koji iskazuje osobine subjunktiva; konjunktivan

✧ *lat.* subiunctivus ≃ subiunctus: pridodan ← subiungere: pridodati

sub lege libertas (*izg.* sȕb lêge libèrtas) sloboda pod zakonima

✧ *lat.*

sublimírati (što, se) *dv.* ⟨*prez.* sublìmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sublìmīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (iz)vršiti sublimaciju **2.** pretvoriti/pretvarati (se) u nešto više, uzvišeno **3.** *pren.* idealizirati, dati/davati čemu uzvišen izgled, oplemeniti/oplemenjivati što **// sublimácija** *ž* **1.** *fiz. kem.* proces u kojem plinovita tvar prelazi izravno u krutu tvar (i obratno) bez tekuće međufaze **2.** *psih.* nesvjesni obrambeni mehanizam mijenjanja instinktivnih i primarnih nagona koji su svijesti neprihvatljivi, u aktivnosti koje su osobi i društvu prihvatljive (npr. usmjeravanje seksualnih frustracija ili poriva agresivnosti na bavljenje drugim aktivnostima, npr. sportom); **sublimácījskī** *prid.* koji se odnosi na sublimaciju; **sublimácījski** *pril.* na način sublimacije, kao sublimacija, sublimirajući djelovati; **sȕblīman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ **1.** koji je produhovljen, odličan; uzvišen **2.** koji budi strahopoštovanje; strašan; **sublìmāt** *m* ⟨G sublimáta⟩ **1.** produkt sublimacije **2.** *farm.* živin klorid; antiseptik; **sȕblimatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji sublimira; **sublímnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sublimno

✧ *njem.* sublimieren ≃ *lat.* sublimare: uzvisiti ≃ sublimus: uzvišen

sȕblingvāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *anat.* koji je pod jezikom, podjezičan [~*na žlijezda*]

✧ *nlat.* sublingualis ≃ SUB- + lingua: jezik

sublitòrāl *m* ⟨G sublitorála⟩ *geogr.* dio morskog odnosno oceanskog dna koji dopire do šelfa (do dubine od 200 m)

✧ SUB- + *v.* litoral

subluksácija *ž pat.* nepotpuno iščašenje zgloba

✧ *nlat.* subluxatio ≃ SUB- + *v.* luksacija

submàndibulār|an *prid.* ⟨*odr.* -ārnī⟩ *anat.* koji je ispod čeljusti; podčeljusni [~*ni vod* izvodni kanal podčeljusne žlijezde]

✧ SUB- + *v.* mandibula

submarína *ž pom. rij.* podmornica

✧ SUB- + *v.* marina[2]

submeđijānta *ž glazb.* šesti stupanj dijatonske ljestvice

✧ SUB- + *v.* medijanta

submèrzija *ž term.* nasilno, mehaničko začepljenje završnih dišnih putova tekućinom; utapljanje
✧ *lat.* submersio

submìsija *ž* **1.** podčinjavanje, predavanje volji, autoritetu ili sudovima druge osobe; pokornost, poslušnost **2.** stanje onoga koji je nešto prihvatio; pristanak, privola **3.** *pravn.* javna ponuda, prijedlog // **sùbmisīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je pokoran; poslušan, podčinjen; **submisionìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *psih.* karakterna osobina slabih ličnosti koje traže i trebaju zaštitu i oslonac
✧ *lat.* submissio ≈ submittere: podložiti, popustiti

submukóza *ž anat.* naslaga gustog, vezivnog tkiva između sluznice i mišićnog sloja; podsluznica
✧ *nlat.* submucosa

subnormála *ž mat.* udaljenost između ortogonalne projekcije na apscisi izabrane točke krivulje i presjecišta normale na tu točku s apscisom
✧ SUB- + *v.* normalan

subnotebook (*izg.* sȁbnoutbuk) *m inform.* razred prijenosnih računala koje karakterizira vrlo malena težina i kompaktnost (bez ugrađenih pogona i dodataka); ultraprijenosnik, laptop, ultranotebook
✧ *engl.*

sùbočicē *pril.* s boka, bočno, s bočne strane [*prići brodu ~*] // **subočávānje** *sr pom.* nestabilnost kursa uzrokovana velikim valovima kojima se smjer podudara s brodskim kursom
✧ SU- + *v.* bok[1]

sȕborac *m* ⟨G -ōrca, N *mn* -ōrci⟩ onaj koji se s kim zajednički bori // **sȕboračkī** *prid.* koji se odnosi na suborce; **sȕborački** *pril.* kao suborac, na način suboraca; **sȕbōrčev** *prid.* koji pripada suborcu
✧ SU- + *v.* boriti se

sȕborbitālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je ispod orbite; podorbitalan
✧ SUB- + *v.* orbita

subordinírati (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* subordìnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** stavljati/staviti pod kontrolu; podrediti/podređivati, podvrgnuti/podvrgavati **2.** smatrati što manje važnim; zapostaviti/zapostavljati // **subordinácija** *ž* **1. a.** podređenost čijem autoritetu **b.** niži položaj u hijerarhiji, po činu, klasi i sl.; inferiornost **2.** svojstvo pojma ili razreda koji ima hijerarhijski nadređene pojmove ili razrede; podređenost, *opr.* superordinacija **3. a.** *gram.* zavisnost rečenica; hipotaksa, *opr.* koordinacija, nezavisnost, parataksa **b.** *lingv.* odnos dvaju pojmova u kojem je opseg jednoga pojma uključen u opseg drugoga pojma, a sadržaj toga drugoga pojma u opseg prvoga; podređenost; **subordinácījskī** *prid.* koji se odnosi na subordinaciju; **subordinácījski** *pril.* na način subordinacije, kako traži subordinacija; **subordinacionìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pov. rel.* teološko učenje iz 2. i 3. st. koje smatra da je Krist kao Sin Božji »niži« od Oca
✧ *njem.* subordinieren ≈ *srlat.* subordinare

sùbot|a *ž* šesti dan tjedna, dan između petka i nedjelje △ **Velika** *~a* *kršć.* dan uoči Uskrsa // **sùbotār** *m kršć.* pripadnik crkava i zajednica koje u ritmu kršćanskog života štuju subotu kao dan Gospodnji; **sùbotārev** (**sùbotārov**) *prid.* koji pripada subotaru; **sùbotārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* subotar; **sùbotārskī** *prid.* koji se odnosi na subotare; **sùbotārski** *pril.* kao subotar, na način subotara; **sùbotnj|ī** *prid.* koji pripada suboti, koji je u subotu [*~e jutro*]
◈ **Sùbota** m. os. ime (narodno), *zast.* (ob. se davalo djeci rođenoj u subotu); isto: **Sòbota**, **Sȕboje**; *hip.*: **Súbo**, *usp. tal.* Sabatino, Sabatina ◇ *pr.* (od imena ili etnici): **Sóbo** (Karlovac, Vinkovci), **Sòbočan** (180, Međimurje, Virovitica), **Sobočánec** (Međimurje, Ludbreg), **Sòboćan** (Međimurje, Križevci), **Sòbota** (340, Đurđevac, *SZ* Hrvatska, *Z* Slavonija), **Sobotínčić** (Rijeka, Primorje), **Sòbotka** (Zagreb, Petrinja), **Súbić** (120, *I* Slavonija, Požega, Rijeka, Samobor), **Sùbota** (160, Virovitica, Drniš, Slavonija), **Subotičánac** (Zagreb), **Subotičánec** (160, Koprivnica, Podravina, Bjelovar), **Sùbotičkī** (Vukovar), **Sùbotić** (1620, *S* Dalmacija, *I* Slavonija, Knin, Zagreb, Rijeka), **Subotínović** (Osijek), **Sùbotnīk** (Zagreb, Sesvete) ◇ *top.* (naselja, ob. trgovišta nazvana po subotnjem sajmu, *usp.* Murska Sobota, Subotica): **Sòbočāni** (Ivanić Grad, 300 stan.), **Lûg Sùbotičkī** (Našice, 581 stan.)
✧ *prasl.* *sǫbota, *sobota (*stsl.* sobota, *rus.* subbóta, *polj.* sobota) ← *lat.* sabbatum, *sambatum ← *grč.* ⟨*mn*⟩ sábbata ← *hebr.* šabbāt

Sùbotica *ž* grad u Vojvodini, Srbija, 100.200 stan. // **Sùbotičanin** *m* (**Sùbotičānka** *ž*)

⟨N *mn* Sùbotičani⟩ stanovnik Subotice; **sùbotičkī** *prid.* koji se odnosi na Suboticu i Subotičane

Sùbotica Pòdravskā *ž* naselje (u blizini Koprivnice), 655 stan.

sub poena (*izg.* sùb pêna) *pravn.* sudski poziv, zahtjev pod prijetnjom kazne
✧ *lat.*

subpòlāran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je ispod pola
✧ SUB- + -POLARAN

sub praetextu (*izg.* sùb pretèkstu) pod izlikom
✧ *lat.*

sùbrat *m* ⟨*zb.* sùbraća⟩ **1. a.** onaj koji je blizak kao brat **b.** redovnik iz istoga reda ili iz istog samostana **2.** *pejor.* onaj koji se udružio s kim; kompanjon, ortak, sudrug (2) // **sùbratskī** *prid.* koji se odnosi na subraću
✧ SU- + *v.* brat

subrêgija *ž geogr.* područje manje od regije
✧ SUB- + *v.* regija²

subrèta (subrȅta) *ž* ⟨G *mn* subrétā⟩ *ž glazb.* sopranski fah u opereti, komičnoj operi ili vodvilju
✧ *fr.* soubrette: sobarica

subrogácija *ž pravn.* **1.** zamjena jedne osobe drugom kao vjerovnikom (ukoliko je ta druga osoba ispunila vjerovniku dužnikov dug) **2.** pravo osiguravatelja da stupi u pravnu poziciju osiguranika u vezi sa štetom za koju je isplaćena osigurnina
✧ *srlat.* subrogatio ≃ *lat.* subrogare: imenovati nekoga zamjenikom

sub rosa (*izg.* sùb rȍza) u povjerenju, povjerljivo, zavijeno
✧ *lat.*: pod ružom (ruža je simbol mučaljivosti)

subrutìna *ž inform.* kraći specijalizirani program koji se tijekom izvođenja glavnog programa može više puta koristiti u različitim programima; potprogram
✧ SUB- + *v.* rutina

sùbsēlīj (subsêlīj) *m arhit.* u ranokršćanskim bazilikama dugačka uza zid apside položena kamena klupa predviđena za kler
✧ *lat.* subsellium ≃ SUB- + sella: sjedište

sub sigillo (*izg.* sùb sigìlo) pod pečatom (šutnje) △ ~ *confessionis* (*izg.* ~ konfesiónis) pod pečatom ispovjedne tajne
✧ *lat.*

sub sole nil perfectum (*izg.* sùb sôle nȉl perfèktum) *posl.* pod suncem nije ništa savršeno
✧ *lat.*

subsòničan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je ispod brzine zvuka; podzvučni
✧ SUB- + *v.* sonički

sub specie aeternitatis (*izg.* sùb spècie eternitátis) s gledišta vječnosti
✧ *lat.* Spinoza

subspecijalizácija *ž* uže znanstveno ili stručno područje u kojem se izobražava specijalist (u medicini i sl.); podspecijalizacija
✧ SUB- + *v.* specijalan, specijalizacija

substantia completa (*izg.* supstància kompléta) naziv za bit koja nije princip, sastavni dio druge biti, nego je sama čitava bit sa svim svojim dijelovima
✧ *lat.*

substèrnālnī *prid.* koji je ispod prsne kosti (sternuma)
✧ SUB- + *grč.* stérnon: prsa

subsùrditas *m term.* stanje otežanog slušanja i razumijevanja govora; nagluhost
✧ SUB- + *v.* surditas

subunguláti *m mn* ⟨N subungùlāt, G subunguláta⟩ *zool.* životinje koje imaju papke; papkari
✧ *v.* subungvalni

sȕbungvālnī *prid. anat.* koji je ispod nokta, podnokatni
✧ *nlat.* subungualis ≃ SUB- + *lat.* unguis: nokat

subùrbija *sr mn sociol.* **1.** naselja na rubu velikog grada; predgrađa **2.** oni koji žive u predgrađima kao kulturni fenomen
✧ *lat.* suburbium ≃ SUB- + urbis: grad

subvèncija *ž ekon.* jednokratni ili višekratni iznos koji daje državna institucija ili privatni fond radi unapređivanja rada, ostvarivanja projekata itd. // **subvencionírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* subvenciònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* subvenciònīrān, *gl. im.* -ānje⟩ dati/davati subvenciju, pomoći/pomagati subvencijama
✧ *lat.* subventio

subvèrzij|a *ž pol.* rušenje važećih vrijednosti ili postojećeg stanja u društvu iznutra [*izvesti ~u*] // **sȕbverzīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji ima svojstva subverzije, koji je sklon subverziji; rušilački, razoran, prevratnički; **sȕbverzīvno** *pril.* na subverzivan način; **subverzívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je subverzivno, postupak onoga koji je subverzivan
✧ *lat.* subversio ≃ subversivus: prevratnički ← subvertere: zbaciti, srušiti

subwoofer (*izg.* sȁbvufer) *m tehn. glazb.* vrsta zvučnika namijenjenih reproduciranju frekvencija nižih od zvučnog spektra; zvučnik za duboke tonove; sub
✧ *engl.*

succentor (*izg.* sukcèntor) *m glazb. pov.* iskusan, često akademski obrazovan glazbenik koji je u srednjovjekovnoj katedralnoj službi imao položaj kapelana prebendara
✧ *lat.*

sučèliti *svrš.* ⟨*prez.* sùčelīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sùčeljen⟩ **1.** (koga) postaviti dvije osobe licem u lice; suočiti **2.** (se) **a.** stati licem prema drugome; sresti se, suočiti se **b.** *pren.* sukobiti se // **sùčelicē** (I) *pril.* nasuprot, licem jedan prema drugome; **sùčelicē** (II) *prij.* (s D) nasuprot [*~ predsjedniku*]; **sučeljávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sučèljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sučeliti; **súčēlje** *sr inform.* **1.** veza između pojedinih dijelova računalnog sustava; međusklop (*engl.* interface) **2.** programska sredina [*Windows ~*]
✧ SU- + *v.* čelo

Sùćuraj *m* ⟨G Sùćurja⟩ naselje na *I* strani otoka Hvara // **Sućuránac** *m* (**Sùćurānka** *ž*) ⟨N *mn* Sućuránci⟩ stanovnik Sućurja
✧ *v.* Juraj

sȕćūt *ž* ⟨I -i⟩ **1.** *psih.* oblik sudoživljavanja i empatije tuđe nesreće i patnje [*moja najiskrenija ~*]; suosjećanje, sažaljenje, samilost, saučešće **2.** *v.* žalovanje // **sȕćūtan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je sućutljiv, suosjećajan, koji suosjeća **2.** koji izražava sućut, suosjećanje; **sȕćūtno** *pril.* sa sućuti, suosjećajno, sažaljivo; **sȕćūtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sućutno
✧ SU- + *v.* ćutjeti

sȗd[1] *m* ⟨G súda, N *mn* sȕdovi⟩ **1. a.** mišljenje o kome ili o čemu; ocjena **b.** *pravn.* sučev pravorijek **2. a.** *pravn.* državni organ koji vrši jurisdikciju [*istražni ~; drugostupanjski ~*] **b.** *meton.* zgrada u kojoj se nalazi i u kojoj zasjeda takva ustanova [*općinski ~; okružni ~; vojni ~*] **3.** općenito čovjek ili više ljudi koji sude [*~ zasjeda*] **4.** *log.* iskaz kojim se što tvrdi ili poriče; sud se dijeli prema **a.** kvaliteti [*afirmativan ~; negativan ~; limitativan ~*] **b.** modalitetu [*problematičan ~; apodiktičan ~*] **c.** opsegu/kvantiteti [*univerzalni ~; partikularni ~; singularni ~*] **d.** relaciji [*kategorički ~; hipotetički ~; disjunktivni ~*] **e.** strukturi [*jednostavni ~; složeni ~; kopulativni ~; konjunktivni ~; divizivni ~; disjunktivni ~*] △ ***analitički*** *~ log.* sud u kojem je predikat sadržan u subjektu i do kojeg dolazimo jednostavnom analizom subjekta; a priori iracionalan sud koji ne ovisi o iskustvu (npr. »Bog je apsolutno savršeno biće«), *opr.* ***sintetički*** *~*; ***disciplinski*** *~ pravn.* poseban organ za prekršaje u službenoj dužnosti; ***egzistentni*** *~ log.* sud s realnim značenjem koji govori o činjenicama, u prvom redu o postojećim stvarima; ***posljednji (strašni)*** *~ rel. bibl.* sud koji će suditi živima i mrtvima na koncu svijeta; ***prijeki*** *~ pravn. vojn.* poseban sud koji u ratno vrijeme sudi po kratkom postupku; ***signifikatni*** *~ log.* sud s logičkim značenjem koji govori o stanju nepostojećih stvari koje su moguće, *opr.* ***egzistentni*** *~*; ***sintetički*** *~ log.* sud u kojem predikat nije sadržan u subjektu, nego se nadodaje subjektu kao novi moment; a posteriori, iskustven sud (npr. »Čovjek je visok«), *opr.* ***analitički*** *~*; *~* ***časti*** kolegijalna skupina unutar neke struke, društva itd. koja rješava pitanja koja zadiru u pojmove časnog obavljanja posla, dostojanstva struke i čuvanja ugleda pojedinca i profesije; *~****ovi svijesti*** *fil.* vrsta sudova koji izriču ono što je doživljeno ili opaženo u direktnoj svijesti // **súdac** *m* ⟨G súca, V sȗče, N *mn* súci, G sȗdācā⟩ **1.** državni službenik koji je na sudu, saslušava i presuđuje u parnicama i drugim postupcima **2.** onaj koji je imenovan da odlučuje u natjecanjima i sportovima [*nogometni ~*] **3.** onaj koji se smatra kvalificiranim da donosi meritorna mišljenja o čemu; ocjenjivač [*~ o umjetnosti*]; **sùdačkī** *prid.* koji se odnosi na suce, koji je svojstven sucima [*~ ispit*]; **sùdački** *pril.* kao sudac, na način sudaca; **sùdba**[1] *ž* sudovanje; **sȕdben|ī** *prid.* koji se odnosi na sudovanje [*~o vijeće, term. neol.* sudsko vijeće, tribunal]; **sȕdbeno** *pril.* sudujući, putem sudovanja; putem suda, sudskim putem; **sȕdbenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *pravn.* pravo i dužnost sudbene vlasti da odlučuje u nekom predmetu; jurisdikcija; **sȕdīšnī** *prid.* koji se odnosi na sudište; **sȕdīšte** *sr* **1.** sudnica **2.** sud (**1**); **súditi** *nesvrš.* ⟨*prez.* sȗdīm, *pril. sad.* -ēći, *prid. trp.* sȗđen, *gl. im.* súđēnje⟩ **1.** (o kome, o čemu) davati, iznositi mišljenje, donositi sud; procjenjivati **2.** (koga, kome) **a.** razmatrati čiju krivicu u sudskom postupku i donositi presudu **b.** osuđivati, kažnjavati **3.** (što) paziti da

se poštuju pravila igre [~ *utakmicu*] **4.** (se) voditi parnicu, parničiti se s kim, povjeriti sudu vođenje spora; **súdnica** *ž* sudska dvorana, dvorana u kojoj se održavaju sudske rasprave; **súdničkī** *prid.* koji se odnosi na sudnicu; **súdnički** *pril.* na način kao u sudnici, (onako) kao u sudnici; **sûdnj|ī** *prid.*, ob. u: △ *~i* ***dan*** *rel.* posljednji dan svijeta, dan suđenja živima i mrtvima, sud svijeta; **sudòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sùdujēm, *pril. sad.* sùdujūći, *gl. im.* -ānje⟩ obavljati posao suca; **sùdsk|ī** *prid.* koji se odnosi na sud i suđenje, koji je u nadležnosti suda [*~i postupak*; *~i izvršitelj*] △ *~a* ***(forenzična) medicina*** *med.* disciplina koja istražuje nasilno oštećenje zdravlja te smrti nastale u sumnjivim okolnostima radi vještačenja u sudskim procesima; **sùdstvo** *sr* ukupnost djelatnosti sudova i pravosudne službe; **sûđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** (onaj koji je već bio) osuđivan **2.** koji je određen sudbinom kome, kojega je sudbina dosudila [*to mi je ~o*]; **sûđenica** *ž* **1.** *v.* suđenik **2.** (*mn*) *mit.* u slavenskom vjerovanju tri vile koje po djetetovu rođenju dolaze odrediti mu sudbinu, osobito dan smrti; **sûđeničkī** *prid.* koji se odnosi na suđenike; **sûđenički** *pril.* kao suđenik, na način suđenika; **sûđenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *etnol.* onaj koji je sudbinom određen da djevojci postane suprug **2.** *rij.* optuženik; **súđēnj|e** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* suditi **2.** prosuđivanje, podvrgavanje čega procesu mišljenja **3.** *pravn.* sudski proces, čin kojim se saziva i proces u kojem se razmatra predmet na sudu [*javno ~e*; *tajno ~e*; *zakazati ~e*; *otkazati ~e*; *prisustvovati ~u*]; **sùtkinja** *ž*, *v.* sudac

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Sùčec** (490, Turopolje, Banovina, Vrbovec, Donja Stubica), **Sùčevac** (Zagreb, Požega, Rijeka), **Sȕčić** (2080, Zagreb, Split, Zagora, Sisak, *I* Slavonija), **Súdac** (270, Karlovac, Pokuplje, Zagreb), **Súdec** (190, Varaždin, Zagreb, Međimurje, Zagorje), **Sùdinja** (Zadar), **Súić** (Zagreb, Vis), **Súja** (Novska, Zagreb), **Sùjević** (Istra, Primorje)

✧ *prasl.* i *stsl.* sǫdъ (*rus.* sud, *polj.* sąd) ← *ie.* *k'om-dh$_1$o- (*stir.* cond: um)

sûd² *m* ⟨N *mn* sȕdovi/-i⟩ *reg.*, *v.* posuda

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Sùdār** (1210, Pakrac, Zagreb, *I* Slavonija), **Sudárević** (240, Čazma, Slavonski Brod, *I* Slavonija), **Sùdarić** (240, Orahovica, *I* Slavonija, Ogulin)

✧ *prasl.* i *stsl.* sǫdъ (*rus.* sud, *polj.* sąd)

sudácija *ž fiziol.* izlučivanje znoja; znojenje

✧ *lat.* sudatio ≈ sudare: znojiti se

sudamína *ž term.* mjehurić što nastaje začepljenjem izvodnih kanala žlijezda znojnica

✧ *lat.* sudare: znojiti se

Sùdān *m* ⟨G Sudána⟩ *geogr.* država u *SI* Africi s izlazom na Crveno more, 2.503.890 km², 25.000.000 stan., glavni grad Khartoum // **Sudánac** *m* (**Sùdānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Sudánci, G Sùdānācā⟩ stanovnik ili državljanin Sudana; **sùdanskī** *prid.* **1.** koji se odnosi, koji pripada državi Sudan **2.** koji se odnosi, koji pripada području Sudana ili sudanskoj regiji (područje južno od Sahare) △ ~ ***jezici*** *lingv.* grupa jezika kojim govori o. 50 mil. ljudi u *I* Africi, dio nilosaharske porodice

sȕdār *m* **1.** jak udar jednoga tijela o drugo, jedne osobe o drugu [~ *automobila*] **2.** *pren.* **a.** *vojn.* sukob s neprijateljskom vojskom u borbi **b.** *razg.* oštro mimoilaženje ili nepomirljivost, sukob pri dolaženju u doticaj [~ *svjetova*; ~ *mentaliteta*; ~ *mišljenja*] **3.** *žarg.* sastanak dviju osoba koje su u sentimentalnoj vezi, sastanak s partnerom (momkom ili djevojkom) [*imati* ~] // **sùdarati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sudariti se; **sùdariti se** (s kim, s čim) *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* sùdaren⟩ **1.** udariti jedno o drugo, doživjeti, izazvati međusobni sudar **2.** *pren.* doći u sukob s nekim; sukobiti se s nekim; **sȕdārnī** *prid.* koji se odnosi na sudar

✧ SU- + *v.* udariti, udar

Sudàrāž *m* ⟨G Sudaráža⟩ naselje (u blizini Belog Manastira), 792 stan.

sùdb|a² *ž* ⟨G *mn* súdbā/-ī⟩ *ekspr.* *knjiš.*, *v.* sudbina [*oj prokleta ~o moja*] // **sȕdbin|a** *ž* **1.** sila koja prema mnogim vjerovanjima, upravlja životom ljudi i odvijanjem događaja **2.** sve što je u skladu s takvim vjerovanjem, predodređeno da se čovjeku dogodi; fatum, sudba **3.** neumitan slijed u životu čovjeka ili u odvijanju događaja △ ***prst*** *~**e*** nešto što se moralo dogoditi; **sȕdbīnskī** *prid.* koji se odnosi na sudbinu, koji je sudbina odredila; **sȕdbīnski** *pril.* po sudbini [~ *određeno*]

✧ *v.* sud¹

sudbònosan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji određuje daljnji slijed, razvoj (velikih) budućih događaja; prijeloman // **sudbònosno** *pril.* na sudbonosan način; fatalno; **sudbònosnōst** *ž* ⟨G -osti,

I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sudbonosno
✧ *v.* sudba + *v.* nositi

Sùdeta, Đuro (1903–1927), hrv. književnik, liričar i prozaik (sutonska lirika *Osamljenim stazama, Kućice u dolu*, poetsko-fantastična proza *Mor*)

sùdjelovati (u čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùdjelujēm, *pril. sad.* sùdjelujūći, *gl. im.* -ānje⟩ djelovati zajedno s kime, imati udjela (u poslu itd.), biti sudionik // **sudiònica** *ž*, *v.* sudionik; **sudiòničin** *prid.* koji pripada sudionici; **sudiònīčkī** *prid.* koji se odnosi na sudionike; **sudiònīčki** *pril.* kao sudionik, na način sudionika; **sudiònīk** *m* ⟨G sudionīka, N *mn* sudioníci⟩ **1.** koji sudjeluje u čemu; suučesnik, učesnik **2.** koji ima u čemu udjela; **sudioníštvo** *sr* zajedničko djelovanje s kim [*~ u uroti*]; suučesništvo
✧ SU- + *v.* djelo, djelovati

sudoksìkam *m farm.* lijek koji smanjuje ili otklanja bol
✧ tvorničko ime proizvoda®

sùdoper *m* **1.** dio kuhinjske opreme za pranje posuđa **2.** *v.* sudopera // **sùdopera** *ž* **1.** osoba koja u kuhinji (ob. u hotelima i sl.) pere posuđe; sudoperka **2.** krpa za pranje suđa; **sudopèrine** *ž mn* splačine; **sùdopērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sudopera (**1**)
✧ *v.* sud² + *v.* prati

sùdrūg *m* ⟨N *mn* -ūzi⟩ **1.** onaj koji je blizak kao drug **2.** *pejor.*, *v.* subrat (**2**)
✧ SU- + *v.* drug

sudskomedicìnsk|ī *prid.* koji se odnosi na sudsku medicinu [*~o vještačenje*]
✧ *v.* sud¹ + *v.* medicina

sùdžuk *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* **1.** sušena kobasica od ovčjeg ili goveđeg mesa s puno začina i češnjaka **2.** vrsta orijentalnog slatkiša // **sùdžučić** *m dem.* i *hip.* od sudžuk
◈ *pr.* (nadimačko): **Sùdžuković** (Gospić, Slavonija, Varaždin)
✧ *tur.* suçuk

sùđe *sr zb.*, *v.* posuđe // **sùđārka** *ž* ⟨G *mn* -arākā/-ī⟩ *konstr. rij.* stroj za pranje suđa; **sùđerica** *ž konstr.* stroj za pranje suđa
✧ *prasl.* *sǫdьje, *v.* sud²

suèrte *m term.* smrtonosni udarac koji toreador u koridi zadaje biku
✧ *šp.*

suestádo *m meteor.* jaki, nekad i olujni jugoistočni vjetar koji puše u zaljevu La Plata (Argentina) praćen kišom
✧ *šp.* suestado

Sùez *m* grad i luka na *J* ulazu u Sueski kanal (Egipat), 327.700 stan. // **sùesk|ī** *prid.* koji se odnosi na Suez [*~a kriza*] △ *~i* ***kanal*** kanal u *I* Egiptu, prokopan (1859–1869) u prevlaci između azijskog i afričkog kontinenta, spaja Sredozemno i Crveno more, dug 161 km; *~i* ***rat*** *pov.* rat Izraela, V. Britanije i Francuske protiv Egipta 1956.

sùfara *ž reg.* početnica za učenje arapskih slova u mektebu
✧ *tur.* supara ← *perz.* sīpāre

sufèt *m pov.* nositelj sudske i izvršne vlasti u feničkim gradovima u starom vijeku
✧ *hebr.* šōfēṭ: sudac

Suffolk (*izg.* Sàfolk) *m agr.* pasmina ovaca razvijena u Engleskoj, danas rasprostranjena i u SAD-u
✧ *engl.*, prema istoimenoj engleskoj pokrajini

suficijèncija *ž* dovoljna količina, koliko treba, koliko dostaje; dostatnost, *opr.* insuficijencija // **suficijèntan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je dovoljan za ono što se traži ili želi; dostatan, *opr.* insuficijentan
✧ *lat.* sufficientia

sùficīt *m trg.* višak prihoda nad rashodima nakon obračuna, *opr.* deficit // **sùficitan** *prid.*, *v.* suficitaran; **sùficitār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji daje suficit, koji se odnosi na suficit; suficitan [*~na djelatnost*], *opr.* deficitaran; **suficitárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je suficitarno
✧ *njem.* Suffizit ≃ *lat.* sufficere: opskrbiti

sùfija *m* ⟨N *mn* -e⟩ *isl.* onaj koji se iz duhovnih pobuda povukao u samoću; pustinjak; pripadnik jednog od islamskih mističnih redova, *usp.* derviš // **sùfijskī** *prid.* koji se odnosi na sufizam i sufije; **sùfijski** *pril.* kao sufija, na način sufije; **sufìstičkī** *prid.* koji se odnosi na sufizam i sufiste; **sufìstički** *pril.* kao sufist, na način sufista; **sufìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* **1.** teorija i praksa islamske askeze i mistike **2.** *meton.* naziv za islamsku mističnu ljubavnu poeziju
✧ *arap.* sūfi

sùfiks *m* ⟨G *mn* sùfīksā/-kāsā⟩ *gram.* dio riječi koji se dodaje osnovi i kojim riječ završava i dobiva novo, potpuno značenje; tvorbeni morfem [*glod(ati) + -avac ← glodavac*]; nastavak, dometak // **sufiksácija** *ž gram.* tvorba riječi dodavanjem sufiksa
✧ *lat.* suffixus: nadodan ← suffigere: nadodati

sufiksòīd *m* ⟨G sufiksoída⟩ *gram.* sufiksu sličan tvorbeni morfem (formant) (npr. -bus, -drom, -fil, -fob, -log, -teka i dr.), *usp.* prefiksoid
✧ *v.* sufiks + -OID

sùfit (**šȕfit**) *m reg.* potkrovlje, tavan [*na ~u*]
✧ *tal.* soffitto

sùflē (**suflȇ**) *m kulin.* jelo od laganog tijesta i tučenih bjelanjaka što se diže tijekom pečenja; nabujak
✧ *fr.* soufflé

suflírati *nesvrš.* ⟨*prez.* sùflīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅, što) obavljati posao suflera **2.** (što, komu) *pren. pejor.* sugerirati komu postupke **//** **sȕfler** *m* **1.** onaj koji u kazalištu glumcima šapće tekst; šaptač **2.** *pejor.* onaj koji sugerira komu postupke i izjave; **sȕflērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sufler; **sȕflerskī** *prid.* koji se odnosi na suflere; **sȕflerski** *pril.* kao sufler, na način suflera
✧ *njem.* soufflieren

sufokácija *ž term.* stanje u kojem nema dovoljno svježega zraka, u kojem je otežano disanje; zagušljivost
✧ *lat.* suffocatio ← suffocare: gušiti

sufràgān *m* ⟨G sufragána⟩ *crkv.* **1.** član svećeničkog kolegija s pravom odlučivanja **2.** biskup podređen nadbiskupu (metropolitu) **//** **sufràgānskī** *prid.* koji se odnosi na sufragane; **sufràgānski** *pril.* kao sufragan, na način sufragana
✧ *srlat.* suffraganeus

sufražȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov.* pokret za ženska, posebno izborna prava, započet 1903. u Velikoj Britaniji i brzo proširen i na druge zapadne zemlje **//** **sufražètkinja** *ž* **1.** *pov.* pobornica pokreta za žensko pravo glasa **2.** *meton.*, *v.* feministkinja (feministica); **sufràžist** (**sufražȉst**) *m*, *v.* sufražetkinja
✧ *lat.* suffragium: glasačka kuglica ≃ suffragari: glasovati

sufúzija *ž med.* izljev krvi ispod neke površine (kože, sluznice); krvni podljev
✧ *nlat.* suffusio ≃ *lat.* suffusus: podliven

sugèstij|a *ž* **1.** *psih.* moć utjecaja jedne na drugu osobu ili na samu sebe [*moć ~e*] **2.** ono što je sugerirano; prijedlog, poticaj [*dati korisnu ~u*] **3.** mig, podsjećanje (na što), trag, prizvuk, nagovještaj **//** **sugerírati** *dv.* ⟨*prez.* sugèrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (komu) utjecati na čije mišljenje ili namjere, podvrći/podvrgavati koga svojoj sugestiji **2.** (što) predložiti/predlagati; **sȕgestibīlan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je podložan sugestiji i sugestivnosti, na kojega se može djelovati sugestijom, koji se povodi za tuđim mišljenjima; primljiv, pristupačan; **sȕgestibīlno** *pril.* na način onog koji je sugestibilan [*reagirati ~*]; **sugestibílnōst** *ž* ⟨I -i/-šću⟩ psihička osobina smanjene vlastite volje i nekritičko prihvaćanje tuđih ideja, uvjerenja ili osobina; **sȕgestīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji ima moć izazvati određeno raspoloženje ili uvjerenje drugoga [*~na pitanja*; *~na osoba*] △ ***~no pitanje*** *pravn.* vrsta nedopuštenog pitanja na parnicama i prigodom službenog istraživanja u kojemu se krije odgovor; **sȕgestīvno** *pril.* na sugestivan način, sa sugestivnošću; **sugestívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sugestivan; sposobnost jačeg utjecaja na druge ljude
✧ *srlat.* suggestio ≃ *lat.* suggerere: iznijeti, priskrbiti, ukazati

suglásiti se *svrš.* ⟨*prez.* sùglāsīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* suglásio se⟩ postići suglasnost, složiti se **//** **sùglas|an** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji je u suglasju **2.** koji se slaže s kim/čim, koji pristaje na što [*svi su bili ~ni da se to učini*]; **suglasívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* suglàsujēm se, *pril. sad.* -sujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suglasiti se; **sùglāsje** *sr* **1.** *glazb.* podudaranje, skladnost zvukova; suzvučje **2.** sklad uopće; suglasnost; **sùglasničkī** *prid.* koji se odnosi na suglasnike; **sùglasnički** *pril.* kao suglasnik, na način suglasnika; **sùglasnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *fon.* glas koji se artikulira uz zatvoren ili poluzatvoren glasovni prolaz [*bezvučni ~*; *zvučni ~*]; konsonant, *opr.* samoglasnik; **sùglasno** *pril.* sporazumno, podudarno; odobravajući, potvrdno, u skladu; **sùglasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo, čin, postupak ili stav onoga koji je suglasan [*biti u ~i (s kim, s čim)* biti u skladu, biti usklađen; *dati (komu) ~* suglasiti se posebnom odlukom, izjavom ili dokumentom] **2.** *v.* suglasje, sklad [*~ raznih dobrih svojstava: znanja, moralnosti i osjećajnosti*]
✧ SU- + *v.* glas

sȕgovornīk *m* ⟨V -īče, G -īci⟩ onaj s kojim se govori, jedan od sudionika u izravnom ophođenju i razgovoru, onaj koji sudjeluje u dijalogu; subesjednik **//** **sȕgovornica** *ž*, *v.* sugovornik; **sȕgovorničkī** *prid.* koji se odnosi

na sugovornike; **sùgovornički** *pril.* kao sugovornik, na način sugovornika
✧ SU- + *v.* govor, govoriti

sùgradica *ž meteor.* ledena prozirna zrna, okrugla ili nepravilna, promjera manjeg od 5 mm koja padaju iz oblaka; sutuča
✧ SU- + *v.* grȁd

sùgrađanin *m* ⟨N *mn* sùgrađani⟩ onaj koji s kim živi u istom gradu, u istom mjestu, koji je iz istoga grada, mjesta kao tko drugi // **sùgrađānka** *ž*, *v.* sugrađanin; **sùgrađanskī** *prid.* koji se odnosi na sugrađane; **sùgrađanski** *pril.* kao sugrađanin, na način sugrađana
✧ SU- + *v.* grad[1]

súgreb *m etnol.* u tlu zagrebeno mjesto od životinje (npr. psa) na koje nije dobro nagaziti jer nosi nevolju ili bolest [*liječi djecu po selu od ~a i uroka* Matoš]
✧ SU- + *v.* grebati, grepsti

sȗh *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* sȕšī⟩ **1. a.** koji ne sadrži vlagu, bez vlažnosti [*~o rublje*] **b.** koji je bez vode ili oborina [*~o ljeto*] **2. a.** sasušen [*~o stablo*; *~o voće*] **b.** uveo [*~o cvijeće*] **3.** *pren.* **a.** suzdržan, hladan [*~ ton*] **b.** mršav (o osobi) **4.** suhoparan △ *~a* ***hrana*** nekuhana hrana (sušeno meso, kruh i sl.); *~a* ***mutnoća*** *meteor.* zamućenost zraka i smanjena vidljivost zbog suhih i finih čestica prašine ili dima; *~i* ***led*** ugljični dioksid, CO_2; *~i* ***režim*** djelovanje odluke o privremenoj ili trajnoj zabrani ili ograničenju potrošnje alkohola [*u Rusiji za vrijeme rata 1914–1918. bijaše proveden strog ~i režim*]; prohibicija; *~o* ***zlato*** *ekspr.* iznimna vrijednost // **sȕhād** *ž* ⟨G -i, I -ađu/i⟩ suho granje; **suhárak** *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G sùhārākā⟩ (ob. *mn*) suho granje koje služi za potpalu vatre [*naramak ~ā*]; suvarak; **sùhice** *m mn* ⟨N sùhica⟩ suho grožđe; grožđice, suvice; **sȗho** *pril.* **1.** na suh način, suhoparno [*govoriti i izražavati se ~*], *opr.* sočno **2.** bez tekućine ili vlaženja [*brijati se na suho*]; nasuho; **suhòća** *ž* stanje ili svojstvo onoga što je suho, *opr.* vlažnost, mokrina; **suhònjav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo suh, mršav (o osobi); **suhònjavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina, dojam, stanje onoga koji je suhonjav; **súhōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je suho; **sȗša** *ž* **1.** *meteor.* **a.** dugotrajno razdoblje bez oborina ili izražen nedostatak oborina **b.** razdoblje abnormalno suhog vremena, dovoljno dugog da izazove ozbiljne hidrološke posljedice **2.** *pren.* nestašica [*~ novca*; *~ ideja*]; **súšac** *m* ⟨G -šca, N *mn* -šci, G sȗšācā⟩ *reg.* **1.** *meteor.* **a.** suhi snijeg **b.** suhi vjetar **2.** korito presahla potoka **3.** suhi, suhonjav čovjek **4.** suhi konj; **súš|an** *prid.* ⟨*odr.* sȗšnī⟩ koji nema dovoljnu količinu kiše, vlage (o zemlji, klimi) [*~na godina*]; **sȗšanj** *m* ⟨G -šnja, N *mn* -šnji⟩ otpalo suho lišće i granje koje se skupi za potpalu; šušanj, šuškor, šušnjar; **sùšara** *ž* velika prostorija za sušenje drvne građe zrakom; **súšēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sušiti **2.** (čega) poseban postupak obrađivanja čega radi očuvanja od kvarenja [*~ smokava (na suncu) ~ kobasica (na dimu)*]; dehidracija; **sùšica** *ž knjiš.* **1.** *pat.*, *v.* tuberkuloza **2.** *lokal.* rijeka koja presuši za vrijeme ljeta; **sùšičav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *pat.* **1.** koji boluje od sušice, tuberkulozan **2.** svojstven sušici, koji nosi obilježja sušice; **sùšičavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *pat.* stanje onoga koji je sušičav, onoga koji ima sušicu; **sùšilo** *sr* **1.** *tehn.* aparat za sušenje [*~ za kosu*] **2. a.** mjesto gdje se što suši **b.** ono na čemu se što suši **3.** *kem.* tvari koje se dodaju bojama i lakovima radi bržeg sušenja; sikativ; **sušiónica** *ž* prostorija za sušenje; **súšiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* sȗšīm, *pril· sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ **1.** (što) činiti suhim [*~ rublje*; *~ voće*] **2.** (se) **a.** postajati suh **b.** *pren.* postajati mršaviji (o osobi); **súšnica** *ž* prostorija za sušenje (ob. plodova); **suvárak** *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G sùvārākā⟩ **1.** *agr.* sorta vina **2.** *razg.*, *v.* suharak; **sùvice** *ž mn reg.*, *v.* suhice

❖ *pr.* (nadimačka i etnici): **Sȗhī** (Podravska Slatina, *I* Slavonija), **Súhić** (110, Zagreb, Novi Marof, Sesvete, *I* Slavonija), **Sùhin** (Rijeka, Karlovac), **Suhína** (160, Donja Stubica, Zagreb, Baranja), **Suhobílec** (Zaprešić, Turopolje), **Suhodólčan** (Krapina, Zagreb), **Sùhonīk** (Kutina), **Sùhonjić** (Pula, Novska), **Suhopóljac** (*I* Slavonija, Zagreb), **Suhorítec** (Dugo Selo, Zlatar Bistrica), **Sȗša** (420, Zagreb i okolica, Gračac), **Súšac** (400, *I* Slavonija, Zagreb), **Sùšāk** (100, Split, Zagreb, Slavonija), **Sȗšan** (Metković), **Sȗšanj** (800, Rijeka, Opatija, Ogulin, Zagreb, Ozalj), **Sùšec** (420, Zagreb, Prigorje, Varaždin, Međimurje, Zagorje), **Sùšek** (Buje, Banovina), **Sȗšenj** (Podravina, Rijeka), **Sùšēnka** (Osijek), **Sȕšić** (740, Zagreb, Rab, Rijeka, Sinj, *I* Slavonija), **Sùšilo** (Zagreb, Nova Gradiška, Osijek), **Sušílović** (150, Zagreb, Garešnica, Slavonija), **Sȕšin** (Zagreb,

Varaždin, Dugo Selo), **Sušinjâk** (Donja Stubica, Prigorje), **Suvájac** (150, Zagreb, Rijeka, Ploče, *I* Slavonija), **Suvájčević** (Bjelovar, Moslavina), **Sùvājdžić** (Vukovar, Makarska), **Šúšak** (640, Split, *I* Slavonija, Benkovac, *S* Dalmacija, *v.* i šuša) ◊ *hidronim.* (i mjesta uz njih): **Súše** (Pisarovina), **Sùšica** (dio Đurđevca, zaselak u Gorskom kotaru i kod Broda na Kupi), **Sùhača** (potok), **Sùhaja** (Čazma), **Sùhara** (Virovitica), **Sùhava** (Split), **Suhínec** (Križevci), **Sùhodōl** (Gospić), **Sùhodoli** (Gospić), **Sûvā** (d. pritok Save kod Broda), **Sùvača** (pritok Čemernice kod Petrinje, pritok Mrežnice), **Sùvaja** (petnaestak potoka po Lici, Slavoniji i Dalmaciji), **Sùševac** (potok, Zadar), **Sùšica** (pritok Dobre, Kupe, Krke i Ričine), **Vèlikā Sùšica** (pritok Kupe), **Sùšica járak** (potok), **Súšac** (otočić kod Lastova), **Sùšāk** (dio Rijeke, mjesto na Krku) te složena imena tipa: **Sûhā čèmernica**, **Sûhā kàmešnica**, **Sûhā lòkva**, **Sûhā mlâka**, **Sûhā rèčina**, **Sûhī dôl**, **Sûhī járak**, **Sûhī lûg**, **Sûhī pòtok**, **Sûhō jèzero**, **Sûvō vrèlo** i sl. ◊ *top.* (naselja): **Sùhāć** (Sinj, 586 stan.), **Sùhaja** (Čazma, 195 stan.), **Sùhodōl Bùdačkī** (Karlovac, 30 stan.), **Sùhodōl Zèlinskī** (Sveti Ivan Zelina, 88 stan.), **Sûša** (Grad Zagreb, 167 stan.), **Súšac** (Lastovo, 7 stan.), **Sûšanj Cèsarićkī** (Gospić, 28 stan.), **Sûšci** (Sinj, 224 stan.), **Súšići** (Buzet, 13 stan.), **Sùšik** (Crikvenica, 62 stan.), **Sùšine** (Našice, 372 stan.), **Sùšobreg** (Zlatar, 411 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* suxъ (*rus.* suxój, *polj.* suchy), *lit.* sausas ← *ie.* *sh$_2$ewsos (*grč.* aûos, *skr.* śoša-)

Sùhāč *m* ⟨G Suháča⟩ naselje (u blizini Sinja), 586 stan. // **sùhāčkī** *prid.* koji se odnosi na Suhač

suhàli *m meteor.* jak i neugodan vjetar iznad Perzijskog zaljeva

✧ *perz.*

suhòdolina *ž geol.* udubljenje na površini zemlje nastalo djelovanjem potoka koji je presušio ili povremeno presuši

✧ *v.* suh + *v.* dol, dolina

sùholīstan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *bot.*, *v.* kserofilan

✧ *v.* suh + *v.* list[1]

suhomèsnat|ī *prid.*, ob. u: △ ***~a roba***, ***~i proizvodi*** *kulin.* proizvodi od sušenoga mesa (kobasice, šunke, salame)

✧ *v.* suh + *v.* meso, mesnat

sùhopāran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ nezanimljiv, dosadan (o stilu, načinu izražavanja i izlaganja) // **sùhopārno** *pril.* na suhoparan način, sa suhoparnošću; **suhopárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je suhoparan; stanje onoga što je suhoparno

✧ *v.* suh + *v.* para

suhòpērka *ž* ⟨G *mn* -erākā/-ī⟩ *bot.* biljka roda *Eriophorum* iz porodice šiljevki (*Cyperaceae*)

✧ *v.* suh + *v.* pero

Sùhopolje *sr* naselje (u blizini Virovitice), 2741 stan. // **Suhopóljac** *m* (**Suhòpōljka** *ž*) ⟨G -ljca, N *mn* Suhopóljci⟩ stanovnik Suhopolja; **sùhopoljskī** *prid.* koji se odnosi na Suhopolje i Suhopoljce

✧ *v.* suh

sùhostāj *m* razdoblje od 6 do 8 tjedana prije teljenja kad se krava ne muze

✧ *v.* suh + *v.* stati

Suhòvare *ž mn* naselje (u blizini Zadra), 891 stan. // **suhòvarskī** *prid.* koji se odnosi na Suhovare

sùhovej *m meteor.* suhi, obično vrući vjetar istočnog do južnog smjera koji puše u stepama i polupustinjama Kazahstana i prikaspijskoj nizini

✧ *rus.* suxovéj: suhi vjetar

sùhozēmn|ī *prid.* **1.** *vojn.*, *v.* kopneni [*~e snage*, *~a vojska*, *usp.* kopnene snage, kopnena vojska (za razliku od mornarice i zračnih snaga)] **2.** koji se odnosi na kopno, na suho tlo [*~i put*; *~a životinja*] // **suhozémac** *m* ⟨G -mca, N *mn* -mci⟩ *vojn.* pripadnik kopnenih snaga; **suhozémčev** *prid.* koji pripada suhozemcu

✧ *v.* suh + *v.* zemlja

sùhozīd *m* ⟨*zb.* sùhozīđe⟩ **1.** gradnja zidova od kamena bez veziva, gradnja na suho; suhozidina, suhòzidica **2.** ono što je tako sagrađeno // **sùhozīd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji se sastoji od suhozida, koji je zidan suhozidno [*~na prizemnica u tom kraju zove se potloška*, *usp.* potloška i ševar (4)]; **suhòzidica** *ž*, *v.* suhozid; **suhozìdina** *ž*, *v.* suhozid; **sùhozīdno** *pril.* bez vezivnog tkiva u gradnji

✧ *v.* suh + *v.* zid

Sui (*izg.* Sùi) kineska dinastija (581–618) koja je nakon 4 st. ujedinila sjever i jug, te pokrenula kulturnu i umjetničku renesansu

suìcīd (**sùicīd**) *m* ⟨G suicída⟩ *term.* samoubojstvo // **sùicidāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji ima svojstva suicida, koji je sklon ili naginje suicidu [*~no ponašanje*]; **sùicidālno** *pril.* su-

icidom, pomoću suicida; **suicidálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak, čin onoga koji je suicidalan ili onoga što je suicidalno; **sȕicīdskī** *prid.* suicidalan; **sȕicīdski** *pril.* suicidalno
✧ *nlat.* suicidium ← *lat.* sui: sebe + -CID

sui generis (*izg.* sȕi gȅneris) svoje vrsti, tj. osoben, nastran
✧ *lat.*

sȕigra *ž sport kazal.* zajednička, kolektivna igra // **suìgrāč** *m* ⟨G suigráča⟩ *sport* onaj koji igra u istoj momčadi; **suigràčica** *ž*, *v.* suigrač; **suìgrāčkī** *prid.* koji se odnosi na suigrače
✧ SU- + *v.* igra

sui iuris (*izg.* sȕi jûris) punoljetan; samostalan; onaj koji ne stoji pod vlašću drugoga
✧ *lat.*

suìta *ž* ⟨G *mn* suítā⟩ *glazb.* višestavčana kompozicija ciklične strukture, statičnija od sonate; svita
✧ *fr.* suite: slijed, niz

sȕjedica *ž term.* bjelkast čep na koži u izvodnom kanalu žlijezde lojnice; miteser, akna, bubuljica, fiskula // **sȕjedičnī** *prid.* koji se odnosi na sujedicu i sujedice
✧ SU- + *v.* jesti

sujet, *v.* siže

sȕjeta *ž* izražena briga za ego, pretjerana briga za vanjske znake svoje vrijednosti; taština, ispraznost // **sȕjetan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je tašt; isprazan; **sȕjetnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sujetan
✧ *rus.* sueta

sȕjevjērje *sr razg.*, *v.* praznovjerje // **sȕjevjēran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ *razg.*, *v.* praznovjeran; **sujevjérnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sujevjeran; praznovjernost
✧ *rus.* suevér'e ≃ *v.* sujeta + *v.* vjera

sujòldžija *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* stručnjak za gradnju i popravak vodovoda
✧ *tur.* suyolcu

Sukarno (*izg.* Sukârno), **Ahmed** (1901–1970), indonezijski državnik, vođa pokreta za neovisnost zemlje i prvi predsjednik Indonezije (1949–1966); u međunarodnoj politici jedan od osnivača i predvodnika pokreta nesvrstanih

súkati *nesvrš.* ⟨*prez.* sûčēm, *pril. sad.* súčūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) upredati u jednu nit [~ *vunu*; ~ *pamuk*] **2.** vrteći oblikovati (o brkovima) // **sûk** *m* ⟨N *mn* súkovi⟩ **1.** upredena nit, usukana nit **2.** način upredanja vunene ili pamučne niti [*tanak/debeo* ~]; **sukánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G sùkānācā⟩ **1.** biljac **2.** *pom.* kudjeljna uzica od dviju do osam usukanih niti; **sȕknār** *m* ⟨G suknára⟩ **1.** onaj koji manufakturno ili tvornički radi na proizvodnji sukna **2.** trgovac suknom; **sȕknara** *ž razg.* tvornica sukna; **sȕknārnica** *ž* prodavaonica sukna; **sȕknārskī** *prid.* koji se odnosi na suknare [~ *obrt*]; **sȕknārski** *pril.* kao suknar, na način suknara; **suknárstvo** *sr* djelovanje, obrt suknara; **sȕknen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je od sukna [~ *gunj*; ~ *kaput*]; **súkno** *sr* ⟨G *mn* sûkānā/-ā⟩ teža tkanina, ob. od grebene vune; **sȕknja** *ž* ⟨G *mn* sȕkānjā/-ī⟩ jednodijelni ženski odjevni predmet (u nekih naroda i dio muške narodne nošnje) koji pokriva dio tijela od struka nadolje, a oblici i duljina mu se mijenjaju prema zahtjevima tradicije, običaja i mode; kotul, kikla, šos △ ***maksi*** ~ vrlo duga suknja; ***midi*** ~ suknja srednje dužine; ***mini*** ~ vrlo kratka suknja; **sȕknjica** *ž dem.* i *hip.* od suknja
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Suknáić** (140, Zagreb, Gospić, Nova Gradiška, Karlovac), **Súkno** (Dubrovnik), **Súknović** (Vukovar, Osijek)
✧ *prasl.* *sukati: plesti, okretati (*rus.* sukát', *polj.* sukmana: suknja) ← *lit.* suhti: vrjeti

sukcèsija *ž* **1.** proces ili čin u kojem se ljudi, stvari ili pojave nižu odnosno događaju u nizu ili slijedu **2.** *pravn.* prijenos ili prijelaz prava i obveza od dosadašnjeg nositelja na novog stjecatelja [~ *prijestolja*; ~ *posjeda*; ~ *plemićke titule*] **3.** *biol.* uzastopno smjenjivanje različitih životnih zajednica na istom staništu u procesu stvaranja biocenoze [*primarna* ~; *sekundarna* ~] △ ~ ***države*** *pol.* prijelaz cijelog teritorija jedne države pod vlast druge države // **sȕkcesīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se odvija u vremenskom slijedu, u više navrata; uzastopan; **sȕkcesīvno** *pril.* na sukcesivan način, sa sukcesivnošću; **sukcesívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga što je sukcesivno; slijed, slijeđenje, nizanje, uzastopnost; **sȕkcesor** (**sukcȅsor**) *m pravn.* onaj koji nasljeđuje drugu osobu ili stvar; nasljednik, baštinik
✧ *lat.* successio

sukcináti *m mn* ⟨N sukcìnāt, G sukcináta⟩ *kem.* soli i esteri jantarne kiseline
✧ *fr.* succinate

sukcinilkòlīn *m* ⟨G sukcinilkolína⟩ *farm.* sredstvo za opuštanje mišića; suksametonij
✧ *fr.* succinique: jantar ← *lat.* succinum, sucinum: jantar + *grč.* kholḗ: žuč + -IN

sukcìnīt *m* ⟨G sukciníta⟩ *min.* amorfni mineral, fosilna smola crnogoričnog drveta iz tercijara; ćilibar, jantar
✧ *fr.* succinique ← *lat.* succinum, sucinum + -IT

sùklad|an (s čim) *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** *mat.* koji je u relaciji sukladnosti s nekim podskupom ravnine; kongruentan [*~ni trokuti*] **2.** koji je u skladu s drugim, nalik, koji se slaže, odgovara komu/čemu [*~ne prilike u gradu*] **// sùkladno** *pril.* na sukladan način, sa sukladnošću; **sùkladnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *mat.* relacija među podskupovima ravnine koji se mogu nekom izometrijom preslikati jedan u drugi (intuitivno, koji se mogu dovesti u položaj točnog »poklapanja«); kongruencija (oznaka ≅)
✧ *rus.* sukládnyj

sùkljati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** snažno izlaziti, izbijati (o dimu i sl.); kuljati **2.** *pren. razg.* izlaziti od nekuda u velikoj količini, u masi, u gomili **// súknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* sûknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* súknuo⟩, *v.* sukljati; **sȕknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* sȕknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* sȕknuo⟩ *razg.* baciti jako, jako zamahnuti i baciti [*~ kamen*]; **sȕktati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sȕkćēm, *pril. sad.* sȕkćūći, *gl. im.* sùktānje⟩ naglo izlaziti, provaljivati iz čega [*dim sukće iz dimnjaka*]
✧ *v.* sukati

súkno, *v.* sukati

sȕknja, *v.* sukati

súkob *m* **1.** spor, prepirka, svađa [*strane u ~u*; *verbalni ~*] **2.** rat, bitka [*ratni ~*; *oružani ~*; *vojni ~*] **3.** psihička borba koja se javlja prilikom istodobnog djelovanja oprečnih nagona, poriva i izvanjskih ili unutarnjih zahtjeva △ *~ **interesa*** *pol.* **1.** suprotstavljenost političkih, gospodarskih ili drugih ciljeva dviju ili više država koja dovodi do napetosti u odnosima **2.** situacija u kojoj pojedinac ili skupina ljudi mora zastupati ili ima suprotstavljene interese **// sukòbiti** *svrš.* ⟨*prez.* sùkobīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sùkobljen⟩ **1.** (koga, što) *rij.* dovesti u sukob **2.** (se) **a.** *zast.* susresti se s kim **b.** doći u sukob (**1, 2**); **sukobljávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sukòbljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sukobiti; **sùkobljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je sukobljen
✧ SU- + *v.* kob

Sùkošan *m* naselje (u blizini Zadra), 2275 stan. **// Sukošánac** *m* (**Sùkošānka** *ž*) ⟨N *mn* Sukošánci⟩ stanovnik Sukošana; **sùkošanskī** *prid.* koji se odnosi na Sukošan i Sukošance
◆ *v.* Kasijan

Sùkot *m jud.* osmodnevni blagdan sjenica; pada u ranu jesen u vrijeme skupljanja posljednjih plodova s polja i voćnjaka i slavi Božje obilje i zaštitu
✧ *hebr.* ṣukkāh ← ⟨*mn*⟩ ṣūkkōth: sjenice, kolibe

sukràlfāt *m* ⟨G sukralfáta⟩ *kem. farm.* bazička aluminijska sol; koristi se za zaštitu želučane sluznice
✧ sukr(oza) (*fr.* sucre: šećer) + (-OZA) + *v.* al(uminij) + *v.* (sul)fat

sukrívnja *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ osjećaj krivnje koji se dijeli s kim drugim, suodgovornost, zajednička odgovornost koja se doživljava kao krivnja **// sùkrivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci, G sùkrivācā⟩ onaj koji zajedno s drugim ili drugima snosi krivicu za što
✧ SU- + *v.* kriv, krivnja

sùkrvica *ž* gnoj pomiješan s krvlju; osoka
✧ SU- + *v.* krv

suksamètōnīj *m*, *v.* sukcinilkolin

sùktati, *v.* sukljati

sȕkub *ž mit.* žena demon koja spolno opći s usnulim ljudima
✧ *lat.* succuba

sukùlentan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je sočan **// sukùlente** *ž mn bot.* biljke suhih staništa s mesnatim, sočnim listovima, pripadaju različitim biljnim porodicama (kaktusi, agave, mlječike)
✧ *lat.* suculentus: sočan ≃ sucus: sok

sȕkurs *m* dovođenje novih i svježih snaga, povećanje jakosti, snaženje čega; pojačanje, pomoć
✧ *lat.* succursus ≃ succurrere: dotrčati u pomoć, pojačati

sùkus (čega) *m* srž, bit [*~ problema*]
✧ *lat.* sucus

sȕkusōran *prid.* ⟨*odr.* -ornī⟩ koji potresa
✧ *lat.* succussus ← succutere: potresti

sùkut *m mat.*, *v.* suplement

Sȕla, Kornelije Lucije (138–78. pr. Kr.), rimski političar i vojskovođa, pobjednik u građan-

skom ratu (88–82. pr. Kr.) te diktator i reformator (do 79. pr. Kr.)

sùlanak *m* ⟨G -ānka, N *mn* -ānci⟩ *bot.* biljka (*Radiola linoides*) iz porodice lanova (*Linaceae*)

sulàtičnice *m mn bot.* kritosjemenjače (*Sympetalae*), latice cvjetnoga vjenčića međusobno su srasle
✧ SU- + *v.* latica

sȕlc *m razg. kulin.* **1.** gusta, slatka hladetinasta masa, dobiva se ukuhavanjem voća **2.** pihtija, hladetina, aspik, mrzletina
✧ *njem.* Sulze

Sulèjman **1.** *v.* ◈ **2. I Veličanstveni** (o.1494–1566), osmanski sultan (od 1520), u doba najvećeg procvata Osmanskog Carstva
◈ m. os. ime (*musl.*); *hip.*: **Súljo** ◊ *pr.*: **Sulèjman** (Rijeka, Zagreb, Samobor), **Sùljmanagić** (Banovina, Turopolje, Primorje), **Sulèjmani** (110, Poreč, Rijeka, Šibenik, ← *alb.*), **Sulèjmanović** (Zagreb, Split, Pula), **Sȕljagić** (Zagreb, Istra), **Suljánović** (Primorje, Istra, Banovina), **Súlje** (Šibenik, Drniš, Kaštela), **Sȕljević** (po čitavoj Hrvatskoj), **Súljić** (230, Zagreb, Županja, Sisak, Istra, Rijeka)
✧ *arap.* Suläymān ← *hebr.*, *usp.* Salamon

SULF-, SULFA-, SULFO- *kem.* kao prvi dio riječi označuje sumporo-, koji sadrži sumpor [*sulfhemoglobin*]
✧ *lat.* sulpur, sulphur, sulfur: sumpor

sùlfāt *m* ⟨G sulfáta⟩ *kem.* sol sumporne (sulfatne) kiseline // **sùlfātn|ī** *prid.* koji sadrži, koji se sastoji od sulfata △ *~a kiselina* sumporna kiselina, *v.* sumporni △
✧ SULF- + -AT

sulfhemoglòbīn *m* ⟨G sulfhemoglobína⟩ *kem.* zeleni pigment što nastaje djelovanjem sumporovodika na hemoglobin; nije u stanju prenositi kisik
✧ SULF- + *v.* hemoglobin

sùlfīd *m* ⟨G sulfída⟩ *kem.* spoj metala sa sumporom; sol sumporovodične kiseline, u prirodi prisutna u sjajnicima (npr. olovni sjajnik PbS) // **sùlfīdnī** *prid.* koji sadrži sulfid, koji se sastoji od sulfida
✧ SULF- + -ID

sulfinizácija *ž kem. tehn.* površinsko kemijsko-tehničko obrađivanje slitina željeza sumporom
✧ *v.* sulfid

sùlfīt *m* ⟨G sulfíta⟩ *kem.* sol sumporaste kiseline H_2SO_3
✧ SULF- + -IT

sulfonamídi *m mn* ⟨N sulfonàmīd, G sulfanamída⟩ *farm.* kemoterapijska sredstva; djeluju na niz gram-pozitivnih i gram-negativnih bakterija
✧ *v.* sulfonati + *v.* amidi

sulfonáti *m mn* ⟨N sulfònāt, G sulfonáta⟩ *kem.* soli sulfonske kiseline, služe kao deterdženti
✧ *njem.* Sulfon + -AT(I)

sulfonilurèje *ž mn farm.* oralni antidijabetici
✧ *v.* sulfonati + *grč.* oûron: mokraća

sùlfonsk|ī *prid. kem.* koji sadržava sulfo-skupinu SO_3H △ *~e kiseline* *kem.* organski spojevi koji sadržavaju sulfo-skupinu vezanu na ugljikov atom; jake kiseline, služe kao katalizatori, pri proizvodnji bojila, a njihove soli kao deterdženti

sulfurírānje *sr kem.* postupak uvođenja u molekulu organskog spoja jedne ili više skupina koje sadržavaju sumporni atom

sùlic|a *ž* hladno oružje nalik na koplje (na drvenu motku nataknut je željezni šiljak) [*raniti ~om*] // **sùličica** *ž dem.* od sulica
✧ *prasl.* *sudlica (*rus.* súlica, *češ.* sudlice) ≃ *v.* sunuti

sùligen *m* crvena boja vatrenog odsjaja, slična cinoberu; koristi se u kozmetici i slikarstvu
✧ *tur.* sülüğen: minij

Sȕlkōvci *m mn* ⟨G *mn* Sȕlkōvācā⟩ naselje (u blizini Požege), 710 stan. // **sȕlkovačkī** *prid.* koji se odnosi na Sulkovce i Sulkovčane; **Sȕlkovčanin** *m* (**Sȕlkovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Sȕlkovčani⟩ stanovnik Sulkovaca

Sullivan (*izg.* Sàliven) **1. Arthur Seymour** (1842–1900), engleski skladatelj, romantik, tvorac engleske operete (operete *Mikado*, *Tespid*, opera *Ivanhoe*) **2. Louis Henri** (1856–1924), američki arhitekt, pionir moderne arhitekture u SAD-u, autor prvih nebodera

sulmàzōl *m* ⟨G sulmazóla⟩ *farm.* lijek koji djeluje na srce povećanjem njegova minutnog volumena
✧ tvorničko ime proizvoda®

sùložnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *knjiš. arh.* muškarac koji živi s tuđom ženom; ljubavnik **2.** *zast.* onaj koji živi zajedno s kim u jednoj sobi // **sùložnica** *ž*, *v.* suložnik; **sùložničin** *prid.* koji pripada suložnici; **sùložničkī** *prid.* koji se odnosi na suložnike; **sùložnički** *pril.* kao suložnik, na način suložnika; **sùložnīštvo** *sr* stanje, odnos suložnika
✧ SU- + *v.* ložiti

sulpìrīd *m* ⟨G sulpirída⟩ *farm.* antipsihotik; djeluje kod neuroze, migrene
✧ tvorničko ime proizvoda®

sùltān *m* ⟨G sultána⟩ **1.** *pov.* naslov osmanskih vladara od 13. st. **2.** naslov vladara u nekim islamskim zemljama // **sultànāt** *m* ⟨G sultanáta⟩ zemlja ili područje nad kojim vlada sultan; **sultànija** *ž* **1.** sultanova žena **2.** sultanova kći; **sùltānke** *ž mn* ⟨N sùltānka⟩ *razg.* fine grčke grožđice bez sjemenki; **sùltānskī** *prid.* koji se odnosi na sultane; **sùltānski** *pril.* kao sultan, na način sultana
◈ **Sùltān** m. os. ime, *zast.*; isto: **Zȍltān** (← *mađ.*) ◇ *pr.*: **Sȍltān** (Jastrebarsko), **Sùltanić** (Split, Rijeka)
✧ *tur.* ← *arap.* sultān; sultāniyya: carska

sùlūd *prid.* koji je pomalo lud, napola lud // **sùlūdo** *pril.* kao sulud, na sulud način; **sùlūdōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili osobina onoga koji je sulud, svojstvo onoga što je suludo
✧ SU- + *v.* lud

sulùndār *m* ⟨G sulundára⟩ *reg.* **1.** limena okrugla cijev kroz koju izlazi dim iz peći ili štednjaka u dimnjak; čunak **2.** *pren. reg. žarg.* kroj hlača usko uz nogu i gotovo iste širine po cijeloj dužini
✧ *tur.* silindir ← *ngrč.* soulēnári ← *grč.* sōlēnárion: cijev

sȕma *ž* ⟨G *mn* sûmā⟩ **1.** *mat.* broj koji se dobiva zbrajanjem pribrojnika; zbroj, zbir **2.** *razg.* određena količina novca; iznos, svota **3. a.** kratak pregled najvažnijih dijelova čega **b.** *v.* summa **4.** *pren.* ukupnost, bit; vrhunac, najviša točka // **sùmand** *m mat.* broj koji se pribraja nekom drugom broju; pribrojnik; **sùmār** *m* ⟨G sumára⟩ *rij.* opći pogled na neki događaj, kratak sadržaj; sažetak; **sȕmār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je dobiven kao zbir; zbrojen **2.** koji je sažet, kratko iznesen, ob. s najvažnijim brojčanim podacima [*~ni pregled*; *~an prikaz*]; **sumárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sumarno; **sumírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* sùmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** zbrojiti, sabrati/sabirati **2.** sažeti/sažimati u zaključak [*~ izvještaj*]
✧ *lat.* summa ← summus: najviši ← superus: *v.* superioran

sùmaglica *ž meteor.* laka magla, rijetka magla; izmaglica // **sùmagličast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na sumaglicu
✧ SU- + *v.* magla

sȕmah *m bot.*, *v.* rûj²

sȕmak *m* **1.** *bot.*, *v.* ruj² **2.** sredstvo za štavljenje koža dobiveno od ruja
✧ *srlat.* sumac ← *arap.* summāq

sùmānūt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ mahnit, lud // **sùmānūto** *pril.* na sumanut način, kao sumanut [*~ bježati*]; **sùmānūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje ili osobina onoga koji je sumanut, svojstvo onoga što je sumanuto **2.** *psih.* lažno uvjerenje koje se temelji na netočnom zaključivanju o izvanjskoj stvarnosti unatoč očitim dokazima za suprotno
✧ SU- + *v.* mana

Sȕmartin *m* naselje i lučica na *I* dijelu Brača, 618 stan. // **Sumartínac** *m* (**Sumàrtīnka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Sumartínci, G Sumàrtīnācā⟩ stanovnik Sumartina; **sȕmartinskī** *prid.* koji se odnosi na Sumartin

Sùmatra *ž geogr.* otok iz skupine Velikih Sundskih otoka (Indonezija), 473.606 km², 36,5 mil. stan. // **sùmatran** *m meteor.* mahoviti, katabatički vjetar sa *Z* do *JZ* koji puše na Malajskom moreuzu popraćen jakim grmljavinama i pljuskovima; na području Singapura može doseći i olujnu jačinu

Sùmēr *m* ⟨G Suméra⟩ *geogr. pov.* država u *J* Mezopotamiji, o. 1700. pr. Kr. ušla u sastav babilonske države; Šumer // **Sumérani** *m mn* ⟨N Sùmēr/Suméranin⟩ (**Sumérānka** *ž*) *pov.* stanovnici Sumera, izumitelji klinastog pisma; **sùmērskī** (**šȕmērski**) *prid.* koji se odnosi na Sumer i Sumerane △ *~* ***jezik*** *lingv.* jezik nepoznate genetske pripadnosti kojim su govorili Sumerani, najstariji pismeni jezik čovječanstva s tekstovima iz poč. 3. tisućljeća pr. Kr.

sùmišljenīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se u mišljenju slaže s kim drugim; istomišljenik // **sùmišljenica** *ž*, *v.* sumišljenik; **sùmišljeničkī** *prid.* koji se odnosi na sumišljenike; **sùmišljenički** *pril.* kao sumišljenik, na način sumišljenika
✧ SU- + *v.* misliti

sùmjera *ž rij.* simetrija // **sumjèrljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može izmjeriti prema čemu drugome, usporediv na taj način da se može izraziti mjerom ili odmjeriti prema komu ili čemu, mjeriv istom mjerom; **sumjèrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sumjerljivo
✧ SU- + *v.* mjera

sùmještanin *m* ⟨N *mn* sùmještani⟩ onaj koji s

kim živi u istom mjestu prema kom drugome (ob. kad se posebno naglašava razlika između značenja »mjesto« i »grad«) // **sùmještānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sumještanin

✧ SU- + *v.* mjesto

summ|a (*izg.* sùma) *ž term.* rasprava ili traktat o jednom području znanosti ili sinteza cjelokupnog znanja [*~e Tome Akvinskog*] △ ***~a cum laude*** (*izg.* ~a kȕm lȁude) s najvećom pohvalom; ***~a summarum*** (*izg.* ~a sumárum) (nakon izlaganja i kao zaključak) u zn. naglašenosti osnovnog značenja; sve u svemu, na koncu konca, na kraju krajeva, napokon, najzad, kad se sve zbroji (sabere); in summa delle somme; ***~um bonum*** (*izg.* ~um bȍnum) najveće dobro, najveća sreća; ***~um ius, summa iniuria*** (*izg.* ~um jûs, ~a injúria) najveće pravo (znade biti) najveća nepravda (Ciceron)

✧ *lat.*, *v.* suma

summit, *v.* samit

súmnjati *nesvrš.* ⟨*prez.* sûmnjām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (u koga, što) osjećati sumnju, nemati povjerenja **2.** (na koga, na što) pomišljati na koga kao krivca; sumnjičiti **3.** (∅) osjećati nevjericu, ne smatrati pouzdanim, ne biti uvjeren; dvojiti [*sumnjam u to*; *čisto sumnjam*] // **súmnj|a** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** osjećaj nesigurnosti, stanje odlučivanja o čemu; dvojba **2.** sklonost da se ne vjeruje ili ne povjeruje **3. a.** nesigurno stanje stvari **b.** nedostatak konačnog dokaza ili jasnog pokazatelja o čemu; **súmnjalica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *razg.* osoba koja je sklona sumnji, koja lako podliježe sumnjama [*ta/velika* ~]; **sùmnjaličkī** *prid.* koji se odnosi na sumnjalice; **súmnjalo** *m* (*sr*) *razg.* sumnjalica [*to/veliko* ~]; **súmnjica** *ž dem.* od sumnja, ob. *razg.* usput izražena, nabačena, mala sumnja koja muči, koja ne da mira; **sùmnjičav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sklon sumnjičenju; koji izražava sumnju; vrlo nepovjerljiv; **sùmnjičavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ onaj koji je sumnjičav; **sùmnjičavica** *ž*, *v.* sumnjičavac; **sùmnjičavo** *pril.* sa sumnjom, nepovjerljivo; **sùmnjičavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sumnjičav; **sùmnjičiti** (koga za što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ ukazivati ili pomišljati na koga kao krivca [*sumnjiče ga za ubojstvo*]; **sùmnjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji izaziva sumnju; **sùmnjivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je sumnjiv, koji izaziva sumnju; **sùmnjīvčev** *prid.* koji pripada sumnjivcu; **sùmnjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sumnjivo i onoga koji je sumnjiv

✧ SU- + *v.* misliti, mniti

sȕmo *m* ⟨*indekl.*⟩ *sport* japansko tradicionalno hrvanje nastalo prije 2000 godina; dvojica hrvača golih (osim pojasa od teške svile) nastoje protivnika izgurati iz arene ili ga prisiliti da nekim dijelom tijela (osim stopalima) takne tlȍ [*~-borac*]

✧ *jap.*

sȕmōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je taman; mračan, tmuran, natmuren [*~no nebo*] **2.** koji je neveseo; melankoličan, potišten [*~na jesen*; *~no raspoloženje*] // **sȕmōrno** *pril.* na sumoran način, sa sumornošću; **sȕmōrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je sumorno ili osobina onoga koji je sumoran

✧ SU- + *v.* mora, moriti

sumotôri *m* ⟨*indekl.*⟩ *sport* borac u sumo hrvanju

✧ *v.* sumo

sûmpor *m kem.* element (simbol S, atomski broj 16), nemetal žute boje, dobar izolator, pojavljuje se u nekoliko oblika, ob. kao kristalna tvar koja gori plavim plamenom uz zagušujući miris; upotrebljava se u industriji, *usp.* sulfat, sulfid, sulfit // **sumpòrača**[1] *ž tehn.* sprava s mijehom za sumporenje vinove loze; **sûmporen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je zaštićen sumporom **2.** koji je izložen djelovanju sumpora [*~o vino*]; **sûmporiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** *agr.* prašiti lozu sumpornim praškom **2. a.** tretirati vinske bačve gorućim sumporom [*~ bačvu*] **b.** prije sušenja izložiti voće (npr. smokve) plinu od izgaranja sumpora, sumpornom dioksidu; **sûmporn|ī** *prid.* koji se odnosi na sumpor, koji je od sumpora △ ***~a kiselina*** *kem.* H_2SO_4, bezbojna, uljasta, teška tekućina, najvažniji proizvod bazične kemijske industrije, neizostavna u nizu tehnoloških procesa; sulfatna kiselina; ***~e kupke*** terapijske kupke; ***~i cvijet*** sublimirani sumpor u formi finoga praha, upotrebljava se u medicini i poljodjelstvu; **sûmporov** *prid.* koji pripada sumporu △ ***~ dioksid*** *kem.* SO_2, bezbojan plin, oštra miris

✦ *pr.* (nadimačko): **Sûmpor** (Sesvete, Donja Stubica, Dugo Selo)

✧ *lat.* sulpur, sulphur, sulfur

sumpòrača[2] *ž bot.* otrovna gljiva (*Hypholoma fasciculare*), žuto-smeđe boje, sumporasto-žutih listića, raste u busenima na starim panjevima
✧ *v.* sumpor

sùmpreš *m, v.* šumpreš

sȕmrāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ **1.** predvečerje kad iščezava dnevno svjetlo i počinje padati mrak **2.** *pren.* početak propadanja, kraj čega (što je prije bilo u sjaju); suton [~ *slave*] // **sumráčak** *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci⟩ *dem. hip.* od sumrak; **sumračívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sumràčujēm se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* sumračívānje⟩ postajati mračno; **sȕmrāčnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ onaj koji se pojavljuje u sumrak; **sȕmrāčnica** *ž, v.* sumračnik; **sȕmrāčan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se odnosi na sumrak, koji je obuzet sumrakom, koji je u ugođaju sumraka **2.** turoban; **sȕmrāčje** *sr ekspr.* vrijeme sumraka
◈ *pr.* (nadimačko): **Sȕmrāk** (Jastrebarsko, Rijeka, *I* Slavonija)
✧ SU- + *v.* mrak

sùmrazica *ž* stanje kad počinje mraz, stanje kad mraz pomalo steže
✧ SU- + *v.* mraz

sùna, *v.* sunet

sunárodnjāk *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ pripadnik istog naroda [*on je moj* ~; *mi smo sunarodnjaci*] // **sunarodnjàkinja** *ž, v.* sunarodnjak; **sunárodnjačkī** *prid.* koji se odnosi na sunarodnjake; **sunárodnjački** *pril.* kao sunarodnjak, na način sunarodnjaka
✧ SU- + *v.* narod

sunàšca *sr mn zool.* skupina praživotinja (*Heliozoa*) iz razreda korjenonožaca
✧ *v.* sunce

sûnc|e *sr* ⟨G *mn* sȕnācā/-ā⟩ **1. a.** (Sunce) Zemlji najbliža zvijezda i središnje nebesko tijelo Sunčeva sustava **b.** (ob. *mn*) središnje zvijezde drugih kozmičkih sustava **2.** *meton.* Sunčeva svjetlost i toplina [*jako/slabo ~e*] **3.** *fam.* draga osoba △ ***zubato ~e*** *retor.* hladno sunčano vrijeme praćeno mrazom // **sȕnāšce** *sr* ⟨G *mn* -šācā/sunášcā⟩ *hip.* od sunce (3) [~ *moje*; ~ *(moje) drago*]; **sȕnčalīšte** *sr* mjesto, ponekad ograđen prostor određen samo za sunčanje; solarij; **sȕnčan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je pun sunca, obasjan suncem [~ *dan*; ~ *stan*; *~a strana brijega*] **2.** ⟨*odr.*⟩ koji se odnosi na sunce [*~a svjetlost*; *~i zraci*; *~i smiraj*] △ ***~a baterija*** *fiz.* slog fotoelemenata koji pretvara sunčanu energiju u električnu; ***~a peć*** posebna konstrukcija zrcala za koncentriranje sunčane energije radi postizanja visokih temperatura (u metalurgiji); ***~i sat*** naprava za mjerenje vremena na kojoj kazaljka baca sjenu na brojčanik i tako pokazuje vrijeme; ***~i udar*** *pat.* bolesno stanje izazvano pretjeranim izlaganjem glave zracima Sunca, sunčanica; **sȕnčanica**[1] *ž pat.* sunčani udar; helioza; **sunčànīk** *m* ⟨G sunčaníka, N *mn* sunčaníci⟩ *rij. neob.* sunčani sat; **sȕnčānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sunčati se **2.** *term.* usluga koja se na kupalištima, u zdravstvenim ustanovama itd. pruža u vezi s izlaganjem Sunčevim zrakama [*(molim) jedno* ~; *naplatiti* ~; *otići na* ~]; **sȕnčati se** (∅, na čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* sȕnčām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ izlagati se suncu u kozmetičke i zdravstvene svrhe; **Sûnčev** *prid.* koji pripada Suncu, koji se odnosi na Sunce △ ***~a (solarna) energija*** *fiz.* energija koja nastaje fuzijom velikih količina vodika na Suncu; ***~ stup*** *meteor.* bjeličasta svjetlost iznad i ispod Sunca koja nastaje zbog refleksije svjetlosti i kristalića leda u cirostratusu; ***~ sustav*** *astron.* područje svemira u kojem djeluje privlačna sila Sunca i energija njegova zračenja; oko Sunca se gibaju planeti (Merkur, Venera, Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun, Pluton), planetoidi, kometi i meteori; ***~ vjetar*** *astron.* ionizirane čestice izbačene iz gornjih slojeva Sunčeve atmosfere koje često uzrokuju oštećenja na satelitima i poremećuju Zemljinu magnetosferu
◈ **Sȕnčana** ž. os. ime; *hip.*: **Sȕnčica**
✧ *prasl.* *sьlnьce (*rus.* sólnce, *češ.* slunce), *lit.* saulė ← *ie.* *seh$_2$wol- (*lat.* sol, *grč.* hḗlios)

sȕncobrān *m* **1.** dio ženske garderobe za zaštitu od sunca sličan kišobranu **2.** slična naprava koja se postavlja na otvorenim prostorima gdje se sjedi i sl.
✧ *v.* sunce + *v.* brániti

sùncokrēt *m* **1.** *bot.* jednogodišnja biljka (*Helianthus anuus*) iz porodice glavočika (*Compositae*) podrijetlom iz *J* Amerike, uzgaja se zbog sjemenki (jestivo ulje); helijant, đirasol **2.** *pren. žarg. podr.* prevrtljivac, onaj koji se stalno okreće prema promjenama politike ili vlasti // **sùncokrētov** *prid. meton.* koji je od suncokreta, od sjemenki suncokreta [*~o ulje* ulje od suncokreta]
✧ *v.* sunce + *v.* okretati

sùncostāj *m*, *v.* solsticij
✧ *v.* sunce + *v.* stati
sùnčac *m* ⟨G sunčàca⟩ *bot.* biljka roda *Fumana* iz porodice *Cistaceae*
✧ *v.* sunce
sùnčanica[1], *v.* sunce
sùnčanica[2] *ž bot.* **1.** biljka roda *Helianthemum* iz porodice *Cistaceae* **2.** jestiva šumska gljiva listićarka (*Macrolepiota procera*), visoka stručka i velikog, okruglog klobuka
✧ *v.* sunce
sùnd *m geogr.* uzak pojas mora između dva kopna; morski tjesnac
✧ *norv.*
sùndsbat *m pom.* danski ribarski čamac preklopne građe
✧ *norv.*
sùnđer *m reg. zast.* (+ *srp.*) spužva
✧ *tur.* sünger
sùnet *m isl.* **1.** *rel.* sve što je Muhamed naučavao, a ne piše u *Kur'anu*; suna, Hadis (Hadit) **2.** *v.* sunećenje **//** **sùna** *ž isl.* jedan od četiri izvora islamske teologije i prava; **sùnećēnje** *sr isl.* obrezivanje spolnog organa dječaka po propisima islama; cirkumcizija, sunet; **sùnetiti** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ćēnje⟩ obavljati sunet; džerešiti
✧ *tur.* sünnet ← *arap.* sunnä
Sung (**Song**) (*izg.* Sùng) kineska dinastija koja je vladala zemljom u doba njezina najvećeg procvata i gospodarsko-kulturnog razvoja; dijeli se na sjevernu (960–1127) i južnu (1127–1279)
sunìzam *m* ⟨G -zma⟩ *isl.* glavna i najbrojnija (gotovo 90%) struja u islamu koja je konzervativna i relativno tolerantna; zastupa ortodoksno, tradicionalističko učenje prema kojem su posljednja sveta riječ islama *Kur'an* i Muhamed, kojem ne priznaju nasljednike (za razliku od manje tolerantnih šijita); sunitstvo **//** **sùnīt** *m* ⟨G sunítа⟩ *isl.* pripadnik sunizma; **sùnītskī** *prid.* koji se odnosi na sunite; **sùnītski** *pril.* kao sunit, na način sunita; **sunítstvo** *sr isl.*, *v.* sunizam
✧ *arap.* sunna: običaj, navika
Sun Jat-Sen (*izg.* Sùn Jàt-Sèn) (1866–1925), kineski revolucionar i državnik, vođa demokratski orijentirane revolucije 1911, osnivač Kuomintanga
Súnko, Dionis (1879–1935), hrv. arhitekt, najprije u secesijskoj a potom art-deco maniri izveo niz javnih i stambenih zgrada u Zagrebu i drugim hrv. gradovima (Hotel Esplanade, Hotel Dubrovnik)
sùnovrāt[1] *m bot.* **1.** biljni rod (*Narcissus*) iz porodice sunovrata, o. 40 pretežito mediteranskih vrsta, ukrasno zvonolika cvijeta; narcis (narcisa), zelenkada, zulumkada, zerekada, dokoljen **2.** (*mn*) porodica zeljastih jednosupnica s lukovicom (*Amaryllidaceae*) (npr. sunovrat, visibaba, drijemovac)
✧ *v.* sunce + *v.* vratiti
sùnovrāt[2] *m ekspr.* **1.** dubok pad [*to je bio* ~] **2.** ponor, provalija [*pasti u* ~] **//** **sunovraćívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sunovràćujēm, *pril. sad.* sunovràćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sunovratiti; **sunòvraticē** *pril.* tako da je sunovratno; **sunovrátiti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* sunòvrātīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* sunòvrāćen⟩ **1.** (koga) baciti u veliku dubinu; strmoglaviti **2.** (se) **a.** baciti se, skočiti u veliku dubinu; strmoglaviti se **b.** *pren.* naglo dospjeti u loše, propalo stanje [~ *se u bijedu*]
✧ *v.* sunuti + *v.* vratiti se
súnuti (što, komu što) *svrš.* ⟨*prez.* sûnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* súnuo⟩ **1.** jako baciti naglim trzajem; zasunuti **2.** zabiti jakim udarcem ili snažnim pokretom [~ *injekciju* dati injekciju grubo i tako da izazove bol]
✧ *prasl.* *sunǫti (*rus.* súnut', *češ.* sunouti)
Sùnja *ž* naselje (u blizini Siska), 2113 stan. **//** **Sùnjanin** *m* (**Sùnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Sùnjani⟩ stanovnik Sunje; **sùnjskī** *prid.* koji se odnosi na Sunju i Sunjane
suoblíčiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* suòblīčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* suòblīčen⟩ prilagoditi oblikom čemu, dati oblik prema čemu drugome, uskladiti po obliku **//** **suobličívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* suobličujēm, *pril. sad.* suobličujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suobličiti
✧ SU- + *v.* oblik
suòčiti *svrš.* ⟨*prez.* sùočīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sùočen⟩ **1.** (koga s kim ili čim) **a.** postaviti koga oči u oči s kim **b.** *pren.* sresti koga s kim ili čim **2.** (se) susresti se s kim ili čim (oči u oči) [~ *se s činjenicama*] **//** **suočávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* suòčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suočiti
✧ SU- + *v.* oko[1]
sùodgovōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji s kim drugim dijeli odgovornost **//** **sùodgovōrno** *pril.* na suodgovoran način; **suodgovórnōst** *ž* ⟨G

-osti, I -osti/-ošću⟩ stanje koje uspostavljaju oni koji su suodgovorni
✧ SU- + *v.* odgovor, odgovoran

suodlučívati *nesvrš.* ⟨*prez.* suodlùčujēm, *pril. sad.* -čujūći se, *gl. im.* -ānje⟩ sudjelovati u donošenju odluka
✧ SU- + *v.* odlučiti, odlučivati

suòdnos *m* **1.** *žarg.* pleonastična veza prijedloga i prefiksa SU- i imenice, (međusobni) odnos **2.** odnos dviju strana koje djeluju jedna na drugu, koje jedna na drugu usmjeravaju svoje djelovanje, koje jedna drugu mijenjaju ili bitno ovise jedna o drugoj, međusobni odnos
✧ SU- + *v.* odnositi, odnos

suòsjećati (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ dijeliti s kim njegovu tugu ili žalost, osjećati žaljenje // **sùosjećājan** *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji suosjeća s kim/čim
✧ SU- + *v.* osjetiti, osjećati

sùosnīk *m neol. tehn.* vrsta kabela u kojem je jedan vodič (žica) smješten u drugom vodiču, pri čemu su vodiči međusobno izolirani; koaksijalni kabel
✧ SU- + *v.* os

suosnìvāč *m* ⟨G suosniváča⟩ onaj koji s kim drugim sudjeluje u osnivanju čega (poduzeća i sl.) // **suosnivāčev** *prid.* koji pripada suosnivaču; **suosnivàčica** *ž, v.* suosnivač; **suosnìvāčkī** *prid.* koji se odnosi na suosnivače; **suosnìvāčki** *pril.* kao suosnivač, na način suosnivača
✧ SU- + *v.* osnova, osnovati

suo tempore (*izg.* sùo tèmpore) u svoje vrijeme, svojevremeno
✧ *lat.*

sȕp *m* ⟨N *mn* sùpovī⟩ *zool.* ptica grabljivica iz porodice sokolovki (*Vulturide*), strvinar △ ~ ***bjeloglavi*** *zool.* ugrožena i zaštićena vrsta (*Gyps fulvus*) u nas se gnijezdi na Cresu; ~ ***smeđi*** *zool.* (*Aegypius monachus*)
✧ *prasl.* *sǫpъ (*rus.* sup, *polj.* sęp)

SUP *krat. pov.* Sekretarijat za unutrašnje poslove u SFRJ-u // **sȕpovac** *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci⟩ *pov. razg.* neuniformirani član SUP-a; **sȕpōvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* supovac

SUP-, *v.* SUB-

sȕpa *ž reg.* (+ *srp.*) juha [*istarska* ~ juha priređena po posebnoj recepturi]
✧ *njem.* Suppe, *fr.* soupe

sȕpār *m*, *v.* zupar

sùpārnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se natječe s kim za pobjedu u igri ili u životnim nastojanjima; protivnik, konkurent, rival // **sùpārnica** *ž, v.* suparnik; **sùpārničin** *prid.* koji pripada suparnici; **sùpārničkī** *prid.* koji se odnosi na suparnike; protivnički, konkurentski; **sùpārnički** *pril.* kao suparnici; **sùpārnīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ suparnički odnos; odnos suparnika
✧ SU- + *v.* par²

sùpatnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji s kim dijeli patnju, koji zajednički pati s kim // **sùpatnica** *ž, v.* supatnik; **sùpatničin** *prid.* koji pripada supatnici; **sùpatničkī** *prid.* koji se odnosi na supatnike; **sùpatnički** *pril.* kao supatnik, na način supatnika; **sùpatnīštvo** *sr* stanje supatnikâ, odnos supatnika (jednoga s drugim)
✧ SU- + *v.* patiti, patnik

Sùpek **1. Ivan** (1915), hrv. fizičar, filozof i književnik, osnivač instituta »Ruđer Bošković«, rektor Zagrebačkog Sveučilišta (1968–1972) i predsjednik JAZU/HAZU (1991–2000) **2. Rudi** (1913–1993), hrv. sociolog, psiholog i filozofski pisac, istaknuti pripadnik grupe oko časopisa *Praxis*, *v.* (*Mašta*, *Psihologija i antropologija*, *Grad po mjeri čovjeka*)

SUPER- kao prvi dio riječi označava ono što je izraženo ili zastupljeno u najvećoj mjeri [*supermomak*; *supersenzibilan*]
✧ *lat.* super iznad, nad, preko (*prij.*)

sȕper (I) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *žarg.* izvrstan, odličan, najbolji [A: *Kakav je bio film?* B: ~.] // **sȕper** (II) *pril. žarg.* izvrsno, odlično, sjajno, na najbolji način [A: *Kako ste se proveli (u kinu itd.)? B: ~.*]; **sȕper** (III) *m* vrsta goriva za motorna vozila [*litra ~a*]
✧ SUPER-

superarbitráža *ž* dodatno, dopunsko mišljenje ili prosudba o nekom problemu (u pravnoj proceduri, liječničkim pregledima i sl.); superarbitracija // **superarbitrácija** *ž zast.*, *v.* superarbitraža
✧ SUPER- + *v.* arbitar, arbitraža

supèrcīlīj (**supercīlīj**) *m anat.* parna izbočenja u obliku luka smještena poviše orbite, kožni dio obrastao dlakama; obrve
✧ *lat.* supercilium ≃ SUPER- + cilium: trepavica

supercèlija *ž meteor.* istovremeno postojanje vrlo jake rotirajuće uzlazne i silazne struje zraka u grmljavinskom oblaku; često je praćena tučom i tornadom
✧ SUPER- + *v.* ćelija

sȕper-êgo *m psih.* u psihoanalizi predstavlja onu razinu svijesti koja prema prihvaćenim moralnim načelima nadzire id i ego; nad-ja
✧ SUPER- + *v.* ego (prijevod Freudova termina Über-Ich: nad-ja)

sȕperfājn *prid.*, *v.* superfine

superfekundácija *ž biol.* oplodnja dvaju ili više jajašaca iz istog ovarijskog ciklusa spermijima koji potječu iz dvaju ili više koitusa; česta u životinja (osobito glodavci), moguća u čovjeka (višejajni blizanci)
✧ SUPER- + *v.*. fekundacija

superfetácija *ž biol.* oplodnja više jajašaca koji potječu iz različitih ovarijskih ciklusa; u čovjeka moguća samo izuzetno, *usp.* fertilizacija
✧ *lat.* superfetatus: ponovno oplođeno

sȕperfīcies *m pravn.* nasljedivo i otuđivo pravo korištenja zgrade podignute na tuđem zemljištu
✧ *lat.*: površina

sȕperfināle *m sport* utakmica kojom se dobiva apsolutni prvak (Europe, države i sl.), ob. dvoboj pobjednika nacionalnog ili europskog kupa i kupa prvenstva
✧ SUPER- + *v.* finale

superfine (*izg.* sȕperfājn) *prid. reg. žarg. zast.* koji je vrlo, izvanredno fin
✧ *engl.*

superfòsfāt *m* ⟨G superfosfáta⟩ *kem.* fosforno umjetno gnojivo, sastoji se od topljivog kalcijevog dihidrogen fosfata i kalcijeva sulfata (gipsa)
✧ SUPER- + *v.* fosfat

super G (*izg.* sȕper džī) *sport*, *v.* superveleslalom
✧ *engl.*

superinfèkcija *ž pat.* nadovezivanje na jednu infektivnu bolest drugim patogenim uzročnicima
✧ SUPER- + *v.* infekcija

superìntencionālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *pravn.* koji je preko umišljaja
✧ SUPER- + *v.* intencija

sȕperiōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1. a.** koji nadmašuje druge vrijednošću ili brojem dobrih osobina i sposobnosti, *opr.* inferioran [*~an komu/čemu*; *~an nad kim/nad čim*] **b.** koji je viši po autoritetu i stupnju **2. a.** koji je viši po vrsti i naravi [*~no znanje*] **b.** koji je viši po značaju i vrijednosti [*~na ljepota*] **3. a.** koji je arogantan; ohol, bahat **b.** koji je na prvi pogled indiferentan (prema nevolji i bolu) // **supèrior** *m kat.* redovnički, samostanski ili misijski poglavar; **sȕperiōrno** *pril.* na superioran način, sa superiornošću; **superiórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je superioran, svojstvo onoga što je superiorno; nadmoć
✧ *lat.* superior: najviši ≃ superus: gornji

supèrius *m glazb. pov.* u glazbenoj praksi 15. i 16. st. rukopisni ili tiskani sveščić koji je sadržavao najvišu dionicu višeglasne vokalne, instrumentalne ili vokalno-instrumentalne kompozicije; cantus, discantus
✧ *srlat.* superius ← *lat.*: više

superkolaudácija *ž pom.* faza konačne primopredaje broda naručitelju
✧ SUPER- + *v.* kolaudirati, kolaudacija

superkompenzácija *ž biol.* biološki proces u organizmu koji se oporavlja od dugotrajnih iscrpljujućih fizičkih napora (ob. kod vrhunskih sportaša)
✧ SUPER- + *v.* kompenzirati, kompenzacija

sȕperkompjuter *m inform.* naziv za vrstu iznimno brzih kompjutera; ob. imaju više procesora, a rabe se u najzahtjevnijim istraživanjima (nuklearna fizika, astrofizika i dr.)
✧ SUPER- + *v.* kompjuter

sȕperlatīv *m* **1.** najviši stupanj uspoređivanja **2.** *gram.* treći stupanj komparacije pridjeva [*mlad-najmlađi*; *dobar-najbolji*] △ ***apsolutni*** *~ gram.* vrsta superlativa s izricanjem najvišeg stupnja svojstva bez usporedbe (npr. »najsrdačniji pozdrav«), *usp.* ***relativni*** *~*; ***relativni*** *~ gram.* vrsta superlativa koji pripisuje najviši stupanj svojstva uspoređujući više nositelja (npr. »imati najstariju knjigu od njih«), *usp.* ***apsolutni*** *~* // **sȕperlatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji je na najvišem stupnju superiornosti; prvorazredan, izvrstan **2.** koji se odnosi, koji sadrži superlative; **superlatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je superlativno
✧ *lat.* superlativus: najviši

supermàrket *m razg.* velika, dobro opskrbljena trgovina hranom i raznovrsnim drugim kućnim potrepštinama, sa samoposluživanjem
✧ *engl.* supermarket

Sȕpermen 1. američki superheroj, nepobjedivi borac protiv kriminala i sveg zla, neuništiv, neranjiv, leti, ima rendgenski vid (u stripovima od 1938, zatim česti lik u radioprogramima, crtanim filmovima, mjuziklima, TV-seri-

jama, filmovima) **2.** (supermen) *pren.* osoba iznimne, nadljudske snage
✧ *engl.* superman

supernaturalìzam *m* ⟨G -zma⟩ *sociol. rel.* pridavanje čudotvornih moći prirodnim pojavama i predmetima
✧ SUPER- + *v.* naturalizam

superneutrálnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *ekon.* ekonomija bez učinka; ona koja je zaokupljena samo nominalnim promjenama u gospodarstvu
✧ SUPER- + *v.* neutralan, neutralnost

supernôva *ž astron.* eksplozivno povećanje sjaja masivne zvijezde u kasnim fazama njezina razvoja; poslije eksplozije ostatak u središtu postaje neutronska zvijezda (*v.* pulsar) ili crna rupa
✧ SUPER- + *nlat.* nova: zvijezda koja naglo bljesne ← *lat.* novus: nov

superòksīd *m* ⟨G superoksída⟩ *kem.* **1.** vodikov peroksid (H_2O_2), jako oksidacijsko i izbjeljivačko sredstvo **2.** *razg.* opći naziv za izbjeljivač kose
✧ SUPER- + *v.* oksid

superordinácija *ž* svojstvo pojma ili razreda koji ima hijerarhijski podređene pojmove ili razrede; nadređenost, *opr.* subordinacija (2)
✧ SUPER- + *v.* ordinirati, ordinacija

superovulácija *ž fiziol.* hormonski izazvano stvaranje većeg broja jajašaca za vrijeme ovulacije
✧ SUPER- + *v.* ovulum, ovulacija

sȕperpeks *m term.* dodatni popust, pod određenim uvjetima (svi letovi moraju biti na avionima jedne kompanije i sl.), koji se ostvaruje na peks cijenu zrakoplovne karte, *usp.* peks
✧ *engl.* **S**uper **a**dvanced **p**urchase **ex**cursion; isto: Super APEX

superpozícija *ž* **1.** *geol.* pravilo prema kojem su u neporemećenom slijedu slojeva najstariji oni najniži, a najmlađi oni najviši (isto tako i u drugim znanostima) **2.** *arhit.* u klasičnoj arhitekturi Grčke i Rima pravilo ili stil da se u arkadama, kolonadama ili na fasadama (amfiteatara i sl.) stupovi podižu vertikalno jedan iznad drugoga, na više katova
✧ *fr.* superposition ≃ SUPER- + *v.* pozicija

superrèvīzija *ž* **1.** ponovni pregled **2.** *tisk.* posljednji pregled sloga prije tiskanja **//** **superrevidírati** *dv.* ⟨*prez.* superrevìdīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti superreviziju (**1**, **2**); **superrèvīzor** (**superrevîzor**) *m* vrhovni nadglednik
✧ SUPER- + *v.* revizija

sȕpersenzibīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji prelazi ljudska osjetila; nadosjetan, nadčulan
✧ SUPER- + *v.* senzibilan

supersìstēm *m* ⟨G supersistéma⟩ **1.** vrlo veliki sistem (u značenju poduzeća, proizvodnog procesa itd.) **2.** velika i složena organizacija koja se sastoji od država i organizacija koje ulaze u veliku cjelinu (NATO-pakt, Europska unija)
✧ SUPER- + *v.* sistem

superskálarnōst *ž* ⟨G -ost, I -osti/ošću⟩ *inform.* osobina procesorske arhitekture da izvodi dvije ili više operacija u jednom ciklusu
✧ SUPER- + *v.* skala, skalar

supersònič|an *prid.* ⟨*odr.* -īčnī⟩ **1.** koji ima frekvenciju višu od one što je može registrirati ljudsko uho **2.** koji se odnosi na brzine veće od brzine zvuka **3.** koji se kreće nadzvučnom brzinom; nadzvučan; hipersoničan [~*ni avion*]
✧ SUPER- + *v.* sonički

sȕperstār *m žarg.* poznata, neobično popularna osoba iz šoubiznisa, glumac, pjevač, autor, voditelj kontakt-emisija ili sportaš
✧ *amer.engl.* superstar

superstícija *ž rij.* vjerovanje u djelovanje racionalno neobjašnjivih sila; praznovjerje **//** **sȕpersticiōzan** *prid.* ⟨*odr.* -oznī⟩ *rij.* koji je praznovjeran
✧ *lat.* superstitio

sȕperstrāt *m* **1.** *lingv.* jezik koji je uveden na područje drugoga jezika **2.** općenito, sloj koji dolazi na stari sloj (novo stanovništvo, novi običaji i sl.)
✧ SUPER- + *v.* stratum

superstruktúra *ž* **1.** *arhit.* gornji dio građevine, nadgradnja **2.** *sociol.* neka od društvenih struktura koja u nekim segmentima djeluje neovisno o drugima ili se drugima nameće (sport, vojska i sl.)
✧ SUPER- + *v.* struktura

supertàjfūn *m* ⟨G supertajfúna⟩ *meteor.* izvanredno jaki tajfun, brzina vjetra pri tlu prelazi 240 km/h
✧ SUPER- + *v.* tajfun

supertànker *m pom.* brod, ob. tanker velike zapremnine, može biti i do 500.000 bruto tona
✧ SUPER- + *v.* tank, tanker

sȕpertēšk|ī *prid.* *žarg.* koji je vrlo težak, preko normalne težine; predebeo △ ~***a kategorija***

sport težinska kategorija amaterskih boksača preko 91 kg
✧ SUPER- + *v.* težak

supertònika *ž* ⟨D L -ici⟩ *glazb.* **1.** drugi stupanj dijatonske ljestvice **2.** u širem smislu trozvuk na drugom stupnju ljestvice; po harmonijskoj funkciji zamjenjuje i subdominantu
✧ SUPER- + *v.* ton, tonika

supertvr̀đava *ž* *žarg. vojn.* vrsta ratnog zrakoplova; leteća tvrđava (naziv se ob. koristio za američke bombardere B-29)
✧ *amer.engl.* Superfortress ← super (flying) fortress

SUPERVELE- kombinacija od SUPER- i VELE- koja znači veće od onoga što je u ustaljenom izrazu već opisano kao veliko prema osnovnom obliku [*veleslalom* → *superveleslalom*, *sport publ.*]
✧ SUPER- + VELE-

superveleslàlom *m* *sport* disciplina alpskog skijanja na stazi spusta s većim brojem vrata, tako da je slična veleslalomu; super G
✧ SUPER- + *v.* veleslalom

supervèlter *m* *sport* težinska kategorija profesionalnih boksača od 66,7 do 68,9 kg
✧ SUPER- + *v.* velter

supervízija *ž* **1.** kontrola i nadgledanje poslova, izvedbi, radnji; nadziranje, nadzor **2.** *ekon.* detaljna revizija poslovanja banaka i mjera za poboljšanje poslovanja **//** **sùpervīzor** (**supervîzor**) *m* onaj koji nadgleda rad drugih; nadglednik, nadzornik, kontrolor
✧ *srlat.* supervisio

supervòdljivōst *ž*, *v.* supravodljivost

Sùpetar *m* ⟨G Sùpetra⟩ grad i luka na *S* obali otoka Brača, 2568 stan. **//** **sùpetarskī**[1] *prid.* koji se odnosi na Supetar i Supetrane △ ***Supetarski kartular*** *pov.* kartular samostana uz crkvu Sv. Petra u Selu kod Omiša, nastao 1080–1087, jedan od najdragocjenijih izvora za hrv. povijest toga doba; **Sùpetranin**[1] (**Supetárac**) *m* (**Sùpetrānka**, **Sùpetārka** *ž*) ⟨N *mn* Sùpetrani⟩ stanovnik Supetra
◈ *v.* Petar

Sùpetarskā Drȁga *ž* naselje na otoku Rabu, 1114 stan. **//** **sùpetarskī**[2] *prid.* koji se odnosi na S. Dragu i Supetrane; **Sùpetranin**[2] *m* (**Sùpetrānka** *ž*) ⟨N *mn* Sùpetrani⟩ stanovnik S. Drage
◈ *v.* Petar i *v.* draga

Sȕpilo, Frano (1870–1917), hrv. političar i publicist, u javni život ulazi kao urednik lista *Crvena Hrvatska* u Dubrovniku (1890–1899), zatim urednik *Novog lista* u Rijeci; jedan od autora *Riječke rezolucije* (1905), suosnivač i vodeća ličnost Hrvatsko-srpske koalicije (1906–1909), član Jugoslavenskog odbora u Londonu 1915, iz kojega istupa 1916, jer zastupa federalističko, a ne unitarističko uređenje buduće Jugoslavije

sùpīn *m* ⟨G supína⟩ *lingv.* u latinskom jeziku glagolska imenica uz glagole kretanja, a u hrvatskom jeziku uz iste glagole u liku infinitiva bez završetka -i
✧ *lat.* supinum (verbum) ≃ supinare: ležati nauznak

supinácija *ž* *anat.* kretnja podlaktice pri kojoj je dlan okrenut prema gore, *opr.* pronacija **//** **supìnātor** (**supinâtor**) *m* *anat.* mišić okretač (rotator) podlaktične kosti
✧ *lat.* supinatio

sȕpka *ž* ⟨G *mn* sȕpākā/-ī⟩ *bot.* prvi, već u embriju jasno formirani, listovi biljke, golosjemenjače ih imaju dva ili više, dvosupnice dva, a jednosupnice jedan; klični listić, kotiledon

supkategòrija *ž* naziv ili oznaka za skupinu objekata s nekim zajedničkim obilježjima po kojima se izdvajaju iz veće, njima nadređene kategorije (vrste); podvrsta
✧ SUB- + *v.* kategorija

supkultúra *ž* *sociol.* kulturni i društveni život koji se odvija unutar pojedinih slojeva društva ili generacija pored službeno priznate i tradicijom posvećene kulture i često je s njom u sukobu
✧ SUB- + *v.* kultura

supkùtis *m* *anat.* zajednički kožni pokrov tijela, različite debljine, sastoji se od epitelnog i vezivnog sloja; koža **//** **sȕpkūtan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je potkožni, koji se daje pod kožu [*~a injekcija*]
✧ SUB- + *lat.* cutis: koža

sùplemenīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je iz istog plemena [*njegov ~*] **//** **sùplemenica** *ž*, *v.* suplemenik; **sùplemeničkī** *prid.* koji se odnosi na suplemenike; **sùplemenički** *pril.* kao suplemenik, na način suplemenika
✧ SU- + *v.* pleme

sùplement *m* **1.** ono što je čemu priloženo, što služi kao dopuna; nadopuna, prilog, dodatak **2.** *tisk.* dopunski svezak, naknadni dodaci (ob. rječniku, leksikonu) **3.** *mat.* jedan od dva kuta čiji je zbroj 180°; sukut **//** **suplementácija** *ž* zamjena za što; nadopuna, na-

domjestak, dopunjavanje; **sùplementāran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je dopunski; dodatan, naknadan

✧ *lat.* supplementum ≃ supplēre: dopuniti

sùpletīvi *m mn* ⟨N sùpletīv⟩ *lingv.* **1.** dopunski oblici **2.** oblici različitog korijena, ali istog osnovnog značenja (čovjek–ljudi) **//** **suplèncija** *ž arh.* zamjenjivanje nastavnika na redovnom satu nastave; **sùplent** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *pov.* početno zvanje budućeg srednjoškolskog profesora (prije nego što udovolji propisima i bude imenovan profesorom); nastavnički pripravnik; **sùplentica** *ž*, *v.* suplent

✧ *srlat.* suppletivus: dopunski ← *lat.* supplēre: dopuniti

suplìkant (**suplikànt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *arh.* podnositelj molbe; molitelj

✧ *lat.* supplicans: koji moli

suponíra|ti (što) *dv.* ⟨*prez.* supònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *rij.* **1.** pretpostaviti/pretpostavljati da je što istinito, ponajprije na temelju argumenata predmnijevati **2.** smatrati da je nešto vjerojatno ili moguće [~ *se da je u pravu*] **3.** očekivati [~ *se da stranka podnese žalbu*]

✧ *njem.* supponieren ← *lat.* supponere

sùport *m* dio alatnih strojeva; potporanj, stalak

✧ *fr.* i *engl.* support

supotpísati (što) *svrš.* ⟨*prez.* supòtpīšēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* supòtpīsān⟩ *admin.* potpisati službeni akt, dokument, dopis itd. zajedno s kim drugim, potpisati kao jedan od najmanje dvojice potpisnika **//** **supòtpis** *m pravn.* **1.** potpis kojim predsjednik vlade ili ministar preuzima odgovornost za akt državnoga poglavara; kontrasignatúra **2.** *admin.* potpis nižega reda na službeni akt koji potpisuje ovlaštena osoba; **supotpisívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* supotpìsujēm, *pril. sad.* supotpìsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* supotpisati; **supòtpisnica** *ž*, *v.* supotpisnik; **supòtpisnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji s kim potpisuje što

✧ SU- + *v.* potpisati

supozícija (čega) *ž* **1.** čin onoga koji nagađa, predmnijeva; pretpostavljanje **2.** ono što se suponira; pretpostavka

✧ *lat.* suppositio

supozìtōrīj (**supozitôrīj**) *m farm.* lijek ili ljekoviti pripravak koji se u obliku stožastog štapića uvodi u čmar ili rodnicu; čepić △ ***glicerinski*** ~ čepić protiv opstipacije

✧ *srlat.* suppositorium

Suppé (*izg.* Supê), **Franz von** (1819–1895), austrijski skladatelj, rođen u Splitu, predstavnik klasične bečke operete (operete Lijepa Galatea, Laka konjica, Boccaccio, glazba za *Pjesnik i seljak*, opera *Povratak mornara*)

supper (*izg.* sȁper) *m* kasni večernji obrok

✧ *engl.*

SUPRA- kao prvi dio riječi označava ono što je iznad, nad, preko [*supranaturalizam*]

✧ *lat.* supra: nad, preko (*prij.*)

supradèntalan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *fon.* koji se tvori ili nalazi iznad zuba; nadzubni

✧ SUPRA- + *v.* dentalan

suprafluídnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *kem. fiz.* sposobnost nekih tekućina (helij 4) da pri temperaturama bliskim apsolutnoj nuli ne pružaju nikakav otpor toku tekućine

✧ SUPRA- + *v.* fluidnost

supranaturalìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* stanovište koji se zasniva na natprirodnom i nadosjetnom; protivan naturalizmu u filozofiji; vjera u nadnaravno, božansko, vrhunaravno

✧ SUPRA- + *v.* naturalizam

supràpōrta *ž reg.* ukras između gornjeg dijela vrata i stropa

✧ SUPRA- + *v.* porta

suprarènālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *med.* nadbubrežni

✧ *nlat.* suprarenalis

sùprasalskī (**sùprasaljskī**) *prid.*, ob. u: △ ***Suprasalski kodeks*** najopsežniji i jedan od najstarijih ćiriličnih spomenika staroslavenskog jezika, nastao u 11. st. na bugarskom području, nađen u Suprasalskom samostanu u Poljskoj

sùprasna *prid.* (samo *ž*) ona koja će se oprasiti, koja nosi mlade (o krmači) **//** **sùprasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje suprasne krmače

✧ SU- + *v.* prase

sùprašnica *ž bot.* biljka (*Symphyandra Hofmani*) iz porodice zvončića (*Campanulaceae*)

✧ SU- + *v.* prah

supravòdljivōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fiz.* sposobnost nekih tvari (metala, legura i keramičkih materijala) da pri temperaturama bliskima apsolutnoj nuli provode električnu struju bez ikakvog električnog otpora; supervodljivost

✧ SUPRA- + *v.* voditi, vodljivost

supredsjèdatelj *m* onaj koji predsjeda s drugim, koji je predsjedatelj ravnopravan još najmanje

jednom predsjedatelju // **supredsjèdateljica** *ž*, *v.* supredsjedatelj
✧ SU- + *v.* predsjedati, predsjedatelj
suprédsjednīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je predsjednik s drugim predsjednikom, koji je predsjednik ravnopravan još najmanje jednom predsjedniku // **suprédsjednica** *ž*, *v.* supredsjednik
✧ SU- + *v.* predsjedati, predsjednik
supremácija *ž* **1.** stanje ili odlika onoga koji je nadmoćan, koji dominira drugima **2.** vrhovna vlast, najviši autoritet ili najviši rang
✧ *engl.* supremacy ≃ *lat.* supremus: najviši
suprematȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov. umj.* pravac u likovnoj umjetnosti nastao 1913 (osnivač K. S. Maljevič); teži za svođenjem stvarnosti na osnovne geometrijske oblike i apsolutni sklad linija, oblika i boja, supremaciju čistog senzibiliteta; označava početak geometrijske apstrakcije // **supremàtist** (**suprematȉst**) *m* pristalica ideja suprematizma, onaj koji širi ideje suprematizma; **suprematȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na suprematiste i suprematizam; **suprematȉstički** *pril.* kao suprematist, na način suprematista; **supremàtistkinja** (**supremàtistica**) *ž*, *v.* suprematist
✧ *rus.* suprematízm ≃ *fr.* suprématie: nadmoć
suprèsija *ž* **1.** dokončavanje nečega, prvenstveno putem sile; gušenje, pokoravanje [~ *pobune*] **2.** nastojanje da se što ne otkrije, da se ne objavi ili počne kolati; zataškavanje **3.** zadržavanje, potiskivanje [~ *emocija*] // **suprimírati** *dv.* ⟨*prez.* suprìmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** dokončati/dokončavati što putem sile; ugušiti, pokoriti/pokoravati **2.** nastojati da se što ne otkrije, da se ne objavi ili počne kolati; zataškati/zataškavati **3.** zadržavati, potiskivati
✧ *lat.* suppresio ≃ supprimere: suprimirati
supròfēn *m* ⟨G suprofēna⟩ *farm.* jedan od analgetika
sùprot *prij.* (s D i G) *knjiš.* **1.** nasuprot (II), *v.* [~ *zgradi*; ~ *zgrade*] **2.** prema, *v.* [*bijelo je ljepše ~ crnoga*] **3.** protiv (I), *v.* [*igra ~ njega*] // **sùprot|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1. a.** koji je drukčije vrste; posve, potpuno drugačiji [*~an primjer*] **b.** koji je drugi u nekom paru pojmova, strana i sl. [*~an smjer*; *~na strana ulice*] **2.** koji se nalazi na drugoj strani sjecišta dvaju pravaca **3.** *razg.* po smislu potpuno drugačiji; oprečan [*dati čemu ~an smisao*]; **suprotíviti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* supròtīvīm se, *pril. sad.* -vēći se, *gl. im.* -vljēnje⟩ *arh.* protiviti se, suprotstavljati se, opirati se; **sùprotnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina, stanje onoga što je nečemu suprotno; oprečnost **2.** ono što se po svojim osobinama oštro razlikuje od drugoga
✧ SU- + *v.* protiv
supròtstaviti *svrš.* ⟨*prez.* supròtstavīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* supròtstavljen⟩ **1.** (se) usprotiviti se komu ili čemu, postaviti se u položaj onoga koji se opire, koji je u položaju protivnika, neprijatelja ili suparnika [~ *se mišljenju*; ~ *se agresoru*; ~ *se protivničkoj momčadi*] **2.** (što) postaviti što kao oprečan pojam ili suprotnost čemu, postaviti što kao predmet ili ideju koja se uspoređuje između dvojega, usporediti kao opreku // **supròtstavljati** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* supròtstavljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suprotstaviti
✧ *v.* suprot + *v.* stav, staviti
sȕprug *m* ⟨N *mn* -uzi⟩ **1.** bračni drug, bračni partner **2.** (*mn*) bračni drugovi istoga braka jedan prema drugomu, muž i žena; supružnici // **sȕpruga** *ž* ⟨D L -zi⟩, *v.* suprug; **sȕpruškī** *prid.* koji se odnosi na supruga; **sȕpružnica** *ž*, *v.* supružnik; **sȕpružničkī** *prid.* koji se odnosi na supružnike; **sȕpružnički** *pril.* kao supružnik, na način supružnika; **sȕpružnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ (ob. *mn*), *v.* suprug; **sȕpružnīštvo** *sr* odnos u kojem žive supružnici
✧ SU- + *v.* pružiti
supsidèncija *ž* *meteor.* polagano spuštanje zraka iznad većeg područja; zrak se pritom zagrijava i udaljava od zasićenosti pa je to područje karakteristično po vedrom ili malo oblačnom nebu u anticiklonama
✧ *lat.* subsidēre: sjedati, spuštati se
sùpsīdīj (**supsȋdīj**) *m rij.* novčana pomoć; potpora, pripomoć // **sȕpsidijār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji olakšava izvršenje osnovne radnje ili se dobiva usput, koji dolazi u obzir u drugom redu, koji je drugoga reda [*~no pravo*; *~na odgovornost*]; drugorazredan, pomoćni, sporedan, dopunski, podredan; **supsidijárnōst** *ž* **1.** osobina onoga što je supsidijarno **2.** *kat.* opća norma naravnoga prava koja utemeljuje svako uređenje ljudskog društva
✧ *lat.* subsidium
supsistèncija *ž* **1.** *ekon.* količina dobara potrebna za zadovoljavanje nužnih životnih potre-

ba; životni minimum **2.** *fil.* ono po čemu neka supstancija sama u sebi biva // **supsìstent|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ kojega karakterizira supsistencija △ *~na forma fil.* nematerijalna odijeljena forma koja može egzistirati i djelovati odijeljena od materije

✧ *lat.* subsistentia

supskrìpcija *ž arh.* unaprijed uplaćen novac za novine, knjige koje će biti izdane i sl.; pretplata, abonoman // **supskribírati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* supskrìbīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* supskrìbīrān⟩ staviti/stavljati svoj potpis; potpisati/potpisivati

✧ *lat.* subscriptio ≃ subscribere: potpisati

supstàncij|a (**supstànca** *razg.*) *ž* **1. a.** *fil.* temeljni, bitni, nepromjenljivi nosilac svih stvarnih oznaka, ono što leži u osnovi, uvjetuje i omogućuje promjene svojstava, predmeta i pojava **2.** tvar koja se nalazi u prostoru i ima masu [*tekuća/kruta ~a*] **a.** tvar posebne vrste i građe **3.** glavno, ključno obilježje nečega; bit, esencija [*~a liberalne ideje je plemenita*] **a.** osnovno ili najvažnije obilježje ili značajka ili dio neke stvari; srž, jezgra [*~a knjige*; *tajkuni uništavaju ~u poduzeća*] **4.** *lingv.* elementi sami po sebi koji se nalaze u opreci s odnosima u sustavu (Saussure) // **sȕpstancijāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji ima supstanciju, koji se odnosi na supstanciju; materijalan **2.** koji nije plod mašte, koji postoji; realan, stvaran **3.** koji ima snagu, količinu i sl.; važan, vrijedan [*~na poruka teksta*] △ *~na forma fil.* konstitutivni element supstancije; **supstancijalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* stanovište prema kome se stvarnost sastoji od postojanih bića, tj. supstancija, *opr.* fenomenalizam; **supstàncījskī** *prid.* koji se odnosi na supstanciju

✧ *lat.* substantia

sȕpstantīv *m gram.* imenica // **supstantivácija** *ž lingv.* **1.** tvorbeni postupak, pretvaranje u imenicu neke riječi koja to po svom značenju i funkciji nije (npr. pridjev »hrvatska« u imenicu »Hrvatska«); poimeničenje **2.** sintaktička upotreba neke neimeničke riječi u svojstvu imenice; **sȕpstantīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji ima svojstva imenice, koji se odnosi na imenicu; imenički **2.** koji izražava postojanje; samostalan, stvaran, neovisan; **supstantivírati** *dv.* ⟨*prez.* supstantìvīrām, *prid. trp.* supstantìvīrān, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ poimeničiti/poimeničavati

✧ *lat.* substantivus: suštinski, osnovni ≃ substantia: *v.* supstancija

supstitúcija *ž* **1. a.** uporaba ili stavljanje na mjesto koga ili čega drugoga; zamjena, zamjenjivanje, nadomještanje **b.** onaj koji/ono što radi, djeluje kao zamjena ili nadomjestak **2.** (+ *potenc.*) određivanje drugoga (nasljednika u slučaju da prvi ne može ostvariti pravo i sl.) **3.** *mat.* postupak kojim se, po određenom pravilu, na mjesto nekih objekata (varijabli, nepoznanica itd.) uvrštavaju drugi **4.** *lingv.* zamjenjivanje jednog jezičnog elementa drugim ili značenja drugim u razvoju jezika ili iz stilskih razloga (riječ *boja puti* umjesto *ten*) **5.** *kem.* reakcija kod koje se atom ili atomska skupina zamjenjuje drugim atomom ili skupinom atoma **6.** *psih.* nesvjesni obrambeni mehanizam kojim se ciljevi, emocije ili objekti, što se ne mogu postići ili su neprihvatljivi, zamjenjuju onima koji su lakše postizivi ili su prihvatljiviji // **supstitúcījski** *pril.* supstitucijom, pomoću supstitucije; **supstituírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* supstitùīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti supstituciju; zamijeniti/zamjenjivati, nadomjestiti; **supstìtūt** *m* ⟨G supstitúta⟩ **1.** onaj koji zamjenjuje koga; zamjenik, zamjenica **2.** ono što zamjenjuje; zamjena, nadomjestak

✧ *lat.* substitutio: zamjena ≃ substituere: zamijeniti

sȕpstrāt *m* ⟨G supstráta⟩ **1. a.** materijalna ili idejna osnova pojave; podloga, temelj **b.** *inform. tehn.* materijal na kojem je izgrađen integrirani sklop; podloga **2.** *lingv.* naziv za prvotni jezik neke zajednice zamijenjen drugim, koji utječe na njega [*keltski ~i u drugim jezicima*] **3.** *biol.* hranjiva podloga za mikroorganizme

✧ *nlat.* substratum ≃ SUB- + *v.* stratum

supstrùkcija *ž arhit.* zid, konstrukcija koja služi kao potpirač, potporanj; podzid, podgradnja

✧ *lat.* substructio

supsùmpcija *ž fil.* podređivanje, svrstavanje pod zajedničke oznake, primjena posebnog pod opće // **supsumírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* supsùmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** podvesti/podvoditi uži pojam pod širi, pojam užeg opsega pod pojam šireg opsega **2.** uvrstiti/uvrštavati što pod opća pravila

✧ *srlat.* subsumptio ≃ subsumere: supsumirati

sȕptīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji je vrlo tanko-

ćutan; emotivan, osjetljiv **2. a.** iznijansiran u ukusu i shvaćanjima, koji ima smisla za nijanse; profinjen **b.** koji je nastao djelovanjem takvih odlika **3.** koji nije nametljiv, jedva primjetan [*~na promjena u ponašanju*] **4.** koji ima ili koji je poznat po oštrom daru opažanja; pronicav, oštrouman [*~an promatrač događaja*] **// sȕptīlno** *pril.* na suptilan način, sa suptilnošću [*~ opisati*]; **suptílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je suptilan, onoga što je suptilno; nježnost, osjećajnost, tankoćutnost
✧ *lat.* subtilis

suptràkcija *ž mat.* računska operacija oduzimanja; odbijanje **// sȕptrahend** *m mat.* u računskoj operaciji oduzimanja onaj koji se oduzima; umanjitelj, *opr.* minuend; **suptrahírati** *dv.* ⟨*prez.* suptràhīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *mat.* veći broj umanjiti/umanjivati za manji, izvršiti/izvršavati radnju suptrakcije; oduzimati, odbijati
✧ *lat.* subtractio ≃ subtrahere: suptrahirati; subtrahendus: koji mora biti oduzet

sȕptropi *m mn geogr.* područja između tropa i umjerenih širina na svakoj hemisferi s granicom otprilike na 35° širine **// sȕptropsk|ī** *prid.* koji se odnosi na suptrope [*~a klima*]
✧ SUB- + *v.* tropi

sùpuratīvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ *term.* koji sadrži gnoj; gnojan
✧ *srlat.* suppurativus ≃ SUB- + *lat.* pus: gnoj

sùputnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji putuje zajedno s kim; saputnik **// sùputnica** *ž, v.* suputnik; **sùputničin** *prid.* koji pripada suputnici; **sùputničkī** *prid.* koji se odnosi na suputnike; **sùputnički** *pril.* kao suputnik, na način suputnika
✧ SU- + *v.* put, putnik

sûr *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr. knjiš.* **1.** koji je boje olova ili pepela; pepeljastosiv, siv **2.** *pren.* **a.** tmuran (o vremenu) **b.** grub, mrk (o izrazu lica, raspoloženju)
❖ *pr.* (nadimačka): **Sȕrāč** (Zadar, Split, Zagreb), **Sȕrāć** (270, Zadar), **Súrić** (320, Zadar, Cres-Lošinj)
✧ ? ≃ *v.* surov

sùra *ž isl.* jedno od 114 poglavlja *Kur'ana*; variraju u dužini od nekoliko stranica do nekoliko riječi; svaka sadrži jednu ili više objava koju je Muhamed dobio od Boga
✧ *tur.* sure ← *arap.* sūra

sùradnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji s kim surađuje, koji obavlja zajednički posao ili radi na zajedničkom projektu △ ***(viši) znanstveni*** ~ stupnjevi u hijerarhiji registra onih koji se bave istraživačkim i znanstvenim radom **// sùradnica** *ž, v.* suradnik; **sùradničin** *prid.* koji pripada suradnici; **sùradničkī** *prid.* koji se odnosi na suradnike; **sùradnički** *pril.* kao suradnik, na način suradnika; **sùradnīštvo** *sr* zajednička djelatnost suradnika, zajednički rad; suradnja; **suràdnja** *ž* **1.** zajednički rad **2.** sudjelovanje radom ili djelatnošću na kakvom projektu, planu ili općem djelovanju △ ***međunarodna*** ~ *pol.* oblik odnosa među državama usmjeren na zajedničko rješavanje otvorenih političkih, sigurnosnih, gospodarskih i dr. pitanja; **surađívati** (∅, s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* suràđujēm, *pril. sad.* suràđujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** raditi s nekim na istom poslu; pomagati, asistirati **2.** biti na usluzi i činiti ono što tko kaže ili naredi
✧ SU- + *v.* rad[1], radnik

sùrah *m* meka svilena tkanina tkana koso; nastala u pokrajini Surat u Indiji
✧ *hind.*

suràhija *ž reg.* staklena, bakrena ili keramička posuda za vodu, posebnog oblika
✧ *tur.* sürahi ← *arap.* ṣurāḥiyyä

suràmīn *m* ⟨G suramína⟩ *farm.* lijek koji se upotrebljava za liječenje tripanosomijaze (kao i u tretiranju AIDS-a)
✧ *fr.* sur: nad + *v.* amin(i)

sùražica *ž agr.* zajednički uzgoj pšenice i raži u uvjetima koji su lošiji za uzgoj same pšenice
✧ SU- + *v.* raž

sùrditas *m pat.* djelomičan ili potpun gubitak sluha na jedno ili oba uha; gluhoća
✧ *lat.* surditas

surdopedàgog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ nastavnik za gluhonijeme **// surdopedagògìnja** *ž, v.* surdopedagog
✧ *lat.* surdus: gluh + *v.* pedagogija, pedagog

surealȉzam *m* ⟨G -zma⟩, *v.* nadrealizam
✧ *fr.* surréalisme

surektascènzija *ž astron.* luk nebeskog ekvatora od proljetne točke do satnog kruga nebeskog tijela
✧ *fr.* sur: nad + *v.* ekvator + *v.* (lumini)scencija

surèvnjiv (∅, kome) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg. ekspr.* (+ *srp.*) **1.** koji je pun zavisti; ljubomoran, zavidan **2.** sumnjičav
✧ SU- + *v.* revan

surfàktant *m fiziol.* lipoprotein, smanjuje površinsku napetost tekućine što vlaži plućne alveole
✧ *engl.* surf(ace)-act(ive) a(ge)nt

sȕrfati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* **1.** voziti se na dasci po velikim valovima; jahati na valovima, daskati, daskariti **2.** *pren.* prelaziti preko prepreka tako da se čas bude gore, čas dolje **3.** *inform. žarg.* **a.** brzo prolaziti kroz neki sadržaj u računalu **b.** pretraživati, pregledavati sadržaj interneta // **sȕrfer** *m* **1. a.** *razg.* onaj koji se bavi surfingom; daskaš **b.** onaj koji se bavi windsurfingom **2. a.** pripadnik omladinske subkulture s kalifornijskih plaža utemeljene krajem 1950-ih koji zagovara ideal mladosti, »beskrajnog ljeta«, dokolice, daskarenja, života na plaži **b.** izvođač ili obožavatelj surf-glazbe **c.** pobornik surf-stila **3.** *inform. žarg.* osoba koja se koristi internetom; internaut; **sȕrferica** *ž*, *v.* surfer; **sȕrferice** *ž pl. tantum žarg.* gaćice surfera; **sȕrfīng** *m* ⟨N *mn* -inzi⟩ **1.** *razg.* jahanje na dasci na visokim oceanskim valovima; daskanje **2.** *žarg.* jedrenje na dasci; windsurfing
✧ *engl.* surf

sȕrf-glàzba *ž glazb.*, *v.* surf-stil (2)

surf rock (*izg.* sȕrf rȍk) *m glazb. žarg.* vrlo popularna podvrsta rocka u SAD-u poč. 1960-ih; nadahnuće crpi iz surfa, uporabom reverba i posebnom gitarskom tehnikom imitira se zvuk grmljavine oceanskih valova (kasnije se dodaju višeglasne vokalne harmonije i pop melodije)
✧ *engl.*, *v.* surfati + *v.* rock

sȕrf-stīl *m* **1.** pomodni stil 1960-ih, ležernog ponašanja i odjeće koja je uključivala sandale, kratke hlače i havajske šarene košulje **2.** *glazb.* glazbeni stil s početka 1960-ih koji je kasnije utjecao na rock muziku; surf-glazba
✧ *engl.* surf style, *v.* surfati + *v.* stil

sùrgūn *m* ⟨G surgúna⟩ *reg. arh.* stanje onoga koji je protjeran; progonstvo, izgnanstvo [~ *učiniti* prognati, protjerati]
✧ *tur.* sürgün

sùrica *ž etnol.* posuda posebna oblika u kojoj se kuha crna kava na otvorenoj vatri (u Gorskom kotaru, s kimom)

Sùrinam *m geogr.* država na *SI* Južne Amerike na Atlantiku, 163.820 km², 408.000 stan., glavni grad i luka Paramaribo // **Surinámac** *m* (**Surìnāmka** *ž*) ⟨G -ámca, N *mn* Surinámci, G Surìnāmācā⟩ stanovnik ili državljanin Surinama; **sùrinamskī** *prid.* koji se odnosi na Surinam i Surinamce

surjèkcija *ž mat.* funkcija sa svojstvom da je svaki element kodomene pridružen nekom iz domene, tj. funkcija čija je slika jednaka cijeloj kodomeni
✧ *fr.* sur-: prefiks na, nad + *v.* injekcija (4)

sûrka *ž* ⟨G *mn* sȕrākā/-ī⟩ *pov. etnol.* kraći kaput ukrašen gajtanima, dio narodne i gradske nošnje △ *ilirska* ~ takav kaput kakav se nosio za vrijeme ilirskog pokreta u Hrvatskoj u 19. st.
✧ *mađ.* szür

sûrla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *zool.* **a.** izduženi, pokretni dio tijela slona i nekih drugih životinja, organ disanja, njuha i opipa **b.** izduženi prednji dio glave tvrdokrilaca; rilo **2.** *pren. iron.* velik, dugačak nos osobe **3.** *glazb.* **a.** južnohrvatsko narodno sviralo; svrdonice, trstenice **b.** *zast. neodom.*, *v.* fagot² // **sùrlāš** *m* ⟨G surláša⟩ životinja iz reda najvećih živućih i izumrlih kopnenih sisavaca
✧ *tur.* zurna: truba, *v.* zurna (zurla)

sȕrma *ž reg. arh.* crna ili srebrnasta boja u prahu koja se stavljala ispod trepavica
✧ *tur.* sürme

sȕrogāt *m* **1.** zamjena za kakav proizvod; zamjenica; nadomjestak [~ *kave*] **2.** *pejor.* nadomjestak za što autentično u doživljavanju; zamjena, supstitucija [~ *osjećaja*; ~ *doživljaja*; ~ *oduševljenja*] △ ~**-majka** *med.* žena koja dobrovoljno (često uz novčanu nagradu) rađa dijete za supružnike od kojih su oba ili jedan sterilni // **sȕrogātskī** *prid.* koji se odnosi na surogate; **sȕrogātski** *pril.* (na način) kao surogat, na način surogata
✧ *lat.* surrogatus: naknadno izabran

Súronja, *v.* Svetoslav (Suronja)

sùrov *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *zast.*, *v.* sirov **2.** divlji, neobrađen, nenaseljen, pust [~ *kraj*] **3.** nemilosrdan, grub, oštar [~ *čovjek*; ~*a zima*] // **sùrovo** *pril.* na surov način, sa surovošću; **sùrovōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je surov, stanje onoga što je surovo
✧ *prasl.* i *stsl.* surovъ: sirov (*rus.* suróvyj, *polj.* surowy) ≃ *stnord.* súrr

sùručica *ž bot.* rod listopadnih grmova (*Spiraea*) iz porodice ruža (*Rosaceae*)

sùručka *ž* ⟨G *mn* -čākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Aruncus silvester*) iz porodice ruža (*Rosaceae*)

surùdžija *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* **1.** onaj koji tjera konje u zaprezi; kočijaš **2.** onaj koji jaše konja, te pritom donosi vijest ili pismo; konjanik, glasnik, teklič, poštar
 ◈ *pr.* (prema službi): **Sùručić** (Kostajnica, Rijeka)
 ✧ *tur.* sürücü

surùntija *ž reg. ekspr.* ono što je staro, otrcano, pohabano; starudija
 ✧ *tur.* sürüntü

sùrutk|a *ž*, *v.* sirutka

sùrvati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sùrvān⟩ **1.** (koga, što) koga ili što baciti, strovaliti u provaliju ili s velike strmine **2.** (se) srušiti se, stropoštati se, satrti se (o kamenju, lavini, velikim vodenim masama) // **survávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùrvāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* survati
 ✧ SU- + *v.* riti

Surya (*izg.* Sùrja) *m mit.* vedski i hinduski bog Sunca; njegova istoimena kći ženska je personifikacija sunca
 ✧ *skr.* sūrya-

Súsak *m* ⟨G Súska⟩ *geogr.* pješčani otok u Jadranskom moru *Z* od Lošinja, 3,76 km², 188 stan. // **sùsačkī** *prid.* koji se odnosi na Susak i Suščane; **Súščanin** *m* (**Súščānka** *ž*) ⟨N *mn* Súščani⟩ stanovnik Suska

susceptibílnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, ob. u: △ ***električna*** ~ *fiz.* svojstvo dielektrika (simbol χ_ε), električna susceptibilnost jednaka je ε_r-1 gdje je ε_r relativna permitivnost; karakterizira posljedicu djelovanja električnog polja na dielektrik; ***magnetska*** ~ *fiz.* svojstvo magnetskih tvari (simbol χ_m), magnetska susceptibilnost jednaka je μ_r-1 gdje je μ_r relativna permeabilnost, karakterizira posljedicu djelovanja magnetskog polja na tvari (magnetska susceptibilnost je pozitivna za feromagnetske i paramagnetske tvari a negativna za dijamagnetske tvari), *usp.* dijamagnetizam, paramagnetizam
 ✧ *srlat.* susceptibilitas ≃ susceptibilis: osjetljiv ← suscipere: podići, poduprijeti

sùseljanin *m* ⟨N *mn* sùseljani⟩ onaj koji s kim živi u istom selu // **sùseljānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* suseljanin
 ✧ SU- + *v.* selo

sushi (*izg.* sȕši) *m* ⟨G sȕšija⟩ *kulin.* tradicionalno japansko jelo spravljeno od tankih ploški svježe sirove ribe i morskih algi s rižom
 ✧ *jap.* (*dosl.*): kiselo je

súsjed *m* onaj koji stanuje ili živi u blizini drugoga; komšija // **súsjeda** *ž*, *v.* susjed; **súsjedica** *ž dem.* od susjeda; **súsjedn|ī** *prid.* koji je u neposrednoj blizini nekomu ili nečemu, koji je u susjedstvu (o ljudima i naseljima) [*~o selo*; *~i grad*]; **súsjedsk|ī** *prid.* koji se odnosi na susjede, svojstven susjedima [*~i odnosi*] △ ***~a prava*** ograničenja prava vlasništva nad nekretninama, utvrđena radi uređenja susjedskih odnosa; **súsjedski** *pril.* kao susjed, na način susjeda; **súsjedstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ēdstvā⟩ **1.** blizina s kim ili čim po mjestu stanovanja i sl. **2.** ⟨*zb.*⟩ ukupnost susjeda [*pristojno ~*]; komšiluk △ ***robno*** ~ blizina jedne robe ili proizvoda na koju valja paziti jer se smije ili ne smije uskladištiti jedna uz drugu (npr. sapun se ne smije držati u skladištu ili u trgovini uz bakalar i sl., prema mirisu i drugim svojstvima)
 ✧ SU- + *v.* sjesti, sjediti

sùsljed|an (∅, komu, čemu) *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji slijedi u nizu, koji je u slijedu; uzastopan △ ***~no čitanje*** *kat.* čitanje neke biblijske knjige u nastavcima kroz uzastopna bogoslužja // **sùsljednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je susljedno ili osobina onoga koji je susljedan
 ✧ SU- + *v.* slijed, slijediti

sùsmrt *ž* ⟨I -i/sùsmrću⟩ *publ.* riječ napravljena prema riječi »suživot« i obično s njom u kontekstu u zn. da se na najgori način ostvaruju obećanja zajedničkog života
 ✧ SU- + *v.* smrt

sùsnježica *ž meteor.* oborina koja nastaje kad istovremeno padaju kiša i snijeg
 ✧ SU- + *v.* snijeg

suspèkcija *ž* **1.** nesigurno znanje, posjedovanje nesigurnih, neprovjerenih činjenica; naslućivanje, nagađanje; suspektnost **2.** sumnjičavost prema komu ili čemu; nepovjerljivost **3.** optužba za krivicu, a da nema konačnog dokaza; stanje sumnje (o osobi, o stvarima) // **suspèktan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji vjeruje, a da nije siguran; koji naslućuje, nagađa **2.** koji je sumnjičav prema komu ili čemu; nepovjerljiv **3.** koji se smatra krivim, a da nema konačnog dokaza; sumnjiv [~ *zbog zločina*; ~ *na žuticu*]; **suspèktnōst** *ž*, *v.* suspekcija
 ✧ *lat.* suspectio ≃ suspectus: suspektan

suspendírati, *v.* suspenzija

suspense (*izg.* sàspens) *m term.* napetost koja prethodi kulminaciji radnje u nekom romanu, filmu, drami i sl.
✧ *engl.* ≃ *lat.* suspensus: obješen, neizvjestan

suspènzija *ž* **1. a.** privremeno uklanjanje s dužnosti **b.** privremena odgoda važenja nekog zakona, uredbe i sl. **2.** *kem.* disperzija čvrste tvari u tekućini u kojoj nije topiva i daje joj izgled zamućenosti **3. a.** *pat.* privremeni prestanak neke pojave ili funkcije (nekog vitalnog procesa) **b.** *med.* metoda liječenja istezanjem određenog dijela tijela radi rasterećenja **c.** u sudskoj medicini izraz za stezanje vrata omčom; vješanje **4.** kratica kod pisanja pri kojoj se piše jedno ili više početnih slova, a ostalo izostavlja // **suspèndīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je privremeno odložen; odgođen, obustavljen **2.** koji je privremeno udaljen s položaja, službe, članstva; **suspendírati** *dv.* ⟨*prez.* suspèndīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) privremeno udaljiti/udaljavati iz službe, s posla ili iz druge djelatnosti (prava nastupanja u sportskoj igri i sl.) **2.** (što) odgoditi/odgađati važenje čega (ob. zakona); **sùspenzīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je odgodiv; odloživ; **sùspenzor** *m sport* dio sportske opreme; nosi se ispod gaćica i pridržava muški spolni organ pri pokretima tijela; nakitnjak, nakurnjak; **suspènzōrīj** *m* naprava koja podiže ili isteže neki dio tijela, *usp.* suspenzija (**3b**)
✧ *lat.* suspensio ≃ suspendere: suspendirati

supprégnuti (**sùsprēći**) (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* sùsprēgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* sùsprēgnūt⟩ **1.** (koga, što) vladati, kontrolirati **2.** obuzdati se, suzdržati se [*~ se od slatkog jela*; *~ se jakog reagiranja na tuđi neugodan postupak*] // **susprézati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùsprēžēm, *pril. sad.* susprēžūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suspregnuti
✧ SU- + *v.* spregnuti

sùsresti *svrš.* ⟨*prez.* sùsretnēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* sùsreo⟩ **1.** (koga) naići na koga ili što; sresti **2.** (se s kim) sastati se, naći se **3.** (se s čim) upoznati se [*prvi put sam se susreo s tim pojmom*] // **sùsret** *m* **1.** sastanak, viđenje s kim **2.** *sport* utakmica [*sportski ~*]; **sùsretati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùsrećēm, *pril. sad.* sùsrećūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* susresti; **sùsretīšte** *sr* mjesto stalnih susreta; **susrètljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ pripravan da pomogne [*službenik je bio vrlo ~*]; ljubazan, prijazan, uviđavan, predusretljiv, koji rado čini uslugu/izlazi u susret; **susrètljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je susretljiv, spreman pomoći, onaj koji je uviđavan, prijazan; **susrètljīvčev** *prid.* koji pripada susretljivcu; **susrètljivica** *ž, v.* susretljivac; **susrètljivo** *pril.* na susretljiv način, sa susretljivošću; **susrètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je susretljiv
✧ SU- + *v.* sresti

sùstanār *m* onaj koji s kim stanuje u istom stanu s jednakim pravima korištenja // **sùstanārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sustanar; **sùstanārskī** *prid.* koji se odnosi na sustanare [*~ odnosi* ravnopravni odnosi dviju ili više stanara u zajedničkom stanu]; **sùstanārski** *pril.* kao sustanar, na način sustanara; **sùstanārstvo** *sr* odnos sustanara, odnos u kojem žive sustanari
✧ SU- + *v.* stan, stanovati

sùstati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* sùstanēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* sústao⟩ stati (u hodu, u radu) od umora; posustati // **sùstajati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -jēm, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sustati; **sùstalōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je sustao
✧ SU- + *v.* stati

sústav *m* **1.** cjelokupnost jedinica i odnosa među jedinicama; ukupnost načela ili stvari usklađenih i povezanih da čine cjelinu [*krvožilni ~*; *računalni ~*; *školski ~*; *politički ~*; *jezični ~*]; sistem **2.** *kem.* skupina tvari koje su u ravnoteži ili joj teže [*binarni ~*; *trinarni ~*; *periodni ~*] **3.** *min.* bilo koji od sedam kristalnih sustava [*heksagonalni ~*; *tetragonalni ~*] **4.** *fil.* skup spoznaja koje su uređene po ideji cjeline i u kojima bitno prevladava jedinstvo (Kant) **5.** *fiz.* skup objekata koji se promatra s obzirom na međusobno djelovanje njegovih dijelova i vanjske utjecaje [*homogeni ~*; *heterogeni ~*] △ ***administrator ~a*** *inform. int.* osoba zadužena za upravljanje višekorisničkog mrežnog komunikacijskog sustava; ***~ jednadžbi*** *mat.* skup jednadžbi sa zajedničkim nepoznanicama koje treba riješiti simultano, tj. traže se vrijednosti nepoznanica za koje će biti zadovoljene sve zadane jednadžbe [*~ linearnih jednadžbi*]; sistem jednadžbi // **sústāv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī, *komp.* sustàvnijī⟩ koji se osniva na sustavu, koji je u sustavu, sistematičan [*biti ~an u radu*] △ ***~ni redoslijed*** *lingv.* redoslijed članaka; **sústāvno** *pril.* na

sustavan način, sa sustavom; sistematično; **sustávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je sustavno; sistematičnost
✧ SU- + *v.* staviti

sustégnuti *svrš.* ⟨*prez.* sùstēgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* sùstēgnūt⟩ **1.** (koga, što) stežući, potiskujući, prigušujući zaustaviti; zauzdati, suspregnuti **2.** (se) svladati se, suzdržati se // **sustézati** *nesvrš.* ⟨*prez.* sùstēžēm, *pril. sad.* sustéžūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sustegnuti; **sustèzljiv** (∅) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se susteže od čega, vrlo obziran, stidljiv, rezerviran, oprezan; **sustèzljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sustezljiv; obzirnost, rezerviranost
✧ SU- + *v.* stegnuti

sùstignuti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* sùstignēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* sùstigni, *prid. rad.* sùstignuo/sùstigao⟩ dostići koga, krećući se u istom smjeru (većom brzinom od onoga kojeg se dostiže); sustići // **sùstići** *svrš.*, *v.* sustignuti; **sùstizati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùstižēm, *pril. sad.* sùstižūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sustignuti, sustići
✧ SU- + *v.* stignuti

sûša, *v.* suh

Sȕšāk *m* ⟨G Sušáka⟩ dio grada Rijeke na lijevoj obali Rječine, 1918–1943. samostalno naselje // **Sušáčanin** *m* (**Sušáčānka** *ž*) ⟨N *mn* Sušáčani⟩ stanovnik Sušaka; **sùšāčkī** *prid.* koji se odnosi na Sušak i Sušačane

sȕši *m*, *v.* sushi

súšiti, *v.* suh

sûšt|ī *prid. ekspr. knjiš.* (+ *srp.*) (za pojačavanje značenja) [*~a istina*; *~a želja*]; pravi, istinski, čisti, bitni, esencijalni // **suštìna** *ž*, *v.* bît[1]
✧ *prasl.* *sǫtji, *v.* biti[1]

sutàna *ž* ⟨G *mn* sutánā⟩ *kat.* odjeća svećenika; reverenda
✧ *tal.* sottana

sȕterēn *m* prostorije nešto ispod razine tla, ispod prizemlja [*stan u ~u*]; razizemlje // **sȕterēnskī** *prid.* koji je u suterenu [~ *stan*]; **sȕterēnski** *pril.* tako da (bude, da se nalazi itd.) u suterenu
✧ *fr.* souterrain

Sutherland (*izg.* Sàderlend) **1. Earl Wilbur** (1915–1974), američki fiziolog, otkrio poseban enzim koji služi kao »glasnik« za funkcioniranje hormona; Nobelova nagrada za medicinu 1971. **2. Graham** (1903–1980), engleski slikar ekspresivnih fantastičnih pejzaža i sakralnih kompozicija (predložak za golemu tapiseriju katedrale u Coventryju)

Sȕtivān *m* naselje i luka na *S* dijelu otoka Brača, 641 stan. // **Sutivánac** *m* (**Sȕtivānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Sutivánci, G Sutìvānācā⟩ stanovnik Sutivana; **sȕtivānskī** *prid.* koji se odnosi na Sutivan
◈ *v.* Ivan

sȕtjeska *ž* ⟨D L -sci, G *mn* -ēskā/-ēskī⟩ *geogr.* duboka i uska riječna dolina strmih, stjenovitih strana; klisura, kanjon △ ***bitka na Sutjesci*** *pov.* jedna od presudnih bitaka u 2. svjetskom ratu na području Jugoslavije // **sȕtjeskī** *prid.* koji se odnosi na Sutjesku i Sutješčane; **Sȕtješčanin** *m* (**Sȕtješčānka** *ž*) ⟨N *mn* Sȕtješčani⟩ onaj koji obitava na prostoru oko Sutjeske
◈ *top.*: **Sȕtiska** (dolina, Poljica, Hvar), **Sȕtjeska** (lijevi pritok Drine, BiH)
✧ SU- + *v.* tijesan

sȕtkinja, *v.* sud[1]

Sȕtla *ž geogr.* lijevi pritok Save, dug 92 km, granična rijeka Hrvatske i Slovenije // **Sȕtlanin** *m* (**Sȕtlānka** *ž*) ⟨N *mn* Sȕtlani⟩ onaj koji obitava na prostorima oko Sutle; **sȕtlanskī** *prid.* koji se odnosi na Sutlu i Sutlane

Sȕtlić, Vanja (1925–1990), hrv. filozofski pisac s velikim utjecajem na mlađe generacije filozofa u Hrvatskoj i BiH 1960-ih i 1970-ih (*Bit i suvremenost*)

sȕtlijāš *m* (**sùtlija** *ž*) *reg.* riža kuhana u zaslađenom mlijeku; riža na mlijeku
✧ *tur.* sütlü: mliječni ← *tur.* sütlü + *perz.* āš: jelo

sùtok *m* ⟨N -oci⟩ *geogr.* mjesto spajanja dviju tekućica
✧ SU- + *v.* tok[1]

súton *m* **1.** polumrak između zalaska sunca i početka noći; sumrak **2.** *pren.* **a.** stadij prije kraja, završni dio [~ *života*] **b.** početak propadanja, kraj (što je prije bilo u sjaju); sumrak [~ *slave*] // **sútonsk|ī** *prid.* koji je dio sutona, koji je u sutonu, koji se odnosi na suton △ ***~e zrake*** svjetliji i tamniji pojasevi (zrake i njihove sjene) koji se čine da divergiraju poput lepeze iz položaja Sunca na zapadu kad prolaze pokraj vertikalnih oblačnih elemenata
✧ SU- + *v.* tonuti

sȕtra[1] *pril.* **1.** dan koji dolazi poslije današnjega, prvi dan poslije danas **2.** sutrašnjica [*treba misliti na* ~] **3.** u budućnosti, kad dođe

vrijeme [*danas troši, a ~ će se misliti; ~ kad dijete odraste*] // **sjȕtra** *pril. crnog.* sutra[1], *v.*; **sùtrašnj|ī** *prid.* koji se odnosi na sutra, koji će biti sutra [*~e novine*]; **sùtrašnjica** *ž* ukupnost načina života koja će doći u budućnosti, *usp.* današnjica

✧ S(A)- + *v.* jutro

sȕtra[2] *ž* **1.** *knjiž.* u staroj indijskoj književnosti djelo u kojem se sustavno i sažeto izlaže kakvo znanstveno područje **2.** *hind.* zbirka aforizama koji se odnose na neke vidove ponašanja u životu **3.** *bud.* Budina propovijed

✧ *skr.* sūtra-: nit, tkanje

sutràdān *pril.* sutrašnjeg dana; prvi dan nakon nekog dana u prošlosti ili u budućnosti

✧ *v.* sutra[1] + *v.* dan[1]

sùtuča *ž meteor.*, *v.* sugradica

sutȕra *ž med.* **1.** fibrozni zglob lubanje **2.** tvorivo za šivanje **3.** šivanje rane

✧ *lat.* suere: šivati

suùčesnīk (u čemu) *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* sudionik (ob. ili često u kakvoj kriminalnoj radnji) // **suùčesnica** *ž*, *v.* suučesnik; **suùčesničkī** *prid.* koji se odnosi na suučesnike; **suùčesnički** *pril.* kao suučesnik, na način suučesnika; **suùčesnīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ čin suučesnika

✧ SU- + *v.* učestvovati

suvárak, *v.* suh

suvàrija *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* žandar na konju; konjanik; konjički odred, konjica

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Sùvarić** (Đakovo)

✧ *tur.*

sùvāt *m* ⟨G suváta⟩ *reg.* planinski pašnjak

✧ *tur.*

suvènīr *m* ⟨G suveníra⟩ predmet koji se na putovanju kupuje za uspomenu // **suvènīrskī** *prid.* koji se odnosi na suvenire; **suvènīrski** *pril.* kao što je suvenir (napravljen i sl.), na način suvenira

✧ *fr.* souvenir ← *lat.* subvenire: podsjetiti, (*dosl.*) prizvati u duh

sùveren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** onaj koji samostalno vlada; nezavisan, neovisan [*~a država*] **2.** onaj koji je vrhunski po moći ili rangu **3.** *pren.* onaj koji potpuno vlada čime (znanjem, vještinom i sl.) // **suvèrēn** *m* ⟨G suveréna⟩ najviši nositelj vrhovne vlasti u državi; vladar; **suverenìtēt** *m* ⟨G suverenitéta⟩ **1.** potpuna vlast vladara, države ili naroda na vlastitom teritoriju **2.** nezavisnost takve vlasti u odnosu na bilo kakve vanjske aspiracije ili utjecaje; vrhovništvo; **sùvereno** *pril.* na suveren način [*~ vladati zemljom; ~ vladati engleskim*]; **sùverenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je suveren, svojstvo onoga što je suvereno [*~ potrošača* pravo potrošača da na tržištu slobodno bira proizvode koje će platiti svojim novcem] **2.** najviša vlast nad kojom nema druge vlasti, vrhovništvo, oznaka neograničene vlasti suverena nad podanicima; **suvèrēnskī** *prid.* koji se odnosi na suverene; **suvèrēnski** *pril.* kao suveren, na način suverena

✧ *fr.* souverain

sùvis|ao *prid.* ⟨*odr.* -slī⟩ **1.** koji ima smisao, koji je svrhovit **2.** koji ima unutarnji sklad ili koji je usklađen u sebi [*~la misao; ~la ideja*]; (o mislima, pothvatima, idejama i sl.) [*~li govor; ~li tekst*] // **sùvislo** *pril.* na suvisao način; **sùvislōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je suvislo ili osobina onoga koji je suvisao

✧ SU- + *v.* visjeti

sȕvišē *pril.* **1.** više nego što je potrebno, što se očekuje; prekomjerno, previše [*~ je hrane*] **2.** više nego što se može podnijeti; nepodnošljivo [*ovo je već ~; toga je već ~*] // **suvíš|ak** *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci, G sùvīšākā⟩ **1.** ono što preostane nakon što se zadovolje sve potrebe; višak **2.** ono čega ima previše, u velikoj količini; **sȕvīš|an** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ **1.** koji premašuje potrebe **2.** nepotreban [*~na primjedba*]; **sȕvīšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je suvišno

✧ SU- + *v.* više

sùvlāsnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji s kime dijeli vlasništvo [*~ kuće; ~ stana*] // **sùvlāsnica** *ž*, *v.* suvlasnik; **sùvlāsničkī** *prid.* koji se odnosi na suvlasnike i suvlasništvo; **sùvlāsništvo** *sr pravn.* pravo vlasništva više osoba na istoj stvari kad ona nije podijeljena po fizičkim dijelovima

✧ SU- + *v.* vladati, vlasnik

Suvorov (*izg.* Suvòrov), **Aleksandr Vasiljevič** (1729–1800), ruski generalisimus, jedan od najpoznatijih vojskovođa u 18. st.

sȕvozāč *m* **1. a.** onaj koji se izmjenjuje u vožnji s drugim vozačem **b.** pomoćnik vozača **2.** onaj koji putuje s vozačem, koji sjedi pokraj vozača // **suvozàčica** *ž*, *v.* suvozač; **sȕvozāčk|ī** *prid.* koji se odnosi na suvozače [*~o mjesto* (u automobilu)]

✧ SU- + *v.* voz, voziti

sùvratak *m* ⟨G -tka, N *mn* -raci⟩, *v.* posuvratak
✧ SU- + *v.* vrat

sùvremen *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* suvremènijī⟩ **1.** koji živi ili se događa u isto vrijeme kada i opisane osobe, zbivanje i sl. **2.** koji ide u korak s današnjim vremenom [*~a žena*]; današnji, moderan △ ***~a umjetnost (književnost itd.)***, *v.* umjetnost △ **//** **sùvremenica** *ž*, *v.* suvremenik; **sùvremeničin** *prid.* koji pripada suvremenici; **sùvremeničkī** *prid.* koji se odnosi na suvremenike; **sùvremenički** *pril.* kao suvremenik, na način suvremenika; **sùvremenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji živi u isto vrijeme s drugim; **sùvremenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** odlika onoga što je suvremeno, što ide s vremenom, što drži korak s vremenom; modernost, *opr.* zastarjelost **2.** istovremenost, isto vrijeme događanja, života ili zbivanja s čim drugim u prošlosti, vremenska podudarnost u većim cjelinama vremena (o životima ili pojavama u trajanju) [*~ stilova*; *~ pokreta u društvu*]
✧ SU- + *v.* vrijeme

sȕz|a *ž* ⟨N *mn* sȕze, G sûzā⟩ **1. a.** *fiziol.* izlučina suznih žlijezda koja održava vlažnost oka **b.** izlučina suznih žlijezda koja se luči prilikom plakanja [*u ~ama*; *gorke ~e*; *krokodilske ~e*; *~e radosnice*] **c.** kap tekućine (soka) koju izluči biljka **2.** *lokal.* umjerena količina tekućine, ob. vina, ulja ili rakije **//** **sȕz|an** *prid.* ⟨*odr.* sȕznī⟩ **1.** koji je u suzama ili koji se odnosi na suze [*~an pogled*; *~no oko*] **2.** koji sadrži suze [*~na vrećica*; *~ne oči*] △ ***~ne žlȉjezde*** *anat.* cjevaste žlijezde smještene uz prednji dio očne šupljine, izlučuju suze; **sȕzav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sklon suzenju, koji suzi, koji luči suze veće nego što je obično (o oku kao organu vida); **sȕzavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ *kem. vojn.* bojni otrovi koji nadražuju oči i dišne organe ne izazivajući trajne posljedice (npr. kloracetofenon, brombenzilcijanid i dr.) [*upotrijebiti ~*; *baciti ~*]; lakrimogen; **sȕzavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili svojstvo onoga što je suzavo; **sȕzēnje** *sr* ⟨*gl. im.*⟩, *v.* sȕziti; **sȕzica** *ž dem.* i *hip.* od suza **1.** ob. za dječju suzu **2.** u zn. male količine [*~ ulja*; *~ kave*; *~ rakije*]; **sȕzicu** *pril. dem.* od suzu [*~ ulja*; *~ kave*; *~ rakije*]; **sȕziti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* sûzīm, *pril. sad.* sȕzēći, *gl. im.* sȕzēnje⟩ **1.** lučiti suze [*oko suzi*] **2.** *pren.* ispuštati kapi soka (o biljci); **súznjača** *ž anat.* suzna vrećica; **sȕzu** *pril.* mala potrebna količina tekućine kao odoka odmjerena najmanja količina u nekoj situaciji ili kao potrebna količina napitka, okrepe i sl. [*~ rakije*; *~ kave*]
◆ *pr.* (nadimačko, moguće preklapanje s *v.* Suzana): **Súzić** (460, Karlovac, Banovina, *I* Slavonija), **Sȕzović** (Pula, Dubrovnik)
✧ *prasl.* *slьza (*rus.* slëza, *polj.* łza) ≃ *alb.* lot

Sȕza *ž* naselje (u blizini Belog Manastira), 729 stan.

sùzafōn *m*, *v.* sousaphone

Sùzana ž. os. ime (*bibl.* podrijetla); *hip.*: **Žȗža** (← *mađ.*) ◇ *pr.*: **Suzàna** (Dalmacija), **Sùzanić** (Primorje, Zagreb)
✧ *lat.* Sussana ← *grč.* Sousánna ← *hebr.* šōšanāh, šōšān: ljiljan *usp.* Ljerka, Ljiljana

sùzbiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* sȕzbijēm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* suzbìjen⟩ **1.** svesti na manju mjeru, dovesti pod kontrolu [*~ epidemiju*] **2.** potisnuti, stišati, prikriti [*~ osjećaje*; *~ neprijatelja*] **//** **suzbíjānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* suzbijati **2.** *psih.* svjesni napor za nadziranjem i prikrivanjem neprihvatljivih poriva, misli, osjećaja ili aktivnosti; supresija; **suzbíjati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùzbījām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suzbiti
✧ SU- + *v.* biti[2]

suzdȑžati *svrš.* ⟨*prez.* sùzdržīm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* sȕzdržān⟩ **1.** (što) ne dati da se u potpunosti razvije i pokaže; zatomiti, suspregnuti [*~ osjećaje*] **2.** (se) ne izjasniti se [*dva glasa za, dva protiv i dva suzdržana*] **//** **sȕzdržān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je prigušen [*~i osjećaji*]; potisnut **2.** koji je sustegnut [*~ u glasanju*]; uzdržan **3.** koji je suzdržljiv [*~o ponašanje*]; odmjeren; **sȕzdržāno** *pril.* na suzdržan način, suzdržavajući se, sa suzdržanošću; **sȕzdržānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je suzdržan, stanje onoga što je suzdržano; **suzdržávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* suzdȑžāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suzdržati; **suzdȑžljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sklon suzdržavanju; **suzdȑžljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je suzdržljiv, zatomljen, suspregnut; **suzdȑžljīvčev** *prid.* koji pripada suzdržljivcu; **suzdȑžljivica** *ž*, *v.* suzdržljivac; **suzdȑžljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je suzdržan, stanje onoga što je suzdržano
✧ SU- + *v.* držati

sȕzice *ž mn bot.* trava (*Coix lacrima jobi*) iz porodice trava (*Gramineae*)
✧ *v.* suza

súziti *svrš.* ⟨*prez.* sûzīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* sûžen, *gl. im.* sužénje⟩ **1.** (što) **a.** učiniti užim [~ *hlače*] **b.** smanjiti [~ *ovlasti*] **2.** (se) postati uži, uzak ili preuzak, uvući se po širini (o rublju i sl.), *usp.* sužavati **//** **suzívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùzujēm, *pril. sad.* sùzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* súziti; **sužávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* sùžāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ uziti se, postajati uži, *usp.* súziti; **sûžen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je učinjen užim [~*o odijelo*] **2.** koji je vrlo uzak [~ *pogled na svijet*]; uskogrudan, zatucan, dogmatičan, *opr.* širok; **sûženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je suženo; **sužénje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* súziti **2.** mjesto na kojem je što uže ili suženo [~ *ceste*; ~ *prolaza*]

✧ S(A)- + *v.* uzak, uziti

sùznačan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji znači isto, koji ima isto značenje s čim drugim, koji se poklapa u značenju; istoznačan **//** **sùznačnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je suznačno

✧ SU- + *v.* znak

Suzuki (*izg.* Suzùki), **Daisetz Teitaro** (1870–1966), japanski znanstvenik, vodeći autoritet za zen budizam i budizam na Zapadu; napisao mnogo knjiga o zenu i njegovu odnosu spram drugih vjera

sùzvūk *m* ⟨N *mn* -ūci⟩ *glazb.* istodobno zvučanje dvaju ili više tonova različite visine; akord **//** **sùzvučan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji zvuči jednako s drugim zvukom; **sùzvūčje** *sr* slaganje, podudaranje zvukova, sklad zvukova; sazvučje; **sùzvučnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je suzvučno

✧ SU- + *v.* zvuk

sûžanj *m* ⟨G sûžnja, N *mn* sûžnji/sùžnjevi, G sùžānjā/sùžnjēvā⟩ *ekspr.* **1.** onaj koji je utamničen; uznik **2.** zarobljenik **//** **sûžanjskī** *prid.* koji se odnosi na sužnjeve; **sûžanjski** *pril.* kao sužanj, na način sužanja; **sûžanjstvo** *sr* **1.** *pov. bibl.* ropstvo Židova u Egiptu [*egipatsko* ~] **2.** stanje u kojem se nalazi sužanj; utamničenje, uzništvo

◈ *pr.* (prema statusu): **Súžnjević** (270, Pakrac, Banija, Osijek)

✧ ≃ *slov.* suženj ≃ SU- + *v.* uže (prvotno značenje: svezanik)

sužávati, *v.* súziti

sùživot *m* *žarg.* pleonastična veza prefiksa SU- i imenice u zn. (međusobni) život, život zajedno, mogućnost zajedničke sudbine, koegzistencija, *usp.* odnos **//** **sužívjeti se** (s kim, s čim) *svrš.* ⟨*prez.* sùžīvīm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. trp.* sùžīvljen⟩ priviknuti se na koga ili što, srasti, prilagoditi se živeći zajedno; **suživljávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* sužìvljāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* suživjeti se; **sužívljēnje** *sr* suživot, življenje zajedno, zajedničko življenje

✧ SU- + *v.* živ, život

Sv *fiz.* znak za jedinicu ekvivalentne doze sivert

svàčij|ī *zam.* posvojnosti za svako lice **1.** koji pripada svakome **2.** bilo čiji

✧ *v.* sve + *v.* čiji

svàdba, *v.* svat

Svàdčić (**Svàčić**, **Snàčić**) hrv. plemićka obitelj (rod), jedna od članova ustanove »Plemića dvanaest plemena hrvatskog kraljevstva«; spominju se već poč. 12. st., podrijetlom iz kliške županije, na čijem se području spominju i u 14. st.; Petar je posljednji hrv. kralj prije personalne unije s Ugarskom

svȁđa *ž* ⟨G *mn* svâđā⟩ **1.** žučna, žestoka prepirka; zavada **2.** bučna rasprava, oštra razmjena mišljenja; debata **//** **svȁditi** (I) (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* svȁdēći (se), *gl. im.* svȁđēnje⟩ **1.** (koga, što) izazvati svađu između drugih; posvaditi, svađati **2.** (se), *v.* svađati se; **svȁditi** (II) (se, koga) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* svȁđen⟩ *reg.* posvaditi; **svàdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se rado svađa; **svàdljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ svadljiv čovjek; svađalica; **svàdljīvčev** *prid.* koji pripada svadljivcu; **svàdljivačkī** *prid.* koji se odnosi na svadljivce; **svàdljivački** *pril.* kao svadljivac, na način svadljivaca; **svàdljivica** *ž*, *v.* svadljivac; **svàdljivičin** *prid.* koji pripada svadljivici; **svàdljivo** *pril.* na svadljiv način, sa svađom, svadeći se; **svàdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svadljiv; **svȁđalačkī** *prid.* koji se odnosi na svađaoce; **svȁđalački** *pril.* kao svađalac, na način svađalaca; **svȁđalica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ onaj koji je uvijek pripravan na svađu [*ta* ~; *velika* ~]; **svȁđaličkī** *prid.* koji se odnosi na svađalice; **svȁđalički** *pril.* kao svađalica, na način svađalica; **svȁđati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svaditi (I); **svȁđati se** (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ sudjelovati u svađi, biti u svađi, svaditi se

✧ *prasl.* *sъvadja (*slov.* svaja) ≃ S(A)- + *vada: prepirka (*rus.* váda, *češ.* váda)

svȁgda *pril.* u svako doba, uvijek

✧ *v.* sav + *v.* god

svȁgdān (I) *m* dan kao svaki drugi u zn. radni dan, dan koji nije blagdan ni praznik [*što radi na ~, a što na Novu godinu*]; radni dan, rabetnjak, djelatnik (3) // **svȁgdān** (II) *pril.* svakoga dana, svakodnevno, iz dana u dan; svagdano; **svàgdano** *pril.*, *v.* svagdan (II), ob. u: [*njegova obitelj ~ postaje drugačija* D. Šimunović]; **svàgdānjī** (**svàgdašnjī**) *prid. ekspr. knjiž.* koji se odnosi na svaki dan [*kruh naš* ~ dio Očenaša]; svakodnevni, svakidašnji; **svàgdašnjica** *ž* ukupnost onoga što je svagda

✧ *v.* sav + *v.* dan[1]

svȁgdje *pril.* na svakom mjestu, posvuda, svuda; svugdje

✧ *v.* sav + *v.* gdje

svahìli (I) *m* ⟨G -ja⟩ *meteor.* jaki *JZ* vjetar bogat prašinom koji puše na području Perzijskog zaljeva, donosi loše vrijeme i kišu // **svahìli** (II) *prid.* koji se odnosi na Svahile, koji pripada narodu Svahili △ ~ ***jezik*** *lingv.* bantuski jezik nigersko-kordofanske porodice; najrasprostranjeniji jezik u *I* Africi (Kenija, Tanzanija, Uganda) s nacionalnim statusom u nekoliko država (služi kao *lingua franca*)

✧ *bantu* süahili

svâk *m* ⟨N *mn* svákovi⟩ *etnol.* **1.** sestrin muž **2.** *v.* svekar

✧ od starijega *svojakъ, *v.* svoj

svȁk, *v.* svatko

svȁkad *pril. lokal.* uvijek, u svakom času, u svako vrijeme, u svakoj prilici

✧ *v.* sav + *v.* kad

svȁkak|av *prid.* ⟨*odr.* -kvī⟩ **1.** koji je vrlo različit [*~vo bilje*; *~vo cvijeće*]; raznovrstan, mnogovrstan, svakolik **2.** *pejor.* od kojega se može koješta očekivati [*on je ~av*; *~vi ljudi*]; nevaljao, kojekakav

✧ *v.* sav + *v.* kakav

svȁkāko **1.** *čest.* **a.** (u dijaloškoj situaciji na riječi sugovornika) sigurno, dakako, dabome, naravno, prirodno **b.** zacijelo, vrlo vjerojatno, po svemu sudeći, na svaki način [*to će ~ biti tako*] **2.** *pril.* na sve moguće načine, kojekako, snalazeći se [*sirovine smo nabavljali ~*; *snalazili smo se ~*] // **svȁkaković** *m pejor.* onaj koji je svakakav, kojekakav, kojekaković

✧ *v.* sav + *v.* kako

svȁk|ī *zam.* (**svȁkā** *ž*, **svȁkō** *sr*) (neodređena) **1.** koji se odnosi na sve (pojmove, predmete itd.) [*~i čovjek*; *~a čast*; *~o dobro*] **2.** koji uključuje sve mogućnosti [*~i od njih*]; bilo koji, svakoji **3.** (*sr*) pojedini od svih, pojedini od najmanje dvoje, svaki za se obaju spolova [*za vođenje kućnih poslova i izdataka bili smo jednako nesposobni, ali smo zajedno prolazili bolje nego ~o za sebe*; *~o malo*; *~o toliko*] // **svȁkojī** *zam.*, *v.* svaki

✧ *v.* sav + *v.* koji

svȁkidašnjī *prid.* koji je svaki dan; svakodnevan, svagdašnji // **svȁkidašnjica** *ž* svakodnevni život; svagdašnjica, svakodnevica; **svȁkodnēv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji se odnosi na svaki dan [*~ni odlazak na posao*]; svakidašnji **2.** koji služi za svaki dan [*~no odijelo*]; običan; **svȁkodnēvica** *ž* svakidašnjica, svakodnevnica; **svakodnévnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svakodnevno; običnost, konvencionalnost, *usp.* svakodnevan (1)

◈ *pr.* (nadimačko): **Svȁkidān** (Daruvar)

✧ *v.* svaki + *v.* dan[1]

svȁko, *v.* svatko

svȁkojāk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** svakakav **2.** kojekakav // **svȁkojāko** *pril.* svakim (mogućim) načinom, kojekakvim načinima; kojekako

✧ *v.* svaki + *v.* jak

svȁkolik *prid.*, *v.* svakakav

svȁkovr̄stan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji sadrži različite vrste čega; raznovrstan, raznorodan, heterogen // **svȁkovr̄snōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svakovrsno

✧ *v.* svaki + *v.* vrsta

svȁkud *pril.* svakim putem, svim stranama, u svakom smjeru; svuda

sváljati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* svâljān⟩ **1.** (što) valjanjem **a.** otkotrljati [*~ bačvu*] **b.** zgusnuti, sabiti [*~ sukno*] **2.** (se) *reg. ekspr.* jako se udebljati // **sváliti** *svrš.* ⟨*prez.* svâlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* svâljen⟩ **1.** (što) **a.** oboriti, srušiti, prevaliti **b.** *pren.* prebaciti na drugoga što [*~ krivnju*] **2.** (se) spustiti se najednom svom težinom [*~ se u stolicu*]; **svaljívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svàljujēm, *pril. sad.* svàljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svaliti

✧ S(A)- + *v.* valjati

svàmi *m hind.* hinduistička reformistička sekta koju je poč. 19. st. osnovao Swami Narayami

✧ *skr.*

Svànimīr *m mit.* slavenski bog Sunca i svjetlosti

svànskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezik*** *lingv.* jezik kartvelske porodice koji se govori u Gruziji

svànuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* svànēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* svàni, *prid. rad.* svànuo⟩ **1.** prijeći iz noći u zoru, razdaniti se **2.** *pren.* krenuti nabolje [*svanulo mu je*] **3.** (komu) *žarg.* shvatiti // **svanúće** *sr* vrijeme kada sviće, početak dana; zora, osvit, praskozorje, svitanje; **svanjívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svànjujēm, *pril. sad.* svànjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svitati, svanuti; **svȉtānje** *ž* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* svitati **2.** *v.* svanuće, osvit, zora [*iako usred grada, crkvena zvona počinju zvoniti u samo ~*]; **svȉtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) svȉćē, *pril. sad.* svȉćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svanuti

🙤 *pr.* (nadimačko): **Nesvànulica** (Donji Miholjac, Banovina, okolica Zagreba)

✧ *prasl.* *svьtnǫti, *v.* svjetlo

sváriti (što) *svrš.* ⟨*prez.* svârīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* svâren⟩ *reg.* (+ *srp.*) probaviti // **svàriv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se može svariti, *usp.* probavljiv **2.** *pren. razg.* koji je prihvatljiv, podnošljiv [*serija je emitirana s redakcijskim uvodima, koji su valjda trebali stvoriti zaštitu od teže ~ih istina*]; **svarívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* svàrujēm, *pril. sad.* svàrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svariti

✧ S(A)- + *v.* variti

Svàrog (**Svàrūn**) *m mit.* slavenski vrhovni bog Sunca

Svàrožić *m mit.* u slavenskoj mitologiji mladi bog Sunca, ognja i zadružnoga ognjišta

Svàrūn *m*, *v.* Svarog

svâst *ž* ⟨I svâšću/-i⟩, *v.* svastika[1] // **svàstičić** *m* svastikino muško dijete; **svàstičina** *ž* svastikino žensko dijete; **svàstika**[1] *ž* ⟨D L -ici⟩ *lokal.* ženina sestra; svast, šogorica

🙤 *pr.*: **Svâst** (Primorje)

✧ *v.* svak

svàstika[2] *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *ideol. pov.* kukasti križ, simbol njemačkog nacionalsocijalističkog pokreta **2.** izvorno, simbol Sunca u nekim drevnim kulturama

✧ *skr.* dobrobit

svȁšta *zam.* ⟨G svȁčegā/svȁčeg, D L svȁčemu, I svȁčīm⟩ sve vrste stvari, pojava i činjenica, mnogo različitoga, mnogo različitih predmeta ili pojmova, velika količina različitoga, mnogo pojedinih stvari i pojmova koji nisu određeni ni posebno imenovani, više neodređenih pojedinosti [*ima tamo ~ (svačega)* tamo se događaju kojekakve stvari (svađe, pogreške itd.); *diviti se svačemu* lako pokazivati divljenje čak i prema beznačajnim stvarima; *(baviti se) svim i svačim* raditi razne poslove, mnogo mijenjati interes za stvari]; mnogošta, *opr.* ništa // **svàštār** *m* ⟨G svaštára⟩ onaj koji se svačim bavi; **svàštara** *ž žarg.* bilježnica s različitim bilješkama; **svaštàrij|e** *ž mn* ⟨N svaštàrija⟩ **1.** mnogo raznih neodređenih stvari na jednome mjestu, kojekakve sitnice, razne ostavljene stvari ili takve kakve se ostavljaju ako jednom zatrebaju [*ladica puna ~ā*] **2.** kojekakve površne ili glupe priče ili pojedinosti o čemu [*pričati ~e*]; koještarije **3.** *v.* svaštice; **svaštáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svàštārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *pejor.* biti svaštar; **svàštārskī** *prid.* koji se odnosi na svaštare; **svàštārski** *pril.* kao svaštar, na način svaštara; **svaštárstvo** *sr* **1.** osobina svaštara **2.** ukupnost djelatnosti svaštara; svaštarenje; **svȁštice** *ž mn* ⟨N svȁštica⟩ mnogo malih ili letimičnih sadržaja ili priča o čemu, brojne raznolike pojedinosti u obliku teksta, novinske rubrike i sl.; svaštarije

✧ *v.* sav + *v.* što

svȁt *m* ⟨N *mn* -ovi/-i *knjiš.*, G -ōvā⟩ sudionik svadbe [*ići u ~ove*] // **svàdba** *ž* ⟨G *mn* svádbā/-ī⟩ veselje prigodom vjenčanja; dudun; **svàdbārskī** *prid.* koji se odnosi na svadbare; **svàdbārski** *pril.* kao svadbar, na način svadbara; **svàdbenī** *prid.* koji se odnosi na svadbu [*~ dar*; *~ običaj*]; **svadbòvati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svàdbujēm, *pril. sad.* svàdbujūći, *gl. im.* -ānje⟩ proslavljati svadbu; **svȁtovac** *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci⟩ *etnol.* vrsta vesele svadbene pjesme; **svȁtovsk|ī** *prid.* koji se odnosi na svatove, koji pripada svatovima [*~e pjesme*]; **svȁtovati** *nesvrš.* ⟨*prez.* svȁtujēm, *pril. sad.* -tujūći, *gl. im.* -ānje⟩ slaviti svečani čin svadbe

🙤 *pr.*: **Nèsvadba** (Čazma, Slavonski Brod), **Svȁt** (Grubišno Polje), **Svȁtek** (Pakrac, Rijeka), **Svȁtoš** (Daruvar, Zagreb), **Svátović** (Zagreb)

✧ *prasl.* *svatъ (*rus.* i *stčeš.* svat) ≃ *v.* svoj

svȁtko *zam.* ⟨G svȁkog(a), D L svȁkom(e,u), I svȁkīm⟩ (zamjenica za svako lice) **1.** svaka osoba, svaki čovjek, svi do jednoga [*~ se muči u životu*]; svako **2.** *pejor.* bilo tko, tko bilo, bilo kakav čovjek, bilo kakvi ljudi, kojekakvi ljudi [*to ne može ~ znati*; *nema posla*

sa svakim] // **svȁk** *zam. razg.* svatko; **svȁko** *zam. razg. knjiš.*, *v.* svatko; **svȁtković** *m pejor.* onaj koji je kao svatko drugi, koji je jedan od svih drugih [*osjeća se subratom mnoštva ~a koji maštaju da su odabrane duše*]
✧ *v.* sav + *v.* tko

Svȁzi *m geogr.* država u *J* Africi, 17.364 km^2, 814.000 stan., glavni grad Mbabane

svȅ označava **1.** *zam.* ⟨G svèga, D L svèmu, I svîm⟩ **a.** potpuno obuhvaćanje svih dijelova cjeline, pojedinosti ili cjeline bez ostatka [*uzimam ~*] **b.** (u raznim kontekstima) *pejor.* u zn. svi (ovi) ljudi koje vidimo, o kojima govorimo [*~ to hoće*; *~ bi to htjelo (na brzinu)* svi bi to htjeli; *~ bi to zapovijedalo (a ne slušalo)*; *~ bi to mnogo zarađivalo, a malo radilo*; *~ to hoće da lagodno živi (a ne zaslužuje)* itd.] **2.** *čest.* isticanje **a.** pojačanja ili potpunosti radnje [*~ sé topi u ustima*; *~ se praši*] **b.** pojačanja onoga što je rečeno pridjevom ili prilogom [*~ jači i jači/jače i jače*; *~ manji i manji/manje i manje*] **c.** velike udaljenosti u prostoru ili u vremenu [*~ tamo do mora*; *~ od dječjih dana*] **d.** istovjetnosti, beziznimnosti, istorodnosti, ujednačenosti [*~ sami biseri*; *~ sami dobri učenici*] **3.** *čest.* uz brojeve ujednačenost nizanja [*~ dva i dva*] **4.** *čest.* s dopusnim veznicima da, ako, i ako, kad, i kad neizbježnost onoga što se kazuje glavnom rečenicom [*treba jedanput razvezati, ~ da me je i stid*; *~ da i ne uspijem, pokušat ću*] **5.** uz *gl.* misliti, govoriti, osjećati i sl. dopuštanje mogućnosti [*~ (se) mislim da ipak gradim kuću*; *~ osjećam da bi moglo biti dobro*]
✧ *prasl.* *vьse, *v.* sav

SVE- kao prvi dio riječi oblikuje značenje s drugim dijelom **a.** onoga što obuhvaća ono što znači drugi dio u imenima zemalja i naroda [*svekineski* koji obuhvaća svu Kinu; *svekurdski* koji obuhvaća sve Kurde] **b.** onoga koji svuda i stalno sve čini što znači prilog sadašnji [*sverješavajući* koji sve rješava] **c.** koji je na svakom mjestu ono što znači pridjev [*svenazočan* koji je svuda nazočan, koji svemu prisustvuje]
✧ *v.* sav

svèčan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se odnosi na svečanost, na svečano raspoloženje [*~i doček*] **2.** koji je prikladan za svečanosti; formalan, izvrstan [*~o odijelo*] // **svèčano** *pril.* na svečan način; **svèčanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina i stanje onoga što je svečano **2.** priredba posvećena važnom događaju, kojom se što slavi uz određene ceremonije △ **pučka** ~ narodna svetkovina o nekom svecu; **svèčār** *m* ⟨G svečára⟩ onaj koji slavi; **svečȁrica** *ž*, *v.* svečar; **svèčārskī** *prid.* koji se odnosi na svečare; **svèčārski** *pril.* kao svečar, na način svečara
✧ *prasl.* *svetъčanъ, *v.* svet

svȅčēra *pril. rij.*, *v.* predvečer

Svêčnjāk, Vilim (1906–1993), hrv. slikar i grafičar, u početku radi socijalne teme, potom u ekspresionističkoj maniri serije krajolika i mrtve prirode, intimistički motivi, lirski ciklus cvijeće

svèćenīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci, *zb.* svèćenstvo⟩ crkvena osoba koja je primila sakrament koji joj daje pravo da vrši obrede i obavlja crkvene službe // **svèćenica** *ž*, *v.* svećenik; **svèćeničkī** *prid.* koji se odnosi na svećenike [*~ poziv*]; **svèćenički** *pril.* kao svećenik, na način svećenika; **svèćenstv|o** *sr zb.*, *v.* svećenik **1.** ukupnost svećenika, svi svećenici [*katoličko ~o*] **2.** zvanje svećenika [*u desetoj godini ~a*]
✧ *v.* svet

svedȑžēćī *prid.* koji sve drži [*~ Bog*]
✧ SVE- + *v.* držati

svȅđ *pril. knjiš.*, *v.* sveudilj // **svȅđer** *pril. knjiš.*, *v.* sveđ, sveudilj

svèga *pril.* *(čest.)* **1.** ukupno (**1**); sve zajedno [*to je ~ 100 dolara*] **2.** ne više nego, tȅk, samo [*to je ~ korak do propasti*; *u kibucima živi 120.000 ljudi, ali to je ~ 2% izraelskog stanovništva*]
✧ *v.* sav

svegliato **(svegliando)** (*izg.* sveljâto, sveljàndo) *pril. glazb.* oznaka za živahnu i vedru interpretaciju
✧ *tal.*

svehȑvātskī *prid.* koji se odnosi na sve Hrvate i na svu Hrvatsku

svèisto *pril. reg.* svejedno, *v.*

svèjed *m* životinja koja se za održanje života hrani svime, koja jede sve; svežder // **svèjedskī** *prid.* koji se odnosi na svejede; **svèjedski** *pril.* kao svejed, na način svejeda
✧ SVE- + *v.* jesti

svèjednāko *pril.* neprestano, stalno, jednako, sveudilj
✧ SVE- + *v.* jednak

svejèdno **1.** *pril.* (+ *3. l. jd gl.* biti) jednako, isto

[*menije to* ~] **2.** *čest.* **a.** na početku izlaganja kao rečenični prilog: bez obzira na to, i pored toga, ipak [~, *ja ću se truditi*] **b.** u svakom slučaju [*ja ću se ~ truditi*]
✧ SVE- + *v.* jedan

svèkar *m* ⟨G -kra, N *mn* -kri⟩ muževljev otac; svak // **svȅkrva** *ž* muževljeva majka; **svȅkrvica** *ž dem.* od svekrva *pejor.*
◈ *pr.*: **Svȅkrić** (Turopolje, Sisak)
✧ *prasl.* i *stsl.* *svekrъ (*rus.* svëkor, *češ.* svekr), *lit.* šešuras ← *ie.* *swek'uros (*lat.* socer, *grč.* hekyrós)

svèkolik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je shvaćen u ukupnosti i raznolikosti; sav, ukupan [~*a javnost*; ~*i ljudi*]

svelto (*izg.* zvêlto) *pril. glazb.* oznaka za živahnu i pokretnu interpretaciju
✧ *tal.*

svȅmīr *m astron.* čitav prostorno i vremenski beskonačan svijet koji nas okružuje; kozmos, univerzum // **svemírac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G svȅmīrācā⟩ zamišljeni stanovnik svemira (za razliku od zemljanina/zemaljca); **svemírčev** *prid.* koji pripada svemircu; **svȅmīrsk|ī** *prid.* koji se odnosi na svemir; kozmički [~*i putnik*; ~*i brod*; ~*i raketoplan*; ~*i zrakoplov*; ~*i teleskop*] △ ~**a medicina** dio medicine koji istražuje zdravstvene probleme članova posada svemirskih letjelica (među ostalim, dugotrajni utjecaj bestežinske sile, djelovanje kozmičkog zračenja itd.); ~**o pravo** dio prava koji se bavi uređenjem pravnog režima u svemiru i u svemirskoj djelatnosti
✧ SVE- + *v.* mir

svȅmōć *ž* ⟨I -i/-u⟩, *v.* svemoćnost // **svȅmoćan** *prid.* ⟨*odr.* -ćnī⟩ **1.** koji ima veliku ili apsolutnu moć, koji ima neograničenu vlast **2.** koji je vrlo utjecajan; vrlo moćan; **svȅmoćnica** *ž*, *v.* svemoćnik; **svȅmoćničkī** *prid.* koji se odnosi na svemoćnike; **svȅmoćnički** *pril.* kao svemoćnik, na način svemoćnika; **svȅmoćnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je svemoćan; **svȅmoćnīštvo** *sr* osobine, ovlasti i vlast svemoćnika; **svȅmoćno** *pril.* vrlo moćno, s neograničenom moći; **svȅmoćnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ položaj prema drugima onoga koji je svemoćan; svemoć; **svȅmogūć** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sve može [*Bog je* ~; ~*i Bog*]; **Svȅmogūćī** *m* ⟨G -ćega⟩ Bog
✧ SVE- + *v.* moć

svenárodnī *prid.* **1.** koji se odnosi na sav narod, u kojem sudjeluju svi koji čine narod; općenarodni **2.** koji se odnosi na sve narode, u kojem sudjeluju svi narodi
✧ SVE- + *v.* narod

svenázočan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* sveprisutan
✧ SVE- + *v.* nazočan

svènuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* svȅnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* svènuo⟩ **1.** prestati cvjetati; uvenuti **2.** *pren.* izgubiti mladalačku svježinu; oronuti, propasti
✧ S(A)- + *v.* venuti

sveobùhvatan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji uključuje sve ili gotovo sve elemente, aspekte i sl.; kompletan // **sveobùhvatnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je/onoga što je sveobuhvatno [~ *pogleda*; ~ *svjetonazora*; ~ *uvida u probleme*]
✧ SVE- + *v.* obuhvatiti, obuhvatan

svȅopćī *prid.* koji se može primijeniti u svim situacijama, koji se odnosi na sva bića i sve pojave, koji se odnosi općenito na sve
✧ SVE- + *v.* opći

sveprìsūtnī *prid.* koji je svuda prisutan, koji se nalazi svuda i na svakom mjestu, koji je uvijek ondje gdje treba, koji je vrlo okretan i koristan; posvudašnji, svenazočni // **sveprisútnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je sveprisutan, svojstvo onoga što je sveprisutno
✧ SVE- + *v.* prisuće, prisutan

svepròžimajūć|ī (**svepròžimljūćī**) *prid.* koji sve prožima [~*a supstanca*]
✧ SVE- + *v.* prožeti, prožimati

sverázōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji razara i uništava sve na što djeluje [~*an proces*; ~*an pogled na svijet*; ~*na bomba*]; sverazarajući
✧ SVE- + *v.* razoriti, razoran

sverješávajūćī *prid.* onaj koji sve rješava, koji rješava svaku nepriliku
✧ SVE- + *v.* riješiti

sveslȁvēn *m* ⟨G sveslavéna⟩ pripadnik, zagovornik sveslavenstva // **sveslàvēnskī** *prid.* koji se odnosi na sveslavenstvo i sveslavene; **sveslavénstvo** *sr pov.* pokret za kulturno i političko ujedinjenje svih slavenskih naroda i ideologija toga pokreta; panslavizam
✧ SVE- + *v.* Slaveni

svespasávajūćī *prid.* onaj koji djeluje spasonosno u svakoj situaciji, koji uvijek spašava [~ *lijek*; ~ *primjer (za što)*]
✧ SVE- + *v.* spas, spasiti

svèsrdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nešto čini svom snagom, svom pažnjom, svim srcem; gorljiv

// svèsrdnica *ž* ona koja je svesrdna, spremna pomoći, razumjeti; **svèsrdnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* svesrdnica; **svèsrdno** *pril.* na svesrdan način, od svega srca; **svèsrdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svesrdan, onoga što je svesrdno
✧ SVE- + *v.* srce

svȅsti[1] (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* svèdēm, *pril. pr.* svȇvši, *prid. trp.* svèden⟩ **1.** sažeti **2.** postati ili napraviti se manjim [~ *se na ostatke ostataka*] **3. a.** pojedinačno staviti ili prilagoditi po razvrstavanju ili analizi [~ *problem na 3 aspekta*] **b.** konačno izračunati [~ *račune*] // **svèden**[1] *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je sažet [~ *zaključak*] **2.** lijepo i skladno oblikovan, koji se odlikuje ljepotom i skladom oblika [*lijepo ~ nos*, *opr.* prćast, baburast, šiljast, zatupast; *(lijepo) ~a ramena*, *opr.* kôsā, objешena; *(lijepo) ~o čelo*, *opr.* četvrtasto, nisko]; **svèdiv** (na što) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može svesti na što [~ *na jednostavne pojmove*]; **svòdīlja** *ž*, *v.* svodnik; **svòditi** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȍdīm, *pril. sad.* svȍdēći, *gl. im.* svȍđēnje⟩, *v.* svesti[1]; **svòdljiv** (na što) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može svesti [*odnosi među ljudima nisu lako ~i na krute kategorije*]; podvedljiv, podvodljiv; **svȍdnica** *ž*, *v.* svodnik; **svȍdničkī** *prid.* koji se odnosi na svodnike i svodništvo; **svȍdnički** *pril.* kao svodnik, na način svodnika; **svȍdnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se bavi sklapanjem poslova prostitutki; makro; **svȍdnīštvo** *sr* posao svodnika [*baviti se ~m*]; kuplerstvo
✧ S(A)- + *v.* voditi

svȅsti[2], *v.* svod

svȅsti[3], *v.* svoziti

svèstran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima široko obrazovanje, koji se zanima za mnoge oblasti, koji se s uspjehom bavi mnogim djelatnostima **2.** višestruk [*za ~u primjenu*] // **svèstrano** *pril.* na svestran način, sa svestranošću; **svèstranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svestran, onoga što je svestrano
✧ SVE- + *v.* strana

svȅštenīk *m* (i izvedene riječi) *pravosl. srp.*, *usp.* svećenik (i izvedene riječi)
✧ *stsl.* sveštennikъ

svêt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je bezgrešan, savršen, čist **2. a.** koga je Crkva proglasila svecem zbog savršenstva i čistoće **b.** (*odr.*) (Sveti) ispred imena crkvenih svetaca [*Sveti Juraj*] **3.** *pren.* koji je dobar poput sveca **4.** kojeg se časti i slavi [*~o mjesto*]; nepovrediv △ ***Sveta liga*** *pov.* savez papinstva, Španjolske i drugih saveznika protiv Francuske i Venecije, stvorena 1511; ***Sveta Stolica*** središnja i vrhovna institucija Katoličke crkve u svijetu, službeni naziv Države Vatikanskog Grada; ***Sveti Graal*** *mit.* kalež iz kojega je pio Isus i koji posjeduje nadnaravne moći; potraga za njime predmet je mnogih stilizacija i obrada u umjetnosti; ***Sveti grob*** *kršć.* Kristov grob (crkva Svetoga groba), *usp.* Jeruzalem; ***Sveto pismo*** **1.** *term.* zbirka knjiga religijskog, pjesničkog, moralističkog i poučnog sadržaja nastalih u židovskom narodu od 10. st. pr. Kr. do 1. st. p. Kr.; dijeli se na Stari i Novi zavjet, kanonska knjiga Židova i kršćana *Biblija* **2.** (sveto pismo) *razg.* ono što se mora učiniti bez pogovora, bez diskusije [*to ti je Sveto pismo*]; ***Svi Sveti*** *kršć.* crkveni blagdan Svih Svetih, slavi se 1. studenoga; sisvete // **svéčev** *prid.* koji pripada svecu; **své|tac** *m* ⟨G -éca, N *mn* -éci, G svêtācā⟩ **1.** onaj koji je svet, onaj koji je proglašen svetim **2.** *reg.* blagdan; svetak **3.** *pren. razg.* vrlo dobar čovjek, pun vrlina; **svètačkī** *prid.* koji se odnosi na svece; **svètački** *pril.* kao svetac, na način svetaca; **svètačn|ī** *prid.* koji se nosi na dan nekog sveca, koji se pojavljuje, obavlja i sl. na dan nekog sveca [*~a odjeća*]; **svètica** *ž*, *v.* svetac; **svètičin** *prid.* koji pripada svetici; **svètilīšte** *sr* mjesto u (ob. pravoslavnoj) crkvi gdje je glavni oltar; **svétinja** *ž* ono što se smatra svetim i nepovredivim; **svȅtīšte** *sr* mjesto koje se pohodi kao osobito štovano u vjerskom životu; sanktuarij; **svètitelj** *m* u srednjovjekovnom idealu istočne kršćanske Crkve isposnik ili kaluđer koji gaji ideal prosvjete i širenja znanja [~ *Sava*]; **svetitèljica** *ž*, *v.* svetitelj; **svétiti** (što, koga, se komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* svêtīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* svéćēnje⟩ *srp.* **1.** (što) *pravosl.* posvećivati **2.** (koga, se komu), *v.* osvećivati; **svétōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina i stanje onoga koji je svet, onoga što je sveto **2.** počasni naslov koji se daje u Katoličkoj crkvi papi, a u Pravoslavnoj patrijarhu
✧ m. os. imena: **Svȅtimīr**, **Svȅtislav**, **Svȅtozār**; *hip.*: **Svéto**, **Svêtin**, **Svétić** ◇ *pr.*: **Svétac** (Dubrovnik, Zagreb, Virovitica), **Svetàljskī** (Vinkovci, Slavonski Brod), **Svéte** (Duga Resa, Split), **Svétec** (520, Zagorje, Zagreb, Varaždin),

Svétek (Istra, Zagreb), Svétić (470, Crikvenica, Primorje, Lika, Slavonija)
✧ *prasl.* *svętъ (*rus.* svjatój, *češ.* svatý), *lit.* šventas ≃ *avest.* spanta-

Svêtā Heléna (Saint Helena) *ž geogr.* britanski otok u *J* dijelu Atlantskog oceana, 122 km², 6000 stan., glavno naselje Jamestown; na otoku je bio zatočen Napoleon (1815–1821)

svét|ak *m* ⟨G -tka, G *mn* svêtākā⟩ *reg.* blagdan // **svetkòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* svètkujēm, *pril. sad.* svètkujūći, *gl. im.* -ānje⟩ svečano proslavljati; **svètkovina** *ž* svečanost u povodu nekog blagdana ili praznika
✧ *v.* svet

Svêtā Lùcija *ž geogr.* država i otok u Karipskom moru, 617 km², 151.000 stan., glavni grad Castries

Svêtā Màrija *ž* naselje (u blizini Čakovca), 1835 stan. // **Svetòmaričanin** *m* (**Svetòmaričānka** *ž*) ⟨N *mn* Svetomàričani/Svetomàričani⟩ stanovnik Sv. Marije (na Muri); **svetòmaričanskī** *prid.* koji se odnosi na Sv. Mariju i Svetomaričane

Svêtā Nèdelja *ž* naselja (u blizini Samobora), 981 stan.

Svêtā Obítelj *m kat.* **1.** *bibl.* Bogorodica, Isus i Sv. Josip **2.** *meton.* kršćanski blagdan, u nedjelju između Božića i Nove godine

Svêtā Zèmlja *ž, v.* Palestina

Svêtī Đùrađ *m* **1.** naselje (u blizini Donjeg Miholjca), 954 stan. **2.** naselje (u blizini Virovitice), 638 stan.

Svêtī Ìlija *m* naselje (u blizini Varaždina), 542 stan.

Svêtī Ìvan Zèlina *m* grad na *I* prigorju Medvednice, 2535 stan.
❖ *pr.* (etnici): **Zelínac** (Osijek, Vinkovci), **Zèlīnka** (Ivanić Grad, Vrbovec), **Zèlinskī** (Osijek, Đakovo)

Svêtī Ìvan Žàbnō *m* naselje (u blizini Križevaca), 1286 stan.

Svêtī Jùraj *m* naselje (u blizini Senja), 691 stan., nastanjeno od prapovijesti

Svêtī Krìstofor i Nêvis *m geogr.* država u Karipskom moru, 269 km², 44.100 stan., glavni grad Basseterre

Svêtī Krîž Záčrētje *m* naselje (u blizini Zaboka), 869 stan.

Svêtī Màrtin na Múri *m* naselje (u blizini Čakovca), 531 stan.

Svêtī Màtej *m* naselje (u blizini Donje Stubice), 744 stan.

Svêtī Pètar u Šùmi *m* naselje (u blizini Pazina), 999 stan.

Svêtī Pètar Vȑstec *m* naselje (u blizini Križevaca), 956 stan.

Svêtī Ùrbān *m* naselje (u blizini Čakovca), 610 stan.

Svêtī Vìncent i Grenadíni *m geogr.* država u Karipskom moru, 389 km², 115.000 stan., glavni grad Kingstown

SVETO- kao prvi dio riječi kazuje da je ono što označava drugi dio sveto i da se odnosi na svetinju ili sveca [*svetogrđe*; *svetohranište*; *svetoivanski*]
✧ *v.* svet

svètogȓdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji čini svetogrđe, koji vrijeđa svetinju [~ *čin*] // **svètogȓdnica** *ž, v.* svetogrdan; **svètogȓdničkī** *prid.* koji se odnosi na svetogrđe i svetogrdnike; **svètogȓdnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji čini svetogrđe, onaj koji ne poštuje svetinje; **svètogȓdno** *pril.* na svetogrdan način; **svètogȓdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svetogrdno; **svètogȓđe** *sr* obeščašćivanje, prisvajanje, nedolična uporaba sakralnih predmeta, *usp.* svetogrdnost
✧ SVETO- + *v.* grd, grditi

svetohrànīšte (svetohrànište) *sr crkv.* u Katoličkoj crkvi mjesto na oltaru gdje je pohranjen kalež s hostijom; tabernakul
✧ SVETO- + *v.* hrana, hraniti

svètokrūg *m, v.* aureola
✧ SVETO- + *v.* krug

svetòlīna *ž bot., v.* santolina
✧ *v.* svet

Svètoslav 1. *v.* ❖ **2. Suronja** hrv. kralj (995–1000)
❖ m. os. ime

sveùčilīšte *sr* **1.** ustanova za najviše školsko obrazovanje; obuhvaća specijalizirane fakultete za nastavu, znanstvenoistraživačke institute, specijalizirane knjižnice i organizirane međufakultetske i poslijediplomske studije; univerzitet **2.** (Sveučilište) najviša visokoškolska ustanova u Republici Hrvatskoj [~ *u Zagrebu*] // **sveùčilīšn|ī** *prid.* koji se odnosi na sveučilište [*~a nastava*; *~i profesor*]; univerzitetski; **sveučilištárac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G sveučilìštārācā⟩ *pov. arh. retor.*, *v.* student; **sveučilištárčev** *prid.* koji pripada sveučilištarcu; **sveučilìštārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sveučilištarac
✧ SVE- + *v.* učiti (prema *lat.* universitas studiorum)

sveùdīlj *pril. knjiš.* stalno, neprekidno, jednako, sveđ
✧ *v.* sav

sveùkupan *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ koji se iskazuje, pokazuje u svim dijelovima; sav, ukupan // **sveùkupnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ cjelina svih bića i svih pojava
✧ SVE- + *v.* ukupan

svèvidēć *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji sve vidi (kao dio imenskog predikata) [*Bog je svemoguć i ~*] **2.** (*odr.*) koji sve vidi, koji je svuda prisutan i sve vidi, od koga se ništa ne može sakriti [*~i Bog, pren.*; *~i roditelji*]
✧ SVE- + *v.* vid, vidjeti

svèvišnjī *prid.* koji je iznad svih; svemogući // **Svèvišnjī** *m rel.* Bog
✧ SVE- + *v.* visok, višnji

svèvlāst *ž* ⟨I -i/-šću⟩ potpuna vlast, vlast koja se provodi nad svim segmentima društva, koja sve obuhvaća, koja se prostire na sve // **svèvlāšće** *sr* potpuna vlast, vlast nad svim oblicima života
✧ SVE- + *v.* vladati, vlast

Svevo (*izg.* Zvêvo), **Italo** (1861–1928), talijanski pripovjedač i romanopisac rodnoga Trsta; poniranjem u duše svojih sugrađana, preteča je psihoanalitičke proze 20. st., jedan od tvoraca psihoanalitičkog romana (*Jedan život*, *Zenova savjest*, *Senilija*)

svèvremen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se događa u svako vrijeme, koji se ne vezuje za jedno vrijeme; bezvremen [*~a glagolska radnja*] // **svèvremenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svevremeno; bezvremenost; **svèvremenskī** *prid.* koji se odnosi na ono što je svevremeno
✧ SVE- + *v.* vrijeme, vremen

svèza (I) *ž* ⟨G *mn* svêzā⟩ **1.** ono čime se što veže da čvršće drži i sl. (ob. opanci); vezica, oputa **2.** *srp.* veznik, *v.* **3.** *lingv.* slijed od dvije ili više riječi koje čine sintaktičku i semantičku cjelinu (npr. crveni luk); sintagma **4.** *anat.*, *v.* ligament // **svèšćić** *m dem.* od svezak; **svèz|a** (II) *ž neol.*, ob. u: [*u ~i (s čim)* u vezi (s čim)]; **svèzak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ jedna knjiga većeg djela, tiskanog u više knjiga; tom; **svézati** *svrš.* ⟨*prez.* svêžēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* svéži, *prid. trp.* svêzān⟩ **1.** (što) **a.** sastaviti u čvor dva kraja (konopca, konca i sl.) **b.** privezati, učiniti da se ne miče, ne rasipa itd. **2.** (se) **a.** samoga sebe sputati kakvom vezom **b.** *pejor.* povezati se s kime **c.** ostati sastavljen nakon opasivanja (o psu i kuji); **svezívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svèzujēm, *pril. sad.* svèzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svezati, vezati; **svèžanj** *m* ⟨G -žnja, N *mn* -žnji, G -ānjā/-žnjēvā⟩ **1.** zavežljaj **2.** snop
✧ S(A)- + *v.* vezati, veza

svèznajūć *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *ekspr.* koji sve vidi i zna (kao dio imenskog predikata) [*Bog je svemoguć i ~*] **2.** (*odr.*) **a.** koji vrlo mnogo zna, koji ima neizmjerno znanje, koji raspolaže vrlo velikim znanjem, koji zna sve [*nisam ni ja ~i*] **b.** koji mnogo saznaje, koji raspolaže informacijama u vrlo velikoj mjeri, čijoj pažnji ništa ne može umaknuti [*~a policija*] // **sveznàdār** *m* ⟨G sveznadára⟩ **1.** *iron.* onaj koji tobože sve zna, koji se prikazuje kao da sve zna **2.** *int.* jedna od poznatijih knjižara na hrvatskome webu [*http: www.~.com*]; **sveznadárev** (**sveznadárov**) *prid.* koji pripada sveznadaru; **sveznàdārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* sveznadar; **svèznalac** *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci⟩ sveznalica; **svèznalačkī** *prid.* koji se odnosi na sveznaoce, svojstven sveznaocima; **svèznalački** *pril.* kao sveznalac, na način sveznalaca; **svèznalica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *iron.* onaj koji misli da sve zna **2.** onaj koji se u mnogo toga razumije; **svèznaličkī** *prid.* koji se odnosi na sveznalice, svojstven sveznalicama
✧ SVE- + *v.* znati

svèžanj, *v.* sveza (I)

svèžder *m* **1.** *v.* svejed **2.** *ekspr. pejor.* onaj koji jede sve do čega dođe, onaj koji ne bira hranu, koji jede bez odabira // **svèžderskī** *prid.* koji se odnosi na sveždere; **svèžderski** *pril.* kao svežder, na način sveždera
✧ SVE- + *v.* žderati

svȉ *zam.* ⟨G svȋh/svìjū, D/L/I svȋm/svìma, A svȅ/svȋh (za živo) *razg.* [*vidim ih svih*]⟩ **1.** ukupnost viđenih ili imenovanih osoba, predmeta ili pojmova; bez iznimke, (svi) zajedno, bez izostavljanja, tako da se nijedan ne izostavi; ne samo neki, ne (samo) pojedini, ne (samo) pokoji, ne (tek) neki, ne samo jedan ili pojedinci [*~ do jednoga* pojačano u zn. svi (bez iznimke, do posljednjega)] **2.** (u kontekstima genitiv vezuje nominativ i genitiv iste riječi) najjači, najviše izražen u svojoj vrsti, bez premca [*(vlast je) strast sviju strasti* strast nad strastima, strast bez premca, kojoj nema ravne] △ ***Svi Sveti (Svisveti)*** *kat.* zapovijedani blagdan 1. studenoga, sjećanje za sve Svece
✧ *v.* sav

svȋb *ž bot.* grmolika biljka (*Cornus sanguinea*) iz porodice drijenova; sviba // **svíba** *ž*, *v.* svib; **svìbovina** *ž* svibovo šiblje

◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Svȋb** (Vinkovci, Vukovar), **Svȋben** (590, Zagreb, Zagorje, Varaždin), **Svíbić** (Koprivnica, Bjelovar), **Svȋbovec** (120, Zagreb, Prigorje)

✧ *prasl.* *sviba (*rus.* svibína, *sl.* svíb: crveni glog)

Svȋb *m* naselje (u blizini Imotskoga), 907 stan.

◈ *v.* svib

svȋbanj *m* ⟨G -bnja⟩ peti mjesec u godini // **svȋbanjsk|ī** *prid.* koji se odnosi na svibanj, koji se pojavljuje u svibnju [*~o sunce*; *~o cvijeće*] △ *~e* ***pobožnosti*** *kat.* skup liturgija i vjerničkih običaja u mjesecu svibnju posvećenih Majci Božjoj

✧ *prasl.* *svibьnь (*slov.* sviben), *v.* svib

Svȋbovec Pòdravskī *m* naselje (u blizini Varaždina), 957 stan. // **svȋbovečkī** *prid.* koji se odnosi na S. Podravski

svíća, *v.* svijeća

svìdjeti se (komu) *svrš.* ⟨*prez.* svìdīm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. rad.* svìdio se⟩ ostaviti dobar dojam na koga [*svìđa joj se nositi duge haljine*; *kako bi Vam se sviđalo*] // **svíđati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* svȋđām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svidjeti se

✧ S(A)- + *v.* vid, vidjeti

svíjati, *v.* saviti

svijéć|a *ž* **1.** rasvjetno sredstvo izrađeno od voska, loja ili parafina i stijenja **2.** *razg.* jedinica jačine rasvjetnog tijela (žarulje i sl.) [*žarulja od 100 ~ā*] **3.** *žarg.* vrlo visoko izbačena lopta, gotovo vertikalnog pravca (u nogometu) // **svíć|a** *ž reg. ikav.* svjetiljka na pramcu broda △ ***(lov) na ~u*** *rib.* noćni ribolov pomoću svjetiljke koja privlači ribu u razdoblju mraka (bez mjesečine, *usp.* mrak); **svićàrica** *ž reg.*, *v.* svjećarica; **Svijéćnica** *ž kat.* blagdan (2. veljače); Prikazanje Gospodinovo; **svijêćnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ stalak za jednu ili više svijeća; **svjèćalo** *sr rib.* naprava s ležištem za smještaj ribarske svijeće u lovu na svijeću; **svjèćār** *m* ⟨G svjećára⟩ onaj koji izrađuje i prodaje svijeće; **svjećàrica** *ž* **1.** *v.* svjećar **2.** *rib.* ribarski brod koji svjetlom skuplja ribu u noćnom ribolovu; svićarica; **svjèćārnica** (**svjèćārna**) *ž* prodavaonica svijeća i voštanica; **svjèćic|a** *ž* **1.** *dem.* od svijeća **2.** *tehn.* dio uređaja za paljenje motora s unutarnjim sagorijevanjem

◈ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Svičárević** (Split, Dubrovnik, Vis)

✧ *prasl.* *světja (*rus.* svečá, *češ.* svíce), *v.* svjetlo

svijêst *ž* ⟨I -i/-šću⟩ **1.** sposobnost mišljenja i rasuđivanja o objektivnom svijetu u sveukupnom doživljavanju; svjesnost **2.** spoznajna jasnoća, pouzdanost u određivanju nekog predmeta, ukupnoga svijeta i samoga sebe **3.** normalno stanje rada osjetila i reagiranja na vanjski svijet; stanje budnosti [*biti pri (punoj) ~i*], *opr.* nesvijest **4.** trajna prisutnost određenih socijalnih, političkih, etičkih i dr. načela i motiva [*narodna ~*; *moralna ~*] △ ***moralna*** *~ fil.* sud o moralnosti djelovanja; sposobnost prepoznavanja i razlikovanja dobra i zla // **svjèsno** **1.** *pril.* na svjestan način; sa sviješću [*~ je to učinio*], *opr.* nesvjesno **2.** *sr* dio psihe gdje se nalazi sadržaj misli i psihičke funkcije kojega je osoba svjesna, *opr.* nesvjesno; **svjèsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje i svojstvo onoga koji je svjestan, onoga što je svjesno, *usp.* svijest (1); **svjèstan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji ima svijest **2.** koji je pri svijesti △ ***klasno*** *~ ideol. neol. 1945.* onaj koji je usvojio pogled na svijet radničke klase i zakonitosti klasne borbe u društvu

✧ S(A)- + *v.* vijest

svijêt *m* ⟨N *mn* svjètovi, G svjètōvā/svjetóvā *ekspr.*⟩ **1. a.** Zemlja sa svim svojim životom **b.** ljudski rod, čovječanstvo **2.** svemir **3.** ljudi, javno mišljenje, javno mnijenje [*dobar ~*; *~ priča* ljudi pričaju] **4.** ono što je izvan uobičajenog kruga kretanja i načina života; inozemstvo [*veliki ~*; *široki ~*; *strani ~*] **5.** posebna skupina bića u prirodi [*biljni ~*; *životinjski ~*] **6. a.** ukupnost raznih fizičkih ili psihičkih pojava [*u ~u činjenica*; *~ ideja*] **b.** zatvoreni životni prostor ili određeni sustav [*~ umjetnosti*; *~ tehnike*] **c.** *psih.* osobno iskustvo, svjetonazor △ ***Novi*** *~ razg.* Amerika; ***organski*** *~* živi svijet; ***Stari*** *~ razg.* Europa, Azija i Afrika; ***Treći*** *~ pol. ekon.* organizirana ili željena zajednica zemalja koje su po političkim interesima i ekonomskom razvoju izvan Prvog (razvijeni zapadni svijet) i Drugog (bivše komunističke zemlje) svijeta // **svjètina** *ž pejor.* od svijet; gomila, masa; **svjètōvn|ī** *prid.* koji pripada vanjskom svijetu; građanski, *opr.* crkven △ *~o* ***svećenstvo*** svećenici koji ne pripadaju crkvenim

redovima, biskupijski (dijecezanski) svećenici, *opr.* redovnik; **svjetóvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svjetovno; svjetovnjaštvo; **svjetòvnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na svjetovnjake; **svjetòvnjāčki** *pril.* kao svjetovnjak, na način svjetovnjaka; **svjetòvnjāk** *m* ⟨G svjetovnjáka, N *mn* svjetovnjáci⟩ *razg.* onaj koji je svjetovan; **svjetovnjáštvo** *sr* **1.** ukupnost svjetovnjaka; laikat **2.** *v.* svjetovnost; **svjètsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na svijet, koji pripada cijelom svijetu, ili velikom njegovom dijelu [*~i ratovi*; *~o prvenstvo*; *~i umjetnik*; *~o čudo*; *~a baština*] **2.** koji se ističe razinom vrijednosti ili ponašanja [*~i čovjek*; *~a dama*], *opr.* provincijalni △ ***Svjetska banka*** međunarodna financijska institucija u sastavu UN-a; Međunarodna banka za obnovu i razvoj; ***~a duša*** *fil.* učenje da je čitav svemir prožet dušom dio koje je i ljudska duša; ***~o more*** *geogr.* oceani i sva mora, 362,9 mil. km² ili 71,2% ukupne Zemljine površine; **svjètski** *pril.* **1.** kako se radi, postupa u (kulturnom, civiliziranom) svijetu **2.** u svjetskim razmjerima; **svjȅtskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ukupnost odlika onoga koji je svjetski po ponašanju, vrline vidika i pogleda na svijet svjetskog čovjeka, razina njegovih vrijednosti

✧ *prasl.* *světъ: svjetlost, svijet, *v.* svjetlo

svijétao, *v.* svjetlo

SVIJETLO-, *v.* SVJETLO-

svȉknuti (se na što) *svrš.* ⟨*prez.* svȉknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* svȉknūt⟩ *razg.* naviknuti se // **svikávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svìkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* sviknuti

✧ S(A)- + *v.* vičan

svíl|a *ž* **1.** tanko vlakno dobiveno odmatanjem čahura dudova svilca ili umjetnim putem od celuloze i njezinih derivata [*umjetna ~a*; *bakrena ~a*] **2.** *meton.* tkanina od takva vlakna **3.** *pren.* ono što nježnošću i sjajem podsjeća na svilu **4.** *reg.* biljna vlakna na vrhu klipa kukuruza; brk △ ***Put ~e*** trgovački putevi kojima je svila kao skupocjen proizvod stizala iz Kine u europske zemlje // **svilàna** *ž* ⟨G *mn* svilánā⟩ predionica svile; **svìlār** *m* ⟨G svilára⟩ onaj koji se bavi proizvodnjom svile; **svìlara** *ž* (+ *potenc.*) postrojenje itd. za proizvodnju svile ili za uzgoj svilene bube; **svilàrica** *ž*, *v.* svilar; **svìlārskī** *prid.* koji se odnosi na svilu i svilarstvo; **svilárstvo** *sr* **1.** rad na uzgoju svilenih buba i proizvodnji svile **2.** svilarska industrija; **svȉlast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je kao od svile, koji sliči na svilu; **svìlen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je od svile [*~i konac*; *~a čipka*] **2.** *žarg.* **a.** koji je pretjerano fizički osjetljiv **b.** *pren.* koji je mekan u nastupu, bez odlučnosti, suviše obziran [*~i otpor*; *~a opozicija*; *~a oporba*] △ ***~a kosa*** tanka, nježna i mekana kosa; **svìlenast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput svile; svilenkast; **svìlenkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* svilenast; **svìleno** *pril.* **1.** kao da je od svile, mekano, glatko, nježno **2.** ob. *pren. pol. sport* suviše nježno [*~ igrati*/*~ nastupati* itd.], *opr.* oštro¹, odlučno

◈ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Svȉlān** (110, Trogir), **Svilánović** (Slavonski Brod, *I* Slavonija), **Svȉlār** (360, Lika, Zagreb, *I* Slavonija, Kordun), **Svìlarić** (Dubrovnik, Šibenik), **Svȉličić** (400, Vis, Split, Pokuplje, Turopolje), **Svílić** (130, Sisak, Pokuplje, Prigorje), **Svílković** (Zagreb, Kutina), **Svilòkos** (210, Banovina, Dubrovnik, Vinkovci)

✧ *prasl.* *sъvila (*strus.* svila, *slov.* svila) ≃ S(A)- + *v.* viti

svílac *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G svîlācā⟩ *zool.* leptir (*Bombyx mori*) [*dudov ~*]

✧ *v.* svila

Svìlaja *ž geogr.* planina u Dalmatinskoj zagori, *SZ* od Sinja, visina 1598 m

svilènica *ž bot.* cigansko perje, *v.* ciganski △

✧ *v.* svila

svìlina *ž bot.* morska trava (*Zostera marina*) iz porodice *Potamogetonaceae*

✧ *v.* svila

svȉng *m*, *v.* swing

svínuti, *v.* saviti

svínj|a *ž* ⟨N *mn* svînje⟩ **1.** *zool.* domaća životinja iz porodice dvopapkara nepreživača (*Suidae*); krmak, krmača, prase, nerast **2.** *pren. pejor.* **a.** prljav, neuredan čovjek **b.** karakterno nizak čovjek [*ona ~a*]; ništarija △ ***divlja ~a*** *zool.* vrsta dvopapkara (*Sus scrofa*) // **svínjac** *m* ⟨G -njca, N *mn* -njci, G svînjācā⟩ **1.** mjesto gdje se drže svinje; obor; svinjara **2.** *pren. pejor.* prljava, neuredna kuća ili prostorija; **svìnjār** *m* ⟨G svinjára⟩ onaj koji čuva i napasa svinje; **svinjàrica** *ž*, *v.* svinjar; **svinjàrija** *ž pejor.* prljav, ružan, nepošten postupak; **svinjáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svìnjārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** čuvati svinje, biti svinjar **2.** odnositi se prema čemu kao svinja (neuredno, kao loš karakter), *usp.* svinja

(2) **3.** *razg.* (s blagim prijekorom, koji pretjerano ne zamjera) upotrebljavati bezobrazne izraze ili baviti se lascivnim temama na previše otvoren način za pristojno društvo [*i pristojna gospoda oficiri znala su ponekad u kantini ~*]; **svìnjārskī** *prid.* koji se odnosi na svinjare; **svìnjārski** *pril.* kao svinjar, na način svinjara; **svinjárstvo** *sr*, *v.* svinjogojstvo; **svínjče** *sr* ⟨G -ta⟩ *dem.* od svinja u zn. mlada svinja; **svìnjetina** *ž* svinjsko meso; **svínjiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svînjīm, *pril. sad.* -njēći, *gl. im.* -njēnje⟩ raditi što nečisto, neuredno poput svinje; mrljati, prljati, zasvinjivati; **svìnjsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na svinje, koji je od svinje [*~a mast*; *~o pečenje*] **2.** onaj koji je nizak, beskarakteran △ *~**a kuga*** *pat.* zarazna virusna bolest raširena u nekim afričkim zemljama, smrtonosna za domaće svinje; *~**i princip*** *sociol.* postupak zadovoljavanja materijalnih i kulturnih potreba po načelu »ako je što dobro, treba dati više istoga«; **svìnjski** *pril.* kao svinja; prljavo, neuredno, odvratno

◈ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Svinjárević** (Bjelovar, *I* Slavonija), **Svìnjarić** (Samobor, Bjelovar) ◇ *top.* (naselja): **Svinjárec** (Vrbovec, 76 stan.)

✧ *prasl.* *svinja (*rus.* svin'já, *polj.* świnia) ← *ie.* *suHs (*lat.* sus, *grč.* hŷs)

svìnjāk *m* ⟨G svinjáka, N *mn* svinjáci⟩ *bot.* **1.** biljni rod (*Sonchus*) iz porodice glavočika (*Compositae*); ostak **2.** *v.* jastrebljak

✧ *v.* svinja

Svinjárevci *m mn* ⟨G Svinjárevācā⟩ naselje (u blizini Vukovara), 765 stan. // **Svinjárevčanin** *m* (**Svinjárevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Svinjárevčani⟩ stanovnik Svinjarevaca

◈ *v.* svinja

svìnjduša *ž bot.*, *v.* smiljkita

svinjogójstvo *sr* grana stočarstva koja obuhvaća uzgoj i gospodarsko iskorištavanje svinja; uzgoj svinja; svinjarstvo // **svinjogójac** *m* ⟨G -jca, N *mn* -jci, G svinjogòjācā⟩ onaj koji se bavi svinjogojstvom; **svinjogójčev** *prid.* koji pripada svinjogojcu

✧ *v.* svinja + *v.* gojiti

svinjòkolja *ž reg. etnol.* **1.** vrijeme kad se kolju svinje **2.** klanje svinja, kolinje

✧ *v.* svinja + *v.* klati

svírati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* svîrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** proizvoditi tonove na glazbenom instrumentu [*~ klavir*] **2.** *pren. iron.* isprazno govoriti // **svírac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G svîrācā⟩ onaj koji svira (ob. u gajde, svirale, dvojnice); **svìrāč** *m* ⟨G sviráča⟩ onaj koji se bavi sviranjem, kojemu je sviranje zanimanje (ob. u narodnom sastavu i sl.); **sviràčica** *ž*, *v.* svirač; **svìrāčkī** *prid.* koji se odnosi na svirače; **svìrāčki** *pril.* kao svirač, na način svirača; **svìral|a** *ž etnol. glazb.* narodni puhački instrument, šuplja cijev s rupama u kojoj struja daha proizvodi zvuk; **svìralica** *ž dem.* od svirala; **svíralica** *ž* **1.** *rij.* zviždaljka **2.** vabak; **svíralo** *sr glazb.* naprava pomoću koje se svira; **sviraònīk** *m* ⟨G sviraoníka, N *mn* sviraoníci⟩ *glazb.* složeni mehanizam ručnih i nožnih klavijatura s napravom za spajanje i kombiniranje registara kojim se orgulje stavljaju u svirajući pogon; **svîrka** *ž* ⟨G *mn* -rākā/-ī⟩ sviranje, muziciranje; **svírnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* svîrnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* svírnuo⟩ kratko proizvesti ton na svirali, fućkaljki i sl. ili instrumentu koji svira na dah; fućnuti, zviznuti, zvižduknuti

◈ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Svírac** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Svìrāč** (Zagreb, Vukovar), **Svìrāć** (Zagreb, Knin, Kaštela), **Svírčev** (Zagreb, Split), **Svírčević** (Županja, *I* Slavonija), **Svîrčić** (260, Šibenik, sred. Dalmacija)

✧ *prasl.* *svirati (*slov.* svirati, *strus.* svirati)

svìrep *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* (+ *srp.*) okrutan, bezdušan // **svìrepo** *pril.* na svirep način; **svìrepōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svirep; okrutnost, bezdušnost

✧ *prasl.* *svirěpъ (*stsl.* sverěpъ, *rus.* svirépyj, *polj.* świerzepa: kobila)

svȉsnuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* svȉsnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* svȉsni⟩ **1.** *razg. ekspr.* naglo umrijeti (od žalosti, bola, tuge, jada); presvisnuti **2.** jako propatiti, propasti (od tuge, jada itd.); presvisnuti // **sviskávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svìskāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svisnuti

svisòka *pril.* **1.** s mjesta koje je visoko u odnosu na drugo **2.** *pren.* oholo [*odnositi se ~*]

✧ S-(SA-) + *v.* visok

svȉta *ž* ⟨G *mn* svîtā⟩ **1.** pratioci istaknute osobe; pratnja **2.** *glazb.*, *v.* suita

✧ *fr.* suite

svítac *m* ⟨G svíca, N *mn* svíci, G svîtācā⟩ *zool.*, *v.* krijesnica (1)

✧ *v.* svjetlo

svítak, *v.* saviti

svȉti, *v.* saviti

svȉtkoglāvci *m mn zool.* potkoljeno primitivnih svitkovaca (*Cephalochordata*) (npr. kopljača)
✧ *v.* saviti, svitak + *v.* glava
svȉtkōvci *m mn zool.* koljeno životinja (*Chordata*), u njihovoj građi se trajno (svitkoglavci) ili samo u doba embrionalnog razvoja (kralješnjaci) javlja svitak
✧ *v.* saviti, svitak
svízac *m* ⟨G svísca, N *mn* svísci, G svîzācā⟩ *zool.* glodavac (*Marmota marmota*) iz roda svizaca
✧ ≃ *slov.* svizec
Svjȁtoslav I kijevski (ruski) knez (964–973)
svjèdok *m* ⟨G svjedòka, N *mn* svjedòci, G svjedókā⟩ **1.** onaj koji je prisustvovao nekom događaju, koji može potvrditi njegovu istinitost [*~ nesreće*; *~ događaja*]; očevidac, očevidnik **2.** *pravn.* onaj koji (na sudu) svjedoči, izjavljuje što zna o nečemu [*lažni ~*; *potpisati kao ~*; *~ optužbe*; *iskaz ~a*] **3.** *admin.* **a.** onaj koji svjedoči pri građanskom vjenčanju **b.** onaj koji prisustvuje sastavljanju ili otvaranju oporuke, potpisivanjima ugovora i sl. **4.** osoba ili stvar čije postojanje, stanje i sl. potvrđuje nešto [*živi ~ njegove velikodušnosti*] // **svjedočánstvo** *sr* ⟨G *mn* svjedòčānstāvā/-ā⟩ *retor.* ukupnost općih podataka koji govore o istinitosti čega i sl., ono što svojim postojanjem svjedoči; **svjedòčiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** davati izjavu o nekome ili nečemu kao svjedok **2.** potvrđivati istinitost, vjerodostojnost čega; dokazivati [*to nam svjedoči o bezobzirnosti napadača*]; **svjedòdžba** *ž* ⟨G *mn* -džābā/-ī⟩ **1.** isprava, dokument o stečenom znanju ili vještini [*školska ~*] **2.** isprava, dokument o nekom stanju [*liječnička ~*]; **svjedòkinja** *ž*, *v.* svjedok
✧ S(A)- + *v.* vješt
svjȅstan, *v.* svijest
svjetiònīk *m* ⟨G svjetioníka, N *mn* svjetioníci⟩ *pom.* **1.** uređaj koji svjetlosnim signalima omogućuje orijentaciju brodova i regulaciju plovidbe **2.** *meton.* stup na kojem se takav uređaj nalazi // **svjetiòničār** *m* onaj koji radi na svjetioniku; **svjetiòničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* svjetioničar; **svjetiòničarskī** *prid.* koji se odnosi na svjetioničare; **svjetiònīčkī** *prid.* koji se odnosi na svjetionike
✧ *v.* svjetlo
svjȅtlica *ž bot.* uzgajana biljka (*Phalaris canariensis*), sitno sjeme služi za hranu kanarincima; kanarsko proso, škajoła
✧ *v.* svjetlo
svjȅtl|o *sr* ⟨G *mn* -tālā⟩ **1.** *fiz.* prirodni posrednik (elektromagnetsko isijavanje valne dužine 390–740 nm) koji potiče organe vida na djelovanje i stvari čini vidljivima **2.** sredstvo ili stanje u zraku u kojem je takav proces moguć **3.** pojava svjetlosti [*vidio sam daleko ~o*] **4. a.** izvor svjetlosti [*~o mi ide u oči*] **b.** osvjetljenje [*ovdje je loše ~o, ne vidim čitati*] **5.** semafor [*zeleno ~o*; *crveno ~o*] **6.** aspekt gledanja na stvari i pojave [*ova činjenica prikazuje stvari u sasvim drugačijem ~u*] // **svijét|ao** *prid.* ⟨*odr.* svijȇtlī⟩ **1.** koji je ispunjen svjetlom [*~la soba*] **2.** koji je u opreci prema tamnom, koji je otvorene boje [*~lo pivo*; *~lo odijelo*] **3.** uzoran △ **~la komora** *tehn.* uređaj koji s pomoću zrcala ili prizme odrazuje obrise predmeta (na papir npr.); **svijétli|ti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -lēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** (∅) isijavati svjetlost **2.** (se) ljeskati se **3.** *pren. žarg.* blistati (od sreće, zadovoljstva i sl.); **svȉtlilo** (*ikav.*) (**svjȅtlilo**) *sr rib.* željezna rešetka na pramcu ribarskog broda gdje se palila luč radi privlačenja ribe; **svȉtnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *reg.* krijes, gaćnik, učkur; **svjȅtilo** *sr ekspr.* ono što unosi prosvjećenje, svjetlo znanja, prosvjete i kulture: **1.** zublja (čega) [*~ prosvjete*] **2.** luč (čega) [*~ znanja*; *~ kulture*] **3.** baklja (čega) [*~ prosvjete*]; **svjètiljčica** *ž dem.* od svjetiljka; **svjètīljka** *ž* ⟨G *mn* -iljākā/-ī⟩ predmet koji služi za rasvjetu; lampa; **svjètlac** *m* ⟨G svjetlàca⟩ ono što naglo bljesne u očima kao ostatak podražaja izvana ili se zamišlja da bljesne kad se naglo zatvore oči [*kad zatvori oči, ugleda šarene ~e*]; bljesak u očima; **svjètlārnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ u gradnji kuće ili krova povišen prozor, ostavljen prostor i sl. kroz koji dolazi svjetlo; lihthof, luminal; **svjetlášce** *sr* ⟨G -a/-ta⟩ *hip.* od svjetlo; **svjètlati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩ činiti sjajnim; glancati [*~ cipele*]; **svjètlēć|ī** *prid.* koji svijetli [*~a reklama*; *~i metak*; *~a dioda*]; **svjetlȉna** *ž* **1.** pojava svjetla ili svjetlijeg mjesta u prirodi ili u vidnom polju (koja može i ne mora biti izvor), svjetlo, svijetlo mjesto [*neka ~ u vodi*; *razlike u ~ma značile su da se magla razilazi*] **2.** *psih.* opažen, subjektivan intenzitet svjetla; luminoznost; **svjȅtlosn|ī** *prid.* koji se odnosi na svjetlost [*~i signal*]

△ ~***a godina*** *astron.* mjerna jedinica za duljinu, odgovara udaljenosti koju prijeđe svjetlost za godinu dana, *usp.* brzina svjetlosti, *v.* svjetlost △; ~***a jakost*** *fiz.* omjer svjetlosnog toka i kuta u koji je tok odaslan (jedinica kandela, oznaka cd); luminacijski intenzitet; ~***a učinkovitost*** *fiz.* omjer svjetlosnog toka i zračenjskog toka (jedinica lumen po vatu, oznaka lm/W); luminacijska efektnost; ~***i stup*** *meteor.* fotometeor u obliku svjetlosnog stupa koji se pruža i do 20° iznad i/ili ispod Sunca na zalazu ili izlazu; nastaje refleksijom Sunčeva svjetla na kristalićima leda; ~***i tok*** *fiz.* umnožak svjetlosne jakosti i kuta u koji se svjetlost odašilje (jedinica lumen, oznaka lm); luminacijski fluks; **svjȅtlōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** *fiz.* elektromagnetsko zračenje vidljivo okom; svjetlo **2. a.** sjaj, sjajnost, bljesak **b.** osvijetljenost koja omogućava vidljivost △ ***brzina ~i*** *fiz.* brzina kojom se rasprostire svjetlost (oko 300.000.000 m/s); ***(sjeverna i južna) polarna ~*** svjetlost oko polova Zemlje; **svjȅtlovina** *ž pom.* naknada koju plaćaju plovila za gradnju i održavanje svjetionika i drugih obalnih sredstava za sigurnost plovidbe; **svjetlùcati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svjetlùcām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** odsjajivati, odbljeskivati **2.** s prekidima i slabo svijetliti, vidjeti se kao svjetlo iz daljine [*svjetlucaju zvijezde*]; **svjetlùcav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji svjetluca; **svjetlùcavo** *pril.* na svjetlucav način, svjetlucajući; **svjetlùcavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog što je svjetlucavo

◆ **Svjȅtlana** ž. os. ime (prijevod od *lat.* Iluminata); **Svjȅtlan** m. os. ime ◇ *pr.*: **Svȅtlečić** (Ivanić Grad, Nova Gradiška), **Svȅtličić** (230, Delnice, Zagreb, Rijeka), **Svitlánović** (Vinkovci, Nova Gradiška), **Svȉtlica** (Šibenik, Slavonija), **Svítlić** (Nova Gradiška, Petrinja), **Svjȅtlica** (Podravska Slatina, Rijeka), **Svjȅtličić** (Zagreb, Slavonija), **Svjétlić** (Slavonski Brod, *I* Slavonija)

✧ *prasl.* i *stsl.* světъ (*rus.* svet, *polj.* świat), *lit.* šviesti: svijetliti ← *ie.* *k'woyt- (*lat.* vitrum: staklo, *skr.* śvitra-: bijel)

SVJETLO- (SVIJETLO-) kao prvi dio složenica s pridjevima za boju pokazuje da je ta boja otvorene nijanse [*svjetloplav*], *opr.* TAMNO-

✧ *v.* svjetlo

svjȅtlomjēr *m tehn.* sprava za mjerenje jačine svjetla, ob. pri snimanju ili fotografiranju

✧ *v.* svjetlo + *v.* mjera, mjeriti

svjetlònos|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *retor.* koji donosi svjetlo [*~ne riječi*] // **svjetlònoša** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *retor.*, *v.* lučonoša

✧ *v.* svjetlo + *v.* nositi

svjetlòok *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima svijetle oči (ob. plave ili zelene boje, *usp.* oko △)

✧ *v.* svjetlo + *v.* oko[1]

svjȅtlopīs *m zast.* fotografska snimka, (pojedinačna) fotografija

✧ *v.* svjetlo + *v.* pisati

svjȅtlovodnī *prid.* **1.** elektrifikacijski, koji služi provođenju elektrifikacije [*~ podmorski sistem*] **2.** koji služi postavljanju vodova i općenito uvođenju svjetla na javnim mjestima i u kućanstvima pomoću raznih izvora energije u vodovima **3.** optički [*~ kabel*] // **svjȅtlovōd** *m tehn.* optički kabel kojim se, gotovo bez gubitka, prenosi svjetlost

✧ *v.* svjetlo + *v.* voditi

svjetonázor *m* pogled na svijet; ukupnost stavova o svijetu i o svemu što čovjeka okružuje u filozofskom i praktičnom smislu [*idealistički ~*; *praktični ~*; *pesimistički ~*; *optimistički ~*; *skeptički ~*; *materijalistički ~*]

✧ *v.* svijet + *v.* nazreti, nazor

svjȅtōvnī, **svjȅtskī**, *v.* svijet

svjȅž *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1. a.** koji je nedavno dobiven ili pripremljen [*~ kruh*] **b.** koji se ne priprema, ne kuha, ne konzervira, koji ostaje u prirodnom stanju; prirodni, *opr.* kuhan, *v.* kuhati **2.** *pren.* koji se dobro drži [*~ izgled*]; čio, krepak, *opr.* oronuo **3.** *pren.* koji je posve nov; originalan, *opr.* mnogo puta viđen, otrcan **4.** prohladan, umjerene hladnoće [*~ dan*; *~ zrak*] // **svjȅže** *pril.* na svjež način, sa svježinom; **svježìna** *ž* osobina onoga koji je svjež i svojstvo onoga što je svježe

✧ *prasl.* *svěžь (*rus.* svéžij, *češ.* svěží) ≃ *got.* svikns: čist

svláčiti, *v.* svući

svládati (**savládati**) (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* svlâdām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* svlâdān⟩ **1.** u nadmetanju ili u radu uspostaviti svoju premoć [*~ neprijatelje*] **2.** ovladati čime, uspjeti obraditi kao materijal, steći uvid [*~ gradivo*; *~ teškoće*] // **svladávati** (**savladávati**) (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* svlàdāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svladati

✧ S(A)- + *v.* vladati

svlâk, *v.* svući

svȍd *m* ⟨N *mn* svȍdovi⟩ **1.** *građ.* dio građevine svedena oblika koji prekriva neki prostor i oslanja se na rubne zidove, lukove ili stupove [*podići ~*]; nadsvođe **2.** *anat.* dio stopala u obliku luka; rist △ ***križno-rebrasti** ~ pov. umj.* osobit način izgradnje svodova u gotičkoj umjetnosti i kasnije; konstrukcija oslonjena na rebrastu osnovu dodatno se ojačava križnim elementima; ***nebeski*** ~ oblik neba i svemira kakav se vidi okom // **svèden**[2] *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je izveden u obliku svoda; **svèdenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je svedeno u obliku svoda; **svȅsti**[2] (što) *svrš.* ⟨*prez.* svèdēm, *pril. pr.* svêvši, *prid. trp.* svèden⟩ načiniti u obliku svoda, dati čemu oblik svoda, nadsvoditi, zasvoditi

✧ *prasl.* i *stsl.* sъvodъ (*rus.* svod) ← S(A)- + *v.* voditi, vesti (svod kao mjesto gdje se spajaju zidovi ili stupovi)

svȍditi, *v.* svesti[1]

svȍdnīk, *v.* svesti[1]

svȏj *prid. zam.* (**svòja** *ž*, **svòje** *sr*) ⟨G svòjeg(a)/ svôga⟩ (povratno posvojna) **1.** koji pripada *jd* i *mn* [*uzmi ~u knjigu*; *pazite na ~u djecu*; *svakom ~e*; *imam ja ~e brige*] **2. a.** vlastiti **b.** koji je izvoran, koji ima svojstva [~ *kao stvaralac*]; poseban, nezavisan, originalan **3.** (u *im.* službi) označuje osobe bliske subjektu [*drže ga ~im*]; blizak, prisan, srodan, rodbina, *opr.* stran, tuđ **4.** (u *pril.* značenju) uz brojeve: otprilike, približno [*~ih sto metara*] // **svòjād** *ž zb.* ⟨G -i⟩ *lokal.* šira rodbina, svoji (ljudi), *usp.* svojta; **svojàtati** *nesvrš.* ⟨*prez.* svojàtām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što) smatrati bez prava svojim; prisvajati **2.** (se) smatrati se svojtom, nazivati se svojim, *usp.* svoj (3); **svòje** *sr* **1.** *v.* svoj **2.** ono što tko smatra svojom nepokretnom imovinom, ukupnost pokretne i nepokretne imovine [*najbolje se čovjek osjeća na ~m*]; **svojìna** *ž* vlasništvo; **svòjski** *pril.* dobro, valjano, kako treba, jako, žestoko [*trudio se ~*]; **svòjstven** (komu, čemu) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ urođen, sadržan, prirođen, dio bića [*njemu ~ osmijeh*]; **svòjstvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ono što je komu ili čemu svojstveno; vlastitost; **svójstvo** *sr* ⟨G *mn* svôjstāvā/-ā⟩ **1.** ono što je svojstveno komu ili čemu; karakteristika **2.** *lingv.* misaona predodžba kojega predmeta koja služi za stvaranje i razgraničenje pojma; **svȏjta** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** ženina rodbina mužu **2.** rod, šira rodbina, srodnici

✧ *prasl.* i *stsl.* svojь (*rus.* svoj, *polj.* swój), *stprus.* swais ← *ie.* *swoyo- (*skr.* svayam: sebe)

svȍjedobno *pril.* svojevremeno, u svoje vrijeme; nekada [*~ je bio veliki zavodnik*]

✧ *v.* svoj + *v.* dob

svojèglav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji namjerno ili tvrdoglavo radi drugačije od onoga što je razborito ili što se zahtijeva (o osobi ili postupku); svojevoljan, samovoljan, tvrdoglav // **svojèglavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ onaj koji je svojeglav, tvrdoglav, uporan, nedokaziv; svojevoljnik; **svojeglávčev** *prid.* koji pripada svojeglavcu; **svojèglavica** *ž*, *v.* svojeglavac; **svojèglavo** *pril.* na svojeglav način; **svojèglavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svojeglav; tvrdoglavost

✧ *v.* svoj + *v.* glava

svȍjevolja *ž* ponašanje i postupci onoga koji je svojevoljan; tvrdoglavost// **svȍjevōljan** *prid.* ⟨*odr.* -ljnī⟩ **1.** koji je po svojoj volji; dobrovoljan **2.** koji se zasniva na nerazboritom rasuđivanju; tvrdoglav, samovoljan; **svȍjevōljnica** *ž zast.* svojeglavica; **svȍjevōljnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *zast.*, *v.* svojeglavac; **svȍjevōljno** *pril.* **1.** po svojoj volji; dobrovoljno **2.** samovoljno, tvrdoglavo; **svojevóljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je svojevoljan

✧ *v.* svoj + *v.* volja[1]

svȍjevremen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je bio u svoje, bivše vrijeme; svojedoban // **svȍjevremeno** *pril.* u svoje vrijeme; nekada

✧ *v.* svoj + *v.* vrijeme

svojèvrstan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji je svoje vrste; osobit, naročit, poseban // **svojèvrsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svojevrsno

✧ *v.* svoj + *v.* vrsta

svȏrnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ **1.** kračun **2.** *tehn.* (+ *potenc.*) dio koji umetanjem spaja dijelove stroja i sl.

svȍta *ž* količina, iznos (novca); suma

svȍziti *nesvrš.* ⟨*prez.* svȍzīm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* svȍžēnje⟩ voziti s višega na niže mjesto // **svȅsti**[3] *svrš.* ⟨*prez.* svèzēm, *pril. pr.* svèzāvši, *prid. trp.* svèzen⟩ vozeći prenijeti; dopremiti

✧ S(A) + *v.* voz, voziti

svrȃb *m* ⟨N *mn* svrȃbovi⟩ *pat.* parazitska kožna bolest s jakim svrbežom (*scabies*); šuga

// **svràbljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima svrab; šugav **2.** *pren. žarg.* nestrpljiv, nervozan; **svràbljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji ima svrab; **svràbljīvčev** *prid.* koji pripada svrabljivcu; **svràbljivica** *ž, v.* svrabljivac; **svràbljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je svrabljivo ili osobina, raspoloženje onoga koji je svrabljiv; **svrâbnī** *prid.* koji je uzrokovan svrabom, koji je od svraba; **svŕbež** (**svrábež**) *m* ⟨G svŕbeža⟩ osjećaj kad svrbi; **svȑbjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȑbīm, *pril. sad.* svȑbēći, *gl. im.* svȑbljēnje⟩ mučiti zadavanjem neugodnog osjećaja na koži, kao od svraba (koji se ublažava češanjem) [*svrbi me*]

◆ *pr.* (nadimačko): **Svrábić** (Banovina)

✧ *prasl.* *svьrběti (*rus.* sverbét', *češ.* svrběti)

svrábac *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G svrâbācā⟩ *zool.* kožni nametnik (*Sarcoptes scabiei*) iz porodice šugavaca, prijenosnik svraba

✧ *v.* svrab

svráčak *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G svrâčākā⟩ *zool.* ptica (*Lanius collurio*) iz porodice svračaka (*Laniidae*)

◆ *pr.* (nadimačka): **Svráčak** (Šibenik, Slavonski Brod)

✧ *v.* svraka

svȑaka *ž* ⟨G *mn* svrâkā⟩ *zool.* ptica (*Pica pica*) iz porodice vrana [*radoznao kao* ~; *kradljiv kao* ~] // **svȑačica** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od svraka **2.** *bot.* biljka roda *Digitaria* iz porodice trava (*Gramineae*); **svȑačj|ī** *prid.* koji se odnosi na svrake

◆ *pr.* (nadimačka): **Srȁčić** (Pokuplje, Ivanić Grad, Požega), **Srȁka** (210, Zagreb, Prigorje, Međimurje), **Srákec** (Prigorje, Križevci), **Srákić** (Valpovo, Đakovo) ≃ Svrakić, **Srȁkočić** (Duga Resa, Karlovac), **Srȁkovčić** (Pokuplje), **Svȑaka** (Šibenik, Rijeka), **Svrákić** (Baranja, Rijeka, Požega), **Švȑaka** (200, Zagreb, Rijeka, Nova Gradiška, Istra)

✧ *prasl.* *svorka (*rus.* soróka, *češ.* straka), *lit.* šarka

svrátiti *svrš.* ⟨*prez.* svrâtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* svrátio⟩ **1.** (∅) navratiti, svrnuti, naići [~ *u posjet*] **2.** (što) skrenuti što da pođe drugim pravcem [~ *potok*; ~ *pozornost*], *usp.* svraćati // **svȑaćati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svratiti; **svȑatīšnī** *prid.* koji se odnosi na svratište; **svȑatištār** *m* vlasnik svratišta, onaj koji vodi svratište; **svȑatištārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* svratištar; **svȑatīšte** *sr* ugostiteljski objekt u kojem se putnici zadržavaju radi odmora i jela

✧ S(A)- + *v.* vratiti

svȑbjeti, *v.* svrab

svȓdlāri *m mn* ⟨N svȓdlār⟩ *zool.* natporodica kukaca (*Terebrantoidea*) (šiškarice i najeznice)

✧ *v.* svrdlo

svȓdlo *sr* ⟨G *mn* -dālā/svȓdlā⟩ **1.** alat za bušenje rupa pri obradi materijala **2.** *žarg. pejor.* onaj koji se gura i prodire misleći na svoje probitke; provrtan čovjek // **svȓdlānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* svrdlati **2. a.** ukupnost radnji koje se izvode svrdlom **b.** *pren.* osjećaj trajnije smetnje u obliku osrednje izražene boli [*osjećati* ~; *javlja (mi) se* ~]; **svȓdlār** *m* onaj koji svrdla; **svȓdlati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) bušiti svrdlom **2.** (∅) *žarg.* probadati (o bòli) **3.** (komu) *razg.* stalno davati nepotrebne pouke, gnjaviti nepotrebnim pričama, dosađivati savjetima; **svȓdlovina** *ž agr.* sorta dalmatinske loze i vino od te loze; **svȓdonice** *ž pl. tantum glazb.*, *v.* surla (**3a**)

✧ *prasl.* *svьrdlo (*rus.* svérdel, *češ.* svider) ≃ S(A)- + *v.* vrtjeti

svȑgnuti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *aor.* svȑgoh/svȑgnuh, *prid. trp.* svȑgnūt⟩ zbaciti, oboriti, skinuti (ob. s prijestolja, s kakve vlasti) // **svrgávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȑgāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svrgnuti; **svȑzljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može svrgnuti, koji je podložan svrgavanju (s vlasti i sl.)

✧ S(A)- + *v.* vrgnuti

svȑh *prij.* (s G) *rij.* **1.** iznad, nad, navrh, povrh **2.** preko **3.** osim toga, pored svega, uz to

svȑh|a *ž* ⟨D L svȑsi, G *mn* svŕhā⟩ **1.** ono čemu se teži, što se želi postići; cilj [*bez ~e*; *sa ~om*; *u ~u*] **2.** *zast.* svršetak, kraj // **svrhòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji služi svrsi; **svrhòvito** *pril.* tako da služi svrsi [*djelovati ~ i korisno*]; **svrhòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je svrhovito; **svŕšenī** *prid. lingv.* kojemu je svršila radnja; perfektivni [~ *glagol*]; **svršávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȑšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svršiti; **svŕšeno** *pril.* završeno, gotovo; **svȑšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je svršeno; **svršétak** *m* ⟨G -tka, N *mn* svršéci, G svȑšētākā⟩ kraj, dovršetak, konac; **svŕšiti** *svrš.* ⟨*prez.* svŕšīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* svŕšen⟩ **1.** (što, s čim) privesti kraju [~

poslove]; dovršiti, završiti, okončati **2.** (∅) *razg.* postići orgazam; **svȑšnī** *prid. fil.* koji se odnosi na svrhu [~ *uzrok*]

✧ S(A)- + *v.* vrh

svŕnuti *svrš.* ⟨*prez.* svȓnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* svŕnuo⟩ **1.** (∅) navratiti kratko na neko mjesto; svratiti, navratiti [*svrnut ću do tebe popodne*] **2.** (što, čime) skrenuti od uzetog smjera ili pravca, upraviti u smjeru koji odstupa od onoga kojim se kreće [*svrni malo pogled (pogledom)* pogledaj u stranu]; svratiti, skrenuti čime // **svȑtati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȑćēm, *pril. sad.* svȑćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svrnuti

✧ S(A)- + *v.* vrtjeti

svȑsishodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji odgovara svrsi, prema svrsi; prikladan, svrhovit // **svȑsishodno** *pril.* na svrsishodan način; svrhovito; **svȑsishodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je svrsishodno; podesnost, prikladnost, svrhovitost

✧ *v.* svrha + *v.* shodan

svȑstati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* svȑstān⟩ smjestiti u vrstu; uvrstiti, poredati // **svrstávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svȑstāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* svrstati

✧ S(A)- + *v.* vrsta

svŕšiti, *v.* svrha

svrzimàntija *m* ⟨N *mn* -e⟩ *razg. pejor.* svećenik koji je skinuo mantiju; raspop

svûći *svrš.* ⟨*prez.* svúčem, *pril. pr.* svûkāvši, *aor.* svúkoh, *prid. trp.* svùčen⟩ **1.** (što) skinuti odjeću, dio odjeće, *opr.* obući **2.** (se) **a.** razodjenuti se, skinuti odjeću **b.** zamijeniti nošnju ili uniformu građanskim odijelom (svećenika, vojnika itd.) // **svlačiónica** *ž* prostorija za svlačenje [*sportska* ~]; **svláčiti** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* svlâčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ skidati, razodijevati; **svlâk** *m* ⟨N *mn* svlàkovi⟩ *zool.* ovojnica tijela zmije koju ona ostavlja prema dobu godine [*zmijski* ~; *skinuti* ~]; košuljica (2), pokožica, svlaka; **svlȁka** *ž* ⟨D L -ȁci⟩, *v.* svlak

✧ S(A)- + *v.* vući

svȕd (**svùda**) *pril.* na svim mjestima, svagdje, posvuda [*to se* ~ *nalazi*] // **svùdašnjī** *prid.* koji postoji, koji se nalazi, koga ima svuda; posvudašnji; **svȕgdje** *pril. razg.*, *v.* svagdje; **svȕkud** (**svȕkuda**) *pril.* **1.** na svim mjestima **2.** u svim smjerovima; **svȕkudašnjī** *prid.* svudašnji, posvudašnji

✧ *v.* sav. + *v.* (ku)da

Swanson (*izg.* Svènsen), **Gloria** (1897–1983), američka filmska glumica, velika zvijezda nijemog filma (*Bulevar sumraka*)

swap (*izg.* svȁp) *m razg.* zamjena dobara ili položaja na način da svatko dobije ono što želi △ ~ ***aranžman*** *ekon.* reciprocitetni kratkoročni kreditni aranžman između središnjih banaka dviju zemalja

✧ *engl.*

Swedenborg (*izg.* Svédenborg), **Emanuel** (1688–1772), švedski znanstvenik, mistik, filozof i teozof, domislio izvornu koncepciju filozofije prirode shvaćajući je kao jedinstven organizam; poslije njegove smrti njegovi poklonici, swedenborgovci, osnovali sljedbu Crkve Novog Jeruzalema (Nova crkva)

Swift (*izg.* Svȉft), **Jonathan** (1667–1745), engleski (irski) književnik, anglikanski svećenik; autor satiričkog djela *Gulliverova putovanja*; opisujući boravke moreplovca Gullivera u zemljama svadljivih i zloćudnih patuljaka (Liliput i Blefuscu) i u nizu drugih čudnih zemalja, napokon i u blaženoj zemlji superinteligentnih i dobrih konja Honyhnhm, Swift se nenadmašno ruga vječnim slabostima ljudske naravi, a posebno porocima politike, vlasti, stranaka i sudova; mnogobrojnim izdanjima i obradama za djecu i u raznim medijima, roman stekao silnu popularnost u cijelome svijetu

Swinburne (*izg.* Svȉnbern), **Algernon Charles** (1837–1909), engleski pjesnik, dramatičar i prozaik i kritičar, neoromantičar sljedbenik helenista i francuskih simbolista; simbol pobune protiv viktorijanske konzervativnosti, cijenjen zbog inovacija u stihu i tehničkog savršenstva stiha (*Atalanta u Kalidonu*)

swing (*izg.* svȉng) *m glazb.* **1.** ritmička osobitost u jazzu, označava usuglašavanje dijelova takta i efekt izmjeničnog popuštanja i podizanja tenzije [~*-orkestar*] **2.** stil u jazzu, nastaje o. 1935, karakterističan po ponavljajućim riffovima – frazama, sofisticiranim solima i individualnim improvizacijama **3.** popularan ples 1930-ih i 1940-ih koji se pleše na glazbu swinga **4.** *žarg.* mijenjanje seksualnih partnera (ob. u grupnom seksu ili uz znanje stalnog partnera) // **svȉngati** *dv.* ⟨*prez.* svȉngām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* mijenjati seksualne partnere (u grupnom seksu); **svȉnger** *m* **1.** *glazb.* svirač svinga **2.** *žarg.* osoba koja (suglasno) mijenja svoje

spolne partnere; **svìngerica** *ž*, *v.* svinger
✧ *engl.*
switch (*izg.* svȉč) *m inform. žarg.* mrežni uređaj koji dijeli računalnu mrežu tako da svaki ulaz uređaja postaje zasebni mrežni segment; preklopnik △ ~ ***posao*** (*izg.* svȉč-~) *ekon. žarg.* posao robne i valutne arbitraže u međunarodnoj trgovini; poslovi se obavljaju preko treće zemlje u odnosu na druga dva partnera
✧ *engl.*
Sydney (*izg.* Sìdnej) *m* grad i luka na *JI* obali Australije (Tihi ocean), 3.538.900 stan. // **sìdnejskī** *prid.* koji se odnosi na Sydney
Syledis (*izg.* sìlejdis) *m tehn.* elektronski navigacijski sustav velike točnosti
✧ *engl.* tvorničko ime proizvoda®
syllabus (*izg.* sȉlabus), *v.* silabus
Synge (*izg.* Sȉn) **1. John Millington** (1871–1909), irski dramatičar, unio narodni irski engleski jezik u govor svojih likova (*Vilenjak sa zapadnih strana*) **2. Richard Laurence Millington** (1914–1994), engleski biokemičar, Nobelova nagrada za kemiju 1952 (s A. J. P. Martinom)
synthesizer, *v.* sintesajzer
synth-pop (*izg.* sȉnt pȍp) *m glazb. žarg.* glazbeni podžanr ranih 1980-ih, unutar new wavea, nadahnut elektronskim eksperimentiranjem; jednostavna pop melodija i plesni ritam
✧ *engl.*
Szabo (*izg.* Sâbo), **Gjuro** (1875–1943), hrv. konzervator i muzealac (*Sredovječni gradovi u Hrvatskoj i Slavoniji*, *Kroz Hrvatsko zagorje*, *Stari Zagreb*)
Szymborska (*izg.* Šimbòrska), **Wisława** (1923), poljska pjesnikinja intimne lirike intelektualno-refleksivnih i moralnih preokupacija; Nobelova nagrada za književnost 1996.

Š

š, Š ⟨*indekl.*⟩ *lingv.* **1.** (*m*) *fon.* bezvučni, prednepčani (predpalatalni), tjesnačni (frikativni), zatvorni (konsonantni) glas [*ovaj š*] **2.** (*sr*) dvadeset i peto slovo hrvatske latinice kojim se piše taj glas [*malo š*; *veliko Š*] **3.** (*sr*) izvan konteksta [*ovo eš*; ⟨*mn*⟩ *ova eš*]

šàbaka *ž* ⟨D L -aci⟩ *reg.* **1.** *rib.*, *v.* šabakun **2.** *pom.* barka za ribolov na mnogo vesala **//** **šabàkūn** *m* ⟨G šabakúna⟩ *rib.* mreža za lov na veće ribe; šabaka

✧ *tal.* sciabica ← *arap.* šabbāk: mreža

šàbān *m* ⟨G šabána⟩ *isl.* osmi mjesec lunarnog kalendara

◈ **Šàban** m. os. ime (*musl.*, ob. se daje djetetu rođenome u tome mjesecu) *hip.*: **Šábo** ◇ *pr.*: **Šàban** (650, Zagreb, Turopolje, Gospić, Dalmacija, Donja Stubica), **Šàbanagić** (Karlovac, Turopolje, Istra), **Šabáni** (← *alb.*), **Šàbani** (120, Zagreb i okolica, Bjelovar), **Šàbanov** (Zagreb, Baranja), **Šàbanović** (310, posvuda), **Šábić** (1230, Imotski, Sinj, Zagreb, Split, Slavonija)

✧ *tur.* aban ← *arap.* šabān

šabȁt (**šàbat**) *m jud.* sedmi dan u tjednu (sedmi dan od stvaranja svijeta), dan odmora i mirovanja kada je Židovima zabranjen svaki rad, traje od petka navečer do subote navečer; šabes

✧ *hebr.* šabbāth

šàbes *m, v.* šabat

✧ *jidiš*

šabèso *m reg.* bezalkoholni osvježavajući napitak; kabeza, kabezo

✧ *tur.* kabezo

šablóna *ž* **1. a.** kalup, uzorak od lima, drva i sl. pomoću kojega se izrađuju istovjetni oblici ili predmeti **b.** nepromjenjiv, gotov obrazac, uzor koji se propisuje za svaki novi slučaj iz prakse ili po kojem se prave novi primjerci **2.** *pren.* **a.** utvrđen običaj, navika koja se ne mijenja **b.** u govoru i ponašanju: banalnost, neoriginalnost **//** **šablonizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* šablonìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (na)praviti od čega šablonu, pretvoriti/pretvarati u šablonu [~ *proceduru dobivanja dozvola*] **2.** govoriti po šabloni; **šàblōnski** *pril.* **1.** po šabloni, kalupu **2.** *pren.* automatski, mehanički, bez duha i osobne inicijative

✧ *njem.* Schablone ← *nizoz.*

šȁcati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* ocjenjivati, procjenjivati [~ *curu*; ~ *karte*]

✧ *njem.* schätzen: procijeniti

šàcmeštar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *zast. pov.* službenik koji nadzire neki proces radi procjenjivanja (mjere ili vrijednosti)

✧ *njem.* Schätzer: procjenitelj + *v.* meštar

šàdhan (**šàdhen**) *m pov. jud.* ženidbeni posrednik u židovskim zajednicama istočne Europe kojem je nagrada postotak od miraza

✧ *hebr.* šaddēkhān ← šiddēkh(ē): spojiti, *pren.* ugovoriti vjenčanja

šàdhilija (**šàzilija**) *ž isl.* rašireni pokret islamskih mističara (sufijaca)

✧ *arap.*

šadȑvān *m, v.* šedrvan

šàduf *m reg.* ručno pokretana sprava za ispumpavanje vode, izumljena još u antici, a i danas se upotrebljava u Egiptu, Indiji i drugim zemljama

✧ *arap.* shadūf

šȁfār *m reg. zast. pov.* onaj koji kao službenik raspolaže gospodarskim prihodom; upravitelj imanja, ekonom

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šȁfār** (650, Zagreb, Rijeka, Delnice, Koprivnica, Daruvar,

Klanjec), **Šàfarek** (100, Ludbreg), **Šàfarić** (570, Međimurje, Podravina), **Šàfarik** (Vukovar, *I* Slavonija, Zagreb, Novska), **Šàfer** (Orahovica, Vinkovci, Zagreb, Varaždin)
✧ *austr.njem.* Schaffner

Šafařik (**Šafarík**) (*izg.* Šȁfarik), **Pavel Josef** (1795–1861), slovački filolog i povjesničar, istaknuti prvak češkog i slovačkog nacionalnog preporoda; napisao *Povijest slavenskog jezika i književnosti po svim narječjima* i svojim sveslavenskim koncepcijama utjecao na preporodne pokrete kod slavenskih naroda, također i na Lj. Gaja i hrv. preporoditelje

šàfot *m zast.* mjesto na kojem se izvode pogubljenja; stratište, gubilište
✧ *njem.* Schafott ← *fr.* échafaud

šàfran *m* **1.** *bot.* biljka (*Crocus sativus*) iz porodice perunika (*Iridiaceae*); krok, podlesak, žafran **2.** cijenjeni začin od te biljke // **šafrànli** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *zast.* koji je žute boje, žut kao šafran, šafranski žut
◈ *pr.* (nadimačka, ob. prema žućkastoj boji kose): **Šàfradin** (Pula, Kaštela), **Šàfran** (640, Zagreb, Novi Marof, Ivanić Grad, Podravina), **Šafránec** (Zagreb, Međimurje, Novi Marof, Varaždin), **Šàfranek** (Zagreb, Varaždin), **Šàfranić** (180, Turopolje, Zagreb), **Šàfranj** (Baranja, Osijek), **Šafránko** (330, Krapina, Zagreb, Zagorje, Turopolje, Split, Ivanić Grad), **Šafránović** (Vrbovec), **Šáfro** (Zagreb)
✧ *tur.* afran ← *arap.* zafarān

Šȁfranek-Kávić, Lujo (1882–1940), hrv. skladatelj i glazbeni kritičar; kasni romantičar (opera *Hasanaginica*, *Kajkavske popevke*)

šafrànika (**šafrànjika**) *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* uzgajana biljka (*Carthamus tinctorius*) iz porodice glavočika (*Compositae*); žutinica
✧ *v.* šafran

Šâgi-Búnić, Tomislav (1923–1999), hrv. teološki pisac, prevoditelj i publicist; franjevac, kapucin; profesor i više puta dekan KBF-a u Zagrebu, stručni teološki suradnik kardinala Šepera na 2. Vatikanskom koncilu 1962–1965.

šàgrēn *m* ⟨G šagréna⟩ zrnasto obrađena koža, upotrebljava se za obuću, koričenje, uvez i sl. // **šàgrēnskī** *prid.* koji je od šagrena [~ *uvez*]
✧ *fr.* chagrin

šȁh *m* ⟨N *mn* šȁhovi⟩ **1.** *pov.* titula vladara u Iranu, Afganistanu i nekim zemljama sred. i *J* Azije **2.** *sport* **a.** igra na 64 crno-bijela polja i s dva put po šesnaest bijelih i crnih figura **b.** *term.* šahovska garnitura, ploča s figurama **c.** upozorenje protivniku da je njegov kralj napadnut // **šahbàna** *ž* ⟨G *mn* šahbánā⟩ *reg.* supruga šaha (**1**); **šahírati** (∅, s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* šàhīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* igrati šah za zabavu na amaterski način, da prođe vrijeme, u kavani i sl.; **šàhist** (**šahȉst**) *m* igrač šaha; **šahȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na šah i šahiste; **šahìstički** *pril.* kao šahist, na način šahista; **šàhistkinja** *ž*, *v.* šahist; **šahóvnic|a** *ž* **1.** šahovska ploča **2.** likovni motiv šahovskih polja bez obzira na boju **3.** *razg.* hrv. grb čija podjela na polja asocira na šahovsku ploču [*imati ~u na odori*]; **šàhovskī** *prid.* koji se odnosi na *šah*
✧ *perz.* šah: vladar, kralj, car

šaháda *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *isl.* muslimansko očitovanje vjere, jedan od prvih pet temelja islama (»nema boga osim Alaha, Muhamed je Alahov prorok«)
✧ *arap.* šahada: svjedočenje

šaharȉt *m jud.* jutarnja molitva, prva od tri dnevne molitve u Židova
✧ *hebr.* šaḥarith: jutro

šáhin (**šáin**, **šájin**) *m* sokol dresiran za lov
◈ **Šáhin**, **Šájin** m. os. imena; *hip.*: **Šáho** ◇ *pr.* (od imena i prema zanimanju): **Šȁh** (Požega, *Z* Slavonija), **Šàhić** (Dubrovnik, Split, Županja, Glina), **Šàhimpašić** (Zagreb, Zaprešić), **Šahínović** (Orahovica, Primorje, Buje, Sisak), **Šàhinpašić** (Zagreb), **Šȁhman** (Zagreb, Rijeka, Dubrovnik), **Šȁhnić** (Zagreb), **Šáho** (Daruvar), **Šàhović** (Vukovar, Pula, Zagreb), **Šáić** (Zabok, Zagorje), **Šàin** (360, Korčula, Istra, Split, Dubrovnik, Drniš), **Šàina** (100, Pazin, Istra, Primorje), **Šaínčević** (Slavonski Brod), **Šàīnčić** (Zagreb, Turopolje), **Šaínović** (Slavonski Brod, Karlovac Nova Gradiška), **Šájić** (Daruvar, Pakrac, Rijeka), **Šájin** (Osijek, Podravina,Vinkovci), **Šàjina** (110, Pazin, Istra), **Šajínović** (Rijeka, Zagreb, Podravska Slatina, *I* Slavonija), **Šájković** (110, Koprivnica, Prigorje), **Šȁjn** (280, Đurđevac, Međimurje, Ogulin, Kutina, Virovitica), **Šàjnić** (Sisak, Turopolje, Koprivnica), **Šájnović** (530, Međimurje, Garešnica, Turopolje, Nova Gradiška), **Šakínović** (Vojnić, Petrinja)
✧ *tur.* ← *perz.* šahīn ≃ šahína: sokolica

šáhināga *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pov.* zapovjednik sokolara; šahindžinbaša

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šáhinagić** (Makarska, Zagreb)
✧ *v.* šahin + *v.* aga
šȁh-mȁt *m šah* svršetak šahovske partije izravnim napadom i »zarobljavanjem« kralja
✧ *perz.*: kralj je mrtav
šȁht *m* ⟨N *mn* šȁhtovi⟩ *reg.* **1.** okno u rudniku **2.** vertikalan otvor s poklopcem na razini tla za prilaženje instalacijama
✧ *njem.* Schacht
šȁhter (**šȅhter**) *m jud.* židovski ritualni mesar koji poštuje propise košer prehrane
✧ *njem.* Schächter ← *hebr.* šĕḥīṭāh: klanje ← šāhaṭ: klati
šàhtur *m pom. pov.* trgovački brod s istočnog Sredozemlja
✧ *arap.*
šáin *m*, *v.* šahin
šàjāk *m*, *v.*. šajk
šâjb|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** prozorsko staklo (kuće, automobila itd.) **2.** meta u obliku ploče na streljani; cilšajba **3.** podložna pločica koja se stavlja ispod matice ili vijka **4.** *sport* zgoditak, gol [*zabiti ~u*] // **šâjba|ti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* gađati u što, ići (prema nekom cilju), udariti [*tak se ~*, *reg. žarg.* to je pravi način, to je to]; **šâjbica** *ž dem.* od šajba (3)
✧ *njem.* Scheibe (≃ *austr.njem.* scheibenschiessen: gađati u metu)
šàjeta *ž* **1.** *rij. reg.* električno pražnjenje iz oblaka; munja, lampada **2.** strijela, strelica **3.** *pren.* važna osoba, osoba koja se ističe energičnošću i aktivizmom
✧ *mlet.* saèta *tal.* saetta
šájin *m*, *v.*. šahin
šȁjk (**šàjāk**) *m reg.* čoha domaće izrade, slična suknu // **šàjkača** *ž* **1.** *etnol.* kapa s dvostrukim stranama napravljena od šajka, dio srbijanske narodne nošnje **2.** *pov.* kapa u vojsci Kraljevine Srbije, Kraljevine Jugoslavije te u nekim četničkim odredima u 2. svjetskom ratu
✧ *tur.* ayak
šâjka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *pom.* **1.** *pov.* naoružan brzi riječni brod na vesla **2.** otvoren riječni čamac na 2 do 4 vesla **3.** *zast. reg.* mali jedrenjak s dva jarbola koji se upotrebljavao za prijevoz robe i hodočasnika u Meku // **šàjkāš** *m* ⟨G šajkáša⟩ *pom.* član posade, najamnik na brodovima šajkaških flotila; **šàjkāšk|ī** *prid.* koji se odnosi na šajkaše △ *~a flotila pov.* vojna organizacija (od 14. do 19. st.) nastala iz starih šajkaških zadruga
✧ *tal.* saicca
šȁjn *m reg. zast.* **1.** papirni novac (koji glasi »na donositelja«) **2.** potvrda o položenom ispitu, kolokviju i sl.
✧ *njem.* Schein
šàjser *m* ⟨G *mn* šȁjsērā⟩ *reg. pejor.* kukavica, seronja, nesposobnjaković [*stari ~*]
✧ *njem.* Scheisser ≃ scheissen: srati
šȁjt *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* vrsta grubog sukna
✧ *njem.* Scheit
šàjtl *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* crta koja dijeli kosu češljanu na dvije strane [*češljati se na ~*]; razdjeljak
✧ *njem.* Scheitel
šàjtōv *m* ⟨G šajtòva⟩ *reg.* **1.** metalni štapić s glavom i navojem koji služi za pričvršćivanje navijanjem u odgovarajuću maticu; vijak, zavrtanj, šaraf **2.** novčanik
✧ *mađ.* sojtó: vijak
šȁk|a *ž* ⟨D L šȁci, G *mn* šâkā⟩ **1.** *anat.* dio ruke od zglavka do vrha prstiju [*prijetiti ~om*; *udarac ~om*; *stisnuti ~u*] **2.** količina koja može stati u stisnutu šaku [*na ~e* (nečega)] **3.** mali broj ljudi, *usp.* šačica // **šačètina** *ž augm.* od šaka; šačurina; **šȁčica** *ž* **1.** *dem.* od šaka **2.** mala količina, neznatan broj (o osobama) [*~ ljudi*]; **šȁčnī** *prid.* koji se odnosi na šaku; **šačùrina** *ž*, *v.* šačetina; **šàkāč** *m* ⟨G šakáča⟩ *arh. neodom.* boksač[1], *v.*; **šakàčica** *ž*, *v.* šakač; **šàkāčkī** *prid.* koji se odnosi na šakače; **šȁkānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* šakati se **2.** *sport*, *v.* boks[1]; **šȁkati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *arh.* boksati, *v.*; **šakètati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ razmjenjivati udarce šakama u tučnjavi; **šȁkica** *ž hip.* od šaka (ob. dječja ili neprirodno sitna šaka odrasle osobe); **šȁku** *pril.* **1.** količina čega u zrnu ili manjim komadima koliko stane u šaku [*orahe treba jesti jer potiču na razmišljanje, svaki dan ~*] **2.** *pejor.* mala, beznačajna količina, takva za koju se nije vrijedilo truditi [*~ pšenice*; *~ leće*; *~ dolara*], *usp.* šaka
◈ *pr.* (nadimačka): **Šȁka** (100, Zagorje, Virovitica, Novska), **Šȁkan** (Rijeka, Knin, Opatija), **Šakánović** (Petrinja, Županja, Sisak, Baranja), **Šȁkić** (**Šákić**) (1320, Zagreb, *I* Slavonija, Split, Imotski, Podravska Slatina, *v.* i šahin), **Šáko** (Dugo Selo, Zagreb, Sesvete), **Šȁkota** (140, Đakovo, Požega, Zag-

reb, Metković), **Šàkotić** (Virovitica, Osijek, Zagreb), **Šáković** (Zagreb)

✧ ? ≃ *prasl.* *čakati: hvatati, lomiti (*rus. dijal.* čákat', *češ. dijal.* čagat')

šȁkal *m* ⟨G šȁkala⟩ **1.** *zool.*, *v.* čagalj[2] **2.** *pren. pejor.* onaj koji izvlači korist od tuđe nevolje; lešinar, strvinar // **šȁkalskī** *prid.* koji se odnosi na šakale; **šȁkalski** *pril.* kao šakal, na način šakala

✧ *njem.* Schakal ≃ *slov.* šaha (samo južnoslavenski) ← *tur.* çakal ← *perz.* šagāl ← *skr.* śrgāla-

šàken džùcu *m*, *v.* šuriken džucu

šàkon (šakȍn) *m*, *v.* chaconne

šaktȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* štovanje vrhovne hinduske božice Šakti, jedan od najvažnijih pravaca zajedno s višnuizmom i šivaizmom u modernom hinduizmu, posebno popularan u Bengalu i Assamu

✧ *skr.* sakti, božica Šakti, žena boga Šive + -IZAM

šakuhàči *m* ⟨G -ja⟩ *glazb.* japanska frula od bambusa koja potječe od nekadašnje kineske hsiao; na šakuhačiju se svira solo i komorna glazba

✧ *jap.* shakuhati

šȁl *m* ⟨N *mn* šàlovi⟩ ob. pleten dug uzak dio odjeće od vune, svile i sl. za zaštitu vrata ili kao ukras // **šȁlčić** *m dem.* i *hip.* od šal; **šàlčina** *ž augm.* od šala; **šȁlić** *m dem.* od šal

✧ *engl.* shawl ← *perz.* šāl

šál|a *ž* **1.** duhovita kratka priča kojoj je svrha nasmijati; dosjetka, duhovita riječ, vic [*zametati, zbijati, praviti, tjerati ~u* šaliti se] **2.** nestašan postupak; nestašluk △ ***masna ~a*** paprena, lascivna šala; ***neslana ~a*** neukusna, gruba šala; ***prvoaprilska (prvotravanjska) ~a*** trik ili dosjetka upravljeni nekome na dan prvoga travnja (aprila) s ciljem da se zbuni, ismije ili prevari; popraćena je uzvikom aprili-li // **šálica** *ž dem.* od šala; mala šala; **šȁliti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -lēći se, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** praviti šale, govoriti dosjetke, vesele riječi [*ne šali se glavom*; *za živu glavu da se nisi šalio* to nipošto ne čini; *ne šali se* bit će ozbiljno, imat će teške posljedice, pokazat će se u svoj oštrini; *vlast se ne šali*; *ova zima se ne šali*; *profesori se ne šale*] **2.** *pren.* usuđivati se, izvrgavati se opasnosti [*~ s bolešću*]; **šàljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji pravi šale; duhovit, veseo, smiješan △ ***~a igra*** *kazal.* smiješan kazališni komad, komedija, obično manja; ***~a pošta*** vrsta društvene igre; **šàljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ šaljiv čovjek; šaljivčina; **šàljivačkī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na šaljivce; **šàljivački** *pril.* kao šaljivac, na način šaljivaca; **šàljīvčev** *prid.* koji pripada šaljivcu; **šaljȉvčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** duhovit čovjek, šaljivac **2.** *pejor.* onaj koji zbija šale i kada ne treba; **šàljivica (šàljīvka)** *ž*, *v.* šaljivac; **šàljivičin** *prid.* koji pripada šaljivici; **šàljivo** *pril.* na šaljiv način, šaleći se; **šàljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šaljivo

✧ *prasl.* *šala (*slov.* šala, *rus.* šalít': ludovati, *češ.* o-šalit: prevariti)

šȁla *ž* ⟨G *mn* šâlā⟩ *reg.* **1.** školjka (zahodska) **2.** zdjela, ob. kostšala, *usp.* porcija (2) // **šȁlic|a** *ž* **1.** manja posuda s ručkom sa strane iz koje se pije crna ili bijela kava, čaj itd. [*porculanska ~a*; *keramička ~a*; *kavena ~a*; *~a za crnu kavu*] **2.** *meton.* količina tekućine ili sipke tvari koja stane u šalicu [*~a brašna*]; **šȁličica** *ž dem.* i *hip.* od šalica ob. u zn. šalica manjih dimenzija od standardne; **šólja** *ž reg.* (+ *srp.*) **1.** manja posuda s ručkom sa strane iz koje se pije crna ili bijela kava, čaj itd.; šalica **2.** zahodska školjka

✧ *njem.* Schale

šalabàhter (šalabàkter) *m žarg.* **1.** knjiga u koju se unose podaci primitaka i izdataka i sl. **2.** bilježnica u koju se upisuju razne bilješke prema prilici i potrebi; svaštara **3.** papirić i sl. s bilješkama kao nedopuštena pomoć pri rješavanju zadataka

✧ *njem.* Scharteke: stara knjiga, kupusara ← *fr.* charte

šalabázati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šalàbāzām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* kretati se, hodati bez cilja; švrljati, skitati se

✧ *tur.* basmak: lutati

šàlājka *ž* ⟨D L -jci, G *mn* -ā/-ī⟩ *etnol.* kratka i vesela narodna pjesmica slična bećarcu s pripjevom »šalaj« [*srijemska ~*]

šalamàštrati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* pripremati meso u rasolu sa začinima [*prije grilade dobro je meso dan ranije ~*]

✧ *tal.* salamistrale

šalàmija *ž*, *v.* šalmaj

šàlān *m* ⟨G šalána⟩ *pov. pom. reg.* plitka lađa za prijevoz riječnih tereta; šlep, teglenica

✧ *fr.* chaland

šalàpōrke *ž pl. tantum* ⟨G -ā/-ī⟩ *razg.* rebrasti kapci na prozorima; rebrenice, grilje, šalufe
✧ *njem.* Schale: daska, obloga + *v.* zapor; Schalke: zaklopac brodskog prozora
šȁlica, *v.* šȁla
šàlīn *m* ⟨G šalína⟩ *reg.* kratak šal, šalić, šjalpica [*vezati* ~]
✧ *tal.* scialino *fr.* châle
šàlīntra *ž reg.* salitra, *v.*
šàlitra *ž reg.* salitra, *v.*
šàlmāj *m* (**šalàmija** *ž*) ⟨G šalmája⟩ *glazb. pov.* srednjovjekovni puhački instrument s dvostrukim i jednostrukim jezičkom; 6–7 rupica poznat pod različitim imenima; kod nas, sopile i zurla (zurna)
✧ *njem.* Schalmei ← *fr.* chalumeau
šalòm *uzv. jud.* mir, blagostanje, sreća; uobičajen pozdrav u zn. mir s vama
✧ *hebr.* šālōm: mir
šȁlovati, *v.* šalung
šàlsfinga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* pomagalo, naprava za slaganje dûgā bačve u krug; kalup
✧ *njem.* Schalbrett: oplatna daska + fangen: hvatati
šȃlša *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. kulin.* umak od ukuhanih rajčica i mediteranskih začina na maslinovu ulju; salsa
✧ *mlet.* salsa ← *tal.*
šàlter *m* **1.** *admin.* otvor, prozor, radno mjesto na kojem službenici administracije, banaka i sl. opće sa strankama **2.** *razg.* prekidač električne struje; sklopka **//** **šȁlta|ti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1. a.** ukopčavati, uključivati [*~ti televizor*] **b.** mijenjati (stanicu na radiju, program na televizoru, brzinu u motornom vozilu) **2.** shvaćati [*on ~ vrlo sporo*]; **šàlterskī** *prid.* koji ide uz šalter, koji se odnosi na šalter [*~ službenik* onaj koji radi na šalteru sa strankama]; **šàlterski** *pril.* na način kao na šalteru, tako da se obavlja na šalteru
✧ *njem.* Schalter
šàltung *m* ⟨N *mn* -nzi/ob. -ngi⟩ *reg.* mjenjač (ob. mjenjač brzina na biciklu ili automobilu)
✧ *njem.* Schaltung
šalúfe *ž pl. tantum* žaluzine, grilje
✧ *v.* šalaporke
šàlung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *građ.* obloga od dasaka ili drugog materijala za oblikovanje cementa u građevinarstvu **//** **šȁlovati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȁlujēm, *pril. sad.* šȁlujūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* napraviti oplatu od dasaka koja će oblikovati cement prema želji
✧ *njem.* Schalung: oplata ≃ Schalenform: kalup
šàlupa *ž pom.* **1.** ribarski brod s francuske obale Atlantskog oceana **2.** *pov.* ratni brod iz 18. st. **3.** specijalni čamac na velikom brodu kojim se uplovljava u ušća rijeka, približava obali i sl.
✧ *fr.* chaloupe ← *nizoz.* sloepe
šàlvare *ž pl. tantum reg. etnol.* **1.** dugačke i vrlo široke hlače, nogavica skupljenih oko gležanja **2.** dio ženske odjeće i nošnje muslimanki; dimije
✧ *tur.* alvar ← *perz.* šalwār
Šaljapin (*izg.* Šaljàpin), **Fjodor Ivanovič** (1873–1938), ruski pjevač, bas izuzetne dubine i snage; vrhunske izvedbe ruskih pjesama i u ruskim operama, posebno u naslovnoj ulozi *Borisa Godunova* M. P. Musorgskog
šàljiv, *v.* šála
Šȁmac *m* ⟨G Šȁmca⟩ ime nekih sela i gradića u Posavini △ ***Bosanski*** ~ gradić na ušću rijeke Bosne u Savu, 5400 stan. (ranije Lukačev Šamac, mjesto prelaska austrougarske vojske u Bosnu 1878) **//** **šȁmačkī** *prid.* koji se odnosi na Šamac i Šamčane; **Šȁmčanin** *m* (**Šȁmčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȁmčani⟩ stanovnik Šamca (bez obzira na odrednicu Slavonski i Bosanski)
✧ *v.* šanac
šamáda *ž vojn. pov.* znak trubom ili bubnjem da zaraćena strana želi pregovore
✧ *fr.* chamade
šàmāl *m* ⟨G šamála⟩ *meteor.* vruć i suh sjeverozapadni vjetar koji puše na području Irana, Iraka i na Arapskom poluotoku; ljeti donosi mnogo prašine, zimi oborine uz manje prašine
✧ *arap.*
šàmān *m* ⟨G šamána⟩ **1. a.** najniži svećenički red u nekih naroda (Tatari, Mongoli) **b.** vrač koji u stanjima nalik na trans priziva duhove; čarobnjak, mag **2.** *pren. pejor.* onaj koji ostvaruje moć nad drugima iznoseći nejasne, maglovite ideje **//** **šamanìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* spiritualističko-magijski oblik religije raširen u S i sred. Aziji, temelji se na kultu prirode, duhova i duša umrlih te magijskoj vezi s njima; **šàmānskī** *prid.* koji se odnosi na šamane; **šàmānski** *pril.* kao šaman, na način šamana
✧ *njem.* Schamane ← *rus.* šamán ← *tung.*: čarobnjak

šȁmar *m* **1.** udarac dlanom po licu; pljuska, zaušnica **2.** *pren.* javna, neugodna pouka, neugodan ukor // **šamàrati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** udarati šamare (kome) **2.** *pren.* neugodno ukoriti (koga)
✧ *tur.* amar

šamȁš *m jud.* **1.** domar, pomoćnik za sve poslove u židovskoj sinagogi ili općini **2.** deveta svijeća na hanukiji kojom se za vrijeme židovskog praznika Hanuke pali ostalih osam svijeća; šames
✧ *hebr.* šammāš, *jidiš* šames

šȁmbek *m* ⟨N *mn* -eci⟩ *reg.* izvijeni dio puta, ceste ili rijeke; zavoj, okuka, krivina
✧ *tur.* yanbeki

šambèlān *m* ⟨G šambelána⟩ *pov.* komornik, sobar, kamerijer
✧ *fr.* chambellan

šambrȅ *prid.* ⟨*indekl.*⟩ i *pril. razg.* koji je serviran na sobnoj temperaturi (ob. crno vino) [*servirati* ~]
✧ *fr.* chambré ← chambrer: staviti vino na sobnu temperaturu ≃ chambre: soba

šamȅs *m*, *v.* šamaš

šámija *ž reg.* tanki raznobojni rubac kojim žene povezuju glavu; povezača, *usp.* rubac
◈ *pr.* (nadimačko): **Šȁmija** (290, Imotski, Split, Zagreb, *I* Slavonija)
✧ *tur.* ame ← *perz.* šāme

šȁmizen *m glazb.* japanski glazbeni instrument s tri žice, ob. prati ples gejši i pjesme uličnih pjevača; vodeći melodijski instrument u japanskom kabuki kazalištu
✧ *jap.* shamizen

šámlica *ž*, *v.* šamrl

šamlȉjānka *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. pov.* čelična sablja šamske (sirijske) izrade
✧ *tur.* amli: kovano u gradu Šam (u Siriji)

šȁmot (**šamȍt**) *m* osobita vrsta gline od koje se prave vatrostalne opeke za gradnju peći, pečena vatrostalna smjesa // **šȁmotnī** *prid.* koji se odnosi na šamot
✧ *fr.* chamotte

šamòzīt *m* ⟨G šamozíta⟩ *min.* zelenkastosiva silikatna ruda željeza, ob. u devonskim naslagama
✧ prema mjestu Chamoison, u pokrajini Valais, Švicarska, gdje je pronađen

šampánjac *m* ⟨G -njca, N *mn* -njci⟩ **1.** zaštićeno ime francuskog pjenušca **2.** *razg.* svaki pjenušac bez obzira na geografsko porijeklo, marku ili ime // **šȁmpanjskī** *prid.* koji se odnosi na šampanjac
✧ *fr.* vin de Champagne®, prema pokrajini Champagne u Francuskoj

šampȉnjōn *m* ⟨G šampinjóna⟩ *bot.* **1.** plemenita pečurka, *v.* pečurka △ **2.** jestiva gljiva (*Psaliota hortensis*) iz roda pečurki
✧ *fr.* champignon: gljiva

šampȉōn *m* ⟨G šampióna⟩ *sport* pobjednik u nekom sportskom natjecanju; prvak // **šampiònāt** *m* ⟨G šampionáta⟩ *sport* **1.** ligaško natjecanje ili serija priredaba u nekom sportu; prvenstvo **2.** naslov šampiona; **šampȉōnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *rij.*, *v.* šampion; **šampȉōnskī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na šampione; **šampȉōnski** *pril.* kao šampion, na način šampiona
✧ *fr.* champion

šȁmpita *ž*, *v.* šaumšnita

šȁmpōn *m* ⟨G šampóna⟩ sapunski tekući pripravak za pranje, široke primjene (osobito u kozmetici) // **šamponírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* šampònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** prati/oprati šamponom (kosu, automobil i sl.) **2.** *žarg.* ispirati nekom mozak, dodijavati mu stalnim primjedbama, prigovorima [~ *glavu*]
✧ *njem.* Schampon ← *engl.* shampoo (← champo: masirati ← *hind.* campna: pritisnuti)

šȁmrl *m* (**šámrla**, **šámla**, **šámrlica**, **šámlica** *ž*) *reg.* priručna klupica, podnožnjak, ob. kojim se pomaže pri dohvaćanju
✧ *austr.njem.* Schamerl

šȁmrola *ž*, *v.* šaumrola

šȁmšnita *ž*, *v.* šaumšnita

šȁn *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* predmet na koji se nešto (ob. čizme) nabija ili navlači da dobije njegov oblik; uzorak, kalup, model
✧ *mađ.* sám

šȁnac *m* ⟨G šȁnca, N *mn* šánci, G šȁnācā⟩ **1.** *reg.* opkop, reduta **2.** *vojn.* poljsko utvrđenje koje ima visok profil
◈ *top.*: **Šámac** (oranice, Nova Gradiška), **Šánac** (zemljište, Gospić), *v.* i Šamac
✧ *njem.* Schanze

Šandàlja *ž pov.* paleolitičko nalazište kod Pule, tamo pronađeni okresani oblutak najstariji je predmet oblikovan ljudskom rukom na tlu Hrvatske (800.000 godina pr. Kr.)

šandèla (**šandȅla**) *ž* **1.** *sport zast.* let lopte (ob. u nogometu) gotovo okomito u visinu; svi-

jeća **2.** uzlet zrakoplova gotovo pod pravim kutom

✧ *fr.* chandelle: svijeća

Šȁndrovac *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Bjelovara), 951 stan. **//** **šȁndrovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šandrovac i Šandrovčane; **Šȁndrovčanin** *m* (**Šȁndrovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȁndrovčani⟩ stanovnik Šandrovca

◈ *pr.* (etnik): **Šȁndrovčan** (Đurđevac, Zagreb, Zaprešić)

Šàngaj *m*, *v.* Shanghai

šàngīr *m*, *v.* čankir

šȁnk *m* ⟨N *mn* šànkovi⟩ *razg.* dugi stol, ob. povišeni u gostionici i sl., s kojega se poslužuje piće [*sjediti za ~om*; *stajati za ~om*]. **//** **šȁnker** *m reg.* onaj koji u ugostiteljskom lokalu radi za šankom; **šȁnkerica** *ž*, *v.* šanker; **šȁnkeričin** *prid.* koji pripada šankerici

✧ *njem.* Schank

šànpjēr (**šanpjêr**) *m zool.*, *v.* kovač[1]

✧ *tal.* (pesce) San Pietro

šȁns|a *ž razg.* ⟨G *mn* šânsā/-ī⟩ vjerojatnost, mogućnost uspjeha; izgled, dobra prilika [*imati ~u*].

✧ *fr.* chance

šansóna *ž* **1.** *pov. knjiž.* lirska pjesma u starijoj francuskoj poeziji **2.** *glazb.* **a.** pjesma lakog stila za glas i instrumentalnu pratnju (16. i 17. st.) **b.** popularna pjesma, najčešće ljubavna ili satirična sadržaja s lakom glazbom **//** **šansonìjēr** *m* ⟨G šansonijéra⟩ onaj koji pjeva (ili pjeva i sklada) šansone; **šansonìjērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šansonijer; **šansonìjērskī** *prid.* koji se odnosi na šansonijere; **šansonìjērski** *pril.* kao šansonijer, na način šansonijera

✧ *fr.* chanson: pjesma

šȁnt *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** *tehn.* paralelno priključeni element (ob. otpornik) koji se uključuje u strujni krug, pri čemu smanjuje jakost struje **2.** *med.* spoj dvaju anatomskih kanala koji omogućava miješanje njihovih sadržaja

✧ *engl.* shunt

šȁntav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* **1.** koji je šepav; hrom **2.** *pren.* koji je traljav; površan [~ *posao*] **//** **šântati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* šepati; **šȁntavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ *reg.* onaj koji je hrom; šepavac; **šȁntavica** *ž*, *v.* šantavac

◈ *pr.* (nadimačka): **Šánta** (Baranja, Podravina, Međimurje), **Šàntāk** (320, Zagreb, Zagorje, Prigorje, Križevci), **Šàntatić** (Križevci, Zagreb), **Šȁntavec** (Ludbreg, Međimurje, Varaždin), **Šàntek** (1250, Zagreb i okolica, Zagorje, Podravina, Međimurje, Turopolje), **Šantéković** (Bjelovar, Đurđevac, Sesvete, Istra), **Šántić** (1 090, Zagreb, Dugo Selo, i Santo, za prezimena u Dalmaciji i Primorju)

✧ *mađ.* sánta

šantáža *ž rij. neob.* nasilničko djelo s ciljem da se iznudi kakva korist; ucjena, iznuda **//** **šantàžēr** (**šantàžist**) *m* ⟨G šantažéra⟩ iznuđivač, ucjenjivač

✧ *fr.* chantage

Šántić, Aleksa (1868–1924), srp. pjesnik rodnog Mostara; elegična lirika o idili zavičaja i mostarskom sevdahu (zbirka *Na starim ognjištima*), pjesme snažnog i patetičnog rodoljublja (*Mi znamo sudbu*) i sjetnih meditacija (*Veče na školju*)

šàntoća *ž reg. podr.* ona koja se pravi svetica, koja dosađuje s pretjerivanjem u vrlinama ili koja time prikriva svoje slabosti

✧ *mlet.* santa

šântol *m reg.* svjedok pri krštenju, pri obredu vjenčanja; kum **//** **šântola** *ž*, *v.* šantol

✧ *mlet.* sàntolo

šàntung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ tkanina od sirove kineske svile

✧ prema kineskoj pokrajini Shangdong

šànuti *svrš. razg.* šapnuti, *v.*

šânž *m reg.* promjena novca u mjenjačnici **//** **šanžírati**[1] *dv.* ⟨*prez.* šȁnžīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* mijenjati/promijeniti novac

✧ *fr.* change

šànžān *m* ⟨G šanžána⟩ **1.** sjajna tkanina s odbljeskom; pod svjetlom prelijeva se u kontrastnim bojama; krep-šanžan **2.** *min.* vrsta poludragulja **//** **šanžírati**[2] *dv.* ⟨*prez.* šȁnžīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ bljeskati se, prelijevati se (u kontrastnim bojama)

✧ *fr.* changeant: promjenjiv

šaòlīn sȕ *m sport* jedan od najstarijih stilova kineskog boksa; uz vještinu borbe bez oružja uključuje i vještinu baratanja različitim oružjem

✧ prema mjestu Shaolin (samostan u pokrajini Honan) u Kini

šȁp[1] *m* nedotjerana prirodna svila, upredena poput prediva češljane vune od otpadaka češljane prirodne svile, upotrebljava se za haljine i muške košulje

✧ *fr.* chape

šȁp² *m pat.*, *v.* slinavka
✧ *tur.* ap ← *arap.* šäbb

šáp|a *ž* **1.** mekani jastučasti donji dio noge s noktima (mačke, psa i sl.) **2.** *pren. pejor.* ruka **//** **šapètina** *ž augm.* od šapa *pejor.*; **šápica** *ž hip.* od šapa; **šȁpje** *sr* srednji i najduži dio šape kod mesoždera
◈ *pr.* (nadimačka): **Šápić** (270, Gvozd, Sisak, Rijeka, Garešnica, Baranja), **Šàpina** (290, Zagreb, Posavina, *I* Slavonija, Bjelovar), **Šàpković** (Turopolje), **Šáponja** (600, Benkovac, Sisak, Dalmacija, Zagora)
✧ *ekspr.* ? ≃ *v.* šaha

šȁpāt *m* potpuno prigušen govor; šaputanje **//** **šȁpātom** *pril.* tihim, prigušenim glasom; šapćući, šaptom (1); **šȁpnuti** *svrš.* ⟨*prez.* šȁpnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šȁpnūt⟩, *v.* šaptati; **šàptāč** *m* ⟨G šaptáča⟩ **1.** *refer.* onaj koji sada šapće, koji govori šapćući **2.** *kazal.* onaj koji u kazalištu glumcima šapće tekst; **šaptàčica** *ž*, *v.* šaptač; **šàptāčkī** *prid.* koji se odnosi na šaptače; **šàptāčki** *pril.* kao šaptač, na način šaptača; **šàptalac** *m* ⟨G -aoca, N *mn* -aoci⟩ šaptač; **šȁptalačkī** *prid.* koji se odnosi na šaptaoce; **šȁptalački** *pril.* kao šaptalac, na način šaptaoca; **šaptaónica** *ž kazal.* prostor pod pozornicom gdje radi šaptač (2); **šàptati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȁpćēm, *pril. sad.* šȁpćūći, *gl. im.* -ānje⟩ govoriti tiho, govoriti tako da čuje samo onaj komu su riječi namijenjene, govoriti povjerljivo i tiho komu na uho, govoriti šapatom; šaputati [~ *u kazalištu*, *usp.* šaptač (2); ~ *u školi* (drugom učeniku)]; **šȁptav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ izgovoren šapatom; šaputav, previše muklo (o glasu); **šȁptavo** *pril.*, *v.* šaputavo; **šȁptavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo glasa koji je šaptav; **šȃptom** *pril.* **1.** šapćući **2.** *pren.* bez ičije riječi, bez otpora, bez prosvjeda [*Bosna ~ pade*, *pov.*]; **šapùtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šàpućēm, *pril. sad.* šàpućūći, *gl. im.* -ānje⟩ govoriti šapatom; šaptati; **šapùtav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ šaptav; **šapùtavo** *pril.* šapćući, šapatom; šaptavo; **šapùtavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo glasa koji je šaputav
✧ *prasl.* *šьpъtъ (*rus.* šeptát': šaptati, *polj.* szept)

šȁpika *ž bot.*, *v.* popanak

šapirògraf *m tehn.* stroj za ručno umnožavanje tekstova ili crteža **//** **šapirografírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* šapirogràfīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ umnožiti/umnožavati na šapirografu
✧ *rus.* A. Šapiro, izumitelj stroja, ruski tiskar + -GRAF

šȁpka *ž* ⟨D L -pci, G *mn* -ā/-ī⟩ *vojn.* tvrda kapa sa štitnikom za oči oštrijeg i podignutog ruba, uz uniformu u nekim vojskama
✧ *rus.* šápka ← *stnnjem.* schapäl ← *stfr.* chapel ≃ *fr.* chapeau: šešir

šȁptati, *v.* šapat

Šȁptinovci *m mn* ⟨G -vācā⟩ naselje (u blizini Našica), 758 stan. **//** **šȁptinovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šaptinovce i Šaptinovčane; **Šȁptinovčanin** *m* (**Šȁptinovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȁptinovčani⟩ stanovnik Šaptinovaca

šȃr *m knjiž. ekspr. rij.* **1.** zemaljska kugla, Zemlja **2.** nebeski svod **3.** prirodna ljepota
✧ *rus.* šar

šára *ž* motiv (ornament) nacrtan obično u boji, izvezen na tkanini, urezan na metalu, drvu i sl. radi ukrasa **//** **šárac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šȃrācā⟩ **1.** šaren konj izrazito velikih paleža u kombinaciji s osnovnom bijelom bojom **2.** *vojn. pov.* model njemačkog brzometnog lakog oružja iz 2. svjetskog rata (MG 42); **šȃran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je u šari, na šare; šarast; **šárati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȃrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** povlačiti crte po nečemu **b.** pisati, crtati bez smisla; škrabati **2.** ukrašavati, uljepšavati šarama (ob. bojom) [~ *uskršnja jaja*] **3.** *pren. razg.* **a.** ići ovamo-onamo, lutati, vrzmati se, tumarati, krstariti **b.** juriti u raznim smjerovima **c.** ne govoriti iskreno, lagati, izvlačiti se, varati **d.** (u šali) biti nevjeran u ljubavi, u braku; **šárčev** *prid.* koji pripada šarcu; **šȁren** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je od više boja; raznobojan **2.** *pren. pejor.* **a.** sastavljen od raznovrsnih sastojaka; raznolik **b.** nepouzdan, sumnjiv (o osobi); **šarènica** *ž* **1.** *lokal.* **a.** šarena ponjava; prostirka **b.** šarena torba **2.** *anat.* obojeni dio oka oko zjenice; iris, dužica; **šarènik|a** *ž lokal.* vrsta jabuke koja ima šare [*ja zagrizoh ~u jabuku*]; **šarènilo** *sr* **1.** raznobojnost **2.** raznolikost, raznovrsnost, šarolikost; **šarèniti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *prid. rad.* šarènio/šarènila, *pril. pr.* šarènīvši⟩ činiti što šarenim; **šarèniti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -nēći se, *gl. im.* -njēnje⟩ **1.** pokazivati raznolikost boja **2.** nemati potrebne sustavnosti, biti suviše neujednačen (tekst u kojem znakovi nisu ujednačeni i sl.); **šarènkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ pomalo šaren; **šarènjāk** *m* ⟨G šarenjáka, N *mn* šarenjáci⟩ *pejor.* onaj koji je sumnji-

vih načela, moralno nepouzdan; prevrtljivac, onaj koji je svakakav, šaren po svojim opredjeljenjima u politici i ideološkim uvjerenjima; **šarènjeti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -nīm, *prid. rad.* šarènio/šarènjela, *pril. pr.* šarènjēvši⟩ postajati šaren; **šȃrka**[1] *ž* ⟨D L šȃrci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *lokal.*, *v.* riđovka **2.** (+ *potenc.*) šarena domaća životinja; **šáronja** *m* šareno muško govedo; **šȁrōv** *m* ⟨G šaròva⟩ pas šarene dlake; **šȁrulja**[1] *ž* (+ *potenc.*) šarena krava ili koza

◆ *pr.* (nadimačka): **Šárac** (1080, Knin, sred. Dalmacija, Zagreb, Drniš, Osijek, Karlovac), **Šaràvanja** (290, Vinkovci, *I* Slavonija, Sesvete), **Šárčević** (1190, Vinkovci, *I* Slavonija, Pakrac), **Šáre** (570, Zadar, Dalmacija), **Šárec** (370, Novi Marof, Ludbreg, Podravina, Sesvete, Garešnica), **Šȁrek** (Vukovar, Vinkovci, Međimurje), **Šarénac** (Karlovac, Dalmacija, Sisak), **Šarèngaća** (Kostajnica, Pokuplje), **Šȁrenić** (Zagreb, Senj, Garešnica), **Šárić** (7590, Zagreb, *S* i sred. Dalmacija, Lika, Vinkovci, *v.* i Sara), **Šȁrilo** (Dubrovnik), **Šȁrkić** (Vinkovci, Vukovar), **Šárko** (210, Ivanec, Podravina, Zagreb, Varaždin, Karlovac), **Šárković** (Opatija), **Šáronja** (300, Zagreb, Zagorje, Varaždin), **Šȁrović** (Zadar, Dubrovnik, Zagreb)

✧ *prasl.* i *stsl.* šarъ: boja (*slov.* i *rus.* šar) ← *turk.*

šȁra *ž* ⟨G *mn* šȃrā⟩ *reg.* pila

✧ *alb.* sharrë

šaráda[1] *ž* zagonetka u kojoj se tražena riječ ili odgonetka kombinira i sastavlja od dijelova riječi koji i sami imaju neko značenje

✧ *fr.* charade ← *prov.* charado

šaráda[2] *ž lingv.* indijsko pismo koje se razvilo iz pisma gupta, upotrebljava se za kašmirski i neke druge jezike

✧ *skr.* śāradā: jesenje

šȁrāf *m* ⟨G šaráfa⟩ *razg.* zavrtanj, vijak, vîda, šraf [~ *za drvo*] // **šaráfi|ti** *nesvrš.* ⟨*prez.* šȁrāfīm, *pril. sad.* šaráfēći, *gl. im.* šaráfljēnje⟩ **1.** (što) *reg.* zavrtati, stezati zavrtanj **2.** (koga) *reg. pren.* nametati disciplinu; gnjaviti, mučiti [~*ti učenike*] **3.** *žarg.* imati ustrajne bolove [~ *me u želucu*]

✧ *mađ.* sróf ← *njem.* Schraube

šȁrag|e *ž mn reg.* ograda zaprežnih kola s prednje i stražnje strane; prednji i zadnji koš, ljesa, gatre

✧ *njem.* Schragen

šaràmpōv *m* ⟨G šarampòva⟩ *reg. zast.* veći rov iskopan oko čega, ob. oko utvrda, tvrđava ili zamkova; šanac, opkop

✧ *mađ.* sorompó

šȁran *m zool.* slatkovodna riba (*Cyprinus carpio*) iz porodice šarana (*Cyprinidae*); krap // **šȁrānke** *ž mn* ⟨N šȁrānka, G *mn* šȁranākā/-ī⟩ *zool.* red riba koštunjača zrakoperki (*Cypriniformes*) (šarani *Cyprinidae*, somovi *Siluridae* itd.); **šȁranskī** *prid.* koji se odnosi na šarane

◆ *pr.* (nadimačka, moguće preklapanje s *v.* šara): **Šȁran** (120, Split, Ivanić Grad, Zagreb, *I* Slavonija, Drniš), **Šȁranić** (Sisak), **Šaránović** (Zagreb, Istra, Osijek)

✧ *v.* šara

šȁrćoj *m* poznati kvalitetni sag koji se proizvodi u Pirotu

✧ prema turskom imenu grada Pirota, arköy, ehirköyü

šardònē (**šardonê**) *m* ⟨G šardonèa⟩ **1.** vrsta vinove loze **2.** suho bijelo vino od te loze

✧ *fr.* chardonnay

šȁren, *v.* šára

Šȁrengrād *m* naselje (u blizini Vukovara), 1005 stan. // **šȁrengradskī** *prid.* koji se odnosi na Šarengrad i Šarengrađane; **Šȁrengrađanin** *m* (**Šȁrengrađānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȁrengrađani⟩ stanovnik Šarengrada

◆ *pr.* (etnik): **Šȁrengradac** (Osijek, *I* Slavonija)

šȁrf *prid.* ⟨*indekl.*⟩ **1.** *kulin.* koji je jako začinjen, ob. ljut, oštar [~ *paprikaš*] **2.** *pren.* koji je bijesan; kivan, nabrušen (o naravi) **3.** koji je oštar; jasan (ob. pri projekciji filmova ili o fotografijama) // **šarfírati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* šȁrfīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti jasnim, izoštriti/izoštravati (ob. pri snimanju, projekciji filmova i sl.)

✧ *njem.* scharf ≃ schärfen: izoštravati

šȁrga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* žućkasta, riđa životinja (konj i sl.)

✧ *mađ.* sárga: žut

šȁrgija (**šȁrkija**) *ž* ⟨G *mn* šȁrgījā⟩ *reg. glazb.* orijentalno glazbalo sa 7–8 žica; vrsta tambure slične bugariji

✧ *tur.* arkı ← *arap.* šarqiyy: istočni

šȁrif *m*, *v.* šèrīf (I) (2)

šȁri-nȉlskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* grana nilosaharske porodice jezika, obuhvaća jezike kao što su luo, masai, nuer, berta, itd.

šarírati (što, ∅) *dv.* ⟨*prez.* šȁrīrām, *pril. sad.* -ajū-

ći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *knjiš. rij.* praviti brazde, brazdati
✧ *fr.* charruer

šȃrka² *ž* ⟨D L -rci, G *mn* -ā/-ī⟩ željezni okov pomoću kojega su za okvir pričvršćena vrata, prozorska krila, poklopac na kutiji i sl.; baglama, pant, zglobnica

šȁrkanj *m reg.* zmaj, aždaja
✧ *mađ.* sárkány

šȁrkija *ž, v.* šargija

šȁrlah *m* ⟨N *mn* -asi⟩ *pat.* zarazna dječja bolest; skrlet, skrletina, škrlet
✧ *njem.* Scharlach ← *srlat.* scarlatina ≃ scarlatum: crvena boja

šarlàtān *m* ⟨G šarlatána⟩ onaj koji se pravi da mnogo zna, koji se izdaje za ono što nije; hvalisavac, obmanjivač, varalica // **šarlàtānskī** *prid.* koji je svojstven šarlatanu, koji potječe od šarlatana; **šarlàtānski** *pril.* kao šarlatan, na način šarlatana; **šarlatánstvo** *sr* šarlatanski posao, šarlatanski način; obmana, podvala
✧ *fr.* charlatan

šarlòta (**šarlȍta**) *ž* ⟨G *mn* šarlótā⟩ *kulin.* slatki desert; piškote ili neko slično lagano tijesto preliveno kremom od jaja i začinjeno voćem, likerom
✧ *fr.* charlotte

šȁrm *m* osobina onoga koji se sviđa drugima, koji osvaja nastupom, ponašanjem; privlačnost, dopadljivost [*imati/nemati ~a*] // **šarmàntan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji ima šarma; **šarmàntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je šarmantan; **šȁrmēr** *m* ⟨G šarméra⟩ onaj koji osvaja šarmom; **šȁrmērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šarmer; **šȁrmerstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ svojstvo i djelovanje šarmera; **šarmírati** (koga) *dv.* ⟨*prez.* šȁrmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ dopasti se, dopadati se kome; očaravati, osvojiti, osvajati koga šarmom
✧ *fr.* charme

šȁrmēz (**šarmêz**) *m* ⟨G šarméza⟩ vrsta satena od tzv. umjetne svile, upotrebljava se uglavnom za žensko rublje
✧ *fr.* charmeuse

šȁrmlēn *m* ⟨G šarmléna⟩ vunena, laka i podatna tkanina za ženske haljine
✧ *fr.* charme laine: čarobna vuna

šȁrnīr *m* ⟨G šarníra⟩ *razg.* spojnice (ob. željezne) pomoću kojih su za okvir pričvršćena vrata, prozorska krila, poklopac na kutiji i sl.; pant; šarka, zglob
✧ *njem.* Scharnier ← *fr.* charnière

šarogùzica *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pejor. vulg.* onaj koji je vrlo prevrtljiv u stavovima od javnog interesa, koji je sklon promijeniti sve političke boje; šarenjak, krpa, guzica, guzičar
✧ *v.* šara, šarati + *v.* guz, guzica

šaròlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** raznolik [*~ svijet*] **2.** *pejor.* neujednačen na nepoželjan način [*~ rukopis knjige*] // **šaròliko** *pril.* na šarolik način, tako da bude šaroliko [*~ urediti program*]; **šaròlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šaroliko
✧ *v.* šara, šaren + *v.* lik

šȃr-pȅj *m kinol.* pas iz Kine, karakteristična nabita izgleda i izborane (»suvišne«) kože
✧ *kin.*

šȁrpelj *m zast.* **1.** *vojn.* štitnik, uvijena traka kao valjčić na desnom ramenu koja sprečava da puška sklizne **2.** kožna torba koja se nosi preko ramena
✧ *fr.* écharpe

šȁrpija *ž* raščihavanjem tkanine dobivena vlàkna; svilača, svilac, češljanica
✧ *fr.* charpie

šarplanínac *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G šarplànīnācā⟩ *kinol.* rasa ovčarskog psa sa Šar-planine // **šarplanínčev** *prid.* koji pripada šarplanincu

šȁrtrēz (**šartrêz**) *m* ⟨G šartréza⟩ biljni liker
✧ *fr.* chartreuse, prema samostanu Grande Chartreuse u Francuskoj, gdje je prvotno pravljen

šȁrtūr *m* ⟨G šartúra⟩ *reg.* krojač // **šartùrica** *ž reg.* krojačica, švelja; **šartùrina** *ž reg.* krojački posao, krojački zanat
✧ *mlet.* sartòr *tal.* sarto

šȁrulja² *ž bot.* biljka (*Orchis maculata*) iz porodice kaćuna (*Orchidaceae*)
✧ *v.* šara

šȁrūn *m* ⟨G šarúna⟩ *zool.* morska riba (*Trachurus trachurus*) iz porodice bitinica (*Carangidae*); šnjur, trnobok
◈ *pr.* (nadimačko): **Šȁrunić** (160, Zadar, Split, Primorje)

šȃrž *m* ⟨G *mn* šȃržā⟩ *reg.* preuveličavanje, pretjerivanje, prikazivanje čega u karikiranom obliku // **šȃrža**¹ *ž reg.* **1.** *žarg.* visoki položaj u vojsci, u državnoj službi, u nekoj tvrtki i sl. **2.** *meton.* onaj koji je na takvu položaju [*velika ~*]; **šàržēr** *m* ⟨G šaržéra⟩ *vojn.* metalni nosač s više metaka za pušku, pištolj i drugo ručno vatreno oružje; okvir, magazin; **šaržírati** *dv.* ⟨*prez.* šȁržīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ preuveličati/pre-

uveličavati, pretjerivati u opisivanju čega; karikirati
✧ *fr.* charge
šȃrža² *ž reg.* **1.** količina materijala koja se odjednom obrađuje nekom tehnološkom operacijom **2.** *vojn.* količina streljiva potrebna za jedan borbeni dan
✧ *fr.* chargement
šàsija *ž* **1.** *tehn.* podloga automobila i drugih motornih vozila na koju se pričvršćuje karoserija **2.** *tehn.* dio zrakoplova koji mu omogućuje kretanje po zemlji **3.** *inform.* metalni okvir na koji se u kutiji kompjutera postavljaju elektronički sklopovi
✧ *fr.* châssis
šȃš *m* ⟨N *mn* šáševi⟩ **1. a.** *bot.* biljni rod trajnih zeleni (*Carex*) iz porodice šiljeva (*Cyperaceae*) **b.** *v.* rogoz **2.** gustiš šaša, mjesto gdje raste šaš ***idi u ~!*** (ob. u šali) ostavi me s time, to nema smisla tvrditi, ne gnjavi // **šàšina** *ž* **1.** *pejor.* pretjerani, nepoželjno izrasli šaš **2.** *bot.*, *v.* sìtina
✧ ? *mađ.* sás
Šȃš *m* ⟨G Šáša⟩ naselje (u blizini Siska), 735 stan. // **Šášanin** *m* (**Šášānka** *ž*) ⟨N *mn* Šášani⟩ stanovnik Šaša; **šāškī** *prid.* koji se odnosi na Šaš
šȃša *ž reg.* visoka strma kamena gromada; hrid, greben, stijena
✧ *mlet.* sassa *tal.* sasso ← *lat.* saxum
šȁšav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg. pejor.* budalast, lud, luckast (ob. *fam.*) // **šȁšavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *razg.* onaj koji je šašav; šašavko; **šȁšāvčev** *prid.* koji pripada šašavcu; **šȁšavica** *ž*, *v.* šašavac; **šȁšavičin** *prid.* koji pripada šašavici; **šȁšāvko** *m* ⟨V -vče, N *mn* -vci⟩ *hip.* od šašavac; **šȁšavo** *pril.* na šašav način; **šȁšavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *razg.* stanje onoga tko je šašav
✧ *tur.* (*vulg.*) aav: luckast
šàšijast *prid.* ⟨*odr.* -i⟩ *reg.* kome oči gledaju u različitim smjerovima; razrok, škiljav
✧ *tur.* aı
šàšika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* biljka roda (*Sesleria*) iz porodice trava (*Gramineae*)
šȁška *ž* ⟨G *mn* šȁšākā/-ī⟩ *zool.* skakavac čegrtaš (*Schistocerca gregaria*), povremeno u velikim rojevima opustoši polja *S* Afrike; egipatska š., putnički skakavac
šȁške *ž pl. tantum* ⟨G -ā/-ī⟩ vrsta igre na šahovskoj ploči, s dvjema vrstama figura; dama [*igrati ~*]
✧ *rus.* šaški
šàškīn *m* ⟨G šaškína⟩ *reg.* onaj koji se stalno nečemu čudi, kojemu je »sve čudno«
✧ *tur.* amak: čuditi se, biti zapanjen
šàšlik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *reg. kulin.* istočnjačko jelo, ražnjić od naizmjenično nabodenih komadića mesa i povrća; šišćevap
✧ *rus.* šašlýk ← *turk.* ≃ *tat.* šyšlyk ≃ šyš: koplje, ražanj
šàšljika *ž* ⟨D L -ici⟩ kukuruzovina
šȁšovak (**šȁšovac**) *m* ⟨G -ōvka, N *mn* -ōvci⟩ vrsta šindre kojom se pokrivaju krovovi ili oblažu stropovi
✧ *v.* šaš
šàšuljica *ž bot.*, *v.* milava
šȃt *m isl.* Bogom inspirirani iskaz pobožnosti koji musliman, sljedbenik mističnog sufizma, izgovara u mističnom stanju »fane«
✧ *arap.*
šàtārija *ž rel.* muslimanski red sufijske orijentacije
✧ *arap.* šatir: lomitelj
šàtēn *m* ⟨G šaténa⟩ *razg.* onaj koji je tamne kose i tamne, crnomanjaste, zagasite puti; moreto
✧ *fr.* châtain
šàtika *ž* ⟨D L -ici⟩ *reg.*, *v.* ishijas
✧ *tal.* sciatica
šatírati (što) *dv.* ⟨*prez.* šàtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* šàtīrān, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* zatamniti (zatamnjivati) dijelove crteža (paralelnim potezima olovke i sl.) da bi se dobila iluzija svjetla i sjene; sjenčati, sjenčiti, osjenčiti, *usp.* šrafirati
✧ *njem.* schattieren ≃ Schatten: sjena
šȁtl *m* (ob. u složenici spejs-šatl) svemirsko vozilo za višekratno putovanje u svemir △ ~-***diplomacija*** međunarodni razgovori (ob. mirovni pregovori) koje vodi politički posrednik neprestano putujući od jedne zainteresirane zemlje do druge
✧ *engl.* (space) shuttle
šàtō (**šatȏ**) *m* ⟨G šatòa⟩ *kulin.* preljev za kolače (slastice) od vina, mlijeka, jaja i šećera [*palačinke u ~u*]
✧ *fr.* chaudeau
šȁtor *m* **1. a.** pokretljiv privremen zaklon od nepromočiva platna, kože i sl. za boravak na otvorenom mjestu, za smještaj vojnika, istraživača, planinara itd. [*cirkuski ~*; *podignuti ~*; *srušiti ~*] **b.** platneni pokrivač koji štiti otvorene dijelove broda ili čamca [*brodski ~*] **2.** u raznim terminologijama ono što je nalik šatoru zbog toga što je razapeto između čega

i sastoji se od čega tankog kao opna i sl. [~ *maloga mozga*] // **šȁtorčić** *m dem.* od šator; **šatòrčina** *ž augm.* od šator; **šȁtorskī** *prid.* koji se odnosi na šator, koji je dio, koji ide uz šator △ ~*o* ***krilo*** dio od kojega se sastoji šator; ~*o* ***platno*** platno od kojega se izrađuju šatorska krila; **šȁtra** *ž* ⟨G *mn* šātrā/-ī⟩ **1.** veći ili manji zaklon od platna, nalik na šator na sajmu itd. **2.** *razg.* šatrovački govor, žargon manje društvene skupine, ob. mlađe dobi; sleng; **šȁtriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ čitati sudbinu, proricati budućnost, gatati, vračati; **šȁtrovac** *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ **1.** *rij.* skitnica ili nomad koji živi pod šatrom ili u čergi **2.** *rij.* onaj koji živi od krađe i prosjačenja; zatvorenik, kažnjenik, prijestupnik **3.** *razg.* onaj koji govori šatrom; **šȁtrovačkī** *prid.* **1.** koji se odnosi na šatrovca **2.** čergaški jezik ili jezici kojim govore Romi; razlike ovise o zemlji u kojoj žive **3.** šatrovački jezik (govor); šatra △ ~ ***govor (jezik)***, *v.* šatra (2); **šȁtrōvčev** *prid.* koji pripada šatrovcu

◆ *pr.* (nadimačko): **Šatórović** (Vukovar)

✧ *tur.* çadır ← *perz.* čader, čatr

šȁtrandž *m pov.* preteča šaha u Arapa i općenito u srednjemu vijeku, *usp.* santrač

✧ *arap.* šatrandž ← *perz.* čatrang ← *skr.* caturaṇgah (catur: četiri + angaḥ: dio)

šàum *m reg. kulin.* na pari tučeni bjelanjci, pjena

✧ *njem.* Schaum

šàumguma *ž reg.* pjenasta, spužvasta guma ili plastična masa

✧ *njem.* Schaumgummi

šàumpita *ž*, *v.* šaumšnita

šàumrola (**šȁmrola**), *ž reg.* kolač od lisnatog tijesta punjen pjenastom kremom od tučenih bjelanjaka sa šećerom

✧ *njem.* Schaumrolle

šàumšnita (**šàmšnita**, **šàumpita**, **šàmpita**) *ž razg. kulin.* kolač od lisnatog tijesta punjen pjenastom kremom od bjelanjaka sa šećerom, izrezan u kocke

✧ *njem.* Schaumschnitte

šȁv *m* ⟨N *mn* šȁvovi⟩ **1.** (+ *potenc.*) **a.** spoj dvaju sašivenih komada tkanine; rub **b.** cik-cak crta po kojoj srastaju kosti lubanje **c.** crta po kojoj su zavarivanjem ili zakivanjem spojeni komadi metala **2.** *med.* spajanje odvojena tkiva operacijom [*kirurški* ~]

✧ od saarijega *šьvъ ≃ *v.* šivati

Šavuȍt *m jud.* židovski proljetni blagdan tjedana, blagdan žetve i prvih plodova, pada 7 tjedana nakon prvoga dana Pesaha; Pedesetnica

✧ *hebr.* ⟨*mn*⟩ šābhūʿōth ← šābhūaʿ: tjedan

šàzilija *ž*, *v.* šadhilija

šćȅpati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* šćȅpao (se)⟩ **1.** (što) brzim pokretom iznenada čvrsto uhvatiti, snažno stegnuti; zgrabiti [~ *za ruku*] **2.** (se) dokopati se, dočepati se (čega) // **šćepávati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šćȅpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šćepati; **šćȁpiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* šćȁpio⟩ *ekspr.* zgrabiti, šćepati, krišom i na brzinu uzeti nešto tuđe; ukrasti, zdipiti, dići, smotati

✧ s- + *v.* čašiti

šćȉ *m* ⟨G šćȉja⟩ *kulin.* ruska juha s obaveznim dodatkom kupusa

✧ *rus.* šči

Šćitárjevo *sr* naselje (u blizini Velike Gorice), datira još iz doba Rimskoga Carstva (*Municipium Flavium Andautonia*); Andautonija, *v.*

šćȃv *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *bot.*, *v.* cecelj

šćȃvo *m pejor.* talijanski termin za Slavene, posebno za Hrvate (i Slovence) // **šćȁvet** *m* **1.** *lingv.* hrvatski čakavski jezik na kojem su pisane crkvene knjige **2.** *meton.* crkvena knjiga, lekcionar, evanđelja i poslanice na čakavskom narječju pisane latinicom; **šćȁvetārskī** *prid. zast.* koji se odnosi na šćavet

✧ *mlet.* shiavòn *tal.* schiavo: rob, Slaven; schiavetto (libro): hrvatska, slavenska (knjiga)

Šćȅdro *sr geogr.* otok u Korčulanskom kanalu, 7,5 km^2

šćȅtinac *m* ⟨G -īnca, N *mn* -īnci⟩ *bot.* biljka (*Psilurus aristatus*) iz porodice trava (*Gramineae*)

šćíga *ž*, *v.* štiga

šćȉka *ž* ⟨D L -i, G *mn* šćīkā⟩ *reg. etnol.*, *v.* špranja

šćȉr *m* ⟨N *mn* šćȉrovi⟩ **1.** *bot.* **a.** rod pretežito jednogodišnjih biljaka (*Amaranthus*) iz porodice šćirova (*Amaranthaceae*), čest korov na oranicama i u vrtovima; šćirenica, štir **b.** uzgajana povrtna biljka (*Amaranthus lividus*), listovi se jedu kao špinat **2.** (*mn*) porodica šćirova (*Amaranthaceae*)

šćȉrenica *ž bot.*, *v.* šćir (1)

šćućúriti se *svrš.* ⟨*prez.* šćùćūrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* šćùćūren⟩ **1.** saviti se, skupiti se, zgrčiti se od hladnoće, straha, radi skrivanja i sl. **2.** priviti se uz nekoga, uz nešto // **šćućurívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* šćućùrujēm

se, *pril. sad.* šćućùrujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šćućuriti se

šćûlac *m* ⟨G šćûlca, N *mn* šćûlci⟩ *bot.*, *v.* petrovac (**1 c**)

Šèbalj, Ivo (1912–2002), hrv. slikar, nakon faze ekspresionističkog realizma približio se lirskoj apstrakciji; u poznoj stvaralačkoj fazi sintetizirao svoj opus i ostvario najdojmljivija djela

šèbek *m* ⟨N *mn* -eci⟩ *reg. zool.* majmun crvene stražnjice
✧ *tur.* ebek

Šèbelić (Sebegglich), Ivan Leopold (kraj 17. st.–prva pol. 18. st.), hrv. skladatelj, orguljaš stolne crkve; *Misa Sv. Ladislava*, najranije poznato djelo domaćeg skladatelja iz *S* Hrvatske

šèboj *m bot.* **1.** biljni rod (*Cheiranthus*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*), rasprostranjen na Sredozemlju i u Sjevernoj Americi **2.** najpoznatija vrsta krstašica (*Ch. cheiri*); žuti šeboj
✧ *tur.* ebboy ← *perz.* šebbūy ← šeb: noć + būy: miris

šèćer *m* **1.** *kem.* disaharid $C_{12}H_{22}O_{11}$, kristalizirani organski kemijski spoj iz skupine ugljikohidrata izgrađen od po jedne molekule glukoze i fruktoze, slatkog okusa, topiv u vodi, čest sastojak biljaka i važan element hrane; slador **2.** proizvod od prerađene šećerne trske ili šećerne repe koji služi za zaslađivanje; saharoza [~ *u prahu*; *kristalni* ~; *bijeli* ~; *smeđi* ~] **3.** *razg. fam.* dragi (draga) [~*u moj*] **4.** *razg.* šećerna bolest △ ***obični*** ~, *v.* saharoza // **šećérac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šèćērācā⟩ onaj koji se ističe slatkim okusom prema drugome u vrsti, koji je sladak △ ***kukuruz*** ~ *agr.* soj kukuruza za pečenje i kuhanje u klipovima; **šećeràna** *ž* ⟨G *mn* šećeránā⟩ tvornica šećera; **šećèrāš** *m* ⟨G šećeráša⟩ *razg.* bolesnik od šećerne bolesti; dijabetičar; **šećeràšica** *ž*, *v.* šećeraš; **šećèraškī** *prid.* koji se odnosi na šećernu bolest i šećeraše; **šećèrdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* prodavač šećera (ob. u vrijeme kad se prevozio u glavama); **šèćeriti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ sladiti šećerom; zaslađivati; **šèćērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šećerac; **šèćērn|ī** *prid.* koji sadrži šećer, koji se odnosi na šećer [~*a repa*; ~*a trska*] △ ~***a bolest***, *v.* dijabetes; ~***a repa*** *bot.* dvogodišnja zeljasta biljka (*Beta vulgaris subsp. rapaceae f. altissima*) iz porodice loboda (*Chenopodiaceae*), uzgaja se radi dobivanja šećera iz korijena; ~***a trska*** *bot.* višegodišnja zeljasta biljka (*Saccharum officinarum*) iz porodice trava (*Gramineae*), uzgaja se u tropskim krajevima radi dobivanja šećera iz stabljike; **šèćērnica** *ž* posuda u kojoj sadrži šećer; cukarijera, cukerdoza
◈ *pr.* (nadimačka): **Šèćer** (Split, Kaštela), **Šèćerkadić** (Zagreb)
✧ *tur.* šeker ← *perz.* šäkär

šèćer-bàjram *m* ⟨G šèćer-bàjrama⟩ *isl.* blagdan, svečanost o završetku ramazana
✧ *v.* šećer + *v.* Bajram

šećerlèma (šećerlàma) *ž reg.* **1.** *zast.* bombon **2.** zašećereno voće
✧ *tur.* ekerleme

šédija *ž reg.* stolica, stolac
✧ *mlet.* sedia

šèdok *m* ⟨N *mn* -oci⟩ *bot.* vrsta stabla (*Citrus maxima*) iz porodice agruma, ima žućkasti kožasti plod; čadek, pomelo

šedȑvān *m* ⟨G šedrvána⟩ *reg.* vodoskok ili česma obično s više mlazova, s bazenom kružna ili višekutna oblika kao dio arhitekture i ugođaja kuće te vrta orijentalnog tipa; šadrvan
◈ *top.*: **Šedȑvān** (vrelo, Lika)
✧ *tur.* adırvan ← *perz.* šādirwān: (*dosl.*) veselo teče

šȅf[1] *m* ⟨N *mn* šȅfovi⟩ *razg.* onaj koji je na čelu neke organizacije, skupine ljudi, koji vodi katedru na sveučilištu, odjel, organizaciju ili državu, vlasnik (obrta, poduzeća, trgovine, frizerskog salona); voditelj, direktor, ravnatelj, predsjednik itd. △ ~ ***države*** *dipl.* najviši predstavnik države, u zemlji i prema inozemstvu, ob. predsjednik // **šèfica** *ž*, *v.* šef; **šèfičin** *prid.* koji pripada šefici; **šȅfovati** (∅, komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȅfujēm, *pril. sad.* šȅfujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *razg.* biti šef, obavljati dužnost šefa **2.** *pejor.* iživljavati se kao šef, provoditi šefovsku vlast; **šȅfovica** *ž* šefova supruga; **šȅfovskī** *prid.* koji se odnosi na šefove; **šȅfovski** *pril.* kao šef, na način šefova; **šȅfōvstvo** *sr* djelatnost i služba šefa
✧ *njem.* Chef ← *fr.* chef

šȅf[2] *m* ⟨N *mn* šȅfovi⟩ *reg.* sprava za izvlačenje tekućine iz bačve; teglica, nategača, cmrk
✧ *njem.* Schöpfe ≃ schöpfen: grabiti, crpsti

šefàklija *ž zool. reg.*, *v.* krijesnica
✧ *tur.*

Šȅferov, Vilko (1895–1974), hrv. slikar; socijalne teme (*Djeca s periferije*), teme iz NOB-

a (*Sutjeska*) i ekspresivni kolorizam u pejzažima iz Bosne, Dalmacije i okolice Zagreba, a u zadnjoj fazi na rubu apstrakcije; portreti M. Krleže, A. Cesarca, I. G. Kovačića i dr.

šȅflja (**šȅfla**) *ž* ⟨G *mn* -ī/-ā/šȅfāljā⟩ *reg.* velika žlica s polukuglastim dijelom za zahvaćanje tekuće i žitke hrane iz lonca i sličnog posuđa; kutlača, zaimača, kacijola
✧ *njem.* Schöpflöffel

šeftèlija *ž bot. reg.* breskva
✧ *tur.* eftalı ← *perz.* šeftālū

šȅg|a[1] *ž* ⟨D L -i, G *mn* šêgā⟩ *reg.* **1.** običaj, navada **2.** himbenost, prijevara **3.** šala, ruganje [*tjerati ~u s kim*] // **šegáčiti se** (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* šègāčīm se, *pril. sad.* -čēći se, *gl. im.* -čēnje⟩ *reg.* rugati se, podrugivati se, šaliti se, zabavljati se
✧ *tur.* saka: šala, pošalica ← *arap.*

šȅga[2] *ž* ⟨G *mn* šêgā⟩ *reg.* oruđe s nazubljenom metalnom oštricom koje služi za rezanje stabala, drva i drugih materijala; pila, žaga // **šèga|ti** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** piliti, žagati **2.** *žarg.* **a.** (se) (u šali) voditi ljubav, spolno općiti **b.** gnjaviti koga, dosađivati, biti teško podnošljiv, piliti koga; **šègūn** *m* ⟨G šegúna⟩ *reg.* velika pila, žaga ◊ *pr.* (nadimačka, preklapanje s šȅga), **Séga** (Požega, Slavonija Zagreb), **Šègan** (290, Ogulin, Knin, *Z* Slavonija), **Šègarić** (Zadar, Cres-Lošinj), **Šègavac** (Slunj, *I* Slavonija, Nova Gradiška), **Šègavčić** (Ogulin, Split, Osijek), **Šègavić** (Karlovac), **Šègotić** (Zagreb, Novska, Sesvete), **Šègovec** (Koprivnica), **Šègović** (480, Međimurje, Podravina, Prigorje, Dubrovnik)
✧ *tal.* sega ≃ *mlet.* siegazzo *njem.* seigen

Šȅgedīn, Petar (1909–1998), hrv. književnik, piše prozu, eseje, rasprave o problemima kulture i hrv. nacionalne politike, zalaže se za slobodu i individualnost umjetničkog stvaranja (*Svi smo mi odgovorni?*, *Riječi o riječi*, *Licem u lice*); u pripovijetkama i romanima egzistencijalistički model pisanja, psihoanalitička i fenomenološka metoda obrade pojedinačnih sudbina, stanja tjeskobe, straha, otuđenja (*Djeca božja*, *Na putu*, *Osamljenici*); utjecajan u intelektualnim krugovima Hrv. proljeća i nacionalne politike

šègrt *m razg.* **1.** dječak koji uči zanat, učenik u privredi; naučnik **2.** *pren.* onaj koji je slaboga znanja u odnosu na drugoga // **šègrtica** *ž*, *v.* šegrt; **šègrtić** *m dem.* od šegrt; **šègrtovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šègrtujēm, *pril. sad.* šègrtujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** učiti zanat kao šegrt, biti šegrt **2.** *pren.* biti početnik u nekom poslu i istodobno učiti od starijih; **šègrtskī** *prid.* koji se odnosi na šegrte; **šègrtski** *pril.* kao šegrt, na način šegrta, svojstveno šegrtima
❖ *pr.* (prema zanimanju): **Šègrt** (170, Đurđevac, Split, Drniš, Dubrovnik)
✧ *tur.* akirt ← *perz.* šāgird

Šȅgvić, Neven (1917–1992), hrv. arhitekt, sljedbenik suvremenih funkcionalističkih načela; zapažen po izgradnjama i konzervatorskim intervencijama unutar starih urbanih jezgra dalmatinskih gradova; autor teoretskih i stručnih radova (*Arhitektonska moderna u Hrvatskoj*, *Teze o modernoj arhitekturi*)

šȅh (**šȅjh**) *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** poglavar tekije, prvak derviškog reda **2.** *šah razg.* izraz za napad na kraljicu
❖ *pr.* (prema službi): **Šéhić** (140, Zagreb, Moslavina, Istra, Turopolje), ili od imena: **Šêhović** (Zagreb, Dubrovnik, *I* Slavonija, Crikvenica)
✧ *tur.* eyh ← *arap.* šayḫ: starac, starješina

šehádet *m reg.* **1.** isprava, dokument o stečenom znanju ili vještini; svjedodžba, potvrda, dokaz **2.** *isl.* smrt islamskog vjernika u borbi protiv nevjernika
✧ *tur.* ehadet ← *arap.* šahāda

šȅher *m reg. ekspr.* grad, velika varoš
✧ *tur.* ehir ← *perz.* šehr

šȅher-ćehája *m pov.* gradski načelnik, gradonačelnik u Osmanskom Carstvu
✧ *tur.* ehir kâhyası ≃ *v.* šeher + *v.* ćehaja

Šeherezáda (**Šahrazȁda**, **Šeherzáda**, **Šahzáda**) pripovjedačica u uvodnom dijelu zbirke pripovijedaka *Tisuću i jedna noć*
✧ *perz.* šāhzāde: kraljevna

šèhīt *m* ⟨G šehíta⟩ *isl.* **1.** onaj koji je nevino pogubljen; mučenik **2.** onaj koji je časno dao život u borbi za islam // **šehìtluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *isl.* šehitsko groblje
✧ *tur.* ehit ← *arap.* šahīd

šȅhr *m isl.* naziv za mjesec u islamskom kalendaru
✧ *tur.* ehr ← *arap.* šahr

šehríje *ž mn* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* **1.** tanko razvijeno tijesto izrezano na uske trake, rezanci **2.** čorba od takva tijesta
✧ *tur.* ehriye ← *arap.* šariyya ← šar: dlaka, kosa

šehzáda *ž* titula ženskog člana vladarske obitelji; princeza, kneginja, careva kći
✧ *tur.* ehzade ← *perz.* šehzāde, šāhzāde ← šāh, šeh: kralj + zāde: dijete

šȇjd *m razg.* ton, boja tkanine
✧ *engl.* shade: sjena, sjenka

šȅjh (**šȅih**) *m*, *v.* šȅjk

šȇjk *m*, *v.* shake

šȅjk (**šȅjh**, **šȅih**, **šȅh**) *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** časni starina, starješina, počasna titula u arapskim zemljama **2.** poglavar plemena, općine; poglavar šejkata, ob. biran iz vladarske porodice **3.** učen čovjek, glasovit profesor ili govornik, rektor visoke islamske škole **4.** poglavar vjerske zajednice **5.** starješina derviškog reda, šeh (**1**) // **šȅjkāt** *m* ⟨G šejkáta⟩ **1.** *pov.* administrativni okrug plemena, općine kojem je na čelu šejk **2.** *pol.* arapska islamska država kojoj je na čelu šejk
✧ *engl.* sheikh ← *arap.* šayḫ

šȅjker *m*, *v.* shaker

šéjker *m pov. kršć.* pripadnik sekte u SAD proizašle iz kvekerskog pokreta krajem 18. st., danas praktički nestala
✧ *engl.* shaker

šȅjk-ul-ìslām *m* ⟨G šȅjk-ul-isláma⟩ *isl.* **1.** u arapskim zemljama počasna titula za istaknute islamske bogoslove i vjerske poglavare **2.** *pov.* u Osmanskom Carstvu službena titula vrhovnog poglavara muslimanske vjerske zajednice
✧ *tur.* eyhülislâm ← *arap.* šayḫu-l-islām: poglavar islama ≃ *v.* šejk + *v.* islam

šȅjl *m min.* sedimentna stijena sastavljena od kremena, gline i dr.; brusilovac, glineni škriljevac
✧ *engl.* shale

šéjtān *m* ⟨G *mn* šejtánā⟩ **1.** *isl.* **a.** zao duh predislamskog vjerovanja; džin **b.** prema islamskom učenju (preuzetom iz Biblije) zao duh, vrag, sotona koji navodi ljude na grijeh **2.** *reg. pren.* onaj koji je dovitljiv, prepreden; šaljivdžija, vragolan // **šejtànluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* dosjetka, šala (u smislu bistrine, duhovitosti i sl.); vragolija, obješenjaštvo; **šéjtanskī** *prid.* koji se odnosi na šejtane; **šéjtanski** *pril.* kao šejtan, na način šejtana
✧ *tur.* eytan ← *arap.* šayṭān ← *hebr.*, *usp.* Sotona

šȅkel *m* **1.** *pov.* **a.** kod antičkih semitskih naroda jedinica težine za srebro; mjera vrijednosti robe **b.** od 2. st. pr. Kr. srebrni novac, srebrnjak u Judeji **c.** *jud.* porez za uzdržavanje jeruzalemskog hrama **d.** od kraja 19. st. članski doprinos koji Židovi-cionisti daju cionističkom pokretu **2.** novčana jedinica u današnjem Izraelu
✧ *hebr.* šeqel: novčić ≃ šāqal: vagati

šèkrēt (**šekrȇt**) *m* ⟨G šekréta⟩ *reg.* **1.** zahod, nužnik; kondot **2.** *pren.* nered, prljavština
✧ *lat.* secretus: tajni, skriveni

šekspirològija *ž* znanstvena disciplina koja se bavi istraživanjem života i djela W. Shakespearea // **šekspiròlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ istraživač koji se bavi Shakespeareom i njegovim djelom
✧ *v.* Shakespeare + -LOGIJA

šȅl *m lokal. zast.* boja tzv. mađarskih karata (Doppeldeutsche), karo, bundeva, praporac
✧ *njem.* Schelle: karo

šȅlak *m* ⟨N *mn* -aci⟩ tvrda prirodna smola različitog istočnoindijskog drveća iz roda *Ficus*; upotrebljava se za lakiranje namještaja, proizvodnju izolirajućih materijala, apreturu itd.
✧ *njem.* Schellack ← *dan.* Schalenlack: lak u sitnim pločicama

šȅleshamer *m term.* tvrdi, deblji papir, ob. služi za arhitektonske nacrte, kao papir za razne slikarske tehnike i sl.
✧ *njem.* Schelleshammer

šȅlf *m* ⟨N *mn* šȅlfovi⟩ *geol.* pojas relativno plitkog morskog dna (do 200 m dubine) što okružuje kontinente, na vanjskom se rubu naglo spušta prema dnu dubokoga mora; kontinentski prag
✧ *engl.* shelf

šèlīt *m* ⟨G šelíta⟩ *min.* kalcijev volframat
✧ *njem.* Scheelit, prema švedskom kemičaru K. W. Scheeleu (1742–1786)

šȅlman *m lokal. razg. rij.* onaj koji krade; lopov, kradljivac, lupež, obješenjak; šeljam, šeljmen, *usp.* šljam // **šelmàrija** *ž* lupeština, obješenjaštvo
✧ *njem.* Schelm

šȅljām *m*, *v.* šelman

šȅljmen *m*, *v.* šelman

šéma *ž*, *v.* shema // **šemàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* shematičan; **šemàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* shematičnost; **šematìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩, *v.* shematizam; **šematizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* šematìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* shematizirati
✧ *v.* shema

šemíta *ž jud.* institucija židovskog biblijskog zakonodavstva po kojoj svake sedme godine zemlja mora počinuti, tj. ne smije se obrađivati
✧ *hebr.* šĕmiṭṭāh: godina otpusta

Šȅmōvci *m mn* ⟨G *mn* Šȅmovācā⟩ naselje (u blizini Đurđevca), 608 stan. // **šȅmovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šemovac i Šemovčane; **Šȅmovčanin** *m* (**Šȅmovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȅmovčani⟩ stanovnik Šemovaca
♦ *pr.* (etnik): **Šȅmovčan** (Đurđevac, Zagreb, Z Slavonija)

Šȅmovec *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Varaždina), 961 stan. // **Šemovéčanin** *m* (**Šemovéčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šemovéčani⟩ stanovnik Šemovca; **šȅmovečkī** *prid.* koji se odnosi na Šemovec i Šemovečane

šêmpijo *m reg. ekspr.* lakomislena osoba, onaj koji se odlikuje olakim odlukama ili postupcima na svoju ili tuđu štetu // **šêmpija** *ž, v.* šempijo; **šêmpijān (šêmpijast)** *prid.* ⟨*odr.* -i⟩ *reg. ekspr.* koji sve olako shvaća, nepromišljeno se u sve upušta; lakomislen, neodgovoran, luckast
✧ *tal.* scempio

šemsíja *ž reg.* dio ženske garderobe za zaštitu od sunca; suncobran, paràsōl, parasȏl
✧ *tur.* emsiye ← *arap.* šamsiyya: sunčan ← šams: sunce

šemšèta *sr mn* ⟨G *mn* šemšétā⟩ *reg.* zlatne ili pozlaćene ukrasne kopče izrađene u obliku sunca [*ovaj/ta* ~]
✧ *v.* šemsija

šên *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je sklon dobru raspoloženju; radostan, razdragan, veseo // **šȅnlučiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ *reg.* provoditi vrijeme u šenluku; **šȅnluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* veselje uz neku posebnu priliku; pučka proslava
✧ *tur.* en ← *perz.* šen

šȅng *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *glazb. pov.* kineski puhački instrument od izdubene tikve i bambusovih cijevi različite duljine
✧ *kin.* sheng

šêngajst *m reg. knjiš. arh.* onaj koji je sklon lijepome, ljubitelj književnosti i umjetnosti; estet // **šengajstèraj (šengajsterȁj)** *m reg. knjiš.* sklonost lijepom, ljubav prema književnosti i umjetnosti
✧ *njem.* Schöngeist

šȅnīj *m* ⟨G šenìja⟩ **1.** vrsta pređe kratkih niti s uzorkom **2.** tkanina s takvom pređom
✧ *fr.* chenille: gusjenica

šéniti *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -nēći, *gl. im.* -njenje⟩ *reg. zast.* **1.** (∅) mirno stajati i čekati (ob. o psu kad stoji na stražnjim nogama); človiti **2.** (komu) *pren.* ponizno moliti, udvorno ugađati kome
✧ *njem.* schön machen: činiti lijepo; lijepo se ponašati

šȅnkati (komu, što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* dati/davati na dar; darovati, pokloniti
✧ *njem.* schenken

Šénkovec *m* ⟨G -ōvca⟩ **1.** naselje (u blizini Čakovca), 2161 stan. **2.** naselje (u blizini Zaprešića), 626 stan. // **Šénkovčanin** *m* (**Šénkovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šénkovčani⟩ stanovnik Šenkovca; **šénkovečkī** *prid.* koji se odnosi na Šenkovec i Šenkovčane

Šénoa 1. August (1838–1881), središnja ličnost hrv. književnosti 1860-ih i 1870-ih, urednik časopisa *Vienac* (od 1874), *v.*; pjesnik i jedan od najplodnijih pisaca pripovijedaka, romana, feljtona, kazališnih kritika; u pripovijestima prelaz iz kasnog romantizma prema realizmu (*Ilijina oporuka*, *Prosjak Luka*, *Branka* i dr.), u romanima motivi iz hrv. prošlosti (*Zlatarovo zlato*, *Seljačka buna*, *Diogenes*, *Kletva*, *Čuvaj se senjske ruke*); s velikim utjecajem na formiranje i afirmaciju identiteta hrv. građanske inteligencije **2. Branko** (**Branimir**) (1879–1939), hrv. slikar, scenograf, povjesničar umjetnosti; predstavnik umjerenog kolorizma zagrebačke slikarske škole (ciklus veduta starog Zagreba) **3. Milan** (1869–1961), hrv. geograf i književnik; proza regionalnog obilježja, anegdotalna, često u formi crtice // **šȅnoīnskī** *prid.* koji se odnosi na sve u vezi s književnim i drugim stvaranjem Šenoe; **šȅnoīnski** *pril.* kao Šenoa, na način Šenoe

šȅnši *m* ⟨G -ja⟩ *pov.* sloj sitnih zemljoposjednika, obrtnika i malih poduzetnika u Kini prije maoističke revolucije
✧ *kin.* shenshi ← *engl.* gentry

šȅntāda *ž reg.* **1.** sjedenje u društvu uz razgovor [*duga* ~] **2.** uređeno mjesto za sjedenje na otvorenom prostoru (npr. klupe na rivi)
✧ *tal.* scendere: sići, doći, spustiti se

šénuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* šênēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šênūt⟩ *razg. podr.* pomjeriti, okrenuti pameću; poludjeti [~ *umom*] // **šênūt** *prid.* ⟨*odr.* -i⟩ koji je pomaknut, lud, priblesav

šȅnj *m* ⟨N *mn* šènjevi⟩ *reg.* znak koji se napravi noktom, olovkom, oštrim predmetom i sl. na mjestu gdje treba rezati ili na predmetu koji se želi zapamtiti i razlikovati od drugoga [*napraviti ~*; *učiniti ~*]; recka, zarez // **šȅnjān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* **1.** označen kakvim znakom radi evidencije (brojkom, zarezom, oštrim predmetom i sl.) **2.** označen od prirode (onaj koji ima fizičku manu) [*~ od Boga grđi od vraga* onaj kojega je Bog označio urođenom tjelesnom manom (npr. hromošću) zao je po prirodi]; **šènja|ti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* šènjao⟩ *reg.* označiti reckom; **šenjávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šènjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šenjati

✧ *mlet.* segno ← *lat.* signum

šeȍl *m jud.* podzemno carstvo smrti u židovskoj mitologiji

✧ *hebr.* šë'ōl

Šȅovica *ž* naselje (u blizini Pakraca), 588 stan. // **šȅovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šeovicu i Šeovčane; **Šȅovčanin** *m* (**Šȅovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šȅovčani⟩ stanovnik Šeovice

šȅpati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** *v.* hramati **2.** *pren.* zaostajati, biti loše organiziran, ne širiti se, ne napredovati itd. // **šȅpav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji šepa; hrom **2.** *pren.* kome nešto nedostaje; nepotpun, manjkav, loš [*~ plan*]; **šȅpavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ onaj koji šepa; **šȅpāvčev** *prid.* koji pripada šepavcu; **šȅpavica** *ž*, *v.* šepavac; **šȅpavo** *pril.* na šepav način, kao šepavac; **šȅpavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je šepav ili svojstvo onoga što je šepavo; **šepèsati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ pomalo šepati; hramati; **šepùckati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* pomalo šepati, lagano hramati

◈ *pr.* (nadimačka): **Šépac** (310, Otočac, Karlovac, Primorje, Gorski kotar), **Šépec** (150, Zagreb, Ivanić Grad, Zaprešić, Pokuplje, Vinkovci), **Šèpek** (Zagreb i okolica), **Šépić** (630, Opatija, Rijeka, Istra, Zagreb, Delnice, Osijek), **Šépović** (100, Novska, Sisak, Novi Marof)

✧ *njem. dijal.* (*bav.*) schepp: iskrivljen; scheppenbeinig: krivonog

Šȅper, Franjo (1905–1981), hrv. biskup, zagrebački nadbiskup (1960–1970) i kardinal (od 1965); sudjelovao u radu 2. Vatikanskog koncila; od 1968. prefekt Kongregacije za nauk vjere pri Sv. Stolici, predsjednik Internacionalne teološke komisije i predsjednik papinske Biblijske komisije

šepíriti se (**šepúriti se**) *nesvrš.* ⟨*prez.* šèpīrīm se, *pril. sad.* -rēći se, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** hodati uzdignute glave, napuhanih prsa i lepezasto raširenog repa (o paunu, puranu) **2.** *pren.* držati se oholo, razmetati se, praviti se važan

šèprtlja *m* ⟨N *mn* -e, G -ā/-ī⟩ nevješta, nespretna osoba // **šepȑtljati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) **a.** nespretno, nevješto raditi **b.** neodređeno i zbrkano pričati, obično radi prikrivanja istine **2.** (se) petljati se, muvati se, motati se; **šepȑtljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ nevješt, nespretan, zbunjen; **šepȑtljavo** *pril.* nespretno, zbunjeno; **šepȑtljavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je šeprtljav, svojstvo onoga što je šeprtljavo

✧ ≃ *v.* šepati

šepùrina *ž reg.* ostatak orunjena klipa kukuruza; kočanj, okomak

šepùtljika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.*, *v.* pavetina

šȅr (I) *m* ⟨G šȅra, N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** zlo, smutnja // **šȅr** (II) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ koji je sklon zlu; zao, opak, pakostan; **šèret** *m razg.* **1.** onaj koji je lukav, prepreden; prepredenjak, obješenjak **2.** onaj koji se vragolasto ponaša, zbija šale; šaljivčina; **šerètluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ **1.** lukavo smišljen postupak; lukavstvo, prepredenost **2.** potajno činjenje zla; podmuklost; **šèretskī** *prid.* koji se odnosi na šerete; **šèretski** *pril.* kao šeret, na način šereta; **šèrluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* **1.** zlo, smutnja, loš, ružan čin, ružno djelo; pakost, opakost **2.** *pren.* nestašluk

✧ *tur.* erret ← *arap.* šarr: zlo

šèrbe *sr* (**šèrbet** *m*) ⟨G -ta⟩ *reg.* **1.** istočnjačko osvježujuće piće od vode, šećera ili meda te mirodija; medovina **2.** uzavrela voda u šerbetluku pripremljena za kuhanje kave **3.** ukuhan šećer kojim se zalijevaju slatke pite // **šèrbetiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* šèrbetēći, *gl. im.* šèrbećēnje⟩ *reg.* **1.** *pren.* bijeliti krečom, krečiti **2.** uživati u šerbetu, piti šerbe(t)

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šerbèdžīć** (Đakovo, *I* Slavonija, Baranja), **Šerbèdžija** (100, Orahovica, Zagreb, Banovina), **Šerbèđīć** (Đakovo, Osijek), **Šerbèđija** (130, Đurđevac, Zagreb, Buje), **Šerbètār** (Ludbreg, Županja), **Šèrbetić** (Zagreb, Samobor)

✧ *tur.* erbet ← *arap.* šarba: piće

Šerbèdžija, Rade (1946), hrv. kazališni, filmski i TV glumac velike popularnosti, nositelj brojnih nagrada; zapažene uloge i u inozemnim filmovima

šèrbl *m reg.* posuda u koju se obavlja nužda; noćna posuda, kahlica

✧ *austr.njem.* Scherbel

šèrbltrēger *m reg.* **1.** (*dosl.*) onaj koji nosi šerble, npr. bolničar **2.** *pejor.* onaj koji ponizno služi moćnijega ili pretpostavljenoga; (kao) posilni, »sluga pokoran«, udvorica, ulizica

✧ *austr.njem.* Scherbelträger

Šèrcer, Ante (1896–1968), hrv. otorinolaringolog (istraživanja otoskleroze, plastične operacije nosa); glavni urednik *Medicinske enciklopedije*

šèrcl *m* ⟨N *mn* -i/-ovi, G šérclā/-ōvā⟩ *reg.* okrajak kruha; krajac, punta, puntica (vrh štruce)

✧ *austr.njem.* Scherzel

šerèfa *ž* (**šerèfe** *sr*) ograda i uski ograđeni prostor (kao veranda) na minaretu s kojega mujezin poziva na molitvu

✧ *tur.* erefe ← *arap.* šurfa

šèreg *m* ⟨N *mn* -ezi⟩ *reg.* **1.** niz, red, mnoštvo **2.** *vojn.* veći broj organiziranih vojnika; vojni odred, četa

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šèreg** (110, Krapina, Zagreb, Zagorje), **Šèrega** (Beli Manastir), **Šèrege** (Beli Manastir, Osijek), **Šèregi** (Zagreb, Zadar), **Šèregle** (Osijek)

✧ *mađ.* sereg

šèret, *v.* šer (I)

šèri *m*, *v.* sherry

šèri brèndi *m*, *v.* cherry brandy

šèrif *m* **1.** *pov.* u srednjovjekovnoj Engleskoj, Škotskoj i Irskoj kraljev izvršni službenik, upravitelj grofovije ili okruga sa sudskim funkcijama, izvorno odgovoran za prikupljanje poreza i kraljevih prihoda **2.** u SAD ob. izabrani predstavnik izvršne vlasti u okrugu, neki put obavlja i policijske poslove [*ponašati se kao* ~ ponašati se suvereno, bahato kao predstavnik vlasti]

◈ **Šèrif** m. os. ime (*musl.*) ◇ *pr.*: **Šerífi** (posvuda, raspršeno, ← *alb.*), **Šerífović** (**Šèrifović**) (Zagreb, Rijeka, Rovinj, Metković, *I* Slavonija), **Šéro** (Šibenik, Dubrovnik)

✧ *engl.* sheriff ← *stengl.* scirgerefa ← scir: grofovija + gerefa: upravnik

šèrīf (I) *m* ⟨G šerífa⟩ **1.** *isl.* počasni naslov Muhamedova unuka, kalifa Hasana, i njegovih potomaka **2.** *pov. isl.* titula koju preuzimaju neke islamske dinastije (emiri u Meki i Maroku); šarif **3.** *pren. reg.* onaj koji je ugledan i plemenita roda // **šèrīf** (II) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji se odlikuje moralnim osobinama; plemenit, ugledan, častan △ ***Bajram (~) mubarek olsun*** riječi kojima se čestita Bajram

✧ *tur.* erif ← *arap.* šarīf: uglednik

šerìjat *m isl.* temeljni vjerski zakon koji muslimani moraju poštivati u društvenom, obiteljskom i vjerskom životu, usustavljen u 8–9. st. i zasnovan na četiri načela: *Kur'an*, suna, idžma i kijas // **šerìjatsk|ī** *prid.* koji se odnosi na šerijat △ ~***o pravo*** *isl.* sustav muslimanskih prava izvedenih iz *Kur'ana* (s propisima o vlasništvu, obiteljskom, nasljednom, kaznenom i drugim pravima)

✧ *tur.* eriat ← *arap.* šārīa: pravi put

Šèrment, Mladen (1920–1999), hrv. kazališni, filmski i TV glumac, osobito poznat po interpretacijama na kajkavskom narječju (*Balade Petrice Kerempuha* M. Krleže)

šérpa (**šèrpenja**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* zdjela, *v.* // **šèrpenja** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šerpa; **šérpica** *ž dem.* od šerpa

✧ *njem.* Scherbe

Šérpa *m* **1.** *etn.* pripadnik planinskog naroda u Nepalu i državi Sikkim (u Indiji), tibetanskog podrijetla i kulture **2.** (šerpa) vodič i nosač tereta u alpinističkim ekspedicijama, posebno izdržljiv na velikim nadmorskim visinama

✧ *engl.* Sherpa ← *nepal.* šerpa: narod Istoka

šêrva *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. zast.* služavka, kućna pomoćnica // **šèrvaca** *ž pejor.* prostača, alapača, prostakuša

✧ *tal.* serva

šèsnaēst *br.* (glavni) broj koji se obilježava brojkom 16; (redni) šesnaesti = 16. // **šesnaestérac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šesnaèstērācā⟩ *sport* prostor omeđen crtom šesnaest metara udaljenom od gola; **šesnaestèračkī** *prid.* koji se odnosi na šesnaesterac; **šesnaestèri** (**šèsnaesteri**, **šesnaestòri**) *prid. br.* (**šesnaestère** *ž*, **šesnaestèra** *sr*) (u zn. šesnaest) kojih parova ili skupova ima ukupno šesnaest; **šèsnaestero** (**šèsnaestoro**) *sr zb. br.* **1.** jedno i još petnaestero živo srednjega roda (dijete ili mlado životinje) **2.** šesnaest osoba koje nisu sve istoga gramatičkog roda (muškarac, žena, dijete) [*nas (vas, njih, ono)* ~]; **šesnaèstičnī** *prid. mat.* koji se odnosi na brojevni sustav s osnovom u broju 16; heksa-

decimalni, *usp.* dvojčani, osmični, desetični; **šesnaèstīnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *glazb.* šesnaesti dio trajanja cijele note

šèsnaestoro *sr zb. br.*, *v.* šesnaestero

šêst *br.* (glavni) broj koji se obilježava brojkom 6; (redni) šesti = 6. △ ~***a bolest*** *pat.* dječja virusna bolest s visokom temperaturom i upalom ždrijela, nakon čega se javlja osip sličan rubeoli **//** **šestérac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šèstērācā⟩ što je od šest jedinica (parožaka itd.); **šestèračkī** *prid.* koji se odnosi na šesterac; **šestèri** (**šestòri**) *prid. br.* (**šestère** *ž*, **šestèra** *sr*) (u zn. šest) kojih parova ili skupova ima ukupno šest; **šȅstero** (**šȅstoro**) *sr zb. br.* ⟨G *anal.* od njih ~, D šestèrma⟩ **1.** jedno i još petero živo srednjega roda (dijete ili mlado životinje) **2.** šest osoba koje nisu sve istoga gramatičkog roda i spola (muškarac, žena, dijete) [*nas (vas, njih, ono) ~*]; **šèstica** *ž* **1.** brojka šest **2.** *meton.* ono što je obilježeno brojkom 6 (npr. tramvaj); **šèstina** *ž* šesti dio jednog cijelog; **šestòrica** *ž zb.* šest osoba muškog spola

♦ *pr.* (nadimačka, šesto dijete, po obvezi davanja šestine i sl.): **Šȅstān** (Pazin, Međimurje), **Šêst** (Zagorje, Varaždin, Zagreb, Vinkovci), **Šȅsta** (Baranja, Petrinja), **Šèstāk** (1250, Koprivnica, Zagorje, Varaždin, Turopolje, Međimurje), **Šȅstān** (1110, Zadar, Istra, Rijeka, Zagreb, Međimurje, Pag), **Šestánović** (180, Korčula, Split, Moslavina), **Šèstek** (Sisak, Bjelovar), **Šéstić** (270, Županja, Zagreb, *I* Slavonija, Rijeka, Makarska, Kostajnica), **Šésto** (240, Zagreb, Banovina, *I* Slavonija, Sinj, Sisak), **Šèstōk** (Turopolje, Zagreb), **Šéstović** (Zagreb, Požega)

šȅst *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* ugodna, pravilna i ravnomjerna raspoređenost dijelova cjeline; sklad, harmonija, ob. u odijevanju i vanjštini [*imati ~a/nemati ~a*] **//** **šȅstan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *reg.* kojemu su ugodno, pravilno i ravnomjerno raspoređeni dijelovi cjeline [*~ izgled*; *šesna djevojka*; *šesno odijelo*]; skladan, harmoničan; **šȅšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *reg. fam.* sladak, ljubak (o djeci)

✧ *mlet.* sesto

Šèstanovac *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Omiša), 572 stan. **//** **šèstanovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šestanovac i Šestanovčane; **Šèstanovčanin** *m* (**Šèstanovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šèstanovčani⟩ stanovnik Šestanovca

šèstār *m* ⟨G šestára⟩ dvokraka sprava za crtanje kružnica i mjerenje dužina i manjih udaljenosti

ŠESTERO- (**ŠESTORO-**) kao prvi dio pridjevskih i imeničkih složenica označava da se nešto sastoji od šest dijelova, jedinica i sl. označenih drugim dijelom složenice

✧ *v.* šest

šȅsterokūt *m mat.* višekutnik sa šest kutova i stranica; heksagon

✧ ŠESTERO- + *v.* kut

šesteròpreg (**šestòpreg**) *m* ⟨N *mn* -ezi⟩ zaprega od šest konja **//** **šesteròprežan** *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji se odnosi na šesteropreg

✧ ŠESTERO- + *v.* pregnuti

šêstī *prid. br.* (redni) prema broju šest, koji po redu dolazi iza petoga i ispred sedmoga

Šéstić, **Ljudevit** (1900–1962), hrv. slikar impresionističkih pejzaža s obala Kupe, Dobre, Mrežnice i Korane; crteži s motivima iz NOB-a

Šestȉne *ž mn* ⟨G Šestínā⟩ naselje u podnožju Medvednice, dio grada Zagreba **//** **šèstīnskī** *prid.* koji se odnosi na Šestine i Šestinjane [*~ kišobrani*]; **Šestȉnjanin** *m* (**Šestȉnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Šestȉnjani⟩ stanovnik Šestina

šêsto *br.* (glavni) broj šest stotina koji se obilježava brojkom 600; (redni) šestoti = 600.

✧ *v.* šest + *v.* sto[1]

šestojànuārsk|ī *prid. pov.* koji se odnosi na 6. siječnja/januara 1929, dan kad je kralj Aleksandar zaveo diktaturu △ ~***a diktatura*** *pov.* kralj Aleksandar 6. 1. 1929. manifestom ukida ustav, raspušta Skupštinu i zabranjuje političke stranke te ozakonjuje vlastitu apsolutnu vlast

šestòper *m vojn. pov.* buzdovan sa šest pera (šiljaka)

✧ *v.* šest + *v.* pero

šȅstoro *sr zb. br.*, *v.* šestero

šestosjèdālnica *ž sport* žičara kao prijevozno sredstvo s otvorenim sjedalima za šest osoba

✧ *v.* šest + *v.* sjesti, sjedalnica

Šȅša *m mit. hind.* zmija svijeta, golema neman s tisuću uzdignutih glava na kojima stoji sedam nadzemnih i sedam podzemnih svjetova; na njoj se Višnu odmara tijekom zemaljskog sna

šešȁna (**šèšara**, **šišàna**) *ž* ⟨G *mn* šešánā⟩ *pov.* vrsta duge puške sa šest žljebova u cijevi

✧ *tur.* ehane, iane, *perz.* šešhane (šeš = šest)

šȅš-bȅš *m* ⟨G šȅš-bȅša⟩ **1.** izraz u igri tavle: šest i pet **2.** igra tavle, kockanje, triktrak: istočnjačka igra s kockama i žetonima

✧ *tur.* e-u be: šest-pet ← *perz.* šāš: šest + *tur.* be: pet

šèšīr *m* ⟨G šešíra⟩ *razg.* dio odjeće koji pokriva glavu, različitih oblika i izrađen od različitih materijala (pusta, slame i sl.), s užim ili širim obodom u donjem dijelu; klobuk // **šešìrčina** *ž augm.* od šešir; **šešìrdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *v.* klobučar **2.** *razg.* čovjek iz grada koji se odijeva gradski i nosi šešir; **šešìrić** *m dem.* od šešir; **šešìrina** *ž augm.* od šešir *pejor.*: *podr.*

šèšula *ž reg.* **1.** paljak, palj, ispolac, drvena lopatica za izbacivanje vode iz čamca **2.** *pren.* malen, loš brod

✧ *mlet.* sèssola

šétati (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šêtām/šêćēm (se), *imp.* šêtāj/šéći (se), *pril. sad.* -ajūći/šéćūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ kretati se, pješačiti umjerenom brzinom radi odmora i razonode // **šètāč** *m* ⟨G šetáča⟩ onaj koji šeta; **šetàčica** *ž*, *v.* šetač; **šètāčkī** *prid.* koji se odnosi na šetače; **šètāčki** *pril.* kao šetač, na način šetača; **šétalica** *ž rij. neob.* njihalica zidnog sata; klatno, pendul, penduo; **šétalīšnī** *prid.* koji se odnosi na šetalište; **šétalīšte** *sr* javni prostor za šetnju; **šétnica** *ž knjiš.* trijem koji služi za šetnju (npr. u samostanima, u gradovima mediteranskog tipa); trijem; **šètnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* šètnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šètnuo⟩ *razg. rij.* **1.** kratko prošetati **2.** uputiti se i ležerno obaviti posao za koji je potrebna samo kraća šetnja, koji nije daleko; **šétnj|a** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** lagan hod ili vožnja radi odmora i razonode [*ići u ~u*; *ići na ~u*; *vratiti se sa ~e*] **2.** u zatvorima i sličnim ustanovama i zavodima organiziran izlazak na zrak ograničen trajanjem i propisanog ponašanja; **šétnjica** *ž dem.* i *hip.* od šetnja; mala kratka šetnja

◈ *pr.* (nadimačko): **Šétalo** (Slavonski Brod, Dubrovnik)

✧ *prasl.* i *stsl.* šętati sę (*češ.* šátati: gibati se, *rus.* šátat')

šetebàndijēre *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.* onaj/ona koji lako mijenja političku stranku, politički prevrtljivac, onaj koji je spreman istaći svačiju zastavu; šetebandijerist, setebandijere [*ta/taj* ~] // **šetebandijèrist** (**šetebandijerìst**) *m*, *v.* šetebandijere

✧ *tal.* sette: sedam + bandiera: zastava

šetìmān|a *ž reg.* tjedan [*raditi cijelu ~u*]

✧ *tal.* setimana

šètland *m*, *v.* Shetland

šéva[1] *ž zool.* mala poljska ptica pjevica (*Alauda*) iz porodice ševa (*Alaudidae*), red vrapčarki (npr. velika š. *A. calandra*, poljska š. *A. arvensis*, ćubasta š. *Galerida cristata*); kukmasta š.

◈ *pr.* (nadimačka): **Šéva** (Zagreb, Nova Gradiška, Sisak), **Šèvček** (Nova Gradiška, Rijeka, Krk), **Šèvčik** (Zagreb, Nova Gradiška), **Šévić** (250, Vukovar, Banovina, Zagreb, *I* Slavonija, Virovitica), **Šévo** (460, Trogir, Benkovac, Dalmacija, Lika, Zagora)

✧ ? ≃ ševrljuga: ševa: ≃ ševrljati, ševrdati: kretati se gore-dolje, lutati

šéva[2], *v.* ševiti

šèvāl *m* ⟨G ševála⟩ *isl.* deseti mjesec islamskog lunarnog kalendara

✧ *tur.* evval ← *arap.* šawwāl

šèvār *m reg. bot.*, *v.* rogoz △ ***barski*** ~, *v.* ježinac

◈ *pr.* (etnici): **Ševárac** (Đakovo, Osijek), **Šèvrović** (Ogulin, Zagreb, Ivanić Grad, Vrbovsko)

ševàt *m jud.* **1.** peti mjesec po aktualnom židovskom kalendaru i po *rel.* brojanju od postanka svijeta **2.** *zast. rel.* **a.** jedanaesti mjesec po brojanju od izlaska židovskog naroda iz Egipta **b.** siječanj/veljača prema gregorijanskom kalendaru

✧ *hebr.* šĕbhāt

Ševčenko (*izg.* Ševčénko), **Taras** (1814–1861), najveći ukrajinski pjesnik i slikar, utemeljitelj ukrajinskog jezika i književnosti; lirske pjesme i epovi pod utjecajem narodnog stvaralaštva, ruskoga i poljskoga romantizma (*Kobzar*, *Gajdamaki*, *San*, *Marija*)

ševèljati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ zanositi nogama, gegati se kao dijete

ševìot (**šèvjot**) *m*, *v.* čeviot

šéviti (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* šévēći, *gl. im.* šévljēnje⟩ *žarg. vulg.* održavati spolne odnose s kim // **šéva**[2] *ž žarg. vulg.* spolni odnos, ševljenje; **ševac** *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci⟩ *žarg. vulg.* onaj koji ševi, *usp.* jebač

✧ ? ≃ *v.* ševrdati: kreteti se gore-dolje

ševr̀dati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** lutati, ići amo-tamo, vrludati, krivudati **2.** *pren.* zbunjeno ili dvolično govoriti; vrdati, izvlačiti se // **ševr̀dalo** *sr* (*m*) onaj koji ševrda, i nogama i riječima; vrdalo

šèvrō (**ševrô**) *m* ⟨G ševròa⟩ prerađena jareća

koža za obuću i kožnu galanteriju, vrlo mekana i elastična
✧ *fr.* chevreau: jare, kozlić ≃ chèvre: koza
ševròlet *m*, *v.* Chevrolet
šèvrōn *m* ⟨G ševróna⟩ tkanina s izrazito uspravno kosim crtama (fišgret), izrađena u dvosmjernom ili povratnom keper-vezu
✧ *fr.* chevron
šezdèsēt *br.* (glavni) koji se obilježava brojkom 60; (redni) šezdeseti = 60. // **šezdesétak** *m br.* ⟨najčešće *indekl.*⟩ oko šezdeset, otprilike šezdeset osoba ili predmeta; **šezdesèteri** (**šezdèseteri**, **šezdesètori**) *prid. br.* (**šezdesètere** *ž*, **šezdesètera** *sr*) (u zn. šezdeset) kojih parova ili skupova ima ukupno šezdeset; **šezdèsētero** (**šezdèsētoro**) *sr zb. br.* **1.** jedno i još pedesetdevetero živo srednjega roda (dijete ili mlado životinje) **2.** šezdeset osoba koje nisu sve istoga gramatičkog roda (muškarac, žena, dijete) [*nas (vas, njih, ono)* ~]; **šezdesètica** *ž* **1.** komad novca u vrijednosti od šezdeset osnovnih jedinica novca **2.** predmet označen brojkom ili rednim brojem 60 (automobil na trkama); **šezdesètina** *ž* šezdeseti dio neke cjeline; **šezdesetòrica** *ž* šezdeset muških osoba
ŠEZDESET- (**ŠEZDESETO-**) kao prvi dio riječi označava da je ono što je iskazano drugim dijelom u vezi s brojem šezdeset [*šezdesetogodišnjak*]
✧ *v.* šezdeset
šezdesetòdnevnī *prid.* koji traje šezdeset dana, dvomjesečni (u računanju kao da svaki mjesec ima 30 dana)
✧ ŠEZDESET(O)- + *v.* dan[1], dnevni
šezdesetogòdišnjāk (**šezdesetgòdišnjāk**) *m* ⟨N *mn* -āci⟩ onaj koji ima šezdeset ili oko šezdeset godina // **šezdesetogodišnjàkinja** (**šezdesetgodišnjàkinja**) *ž*, *v.* šezdesetogodišnjak
✧ ŠEZDESET(O)- + -GODIŠNJAK
šezdesetogòdišnjī (**šezdesetgòdišnjī**) *prid.* koji je od šezdeset godina
✧ ŠEZDESET(O)- + -GODIŠNJI
šezdesetogòdišnjica (**šezdesetgòdišnjica**) *ž* šezdeseta godišnjica, šezdeset godina od čega, šezdeseta obljetnica
✧ ŠEZDESET(O)- + -GODIŠNJICA
šezdèsētoro *sr zb. br.*, *v.* šezdesetero
šèzlong (**šèzlon**) *m* ⟨N *mn* -n(z)i⟩ *razg.* pojastučena počivaljka s naslonom za glavu i osloncem za noge; ležaljka
✧ *fr.* chaise longue
šfrìzati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* šfrìzao⟩ *reg.* ogrepsti, dobiti ogrebotinu (na koži, na glatkoj površini laka, keramike itd.), *usp.* šprung // **šfrȉz** *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* ogrebotina, *usp.* šprung
✧ *tal.* sfegiare: nagrditi ≃ sfregio: posjekotina
šȉ *čest. reg.* potvrdna riječ u dijalogu na riječi sugovornika; da, ob. u: [*tako* ~ = tako da (nakon što se nešto nije odmah dobro razumjelo ili razjasnilo)]
✧ *mlet.* si
šîb *m* ⟨N šîbovi, *zb.* šîblje⟩ **1.** tanka stabljika; mladica **2.** *bot.*, *v.* smrdljika // **šȉb|a[1]** *ž* ⟨G *mn* šîbā⟩ **1. a.** prut **b.** (ob. *mn*) udarac prutom, palicom, batine (o djeci) **2.** šipka đerma o kojoj visi kabao; **šȉbalo** *sr* gornji dio biča ili kudjeljni trak kojim se udara; bič; **šȉbati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* šȉbān, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** udarati, tući šibom **b.** brzo pokretati amo-tamo; vrtjeti, mahati **c.** *pren.* oštro koriti; grditi **2.** *razg.* **a.** padati u velikom pljusku, udarati pod naletom vjetra (o kiši), puhati u jakim naletima (o vjetru) **b.** izbijati u jakom mlazu; šikljati **3.** ciljati, upućivati udarce, smjerati, nišaniti; **šȉbic|a** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od šib **2.** štapić sa zapaljivom glavom, koja se zapali kad se strugne o hrapavu površinu [*kutija* ~*a*; *drvce* ~*e*; *glava* ~*e*; *zapaliti* ~*u*]; žigica, žižica, palidrvce, drvce; **šȉbičār** *m* **1.** onaj koji organizira priprostu igru na »sreću« sa šibicama i pri tom vara **2.** primitivna varalica, žicar, probisvijet; **šibičáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šibìčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ biti šibičar, baviti se onim čim se bavi šibičar; **šȉbljāk** *m* ⟨G šibljáka, N *mn* šibljáci⟩ zemljište zaraslo u šiblje, samoniklo šiblje; šikara, šibljar, šibljik; **šȉbljār** *m* ⟨G šibljára⟩, *v.* šibljak; **šîblje** *sr zb.*, *v.* šib; **šȉbljīk** *m* ⟨G šibljíka, N *mn* šibljíci⟩, *v.* šibljak; **šȉbljika** *ž* ⟨D L -ici⟩ tanka stabljika; šiba; **šȉbnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* šȉbni, *prid. rad.* šȉbnuo⟩ **1.** (+ *pren.*) ukoriti (koga, što), udariti šibom; ošinuti, lupiti, mlatnuti, šinuti **2.** (∅) **a.** snažno izbiti iz čega; šiknuti **b.** žurno poći, uputiti se u nekom smjeru; nagrnuti, jurnuti **c.** proletjeti fijučući kao šiba po zraku; **šínuti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* šînēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šînūt⟩ *ekspr. jez. knjiž.*, *v.* ošinuti, šibnuti; **šȉpčica** *ž dem.* od šipka; **šȉpka** *ž* ⟨D L -pci/-i, G *mn* šȉpākā/-ī⟩ **1.** drvena, metalna i sl. palica **2.** predmet u obliku

palice **3.** izduženi odljevak △ ***zlatna*** ~ standardni odljevak zlata; zlatna poluga; **šìprāg** *m* ⟨N *mn* -āzi⟩ gusto izraslo šiblje; grmlje; **šìprāžje** *sr zb.* predio pod šipragom

◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Šìbalić** (170, Vinkovci, *I* Slavonija, ili od imena Sibila), **Šìbanić** (Slavonski Brod), **Šìbarić** (Ogulin, Daruvar, Sisak), **Šìbenīk** (200, Vinkovci, Sesvete, Duga Resa, Sisak, Bjelovar), **Šíbić** (Varaždin, Pula), **Šìbonjić** (Vinkovci, Kutina), **Šìprag** (Sveti Ivan Zelina, Ivanić Grad), **Šìpraga** (Varaždin, Turopolje, Slavonski Brod), **Šìprak** (340, Zagreb, Bjelovar, Sisak, Garešnica, Turopolje, Rovinj, Ivanić Grad)

✧ *prasl.* *šiba (*slov.* šiba, *polj.* szyb)

šìba² *ž zool.*, *v.* žutulja² (**1b**)

šìba ìnu *m kinol.* japanski pas, ob. čuvar kuće, vjerojatno u srodstvu s čau-čauom

✧ *jap.* shiba inu

šíbati *nesvrš.* ⟨*prez.* šībām, *pril. sad.* šibajūći, *gl. im.* šibānje⟩ *razg.* gurati, pomicati ono što klizi i radi na posmak [~ *vrata* pomicati višekrilna vrata, ob. vrtna ili balkonska, po vodilicama, a ne na osi, za razliku od uglavljenih vrata]

✧ *njem.* schieben

šíbedah *m* ⟨N *mn* -asi⟩ *razg. zast.* pomični krov na automobilu, krov na šibanje

✧ *njem.* Schiebedach

Šìbenčanin¹, Dominik Ivan (*tal.* Domenico Giovanni Sebenico) (između 1630. i 1640–1705), hrv. skladatelj, orguljaš, pjevač-tenorist (prva opera hrv. skladatelja *Atalanta*)

Šìbenīk *m* ⟨V -nīče⟩ grad i luka u *S* Dalmaciji, 41.012 stan. // **Šìbenčanin²** *m* (**Šìbenčānka**, **Šìbēnka** *ž*) ⟨N *mn* Šìbenčani⟩ stanovnik Šibenika; **šìbenskī** *prid.* koji se odnosi na Šibenik i na Šibenčane, koji potječe iz Šibenika

◈ *v.* šib

Šìbēnka *ž*, *v.* Šibenčanin², Šibenik

šíber *m* **1.** *reg.* posrednik u nepoštenim trgovačkim poslovima, špekulant robom i valutom; varalica, crnoburzijanac **2.** *v.* rehnšiber **3.** vodilica [*vratni* ~]

✧ *njem.* Schieber

šìbikovina *ž bot.*, *v.* bekovina

Šíbl, Ivan (1917–1989), hrv. general, političar i književnik; istaknuti borac NOB-a, politički komesar 10. zagrebačkog korpusa NOV-a Hrvatske i poslijeratne Zagrebačke vojne oblasti JNA; 1954–1963. glavni direktor RTV Zagreb, član CK SKH, pobornik Hrvatskog proljeća, 1972. uklonjen sa svih javnih funkcija, umirovljen; pisac zapažene memoarske literature (*Ratni dnevnik*, *Sjećanja*), historiografskih radova, scenarija za film i TV s ratnom tematikom

šibòlet *m* **1.** rečenica, formula, običaj i sl. koji se smatra distinktivnim te odlikuje kakvu društvenu grupu, naciju **2.** riječ koja se upotrebljava za raspoznavanje (jer neki ne mogu izgovoriti stanoviti glas onako kako se normalno izgovara); test- -word, lozinka; parola

✧ *hebr.* šibboleth: klas

šìc *uzv.* kojim se tjeraju mačke

šìca *ž* ⟨G *mn* šīcā⟩ *reg. zast.* puška // **šìcati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** pucati (iz puške) **2.** *žarg.* udariti loptu (ob. jako); **šícati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šīcām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** skanjivati se, snebivati se, osjećati se pogođen čijim riječima **2.** gađati, ciljati; **šìcer** *m reg.* onaj koji dobro gađa iz puške, strijelac

✧ *njem.* Schütze: puška ≃ schützen: braniti

šì cù *m* ⟨*indekl.*⟩ *kinol.* tibetski patuljasti pas, srodan pekinezeru

✧ *tibet.*

šìćār *m* ⟨G šićára⟩ *reg. ekspr.* dobitak, korist, ćar // **šićàrdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg.* onaj koji traži šićar, kojemu šićar ide od ruke, koji teži za šićarom; **šićáriti** (što) *dv.* ⟨*prez.* šićārīm, *pril. sad.* -rēći, *pril. pr.* -īvši, *gl. im.* -rēnje⟩ *pejor.* doći, dolaziti do šićara; stjecati, zaraditi, zarađivati, ćariti, ušićariti

✧ *tur.* ikâr ← *perz.* šikār

šíće, *v.* šiti

šìćija (**šùćija**) *ž lokal.*, *v.* tuberkuloza

Šìdāk, Jaroslav (1903–1986), hrv. povjesničar, autor bogatog opusa radova iz novovjeke hrv. povijesti i srednjovjekovne Bosne (*Hrvatski narodni preporod*, *Studije o »Crkvi bosanskoj« i bogumilstvu*); kao profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu značajno utjecao na formiranje poslijeratnih generacija hrv. povjesničara

Šīdskī Bánovci *m mn* ⟨G Šīdskīh Bánovācā⟩ naselje (u blizini Vinkovaca), 653 stan.

šìf¹ *m* ⟨N *mn* šìfovi⟩ *tisk. reg.* u tradicionalnoj grafičkoj industriji otisak tiskanog sloga prije nego se prelama u stranice; špalta, šlajfa

✧ *fr.* chiffe: krpa, komad

šìf² *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. zast.* koji je nagnut, pod kutom prema vodoravnoj osnovici; kos, na-

heren, neravan [*ide mi* ~ sve mi ide ukrivo, ide mi loše, loše živim, poslujem, itd.]
✧ *njem.* schief

šȉfkārta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī/-arātā⟩ *reg. zast.* putna karta za vožnju na brodu, ob. za put preko oceana
✧ *njem.* Schiff: brod + Karte: karta

šȉfōn *m* ⟨G šifóna⟩ **1.** vrlo laka, sjajna i rijetka tkanina u platnovezu od svile **2.** prošireno zn. pamučne tkanine i tkanine od umjetnih vlakana **//** **šȉfōnsk|ī** *prid.* koji je od šifona
✧ *fr.* chiffon

šifònjēr *m* ⟨G šifonjéra⟩ *reg. zast.* **1.** ormar **2.** *pren.* čovjek vrlo širokih pleća i snažne građe; »peča od čovjeka«
✧ *fr.* chiffonnier

šȉfr|a *ž* ⟨G *mn* šȉfārā/-ī⟩ **1.** sustav znakova u kojem slova, riječi ili brojke imaju dogovoreno promijenjeno značenje i čitaju se samo pomoću utvrđenog ključa [*imati ~u*; *biti pod ~om*]; znakovnik **2.** oznaka koja se stavlja umjesto imena autora, proizvoda, naslova itd. radi lakšeg snalaženja, identificiranja ili da se sačuva tajnost; zaporka **//** **šȉfrant** (**šifrȁnt**) *m* ⟨G *mn* šifrànātā⟩ onaj koji sastavlja šifre i razrješava ih; **šȉfrantica** (**šȉfrantkinja**) *ž*, *v.* šifrant; **šȉfrantskī** *prid.* koji se odnosi na šifrante; **šȉfrantski** *pril.* kao šifrant, na način šifranata; **šȉfrārnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ knjiga u kojoj su zapisane šifre; **šȉfrāt** *m* ⟨G šifráta⟩ niz slova, brojaka i drugih elementarnih simbola dobiven šifriranjem otvorene informacije; **šȉfrātor** (**šifrâtor**) *m tehn.* uređaj kojim se automatski šifriraju brojčano-slovni tekstovi i potom odašilju telekomunikacijskim kanalima; **šifrírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* šȉfrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* šȉfrīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** napisati šifrom **2.** stvoriti šifru; pretvoriti neku informaciju u oblik nečitljiv ikome osim ovlaštenim osobama; **šȉfrīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šifrirano
✧ *fr.* chiffre: tajno pismo, tajni znak ← *srlat.* cifra: ništica ← *arap.* ğifr, ğāfr: praznina, *usp.* cifra

šigelóza *ž pat.* zarazna bolest koju uzrokuju različite vrste bakterija *Shigella*, poznata kao bacilna dizenterija
✧ *nlat.* Shigella, prema japanskom znanstveniku Kiyoshi Shiga (1870–1950) + -OZA

šȉh *m* osnovna jedinica težine u Kini od 3. st. pr. Kr., nekoć o. 60 kg, danas 71,68 kg
✧ *kin.*

šȉhta *ž* ⟨G *mn* šȉhtā/-ī⟩ *reg.* **1.** skup materijala koji se prerađuje u metalurgijskom procesu **2. a.** vrijeme u kojem dužnost obavlja jedna grupa ljudi; smjena (ob. o radnicima) [*noćna ~*] **b.** *meton.* sve osobe koje obavljaju dužnost u nekoj podjeli radnog vremena; smjena [*moja ~ je učinila mnogo*]
✧ *njem.* Schicht

šȉhtenšrājber *m reg. zast. podr.* novinar koji piše za honorar po retku, koji nastoji napisati što više, bez obzira na kvalitetu
✧ *njem.* Schichtenschreiber ≃ *v.* šihta + Schreiber: pisatelj

šȉīt *m*, *v.* šijit

šȉj|a *ž* ⟨G *mn* šȉjā⟩ *anat.* stražnji dio vrata, od lubanje do ramena **//** **šȉjin** *prid.* koji se odnosi na šiju △ ~ **vez** *anat.* vrlo jak elastičan ligament koji pasivno održava glavu u položaju (u većine četveronožnih životinja)
◈ *pr.* (nadimačka): **Crnòšija** (Zadar, Zagreb, Split), **Crvòšija** (Split), **Dugòšija** (Gvozd, Karlovac, Banovina), **Gulȉšija** (110, Trogir, Dalmacija, Knin), **Krivòšija** (150, Zagreb, Vinkovci, Virovitica)
✧ *prasl.* *šija, *šьja (*rus.* šéja, *polj.* szyja)

šȉjalica, *v.* šija-šete

šȉja-šȅte *m reg.* mora, mura, *usp.* šijalica **//** **šȉjalica** (**šȉjavica**) *ž reg.* primorska igra koja se sastoji u tome da dva igrača istovremeno pogode zbroj pokazanih prstiju (uzvikuju se talijanski brojevi: *šija-šete*)
✧ *tal.* sei: šest, sette: sedam

šìjati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* upravljati čamac ili brod veslom da se postigne okretanje unatrag
✧ *tal.* sciare

šȉjīt (**šȉīt**) *m* ⟨G šijíta⟩ *isl.* pripadnik šijitizma, stalno u opreci prema sunitima **//** **šijitȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ *isl.* učenje koje propovijeda vjeru da je Muhamed odredio za svoga nasljednika Aliju i da kalifat dalje prelazi na Alijine muške potomke, priznaje samo *Kur'an*, a ne predaju – sunu; učenje šijita (najbrojnija vjerska zajednica šijita je u Iranu); **šȉjitkinja** *ž*, *v.* šijit; **šȉjītskī** *prid.* koji se odnosi na šijite; **šȉjītski** *pril.* kao šijit, na način šijita
✧ *tur.* iî ← *arap.* šīiyy: pristaša

šijūn *m* ⟨G šijúna⟩ jak morski vjetar; vihor, oluja
✧ *mlet.* siòn *tal.* scione

šȉk[2] *uzv.* u zn. radnje šiknuti [~ *u jarak* = (prema kontekstu) baci/baciti/bacili u jarak] **//** **šȉkljaj** *m* ono što šikne u jakom mlazu;

brizgaj; **šìkljati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šiknuti; **šíknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* šîknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šíknuo⟩ **1.** izbiti u jakom mlazu; poteći, briznuti, pokuljati **2.** naglo se rasplamsati; buknuti, suknuti (o vatri, plamenu) **3.** bujajući izrasti, izbiti na mnogo mjesta; iždžikljati **4.** (koga, što) baciti jakim zamahom; zavitlati **5.** (koga) *žarg.* jako udariti; ošinuti, odalamiti; **šìktati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šìkćēm, *pril. sad.* šìkćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šiknuti
✧ *onom.*

šìk[1] (I) *m* smisao za dopadljivo i skladno u odijevanju i u općem dojmu vanjštine [*imati ~a; nemati ~a*] // **šìk** (II) *prid.* koji ima šika; elegantan [*gospođa je vrlo ~*]; **šìk** (III) *pril.* s ukusom, dopadljivo, skladno, elegantno, tako da ima šika [*gospođa se obukla vrlo ~*]
✧ *fr.* chic

šìkalina *ž bot.* biljka (*Picnomon acarna*) iz porodice glavočika (*Compositae*)

šikàna[1] *ž* ⟨G *mn* šikánā⟩ *sport* oštar zavoj (ob. se koristi za automobilističke utrke)
✧ *fr.* chicane

šikàna[2] *ž reg.* **1.** zloba, kinjenje, pakost **2.** pravljenje neprilika, spletkarenje protiv koga, šikanácija, *usp.* šikanirati // **šikanácija** *ž*, *v.* šikana[2]; **šikanírati** (koga) *dv.* ⟨*prez.* šikànīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* stvoriti, stvarati nekome neprilike iz pakosti; gnjaviti, mučiti, maltretirati, kinjiti
✧ *njem.* Schikane ← *fr.* chicane: poteškoća

šìkara *ž* ⟨*zb.* šìkārje⟩ zemljište obraslo gustom niskom šumom s isprepletenim granama i šibljem; šiprag // **šìkārje** *sr zb.*, *v.* šikara; predio pod šikarom

šíkati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šîkām/šîčēm, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ glasati se kao guska kad je ljuta ili uzbuđena

šìkati se *dv.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) šìkā se, *pril. sad.* šìkajūći se, *pril. pr.* šìkāvši se, *prid. rad.* (*3. l. jd*) šìkalo se⟩ *reg.*, ob. u: [*kak' (tak') se šika*, *žarg.* kako (tako) pristoji, na taj način odgovara prilici, svrsi i sl.]
✧ *njem.* geschickt: pristojno

šikùreca *ž reg.* **1.** sigurnost **2.** igla kojom se zapinje i pridržava, tako što se umeće jedan dio u drugi; sigurnica, zihernadla
✧ *tal.* sicurezza

šìler *m reg.* vino, ob. od crnog grožđa
✧ *njem.* Schieler

šìlica, *v.* šiti

šìlo[1], *v.* šiti

šìlo[2] *sr* ⟨G *mn* šîlā⟩ *zool.* morska riba koštunjača (*Syngnathus acus*) iz porodice šilogubaca (*Syngnathidae*) (u Jadranu š. dračavo, š. tupokljuno)
✧ *v.* šiti

Šìlobōd-Bôlšić, Mihajlo (1724–1787), hrv. književnik latinist, glazbeni teoretičar, svećenik; autor prve aritmetike na hrv. jeziku, u kajkavskom dijalektu (*Arithmetika horvatszka*); izdao uputstva o koralnome pjevanju (*Fundamentum cantus gregoriani seu choralis*)

šìlok *m*, *v.* široko

šìlt *m* ⟨N *mn* šìltovi, G šìltōvā⟩ *reg.* štitnik na kapi
✧ *njem.* Schild

šìlterica, *v.* šiltkapa

šìltkapa *ž reg.* kapa sa štitnikom, šiltom; šilterica // **šìlterica** *ž*, *v.* šiltkapa
✧ *njem.* Schildkappe

šìluk *m lingv.* jezik iz nilotske skupine istočnosudanske grane nilsko-saharske porodice afričkih jezika

šîlj[1] *m* ⟨N *mn* šíljevi⟩ *reg. zool.*, *v.* smuđ
✧ *njem.* Schill

šîlj[2] *m bot.* **1.** biljka roda *Cyperus* **2.** uzgajana vrsta plavičaste pšenice (*Triticum monococcum*); pir, jednozrnac **3.** (*mn*) porodica zeljastih jednosupnica (*Cyperaceae*) (šaš, šilj, šiljevina, šišljikica, oblić)
✧ *v.* šiti

šíljac *m zool.*, *v.* pic

šíljak *m* ⟨G -ljka, N *mn* -ljci, G šîljākā⟩ **1.** vrlo oštar vrh **2.** predmet, oruđe s oštrim, zašiljenim vrhom // **šílja** *ž razg.* paprika šiljasta oblika, *opr.* babura (**1b**); **šìljast** (**šìljat**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ zaoštren u šiljak; **šìljčić** *m dem.* od šiljak; **šìljilo** *sr* sprava za šiljenje olovaka okretanjem; **šíljiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šîljīm, *pril. sad.* -ljēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ praviti oštar vrh; oštriti u šiljak
◈ *pr.* (nadimačka): **Šílić** (120, Zagreb, Istra, sred. Dalmacija, Ivanić Grad, *v.* i Silvestar), **Šìlinić** (Sveti Ivan Zelina, Novi Marof), **Šìlobad** (Rijeka), **Šìlobod** (Samobor, Zagreb, Sisak, Slavonski Brod, Podravska Slatina), **Šilobódec** (Zagreb, Slavonija, Samobor, Varaždin), **Šìlović** (340, Split, *I* Slavonija, Kaštela, Zagreb), **Šíljac** (Karlovac, Ozalj,

Rijeka), **Šíljak** (100, Zagreb i okolica, Kostajnica, Prigorje, Osijek, *v.* i šiljica)
✧ *v.* šiti

šìljbok *m* ⟨N *mn* -oci, G -ōkā⟩ *reg. vojn. zast. ekspr.* bajonet, bajunet // **šìljbočiti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -čēći (se), *gl. im.* -čēnje⟩ *ekspr.* bosti se šiljbokom (jedan drugoga), boriti se šiljbocima
✧ *njem.* Schildwache: straža

šiljèstica *ž bot.*, *v.* dvostupka

šìljevina *ž bot.* biljka (*Schoenus ferrugineus*) iz porodice šiljeva (*Cyperaceae*)

šìljica *ž* odrasla janjica do oko godine dana; šiljegvica // **šìljeg** *m* ⟨V -eže, N *mn* -ezi⟩ muško janje od godinu dana; **šìljegvica** *ž*, *v.* šiljica; **šìljēž** *ž zb.* mladi ovnovi i mlade ovce od godinu dana [*ova* ~]; **šiljèže** *sr* ⟨G -ta, N *zb.* -ād⟩ janje od godinu dana (bez obzira na spol)
◈ *pr.* (nadimačka): **Šílje** (Dubrovnik), **Šìljeg** (380, Metković, Zagreb, *J* Dalmacija), **Šìlješ** (Osijek, Baranja), **Šiljevínac** (Jastrebarsko, Pokuplje, Zagreb), **Šìlježar** (Dubrovnik), **Šíljić** (100, Split, Vis, *I* Slavonija, Sinj, Dubrovnik), **Šíljković** (Zagreb, Virovitica, Otočac, Rijeka, Osijek), **Šìljug** (Dubrovnik, Zagreb)

šȉljka *ž* ⟨G *mn* šȉljākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Danthonia calycina*) iz porodice trava (*Gramineae*)
✧ *v.* šiti

šìljkica *ž bot.* biljka (*Rhynchosporaeae alba*) iz porodice šiljeva (*Cyperaceae*)
✧ *v.* šiti

šiljòrep *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima šiljast rep, koji je šiljasta repa, *opr.* širokorep
✧ *v.* šiljak, šiljast + *v.* rep

šìljorēp *m bot.* biljka (*Limodorum, Centrosis, Ionorchis abortiva*) iz porodice orhideja (*Orchidaceae*); ljubičasti šiljorep
✧ *v.* šiti + *v.* rep

šìljte *sr reg.* **1.** vuneni četverokutni jastučić za sjedenje **2.** dugi tanki madrac što se stavlja preko sećije
✧ *tur.* şilte

Šìmaga, **Petar** (1912–1961), hrv. slikar realističkih, lirski intoniranih pejzaža zagrebačke okolice, savske obale

Šimátović, **Šime** (1919), hrv. redatelj dokumentarnih (*Plitvička jezera*) i igranih filmova (*Kameni horizonti*, *Naši se putevi razilaze*, *Pustolov pred vratima*)

šimfàrija *ž reg. zast.* **1.** psovka, kletva **2.** grdnja, pokuda // **šìmfati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* **1.** govoriti prostote, psovati **2.** oštrim riječima napadati; grditi, ružiti
◈ *pr.* (nadimačko): **Šìmpf** (Vinkovci, Osijek)
✧ *njem.* Schimpferei ≃ schimpfen: šimfati

šìmi (I) *m* ⟨G -ja⟩ *glazb.* društveni ples iz 1920-ih i 1930-ih // **šìmi** (II) *prid.*, ob. u: △ **~-cipele**, *v.* špičok (**1**)
✧ *engl.* shimmy (shake)

Šímić **1. Antun Branko** (1898–1925), hrv. pjesnik, esejist, kritičar, polemičar; pokretač i urednik književnih revija (*Vijavica*, *Juriš*, *Književnik*); izvanredno nadareni pjesnik koji je za kratkog života stigao objaviti samo jednu zbirku (*Preobraženja*), ali punu antologijske poezije, uokvirenu znamenitim stihovima »pjesnici su čuđenje u svijetu« (u prvoj pjesmi *Pjesnici*) i »čovječe pazi da ne ideš malen ispod zvijezda« (u zaključnoj pjesmi *Opomena*) **2. Stanislav** (1904–1960), hrv. pjesnik, publicist, prevoditelj, novinar, najzapaženiji kao književni kritičar britkih ocjena, zaokupljen traženjem apsolutne čistoće jezika i stila

šímija *ž reg.* majmun
✧ *tal.* scimmia

šìmšir *m bot.* zimzeleni ukrasni grm ili stablo (*Buxus sempervirens*) iz porodice *Buxaceae*; bùšpan (bùšman), sempreverde, zelenika △ **divlji** ~ *bot.*, *v.* pjenišnik // **šìmširovina** *ž* šimširovo drvo kao građa za obradu
✧ *tur.* imir ← *perz.* šimšād

šìmšīrka *ž bot.*, *v.* veprina
✧ *v.* šimšir

Šìmūn **1.** *v.* ◈ **2.** (*hebr.* Šimʽōn) *bibl.* **a.** prvo ime Sv. Petra, *v.* prvog apostola **b. Sv.** jedan od 12 Isusovih apostola, zvan Kanaanac ili Zelota, mučenik, pogubljen u Perziji gdje je propovijedao kršćanstvo **c. Cirenac** Židov koji je nosio Isusov križ kada je Isus iznemogao na križnom putu prema Golgoti **d.** jedan od Isusove zemaljske braće (*Matej*, 13,55) **e.** gubavac iz Betanije u čijoj je kući boravio Isus uoči ulaska u Jeruzalem **f. Magnus** (**Vračar**) (1. st.), prvi Samarićanin koji je prešao na kršćanstvo ali se opet vratio svojoj herezi; prvi otpadnik u povijesti kršćanstva
◈ m. os. ime (*bibl.* podrijetla); isto: **Simèon**, **Sìmon**; *hip.*: **Síma**, **Símo**, **Šíme**
◇ *pr.*: **Sénko** (Novi Marof, *I* Slavonija,

Podravina), **Sénković** (150, Donji Miholjac, Koprivnica, Poreč), **Sìmanić** (*I* Slavonija, Cres-Lošinj), **Simánović** (Kostajnica, Crikvenica), **Sìmat** (Metković), **Simátović** (Dubrovnik, Zagreb), **Sîmčić** (500, Rijeka, Opatija), **Sìmēndić** (Baranja, Varaždin), **Sìmenić** (Jastrebarsko, Zagreb), **Sìmēon** (Zagreb, Slavonija), **Simeónović** (Vinkovci, Ogulin, Solin), **Sìmetić** (Pula, Zagreb), **Simèunić** (Vinkovci), **Simeúnović** (320, Požega, Rijeka, *I* Slavonija), **Simíčević** (Opatija, Rijeka), **Sìmičić** (110, Zadar, Primorje, Istra), **Símić** (2700, *I* Slavonija, Zagreb, Banovina, Rijeka, Knin), **Sìmikić** (*I* Slavonija, Korčula), **Sîmkić** (Vukovar), **Sìmōn** (210, Zagreb, Varaždin, *I* Slavonija), **Sìmonāj** (Šibenik, Primorje), **Sìmōnčić** (Zagreb, Sisak, Primorje), **Simôni** (Korčula, Dubrovnik), **Sìmonić** (Primorje, Zagreb), **Simonìšek** (Zagreb, Primorje), **Simónović** (150, Zagreb, Rijeka, Istra, Vinkovci), **Símov** (Valpovo, Međimurje, Split), **Sîmović** (127, Zagreb, Dubrovnik, Split, Pula), **Sìmunić** (210, Split, sred. Dalmacija, Osijek), **Simúnović** (*I* Slavonija, Rijeka, Gorski kotar), **Sồmi** (Međimurje, Pakrac, ← *mađ.*), **Šímac** (870, Rijeka, Zagreb, sred. Dalmacija, Sinj, Gospić), **Šìmak** (Zagreb, *I* Slavonija), **Šìmanić** (100, Rijeka, Krk, Duga Resa, Makarska), **Šimánović** (210, Jastrebarsko, Banovina, Turopolje), **Šimàšek** (Našice, *I* Slavonija, Požega, Turopolje), **Šìmat** (120, Zagreb, sred. Dalmacija, Zadar), **Šìmatić** (150, Jastrebarsko, Karlovac, Zagreb, Podravska Slatina), **Šimátović** (330, Zagreb, Lika, Slavonija), **Šîmčić** (Koprivnica, Turopolje, Đurđevac, Crikvenica), **Šìmčik** (Požega), **Šíme** (Zadar, Rovinj), **Šìmec** (170, Zagreb i okolica, Zagorje), **Šimèckī** (110, Jastrebarsko, Karlovac, Slavonija), **Šìmeg** (130, Đurđevac, Đakovo, Zagreb, Virovitica), **Šìmegi** (Zagreb, Ludbreg, Đakovo), **Šìmek** (990, Zagreb i okolica, Zagorje, Podravina), **Šimékovič** (Vrbovec, Križevci), **Šìmenc** (Zagreb, Split, Varaždin), **Šìmenić** (160, Donji Miholjac, *I* Slavonija), **Šìmeta** (Virovitica, Đurđevac), **Šìmetić** (120, Vinkovci, Pazin, *I* Slavonija, Požega, Rijeka), **Šìmetin** (Zagreb, Kaštela), **Šímic** (Opatija, Baranja), **Šímič** (Valpovo, Baranja, Vis), **Šimìčāk** (Karlovac, Duga Resa), **Šímičev** (Zadar, Rijeka, Kutina), **Šimíčević** (370, Obrovac, Zadar, Primorje, Zagreb, Đakovo, Pula), **Šìmičić** (960, Novska, Zagreb, sred. Dalmacija, Rijeka, Slavonski Brod), **Šìmičin** (Zadar), **Šímić** (5100, Zagreb, *I* Slavonija, Split, Zagora, Makarska), **Šímićev** (Zadar), **Šimíćević** (Pula, Zagreb), **Šìmik** (Grubišno Polje, Bjelovar, Sisak), **Šímin** (Dubrovnik, sred. Dalmacija, Zadar, Rijeka), **Šímko** (Vukovar, Baranja), **Šìmōn** (150, Baranja, Osijek, Zagreb, Kaštela), **Šìmonek** (Križevci, Zagreb), **Šìmonić** (Turopolje, Buzet), **Šimónović** (140, Poreč, Istra, Požega), **Šìmošić** (Valpovo, *I* Slavonija), **Šìmota** (Koprivnica, Nova Gradiška), **Šìmotić** (Koprivnica, Podravina), **Šìmović** (260, Zagreb, Dalmacija, *I* Slavonija), **Šìmūn** (120, Zagreb, Pregrada, *I* Slavonija, Moslavina, Baranja), **Šimúnac** (280, Benkovac, Zagreb, Zadar, Split), **Šimunàci** (Sveti Ivan Zelina, Zagreb), **Šìmūnčić** (180, Križevci, Novi Marof, Varaždin, Prigorje), **Šìmundīć** (380, Split, Imotski, *I* Slavonija, Zagreb, Omiš), **Šimúnec** (780, Zagreb, Zagorje, Prigorje, Varaždin), **Šìmunek** (140, Novi Marof, Baranja, Ivanec, Vrbovec, Pakrac, Osijek), **Šìmunic** (Đurđevac), **Šìmunić** (2750, Zagreb i okolica, Zadar, Međimurje), **Šimùnjāk** (**Šimunjâk**) (240, Zagreb, Zaprešić, Prigorje, Rijeka), **Šimúnko** (Zagreb, Đurđevac, Županja, Međimurje), **Šimúnković** (330, Zagreb, Međimurje, Zaprešić, Split), **Šìmunov** (130, Zadar, Baranja, Samobor), **Šimúnović** (3190, Zagreb, Posavina, Slavonija, Dubrovnik, Split, Brač, Zagora), **Šìmūrda** (Požega, Slavonija, Kutina), **Šimùrina** (310, Zadar, Zagreb, *I* Slavonija, *S* Dalmacija, Poreč), **Šínka** (Županja, *I* Slavonija), **Šínkić** (Šibenik, Split, Zagreb, Zadar), **Šínko** (610, Varaždin, Zagreb i okolica, Zaprešić, Međimurje, Podravina), **Šínkovec** (Zagreb, Karlovac), **Šínković** (230, Jastrebarsko, Zagreb, Split, Omiš, Karlovac)

✧ *lat.* Simon, *grč.* Símōn ← *hebr.*

Šimúnović 1. Dinko (1873–1933), hrv. književnik, najizrazitiji pripovjedač iz razdoblja Moderne, tvorac hrv. simbolističke seoske novele; tematiku patrijarhalnog života Dalmatinske zagore i Cetinske krajine, sa strasnim i plahovitim likovima, uzdigao na razinu egzistencijalnih pitanja čovjeka (*Mrkodol*, *Duga*, *Alkar*, *Krčma*, romani *Tuđinac*, *Đerdan*, i dr.) **2. Frano** (1908–

1995), hrv. slikar ekspresionističkog naboja; u slikanju zavičajnih krajolika, sažimanjem geometrijskih elemenata, redukcijom boja i tonskih odnosa ispoljava simboliku iznimne snage **3. Zlatko** (1936–1996), hrv. slikar, predstavnik op-arta (*Mobilna skulptura*, *Transformobili*); bavio se scenografijom, oblikovanjem interijera, grafikom

šȉn[1] *m* posebna modna, svilena tkanina nejasnih obrisa s gustim cvjetnim uzorkom koji se prelijeva iz boje u boju
✧ *fr.* chiné: raznobojan, šaren

šȉn[2] *m rel.* najveća od japanskih budističkih sekti čiste zemlje (puni naziv, džôdo šînšu)
✧ *jap.* shin: vjera ← *kin.* ≃ zhen: istina

šȉn[3] (**šȉn**) *m* **1.** *lingv.* dvadeset i prvo slovo hebrejskog alfabeta **2.** *pov.* u hebrejskom obilježavanju brojeva oznaka za broj 300
✧ *hebr.* šīn: zub

šȉna *ž* ⟨G *mn* šînā⟩ *razg.* **1.** tračnica **2.** dugi profilirani komad čelika koji služi kao nosač **3.** *med.* vrsta gipsanog zavoja **//** **šȉnskī** *prid.* koji se odnosi na šine; tračnički
✧ *njem.* Schiene

šȉnai *m* mač od bambusa koji upotrebljavaju borci kenda; duzak
✧ *jap.* shinai

šinbùcu šûgo *m* ⟨G šinbùcu šûga⟩ *m rel.* amalgam budizma i domaće vjere šinto u Japanu utemeljen u 8. st.
✧ *jap.* shinbutsu-shugo

šȉnc *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ karakteristična modna tkanina, površinska prevlaka od umjetnog voska daje joj krutost te veoma glatku i sjajnu površinu; od nje se izrađuje ženska odjeća [*od ~a*]
✧ *fr.* chintz ← *engl.* chints ← *hind.* chīt

šȉndelbrāten *m reg. kulin.* pečena svinjetina nabodena na ražnjić; šestinska pečenica
✧ *njem.* Schindelbraten

šîndra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *građ.* cijepane jelove ili hrastove daske kojima se pokrivaju kuće; s jedne strane po dužini ižlijebljene, s druge istanjene
✧ *njem.* Schindel

šȉngōn *m* ⟨G šingóna⟩ *rel.* ezoterička budistička sekta koja je ostvarila velik utjecaj u Japanu nakon što je u 9. st. prenesena iz Kine
✧ *jap.* shin-gon ← *kin.* zhenyan: koji govori istinu, *v.* šintoizam

šȉngōn šȉnto *m*, *v.* riobu-šinto

šȉnik *m* ⟨N *mn* -ici, G šiníkā⟩ *reg. pov.* mjera za žito, različita u raznim krajevima (obično 80 oka)
⬗ *pr.* (nadimačko): **Šȉnik** (Vukovar, Sisak, Koprivnica, Nova Gradiška)
✧ *tur.* inik ← *ngrč.* khoiniks

šȉnkansēn *m* superbrzi vlak između Tokija i Fukuoke i japanskih otoka Honšu i Kjušu
✧ *jap.* shinkansen

šȉnkenvuršt *m reg. zast.* šinkerica, šunkerica; šunkenvuršt
✧ *njem.* Schinkenwurst

Šínko, Ervin (1898–1967), mađarski i hrv. književnik, kao ljevičar proganjan u više zemalja i od različitih režima; sudjeluje u NOB-u i od 1945. piše na hrv. jeziku; poezija *Noći i jutra*, analitična proza *Optimisti*; s temom iz mađarske revolucije 1919, memoarska proza *Roman jednog romana* o kalvariji rukopisa osumnjičenog za heretičke misli

šȉnō (**šinȍ**) *m* ⟨G šinòa⟩ glazirana japanska keramika izrađivana u 16. st., karakteristična po bjelinama
✧ *jap.* shino

šȉnobus *m* motorni vlak, željeznički vagon s motorom, po smještaju putnika sličan autobusu
✧ *njem.* Schienenbus

šȉnsen *m rel.* darovi u hrani koji se u japanskom šintoizmu predaju »kamiju« (Bogu ili svetoj moći)
✧ *jap.* shinsen, *v.* šintoizam

šinšȍku *m* ⟨G -ua⟩ *rel.* svećenik u japanskom šintoizmu
✧ *jap.* shinshoku, *v.* šintoizam

šȉntaj *m rel.* manifestacija božanstva (»kami«) u japanskom šintoizmu (može biti i predmet u kojem je otkrivena božja nazočnost)
✧ *jap.* shintai, *v.* šintoizam

šȉnten *m rel.* naziv za svete tekstove japanskog šintoizma **//** **šintòist** (**šintoȉst**) *m* sljedbenik šintoizma; **šintoìstica** *ž*, *v.* šintoist; **šintoìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* japanska nacionalna religija, sprega animizma i politeizma s primjesama mongolskog šamanizma i mitova srodnih kozmogonijama jugoistočne Azije
✧ *jap.* shinto ← shin: duh, bog + to: put ← *kin.* ≃ shendao: put bogova

šȉnter *m* **1.** *razg.* živoder, strvoder **2.** *pren.* pohlepan čovjek; gulikoža, lihvar **//** **šintȅraj** (**šinterȁj**) *m* ⟨G šinteràja⟩ *reg.*, *v.* šinternica; **šȉnternica** *ž reg.* živodernica; kafilerija, šinteraj; **šȉnterskī** *prid.* koji se odnosi na šintere; **šȉnterski** *pril.* kao šinter, na način šintera
✧ *njem.* Schinder

šȉnternica, *v.* šinter
šȉnuti, *v.* šib
šȉnzo *m* ⟨G -oa⟩ *rel.* predstavljanje (u slici ili u kipu) boga ili svete moći (»kami«) u japanskom šintoizmu
✧ *jap.* shinzo, *v.* šintoizam
šȉnjēl *m* ⟨G šinjéla⟩ *vojn.* dugački kaput
✧ *rus.* šinél
šȉnjōn *m* ⟨G šinjóna⟩ **1.** ženska frizura koja otvara vrat i zatiljak: kosu skuplja u punđu **2.** umetak tuđe kose kojim se dopunjuje frizura
✧ *fr.* chignon
šȉnjōra (**šinjôra**) *ž reg.* gospođa (u oslovljavanju s poštovanjem bez familijarnosti koja omogućuje obraćanje sa šjora) // **šinjòrīna** *ž reg.* gospođica **1.** *arh.* svaka neudata žena bez obzira na dob, *usp.* šjor, šjora **2.** mlađa neudata osoba
✧ *mlet.* signora ← *tal.*
šȉp *m* ⟨N *mn* šipovi⟩ **1.** stup od drveta, betona, čelika itd. koji se zabija u dno vode ili u klizno i meko tlo da prenese opterećenja na nosivi sloj tla; pilot **2.** (+ *potenc.*) **a.** pokretna željezna šipka kojom se pričvršćuju za ležište vrata, prozori i sl. **b.** klin pumpe parnog kotla i sl.
✧ *v.* šib
šípak *m* ⟨G -pka, N *mn* -pci, G šȉpākā⟩ **1.** *bot.* **a.** plod divlje ruže (*Rosa canina*); šipurak **b.** vrtna voćka (*Punica granatum*) iz porodice šipaka (*Punicaceae*), raste u primorskim krajevima, plod veličine jabuke sadrži kiselkasta crvena zrna; granat, ljutak, mogranj, nar, pomagranata **2.** rožnata navlaka na vrhu roga goveda koja kasnije otpadne; roščić **3.** *uzv. razg.* ne, ništa [*pokazati* ~ pokazati palac stavljen između kažiprsta i srednjaka u znak poruge ili prkosnog odbijanja, uskraćivanja čega; figa] // **šípkov** *prid.* koji je od šipka [~ *čaj*]; **šipúrak** *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G šȉpūrākā⟩ *lokal.*, *v.* šipak (**1a**)
◈ *pr.* (nadimačka): **Šípak** (Zagreb i okolica, Zlatar Bistrica), **Šȉpek** (1020, Varaždin, Zagorje, Zagreb, Podravina)
✧ *prasl.* *šipъkъ (*ukr.* šipók, *češ.* šipek)
Šȉpan *m* otok *SZ* od Dubrovnika, 15,8 km², 574 stan. // **Šipánac** (**Šipánjanin**) *m* (**Šȉpānjka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Šipáni⟩ stanovnik Šipana; **šȉpanskī** *prid.* koji se odnosi na Šipan i Šipane
šipárac *m* ⟨G -rca, V -rče, N *mn* -rci, G šȉpārācā⟩ odrasliji dječak // **šipàračkī** *prid.* koji se odnosi na šiparce; **šȉpárčev** *prid.* koji pripada šiparcu; **šipàrica** *ž*, *v.* šiparac; **šipàričin** *prid.* koji pripada šiparici; **šipàričkī** *prid.* koji se odnosi na šiparice
šȉpārij *m reg.* zastor, zavjesa (na pozornici)
✧ *mlet.* sipario
šȉpka, *v.* šib
šȉpoš *m reg. zast.* svirač
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šȉpoš** (440, Baranja, Osijek, Požega, Rijeka, Podravina), **Šȉpuš** (380, Sisak, Zagreb, Karlovac, Ivanec, Međimurje), **Šȉpušić** (240, Turopolje, Zagreb, Đurđevac, Bjelovar)
✧ *mađ.* sipos
šȉprāg, *v.* šib
šȉptar *m reg. zast.* tokar
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šȉftar** (Zagreb, Ivanić Grad, Glina), **Šȉfter** (Zagreb, Đurđevac), **Šȉptar** (Đurđevac, Ivanić Grad, Virovitica), **Šȉptarić** (Slavonija)
✧ *njem.* Schifter
Šȉptār (**Šćipetār** *arh. jez. knjiž.*) *m* (**Šȉptārka** *ž*) ⟨N *mn* Šȉptari⟩, *v.* Albanac // **šȉptarskī** *prid.* koji se odnosi na Šiptare; albanski
✧ *alb.* shqipëtar: Albanac
šȉpūn *m reg.* kiša koju zanosi vjetar, često na mahove, nalet vjetra s kišom [*pada na ~e*; *udara na ~e*]; mah, padža, reful
Šȉpuš, **Josip** (1770–?), trgovac i ekonomski pisac, autor knjige *Temelji žitne trgovine* (1796) u kojoj pokazuje dobro poznavanje onovremene ekonomske misli (A. Smith); zastupa tezu da je slobodna trgovina, oslonjena na poljoprivredu i uokvirena adekvatnim zakonodavstvom, najpouzdanija osnova za zdravi razvoj hrv. gospodarstva
šȉra *ž* ⟨G *mn* šírā⟩ *reg.*, *v.* mošt
◈ *pr.* (nadimačka): **Šȉra** (Zagreb, Osijek), **Šírac** (110, Pakrac), **Širánović** (490, Zagreb, Samobor, Zaprešić, Moslavina, Požega, Jastrebarsko)
✧ *tur.* ira ← *perz.* šīre
širàjzl *m reg.* željezna šipka za razgrtanje i poticanje vatre; žarač, ožeg, popret, širhakl, širhakn
✧ *njem.* Schüreisen ← schüren: raspirivati + Eisen: željezo
šȉrcenjēger *m reg. zast.* lovac na suknje, ženskar
✧ *njem.* Schürzenjäger
šȉrcl *m* ⟨N *mn* šȉrclovi⟩ *reg.* odjevni predmet koji se pripasuje preko odjeće radi zaštite; pregača, kecelja, fertun
✧ *njem.* Schürze

širhàkl (**širhàkn**) *m*, *v.* širajzl
šìrīt *m* ⟨G širíta⟩ *reg.* ukrasni gajtan ili ukrasna traka na dijelovima uniforme; obrub, rojta, vrpca, traka
✧ *tur.* irit ← erit *arap.* šarīṭ
šȉrm *m* ⟨N *mn* šȉrmovi⟩ *reg.* **1.** štit svjetiljke koji zaklanja od svjetla; sjenilo **2.** predmet koji zaklanja od svjetla (topline); zaslon, zaslonac
✧ *njem.* Schirm
šìrok *prid.* (**šìròka** *ž*, **šìròko** *sr*) ⟨*odr.* širokī, *komp.* šȉrī⟩, *opr.* uzak **1.** koji ima znatnu širinu **2. a.** veći nego što je nužno **b.** prostran, komotan, udoban, koji se pruža u daljinu, nadaleko i naširoko, oširok **3. a.** koji obuhvaća mnoge pojedinosti; višestran, svestran, iscrpan [~ *izbor podataka*] **b.** koji obuhvaća velika područja, veliki broj osoba, slojeva društva, velika područja djelatnosti itd.; opći, općenit, tipičan **4.** *pren.* širokogrudan, emancipiran, liberalan, snošljiv, trpeljiv, *opr.* uzak, zatucan, skučen, usukan, borniran, zaostao // **šȉre** *pril.* ⟨*komp.*⟩, *v.* šìròko; **šìrilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩, *v.* širitelj; **šìrilačkī** *prid.* koji se odnosi na širioce; **širìn|a** *ž* **1. a.** jedna od dimenzija površine i volumena; razmak između bočnih strana tijela ili površine **b.** veličina toga prostiranja izražena mjerom **2.** ravni predio velikih razmjera, polje, pučina, otvoren neograničen prostor [*morska ~a*] **3.** rasprostranjenost, raširenost, opseg, razmjer, veličina, razvijenost [*~a zamisli*; *~a pothvata*] **4.** širokogrudnost, velikodušnost, emancipiranost, *opr.* uskost, uskoća, zatucanost [*čovjek koji ima ~u*]; **šìritelj** *m* onaj koji što širi [~ *bolesti*]; prijenosnik, širilac; **širitèljica** (**šìritēljka**) *ž*, *v.* širitelj; **šìriteljskī** *prid.* koji se odnosi na širitelje; **šìriteljski** *pril.* kao širitelj, na način širitelja; **šíriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* šȋrīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** (što) **a.** činiti širim, prostranijim, istezati u širinu; raširivati, razvlačiti, rasprostirati **b.** *pren.* uvećavati, razvijati (o djelatnosti i sl.) **2.** (se) **a.** ispunjavati prostor, prelaziti na slobodan prostor, prostirati se, pružati se (o glasu, priči, mirisu itd.) **b.** postajati širi, razmicati se, razvlačiti se u širinu, raskriljivati se [*grad se širi*] **c.** postajati deblji; gojiti se, debljati se [~ *se u pasu*] **d.** uzimati maha, dobivati sve veće razmjere **e.** *pejor.* udobno, komotno se negdje smjestiti, nastaniti, uživati, koristiti neko dobro [~ *se na tuđem*] **f.** držati se oholo, samozadovoljno; šepiriti se, kočoperiti se, razmetati se; **šìròko** *pril.* ⟨*komp.* šȋrē⟩ **1. a.** zahvaćajući veliki prostor, u širinu na sve strane; daleko, nadaleko **b.** u velikom broju; brojno, masovno **c.** u velikoj mjeri [~ *se smijati* srdačno, glasno se smijati]; mnogo, puno **2.** u pojedinostima [~ *zahvatiti problem*]; svestrano, opširno, iscrpno, potanko; **šírom** (I) *pril.* (∅) **1.** tako da se sasvim otvori ili raširi ono što ima krila (ptica ili vrata), škure, grilje ili što se osjeća kao relativno velika pokretna površina [*otvoriti ~ vrata*; *otvoriti ~ prozore*; *otvoriti ~ novine*]; potpuno, sasvim, posvema, dokraja (raskriliti, razastrijeti, raširiti) **2.** bez reda, kojekako, nesređeno, razbacano [*knjige su mu onako ~*]; **šírom** (II) *prij.* (čega) **1.** bez određena smjera u prostoru, početka ili kraja kretati se, obuhvatiti, proširiti itd. na čemu ili po čemu što je velik određen (definiran) prostor [~ *svijeta*; ~ *Zemlje*; ~ *zemlje*; ~ *domovine*] **2.** diljem; po + *lokativ* (po svijetu itd.)
◈ *pr*: (nadimačka i etnici): **Šírić** (260, *I* Slavonija, Požega, Zagreb, Sinj), **Šìrinić** (130, Šibenik, Zagreb, Zagora, Zadar), **Šírka** (Vukovar), **Šírko** (Šibenik, Knin, Bukovica), **Šírković** (Split, Brač, Šibenik), **Šìrok** (Dubrovnik, Međimurje, *I* Slavonija), **Šìrokā** (Zagreb, Rijeka, Istra), **Šìrokī** (290, Koprivnica, Podravina, Zagreb, Kutina, Osijek, Bjelovar), **Šíronja** (110, Daruvar, Đurđevac, Garešnica) ◇ *top.* (naselja): **Šìrīnci** (Nova Gradiška, 54 stan.), **Širìne** (Beli Manastir, 170 stan.), **Širínec** (Ivanić Grad, 220 stan.), **Šìritovci** (Drniš, 338 stan.), **Šìrokā Kúla** (Gospić, 553 stan.), **Šìrokā Rijéka** (Vojnić, 197 stan.), **Šìrokē** (Šibenik, 185 stan.), **Šìrokō Sèlo** (Koprivnica, 47 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* širokъ (*rus.* širókij, *češ.* široky)
Šìrokī Brijêg *m* naselje na *SZ* Mostarskog polja (Hercegovina), 2450 stan. (poslije 2. svjetskog rata Lištica) // **šìrokobrijēškī** *prid.* koji se odnosi na Široki Brijeg i Širokobriježane; **Širokobrijéžanin** *m* (**Širokobrijéžānka** *ž*) ⟨N *mn* Širokobrijéžani⟩ stanovnik Širokoga Brijega
šìroko (**šìrok**, **šìlok**) *m* ⟨G -a⟩ *meteor.* južni i jugoistočni topao i vlažan vjetar, puše iz afričkih pustinjskih predjela prema Sredozemlju, praćen kišom i valovitim morem; na Jadranu ima većinom *JI* smjer, *usp.* jugo
✧ *tal.* scirocco ← *arap.* šulūq: južni vjetar

ŠIROKO- kao prvi dio pridjevskih, imeničkih i drugih riječi označuje široko prostiranje ili znatan stupanj osobine iskazane drugim dijelom [*širokokrak* koji širi krakove; *širokolist* koji ima širok list]
✧ *v.* širok

širokògrudan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je nesebičan; velikodušan, *usp.* širok // **širokògrudno** *pril.* na širokogrudan način; nesebično, velikodušno; **širokògrudnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je širokogrudan
✧ ŠIROKO- + *v.* grudi

širokokūtnī *prid.* koji je široka kuta △ ~ ***objektiv*** svaki objektiv s vidnim kutom većim od ljudskog oka
✧ ŠIROKO- + *v.* kut

širokolīs|tan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji ima širok list [*~na djetelina*]
✧ ŠIROKO- + *v.* list[1]

širokonósci *m* ⟨N širokonósac, G *mn* širokònōsācā⟩ *zool.* naziv za skupinu majmuna (*Platyrrhina*) s više porodica
✧ ŠIROKO- + *v.* nos

širokopòjāsnī *prid. tehn.* koji je širokoga frekvencijskog pojasa (širi od govornoga)
✧ ŠIROKO- + *v.* pojas[1]

Širokō Pȍlje *sr* naselje (u blizini Đakova), 987 stan. // **širokopoljskī** *prid.* koji se odnosi na Široko Polje

širokòrep *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima širok rep, rep koji se širi, *opr.* šiljòrep
✧ ŠIROKO- + *v.* rep

širokotrāč|an *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji vozi po širokim tračnicama [*~na željeznica*], *opr.* uskotračan
✧ ŠIROKO- + *v.* trak, tračnica

širokòvidan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je širokih vidika, koji ima široke horizonte u svjetonazoru
✧ ŠIROKO- + *v.* vid

Širola, Božidar (1889–1956), hrv. skladatelj folklornog glazbenog izraza i muzikolog (*Pregled povijesti hrvatske muzike*)

šírom, *v.* širok

šìrting *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ apretirana, obično pamučna tkanina za muške košulje
✧ *engl.* shirting ≃ shirt: košulja

šìš *m reg.* **1.** željezni ražanj **2.** pržionik za kavu na željeznoj šipki; pržanj, pržun **3.** *pov.* vrsta starinskog oružja, šiljasta željezna šipka za probadanje pancir-košulje
✧ *tur.* i

šȉša *ž* ⟨G *mn* šîšā⟩ *reg.* staklena posuda s grlićem za držanje tekućine; boca, staklenka
✧ *tur.* ie ← *perz.* šīše

šìšāk *m* ⟨G šišáka, N *mn* šišáci⟩ *reg.* **1.** pokrivalo koje štiti glavu od jakih udaraca ili ozljede od oružja; kaciga, šljem **2.** *pren.* stražnji dio vrata, od lubanje do ramena; šija
◆ *pr.* (nadimačka, *v.* i šišati): **Šìšāk** (220, Šibenik, Donja Stubica, Zagreb, Vinkovci), **Šišáković** (Vukovar, Međimurje)
✧ *mađ.* sisak

šíšak *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci⟩ *bot.*, *v.* grozničnica

šišàna *ž*, *v.* šešana

šišárac *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šìšārācā⟩ *zool.* kukac opnokrilac iz porodice šiškarica (*Cynipidae*), ličinke na lišću stvaraju šiške ili babuške; babuškar; šiškarica △ ***pravi*** ~ *zool.* kukac opnokrilac (*Cynips gallae tinctoriae*), izaziva stvaranje šiški bogatih taninom

šišàrica *ž bot.*, *v.* cecidija // **šìšārka** *ž* ⟨D L -rci, G *mn* šišarākā/-ī⟩ *bot.*, *v.* češer; **šiškàrica** *ž zool.*, *v.* šišarac

šìšārta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. zast.* otvor kroz koji se puca iz utvrđenog postava; puškarnica
✧ *njem.* Schiesscharte

šíšati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šîšām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* šîšān, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** skidati ili skraćivati kosu ili bradu, odsijecajući, ob. škarama **b.** ravnati škarama ili sličnim alatom, odsijecati runo, kostrijet ili travu **2.** *žarg.* **a.** pretjecati, kretati se velikom brzinom, juriti **b.** prolijetati fijučući (o mecima iz vatrenog oružja) **c.** snažno puhati (o vjetru) **d.** nadmašivati koga u čemu, [*tko te (ga itd.) šiša* koga je briga za te (za to što ti radiš), nitko te ne uvažava, nitko te ne primjećuje, svi su ravnodušni] **e.** *sport* udariti jako loptu (ob. u nogometu) [*šišaj naprijed!*] △ ***šišano kumstvo*** *etnol. pov.* običaj u kojem osoba koja prva šiša dijete postaje njezinim kumom; ***šišanje britvom*** *term.* i kraćenje kose britvom // **šìšāč** *m* ⟨G šišáča⟩ **1.** onaj koji šiša [~ *pasa*] **2.** sprava za šišanje; **šišàčica** *ž*, *v.* šišač; **šíšānje** *sr term.* radnja kraćenja i uređivanja kose škarama (britvom) [*(molim) jedno ~*; *naplatiti ~*; *otići na ~*]; **šìške** *ž mn* ⟨G *mn* -ī/-ā/šȉšākā⟩ uvojci kose koji se šišaju i oblikuju tako da ukrašavaju čelo
◆ *pr.* (prema običaju šišanoga kumstva): **Šȉša** (110, Pula, Dubrovnik, Pag, Rijeka), **Šìšan** (Našice, Osijek), **Šìšara** (Šibenik, Zagreb, sred. Dalmacija), **Šišéjković** (Hvar), **Šìšek**

(Vinkovci, Rijeka, Osijek), **Šìšeta** (Zadar, Biograd), **Šìšević** (Dubrovnik, Zadar), **Šíšić** (390, Nova Gradiška, Dubrovnik, *I* Slavonija, Pula, Biograd, *v.* i Sigismund), **Šìška** (Koprivnica, Opatija), **Šìškić** (Slavonski Brod, *I* Slavonija, Turopolje), **Šìško** (320, sred. Dalmacija, Zagreb, Sisak, *v.* i šišman), **Šìškov** (Kaštela, Split), **Šîšović** (Pazin, Rijeka, Labin), **Šìšul** (Rijeka, Vrbovsko), **Šìšulj** (Našice, Novska, Turopolje), **Šišúljak** (Orahovica, Brač, *v.* i šišulja), **Šìžgora** (Benkovac, Dugo Selo), **Šìžgorić** (Šibenik, Rijeka)

✧ ≃ *rus. dijal.* šišát: prevrtati

šìšćevāp (**šìšćevāb**) *m reg.* na ražnju, šišu, nanizani komadići mesa i glavice luka, poznat od Balkana do Bliskog istoka i srednje Azije; šašlik

✧ *tur.* i-kebap

šìše *sr* ⟨G *mn* šíšā⟩ *reg.* tavanica, strop, plafon

✧ *tur.* ie ← *perz.* šīše: letvice

Šíšić, Ferdo (1869–1940), hrv. povjesničar, predstavnik genetičkog historiografskog pravca; ukazivao na važnost neposrednog rada na izvorima i kritičkog sagledavanja građe, autor kapitalnih historiografskih sinteza *Pregled povijesti hrvatskog naroda* i *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*

Šìškōvci *m mn* ⟨G *mn* -ovācā⟩ naselje (u blizini Županje), 625 stan. // **šìškovačkī** *prid.* koji se odnosi na Šiškovce i Šiškovčane; **Šìškovčanin** *m* (**Šìškovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šìškovčani⟩ stanovnik Šiškovaca

Šìšljavić *m* naselje na Kupi (u blizini Karlovca), 897 stan. // **Šìšljavićanin** *m* (**Šìšljavićānka** *ž*) ⟨N *mn* Šìšljavićani⟩ stanovnik Šišljavića; **šìšljavićkī** *prid.* koji se odnosi na Šišljavić i Šišljavićane

šìšman *m reg.* onaj koji je punašan, debeo, trbušast; trbonja, debeljko // **šišmànluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* gojaznost, pretilost, debljina, korpulentnost

❖ *pr.* (nadimačko, moguće preklapanje s *v.* šišati): **Šišmánović** (Slavonski Brod)

✧ *tur.* iman

šìšmiš *m zool.* leteći sisavac opnastih krila (*Myotis myotis*) iz roda *Chiroptera*, slijepi miš; denevir, ljiljak, netopir

šíštati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -tīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** glasati se prigušeno kao zmija; siktati **2.** ispuštati šum kao poklopljen lonac pod parom, oponašati izlaženje zraka pod pritiskom iz posude, gume bicikla i sl. // **šìšnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šìšnūt⟩ **1.** (∅) zašištati **2.** (što) *žarg.* baciti iz ruke; zafrljačiti; **šìštav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se glasa šištanjem; **šìštavo** *pril.* na šištav način, tako da bude šištavo; **šìštavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je šištav

✧ *onom.*

šìšulja *ž* **1.** *agr.* pšenica bez osja (*Triticum vulgare nudum*); golica, golija **2.** čokot vinove loze koji ne donosi rod

šìt *m žarg.* **1.** sranje **2.** heroin

✧ *engl.* shit

šìti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šìjēm, *prid. trp.* šìven, šìt *jez. knjiž. ekspr.*, *pril. sad.* šìjūći, *gl. im.* šìvēnje⟩ **1.** koncem udjenutim u iglu sastavljati, spajati krojene dijelove tkanine, platna i sl., izrađujući odjeću, obuću i dr.; šivati **2.** spajati koncem razrezane, razdvojene dijelove tkiva na ljudskom organizmu; šivati **3.** (koga) *žarg.* imati bolji uspjeh, biti bolji od nekoga, nadmašivati koga // **šíće** *sr knjiš. arh. rij.* **1.** ono što se šije; švelo **2.** bavljenje šivenjem, šivenje; **šìlica** *ž lokal.*, *v.* krojačica; **šìlo**[1] *sr* ⟨G šīlā⟩ debela igla oštra vrha, obično usađena u dršku, alatka za bušenje rupa, ob. pri šivanju debljeg materijala; **šìvāč** *m* **1.** ⟨G šiváča⟩ onaj kojemu je posao da šije ili zašiva u dijelu radnog procesa od više faza **2.** (+ *potenc.*) sprava za šivanje, ono čime se šije ili zašiva; šivačica; **šivàčica** *ž*, *v.* šivač; **šìvāčnica** *ž* radionica za šivanje (dio, pogon tvornice); šivara; **šìvāćī** *prid.* koji služi za šivanje [~ *stroj*]; **šivàćica** *ž*, *v.* šivač (**2**); **šìvara** *ž*, *v.* šivačnica; **šívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šīvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šiti

❖ *pr.* (prema zanimanju): **Šívak** (330, Zagreb, Klanjec, Bjelovar, Kutina), **Šiválec** (170, Zabok)

✧ *prasl.* *šiti (*rus.* šit', *polj.* szyć), *lit.* siūti ← *ie.* *syew (*lat.* suere, *got.* siujan)

šitòriju *m* ⟨*indekl.*⟩ jedna od velikih škola (ukupno 4) japanskog karatea (ostale: godžuriju, šotokan i vadoriju)

✧ *jap.* shitoriu

šîva *ž jud.* propisi o žalovanju za najbližim rođacima kod Židova

✧ *hebr.* šībha': za sedam, ponoviti sedam puta, pomnožiti sa sedam

Šîva *m rel.* glavno hinduističko božanstvo, s Brahmom i Višnuom spojeno u Trojstvo (Trimurti), stvoritelj i razaratelj svijeta

✧ *skr.*: blag, dobar

šíveta *sr pl. tantum* ⟨G *mn* -ētā⟩ *reg.* ukrasni privjesci na ženskim pletenicama; kosa spletena u pletenice s ukrasima // **šivèlija** *ž reg.* predmet nakićen privjescima, naročito konjska oprema

✧ *tur.* ive ← *perz.* šīwe: ljupkost

šȉzma (**shȉzma**) *ž* ⟨G *mn* šȉzāmā/-ī⟩ **1.** *rel.* otpadništvo od crkvene zajednice (za razliku od hereze bez značajnijih doktrinarnih razlika i podjela); rascjep, raskol **2.** jedan od najmanjih intervala koji se upotrebljava u matematičkoj akustici; u glazbenoj praksi se ne primjenjuje, jer se uhom uopće ne može zamijetiti // **šizmàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se odnosi na šizmu; **šizmàtičkī** *prid.* koji se odnosi na šizmatike; **šizmàtički** *pril.* kao šizmatik, na način šizmatika; **šizmàtik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ pristalica šizme; raskolnik, otpadnik od vjere ili crkve; **šȉzmatskī** *prid.* koji se odnosi na šizmu; **šȉzmatski** *pril.* kao u šizmi, (onako) kao šizma

✧ *njem.* Schisma ← *grč.* skhísma: raskol, rascjep ← skhízein: cijepati, raskoliti

šizofrènija *ž, v.* shizofrenija

Šȉžgorić, Juraj (*lat.* Georgius Sisgoreus) (o.1420–o.1509), hrv. svećenik, humanist, pjesnik latinist; u elegijama (zbirka *Elegiarum et carminum libri III*, 1477) poetski vjerna slika teških prilika u kojima se poslije provale Osmanlija našao njegov zavičaj; u spisu *De situ Illyriae et civitate Sibenici* hvali rodni grad i daje dragocjene opise pučkih običaja i stvaralaštva

šjȍla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* potplat, đon // **šjòlati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* šjòlān⟩ *reg.* udariti potplate, staviti potplate; pođoniti; **šjolávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* šjòlāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šjolati

✧ *mlet.* siola, sola *tal.* suolo

šjȏr *m reg.* **1.** gospodin **2.** riječ za obraćanje (po tradiciji gospodi građanskog staleža – trgovcu, činovniku, za razliku od *meštar* što se kaže obrtniku) // **šjȏra** *ž reg.* gospođa

✧ *mlet.* sior ≃ *tal.* signore

Škȁbrnja *ž* naselje (u blizini Zadra), 1953 stan. // **Škȁbrnjanin** *m* (**Škȁbrnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Škȁbrnjani⟩ stanovnik Škabrnje; **škȁbrnjskī** *prid.* koji se odnosi na Škabrnju i Škabrnjane

škȁf *m* ⟨N *mn* škȁfovi⟩ *reg.* niska drvena posuda za vodu s dva uha, služi za pranje i sl.; banjica, čabar

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Škȁfar** (Zagreb, Podravska Slatina, Đurđevac)

✧ *njem.* Schaff

škafètīn *m* ⟨G škafetína⟩ *reg.* ladica

✧ *tal.* scaffa, scaffeta ≃ scaffale: polica ← *lat.* scaphium

škàjola *ž bot., v.* svjetlica

škàkljati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ dražiti lakim učestalim dodirima koji izazivaju smijeh; golicati // **škàkljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** osjetljiv na škakljanje; golicav **2.** *pren.* koji može povrijediti čiju osjetljivost, osjetljiv, koji traži oprezan postupak (o problemima, temama itd.); **škàkljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je osjetljiv na škakljanje, onaj koji škaklja; **škàkljīvčev** *prid.* koji pripada škakljivcu; **škàkljivica** *ž, v.* škakljivac; **škàkljivičin** *prid.* koji pripada škakljivici; **škàkljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je škakljiv, svojstvo onoga što je škakljivo; delikatnost

✧ *ekspr.*

škaldàlet (**škaldàleto**) *m reg.* vrući crijep kojim se zagrijava hladna posteljina

✧ *mlet.* scaldaleto ← *tal.*

škàldīn *m* ⟨G škaldína⟩ *reg. pov.* žeravnik

✧ *tal.* scaldino

škȁlja *ž* ⟨G *mn* škȃljā⟩ *reg.* **1.** sitan kamen koji se pri zidanju dodaje vapnu, vezivnom sloju, usitnjen kamen za posipanje puta, ceste; šoder, tucanik **2.** rupa u stijeni u kojoj živi rak

✧ *mlet., tal.* scaglia

škȁma *ž* ⟨G *mn* škȃmā⟩ *reg.* nizak, okrugao stolić

✧ *mlet.* scamma ← *lat.* scamnum: klupa, podnožje, *v.* škanjet

škȃmp *m zool.* traženi dugorepi rak deseteronožac (*Nephrops norvegicus*); norveški rak, kvarnerski rak // **škàmpār** *m* ⟨G škampára⟩ *rib.* **1.** brod opremljen za lovljenje škampa **2.** ribar specijaliziran za lovljenje škampa; **škampáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škàmpārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *rib.* baviti se lovljenjem škampa na profesionalan način u skladu s propisima i običajima

✧ *mlet.* scampo ← *grč.* hippókampos: morski konjić

škàndāj *m* ⟨G škandája⟩ *rib.* uzica s utegom kojom svjećar procjenjuje dubinu mora i količinu plave ribe pod svjetiljkom

✧ *tal.* scandàglio

škàndāl *m, v.* skandal

škánjac *m* ⟨G -njca, N *mn* -njci, G škânjācā⟩ *zool.* ptica sokolovka (*Buteo buteo*) iz porodice jastrebova, uništava miševe, *usp.* mišar

škànjet *m reg.* klupčica koja se stavlja pod noge kad se sjedi u fotelji, na višoj stolici i sl.; podnožnik

✧ *mlet.* scagnètto, *usp.* škama

škapùlār (**skapùlār**) *m* ⟨G škapulára⟩ *reg.* **1.** *kat.* haljina koja pokriva prsa i leđa do ispod koljena npr. redovnika benediktinaca i dr. **2.** vrpcom vezana i prebačena preko ramena dva komada vunene tkanine na prsima i leđima (ob. nose članovi nekih bratovština); sklopar, šklopar

✧ *mlet.* scapulario, *tal.* scapolare: plećni ≃ scapola: pleća

škapùlati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* škapùlao se⟩ *reg. ekspr.* izvući se od čega, pobjeći od veće obveze, izbjeći dužnost

✥ *pr.* (nadimačko): **Škàpul** (Rab, Cres-Lošinj)

✧ *mlet.*, *tal.* scapolare

škȁram *m* ⟨G -rma, N *mn* -rmi⟩ *pom.* vilica na čamcu o koju se pričvršćuje veslo; palac

✧ *mlet.* schermo ≃ *tal.* scarmo

škȁre *ž pl. tantum* ⟨G škārā⟩ **1.** dvokraka naprava za rezanje papira, platna itd.; nôžice, makaze [*ove/te* ~] **2.** (+ *potenc.*) ono što neugodno djeluje s dvije strane [*ući u* ~ naći se vozilom između jednog vozila u istom i jednoga u suprotnom pravcu; *uhvatiti u ~ (koga)* dovesti ga u situaciju da se mora braniti od argumenata s dviju strana, dovesti ga pred unakrsnu vatru] **3.** *sport* u nogometu udarac lopte nogom preko glave (kad je igrač leđima okrenut prema golu) △ ~ ***cijena*** *ekon.* nepovoljan odnos između proizvodne (ili nabavne) i prodajne cijene nekog proizvoda; stanje koje proizvođača ili trgovca vodi u gubitak // **škȁrice** *ž pl. tantum dem.* od škare

✥ *pr.* (nadimačka): **Škára** (910, Zadar, Zagreb, Benkovac), **Škáre** (270, Split, sred. Dalmacija, Imotski, Sinj), **Škárec** (170, Sveti Ivan Zelina, Čazma, Turopolje), **Škȁrica** (820, Omiš, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Škȁričić** (160, Split, sred. Dalamacija), **Škárić** (510, Knin, sred. Dalmacija, Zagreb, Osijek)

✧ *srvnjem.* skāri

Škárićevo *sr* naselje (u blizini Krapine), 898 stan. // **škárićevskī** *prid.* koji se odnosi na Škarićevo i njegove stanovnike

škarnìcl *m* ⟨G *mn* škarníclā⟩ *reg.* papirnata vrećica (u koju se stavlja kupljena roba u trgovini) za nošenje lakših predmeta; škartoc

✧ *austr.njem.* Stanitzel, *tal.* scartoccio

škârnja *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* spilja ili prosjelina u stijeni uz morsku obalu

škârpa *ž reg.* **1.** podzidana kosina, obronak zaštitnog nasipa ili klizišta **2.** prosjelina u kršu // **škàrpāda** *ž reg.* **1.** velika škarpa **2.** takva prirodna konfiguracija morskoga dna

✥ *pr.* (etnici): **Škârpa** (160, Hvar, sred. Dalmacija, Zagreb, Zadar), **Škàrpona** (Zadar, Split)

✧ *mlet.* scarpa ← *tal.*

škàrpīna (**škȑpīna**) *ž* **1.** *zool.* tražena morska riba (*Scorpaena scrofa*) bolna uboda, iz porodice *Scorpaenidae* **2.** *žarg. pejor.* neugledna, ružna djevojka // **škàrpūn** *m* ⟨G škarpúna⟩ *zool.* riba koštunjača (*Scorpaena porcus*); škarpoć, škrpoč, bodeč, jaukovac

✧ *tal.* scorfano ← *lat.* scorpaena ← *grč.* skórpaina

škâršo *pril. reg.* oskudno

✧ *mlet.* scarsizàr *tal.* scarso ≃ scarseggiare: oskudijevati

škȁrt *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** loša, neupotrebljiva roba koja se obično odbacuje **2.** *pren.* onaj koji je pri izboru odbačen, nepogodan, onaj koji nije ni za što // **škartírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* škàrtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** odbaciti/odbacivati kao škart; izdvojiti, izdvajati kao nekorisno, neupotrebljivo [~ *otpad*] **2.** *pren.* odbaciti/odbacivati (koga), ne računati više na koga **3.** u igri odbaciti kartu; škartati se, odbaciti

✧ *mlet.* scarto ← *tal.*

škàrtoc *m reg.* papirnata vrećica (u koju se stavlja kupljena roba u trgovini) za nošenje lakših predmeta; škarnicl // **škartòceti** *m mn* ⟨N škartòcet⟩ **1.** *dem.* od škartoc; škartocin **2.** *kulin.* dalmatinsko jelo (kuhano jaje u junećem odresku i umaku); »kineske prepelice«, ptičeki; škartocini; **škartòcīn** *m* ⟨G škartocína⟩, *v.* škartoceti

✧ *mlet.* scartozzo ≃ *tal.* scartoccio

škàtula (**škàtulja**) *ž reg.* kutija

✧ *mlet.* scàtola *tal.* scatola ← *srlat.* scatula

škèmbe *sr* ⟨G -ta⟩ *reg.* **1. a.** iznutrica trbuha koja služi za jelo **b.** naziv za takvo jelo; tripice [*janjeće* ~; *teleće* ~; *ovčje* ~] **2.** *pren.*

podr. *iron.* vrlo velik trbuh; trbušina, tripa, škemba △ ~ **čorba** *reg.* bosanski specijalitet, čorba od želuca, od iznutrice // **škèmba** *ž* ⟨G *mn* škémbā⟩ *reg.*, *v.* škembe (**2**); **škèmbast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima velik želudac, drob, trbuh; onaj koji je izrazito debeo; **škembíći** *m mn kulin. reg.* (+ *srp.*) jelo pripremljeno od očišćenog želuca; fileki, tripice; **škémbo** *m reg. žarg.* debela osoba kojoj se ističe veliki trbuh; trbonja

◈ *pr.* (nadimačko): **Škèmber** (Trogir, sred. Dalmacija)

✧ *tur.* ikembe ← *perz.* šikembe

škȇr *m* otočić s nadvodnim i podvodnim spiljama (npr. uz obale S Europe i Španjolske)

✧ *šved.* skere

škȅrac *m* ⟨G škȇrca, N *mn* škȇrci⟩ *reg.* osjećaj naglog probadanja u tijelu, nagla bol koja se osjeti kad se krivo ugazi, naglo pokrene tijelo ili kad iskoči ili se nategne mišić [*učinilo mi* ~ zabolilo (zaboljelo) me]

✧ *tal.* squarcio

škȉc *m* (**škȉca** *ž*) *reg.* karta u kartaškoj igri tarok; as

✧ *njem.* Skis

škìcati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* škȉcān⟩ *reg. ekspr.* zgužvati [~ *hlače*] // **škicávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* škìcāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* škìcati; **škìcast** (**škȉcān**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg. ekspr.* zgužvan; **škíce** *m reg. žarg.* onaj koji nosi zgužvanu odjeću, koji je neuredan u odijevanju

✧ *mlet.* schizzàr: zgnječiti *tal.* schizzare: poprskati

škȉcati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* **1.** gledati koga, upravljati pogled kome sa simpatijom; pogledavati **2.** promatrati koga ispod očiju tako da druga osoba ne primijeti pogled; gledati skrivećki, potajno

škíja *ž* **1. a.** krijumčarenje, šverc **b.** krijumčareni domaći duhan koji je zaobišao obradu i pristojbe državnog monopola **2.** *term.* hercegovački sitno rezani duhan za cigarete

✧ *tur.* ekiya: odmetnici ← *arap.* ašqiyā': razbojnici ← šaqiyy: razbojnik, hajduk

škíljiti (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ljēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** *razg.* gledati tako da se pravci iz jednog i drugoga oka sijeku (oblik strabizma), zrikavo gledati; zrikati, *opr.* gledati razroko **2.** davati slabu svjetlost, slabo svijetliti (o svijeći, petrolejskoj svjetiljci i sl.) // **škȉljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ onaj koji škilji, koji boluje od škiljavosti; **škȉljavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *podr.* onaj koji škilji; **škȉljāvčev** *prid.* koji pripada škiljavcu; **škȉljavica** (**škȉljāvka**) *ž*, *v.* škiljavac; **škȉljavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga koji je škiljav [~ *je čini šarmantnom*] **2.** *med.* pojava pomaka jednog oka i njegova smjera gledanja prema drugom oku; strabizam; **škȉljnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škȉljnuo⟩, *v.* škiljiti

◈ *pr.* (nadimačka): **Škȉljān** (220, Samobor, Primorje, Zagreb, Jastrebarsko), **Škíljević** (Zagreb, Rovinj, Slavonski Brod), **Škíljić** (120, Biograd, Zagreb, Slavonija), **Škíljo** (120, Drniš, Glina, sred. Dalmacija)

✧ *srvnjem.* schilhen

škȋna *ž reg.* leđa, hrbat

✧ *mlet.* schiena

šklȍpac *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci⟩ **1.** *lokal.* **a.** *v.* krpelj **b.** *meton.* otvrdlo mjesto na koži, gdje je krpelj, trag od krpelja **2.** *mn pat.* **a.** kočenje djeteta izazvano strahom; fras **b.** *razg.* tetanusni grč čeljusnih mišića **3.** nož na sklapanje; čakija

šklòpōcija *ž reg.*, *v.* krntija

Šklovski (*izg.* Šklòvski), **Viktor Borisovič** (1893–1984), ruski književni kritičar, teoretičar i pisac, pokretač »teorije formalizma« (*Umjetnost kao postupak*, 1917; *O teoriji proze*, 1925) koja zastupa tezu da vrijednost umjetničkog djela nije u društvenom kontekstu, već u nezavisnoj lingvističkoj i stilskoj kreaciji; značajan utjecaj na rusku i europsku teoriju književnosti 1920-ih

škljȍc *uzv.* za oponašanje zvuka jednokratnog pokreta kovine u nekom mehanizmu (odapinjanje obarača puške, okretanje ključa u bravi i sl.) ili udaranje zuba o zub // **škljóca** *ž* džepni nožić domaće ručne izrade s drvenom ili rožnatom drškom na sklapanje; **škljòcara** *ž lov. pejor.* **1.** loša puška, puška koja često zataji **2.** puška zastarjela sistema i modela; starudija; **škljȍcati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ proizvoditi zvuk škljoc; **škljȍcnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škljȍcnuo⟩, *v.* škljocati

škȍda[1] *ž* ⟨G *mn* škȍdā⟩ *arh.* šteta // **škȍdan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *v.* škodljiv; **škȍdi|ti** (komu, čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -đēnje⟩ nepovoljno utjecati ili djelovati, nanositi štetu; štetiti; **škȍdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩

razg. koji škodi [*~a materija*]; štetan, škodan; **škȍdljivo** *pril.* na škodljiv način, tako da škodi, štetno; **škȍdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *razg.* svojstvo onoga koji je škodljiv ili onoga što je škodljivo; štetnost

◈ *pr.* (nadimačko): **Škȍda** (590, Pag, Međimurje, Primorje, Zagreb, Požega)

✧ *stvnjem.* scado: šteta (*njem.* Schade)

škȍda² *ž* ⟨G *mn* škôdā⟩ marka automobila® češke proizvodnje

✧ po češkom konstruktoru Škoda

škȍj *m*, *v.* školj

škôl|a *ž* **1. a.** obrazovna i odgojna ustanova gdje se kolektivno stječu osnovna pismenost, znanja iz znanosti i umjetnosti te vještine određenih struka [*ići na ~e*, *arh.* školovati se] **b.** zgrada u kojoj se takva ustanova nalazi **c.** skup nastavnika i učenika neke škole **2. a.** poseban pravac u znanosti ili umjetnosti [*impresionistička ~a*]; učenje **b.** pristalice i sljedbenici toga pravca **3.** (ob. *hip.* školica) vrsta dječje igre, igra se s pločicom koja se gura poskakujući na jednoj nozi iz jednog nacrtanog polja u drugo △ ***mala ~a*** školska obuka prije zakonski propisane osnovne škole, predškolska nastava; ***osnovna ~a*** **1.** *pov.* obvezatna prva četiri razreda za djecu od sedam godina **2.** današnja obvezatna osmogodišnja škola; ***srednja ~a*** škola u trajanju od tri ili četiri godine poslije osnovne škole (ob. gimnazija i srednje stručne škole, tehničke, ekonomske i sl.); ***visoka ~a*** škola u kojoj nastava traje ob. četiri godine nakon završene srednje škole (fakulteti i škole kojima se priznaje rang fakulteta); ***viša ~a*** škola u trajanju od dvije godine poslije završene srednje škole; ***Ženevska ~a*** *lingv. pov.* jedna od jezikoslovnih škola nastalih prema učenju začetnika strukturalizma, F. de Saussurea, *v.* // **školárac** *m* ⟨G -rca, V škòlārče, N *mn* -rci, G škòlārācā⟩ *razg.* **1.** *arh.* onaj koji ide u školu, koji je u uzrastu kad se još ide u školu; školnik **2.** *fam.* đak početnik koji tek kreće u školu ili je u nižim razredima osnovne škole; **školárčev** *prid.* koji pripada školarcu; **školàrica** *ž*, *v.* školarac; **školàrina** *ž* iznos koji se uplaćuje za školovanje; **škòlarskī** *prid.* koji se odnosi na školarce; **škòlarski** *pril.* kao školarac, na način školaraca; **škôlati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* škôlām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* školovati, *v.*; **škôlic|a** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od škola **2.** *v.* škola (3) **3. a.** mala zgrada škole **b.** niža škola; predškola **4.** dječja igra u kojoj se na nacrtanim kvadratima na tlu nogom gura plojka [*igrati se ~e*]; **škôlnica** *ž*, *v.* školarica; **škôlničin** *prid.* koji pripada školnici; **škôlničkī¹** *prid.* koji pripada školniku; **škôlnīk¹** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* školarac; **škȍlovānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je školovan; **škȍlovānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* školovati **2.** proces stjecanja naobrazbe pohađanjem škola [*osmogodišnje ~*; *proći ~*]; **škȍlovati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* škȍlujēm (se), *pril. sad.* škȍlujūći (se), *prid. trp.* škȍlovān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) slati na pohađanje škole; financirati školovanje [*~ djecu*] **2.** (se) pohađati školu; obrazovati (se); **škòlsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na školu [*~i sat*] **2.** koji je svojstven školi, koji je prema shvaćanjima škole; tipičan, početnički [*~i primjer gluposti*] △ ***~o gađanje*** *vojn.* priprema i uvježbavanje ob. pripadnika vojnih snaga za bojevo gađanje; **škòlski** *pril.* na način svojstven školi, prema shvaćanjima škole, kao u školi; tipično, početnički; **škòlstvo** *sr* ukupnost organizacije i djelovanja škola kao odgojno-obrazovnih ustanova

◈ *pr.* (nadimačka): **Škòlak** (Grubišno Polje), **Škólić** (Vinkovci, Zaprešić), **Škólka** (Valpovo), **Školnéković** (Glina, Pokuplje), **Škôlnīk** (Zagreb, Ivanec, Bjelovar, Varaždin), **Školníkovec** (Dugo Selo, Turopolje), **Školòpija** (Baranja, Drniš)

✧ *tal.* scola ← *lat.* schola ← *grč.* skholḗ: slobodno vrijeme iskorišteno za učenje

škôlnīk² *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov. arh.* učitelj, nastavnik, pedagog // **škôlničkī²** *prid.* koji se odnosi na školnike, koji pripada školnicima, svojstven školnicima

✧ *rus.* škól'nik, *v.* škola

škȍlj (**škȍj**) *m* **1.** manji otok; otočić **2.** morski greben, hrid // **škȍljār** *m* stanovnik školja; **škȍljārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* školjar; **škȍljarskī** *prid.* koji se odnosi na školjare; **škȍljarski** *pril.* kao školjar, na način školjara; **škȍljić** *m dem.* od školj

◈ *pr.* (nadimačka): **Školjárev** (120, Zadar, Split, Crikvenica), **Škóljić** ◇ *top. mikrotop.* (često ime za hridi i manje otočiće): **Pȍškoj** (Mljet), **Škȍj**, **Škȍlj**, **Škȍljić** (otočić kod otoka Ugljana, kod Dobrinja na Krku, Unije, Petrčane) te složena imena tipa: **Škȍj od rúde** (Šipan), **Škȍljić na vrȕljan**, **Škȍljić od Koromȁšnje** (Žirje) i sl.

✧ *mlet.* scogio, *tal.* scoglio

školjàrić *m zool. reg.* vrsta ptica (*Anortura troglodytes*)
✧ *v.* školj

škôljka *ž* ⟨G *mn* škȍljākā/-ī⟩ **1.** *zool.* **a.** mekušac iz roda školjkaša **b.** oklop školjkaša ili jedan od dva kapka **2.** *anat.* **a.** dio vanjskog uha s vanjskim slušnim kanalom, služi za prenošenje podražaja na bubnjić **b.** pregrađeni dio nosne šupljine, nosna kost; školjkača **3. a.** (+ *potenc.*) ono što oblikom podsjeća na školjku **b.** [*zahodska* ~ zahod od keramike koji oblikom podsjeća na školjku] // **škôljčica** *ž dem.* od školjka; **škòljkār** *m* ⟨G školjkára⟩ onaj koji sabire školjke, bavi se uzgojom školjki; školjkaš; **školjkárstvo** *sr* grana morskog ribarstva, bavi se umjetnim uzgojem ili vađenjem školjki; **škòljkārskī** *prid.* koji se odnosi na školjkare i školjkarstvo; **škȍljkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima oblik morske školjke (**1**) [~*a posuda*]; **škòljkāš**[1] *m* ⟨G školjkáša⟩, *v.* školjkar; **škôljkica** *ž hip.* od školjka
✧ *prasl.* *školь (*bug.* skolka)

škòljkāš[2] *m* ⟨G školjkáša⟩ *zool.* **1.** beskralješnjak (*Mollusca*), organizam iz koljena mekušaca ovijen plaštem koji izlučuje i oblikuje vapnenast oklop (razred *Bivalvia*) **2.** (*mn*) razred vodenih, pretežno morskih mekušaca (*Lamellibranchiata*), imaju spljoštena tijela (trup, stopalo i reducirana glava) obavijena vapnenastom ljušturom
✧ *v.* školjka

škômbra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.*, *v.* skuša

škonkvàša|ti se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* škȍnkvašān⟩ *reg. ekspr.* ući u se, smežurati se, otrcati se (o predmetima i osobama) [~*le mi se cipele*]
✧ *tal.* conquassare: razbiti, polupati, srušiti

škòntrati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* škȍtrān⟩ *reg.* promijeniti se (o vjetru, vremenu); skontrati
◈ *pr.* (nadimačko): **Škôntra** (Biograd, Zadar)
✧ *tal.* scontrare

škòpiti (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *prid. trp.* škȍpljen, *gl. im.* -pljēnje⟩ odstranjivati sjemene žlijezde; strojiti // **škòpac** *m* ⟨G -pca, V -pče, N *mn* -pci⟩ onaj koga su uškopili (o ovnu); uškopljenik; **škòpčev** *prid.* koji pripada škopcu; **škòpica** *ž*, *v.* škopac; **škòpljēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* škopiti **2.** *med.* kirurško odstranjivanje spolnih žlijezda
✧ *prasl.* i *stsl.* skopiti (*rus.* skopít', *polj.* skopić), *lit.* skopti: dupsti

škôrnja *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *reg. etnol.* čizma kao dio narodne nošnje i obuće **2.** (*mn*) *podr.* nezgrapne, teške čizme (kad moda ili običaj traži da budu lagane i elegantne)
✧ *prasl.* *škornьnja (*slov.* škornja, *polj.* skórna) ≃ *v.* kora

škorpìōn *m* ⟨G škorpióna⟩ **1.** *zool.* člankonožac iz reda *Scorpionidea* s otrovnom bodljom na zatku; škorpija, štipavac **2.** (Škorpion) *astron.* jedan od zodijačkih znakova [*rođen u znaku ~a*] // **škòrpija** *m* **1.** *v.* škorpion **2.** *pren.* onaj koji je zajedljiv; **škorpiónov** *prid. refer.* koji pripada škorpionu; **škorpìōnskī** *prid.* koji se odnosi na škorpione; **škorpìōnski** *pril.* kao škorpion, na način škorpiona
✧ *mlet.* scarpiòn *tal.* scorpione ← *lat.* scorpio ← *grč.* skorpíos

škȍš *m reg. ekspr.* refleksivna kretnja dijela tijela, ob. izazvana probadanjem; trzaj
✧ *mlet.* scosso *tal.* scossi

škȍta *ž* ⟨G *mn* škôtā⟩ *pom.* uže za upravljanje jedrom; zatega
✧ *mlet.* scota *tal.* scotta

Škȍtskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ *S* dio Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, 78.783 km², 5,0 mil. stan., glavni grad Edinburgh // **Škȍt** *m* (**Škȍtkinja** *ž*) ⟨N *mn* Škȍti, G Škôtā⟩ **1.** pripadnik škotskog naroda, građanin Škotske **2.** *zast.* onaj koji se napadno oblači po modi 1940-ih (veliki šešir širokog oboda, vrlo tanka kravata, vrlo uske hlače); **škȍtsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Škotsku i Škote [~*i viski*] △ ~***a partija*** *šah* otvaranje iz grupe otvorenih igara; ~***i gambit*** *šah* otvaranje iz grupe otvorenih igara; ~***i ovčar*** *kinol.* **a.** dugodlaki škotski ovčar, koli (collie), lesi **b.** skupno ime za više vrsta škotskih ovčara (kratkodlaki, graničarski, bradati); ~***i uzorak*** karirani uzorak kakav se sreće na škotskim narodnim nošnjama

škòvac|i *m zb.* ⟨G škȍvācā⟩ *reg. ekspr.* smeće [*baciti u ~e* baciti u smeće] // **škovàcēra** *ž reg.* lopatica za smeće; đubrovnik, mišćafl; **škovàcīn** *m* ⟨G škovacína⟩ *reg.* onaj kojem je posao čišćenje i odvoženje smeća; smetlar
✧ *mlet.* scovazzi

škrábati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škrâbām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* **1.** pisati nečitkim i nemarnim rukopisom **2.** pisati slabe sastave, loše pisati // **škrábalo** *m pejor.* onaj koji

škraba, loš pisac; piskaralo; **škràbotina** *ž pejor.* **1.** loše napisan tekst (loš po sadržaju ili ružan po načinu vođenja pera, napisan ružnim rukopisom), neuredan tekst **2.** loše izrađena, besmislena crtarija, špegac

◈ *pr.* (nadimačka): **Škràbal** (Požega), **Škrábalo** (Zagreb, Dubrovnik, Rijeka), **Škrábe** (Jastrebarsko), **Škrábić** (180, Makarska, sred. Dalmacija, Dubrovnik), **Škrábl** (Pregrada, Sesvete), **Škràblīn** (**Škrablȋn**) (Pregrada, Zagreb, Turopolje, Sisak), **Škrábo** (110, Dubrovnik, Vinkovci), **Škrábonja** (Krk, Rijeka)

škrȁbica *ž* **1.** kutija s otvorom za ubacivanje dobrotvornih priloga **2.** štedna kasica

✧ *prasl.* *skorbьja (*slov.* škrublja, *stpolj.* krobia)

škrȁbopīs *m pejor.* vrlo ružan rukopis, nevješto ispisan tekst lošim vođenjem pera; švrakopis

škrȁpa *ž* ⟨G *mn* škrâpā⟩ *geol.* pukotina u vapnenačkim stijenama nastala djelovanjem vode, ob. u stijeni uz morsku obalu; špilja, ponikva, krša // **škrìpina** *ž* kamenito zemljište; kamenjar

◈ *pr.* (etnici): **Skrȁčić** (260, Šibenik, sred. Dalmacija), **Škrápić** (100, Kaštela, sred. Dalmacija) ◇ *top. mikrotop.*: **Škrȁpa**, **Škrȁpe** (često ime u *mikrotop.* priobalja)

✧ *tal.* crepaccio

škrȁpār *m zool.* ptica (*Monticola saxatilis*)

škȑba *ž* ⟨G *mn* škȓbā⟩ **1.** oštećen, okrnjen zub, oštećeno mjesto, rupa u zubu; krnja, krezubina, škrbina **2.** zupčasto oštećenje, nagrizeno mjesto na oštrici oruđa i sl. // **škȑbav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** oštećen, krnj (o zubu) **2.** koji ima okrnjene ili prorijeđene zube, koji je bez zuba ili bez kojeg zuba (o čovjeku i životinji); krezav, krezub; **škȑbavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je škrbav; **škȑbina** *ž* **1.** ostatak izlomljena, okrnjena zuba; škrbotina, okrnjak, krnja, krnjadak, krnjatak **2.** mjesto u čeljusti bez zuba; krezubina; **škŕbo** *m* ⟨G -ē⟩ *pejor.* onaj koji je škrbav; škrbavac; **škȑbōt** *m* zupčasto oštećenje izazvano prijelomom; **škrbòtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škȑboćēm, *pril. sad.* škȑboćūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** stvarati specifičan, prodoran zvuk, pritiskajući i tarući gornje zube o donje; škripati, škrgutati zubima, cvokotati **2.** šumno grepsti; strugati, šuškati

◈ *pr.* (nadimačka): **Škȑba** (Ploče, Vrbovec), **Škȑbac** (Donji Miholjac, Našice), **Škȑbec** (Zaprešić, *I* Slavonija, Zagorje), **Škŕbić** (240, Zagreb, *I* Slavonija, Knin, Nova Gradiška), **Škȑbina** (150, Bjelovar, Slavonski Brod, Korenica), **Škŕbo** (Nova Gradiška, Zagreb)

škȑbīnka *ž* ⟨G *mn* škȑbinākā/-ī⟩ *bot.*, *v.* ognjičina

Škrȅb 1. Nikola (1920–1993), hrv. biolog, bavio se razvojnom biologijom (*Problemi suvremene biologije*) **2. Zdenko** (1904–1985), hrv. filolog, germanist, književni teoretičar moderne znanstvene metodologije (*Uvod u književnost*, *Stilovi i razdoblja*, *Književnost i povijesni svijet*), pokretač i glavni urednik časopisa *Umjetnost riječi*

škrebètati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škrèbećēm/škrebètām, *pril. sad.* škrèbećūći/-ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ proizvoditi neskladan zvuk kao istrošen stroj, stari automobil i sl. // **škrebètāljka** *ž* ⟨D L -ljci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** dječja igračka **2.** *pejor.* ono što je u lošem stanju, što škrebeće (o stroju, automobilu i sl.)

škȑge *ž mn* ⟨G škȓgā⟩ (ob. *mn*) *zool.* organ za disanje u vodi, razvijen u riba, nekih vodozemaca, svih mekušaca, mnogočetinaša, rakova i dr. [*disati na* ~] // **škȑgāš** *m* ⟨G škrgáša⟩ *zool.* **1.** onaj koji diše na škrge **2.** (*mn*) mekušci koji dišu na škrge (*Branchiata*); **škȑžnī** *prid.* koji se odnosi na škrge

◈ *pr.* (nadimačka): **Škȑga** (Rijeka), **Škȑgat** (Pazin, Buje, Opatija), **Škȑgatić** (100, Zagreb, Senj, Rijeka)

✧ ? ≃ *v.* krljušt

škrgonóžac *m* ⟨G -šca, N *mn* -šci, G škrgònōžācā⟩ *zool.* rak (*Branchipus stagnalis*) iz reda listonožaca, ima škrge na nogama // **škrgonóšćev** *prid.* koji pripada škrgonoscu

✧ *v.* škrge + *v.* noga

škȓgūt *m* zvuk koji nastaje trenjem gornjih zubi o donje; škripa, škriput obično u očaju ili bijesu [*plač i* ~ *zubi* krajnji očaj] // **škrgùtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škȑgućēm, *pril. sad.* škȑgućūći, *gl. im.* -ānje⟩ proizvoditi škrgut; škripati; **škrgùtav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je zvukom što ga proizvodi sličan škrgutu; **škrgútnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* škȑgūtnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škrgútnuo⟩, *v.* škrgutati

✧ *onom.*

škrȉl|a *ž* ⟨G *mn* škrȋlā⟩ **1.** grobna ploča na groblju ili u tlu crkve položena izravno u zemlju, s tekstom ili uklesanim odnosno reljefnim znakom (poljoprivredni alat) koji govori o pokojniku težaku [*(pod ~om su crvi i gliste)*] **2.** (*mn*) kamene ploče kao opločenje oko ma-

sline po nekadašnjim običajima, pod odrinom i sl., zadržavaju vlagu
◈ *pr.*: **Škrílac** (Virovitica, Grubišno Polje), **Škrȉljak** (Đurđevac, Zagreb), **Škriljevèčkī** (Ivanec, Varaždin, Zagreb, Novi Marof)
škrílјac *m* ⟨G -ljca, N *mn* -ljci, G škrîljācā⟩ *geol.* stijena slojevite strukture, koja se lako kala u ploče; škriljavac, škriljevac // **škȑljavac** (**škȑljevac**) *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩, *v.* škriljac
škȑnja *ž* ⟨G *mn* škrînjā⟩ **1.** *etnol.* jak, često okovan i ukrašen sanduk u kojem se drži rublje, razni pohranjeni predmeti, dokumenti itd. **2.** *reg. arh.* sanduk u kojem se sahranjuje umrli; mrtvački sanduk [*mrtvačka ~*]; lijes **3.** veći zamrzivač sa zaklopcem (razlikuje se od običnog zamrzivača što omogućuje niže temperature i time duži vijek čuvanja namirnica) △ ~ ***zavjetna*** *rel.* škrinja koja se kao svetinja starih Izraelaca čuvala u jeruzalemskom hramu, u njoj su se držale zavjetne ploče // **škȑnjār** *m* onaj koji izrađuje škrinje
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Skȑnjār** (Opatija, Split), **Škȑnjār** (690, Zagreb, Podravina, Zagorje, Buje, Varaždin), **Škrȉnjarić** (530, Zagreb, Pokuplje, Turopolje, Virovitica)
škrîp[1] *m* škripa // **škrínuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* škrînēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škrínuo⟩ *jez. knjiž. ekspr.* škripnuti; **škȑpa** *ž* **1.** reski zvukovi nejednaka intenziteta i visine koji nastaju pri trenju nepodmazanih mehanizama ili rasušenih drvenih predmeta [*~ vrata*], *usp.* škriput **2.** škrgut, laganiji oblik škripanja zubi (npr. u snu, a ne kad se povezuje uz bijes i sl.); **škrípati** *nesvrš.* ⟨*prez.* škrîpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* škripiti; **škȑpav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji škripi; **škrípavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ polumasni sir koji škripi kad se žvače; **škȑpavo** *pril.* na škripav način, tako da škripi; **škrȉpiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -pljēnje⟩ **1.** proizvoditi škripu, izazivati škripu; škripati **2.** *pren. razg.* ne odvijati se prema planu, zastajati, spoticati se o poteškoće (o pothvatima, radovima itd.); **škrípnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* škrîpnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škrípnuo⟩ **1.** pokrenuti se s kratkotrajnom škripom **2.** (čime) pokretom, pritiskom i sl. izazvati kratkotrajnu škripu; **škȑpūt** *m* **1.** zvuk koji se čuje kad škripi; škripa **2.** škrgut; **škripùtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škrìpućēm, *imp.* škrìpući, *pril. sad.* škrìpućūći, *gl. im.* -ānje⟩ pomalo škripati; škripuckati; **škripùtav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji škripuće; **škripùtavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je škriputavo
◈ *pr.* (nadimačka): **Škrȉpač** (Zagreb, Vinkovci, Podravina), **Škrȉpek** (Slavonski Brod, Zagreb), **Škrȉpelj** (Zaprešić, Zagreb, Rijeka), **Škrípić** (Zagreb, Osijek, Novska)
✧ *onom.*
škrîp[2] *m* ⟨N *mn* škȑpovi⟩ mučilo u srednjem vijeku, sredstvo za mučenje kojim se iznuđivalo priznanje da je mučeni krivovjernik, zločinac itd. [*mučiti na ~u*] // **škrȉp|ac** *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G škȑpācā⟩ **1.** *tehn.* naprava s jednom čvrstom i jednom pokretnom čeljusti kojom se hvata i steže predmet pri radu; stega, šrafštok, morša **2.** *pren.* težak položaj iz kojeg se teško može izaći, neugodna situacija [*naći se (biti) u ~cu* naći se u vrlo nezgodnim okolnostima; *natjerati u ~ac (koga)* dovesti koga u situaciju kad nema argumenata i sl.] **3.** *pat.* upala skočnog zgloba u konja; karakuš
škrȉpina, *v.* škrapa
škrȉvān *m* ⟨G škrivána⟩ *reg. zast.* **1.** pisar, škriban **2.** *pom.* brodski pisar i član uže posade, odmah do kapetana (na jedrenjaku)
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Škrivánek** (Ivanić Grad, Zabok), **Škrȉvanić** (Korčula, Omiš, Lošinj), **Škrivánko** (Vinkovci)
✧ *tal.* scrivere: pisati
Škȑlec Lómničkī **1.** hrv. plemenitaška obitelj iz Turopolja, istaknuti pripadnici u 18. st. (turopoljski komeši, kraljevski protonotari, hrv. poslanici u Ugarskom saboru) **2. Ivan** (1873–1951), hrv.-slav. dalmatinski ban 1913–1917. **3. Nikola** (1729–1799), hrv. pravnik, ekonomist, političar, pristaša prosvjetiteljskih ideja svoga vremena i prosvijećenog apsolutizma; istaknuo se u unapređivanju školstva
škȑlet *m* **1.** *agr.* domaća loza i vino iz Moslavine **2.** *pat. lokal.*, *v.* šarlah
škȑljāk (**škȑlāk**) *m* ⟨G škrljáka, N *mn* škrljáci⟩ *reg.* šešir kao dio sjevernohrvatske narodne nošnje (ob. zagorske, prigorske ili podravske)
◈ *pr.* (nadimačko): **Škȑljāk** (**Škrljâk**) (Sveti Ivan Zelina, Zagreb)
Škȑljevo *sr* naselje (u blizini Rijeke), 1127 stan. // **škȑljevačkī** *prid.* koji se odnosi na Škrljevo i Škrljevčane; **Škȑljevčanin** *m* (**Škȑljevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Škȑljevčani⟩ stanovnik Škrljeva
škrȍb *m* **1.** *kem.* polisaharid $C_6H_{10}O_5$, bijele boje bez okusa i mirisa, pričuvna hrana u biljkama (u krumpiru, žitaricama itd.) **2.** *v.*

škrobilo // **škròbilo** *sr kem.* tvar za škrobljenje; krutilo, škrob, štirak, štirka; **škròbiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -bēći, *gl. im.* -bljēnje⟩ namakati u otopinu škroba da bi se postigla krutost i tvrdoća (o platnu i rublju); **škr̀obnī** *prid.* koji se odnosi na škrob

◈ *pr.* (nadimačka, preklapanje s *v.* škrobati), **Skròban** (Bjelovar, Donji Miholjac), **Skróbe** (Labin)

✧ *češ.*

škróbati *nesvrš.* ⟨*prez.* škrôbām, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* bučati, lupati

◈ *pr.* (nadimačka): **Skróbić** (Podravska Slatina, Sisak, Nova Gradiška), **Skróbo** (Sisak, Zagreb, Petrinja), **Skróbonja** (Šibenik, Rijeka), **Škròbār** (Međimurje, Koprivnica, Osijek), **Škròbica** (130, Split, sred. Dalmacija), **Škróbo** (Vinkovci, *I* Slavonija, Baranja), **Škróbonja** (140, Rijeka, sred. Dalmacija, Makarska, Istra), **Škròbot** (180, Samobor, Bjelovar, Zagreb, Koprivnica, Osijek)

škrobótac *m* ⟨G -óca, N *mn* -óci, G škròbōtācā⟩ *bot.* rod biljaka polunametnica (*Rhinanthus*) iz porodice strupnikovica (*Scrophulariaceae*) (npr. *Rh. minor* šuškavac mali, *Rh. crista galli* i dr.); šuškavac

škr̀ofula (**skr̀ofula**) *ž pat.* oteklina vratnih žlijezda

škrofulóza *ž pat.* bolest ili stanje onoga koji ima škrofule // **škr̀ofulōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je u škrofulama, napadnut škrofulama, prekriven škrofulama; **škrofulóznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je škrofulozan

✧ *v.* škrofula + -OZA

škròpiti (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -pēći, *gl. im.* -pljēnje⟩ **1.** obilno padati u sitnim kapima (o kiši) **2.** prskati kapima vode ili kakve druge tekućine // **škròpac** *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G škr̀ōpācā⟩ **1.** *reg.* pljusak **2.** *pren.* piće; **škròpilica** *ž* jednostavno oruđe za vlaženje rublja prije glačanja itd.; škropilo; **škròpilo** *sr* **1.** *crkv.* obredni predmet u obliku četkice ili šupljikave kuglice na kratkom dršku, umače se u blagoslovljenu vodu u obredu škropljenja; kropilo **2.** *v.* škropilica; **škropiónica** *ž crkv.* posuda s posvećenom vodom; kropionica; **škròpljēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* škropiti **2.** *crkv.* obred prskanja blagoslovljenom vodom radi očišćenja od grijeha; **škr̀opnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* škr̀opnuo⟩, *v.* škropiti

◈ *pr.* (nadimačko): **Škròpeta** (Istra)

✧ *prasl.* *kropiti (*rus.* kropít', *češ.* kropit)

škrôva (**škròvāda**) *ž reg.* **1.** cjediljka (ob. veća za tjesteninu i sl.), šupljača **2.** *pren. pejor.* prostitutka

✧ *tal. dijal.* scrova

škȑpīna *ž, v.* škarpina

škȑpūn *m* ⟨N *mn* škrpúni⟩ *zool.* morska riba smeđe boje, manja od škarpine (*Scorpaena porcus*); bodeč

✧ *v.* škarpina

škȑt *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* škȑtijī⟩ **1.** koji je pretjerano uzdržljiv u trošenju i davanju, pretjerano štedljiv, tvrd na novcu, *opr.* rastrošan **2.** *pren.* **a.** oskudan, siromašan po kvaliteti, plodnosti, nedovoljan po sadržaju, količini, nedovoljno jak po intenzitetu itd. **b.** umjeren, suzdržan u čemu [~ *na riječima* suzdržan, koji malo govori; šutljiv] // **škȑčev** *prid.* koji pripada škrcu; **škȑčina** *m* ⟨G škȑčinē⟩, *v.* škrtičina; **škȑtac** *m* ⟨G škȑca, N *mn* škȑci, G škȑtācā⟩ onaj koji je škrt; tvrdica; cicija; **škȑtačkī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na škrce; **škȑtački** *pril.* kao škrtac, na način škrtaca; **škrtáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* škȑtārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ biti škrt, pretjerano štedjeti; tvrdičiti, cicijašiti; **škȑtica** (*m*) *ž, v.* škrtac; **škȑtičina** (**škȑčina**) *m ekspr. reg.* veliki škrtac, jako škrta osoba; **škȑto** *pril.* na škrt način, sa škrtošću, škrtareći; **škȑtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je škrt; tvrdičluk, cicijaštvo

◈ *pr.* (nadimačko): **Škȑtić** (890, Duga Resa, Karlovac, Virovitica, Otočac)

✧ samo južnoslavenski (*slov.* i *mak.* škrt)

škrùta *ž* ⟨G *mn* škrûtā⟩ *reg. rij.* sanduk u kojem se sahranjuje pokojnik; mrtvački kovčeg, lijes

✧ *tal. dijal.* scruta ≃ *lat.* crypta ← *grč.* krýptē, *usp.* kripta

škȑžnī, *v.* škrge

škûd|a *ž* ⟨G *mn* škûdā⟩ **1.** zlatni ili srebrni novac koji na licu ili naličju ima grb **2.** *pov.* venecijanski i dubrovački srebrnjak △ ***Judine ~e*** *bibl. retor.* novac za koji se tko prodaje, za koji čini prljave usluge kome [*prodati se za Judine ~e*]

◈ *pr.* (nadimačka): **Škùdār** (260, Zagorje, Podravina, Prigorje), **Škùdāš** (Vrbovec, Zagreb)

✧ *mlet.* scudo ← *tal.*: štit (jer je na novčiću bio štit s grbom)

škȕfij|a *ž reg.* kapa za sasvim malu djecu koja štiti tjeme; poculica

◈ *pr.* (nadimačko): **Škȕflić** (Pula)

✧ *tal.* scuffia

škȕlj|a *ž* ⟨G *mn* škûljā⟩ *reg.* rupa manje veličine koja ob. nastaje kad ispadne čvor iz daske plota, kad se što od trošenja probuši i sl. [*gledati kroz ~u (u plotu)*]

◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Škúlec** (Ivanić Grad, Dugo Selo), **Škúlić** (140, Zadar, Rijeka, Dubrovnik), **Škûlj** (Zagreb, Cres-Lošinj, Ozalj), **Škȕljāk** (Daruvar), **Škȕljān** (Vinkovci), **Škúljec** (Dugo Selo), **Škúlje** (Split, Samobor), **Škȕljević** (Slavonski Brod, Primorje, *I* Slavonija), **Škuljȉčāk** (**Škuljičâk**) (Zagreb, Sisak), **Škúljić** (Labin), **Škuljȉćāk** (**Škuljićâk**) (Velika Gorica)

škȕna *ž* ⟨G *mn* škûnā⟩ *pom.* teretni jedrenjak s dva ili tri jarbola, pramčani ima tri do pet križnih jedara

✧ *tal.* scuna ← *nizoz.* skunna

škȕner *m pom.* jedrenjak sa 2 do 7 jarbola; goleta

✧ *engl.* Scooner, *usp.* škuna

škûr *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* škȕrijī⟩ *reg.* **1.** koji je taman; mračan [*~a soba*] **2.** koji je zatvorene boje ili nijanse, ob. tamnosmeđ ili tamnosiv; zagasit **//** **škûra** *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* drveni kapak na prozoru od punog drva, koji u potpunosti zatvara i zatamnjuje prostoriju

✧ *mlet.* scovazzi ← *tal.* scuro ← *lat.* obscurum: nejasno

škurȉbānda *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. ekspr.* **1.** mjesto skriveno od pogleda znatiželjnika (ob. za ljubavne sastanke) **2.** *pren.* radnja, posao, dogovor koji se obavlja povjerljivo da se što sakrije od javnosti ili svjedoka

✧ *mlet.*, *tal.* scuro: taman + banda: strana

škȕrija *ž reg.* **1.** željezno oruđe za cijepanje i rezanje; sjekira **2.** uzica od kože ili od upredenih niti pričvršćena na držak za šibanje (ob. konja); bič, kandžija, korbač

✧ *mlet.* scuria: bič ≃ *tal.* scure: sjekira ← *lat.* securis

škûž|a *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* razlog koji se traži za što, opravdanje koje se izmišlja za kakav postupak [*naći ~u* naći izliku]; izlika, isprika **//** **škȕža|ti** (∅, što) *svrš.* ⟨*prez.* ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* škȕžao⟩ *reg.* oprostiti, ob. u: [*~j/~jte* u zn. oprostite, pardon, ispričavam se]

✧ *mlet.* scusa ≃ scusàr: skužati ← *tal.* scusare

škvȁdra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. žarg.* **1.** stalno društvo mlađih ljudi, klapa **2.** *pejor.* klika, klan

✧ *mlet.* squadra: odred, ekipa ← *tal.*

škvêr *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* brodogradilište **//** **škvèranin** *m* ⟨N *mn* škvèrani⟩ *reg.* onaj koji radi u škveru, radnik brodogradilišta

✧ *mlet.* squero ← *grč.* eskhárion: ognjište, radilište

škvȍrc *m* ⟨G *mn* -rācā⟩ *reg. zast.* čvorak

◈ *pr.* (nadimačka): **Škvȁrč** (Samobor, Zagreb, Zaprešić), **Škvárić** (220, Ivanec, Podravlje, Zagreb, Bjelovar, Vinkovci), **Škvȍrc** (1430, Međimurje, Zagreb, Zagorje, Podravina), **Škvòrčec** (Donja Stubica), **Škvórčević** (Nova Gradiška, Slavonski Brod), **Škvórić** (Nova Gradiška, Zagreb, Karlovac)

šlabékati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šlàbēkām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. ekspr.* **1.** govoriti mnogo o nevažnim stvarima; naklapati, brbljati, žlabrati **2.** natucati njemački

◈ *pr.* (nadimačko): **Šlàbek** (Koprivnica, Zagreb, Slavonski Brod)

✧ *njem.* schlabbern, *usp.* žlabrati

šlâfcimer *m reg.* spavaća soba (u obiteljskom stanu)

✧ *njem.* Schlafzimmer

šlâfhemd *m reg. zast.* noćna košulja, spavaćica

✧ *njem.* Schlafhemd

šlàfrok *m* ⟨N *mn* -oci⟩ *reg.* ženska ili muška odjeća koja se nosi ob. nakon kupanja odnosno prije ili poslije spavanja; kućni ogrtač, kućna haljina △ ***jabuke u ~u*** *kulin.* domaća slastica; jabuke uvaljane u smjesu brašna i jaja, potom pržene

✧ *njem.* Schlafrock

šlâfvāgen *m reg.* kola za spavanje u željezničkoj kompoziciji, spavaća kola

✧ *njem.* Schlafwagen

šlâg¹ *m reg.* tučeno slatko vrhnje [*kava sa ~om*]

✧ *njem.* Schlagobers, Schlagrahm, Schlagsahne

šlâg² *m pat. razg.* udar, kap, izljev krvi u mozak; apopleksija [*udario ga ~*; *trefio ga je ~*] **//** **šlàgīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji je pretrpio kap, doživio apopleksiju; **šlagíra|ti** (koga, se) *dv.* ⟨*prez.* šlàgīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** uzrokovati oduzetost [*~lo ga*]; biti uzrok šlaga (kapi, apopleksije) **2.** (se) *pren.* zaprepastiti se, biti šokiran, zatečen čim

✧ *njem.* Schlag: udarac

šláger *m* **1.** *glazb.* laka pjesma s pripjevom, obično na temu ljubavi **2.** *pren. razg.* ono što trenutno izaziva široki interes i dopadanje, ono što je u modi, hit [~ *sezone*]
✧ *njem.* Schlager: udarna pjesma, *usp.* hit (I)

šlâgfertig *prid.* ⟨*indekl.*⟩ i *pril. reg. žarg.* koji je brz na odgovoru u dijaloškoj situaciji, uvijek spreman za dobar odgovor, okretan u razgovoru [*on je uvijek* ~]; žvelto
✧ *njem.* schlagfertig

šlàgverk *m* ⟨N *mn* -rci⟩ *reg.* **1.** satni mehanizam koji otkucava **2.** *glazb.* zajednički naziv za udaraljke (bubnjevi, zvono, činele, timpane, itd.) **// šlagvèrkist** (**šlagverkȉst**) *m glazb.* član orkestra, umjetnik na udaraljkama; perkusionist, udaraljkaš
✧ *njem.* Schlagwerk

šlàgvort *m reg.* riječ ili osnovna misao nakon koje se razvija tekst ili razrađuje neka ideja [*dati* ~ *kome*; *nabaciti* ~ *kome*]
✧ *njem.* Schlagwort

šlàjbok *m*, *v.* šlajpek

šlâjdrati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* kretati se nesigurno po glatkoj i kliskoj površini; klizati se, zanositi se (po ledu)
✧ *njem.* schleudern

šlȁjer *m reg.* **1.** mrežasta koprena koja se spušta s oboda ženskog šešira i pokriva oči (posebno u modi 1920-ih i 1930-ih) **2.** sitno ukrasno cvijeće kao ukras buketa
✧ *njem.* Schleier

šlâjfa *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *reg.* vrpca, traka; šlajfna **2.** *tipogr.* špalta, šif **3.** *film.* magnetska tonska vrpca (perfoband) spojena u krug, ob. radi postizanja adekvatne zvučne kulise u potrebnom trajanju; petlja **// šlàjfna** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.*, *v.* šlajfa
✧ *njem.* Schleife

šlȁjfati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** brušenjem činiti da se dobiju sasvim ravni rubovi [~ *staklo*; ~ *zrcalo*] **2.** kočiti **// šlàjfer** *m reg. zast.* onaj koji brusi; brusač (ob. stakla)
✧ *njem.* schleifen

šlȁjm *m reg.* sluz koja se sakuplja u plućima i bronhijima [*ispljunuti* ~]
✧ *njem.* Schleim

šlàjpek (**šlàjbok**) *m* ⟨N *mn* -eci⟩ *reg.* novčanik (za kovani novac); takuin
✧ *njem.* Schreibbuch: notes

šlamàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *lokal. zast. rij.* **1.** sitna i bezvrijedna stvar, sitnarija **2.** loše izveden posao, prčkarija
✧ *jidiš* ← *hebr.*

šlȁmpav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je nemaran; neuredan, netočan, aljkav (o poslu, o obavezama i sl.); šlampast **// šlȁmpavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ onaj koji je šlampav; **šlȁmpāvčev** *prid.* koji pripada šlampavcu; **šlȁmpavica** *ž*, *v.* šlampavac; **šlȁmpavičin** *prid.* koji pripada šlampavici; **šlȁmpavo** *pril.* na šlampav način [~ *pospremiti sobu*]; **šlȁmpavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je šlampav ili svojstvo onoga što je šlampavo; **šlampèraj** (**šlamperȁj**) *m* ⟨G šlamperàja⟩ *reg.* aljkavost, nemarnost, neurednost, netočnost, površnost (u radu ili izvođenju poslova, odijevanju itd.)
✧ *njem.* schlampig

šlȁng (**šlȁnk**) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je vitak; tanak △ ~ ***kao glista*** *razg.* vrlo vitak
✧ *njem.* schlang

šlȁpa *ž* ⟨G *mn* šlâpā⟩ *reg.* papuča **// šlȁpica** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od šlapa **2.** *reg.* vrsta peciva ob. od bijelog brašna (nepravilan hljepčić)
✧ *njem.* Schlappe

šlȁtati (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* dodirivati prstima, bez nježnosti i suptilnosti u ljubavnoj igri; pipati [~ *po tijelu*; ~ *grudi*]
✧ *ekspr.* ≃ *slov.* šlatati

šlȁuh (**šlȁuf**) *m* ⟨N *mn* -usi/-ovi⟩ *reg.* **1.** gumeno crijevo (za polijevanje vodom, za crpenje tekućine iz bačve i sl.) **2. a.** zračnica; buvel **b.** pojas na napuhavanje za plivanje (za djecu i odrasle neplivače), kolut **3.** *pren.* naslage sala oko pojasa
✧ *njem.* Schlauch

šlȅp[1] *m* ⟨N *mn* šlèpovi⟩ *reg.* dugačka povlaka ženske haljine, ob. vjenčane
✧ *njem.* Schleppe

šlȅp[2] *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ tovarni riječni brod bez motora koji tegli drugi brod; teglenica, tegljač, šleper **// šlèpati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) tegliti ili vući (automobil i sl.) **2.** *pren.* (koga) vući koga za sobom u životnim uspjesima, u životu uopće; **šlȅper** *m* veliki teretni kamion; tegljač, šlep
✧ *njem.* Schleppschiff, Schlepper ≃ schleppen: vući, tegliti

šleptrégerica *ž reg.* djevojka ili djevojčica koja pridržava šlep na ceremoniji vjenčanja **// šleptréger** *m reg. pren. pejor.* onaj koji se

dodvorava i ulaguje, koji raznim radnjama i izjavama podržava onoga kome se dodvorava, *usp.* šerbltreger

✧ *njem.* Schleppträgerin

Šlêzija (poljsko ime Sląsk, *izg.* Šljônsk) *ž geogr.* pokrajina oko gornjeg i srednjeg toka rijeke Odre, većim dijelom danas u Poljskoj, manjim u Češkoj; Šleska // **Šlȅskā** *ž* ⟨D L -skōj⟩, *v.* Šlezija; **šlȅskī** *prid.* koji se odnosi na Šleziju i Šležane [~ *ugljen*] △ ***Šleski rat*** *pov.* rat Austrije i Pruske 1744–1745; **Šléžanin** (**Šlézanin**) *m* (**Šléžānka**, **Šlȅskīnja** *ž*) ⟨N *mn* Šléžāni/Šlézani⟩ stanovnik Šlezije

◈ *pr.* (etnici): **Šlȅzāk** (Vinkovci, *I* Slavonija, Varaždin), **Šlèzīnger** (Daruvar, *Z* Slavonija)

šlȉc *m* ⟨N *mn* šlìcevi⟩ *reg.* prorez na odjeći (sprijeda u visini bedara na hlačama, sprijeda i straga na ženskim suknjama i haljinama); rasporak

✧ *njem.* Schlitz

šlìčuha (**šličuva**) *ž* ⟨D L -i⟩ *reg.* **1.** kovački izrađena traverza (prag) četvrtastog presjeka za klizanje na prtini **2.** *reg.* klizaljka // **šličùhati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ klizati (se) po glatkoj i skliskoj površini na šličuhama

✧ *njem.* Schlittschuh

šlȉf *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** uglađeno ponašanje, finoća, otmjenost [*imati ~a*] **2.** izbrušeno mjesto, uglađen brid (stakla) // **šlȉfovati** *dv.* ⟨*prez.* šlȉfujēm, *pril. sad.* šlȉfujūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* šlȉfovān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* uglačati, ugladiti, izbrusiti; **šlȉfati** *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) uglačati, ugladiti, izbrusiti **2.** (koga) poučiti koga lijepom ponašanju, uglađenosti

✧ *njem.* Schliff ≃ schleifen: šlifati

šlȉfer *m reg.* dio posteljine, platnena navlaka za krevetni pokrivač (poplun ili deku)

✧ *njem.* schlüpfen: sakriti se, puznuti

šlȋnga *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* petlja koja služi da se o nju što objesi ili da se za nju povuče; karabiner // **šlȋngati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* šlȋngān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* ukrašavati, kititi vezom; vesti; **šlingèraj** (**šlingerȁj**) *m* ⟨G šlingeràja⟩ *reg.* izrada crteža ili šara na tkanini posebnom tehnikom; vez, merlo

✧ *njem.* Schlinge ≃ schlingen: plesti

šlȉper *m reg. zast.* drvena, betonska ili metalna greda koja služi kao podloga za željezničke tračnice; željeznički prag

✧ *engl.* sleeper ← sleep: spavati (zbog položaja pragova)

šlógati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šlôgām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* proricati sudbinu ili budućnost bacajući karte; gatati, vračati // **šlóga** *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.*, *v.* šlogerica; **šlógerica** (**šlógarica**) *ž reg.* ona koja gata; vračara, gatara, šloga

◈ *pr.* (nadimačko): **Šlògār** (430, Zagreb, Zagorje, Čazma, Ivanić Grad)

✧ *njem.* aufschlagen: bacati (za karte)

šlȍka *ž* ⟨G *mn* šlôkā⟩ *knjiž. pov.* stari indijski epski stih od 4 osmerca

✧ *skr.* śloka-

šlȍser *m reg.* bravar

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šlȍsar** (Opatija, Rijeka, Samobor), **Šlȍsel** (Ozalj, Karlovac, Zagreb), **Šlȍser** (Slavonski Brod, *I* Slavonija)

✧ *njem.* Schlosser ≃ Schloss: brava

šlȕk *m* ⟨N *mn* šlùkovi⟩ *reg.* toliko koliko se odjednom otpije tekućine; gutljaj

✧ *njem.* Schluck

šlȕs *m* ⟨N *mn* šlùsovi⟩ *reg.* **1.** posljednja točka, crta ili trenutak kad što završava i preko čega se ne nastavlja; kraj, dovršetak, konac [*i ~*, *razg.* gotovo, svršena stvar, nema više diskusije] **2.** najuži dio trupa čovjeka između bedara i grudi; struk // **šlusírati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* šlùsīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ u krojenju istaknuti šlus; strukirati

✧ *njem.* Schluss

šljȁhta *ž pov.* niže i srednje poljsko plemstvo; od 15. do 18. st. imalo je u Poljskoj samovladu; žlahta // **šljȁhtić** *m pov.* poljski plemić, pripadnik šljahte

✧ *polj.* szlachta ← *njem.* Geschlecht: rod, koljeno

šljȁka *ž* ⟨D L -ȁci⟩ **1.** *term.* smjesa koja nastaje pri topljenju rude uz ostatak goriva i dodataka za taljenje; drozga, zgura, troska **2.** *žarg.* posao, rad // **šljȁka|ti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* **1.** raditi, obavljati posao, funkcionirati [*aparat ne ~*] **2.** (što) *zast.* krasti; **šljȁker** *m žarg.* **1.** *zast.* kradljivac, tat, lopov **2. a.** onaj koji radi fizički posao; običan radnik **b.** onaj koji mnogo radi za mali novac; **šljȁkerica** *ž*, *v.* šljaker; **šljȁkeričin** *prid.* koji pripada šljakerici; **šljȁkerskī** *prid.* koji se odnosi na šljaku i šljakere

✧ *njem.* Schlacke

šljàm *m pejor.* bagra, ološ
✧ *njem.* Schlamm: mulj, blato

šljàpati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šljàpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** hodati po blatu i sl. (predodžba da se pri tome čuje *šljap*); šljapkati **2.** hodati vukući noge nespretno i ružno, ne moći dizati stopalo u hodu (kao kad papuče spadaju s nogu); lapati // **šljàpkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šljapati; **šljàpnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šljàpnuo⟩, *v.* šljapati, šljapkati

šljèm *m* ⟨N *mn* -ovi⟩, *v.* kaciga
✧ *prasl.* *šelmъ (*rus.* šelóm) ← *germ.* *helmaz (*njem.* Helm)

šljepètati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ udarati dlanom (ob. onako kako se djecu tuče po stražnjici)

šljȉva *ž* ⟨G *mn* šljîvā⟩ **1.** *bot.* voćka (*Prunus domestica*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), dugoljast ili okrugao plod te voćke, tamnoplav do žut **2.** *žarg.* modrica (ob. pod okom), poplavljelo oko od udarca ili ozljede [*plav kao* ~ nijansa plave boje (o nezdravoj boji lica)] **3.** *meton.*, *v.* šljivovina // **šljíva** *ž razg. fam.* šljivovica, *v.*; **šljȉvār** *m* ⟨G šljivára⟩ **1.** (+ *potenc.*) onaj koji radi sa šljivama **2.** *pov.* onaj koji uživa zaštitu kralja prema vlastelinu i nije u kmetskom odnosu; sitni plemenitaš; **šljȉvarica** (**šljȉvārka**) *ž*, *v.* šljivar; **šljȉvaričin** *prid.* koji pripada šljivarici; **šljivàrija** *ž* **1.** imanje, posjed šljivara **2.** ⟨*zb.*⟩ šljivarsko plemstvo, *usp.* šljivar (**2**); **šljȉvarskī** *prid.* koji se odnosi na šljivare; **šljivárstvo** *sr* organizirani uzgoj i prerada šljive; **šljìvīk** *m* ⟨G šljivíka, N *mn* šljivíci⟩ šljivov voćnjak; **šljíviti** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ *razg.* (*nakn. shv.* prema »nitko te ne uzimlje u obzir/cijeni/računa/zarezuje ni za/ni koliko za suhu šljivu«, tj. ni koliko vrijedi jedna suha šljiva) nitko te ne ferma, nitko te ništa ne pita, baš koga briga za tebe, briga koga za to; **šljȉvov** *prid.* koji se odnosi na šljivu, koji pripada šljivi, koji je od šljive; **šljȉvovača** *ž bot.* jestiva gljiva (*Entoloma clypeatum*), raste u šljiviku; **šljȉvovica** *ž* rakija koja se peče od ploda šljive; **šljȉvovina** *ž* šljivovo drvo kao građa ili materijal; šljiva
❖ *pr.* (prema zanimanju, nadimačka i etnici): **Slȉva** (Zagreb, Slavonski Brod), **Slívac** (Orahovica, Vrbovsko), **Slȉvāk** (Turopolje, Zagreb, Sisak), **Slȉvār** (500, Zagorje, Prigorje, Daruvar), **Slȉvarić** (Križevci, Zagreb), **Slivèčko** (Našice, Turopolje), **Slȉvka** (100, Našice, Osijek), **Slȉvnjāk** (Zagreb, Krapina, Prigorje), **Slívonja** (Zagreb, Zabok, Osijek), **Slȉvšek** (Zagreb, Koprivnica, Sisak), **Šljívac** (Zagreb, Podravska Slatina, *I* Slavonija), **Šljȉvār** (100, Knin, Zagreb, Rijeka, Zadar, Split), **Šljȉvarić** (Slavonski Brod, Zagreb), **Šljȉvečka** (Požega, Zagreb), **Šljîvić** (100, Podravska Slatina, Daruvar, Pokuplje), **Šljívo** (Petrinja, *J* Dalmacija, Pula) ◊ *mikrotop.*: **Šljȉvīk** (posvuda) ◊ *top.* (naselja): **Šljȉvnjāk** (Slunj, 229 stan.), **Šljivóševci** (Donji Miholjac, 409 stan.), **Šljȉvovac** (Gvozd, 169 stan.)
✧ *prasl.* *sliva (*rus.* slíva, *češ.* slíva)

šljivòtoč *m zool.* kukac (*Rynchites cupreus*), ženka nosi jaja u zelenom plodu šljive
✧ *v.* šljiva + *v.* tokariti, točiti

šljóka *ž razg.* mekana rakija loše kvalitete; brlja // **šljókati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šljôkām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *iron.* pretjerano piti alkoholna pića; opijati se; **šljȍknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šljȍknuo⟩, *v.* šljokati
❖ *pr.* (nadimačko): **Šljòkić** (*I* Slavonija, Šibenik, Garešnica)

šljȍkica *ž* (ob. *mn*) sitna, tanka, sjajna metalna ili staklena pločica, koja se našiva kao ukras obično na odjeći

šljùka *ž* ⟨D L-i, G *mn* šljûkā⟩ *zool.* barska šumska ptica (*Scolopax rusticola*) iz porodice šljuka (*Scolopacidae*), dugih nogu, tankog, vrlo dugačkog i na kraju zadebljanog kljuna // **šljȕčica** *ž dem.* od š; **šljȕčjī** *prid.*, *v.* šljukin; **šljùkica** *ž hip.* od šljuka; **šljùkīn** *prid.* koji pripada, koji je od šljukâ i šljuke; šljučji
❖ *pr.* (nadimačka): **Šljȕka** (Šibenik, Dubrovnik, Primorje, Zadar, Slavonski Brod), **Šljúkić** (Vukovar, Vinkovci, Bjelovar)

šljúnak *m zb.* ⟨G -nka, N *mn* -nci, G šljûnākā⟩ sitni komadići stijena nanešeni tekućom vodom ili dobiveni drobljenjem stijena; upotrebljava se kao građevinski materijal // **šljùnčan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ pokriven, posut šljunkom [~*a obala*]; **šljùnčara** *ž* mjesto gdje se vadi šljunak iz korita rijeke ili rukavaca, često se koristi kao divlje kupalište; šoderica; **šljùnčati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ posipati/zasipati što šljunkom; **šljunkòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sadrži šljunak, bogat šljunkom, pun šljunka

◈ *top. mikrotop.*: **Šljùnčara** (čest toponim uz rijeke)

šljȕpka *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *pom.* manji drveni čamac na brodovima (ob. ratnim) sa 6 do 8 vesala koji služi za pomorske radove, promet i obuku

✧ *engl.* sloop ← *nizoz.* sloepe, *usp.* šalupa

šmȁjhlati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** izmjenjivati nježnosti (poljupce, zagrljaje), maziti se **2.** *pren.* nastojati da se postane prisan s kim pravljenjem usluga, dodvoravanjem i sl.

✧ *njem.* schmeicheln

šmàjser *m vojn.* **1.** model automatskog ručnog oružja u 2. svjetskom ratu **2.** *reg. zast.* automatsko oružje; automat

✧ *njem.* schmeissen: bacati

šmâlta *ž, v.* smalta

šmȁrn *m reg.* **1.** *kulin.* slastica od drobljenih palačinki sa šećerom ili džemom **2.** *pren.* bezvrijedna stvar, loša izvedba; tričarija (kazališna predstava, tekst i sl.)

✧ *njem.* Schmarren

šmȅker *m reg.* onaj koji voli lijepe stvari i ima mnogo ukusa, *usp.* fajnšmeker **//** **šmȅkati** (komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *reg.* biti dobrog okusa, prijati (o jelu) [*ne ~ koga*, *pren.* ne podnositi, ne voljeti, ne trpjeti (o osobi)]; **šmȅkerica** *ž, v.* šmeker

✧ *njem.* Schmecker ≃ schmecken: prijati

šmêrkifel *m* (**šmêrkifla** *ž*) *reg. kulin.* kolač izrađen od svinjskoga sala; salenjak, salešnjak, salčić

✧ *njem.* Schmerkipfel

šmȉgnuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* šmȉgni, *prid. rad.* šmȉgnuo⟩ uteći, iskliznuti iz ruku, izmigoljiti se; šmugnuti **//** **šmȉgati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šmignuti

✧ *ekspr.*

šmȋnka *ž* **1. a.** sredstvo za uljepšavanje lica **b.** sredstvo za uređivanje lika glumca prema ulozi **2.** odjel u kazalištu, filmskim studijima i sl. koji brine o izgledu osobe koja nastupa **3.** *žarg.* ono što je usmjereno na vanjski učinak, izazivanje površnih efekata; vanjština bez sadržaja **//** **šmȋnkati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šmȋnkām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** (se) uljepšavati lice šminkom **b.** uređivati lik glumca ili osobe koja nastupa **2. a.** *žarg.* (se) držati do sebe na način da se u društvu ostavlja dojam (skupom odjećom, obućom, automobilom i sl.) **b.** *arhit.* uređivati, dotjerivati neku građevinu, eksterijer i sl. [*~ fasade*] **c.** dotjerivati dojam o nekom sadašnjem ili prošlom događaju; **šmìnker** *m* **1.** stručnjak koji šminka glumce i druge osobe pred nastup **2.** *žarg.* onaj koji mnogo polaže na vanjske efekte, koji se pomodno odijeva, pravi važan, *usp.* šminka (3); **šminkèraj** (**šminkeȑaj**) *m* ⟨G šminkeràja⟩ *reg. žarg.* djelatnost i rezultat djelovanja šminkera (2); ispraznost, besmislenost; **šmìnkerica** *ž, v.* šminker; **šmìnkeričin** *prid.* koji pripada šminkerici; **šmìnkerskī** *prid.* koji se odnosi na šminkere; **šmìnkerski** *pril.* kao šminker, na način šminkera; **šmȉnkerstvo** *sr* ukupnost osobina i ponašanja šminkera (2)

✧ *njem.* Schminke

šmȋr *m reg.* **1.** mast, mazivo, kolomaz **2.** *v.* šmira **//** **šmíra** *ž pejor.* **1.** rutinska gluma koja se oslanja na improvizaciju **2.** nešto loše izvedeno, površan posao i rezultat takva posla; šmir; **šmìrant** (**šmirȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji šmira, loše i površno nešto radi; **šmìrantica** *ž, v.* šmirant; **šmìrantičin** *prid.* koji pripada šmirantici; **šmírati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šmȋrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ loše, površno nešto raditi tako da rezultat bude šmira

✧ *njem.* Schmiere

šmìrgl *m reg.* prah korunda pomiješan s odgovarajućim primjesama i nalijepljen na papir ili platno, služi za glačanje i čišćenje metalne i drvene podloge; stakleni papir, brusni papir; šmirak **//** **šmírak** *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G šmȋrākā⟩, *v.* šmirgl; **šmìrgla|ti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) brusiti staklenim papirom, glačati površinu čega pomoću šmirgla **2.** (koga) *žarg.* **a.** grditi koga, pozivati na red, držati mu prodike, koriti **b.** mariti, obazirati se [*ne ~ti* (koga); ne mariti, ne obazirati se (na što, na koga); *tko te ~* uopće me ne zanima što ti misliš, što radiš i sl.]

✧ *njem.* Schmirgel(papier)

šmȋrvuršt *m reg. kulin.* pašteta priređena od samljevenih jetara i začina, maže se na kruh; jetrena pašteta; lebervuršt

✧ *njem.* Schmierwurst

šmízla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** *etnol.* narodna vezena košulja **2.** *iron.* ženska osoba koja teži pomodnostima i koketiranju

✧ *austr.njem.* Schmisl ←*fr.* chemisette: košulja

šmȍk *m* ⟨N *mn* šmòkovi⟩ *reg. zast.* **1.** loš publicist, novinar koji se ističe nametljivošću; škrabalo, piskaralo **2.** *pren.* onaj koji je umno ograničen, zaostao; glupan // **šmòkljan** *m* onaj koji je ograničen, nespretan; glupan, smetenjak, tikvan, zvekan; **šmòkljanskī** *prid.* koji se odnosi na šmokljane; **šmòkljanski** *pril.* kao šmokljan, na način šmokljana

♦ *pr.* (nadimačko): **Šmȍk** (Dubrovnik)

✧ *austr.njem.* Schmock: piskaralo

šmrìka *ž* ⟨G *mn* šmrîkā⟩ *bot.*, *v.* smreka (2)

Šmrìka *ž* naselje (u blizini Rijeke), 758 stan. // **šmrìčkī** *prid.* koji se odnosi na Šmriku

šmȑk *m* ⟨N *mn* šmȑkovi⟩ **1.** jako crijevo kojim se povlači ili izbacuje tekućina, ob. dio uređaja za gašenje vatre, za pražnjenje jama itd. **2.** količina burmuta za jedno ušmrkavanje // **šmȑc** *uzv.* ob. u smislu plača (u stripu), ali i šmrkanja; **šmȑcati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ imati poteškoća s pojačanim radom suznih žlijezda ili sluznice u nosnoj duplji, lagano uvlačiti izlučinu u nos; **šmȑcav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji šmrca **2.** *iron.* sklon šmrcanju; plačljiv; **šmȑcavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ onaj koji šmrca; **šmȑcavo** *pril.* **1.** uz šmrcanje, šmrcajući **2.** *pejor.* pretjerano sentimentalno; plačljivo, melodramatski; **šmȑcavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je šmrcav; **šmȑcnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šmȑcnuo⟩, *v.* šmrcati; **šmȑkalj** *m* ⟨G -klja, N *mn* -klji⟩ *razg.* gusta izlučina iz nosa, šmrklja; sekret; **šmŕkati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šmȓčēm, *pril. sad.* šmŕčūći, *gl. im.* -ānje⟩ uvlačiti izlučinu, lijek, tekućinu ili burmut u nos [~ *duhan*]; šmrktati; **šmȑkavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ **1.** (u šali) *fam.* mališan, balavac, onaj koji je još premlad za što, nezrela osoba **2.** *pejor.* onaj koji je neodgojen, neotesan (o mladiću); **šmȑkāvčev** *prid.* koji pripada šmrkavcu; **šmȑkavica** *ž* **1.** ona koja šmrče **2.** balavica; **šmȑkavičin** *prid.* koji pripada šmrkavici; **šmȑkiša** *m* *fam. hip.* šmrkavac; **šmȑklja** *ž* ⟨G -kāljā/-ī⟩, *v.* šmrkalj; **šmȑkljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ onaj koji je zahvaćen lučenjem iz nosa, kojemu curi nos; **šmȑkljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je šmrkljiv, u šmrkljama; balavac; **šmȑkljivica** (**šmȑkljīvka**) *ž*, *v.* šmrkljivac; **šmȑkljivičin** *prid.* koji pripada šmrkljivici; **šmȑkljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je šmrkljiv; **šmŕknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* šmȓknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šmŕknuo⟩, *v.* šmrkati; **šmȑktati** *nesvrš.* ⟨*prez.* šmȑkćēm, *pril. sad.* -ćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šmrknuti, šmrkati

♦ *pr.* (nadimačka): **Šmȑček** (Ludbreg, Varaždin), **Šmȑčković** (Baranja, Osijek)

✧ *prasl.* *smьrkъ (*slov.* i *češ.* smrk)

šmȕc *m reg.* nakupina sitnije nečistoće (npr. pod noktima, u vodovodnoj cijevi itd.) // **šmùcig** (I) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* **1.** koji ima na sebi mrlja; prljav, nečist, uprljan **2.** *pren.* koji izaziva odvratnost jer je nečastan [~ *postupak*]; **šmùcig** (II) *pril.* na prljav način; nečisto, uprljano

♦ *pr.* (nadimačko): **Šmȕc** (130, Vinkovci, Ivanec, Zagreb, Vrbovec)

✧ *njem.* Schmutz

šmȕgler *m reg.* **1.** onaj koji prenosi robu (ob. preko granice) tako da ne plati carinu ili izbjegne propise o zabrani uvoza; krijumčar, švercer **2.** *pren.* **a.** onaj koji izvodi prijevaru, obmanu; varalica, žmukler **b.** onaj koji je pretjerano suzdržljiv u trošenju i davanju; škrtac, cicija **c.** *pren.* onaj koji izrazito teži materijalnim dobrima i privilegijama na nečastan način, ob. varanjem // **šmȕglati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** krijumčariti, osobito preko granice **2.** varati uopće

✧ *njem.* Schmuggler

šmȕgnuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šmȕgnuo⟩ naglo pobjeći; zbrisati

šmȕk *m reg.* nakit, ukras [*staviti* ~]

♦ *pr.* (nadimačko): **Šmȕk** (Zagreb, Karlovac, Z Slavonija)

✧ *njem.* Schmuck: ukras

šmûz *m reg.* ležerni razgovor, ćaskanje, brbljanje, rjeđe trač

✧ *jidiš*

šnàjcer *m reg.* pomagalo za gašenje svijeća i za obrezivanje fitilja; usekač

♦ *pr.* (nadimačko): **Šnàjcer** (Međimurje)

✧ *njem.* Schneuze

šnȁjder *m reg.* krojač // **šnajdèraj** (**šnajderȃj**) *m* ⟨G šnajderàja⟩ *reg.*, *v.* krojačnica; **šnȁjderica** *ž*, *v.* šnajder; **šnȁjderičin** *prid.* koji pripada šnajderici; **šnȁjderskī** *prid.* koji se odnosi na šnajdere; **šnȁjderski** *pril.* kao šnajder, na način šnajdera

◈ *pr.* (prema zanimanju): **Schneider** (*izg.* Šnàjder) (Zagreb, *I* Slavonija, Karlovac, ← *njem.*), **Šnàjdar** (140, Delnice, Zagreb, Primorje, Koprivnica), **Šnàjder** (580, Zagreb, Turopolje, Baranja, Moslavina, Slavonija), **Šnìdarić** (Zagreb, Varaždin, Krk), **Šnìdāršić** (Zagreb, Donja Stubica, Pula), **Žnìdar** (130, Međimurje, Podravina, Zagreb), **Žnìdārčić** (Zagreb, Primorje), **Žnidárec** (300, Zagreb, Zagorje), **Žnìdaric** (Zaprešić, Pregrada), **Žnìdarič** (Zagreb, Čakovec), **Žnìdarić** (430, Međimurje, Zagreb, Varaždin), **Žnìdāršić** (Split, Zagreb, Karlovac), **Žnìderić** (Samobor), **Žnìoderšić** (Zagreb, Zaprešić)
✧ *njem.* Schneider

šnála *ž reg.* kopča, spona za dijelove odjeće ili za kosu
✧ *njem.* Schnalle

šnȁps *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** *reg. zast.* alkoholno piće koje se dobiva destilacijom provrele, fermentirane komine voća, biljaka ili žitarica; rakija **2.** vrsta kartaške igre; šnapsl **//** **šnȁpsl** *m*, *v.* šnaps (**2**); **šnȁpslati (šnȁpsati)** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ igrati, kartati šnaps
✧ *njem.* Schnaps(e)

šnàucer *m kinol.* vrsta pasa, dugodlaki pinč, poznat po karakterističnoj gubici; gubičar
✧ *njem.* Schnauzer ≃ Schnauze: njuška

šnȅlcūg *m reg. zast.* brzi vlak
✧ *njem.* Schnellzug

šnelfotogrȁf *m reg.* fotograf koji snima na javnim mjestima, na sajmovima itd., koji radi na brzinu i izvan ateljea
✧ *njem.* schnell: brz + *v.* fotograf

šnênokle *ž mn* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. kulin.* valjušci od tučenog bjelanjka u slatkoj kuhanoj kremi od žutanjaka i mlijeka
✧ *austr.njem.* Schneenockerl

šnêšlāger *m reg.* žičano pomagalo za miješanje raznih tekućina ili sastojaka u kuhanju; šaumšleger, bistrivica, pjenjača
✧ *njem.* Schneeschläger

šnêšue *ž mn reg.* model ženskih cipela za hodanje po snijegu (u modi 1930-ih)
✧ *njem.* Schneeshuh

šnìcl *m* (**šnìcla** *ž*) ⟨N *mn* -i, G -ā⟩ *reg. kulin.* tanko rezan komad mesa koji se ob. stučen peče, pirja ili prži [*bečki* ~]; odrezak
✧ *njem.* Schnitzel

šnírati (žnírati) (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* vrpcom, vezicom pritisnuti uz tijelo, stisnuti zatežući; stezati, žnirati [~ *cipele*]
✧ *njem.* schnüren

šnȉt *m* ⟨N *mn* šnìtovi⟩ *reg.* **1.** nacrt, rez onoga što se šije; kroj **2.** *film.* faza u montažnoj obradi filma [*fini* ~]
✧ *njem.* Schnitt

šnȉt|a *ž* ⟨G *mn* šnītā⟩ *reg.* komad izrezan iz cjeline [~*a kruha*; *torta narezana na* ~*e*]; kriška, feta
✧ *njem.* Schnitte

šnȉtholc *m reg.* drvo kao materijal i građa prve klase (godovi teku paralelno svom dužinom, daske bez čvorova)
✧ *njem.* Schnittholz

šnȉtlah *m bot. reg., v.* drobnjak

šnȉtling *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *bot. reg.*, *v.* drobnjak
✧ *njem.* Schnittling

šnóra *ž, v.* žnora

šnórer *m* onaj koji šnora, žica; žicar **//** **šnórati (žnórati)** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šnōrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* nastojati dobiti novac ili neku drugu korist moljakanjem ili trikovima; žicati; **šnórerica** *ž*, *v.* šnorer
✧ *njem.* Schnorrer: prosjak ≃ schnorren: prosjačiti

šnòrkl *m reg. pom.* **1.** uređaj za dovod svježeg zraka i odvod ispušnih plinova u podmornici **2.** cijev za disanje na masci za podvodni ribolov
✧ *njem.* Schnorchel

šnû *m* ⟨G šnûa⟩ *pom. pov.* jedrenjak sa Sjevernog i Baltičkog mora (17–19. st.)
✧ *njem.* Schnau ← *nizoz.* snauw

šnûr (šnjûr) *m* ⟨N *mn* šnūrovi⟩ *reg.* **1.** licitirani novčani ulog u kartanju **2.** šnora, *usp.* žnora
◈ *pr.* (nadimačko): **Šnûr** (Požega, *I* Slavonija)
✧ *njem.* Schnur

šnûrbārt *m reg. zast. brkovi*
✧ *njem. Schnurbart*

šnûrbārthelter *m reg. zast.* povez za brkove koji se stavlja noću da bi se očuvao njihov željeni oblik; brkovez, brkbinda
✧ *v.* šnurbart + *njem.* Halter: držač

šnjȍfati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šnjȍfām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** njušiti **2.** šmrkati (o duhanu) **3.** *pren.* zadovoljavati znatiželju, htjeti se što više obavijestiti slušajući i gledajući, biti pretjerano znatiželjan [~ *okolo*]; njuškati **//** **šnjofánac** *m* ⟨G -nca, V -nče, N

mn -nci, G šnjòfānācā⟩ *reg.* duhan za šmrkanje, burmut

✧ *njem.* schnupfeln: šmrkati (duhan); schnüffeln: njuškati

šnjûr *m zool., v.* šarun

šô *m* ⟨G šòa, N *mn* šòi⟩ *glazb.* japanska verzija starog kineskog puhačkog instrumenta šeng

✧ *jap.* sho

šoȁ (shoah) *ž, v.* holokaust

✧ *hebr.* šō'āh: istrebljenje

šobòtati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šòboćēm, *pril. sad.* šòboćūći, *gl. im.* -ānje⟩ tupo odjekivati pod udarom (o nečem šupljem, praznom), davati mukao, tup zvuk; šobonjiti // **šobònjiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -njēći, *gl. im.* -njēnje⟩, *v.* šobotati

✧ *onom.*

šȍc *m reg. pejor.* ljubavnik (ob. udate žene) // **šȍca** *ž* ⟨G *mn* šôcā⟩ *pejor.* ljubavnica oženjena čovjeka

✧ *njem.* Schatz: blago, dragocjenost ≃ Schatzi: dragi, draga, drago (od milja)

šóder *m reg.* šljunak, *v.* // **šóderica** *ž razg., v.* šljunčara; **šȍdrati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) šljunčati, *v.* **2.** *žarg.* (koga, što) **a.** tući **b.** pobjeđivati uvjerljivo protivnika u utakmici ili natjecanju, a da on ne može pružiti dostojan otpor

◈ *top.*: **Šóderica** (jezero kod Koprivnice)

✧ *njem.* Schotter

šȍdi *m* ⟨G -ja⟩ **1.** pređa od regenerirane vune dobivene iz vunenih krpa, oparano tkivo stare tkanine ili pletiva **2.** *pren.* nešto traljavo, bofl roba

✧ *engl.* shoddy, prvotno značenje: loš, bezvrijedan

šòdrōn *m* ⟨G šodróna⟩ *term. zast.* zagasito bakrena boja

✧ *fr.* chaudron: kotao, posuda

šofȁr *m glazb.* ovnujski ili kozji rog koji kao puhački instrument služi Židovima u obredima oko i u vrijeme blagdana Roš Hašane i Jom Kipura

✧ *hebr.* šōphār: rog

šòfēr *m* ⟨G šoféra⟩ *razg.* vozač motornog vozila // **šofèrčina** *m* **1.** (u kontekstu, pohvali i situaciji) vrlo dobar šofer kakvog nema, pravi pravcati šofer **2.** *pejor.* onaj koji je gruba ponašanja; prostačina; **šòfērskī** *prid.* koji se odnosi na šofere; **šòfērski** *pril.* kao šofer, na način šofera; **šofírati** (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* šòfīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* biti šofer, upravljati motornim vozilom

✧ *fr.* chauffeur, prvotno značenje: ložač, odnosilo se na ložača lokomotive

šȍgi *m* ⟨G -ja⟩ *sport* japanska varijanta šaha, vjerojatno stigla iz Indije; svaki igrač ima 20 figura

✧ *jap.* shogi

šôgor *m reg.* **1.** ženin brat; šurjak **2.** muž ženine sestre; pašanac, pašenog **3.** sestrin muž; zet // **šogòrica** *ž* ženina sestra; svastika; **šogòričin** *prid.* koji pripada šogorici

◈ *pr.* (nadimačko): **Šògorić** (Đurđevac, Zagreb, Bjelovar, Samobor)

✧ *mađ.* sógor ← *njem.* Schwager

šògūn *m* ⟨G šogúna⟩ *pov.* **1.** od 8. st. japanski vrhovni vojni zapovjednik **2.** od 12. st. nasljedni japanski vojni diktator, formalno pod kontrolom cara // **šogùnāt** *m* ⟨G šogunáta⟩ *pov.* vladavina šoguna, razdoblje u Japanu od 1192. do 1867.

✧ *jap.* shogun ← *kin.*: vođa vojske

Šòhaj, Slavko (1908), hrv. slikar poetsko-intimističkog nagnuća (mrtve prirode, primorski krajolici)

šôjka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.* ptica vrapčarka (*Garrulus glandarius*) iz porodice vrana; kreja [~ *kreštalica*] // **šôjkīn** *prid. gener.* koji je od šojke i šojki [~*o pero*, *lov.* modro pero iz krila, lovački trofej]

✧ *prasl.* *soja (*rus.* sója, *češ.* sojka)

šȍju *m* ⟨*indekl.*⟩ *kulin.* tekući pripravak od soje

✧ *jap.*

šȍk[1] *m* ⟨N *mn* šȍkovi⟩ **1.** *zast.* kup od 60 komada, količina od 60 jedinica **2.** *žarg.* naramak, količina kao bala i sl. [*čitav ~ (toga)* = vrlo mnogo]

✧ *njem.* Schock

šȍk[2] *m* ⟨N *mn* šȍkovi⟩ **1.** *pat.* stanje poremećaja vegetativnih funkcija [*inzulinski ~*] **2.** *razg.* stanje velikog, naglog straha, naglo uzbuđenje [*kad sam to čuo, ostao sam u ~u*] **3.** udar [*električni ~*] △ ~**-soba** *med.* u bolnici, soba intenzivne njege, ob. u postoperativnoj fazi liječenja // **šokànt|an (šokȁnt|an)** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji djeluje kao šok, zapanjujući, odvratan, sablažnjiv [~*na novost*; ~*an podatak*]; **šokàntno** *pril.* na šokantan način, tako da bude šokantno; **šokàntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šokantno, postupak ili osobina onoga koji je šokantan; **šokírati** (se) *dv.* ⟨*prez.* šòkīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se),

pril. pr. -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) izazivati/izazvati šok, preneraziti, zapanjivati, sablazniti, užasnuti/užasavati **2.** (se) preneraziti se, zapanjiti se, sablazniti se
✧ *fr.* choc *engl.* shock

šȍka¹ *ž* ⟨G *mn* šȍkā⟩ *reg. ekspr.* luda, budala // **šȍkeca** *ž reg.* glupost, budalaština koja iznenađuje
✧ *tal.* sciocca ≃ sciocchezza: glupost

šȍka² *ž lik.* trokraki asimetrični stil u klasičnom japanskom cvjetnom slikarstvu, pojednostavljena stara stilizirana hramska cvjetna umjetnost (»rikka«)
✧ *jap.* shoka: živuće cvijeće

Šòkac *m* (**Šòkica** *ž*) ⟨G Šòkca, N *mn* Šòkci, G Šȍkācā⟩ **1.** Hrvat iz Slavonije, Baranje, Srijema i zapadne Bačke **2.** (šokac) *razg. reg.* nadimak katolika u izražavanju pravoslavaca, *usp.* Vlah (**2a**) // **šȍkačkī** *prid.* koji se odnosi na Šokce; **Šòkčev** *prid.* koji pripada Šokcu; **Šòkičin** *prid.* koji pripada Šokici
◈ *pr.* (etnici, etnonimi): **Šòkac** (210, Virovitica, Baranja, Slavonija, Podravina), **Šòkčević** (510, Vinkovci, *I* Slavonija, Rijeka), **Šòkčić** (Osijek, Zagreb, Našice), **Šòkec** (300, Đurđevac, *Z* Slavonija, Rijeka), **Šòkičić** (Zagreb, *I* Slavonija), **Šókić** (270, Nova Gradiška, *I* Slavonija, Zagreb, Rijeka, Zaprešić)
✧ *njem.* Sachse: Sas, Saksonac

Šòkčević, Josip, barun (1811–1896), general, hrv. ban (1860–1867), pristaša politike Samostalne narodne stranke; provodio proaustrijsku političku liniju suprotstavljajući se mađarskoj prevlasti

šȏl *m* ⟨N *mn* šólovi⟩ *reg.* dio stražnjega buta krupne stoke kao pozicija; ruža
✧ *njem.* Scholle: list

šȏld|o (**sȏldo**) *m* ⟨G -a, N *mn* -i, G šóldī⟩ *reg.* **1.** *v.* solad **2. a.** svaki komad sitnog novca; novčić, para **b.** novac u nekoj količini, količina novca kao platežno sredstvo [*nemati ~a* nemati novaca]; novci
✧ *tal.* soldo

Šòlem Alèjhem (1859–1916), ukrajinski Židov, klasik humorističke književnosti na jidišu; u brojnim novelama, romanima i igrokazima (o. 40 svezaka) toplo, s humorom, često i s tugom, proniknuo u život siromašnih obitelji, sitnih trgovaca, učitelja, putujućih glumaca u židovskim gradićima (»štetlima«) *I* Europe 19. st. (ciklus o mljekaru Tevji i njegovim kćerima, osnova za film, igrokaz i mjuzikl *Guslač na krovu*)

Šolohov (*izg.* Šȍlohov), **Mihail Aleksandrovič** (1905–1984), ruski književnik, deklarirani pristaša sovjetskog socijalističkog realizma, ali samosvojan u proznim djelima epskog pristupa i dramatske snage (*Tihi Don*, *Uzorana ledina*, *Čovjekova sudbina*); Nobelova nagrada 1965.

Šȏlta *ž* otok srednjodalmatinskog arhipelaga, 59 km², 1448 stan. // **Šóltanin** *m* (**Šóltānka** *ž*) ⟨N *mn* Šóltani⟩ stanovnik Šolte; **šȍltānskī** *prid.*, *v.* šoltski; **šȍltskī** *prid.* koji se odnosi na Šoltu i Šoltane; šoltanski

šólja, *v.* šȁla

Šȍljan, Antun (1932–1993), duhovni predvodnik poslijeratne generacije angažiranih hrv. književnika; pjesnik novog senzibiliteta (7 zbirki pjesama), pripovjedač i romanopisac (4 zbirke pripovijedaka, 4 romana) životnog ozračja, frustracija, prigušenog i otvorenog bunta i težnji svoje generacije (*Deset kratkih priča za moju generaciju*, *Izdajice*, *Kratki izlet*, *Luka*); autor 9 moderno koncipiranih drama i radiodrama simboličkih i metaforičkih poruka, književni kritičar, esejist i feljtonist bogate erudicije, plodan prevoditelj i priređivač antologija, urednik u tri značajna književna časopisa 1950-ih i 1960-ih (*Međutim*, *Krugovi*, *Književnik*)

šóna (**čišóna**) *ž lingv.* jezik iz bantuske skupine afričkih jezika; govori se na području Zimbabvea do sred. Mozambika

šónjo *m* ⟨G -ē⟩ *pejor.* onaj koji je povodljiv; slabić, mlakonja, mekušac, šmokljan // **šȍnjav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ mlitav, mlak, slab, nespretan; **šónje** *m* ⟨G -ē⟩ *reg.* šonjo
◈ *pr.* (nadimačka): **Šónje** (Pag, Rijeka, Zagreb), **Šónjić** (Imotski, sred. Dalmacija, Bjelovar)

šȍp *m* ⟨N *mn* šȍpovi⟩ slamnati krov seoske kuće [*pokrivena ~om*] // **šȍpār** *m* krovopokrivač šopom
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Šopálović** (Podravska Slatina, *Z* Slavonija), **Šȍpār** (230, Međimurje, Zagreb, Varaždin, Garešnica)

Šȍp¹ *m* (**Šȍpkinja** *ž*) ⟨N *mn* Šȍpi⟩ *etn.* stanovnik planina s obje strane granice Srbije i Bugarske // **šȍpluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ kraj gdje žive Šopi [*u ~u*]; **šȍpsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Šope [*~a salata* salata sa sirom i ljutim dodacima uobičajena; u šopluku]

◈ *pr.* (etnici): **Šȍp** (370, Gospić, Požega, Rijeka, *I* Slavonija, Zagreb, Otočac), **Šópić** (110, Benkovac, Zadar, Rijeka)

Šȍp[2], **Nikola** (1904–1982), hrv. pjesnik intimističkih meditacija; razvojni put od poezije djetinjstva i zavičaja, refleksivne poezije u duhu kršćanske mistične simbolike, do svemirskih mizanscena filozofske refleksije o fenomenu nastajanja stvari i dinamici beskraja (više od 20 zbirki pjesama i lirske proze); vrstan prevodilac poezije klasičnih autora i hrv. latinista

šȍpati (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȍpām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** hraniti gusku ili puru za klanje izravnim guranjem hrane u ždrijelo; kljukati **2.** *ekspr.* pretjeranim količinama hrane namirivati potrebe za jelom, pretjerano jesti; žderati

✧ *njem.* schoppen: kljukati

šòpīn *m* ⟨G šopína⟩ *reg. kulin.* domaći suhi slatkiš koji se umače u prošek

šòping *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ **1.** kupovanje robe za širu potrošnju na kraćim i za to organiziranim putovanjima [*ići u ~*; *potrošači odlaze u ~ u inozemstvo*] **2.** kupovanje većih količina namirnica u za to predviđenim šoping-centrima △ ~**-centar** *razg.* trgovački kompleks u kojem se nalazi velik broj raznovrsnih prodavaonica, ugostiteljskih radnji i drugih uslužnih djelatnosti (koje oglašavaju kupovanje kao »cash and carry«); ~ ***turist*** *razg. pejor.* onaj koji odlazi na putovanje samo radi kupovanja (a ne zanimaju ga znamenitosti i sl.)

✧ *engl.* shopping

šȏr *m* ⟨N *mn* šórovi⟩ *reg.* široka ulica u ravničarskom naselju // **šòriti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *reg.* graditi kuće duž ravne ceste u ravničarskim predjelima, da budu u šoru, graditi ušoreno

✧ *mađ.* sor: niz, red

šóra *ž žarg.* tučnjava // **šórati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* šōrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) *žarg.* mokriti **2.** (koga, se) tući (se)

✧ *alb.* shorrë

šórak *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G šōrākā⟩ *reg. rij.* izvlačenje dogovorenog predmeta ili ceduljice između više istih radi neke odluke; ždrijeb, kocka

✧ *mlet.* sorte: sudbina ← *tal.*

šòrān *m* ⟨G šorána⟩ *pom.* sustav za otkrivanje položaja broda ili zrakoplova pomoću signala odašiljanih iz dvije točke s kopna

✧ *engl.* short range (navigation): kratkodosežna (navigacija)

šorbùlati (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* meko kuhati jaje // **šȍrbul|a** *ž reg.*, ob. u: [*u ~u*, *pril.* meko kuhano (jaje)]; **šȍrbulān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* **1.** koji je meko kuhan (o jajetu); rovit **2.** *pren.* koji je u lošem stanju, loše raspoložen, u lošoj formi, kao kuhan, sav nikakav; mamuran, rovit [*sav sam ~*]

✧ *lat.* sorbēre: srkati

šȍrc *m* ⟨N *mn* šȍrcevi⟩ *reg.* **1.** kratke pripijene hlačice u ženskoj modi od 1970-ih **2.** široke muške i ženske hlačice, ob. sintetičke, za razne sportske aktivnosti

✧ *engl.* shorts ← short pants: kratke hlače

Šòretić, **Mihajlo** (**Miho**) (1741–1786), liječnik i profesor patologije i interne medicine, bavio se proučavanjem osjetila; dekan i rektor sveučilišta u Trnavi, Budimu i Pešti

šȍs *m* ⟨N *mn* šȍsovi⟩ *reg.*, *v.* suknja

✧ *njem.* Schoss

Šostakovič (*izg.* Šostakȍvič), **Dmitrij Dmitrijevič** (1906–1975), ruski skladatelj, modernist blizak ekspresionizmu, oslonjen na rusku muzičku tradiciju kasnog romantizma (opere *Ledi Makbet Mcenskoga okruga*, *Nos*, balet *Zlatni vijek*, 15 simfonija)

Šošóni *m mn etn.* sjevernoamerički Indijanci, o. 9–20 tisuća pripadnika u rezervatima *Z* dijela SAD // **šȍšōnskī** *prid.* koji se odnosi na Šošone △ ~ ***jezici*** *lingv.* grana uto-astečke porodice, govore se većinom u *JZ* SAD

šȍštār, *v.* šuster

šȍt *m* ⟨N *mn* šòtovi⟩ *geogr.* gorsko slano jezero i močvara u sjevernoj Africi, u suhom razdoblju gotovo potpuno presuši

✧ *arap.* šatt

šòtāna *ž reg.* podsuknja

✧ *tal.* sottana

šȍt gȁn *m*, *v.* shot gun

šȍtka *ž* obliji dio jajeta; tušika, *opr.* tučak, vršika

šȍto (čega) *prij.* i *pril. reg. ekspr.* ispod čega, pod čim/kim [*stavi ~* = stavi pod (ono na što se pokazuje); *on je ~ njega* = on mu je podređen u hijerarhiji] △ ***de sotto*** (*izg.* de šȍto) **1.** odozdo [*uhvatiti ~*] **2.** naziv jakog vjetra iz jednog od južnih smjerova u Dalmaciji [*puše ~* = puše odozdo]; ***sotto voce*** (*izg.* šȍto vȏče) *glazb.* način pjevanja piano i pianissimo, »ispod glasa« za razliku od »u glas«, ob. forte i bez dinamike

✧ *mlet.* soto, *tal.* sotto

šotobràco *pril. reg.* ići s nekim ruku pod ruku, ispod ruke [*šetali su rivom ~*]
✧ *mlet.* sotobrazzo *tal.* sottobraccio

šotòkan *m sport* jedna od velikih škola (ukupno 4) japanskog karatea (ostale: godžuriu, šitoriu i vadoriu)
✧ *jap.* shotokan

šotokùcīn *m* ⟨G šotokucína⟩ *reg.* onaj koji pretjerano šuti o onome što radi, koji radi potajice ili u tišini; podmuklica
✧ *v.* šoto

šȍu (I) *m* ⟨G šȍua⟩ *term.* umjetničko-zabavna priredba // **šȍu** (II) *prid.* koji je umjetničko-zabavnog karaktera [*~-emisija*; *~-film*; *~-grupa*; *~-image*; *~-program*] △ **~-gerla** *razg.* plesačica u noćnom lokalu
✧ *engl.* show

šȍubiznis *m term.* zabavno-glazbena djelatnost, zabavljačka profesija, svijet glumaca i umjetnika estrade
✧ *engl.* show business

šȍumen *m term.* **1.** onaj koji izvodi šou **2. a.** onaj koji voli i umije zabaviti **b.** *podr.* onaj koji se voli eksponirati pred publikom, koji sve voli raditi javno; egzibicionist, parader, glumac, pozer
✧ *engl.* showman

Šovágović, Fabijan (1932–2001), istaknuti hrv. kazališni, filmski i TV glumac, ob. interpretator upečatljivo snažnih ličnosti, ponekad i dijaboličnih karaktera

šòvēn *m* ⟨G šovéna⟩ *reg.* šovinist // **šòvēnskī** *prid.* koji se odnosi na šovene; šovinistički; **šòvēnski** *pril.* kao šoven, na način šovena; **šovénstvo** *sr* svojstvo i ukupno djelovanje šovena; **šovìnist (šovinȉst)** *m* onaj koji je pristalica i propagator šovinizma; **šovinìstičkī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na šovinizam i šoviniste; **šovinìstički** *pril.* kao šovinist, na način šovinista; **šovìnistkinja** *ž*, *v.* šovinist; **šovinìzam** *m* ⟨G -zma⟩ ekstremni, agresivni nacionalizam koji teži sužavanju i uništavanju slobode drugih nacija, vjera, rasa i njihovih obilježja, raspirivanju mržnje i poduzimanju radnji protivnih pravima čovjeka i građanina
✧ *fr.* chauvin, prema liku vojnika Napoleonove vojske Nicolasa Chauvina iz Cogniardova kazališnog komada *La cocarde tricolore* (1830)

šozòku *m* ⟨G -ua⟩ *rel.* halja koju nosi japanski šintoistički svećenik (šinšoku) za vrijeme obreda
✧ *jap.* shozoku

špacakòmīn *m* ⟨G špacakomína⟩ *reg.* onaj koji čisti dimnjake; dimnjačar
✧ *tal.* spazzacamino

špacȋrštok *m reg. zast.* štap za šetnju (dio nekadašnjeg elegantnog građanskog odijevanja)
✧ *njem.* Spazierstock

špâd|a (spâda) *ž reg.* boja u talijanskim igraćim kartama (mač)
✧ *mlet.* spada ← *tal.*

Špadíći *m mn* naselje (u blizini Poreča), 1030 stan. // **špadìćkī** *prid.* koji se odnosi na Špadiće

špág|a *ž* **1.** *reg.* konopčić (ob. tanji) [*(daj mi) komad ~e*] **2.** *term.* pokret i figura u baletu i gimnastici; tijelo je na zemlji, a noge položene pod kutom od 180° [*napraviti ~u*] **3.** *žarg.* korisna veza u društvenom životu, poznanstvo koje može poslužiti za kakvu dobit ili privilegij; veza // **špàgerica** *ž reg.* cipela ili papuča s potplatom pletenim od špage
✧ *njem.* Spage ≈ Spagat ← *tal.* spago

špagèti *m mn* ⟨G *mn* špagétā⟩ **1.** dugo tanko suho tijesto **2.** *kulin.* jelo od toga tijesta △ **~ bolonjeze** *kulin.* tijesto preliveno umakom od rajčica, začina i pirjanog mljevenog mesa; **~-vestern** *film. žarg.* masovna proizvodnja filmova o američkom divljem Zapadu (ob. talijanskih režisera i prilagođena jeftinom sentimentu i patetici)
✧ *tal.* spaghetti ← spaghetto: tanka uzica

špàhtl *m* (**špàhtla** *ž*) ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* metalni alat slikara i zidara u obliku lopatice s drvenom drškom, kojim se nanosi, ravna i struže boja ili žbuka
✧ *njem.* Spachtel

špàjhl *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* zubarska sprava kojom se iz usne šupljine odstranjuje slina; sisaljka
✧ *njem.* Speichel: slina

špàjhla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. razg.* jedna od metalnih ili drvenih prečki koje vezuju osovinu kotača s naplacima; palac kotača, žbica
✧ *njem.* Speiche

špȁjscimer (špȁjzecimer) *m reg.*, *v.* blagovaonica
✧ *njem.* Speisezimmer

špȁjskarta *ž reg. zast.* jelovnik
✧ *njem.* Speisekarte

špȁjza *ž* (**špȁjz** *m*) ⟨G *mn* špȁjzā/-ī⟩ *reg.*, *v.* ostava
✧ *austr.njem.* Speis

špàjzecimer *m*, *v.* špajscimer

špàjzevāgen *m reg. zast.* u željezničkoj kompoziciji posebna kola u kojima se služi jelo i piće; vagon-restoran
✧ *njem.* Speisewagen

špȁle *ž pl. tantum* ⟨G špâlā⟩ *reg.* **1.** leđa [*pasti komu na* ~, *pren.* pasti (komu) na leđa, tj. postati čija briga] **2.** ramena [*kose* ~ kosa, spuštena ramena, ramena »prema dolje«]; loša tjelesna građa u ramenima
❖ *pr.* (nadimačko): **Špàleta** (130, Zadar, Dubrovnik, Šibenik)
✧ *tal.* spalla: rame

špàletne *ž pl. tantum* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.*, *v.* rebrenica
✧ *tal.* spaletta: ograda

špàlīr *m* ⟨G špalíra⟩ *reg.* **1.** dva reda vojske ili građana okrenuta jedan prema drugom između kojih prolazi onaj kojem se odaje počast [*proći kroz* ~] **2.** *pov.* oblik fizičkog nasilja i ponižavanja koji podnosi onaj što prolazi (u nekim vojskama, među zatvorenicima itd.)
✧ *njem.* Spalier ← *tal.* spalliera: red

špàlmata *ž* ⟨G *mn* -ātā/-ī⟩ *reg. zast.* udarac (ob. učitelja ili nastavnika) šibom po dlanu učenika; packa, srdela
✧ *tal.* spalmata ← spalmare: namazati, premazati ≃ palma: dlan

špâlta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** novinski stupac **2.** *tisk. zast.* u tradicionalnoj grafičkoj industriji otisak tiskanog sloga prije nego se prelama u stranice; šif, šlajfa **//** **špaltírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* špàltīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *tisk. zast.* u grafičkoj industriji: slagati otisnuti tekst u špalte

špân *m* ⟨N *mn* -i/špánovi⟩ *pov.* upravitelj, nadglednik vlastelinstva, *usp.* žùpan **//** **špânskī**[1] *prid.* koji se odnosi na špana
❖ *pr.* (prema službi): **Išpánović** (Baranja), **Špân** (Đurđevac, Zagreb), **Špânčić** (Zagreb, Pokuplje, Sesvete, Novska), **Špánec** (100, Donja Stubica, Zagreb, Sisak, Sesvete), **Španìček** (180, Zagreb, Krapina, Podravina, Slavonija), **Špánić** (1100, Novi Marof, Nova Gradiška, Bilogora), **Špánović** (640, Banovina, Vojnić, Pakrac, Baranja) ◇ *top.*: **Špánsko** (dio Zagreba)
✧ *mađ.* ispán

špȁnati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (koga, što) uprezati konje, volove u kola, u plug **2.** (što) natezati žice (ob. reketa) **3.** (∅) *žarg.* igrati nogomet **//** **špȁner** *m reg. zast.* **1.** onaj koji špana (**1**, **2**) **2.** *žarg.* **a.** odličan igrač (ob. nogometa), koji pokazuje tehničko znanje **b.** *pren.* onaj koji je vješt u raznim zakulisnim igrama; **špànerica** *ž sport razg.* stroj kojim se zatežu, španaju (**2**) žice na teniskim i badmintonskim reketima
✧ *njem.* spannen: rastezati, napinjati

špancíra|ti se *nesvrš.* ⟨*prez.* špàncīrām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* **1.** kretati se, pješačiti umjerenom brzinom radi odmora i razonode; šetati **2.** *pren.* besposličariti, bespotrebno traćiti vrijeme [*on se* ~ *okolo*] **3.** *pejor.* javno se pokazivati s kim kad se očekuje skrivanje ili diskrecija (npr. ljubavni par) **//** **špàncīr** *m* ⟨G špancíra⟩ **1.** *reg. ekspr.* lagan hod ili vožnja radi odmora i razonode; šetnja **2.** stanka na plesnoj priredbi u kvadrilji
✧ *njem.* spazieren

špànćēra *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg. podr.* napadan šešir (muški ili ženski)

špàndle *ž mn reg.* komadići drva, trijeska koja otpadne kada se drvo teše; iverje
✧ *njem.* Span: trijeska, iver

špânga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** kopča (za odjeću ili za kosu), ob. od okvira i dijela koji služi kao igla ili poluga kojom se učvršćuje **2.** *pov.* **a.** kazna u austrougarskoj vojsci za neposluh (vezanje zajedno ruku i nogu) **b.** srednjovjekovna sprava za mučenje
✧ *njem.* Spange

Špânija, *v.* Španjolska

špànijel *m kinol.* pas duge dlake i dugih objешenih ušiju
✧ *njem.* Spaniel ← *engl.* spaniel ← *šp.* español: španjolski

španšìrōl *m* ⟨G španširóla⟩ *reg. bot.*, *v.* rotang

špȁnung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *psih. reg.* stanje prevelikog uzbuđenja; napetost, nervoza [*biti u* ~*u*]
✧ *njem.* Spannung

špànjōla, *v.* Španjolska

španjòlet *m*, *v.* španjulet

Špànjōlskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ *geogr.* država na Pirenejskom poluotoku, izlazi na Atlantski ocean, Biskajski zaljev i Sredozemno more, 505.954 km² (s Balearima i Kanarskim otočjem), 39.618.000 stan., glavni grad Madrid; Iberija (jedno od naziva Španjolske prema prastanovnicima toga područja, Iberima) **//** **Špánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* Špánci, G Špânācā⟩ **1.** *pov. razg.* dobrovoljac u španjolskom građanskom ratu (1936–1939); španjolski borac **2.** *reg.* (+ *srp.*) Španjolac; **Špâni-**

ja (**Špȁnja**) *ž reg. publ. zast. arh.* (+ *srp.*) Španjolska, *v.*; **špânsk|ī²** *prid.*, *v.* španjolski; **špȁnjōla** *ž reg.*, *v.* španjolka; **Španjólac** *m* (**Špȁnjōlka** *ž*) ⟨G -lca, N *mn* Španjólci, G Špȁnjōlācā⟩ stanovnik ili državljanin Španjolske; **špȁnjōlka** *ž razg.* smrtonosna epidemija gripe koja je harala poslije 1. svjetskog rata; španjolska groznica, španjolska gripa, španjola; **špȁnjōlsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Španjolsku i Španjolce; španski △ ~***a čizma*** *pov.* vrsta srednjovjekovnog mučila u kojem je bila uklliještena noga od koljena do gležnja te se gnječila stezanjem čavala; ~***a gripa***, ~***a groznica***, *v.* španjolka; ~***a muha*** *zool.* kornjaš (*Lytta vesicatoria*), štetnik, oštra, jetka smrada, samljevena upotrebljava se kao afrodizijak; obični babak; ~***a partija*** *šah* jedna od najčešće igranih otvorenih partija (1. e4 e5; 2. Sf3 Sc6; 3. Lb5); ~***a trska*** *bot.* biljka (*Calamus rotang*) iz porodice palma (*Palmae*), vrlo je čvrsta, savitljiva, upotrebljava se za batinanje; ~***i dobrovoljac*** *pov.* pripadnik međunarodnih brigada koje su se borile na strani vlade u Španjolskom građanskom ratu; ~***i građanski rat*** *pov.* rat koji se vodio između vladinih snaga i pučističkih snaga generala Franca 1936–1939; ~***i hod (kas)*** neprirodan način hoda (kasa) konja koji visoko diže prednje noge ne savijajući ih u koljenima, primjenjuje se samo kao cirkuska vještina; ~***i protokol*** stroga i detaljno razrađena pravila ceremonijala na dvorovima španjolskih vladara do 19. st.; ~***i zid*** pregrada, pokretni zaklon, zastor od tkanine, paravan; ~***i zmijak*** crni korijen, *v.* crn △; ~***o-američki rat*** *pov.* rat između Španjolske i SAD 1898. nakon kojeg su SAD dobile Filipine, Portoriko i Guam te zaposjele Kubu

◈ *pr.* (etnici): **Špánjić** (210, Metković, sred. Dalmacija, Primorje), **Špȁnjōl** (300, Rab, Primorje, Zagreb, Zadar), **Špȁnjūr** (Samobor, Virovitica, ← *mađ.*) ◇ *top.*: **Špȁnjōl** (**Španjôl**) (Korčula)

✧ *mlet.* spagnolo ← *tal.* ← *šp.* español

španjùlet *m* (**španjùleta** *ž*) *reg. hip.* cigareta; španjolet

✧ *tal.* spagnoletta ≃ spagnolo: španjolski, jer su prve cigarete došle u Italiju iz Španjolske

špâr *m* ⟨N *mn* špâri⟩ *zool.* morska riba (*Diplodus annularis*) iz porodice ljuskavki (*Sparidae*), čest u Jadranu; šparić // **špȁrić** *m*, *v.* špar

◈ *pr.* (etnik): **Špâr** (150, Zadar, sred. Dalmacija, *I* Slavonija)

✧ *mlet.*, *tal.* sparo

špárati (se, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** (što) **a.** biti umjeren u trošenju novca, materijala itd. **b.** držati novac u novčanom zavodu, banci itd.; štedjeti **2.** (koga) biti obazriv, pažljiv prema kome, ne izreći mu prijekor i sl. tako oštar kakav zaslužuje **3.** (se) ne trošiti pretjerano snagu, čuvati se (ob. u fizičkom poslu, sportu i sl.) △ ~ ***riječi*** *razg.* malo govoriti, ne govoriti suvišno // **špáran** *prid.* ⟨*odr.* špârnī⟩ koji zna čuvati novac i materijalna dobra; štedljiv

◈ *pr.* (nadimačka): **Špáravac** (Kutina, Zagreb), **Špáravec** (110, Zagreb, Međimurje, Zagorje, Prigorje), **Špȁrica** (Zagreb, Šibenik, Rijeka), **Špȁrovec** (Zagreb, Pregrada)

✧ *njem.* sparen

Špȁremblek, Milko (1928), slov.-hrv. baletni umjetnik; 1948–1953. prvak baleta HNK u Zagrebu, od 1955. koreograf međunarodne reputacije (više od 100 koreografija u 42 kazališta, 27 zemalja); 1970–1973. direktor Baleta Metropolitan opere, New York

špȁrhet (**špȁret**) *m razg.* **1.** *zast.* ograđeno ognjište na kojem se ne gubi snaga vatre **2.** kuhinjska peć pokrivena pločom na kojoj se kuhaju jela [~ *na drva*; *plinski* ~; *električni* ~]; štednjak, šporet

✧ *njem.* Sparherd

špârkasa *ž reg.* kutija s ključićem ili šuplja figura u koju se ubacuje kovani novac radi štednje; štedna kasica

✧ *njem.* Sparkasse

špármājstor *m reg. zast.* onaj koji umješno štedi novac i druga dobra, majstor štednje; štedljivac

✧ *njem.* Sparmeister

špȁroga *ž* ⟨G *mn* špȁrōgā⟩ *bot.* rod zeljastih biljaka ili polugrmova (*Asparagus*) iz porodice ljiljana (*Liliaceae*) s o. 300 vrsta; samonikla ili uzgojena biljka, mladi izdanci vrtne š. (*Asparagus officinalis*) i primorske š. (*A. acutifolius*) kulinarska su poslastica; asparagus, šparga, špargla

✧ *njem.* Spargel ≃ *tal.* sparagio ≃ *grč.* aspáragos

špârta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* crta // **špârtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** vući vodoravne i okomite crte; iscrta-

vati **2.** *žarg.* ići, hodati, kretati se amo-tamo, gore-dolje; korzirati

✧ *njem.* Sparte: odjeljak ≃ *tal.* spartire: odjeljivati

špecèraj (**špecerâj**) *m* ⟨G špeceràja⟩ *reg.* **1.** prehrambena roba **2.** trgovina u kojoj se prodaje mješovita roba; komeštibile

✧ *njem.* Spezerei ← *tal.* spezierie: začini

špedícij|a *ž term.* **1.** poduzeće koje obavlja špediterske poslove **2.** ukupnost špediterskih poslova [*obavljati ~u*; *baviti se ~om*] // **špedìtēr** *m* ⟨G špeditéra⟩ **1.** osoba ili poduzeće koje se bavi prijevozom; prijevoznik, transporter **2.** osoba ili poduzeće koje obavlja carinske ili druge poslove oko izvoza i uvoza roba; **špedìtērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* špediter; **špedìtērskī** *prid.* koji se odnosi na špeditere; **špedìtērski** *pril.* kao špediter, na način špeditera

✧ *njem.* Spedition ← *tal.* spedizione ← *lat.* expeditio: (vojno) putovanje

špèher *m zast. razg. pov.* onaj koji tajno skuplja podatke o nekoj osobi, vojnoj jedinici i sl.; uhoda, špijun, izviđač // **špèhati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *zast.* tajno skupljati podatke o nekoj osobi ili grupi; uhoditi, špijunirati

◈ *pr.*: **Špèh** (Orahovica, Split), **Špèhār** (1860, Zagreb, Kordun, Pokuplje, Ogulin, Gorski kotar, Posavina) ◇ *top.* (naselje): **Špèhāri** (Duga Resa, 17 stan.)

✧ *njem.* Späher ← spähen: špehati

špèk *m reg.* **1.** *v.* slanina **2.** mastan potkožni sloj čovjeka, ob. oko pojasa; salo

◈ *pr.* (nadimačko): **Špèk** (Ivanić Grad, *I* Slavonija)

✧ *njem.* Speck

špèk-filèki *m mn* ⟨G špěk-filékā⟩ *reg. kulin.* jelo od tripica i špeka u bogato začinjenom umaku

✧ *njem.* Speck: slanina + *v.* fileki

špèkula *ž reg.* kuglica od stakla kojom se igraju djeca; pikula, franja // **špekùlati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* igrati se špekulama; pikulati se

◈ *pr.* (nadimačko): **Špekùljāk** (**Špekuljâk**) (Zagreb, Kutina, Vrbovec)

✧ *lat.* specula

špekulácija (**spekulácija**) *ž* **1.** *term.* financijska ili trgovačka operacija koja ide za tim da izvuče korist iz fluktuacija tečaja na tržištu; poslovna ili financijska operacija koja pruža mogućnost za veliku zaradu, ali uključuje i veliki rizik (ob. na burzi, u kupoprodaji deviza i sl.) **2.** *pren.* procjenjivanje, pretpostavljanje // **špekùlant** (**špekulânt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji se bavi špekulacijama, koji posluje špekulirajući; **špekùlantica** (**špekùlantkinja**) *ž*, *v.* špekulant; **špekùlantskī** *prid.* koji se odnosi na špekulante; **špekùlantski** *pril.* kao špekulant, na način špekulanata; **špèkulatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se odnosi na špekulaciju i špekulante; **špekulatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je špekulativan; **špekulírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* špekùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ baviti se špekulacijama, voditi poslove uz špekulaciju, kalkulirati; spekulirati

✧ *njem.* Spekulation ← *lat.* speculatio: promatranje, istraživanje speculare: promatrati ≃ speculari: ogledati se

špèkvuršt *m reg. kulin.* kobasica izrađena od sitno izrezanih i samljevenih komada slanine s mnogo paprike; kobasica slaninjača

✧ *njem.* Speckwurst

špèlati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* guliti kožicu (ob. s badema)

✧ *mlet.* spelarse, *tal.* spellare

špèlūnka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *razg. pejor.* **1.** tamna, nekomforna, neugledna prostorija ili prostor **2.** vrlo loše i neugledno ugostiteljsko mjesto; jazbina

✧ *njem.* Spelunke: jazbina, razbojnička pećina; špilja ← *lat.* spelunca: pećina ← *grč.* spêlygks ≃ spélaion: špilja

špènādl *m* ⟨N *mn* -i, G -ā⟩ *reg.* igla s glavicom na jednom kraju, služi za pribadanje; pribadača, *usp.* čioda, šteknadl // **špèndlati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* pričvršćivati pribadačama, špenadlima

✧ *njem.* Spenadel

špèncer *sr*, *v.* špencle

špèncle *sr reg. zast.* kratak seljački vuneni kaput; špencer

✧ *austr.njem.* Spenzer ← *engl.* Spencer, britanski ministar G. J. Spencer (1758–1834)

špèndati (**špendírati**) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* trošenjem iscrpsti, učiniti da nestane, da ga više ne bude u prijašnjoj količini (ob. o novcu); potrošiti, potratiti

✧ *tal.* spendere ← *njem.* spenden ← *srlat.* spendere ← *lat.* expendere: vagnuti, odmjeriti

špèngler *m reg.* **1.** *pov.* bravar i limar kao jedan

obrt (u Dalmaciji »građevinski limar«) **2.** *pejor.* onaj koji se bavi nekim bučnim obrtom obrađivanja metala; onaj koji zabija, nabija, lupa itd.

✧ *austr.njem.* Spengler ≃ Spange, *v.* španga

špéra *ž reg. zast.* dio naprave koji zatvara ili koči; zavor, kočnica, »bremza«

✧ *njem.* Sperre ← sperren: zatvoriti

špèrhakl *m* ⟨N *mn* -i, G -ā⟩ *reg.* alat, univerzalni ključ, pomagalo koje služi za otvaranje svih brava; otpirač, otvarač, kalauz

✧ *njem.* Sperrhakeln, Sperrhaken

špèrholc *m reg.*, *v.* šperploča

✧ *njem.* Sperrholz

špèrploča *ž reg.* drvena ploča dobivena lijepljenjem listova furnira pod jakim pritiskom; šperholc

✧ *njem.* Sperr(holz) + *v.* ploča

špêrštunde *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* **1.** vrijeme kada se po odluci vlasti moraju zatvoriti ugostiteljski lokali; sat zatvaranja **2.** *pov.* policijski sat, zabrana kretanja ulicama nakon određenog vremena u izvanrednim prilikama; koprifogo

✧ *njem.* Sperrstunde

špìc[1] *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *reg. kinol.* **1.** ime za korpulentnog njemačkog psa srednje veličine i bogate dlake, koji se može smatrati pretkom svih pasmina pasa **2.** skupno ime za više psećih vrsta i pasmina, od patuljastih pasa do špiceva u užem smislu riječi [*japanski ~; islandski ~; njemački ~; talijanski ~*]

✧ *njem.* Spitz: vučjak

špìc[2] *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *reg.* **1.** zašiljeni vrh čega [*~ olovke; ~ cipele*] **2.** cigaršpic △ ***~-igrač*** *sport reg.* nogometaš koji igra u vrhu napada; napadač **//** **špìc|a** *ž* ⟨G *mn* špîcā⟩ *reg.* **1.** vrh, vršak, šiljak **2.** glavni naslov s popisom glumaca i ostalih suradnika na početku filma [*najavna ~a*] **3.** vrhunac čega [*~a sezone*] **4.** vrijeme najintenzivnijeg gradskog prometa kad se ide na posao ili s posla [*prometna ~a; u samoj ~i*] **5.** *žarg.* navodno središte društvenog života, ob. na glavnom gradskom trgu, npr. u Zagrebu južna strana Jelačićeva trga, glavno sastajalište [*ići na ~u; priča se na ~i*] **6.** *sport reg.* nogometaš koji igra u vrhu napada, *usp.* špic-igrač, *v.* špic[2] △ **7.** *bot.* koštica (voća, dinje, lubenice, tikve); **špìcast** (**špìčast**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* šiljast, zašiljen [*~o lice*]; **špìcerice** *ž pl. tantum reg.* **1.** hlače moderne sredinom 20. st. (do šezdesetih) s karakterističnim krojem u šiljak (špic), tako da se suzuju prema dolje, a po potrebi uvlače u cipelu **2.** tip klizaljki; **špìčiti se** (**špînčiti se**) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -čēći se, *gl. im.* -čēnje⟩ *reg. žarg.* činiti se, predstavljati se značajnijim, uglednijim nego što jest, praviti se važan; **špìčōk** *m* (**špičóka** *ž*) ⟨G špičóka⟩ *reg.* **1.** cipele šiljasta vrha, moderne povremeno u 20. st.; »peštanska cipela«, šimi **2.** *meton.* u nogometu udarac vrhom kopačke ili tenisice; ob. prema golu

◈ *pr.* (nadimačka i etnici): **Špìca** (Sisak, Zagreb, Osijek, Pula), **Špìcār** (100, Međimurje, Vrbovec), **Špìcer** (Zagreb, Slavonski Brod, Međimurje, Varaždin), **Špìčāk** (Nova Gradiška, Kutina), **Špìček** (180, Zagreb, Zaprešić, Donja Stubica), **Špìčić** (110, Turopolje, Zagreb)

✧ *njem.* Spitz: šiljak ≃ Spitze: vrh

špìcbārt *m reg. zast.* brada rezana i njegovana tako da ima zašiljen oblik; kozja brada, bradica

✧ *njem.* Spitzbart

špìccānge *ž pl. tantum* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* oruđe u obliku dviju šiljastih ukrštenih poluga sa šiljastim završetkom kojima se što vadi; šiljasta kliješta (npr. iz dijelova električne instalacije)

✧ *njem.* Spitzzange

špìcl *m* ⟨N *mn* -i, G -ā/-ōvā⟩ *reg. pejor.* **1.** uhoda, špijun, policijski agent, njuškalo **2.** nastavak za pušenje cigareta; špic, usnik, mundštik, muštikla **//** **špìclovskī** *prid.* koji se odnosi na špiclove; **špìclovski** *pril.* kao špicl, na način špiclova

✧ *austr.njem.* Spitzel ← *njem.* Spitz: vučjak

špìcnāme *sr* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* drugo, neslužbeno ime koje netko dobiva u zajednici; ob. po asocijaciji na neku osobinu, porijeklo, zanimanje itd.; nadimak

✧ *njem.* Spitzname

špìcpleh *m reg. zast.* omanja metalna pločica koja se pribija na vrhove potplata i na potpetice da se sporije izližu od hoda; »pleh«, pločica, blokeja

✧ *v.* špic[2] + *v.* pleh

Špìčkovina *ž* naselje (u blizini Zaboka), 878 stan. **//** **Špičkovínac** *m* (**Špičkòvīnka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Špičkovínci⟩ stanovnik Špičkovine; **špìčkovīnskī** *prid.* koji se odnosi na Špičkovinu i Špičkovince

špígelholc *m reg.* drvo kao materijal i građa prve klase bez čvorova i godova

✧ *njem.* Spiegelholz ← Spiegel: zrcalo + Holz: drvo

špìgeta *ž reg.* vezica za cipele, pertla, žniranac
✧ *tal.* spighetta

špígl *m* ⟨N *mn* -i/-ovi⟩ *reg.* **1.** ogledalo, zrcalo **2.** *tisk.* prijelom tipografskog teksta kojim se oblikuju stranice knjige, novina itd. // **špiglírati** (∅, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* špìglīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** pomoću ogledala usmjeriti odbljesak sunčevih zraka komu u oči i tako ga zasljepljivati **2.** *tisk.* oblikovati stranicu knjige, novina i sl.
◈ *pr.* (nadimačka): **Špígel** (Baranja, Zagreb), **Špigèlskī** (110, Jastrebarsko, Sesvete, Karlovac), **Špígl** (Požega, *I* Slavonija, Ogulin)
✧ *njem.* Spiegel ← *stvnjem.* ← *lat.* speculum

špíglrefleks|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *reg.*, ob. u: △ *~na kamera tehn.* fotoaparat (pol. 20. st.) na kojem se slika odražava na vodoravno položenom stakalcu
✧ *v.* špigl + *v.* reflektirati, refleksan

špȉja *m* ⟨N *mn* -e, G špȋjā⟩ *reg.*, *v.* špijun // **špìjati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* špijunirati
✧ *tal.* spia, *usp.* špeher

špìjūn *m* ⟨G špijúna⟩ onaj koji tajno prikuplja vojne, ekonomske i ostale podatke u drugoj državi ili za drugu državu, za neprijateljsku stranu i sl.; uhoda, špija, špicl // **špijunáž|a** *ž* posao špijuna, dostavljanje vojnih, ekonomskih i drugih tajnih podataka nekoj drugoj državi ili ustanovi [*baviti se ~om*] △ ***industrijska ~a*** pribavljanje podataka o poslovnim tajnama; **špijùnčić** *m dem.* od špijun; **špijùnčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *augm.* od špijun; **špijunírati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* špijùnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** baviti se špijunažom; potkazivati, uhoditi **2.** *razg.* tajno nadgledati koga, iz radoznalosti, postizanja kakve koristi i sl.; **špìjūnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *v.* špijun **2.** (+ *potenc.*) **a.** mali otvor na vratima stana kroz koji se iznutra gleda tko je pred vratima; športelin, kuker, zirak **b.** *žarg.* tajna kamera, skrivena kamera (u javnim ustanovama, bankama i sl.); **špìjūnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na špijune [*~a mreža*; *~i roman*]; **špìjūnski** *pril.* kao špijun, na način špijuna
✧ *njem.* Spion ← *fr.* espion ← *tal.* spione, *usp.* špija

špȉkati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. kulin.* nadijevati (meso slaninom, češnjakom i sl.); špikovati // **špȉkovati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* špȉkujēm, *pril. sad.* špȉkujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* špikati
✧ *njem.* spicken

špȉl *m* ⟨N *mn* špȉlovi⟩ *reg.* snop, svežanj karata za igranje; mac // **špȉlati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** izigravati koga ili što, truditi se ostaviti dojam neke nepostojeće kompetencije ili svojstva [*~ mudraca*; *~ umjetnika*; *~ učenjaka*; *~ damu*] **2.** *žarg.* igrati (nogomet, košarku, kartati se i sl.); **špilèraj** (**špilerȁj**) *m* ⟨G špileràja⟩ *reg. zast.* lakomislena aktivnost koja ima kao jedini cilj zabavu bez obzira na posljedice; igra, igrarija
✧ *njem.* Spiel: igra

špȉlcimer *m reg. zast.* **1.** soba u stanu određena za igranje; dječja soba **2.** prostorija u ugostiteljskim lokalima (kavane i sl.) u kojoj gosti kartaju
✧ *njem.* Spielzimmer

špȋlkārta *ž* ⟨G *mn* -arātā⟩ *reg.* igraća karta
✧ *njem.* Spielkarte

špȋlšūl *m reg.* ustanova za čuvanje i odgoj djece predškolskog uzrasta; dječji vrtić, zabavište [*dati (dijete) u ~*]
✧ *njem.* Spielschule

špȉlja *ž* ⟨G *mn* špȋljā⟩ *reg.*, *v.* spilja
◈ *pr.* (etnici i prema zanimanju, moguće preklapanje sa špilj: ukrasna igla): **Špélić** (290, Slunj, Duga Resa, Pakrac, Ivanić Grad, Istra), **Špèljāk** (Zagreb, Zaprešić, Klanjec, Požega), **Špéljko** (Jastrebarsko, Orahovica, Duga Resa), **Špȉlāk** (Međimurje, Zagreb), **Špȉlār** (Zagreb, Rijeka, Dubrovnik), **Špȉlek** (Međimurje, Zagreb), **Špȋlj** (Dubrovnik), **Špȉljak** (**Špȉljāk**) (410, Pregrada, Krapina, Zagorje, *I* Slavonija, Kutina), **Špȉljār** (170, Zagreb, Zagorje, Pokuplje), **Špȉljarić** (Zagreb, *Z* Slavonija, Ivanić Grad) ◇ *top.* (naselja): **Podàšpīlje** (Omiš, 13 stan.), **Pòdšpīlje** (Vis, 42 stan.)

špȋn|a *ž reg.* slavina, pipa
✧ *mlet.* spina ← *tal.*

špìnāt *m* ⟨G špináta⟩ **1.** *bot.* jednogodišnja biljka (*Spinacia oleracea*) iz porodice loboda (*Chenopodiaceae*), veliki zeleni listovi upotrebljavaju se za hranu; spanać **2.** *kulin.* varivo od tog povrća
◈ *pr.* (nadimačko): **Špìnjača** (Šibenik, ← *tal.*)
✧ *njem.* Spinat ← *tal.* spinacio ← *arap.* isfināğ

špìnati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* pržiti šećer dok ne posmeđi (za kolače, za čaj i sl.)
✧ *njem.* spinnen: presti, praviti paučinu
špînčiti se *nesvrš.*, *v.* špičiti se
špìnet *m razg.*, *v.* spinet
špìrit *m kem.* alkohol koji se dobiva procesom alkoholnog vrenja od voćnih sokova, melase škroba i celuloze, a i sintetičkim putem; žesta △ ***denaturirani*** ~ špirit kojem su dodane tvari da se ne može piti (nego upotrebljavati kao gorivo) // **špiritìjēr|a** *ž reg.* naprava za kuhanje na špirit; **špirìtuša** *ž razg. pejor.* jaka poput špirita, ob. umjetno pravljena rakija, pretjerano jaka i kisela rakija; špira
✧ *njem.* Spiritus ← *lat.* spiritus: duh
špìrjelica *ž lokal.* lijevak; pirija
✧ *tal.* spira: spirala
Špíro m. os. ime, *hip.* od *v.* Spiridon
špìrūn *m* ⟨G špirúna⟩ *pom. lokal.* prednji dio broda, kljun lađe; pramac, prova
✧ *mlet.* speròn, spiròn, *tal.* sperone
špîsbirger *m reg. zast. pejor.* pripadnik građanstva nesposoban za javnu djelatnost izvan svoga izravnog interesa i sigurnosti, ograničen čovjek; malograđanin, filistar, sitna duša, kramar, ćifta
✧ *njem.* Spiessbürger: malograđanin; ograničen čovjek ≃ Spiess: koplje + Bürger: građanin, pogrdno za građanina koji je kao vojnik imao samo koplje
špíser *m reg. zast.* sitni kalkulant, *usp.* špisbirger
✧ *njem.* Spiesser, *usp.* špisbirger
Špìšić Bùkovica *ž* naselje (u blizini Virovitice), 1866 stan.
špìtāl (**špìtālj**) *m* ⟨G špitála⟩ *reg.* **1.** *zast.* bolnica **2. a.** *zast.* ubožnica, sirotište **b.** *pejor.* loša i neugodna ustanova i zgrada za smještaj, boravak i liječenje bolesnika [*ovo je običan ~, a ne klinika*] // **špìtālskī** *prid.* koji se odnosi na špital
✧ *njem.* Spital ← *srlat.* hospital(e)
šplîter *m razg.* **1.** *vojn.* krhotina granate ili bombe; šrapnel, geler, rbina, rbak **2.** sićušni komad dragog kamena koji se umeće u nakit (vrijednost mu se može iskazati u karatima)
✧ *njem.* Splitter
špòljār *m reg. zast.* obrtnik šire metalske struke, onaj koji izrađuje brave; bravar
◈ *pr.* (prema zanimanju): **Špòlār** (Pregrada), **Špòlarić** (Osijek), **Špòler** (Požega, Karlovac, *I* Slavonija), **Špòljār** (1830, Zagreb, Zagorje, Zaprešić, Đurđevac, Međimurje), **Špoljárac** (Virovitica, Zagreb), **Špoljárec** (230, Prigorje, Zagreb, Vinkovci, Donja Stubica), **Špoljárević** (150, Novska, Nova Gradiška, *I* Slavonija, Ozalj), **Špòljaric** (Bjelovar, Jastrebarsko, Pazin), **Špòljarić** (3320, Zagreb, *I* Slavonija, Podravina, Gospić, Orahovica, Lika, Slavonija), **Špoljarínec** (40, Zagreb, Sesvete, Osijek)
✧ *njem.* Sporenmacher ≃ Sporen: mamuza + Macher: izrađivač
špȍr|ak *prid.* ⟨*odr.* špȏrkī⟩ *reg.* koji je nečist; prljav △ ***~ki jezik*** **1.** obložen jezik (od nepravilne ishrane i sl.) **2.** (ob. *mn*) ogovaranje, olajavanje, tračevi; ***~ki karakter(i)*** loš karakter, osoba bez poštenja // **šporkàćūn** *m* ⟨G šporkaćúna⟩ *reg.* **1.** vrlo neuredna i nečista osoba, onaj koji se neuredno ponaša, oblači i sl.; prljavko **2.** *pren.* onaj koji je simpatičan u svojoj sklonosti prema erotskim vezama i avanturama; **šporkaćùnica** *ž*, *v.* šporkaćun; **šporkàrija** *ž reg.* **1.** prljavština, nečistoća **2.** *pren.* nečastan, nepošten posao, ružno, nedolično ponašanje; **špòrkati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* špȍrkān⟩ *reg.* onečistiti, uprljati, zamazati; **špòrkica** *ž reg.* **1.** manja nečistoća (ob. u vezi s dječjim još neizgrađenim osjećajem za čistoću) **2.** izmet ptica i kokoši; **špòrkīžija** *ž reg.* prljavština, nečistoća; **špòrkulja** *ž pejor. reg.* vrlo neuredna žena, ona koja je neuredna kao domaćica
✧ *mlet.* sporco ← *tal.*
špòret *m*, *v.* šparhet
špórna *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* metalni dodatak na peti čizme kojim se konj podbada; mamuza, ostruga
✧ *njem.* Sporen
špȍrt *m*, *v.* sport
športèlīn *m* ⟨G športelína⟩ *reg.* otvor na vratima kroz koji se gleda tko dolazi; zirak, špijunka (**2a**)
✧ *tal.* sportello: vratašca, okno, prozorčić, šalter
špȍtati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* blago grditi koga, karati // **špotáncija** *ž reg.* prekoravanje riječima ili tonom, upućivanje prijekora; grdnja
✧ *njem.* spotten: rugati se
špôža *ž reg.* mladenka
✧ *mlet.* sposa ← *tal.*

šprâhfeler *m reg.* greška u izgovoru kod nekih ljudi (očituje se u neispravnom izgovoru, ob. glasova »r«, »š« i sl.); govorna greška
✧ *njem.* Sprachfehler

šprâhrōr *m reg.* **1.** *zast.* pojačalo glasa u obliku stošca kroz koji se viče, megafon **2.** *pejor.* onaj koji nekritički prenosi mišljenje druge, važnije osobe
✧ *njem.* Sprachrohr

šprȁjc *m* (**šprâjca** *ž*) ⟨N *mn* -evi⟩ *reg.* predmet kojim se što podupire i dovodi na željenu visinu (npr. stup pod dekom novogradnje); podupirač, potporanj **//** **šprȁjcati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ postavljati kolac, stup i sl. da se što ne nakrivi ili ne sruši, osloniti o što; podupirati, podbočiti
◈ *pr.* (nadimačka): **Šprȁjc** (460, Slavonski Brod, Otočac, Zagreb, Međimurje), **Šprȁjcār** (Delnice, Pokuplje), **Šprȁjcer** (Zagreb, Karlovac, Požega, Vukovar, Kutina)
✧ *njem.* Spreize

šprânc|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* ono po čemu se radi, ispunjava itd. [*raditi po ~i*]; obrazac, uzorak, model, predložak
✧ *tal.* spranga: rešetka, *usp.* štanca

šprȁnja *ž* (**šprȁnj** *m*) ⟨G *mn* šprânjā⟩ sitan komadić drva koji se zabode u kožu ili pod nokat; šćika, štika

šprȅha|ti (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. žarg.* govoriti (ob. strani jezik) [*~ njemački kao Nijemac*]
✧ *njem.* sprechen

šprȅngati (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* razoriti ili razarati što eksplozivom; minirati
✧ *njem.* sprengen: razbiti, razlupati

šprȉca *ž* ⟨G *mn* šprîcā⟩ *reg.* pribor u obliku staklenog cilindra s klipom i šupljom iglom za ubrizgavanje lijekova; brizgalica, štrcaljka **//** **šprȉcati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* šprȉcān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (∅) rasipati se u kapima ili mlazovima na sve strane; prskati, štrcati **2.** (što) prskati (npr. vinograd, lozu itd. radi zaštite od nametnika) **3.** *žarg.* brzo bježati, bježati glavom bez obzira, hvatati maglu; **šprȉcer** *m reg.* bijelo vino pomiješano sa sodom; uštrcak; **šprȉcnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šprȉcnūt⟩, *v.* špricati
✧ *njem.* Spritze ≃ spritzen: špricati

šprȉh *m* ⟨N *mn* šprȉhovi⟩ *reg.* **1.** *lov.* metalne kuglice kao sadržina sačme koja se ispaljuje iz lovačke puške **2.** *žarg.* sitne metalne potkove koje se ispaljuju iz praćke, startnih i alarmnih pištolja **//** **šprȉherica** *ž reg.* naprava u obliku praćke pomoću koje se izbacuju šprihovi
✧ *njem.* Sprüh ≃ sprühen: vrcati

šprȉng *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *pom.* lučko privezno uže (vodi koso od pramca prema krmi ili obrnuto)
✧ *engl.* spring

šprȉnt *m sport reg.* sprint, *v.*
✧ *njem.* Sprint ← *engl.* sprint: *v.* sprint

šprȕlja *ž* ⟨G *mn* šprûljā⟩ **1.** pritka **2.** dugačak, jak prut

šprȕng *m* ⟨N *mn* šprȕngovi⟩ *reg.* trag od oštrog predmeta (ob. kao trag oštećenja na ravnoj površini nekog materijala); ogrebotina, šfriz, krakelura
✧ *njem.* Sprung: pukotina

špȕla *ž* ⟨G *mn* špûlā⟩ *reg.* **1.** drveni ili kartonski stalak (osovina) na koji se namata konac **2.** *meton.* svitak konca, roklo
✧ *njem.* Spule

špûr *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* trag, ležanje automobilskih kotača na cesti (posebno važan pri kontroli i podešavanju upravljačkog mehanizma); kolotečina **//** **špúra** *ž reg.* jedna od dvije ili više istosmjernih voznih traka na autocesti, brzoj gradskoj cesti ili cesti rezerviranoj za promet motornih vozila; vozna traka
✧ *njem.* Spur

špûrijus *m* nejasan predosjećaj čega, unutarnji glas; slutnja [*imati ~*]
✧ *njem.* Spurius ← *srlat.*: lažan ← *lat.*: kopile

Šrábec, Armin (1844–1876), hrv. klasični filolog i skladatelj, prvi profesor grčkoga jezika i književnosti na Zagrebačkom sveučilištu; kao skladatelj i muzikolog zauzimao se za glazbu nacionalnog smjera

šrȁf *m*, *v.* šaraf

šrȁfa *ž* ⟨G *mn* šrâfā⟩ crta koja se dobije tehnikom »šrafiranja« (npr. kojom se na zemljopisnim kartama označava nadmorska visina ili morska dubina) **//** **šrafírati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šrȁfīrām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* šrȁfīrān, *gl. im.* -ānje⟩ sjenčiti (ob. grafike) pomoću crta, *usp.* šatirati; **šrafúra** *ž term.* tehnika crtanja kojom se želi prividnim polutonskim vrijednostima prikazati sjenčanje
✧ *njem.* Schraffe ≃ schraffieren: šrafirati

šrȁfcīger *m razg.* oruđe za zavrtanje i odvrtanje; odvijač, odvrtač, kacavida, *usp.* šraubncijer **//** **šrȁfiti** (**šrȁfati**, **šrȁufati**) *svrš. reg.* šarafiti, *v.*

✧ *njem.* Schraubzieher (zamjenom s *v.* šraf za *njem.* Schraube: vijak + ziehen: vući)

šràfštok *m* ⟨N *mn* -oci⟩ *reg.*, *v.* škripac
✧ *njem.* Schraubstock

šràjber *m reg. zast.* pisar
◈ *pr.* (prema zanimanju, *usp.* Ćatić, ← *tur.*, Pisar, Škrivanić, ← *tal.*): **Schreiber** (*izg.* Šràjber) (Osijek, Split, Zagreb), **Šȉbār** (300, Zagreb, Moslavina, Varaždin, Međimurje, Prigorje), **Šȉbār Vùzem** (Varaždin, Zagreb, koji crta uskrsna jaja), **Šràjber** (Kutina, Osijek, Moslavina, *S* Hrvatska), **Šrȉbār** (Zagreb, Garešnica, Zaprešić)
✧ *njem.* Schreiber

šrajbmašína *ž reg.* pisaći stroj
✧ *njem.* Schreibmaschine

šràjbtiš *m reg.* stol za pisanje, pisaći stol; škritorij
✧ *njem.* Schreibtisch

Šrȁm, Ljerka (1874–1913), hrv. kazališna glumica, prvakinja zagrebačke dramske scene na prijelazu stoljeća

šràml *m glazb.* orkestralni sastav nastao krajem 19. st. u Beču – dvije violine, gitara, klarinet (ili harmonika) [~-*kvartet*]
✧ *njem.* prema bečkim glazbenicima Schrammel (Johann, 1850–1893, i Joseph, 1852–1895)

šrȁnk *m* oznaka na rubu tkanine da je dorađena za kroj i izradu te da se neće istezati ni utezati
✧ *engl.* shrunk: stisnut ← shrink: stisnuti se, stegnuti se

šràpnel *m* ⟨G šrapnèla⟩ *vojn.* **1.** vrsta rasprskavajućeg topovskog projektila punjenog kuglicama koji se tempirnim upaljačem aktivira ispred cilja **2.** komadići projektila nastali rasprskavanjem; špliter, geler, rbina, rbak, prskotina
✧ *njem.* Schrapnell ← *engl.* shrapnel, prema generalu Henryju Shrapnelu (1761–1842)

šràuba *ž sport žarg.* upućivanje lopte rotacijom, izvodi se iznenadnim zaokretom (u rukometu, vaterpolu itd.); felš
✧ *njem.* Schraube: vijak

šràubncijer *m reg. zast.* oruđe za zavrtanje i odvrtanje; odvijač, odvrtač, šrafciger
✧ *njem.* Schraubzieher ← Schraube: vijak + ziehen: vući (Zieher: vadičep), *usp.* šrafciger

šrȅk (**šrȅh**) *pril. reg.* **1.** nagnuto, pod kutom prema vodoravnoj osnovici; koso [*kuća stoji u* ~] **2.** ukoso, iskosa, s otklonom prema zamišljenom pravcu [*gledati u* ~ gledati u križ, biti škiljav, zrikav]
✧ *njem.* schräg: kos, nagnut

šrȅkšus *m reg. zast.* hitac ispaljen bez cilja (ob. uvis) da bi se smirila situacija, spriječila panika i sl.
✧ *njem.* Schreckschuss ← Schreck: strah + Schuss: hitac

šrȅnc-pàpīr *m* ⟨G šrȅnc-papíra⟩ *reg. zast.* čvrsti elastični papir što se izrađuje od starog tiskanog papira i ljepenke; služi za izradu valovite ljepenke, za ambalažu i sl.
✧ *njem.* Schrenzpapier

Šrî Lânka *ž* ⟨G Šrî Lânkē⟩ *geogr.* država na otoku Šri Lanki (Cejlon), u Indijskom oceanu, *J* od Indije, 65.610 km², 17.616.000 stan. (do 1972. Cejlon), glavni grad Colombo // **Šrilánčanin** *m* (**Šrilánčānka** *ž*) ⟨N *mn* Šrilánčani⟩ stanovnik ili državljanin Šri Lanke

šròpšajr *m agr.* pasmina ovaca razvijena u Engleskoj, danas rasprostranjena i u SAD, daje vunu i meso
✧ *engl.* shropshire, prema engleskoj pokrajini Shropshire

šrȍt *m* ⟨N *mn* šròtovi⟩ *reg.* **1.** *lov.* sitna sačma **2.** *agr.* grubo samljeven kukuruz, ječam i druge žitarice; prekrupa, jarma **3.** *žarg.* **a.** bezvrijedan otpad, ob. stari automobili, strojevi, aparati itd., trećerazredna roba, bofl **b.** *pren.* ono što je najlošije i kao otpad u vrsti [*sve sami* ~] // **šròtati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** praviti prekrupu, mljeti ukrupno; prekrupljivati **2.** hraniti šrotom (ob. stoku) **3.** pogađati sačmom, gađanjem učiniti da sačma uđe u tkivo divljači
✧ *njem.* Schrot: sačma, strugotina, otpadak; krupica ≃ schroten: drobiti, krupno mljeti

š-š-š *uzv.* konvencija pisanja za umirivanje nepoželjnog žamora ili vike i za ušutkivanje; psst

štȁ *riječca* ⟨*indekl.*⟩ **1.** upitna riječ za nepoznate stvari, pojave i pojmove, *usp.* što (**1a**) **2.** *razg.* što (u pitanjima i kontekstima koji ne traže odgovor) [~ *ja tu mogu* = što ja tu mogu] **3.** u frazeološkim izrazima javlja se kao sinonim deklinabilne zamjenice što

štâb *m* ⟨N *mn* štȁbovi⟩ *razg.* **1.** tijelo koje prikuplja i sređuje podatke koji pomažu u donošenju odluke, zapovijedi, naređenja itd. za podređene jedinice; stožer **2.** *razg. pren.* stručno, glavno tijelo ustanove, poduzeća

itd. △ **krizni** ~ *pov. vojn.* štab koji je u općini i zajednici općina u Hrvatskoj osnivan u vrijeme eskalacije ratnih operacija u ljeto 1991. kao koordinacijsko tijelo za obranu od agresije, kasnije ga zamjenjuju vojna zapovjedništva i stvara se zapovjedna hijerarhija; ~ **za obranu od poplava** itd. formalna ili neformalna grupa (ljudi) osnovana kako bi učinkovitije djelovala u nekoj teškoj situaciji (elementarne nepogode i sl.) // **štâbnī** *prid.* koji pripada štabu [~ *oficir*]
✧ *njem.* Stab

štácija (stácija) *ž reg.* **1.** postaja (na kojoj se zaustavlja javno prometno sredstvo kao vlak itd.) **2.** stalno mjesto gdje tko zalazi i zadržava se radi npr. pića i ugostiteljskih usluga [*idemo u Pivovaru, to je moja* ~]
✧ *njem.* Station

štàcūn *m* ⟨G štacúna⟩ *reg.* dućan, tezga na tržnici gdje se prodaje različita roba (poljoprivredni proizvodi, stare stvari i odjeća) // **štacùnār** *m* ⟨G štacunára⟩ onaj koji drži štacun, koji prodaje za štacunom (na štacunu); **štacunàrica (štacùnārka)** *ž, v.* štacunar; **štacùnārskī** *prid.* koji se odnosi na štacunare; **štacùnārski** *pril.* kao štacunari, na način štacunara
✧ *mlet.* stazio *tal.* stazione ← *lat.* statio

štàđūn (stàđūn, štàjūn) *m* ⟨G štađúna⟩ *reg.* sezona, vrijeme kad što dozrijeva, kad se jede itd. [*ljetni* ~; *nije mu* ~; *voće od* ~*a* sezonsko, u pravo vrijeme kad sazri; ~ *od liganja* sezona kad se love lignje]; godišnje doba
✧ *mlet.* stagionàda, *tal.* stagione

štafáža *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *razg.* **1.** sporedan ukras, umetak, dodatak čemu **2. a.** *pren. pejor.* oni ili ono što služi za prikrivanje, statisti bez važnosti [*služe kao* ~] **b.** *umj.* ljudski ili životinjski likovi dodani slici bez bitne važnosti u sadržaju ili motivu djela
✧ *njem.* Staffage

štafèlaj (štafelâj) *m* ⟨G štafelàja⟩ *razg.* stalak na kojem slikar izrađuje sliku; postolje // **štafèlajn|ī** *prid.* koji se odnosi na štafelaj, koji se vezuje uz štafelaj [~*o slikarstvo*; ~*a likovna umjetnost*]
✧ *njem.* Staffelei: stupnjevito postolje za izradu slika

štafét|a *ž* **1.** vijest, poruka koju prenose glasnici, tekliči tako da putem odmjenjuju jedan drugoga **2.** *sport* **a.** palica koju trkači predaju jedan drugome **b.** lakoatletska, plivačka, skijaško-trkačka i sl. disciplina (4 x 100 m itd.) [*trčati* ~*u*] △ ~**a mladosti** *pov. ideol.* štafeta koju je svake godine u svibnju nosila jugoslavenska omladina kroz cijelu zemlju J. B. Titu u čast njegova rođendana // **štàfētn|ī** *prid.* koji pripada štafeti [~*a palica*; ~*a trka*]
✧ *njem.* Stafette ← *tal.* staffetta: konjanik-glasonoša

štàfīr *m* ⟨G štafíra⟩ *reg.* pokućstvo i posteljina što ih žena od roditeljske kuće donosi u brak, djevojačka oprema; dota
✧ *njem.* staffieren: opremiti

štágalj *m* ⟨G -glja, N *mn* -gljevi⟩ *reg.* gospodarska zgrada gdje se drži stočna hrana (sijeno, slama i sl.), ob. uz štalu
✧ *njem.* Stadel

štàgod (I) *pril. reg.* koješta, koještarije [*sve je to* ~] // **štàgod** (II) *m* ⟨G štàgoda⟩ *reg. ekspr.* onaj koji ništa ne zna, kojekaković [*oni* ~*i oni kojekakovići*]
✧ *v.* što + *v.* goditi

Štȁjerskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ *geogr.* pokrajina, 1918. podijeljena između Austrije i Kraljevine SHS (danas austrijska Štajerska i slovenska Štajerska) // **štȁjer** *m reg.* štajerski ples u tročetvrtinskom taktu, vrsta valcera; **Štȁjerac** *m* (**Štȁjērka** *ž*) ⟨G -ērca, V -ērče, N *mn* Štȁjērci⟩ stanovnik Štajerske; **štȁjerac** *m* ⟨G -ērca, N *mn* -ērci⟩ *reg.* vrsta konja za vuču; **štȁjerskī** *prid.* koji se odnosi na Štajersku i Štajerce
◈ *pr.* (etnici): **Štȁjer** (Turopolje, Rijeka, Prigorje), **Štàjerec** (Međimurje, Kutina, Varaždin, Zadar)
✧ *austr.njem.* Steiermark

štȁjf (I) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji se ne može mijesiti, ni lako oblikovati, ni savijati; krut, neelastičan, ukočen // **štȁjf** (II) *pril. pren.* na vrlo uzdržljiv način [*držati se* ~]; oholo
◈ *pr.* (nadimačko): **Štàjfer** (Vukovar, Baranja)
✧ *njem.* steif

štâjga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. pov.* (propisima određeno) šetalište uličnih djevojaka (nekoć s tzv. »žutom knjižicom«) // **štȁjgerica** *ž žarg.* ona koja radi na štajgi
✧ *njem.* Steige: (strmi) put, uspon

štâjge *ž pl. tantum reg.* ljestve, lojtre
✧ *njem.* Steige: ljestve

štàjūn *m, v.* štađun

štȁka *ž* ⟨G *mn* štākā⟩ *reg.* štap, obično u gornjem dijelu račvast ili s prečkom, pomagalo pomoću kojega se hromi mogu kretati ugla-

vljujući ga ispod pazuha // **štȁčica** *ž dem.* od štaka; **štȁkara** *ž razg.* **1.** (*mn*) *zool.* rod ptica, *usp.* roda **2.** *žarg. podr.* izrazito visoka, koščata ženska osoba; **štȁkula** *ž reg.* duži štap za gašenje visokih svijeća ili svijeća na visini u crkvama

✧ *njem.* Stake: motka

štakàdōr *m* ⟨G štakadóra⟩ *reg.* čačkalica, štikaden(a)t

✧ *mlet.* staccatore

štȁkor *m zool.* rod glodavaca (*Rattus*) iz porodice miševa (npr. kućni š. *Rattus rattus*, š. selac *R. norvegicus*); pantagana △ ***leteći*** ~ *pejor.* gradski golub kao izvor i prijenosnik bolesti i zaraza // **štakòrčić** *m dem.* od štakor; **štȁkorica** *ž ekspr.*, *v.* štakor; **štȁkorskī** *prid.* koji se odnosi na štakore △ ~ ***sindrom*** *sociol.* stanje koje se stvara društveno i ekonomski nepodnošljivo gustom naseljenošću stanovništva; **štȁkorski** *pril.* kao štakor, na način štakora

◆ *pr.* (nadimačka): **Štȁkor** (Vojnić, Osijek), **Štȁkorec** (Ozalj)

štȁla *ž* ⟨G *mn* štâlā⟩ *razg.*, *v.* staja // **štȁlica** *ž hip.* i *dem.* od štala; **štȁlskī** *prid.* koji se odnosi na štalu; stajski

✧ *njem.* Stall

štàlija *ž reg.* zabrana kretanja (životinja, ob. pasa) zbog opasnosti od zaraze; kontumac, karantena

✧ *mlet.* stalìa, *tal.* stallia

štàmbīlj *m* ⟨G štambílja⟩ *reg.* pečat, *usp.* štempl // **štambìljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* stavljati, utiskivati ili udarati štambilj, pečat (na što); pečatiti

✧ *tal.* stampiglia ← *šp.* estampilla ≃ estampar: tiskati, štampati

štȁmbuh *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg. zast.* album obiteljskih slika

✧ *njem.* Stammbuch ← Stamm: rod, pleme, (porodično) stablo + Buch: knjiga

štàmet *m reg.* vunena pređa

✧ *tal.* stame

štȁmgast *m reg.* stalni gost u nekom lokalu

✧ *njem.* Stammgast

štȁmlokāl *m reg.* restoran ili drugo ugostiteljsko mjesto koje neka osoba redovito posjećuje [*to je moj* ~]; mjesto gdje je netko štamgast

✧ *njem.* Stammlokal

štȃmp|a *ž razg.* **1.** skupni naziv za različite tiskovne postupke strojnog umnažanja pisanih i likovnih predložaka – obrazaca, novina, knjiga itd.; tisak **2.** ukupnost dnevnih i periodičnih novina; tisak △ ***~a naša gori gre!*** zapis đakona Jurja iz Roča iz prosinca 1482. na posljednoj stranici predloška prve tiskane hrv. knjige *Misal iz 1483*, kojima je izrazio oduševljenje i nadu u razvoj hrvatske pismenosti // **štàmpāč** *m* ⟨G štampáča⟩ *inform. razg.* uređaj koji ispisuje dokumente poslane iz računala; pisač, printer; **štȃmpān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je podvrgnut postupku umnožavanja pomoću tiskarske forme; tiskan; **štàmpār** *m* ⟨G štampára⟩ stručnjak u štampanju; tiskar, tipograf; **štampàrija** *ž* poduzeće ili pogon, prostorija u kojoj se štampa; tiskara; **štàmpārskī** *prid.* koji se odnosi na štampare; **štàmpārski** *pril.* kao štampar, na način štampara; tiskarski; **štampárstvo** *sr* štamparska radinost, zanimanje štampara; tiskarstvo; **štȃmpa|ti** (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* štȃmpān, *gl. im.* -ānje⟩ prenijeti, prenositi pomoću pritiska naročitog stroja otisak složenih slova i crteža na papir ili drugu podlogu; tiskati

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Štȁmpār** (280, Međimurje, Podravina, Korenica, Sisak, Garešnica)

✧ *mlet.* stampa ← *tal.* ≃ stampare: tiskati, utisnuti

štampàdūr *m* ⟨G štampadúra⟩ *reg. fam. zast.* tiskar, tipograf, štampar, grafičar

✧ *mlet.* stampadòr *tal.* stampatore

Štȁmpār, Andrija (1888–1958), hrv. liječnik, organizator zdravstvene službe, socijalne i preventivne medicine; jedan od utemeljitelja Svjetske zdravstvene organizacije; 1947–1958. predsjednik JAZU (danas HAZU)

štàmprl (**štàmpl**) *m reg.* čašica (ob. 0,3 dcl) za žestoka pića; bićerin // **štàmprlek** *m reg. dem.* od štamprl

✧ *austr.njem.* Stamperl

štȃnca *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* naprava s natpisom ili simbolom koji se otiskuje na željeznu podlogu; žig, rez, kalup, špranca // **štȃncati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** utiskivati i umnažati utiskivanjem [~ *plastiku*] **2.** *pren. pejor.* u velikoj količini proizvoditi nešto što je po svojoj naravi pojedinačno [~ *umjetnička djela*]

✧ *njem.* Stanze ≃ stanzen: tancati

štȁnd *m* ⟨N *mn* štȁndovi⟩ *reg.* **1.** *trg.* uređeno i ograđeno mjesto za prodaju ili poslovne dogovore [*izložiti na* ~*u*] **2.** *lov.* mjesto gdje

lovac čeka divljač ili štetočine koje hajkači gone [*stajati na ~u*]
✧ *njem.* Stand ≃ stehen: stajati

štàndarac *m* ⟨G -ārca, N *mn* -ārci⟩ *reg.* **1.** koplje za zastavu pobodeno u zemlju, stup za zastavu postavljen ili uglavljen u podlogu **2.** *reg.* onaj koji je vrlo visok, previše tanak
✧ *njem.* Standarte

štáng|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1. a.** metalna poluga, pritka, motka **b.** dugačak, u presjeku okrugao komad željeza, koji nosi težinu građevine ili težinu nekog njenog dijela **2.** *sport* **a.** vratnica gola (greda ili stativa); golštanga **b.** gimnastička sprava **3.** prečka o koju se u trgovinama vješa konfekcijska roba za prodaju [*kupovati sa ~e* kupovati konfekciju kod švercera, na crno] **4.** oblik četvrtasta presjeka, sličan gredi ili željezničkom pragu [*~a čokolade* rebro čokolade; *~a keksa*] **5.** *žarg. iron.* mršava osoba, visoka koščata osoba, ženska osoba bez oblina; daska △ ***držati (ne)kome ~u*** podržavati koga u čemu, biti na nečijoj strani // **štàngica** *ž dem.* od štanga
✧ *njem.* Stange

štâp *m* ⟨G štápa, N *mn* štápovi⟩ **1. a.** pomagalo, palica za oslanjanje u hodu; batina **b.** palica kao dio elegantnog građanskog odijevanja [*~ za šetnju*] **2. a.** biljarski rekvizit kojim se pokreće kugla u igri biljara; tâk **b.** palica kao simbol vlasti, čina, dostojanstva, časti [*biskupski ~*] **3.** *pov. meton.* čeljade sposobno da preko zime ide u prošnju (broji se koliko kuća ima štapova) // **štàpić** *m* **1.** *dem.* od štap **2.** (+ *potenc.*) pomagalo ili rekvizit nalik malom štapu ili šibi [*dirigentski ~; čarobni ~*] **3.** (+ *potenc.*) ono što je dugoljasto i krute građe [*u obliku ~a*] **4.** grickalica [*slani ~i*]; **štàpićast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ sličan štapiću, koji je kao štapić [*~a oblika*]; **štàpina** *ž augm.* od štap (ob. u zn. dugačak), *pejor.* u zn. štap koji jako udara, glomazan, težak štap; **štâpnī** *prid.* koji se odnosi na štap
✧ *njem.* Stab: palica, stožer

štàpīn *m* ⟨G štapína⟩ *vojn.* fitilj za potpaljivanje mina i eksploziva; korda [*sporogoreći ~; detonirajući ~*]
✧ *tal.* stoppino

štathaltèrija *ž pov. reg.* namjesničko vijeće (u Hrvatskoj za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije)
✧ *njem.* Statthalter: namjesnik

štàtūt *m* ⟨G štatúta⟩ *reg.* statut, *v.*
✧ *njem.* Statut ← *lat.* statutum

štàub *m reg.* šećer u prahu, *usp.* štaubcuker // **štàubati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** posipati sitnim šećerom ili šećerom u prahu, šećeriti **2.** *meton.* posipati brašnom, pobrašniti
✧ *njem.* Staub: prah ≃ stauben: štaubati

štàubcuker *m reg.* fino samljeven šećer, šećer u prahu (ob. se upotrebljava za posipanje kolača), *usp.* štaub
✧ *njem.* Staubzucker

štàubzauger *m reg.* usisavač (usisač) za prašinu
✧ *njem.* Staubsauger

štȁviti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ činiti, pripremati sirovu kožu za obrađivanje potapanjem u odgovarajuću otopinu // **štàvilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩, *v.* štàvitelj; **štàvil|o** *sr* sredstvo za štavljenje kože [*mineralna ~a; biljna ~a; životinjska ~a*]; **štavióníca** *ž* prostorija ili zgrada u kojoj se štave kože; **štaviòničkī** *prid.* koji se odnosi na štavionicu; **štàvitelj** *m* onaj koji štavi; štavilac
✧ *prasl.* *ščava: sok, kiselina (*rus.* ščavél': kiselica, *češ.* sťáva: sok)

štédjeti (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* štédīm (se), *pril. sad.* štédēći (se), *gl. im.* štéđēnje⟩ **1.** (što) **a.** biti umjeren u trošenju novca, materijala itd. **b.** držati novac u novčanom zavodu **2.** (koga) biti obazriv, pažljiv prema kome, ne izreći mu ukor i sl. tako oštar kakav zaslužuje **3.** (se) ne trošiti pretjerano snagu, čuvati se // **štedióna** *ž*, *v.* štedionica; **štediónica** *ž* novčano-kreditni zavod koji prikuplja novac od štednje i daje zajmove uz kamate; štediona; **štediòničār** *m* onaj koji je član kakve štedioničarske udruge; **štediòničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* štedioničar; **štediòničkī** *prid.* koji se odnosi na štedionicu; **štèdiš|a** *m* onaj koji štedi, ob. organizirano i institucionalizirano [*~a u banci: bankovni ~a; u radiše svega biše, u ~e još i više, posl.*]; **štèdljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji štedi, onaj kome je štednja navika; **štèdljīvčev** *prid.* koji pripada štedljivcu; **štèdljivica** *ž*, *v.* štedljivac; **štèdljivo** *pril.* na štedljiv način; **štèdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji štedi, koji zna štedjeti; **štèdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je štedljiv; **štêdn|ī** *prid.* koji se odnosi na štednju [*~i ulog; ~a knjižica*];

štédnja *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1. a.** radnja kojom se racionalno postupa s materijalom, potrošnim dijelovima sprava ili s novcem **b.** radnja kojom se stvara zaliha čega (npr. novac); štedenje **2.** *meton.* ušteđevina, ušteda (2) [*devizna* ~ ušteđevina u konvertibilnoj valuti]
✧ *prasl.* ščęděti (*slov.* ščedljiv) ≃ *grč.* skedannýnai: lomiti

štêdnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ kuhinjska peć pokrivena pločom na kojoj se kuhaju jela [~ *na drva*; *plinski* ~; *električni* ~] // **štêdnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na štednjak
✧ *v.* štedjeti (*kalk.* prema *njem.* Sparherd)

štȅdro *pril. ekspr. jez. knjiž.* darežljivo, izdašno, obilno

Štêf m. os. ime, *hip.* od *v.* Stjepan

Štefánec *m* ⟨G -nca⟩ naselje (u blizini Čakovca), 807 stan. // **štefánečkī** *prid.* koji se odnosi na Štefanec
◈ *v.* Stjepan

štȅg *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** *pom.* mjesto na kojem u riječnim lukama pristaju brodovi; pristanište, vez **2.** *zast.* u grafičkoj industriji: u vrijeme olovnih klišeja bezlični materijal kojim se popunjava prostor koji se ne tiska; metalne ili plastične ploče na koje se montiraju klišeji i sl.
✧ *njem.* Steg: brvno za prijelaz preko vode, staza

štȅhati *nesvrš., v.* štihati

štȅher *m reg. zast.* optičko pomagalo koje se držalo u ruci i prinosilo očima; lornjon, lornjet
✧ *njem.* Stecher

štȅka *ž* ⟨G *mn* štêkā⟩ *reg.* pakiranje u omot od deset kutija cigareta
✧ *njem.* Steck

štèkat *m reg.* **1.** krov što natkriva otvoren prostor na tržnicama ili terasama, ob. pokriven kupom **2.** ugostiteljska terasa [*na* ~; *na* ~*u*]
✧ *mlet.* stecato *tal.* steccato: ograda od letava

štȅkdōza *ž reg.* izolirana kutija na električnom ili telefonskom vodu s jednom ili više rupa u koje se stavlja utikač; šteker, utičnica
✧ *njem.* Steckdose

štȅker *m reg.* utikač, utičnica, štekdoza // **štȅkati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) uključivati struju, uspostavljati električni kontakt **2.** (∅) prekidati se, ne raditi dobro, zakazivati [~ *mi srce*; ~ *mi auto*]
✧ *njem.* Stecker ≃ stecken: zaglaviti, utaknuti, zabosti

štȅknādl *m reg. zast.* pribadača, *usp.* špenadl
✧ *njem.* Stecknadel

štȅknferd *m reg. zast.* **1.** štap za šetnju s konjskom glavom kao drškom **2.** *pren.* nešto što se posebno voli, omiljela zabava; strast, pasija, hobi
✧ *njem.* Steckenpferd: dječji štap s konjskom glavom, za jahanje

štêkrāgn *m reg.* tvrdi, jako uškrobljeni ovratnik na muškim košuljama u 19. i poč. 20. st., ponekad kao poseban dio uz košulju; »stojeći ovratnik« (katkada naziv i za »ruski kragn«), *usp.* pištanj
✧ *njem.* Stehkragen

štȅktati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* štȅkćēm, *pril. sad.* štȅkćūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** lajati isprekidano i često (o psu kada goni divljač); kevtati **2.** *žarg. pren.* isprekidano, prigušeno se javljati pucnjevima (kao mitraljez) // **štȅktav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se glasa/javlja štektavo

štéla *ž reg.* probitačno poznanstvo; veza // **štȅlati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) **a.** podešavati, stavljati na određeno mjesto ili u određeni položaj dio neke tehničke naprave [~ *motor (auta)*] **b.** namještati određene prilike, stvarati veze [~ *upis na fakultet*] **2.** (koga, što, se) prirediti (se) duševno za što [~ *za koncert*]
✧ *njem.* Stelle: mjesto, pozicija ≃ stellen: štelati

štêlāmpa *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* stojeća svjetiljka
✧ *njem.* Stehlampe

štȅlcn *m reg. zast.* donji dio na kosti šunke; buncek
✧ *austr.njem.* Stelzen

štȅmajzl *m reg. tehn.* oruđe od čelika koje služi da se njime dube; dlijeto
✧ *njem.* Stemmeisen

štȅmati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** prikladnim oruđem razbijati što (ob. zid ili kamen) **2.** (koga) *reg.* udarati, tući // **štȅmer** *m reg.* onaj koji je opasan u tučnjavi; nasilnik, razbijač; **štȅmerica** *ž, v.* štemer
✧ *njem.* stemmen

štèmpl *m reg.* pečat, *usp.* štambilj // **štemplírati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štèmplīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* štambiljati, *v.*, pečatiti, *v.*
✧ *njem.* Stempel ≃ stempeln: štemplirati

štènder *m reg.* postolje na jednoj ili više nogu; stalak
✧ *njem.* Ständer

štène *sr* ⟨G -ta, *zb.* štènād⟩ mladunče psa // **šténac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G štênācā⟩ muško štene; **štènād** *ž zb.* ⟨G -i, I -ađu/-i⟩, *v.* štene; **štènara** *ž* **1.** pasja kućica **2.** *pren.* **a.** hladna prostorija; kusnica **b.** loš stan, loše mjesto; jazbina, brlog; **štenèćāk** *m* ⟨G štenećáka, N *mn* štenećáci⟩ *pat.* zarazna bolest štenadi i mladih pasa izazvana virusom; **štènić** *m dem. hip.* od štene; **štèniti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) štènī se, *pril. sad.* -nēći se, *gl. im.* -nēnje⟩ donositi na svijet štene/štenad
✧ *prasl.* *ščenę (*rus.* ščenók, *češ.* štěně)

štênga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* stuba, stepenica
✧ *njem.* Steige ≃ Stiege: stepenice

štènkati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. zast.* bezazleno i u šali bockati, zadirkivati
✧ *njem.* stänkern

štèntati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** dodijavati, dosađivati **2.** zadržavati (sitničavim zahtjevima pri nekom poslu)
✧ *mlet.* stentar, *tal.* stentare: mučiti se, kuburiti

štèp *m* ⟨N *mn* štèpovi⟩ *reg.* provlačenje, prodijevanje konca kroza što; šivanje, ušivanje, prošivanje, proštepavanje, prošav [*napraviti* ~] // **štèpati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) provlačiti, prodijevati konac kroza što; šivati, prošivati, proštepavati [~ *haljinu*] **2.** (s kim) *žarg. zast.* hodati, ići, ljubovati (o momku i djevojci)
✧ *njem.* steppen: prošivati

štèrik|a *ž* ⟨D L -ici⟩ *reg.* svijeća [*zapaliti/zagasiti ~u*]
✧ *mlet.* stèrica *tal.* (candella) stearica: stearinska (svijeća)

štérung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *reg.* ono što smeta, što ometa normalan rad; smetnja, poremećaj (ob. u primanju radijskoga ili televizijskoga signala)
✧ *njem.* Störung

štèt|a *ž* ⟨G *mn* štêtā⟩ **1.** gubitak u vrijednosti; kvar **2.** ozljeda čije imovine, tijela, časti itd. uzrokovana tuđom radnjom ili propuštanjem radnje [*učinjena ~a*; *nanijeti, nanositi komu ~u*; *pretrpjeti, trpjeti, ~u*; *nadoknaditi (komu) ~u*] **3.** (∅, koga, čega) u službi uzvika izražava žaljenje, žalost, tugu za nekim ili nečim [*~a!*; *~a tolikih ljudi!*] △ ***poljska ~a*** kvar, šteta koju stoka nanese na njivi, potrica; ***potpuna (totalna) ~a*** nepopravljiv kvar; ***ratna ~a*** šteta koja je prouzrokovana ratom // **štètan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji čini, nanosi, uzrokuje štetu; **štètiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* štètēći, *gl. im.* štèćēnje⟩ **1.** (komu, čemu) nanositi štetu, biti štetan [~ *usjevima*] **2.** (što) činiti kakvu štetu [~ *podove*]; **štètnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** štetočina (o životinjama) **2.** onaj koji je nanio štetu, koji je kriv (ob. u prometnim nesrećama); **štètno** *pril.* nanoseći štetu [*djelovati* ~]; **štètnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je štetan, svojstvo onoga što je štetno; **štetòčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** životinja koja nanosi štetu, osobito kukac; štetnik **2.** onaj koji nanosi štetu (o osobi) [*velika* ~]; **štetòčīnskī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na štetočine; **štetòčīnski** *pril.* kao štetočina, na način štetočina; **štetòčinja** *ž*, *v.* štetočina; **štetòvatelj** *m* onaj koji je pretrpio štetu; **štètovati** *dv.* ⟨*prez.* štètujēm, *pril. sad.* štètujūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (pre)trpjeti štetu, gubitak, biti na gubitku; biti kvaran
◈ *pr.* (nadimačka): **Štèta** (100, Dalmacija, Lika), **Štétić** (360, Zagreb, *I* Slavonija, Požega, Otočac, Split), **Štètka** (Bjelovar, Našice)
✧ od *prasl.* *tьščeta (*rus.* tščetá) ≃ *v.* tašt

štètl *m* ⟨N *mn* štètli⟩ *pov.* gradić ob. u Ukrajini, Bjelorusiji i Poljskoj s isključivo židovskim stanovništvom u kojem se govorio jidiš i poštivala židovska tradicija; više ne postoje, nestali u holokaustu
✧ *jidiš*: gradić ← *njem.* Stadt: grad, Städtchen: gradić

štȉbra *ž* ⟨G *mn* -bārā/-ī⟩ **1.** *reg. pov.* porez, dažbina, danak **2.** *razg.* opsežna akcija poreznih službi s ciljem da se pronađu utajivači poreza i šverceri // **štȉbrēnci** *m mn* ⟨N štȉbrenac, G -ēnca, G štȉbrenācā⟩ *pov.* oni koji su dužni plaćati štibru, oni koji su u određenoj vrsti kmetskog odnosa u Hrvatskoj △ ***bune štibrenaca*** *pov.* bune u Zagrebu i okolici (Sisak) 1608. i 1659.
◈ *pr.* (prema zanimanju ili službi): **Štíber** (Varaždin, Međimurje, Novi Marof), **Štȉberc** (Rijeka, Podravina), **Štíbić** (Koprivnica, Vukovar, Samobor), **Štȉblār** (Split, Zagreb), **Štȉbler** (Zagreb), **Štíbrić** (120, Kutina, Sisak, Zagreb, Turopolje, Zaprešić, Ivanić Grad)
✧ *srvnjem.* stiure (*njem.* Steuer): porez

štȉca *ž* ⟨G *mn* štīcā⟩ motka kojom se otiskuje čamac i odguravanjem usmjerava // **štȉčiti** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ služiti se, odguravati se šticom

štìcovati, *v.* šticung

štìcpunkt *m pov.. reg. vojn.* mjesto na prvoj liniji na kojem su koncentrirane veće vojne snage; uporišna točka, uporište (ob. u vojsci Habsburške Monarhije s njemačkim službenim jezikom)

✧ *njem.* Stützpunkt

štìcung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *ekon.* premija, dodatak koji država odobrava u deviznom poslovanju da bi stimulirala vanjsku trgovinu i/ili održala vrijednost domaće valute **//** **štìcati** (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* povećati/povećavati vrijednost jake valute prekomjernim plaćanjem u iznosu koji unaprijed uračunava inflaciju novca kojim se plaća [~ *devize*]; šticovati; **štìcovati** (što) *dv.* ⟨*prez.* štìcujēm, *pril. sad.* štìcujūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šticati

✧ *njem.* Unterstützung: potpora, podrška

štìćenīk, *v.* štit

štìfle *ž mn* ⟨G *mn* štíflā/-ī⟩ *reg. zast.* čizme [*obuti/izuti* ~] **//** **štiflète** *ž* ⟨G štiflétā⟩ *mn reg. zast.* niske čizme koje sežu do lista; polučizme

✧ *njem.* Stiefel

štìflhōze *ž pl. tantum reg. zast.* hlače usko pripijenė uz potkoljenicu, uvlače se u čizme; jahačke hlače, čakšire, rajthoze

✧ *v.* štifle + *njem.* Hose: hlače

štìft *m* ⟨N *mn* štìftovi⟩ *reg.* **1.** čavao bez glavice, metalna osovina koja se pribija u drvo, metal i sl. **2. a.** *zast.* pisaljka, olovka **b.** uložak za penkalu, nalivpero i sl. **3.** rumenilo za mazanje usnica; ruž, karmin, lipnštift **4.** *zast.* kriminalac koji ne preza ni od čega; nitkov, šuft **5.** potporna ustanova, zaklada

◈ *pr.* (nadimačko, *v.* štift (4)): **Štìfter** (34, Zagreb, Rijeka, Slavonija)

✧ *njem.* Stift

štíga *ž* periodična oscilacija razine vode u zatvorenim morima, zaljevima, jezerima; seš, šćiga

✧ *njem.* steigen: rasti

štìglić *m zool. reg., v.* konopljarka

✧ *njem.* Stieglitz

štìh *m* ⟨N *mn* štìhovi⟩ *reg.* **1.** bod, poen, jedno nošenje u igri karata [*biti na ~u* prvi izbaciti kartu, započinjati igru; *dobiti* ~ jačom kartom pobiti slabije protivničke karte] **2.** *med.* bod, ubod, rez **3.** primjesa okusa ili mirisa, ob. neugodnoga (o jelu i piću) [*imati* ~] **4.** prepoznatljivo svojstvo kao dio ukupnosti svojstava ili općeg dojma u mentalitetu, estetici i sl. [*dalmatinski* ~; *europski* ~; *modernistički* ~] **//** **štìhača** *ž reg.* **1.** poljoprivredno oruđe kojim se rahli, štiha zemlja; kopača **2.** *v.* štiherica; **štìhati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* **1.** prekinuti adutom protivnikovu igru u kartanju; sjeći **2.** (što) *reg.* okomitim zabadanjem štihače ili lopate sjeći, rahliti zemlju; štehati; **štìher** *m reg. žarg.*, ob. u: [*ostati* ~ sudionik kartanja koji u partiji karata ostane bez štiha], *usp.* štiherica; **štìherica** *ž reg. žarg.* dijeljenje, partija karata (ob. u beli) u kojoj jedna od strana ostane bez ijednog štiha; štihača, *usp.* štih (1)

✧ *njem.* Stich: bod, ubod ← stechen: bosti

štìhprōb|a *ž reg.* provjeravanje čega ne ispitujući u cjelini, nego napreskokce, tu i tamo [*napraviti ~u*]

✧ *njem.* Stichprobe

štìhvort *m reg.* riječ vodilja, spona, veza, ob. u dijalogu glumaca [*dati* ~]

✧ *njem.* Stichwort

štìka *ž* ⟨D L -i, G *mn* štîkā⟩ *reg.* sitan, oštar komadić drva ili daske kad se zabode pod nokat ili uđe u kožu, *usp.* špranja (špranj), šćika

✧ *mlet.* steca *tal.* stecca

Štikáda *ž* naselje (u blizini Gračaca), 545 stan. **//** **Štikáđanin** *m* (**Štikáđānka** *ž*) ⟨N *mn* Štikáđani⟩ stanovnik Štikade

štikàdent (**štikàdenat**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *reg.* **1.** čačkalica **2.** (ob. *mn*) *reg. žarg.* tanke noge

✧ *mlet.* stecadneti *tal.* steccadente

štìkati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* ukrašavati, kititi vezom; vesti **//** **štikèraj** (**štikeràj**) *m* ⟨G štikeràja⟩ *reg.* izrada crteža ili šara na tkanini posebnom tehnikom; vezivo, vez

✧ *njem.* sticken

štìkl|a *ž* ⟨G *mn* -kālā/štíklī⟩ *reg.* potpetica [*nositi visoke ~e*]

✧ *njem.* Stöckel

štìklec *m reg.* **1.** komadić (kruha, kolača i sl.) **2.** *pren.* dogodovština, pikantan događaj iz ljudskih odnosa ili društvenog života

✧ *njem.* Stücklein

štîl *m* ⟨N *mn* štìlovi⟩ *reg.* dio oruđa, alata i pomagala koji se drži u ruci, za koji se drži; držak, drška, držalo pera za pisanje

✧ *njem.* Stiel

štìlac, *v.* štiti

štilètāda *ž reg.* **1.** ubod, bod **2.** *pren.* zajedljivost, zagrižljivost

✧ *mlet., tal.* stilettata

štȉlo *sr*, *v.* stilo

štȉma|ti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** ugađati, usklađivati ob. glazbene instrumente **2.** (∅) biti u skladu, biti u redu; slagati se [*sve ~*; *računi ~ju*] **3.** (koga) *žarg.* **a.** nagovarati na ljubavnu pustolovinu; udvarati se **b.** (koga za što) nagovarati općenito [*~ti za izlet*] // **štȉmavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ *reg. zast.* onaj koji rasuđuje; sudac; **štȉmer** *m reg.* onaj koji ugađa glazbene instrumente (ob. klavir); ugađač; **štȉmerica** *ž*, *v.* štimer

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Stímac** (Zagreb, Slavonija), **Štímac** (3410, Zagreb, Delnice, Rijeka, Gospić, Slavonija, Gorski kotar), **Štímec** (190, Međimurje, Zagreb, Varaždin, Baranja, Podravina)

✧ *njem.* einstimmen ≃ *njem.* Stimmer: štimer

štȉmung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *reg.* opće raspoloženje (osobe, sredine, krajolika, umjetničkog djela i sl.); atmosfera, ugođaj

✧ *njem.* Stimmung

-ŠTINA kao drugi dio riječi oblikuje značenje prvog dijela **1.** *pejor.* loš postupak, lošu praksu čega [*radićevština = radićevstvo*] **2.** mikroregija nazvana po nekom mjestu, ob. u čakavskim krajevima [*Poreština*; *Kastavština*; *Bujština*]

✧ *prasl.* * -ščina (*rus.* -ščina)

štȉnkbōmba *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *pov. reg.* papirni smotuljak ispunjen smrdljivom masom koji se obično bacao u zatvorenom prostoru

✧ *njem.* Stinkbombe ← stinken: smrdjeti + Bombe: bomba

ští|pati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štîpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** stiskati čvrsto prstima do boli **b.** otkidati, čupati prstima **2.** *pren.* izazivati podražaj kože ili sluznice, ujedati, gristi (o dimu, mrazu i sl.) [*štipa za oči*; *štipa za lice*] // **ští|palica** *ž reg.* štipaljka, *v.*; **ští|pāljka** *ž* ⟨D L -ljci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** kvačica ob. za rublje **2.** dio tijela raka; kliješta; **štȉpkati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ malo štipati, lagano štipati; **štípnuti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* štîpnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* štîpnūt⟩, *v.* štipati, štipkati

✧ *prasl.* *ščipati (*rus.* ščipát', *polj.* szczypać)

ští|pavac *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ **1.** *zool.*, *v.* škorpion (balkanski š. *Buthus occitanus*) **2.** *bot.* biljka (*Ulex europaeus*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*)

✧ *v.* štipati

štȋr *m*, *v.* šćir

štírak *m* ⟨G -rka⟩ *reg.* tvar sastavljena od krumpirova, pšeničnog ili rižina škroba uz dodatak stearina i boraksa; krutilo; štirka // **štȉrka** *ž*, *v.* škrob; **štȉrkati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* potapati u vodu sa štirkom; škrobiti

✧ *njem.* Stärke

štirènica *ž bot.*, *v.* crkvina[2]

štȉrka, *v.* štirak

štȋt *m* ⟨N *mn* štítovi⟩ **1.** *vojn. pov.* ručno obrambeno ratničko oruđe od drva, metala, kože itd. za zaštitu od udaraca ili uboda (strijele, mača, koplja i sl.) **2. a.** *pren.* zaštita, obrana **b.** ono što zaštićuje, zaklanja od čega nalik na spomenuto obrambeno oruđe **3.** dio kape koji štiti oči od sunca [*kapa sa ~om*]; štitnik, šilt, frontin **4.** *geol.* veliko stabilno područje Zemljine kore, građeno od prekambrijskih kristaličnih stijena [*Baltički ~*] △ ***živi ~*** *pol.* tehnika izazivanja političkih, etničkih, vjerskih i drugih društvenih sukoba kad provokatori isturaju u prvi plan djecu i žene (da bi mogli optužiti drugu stranu za surovosti ili ubojstva žena i djece) // **štȉćenica** *ž*, *v.* štićenik; **štȉćeničkī** *prid.* koji se odnosi na štićenike; **štȉćenički** *pril.* kao štićenik, na način štićenika; **štȉćenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je pod čijom zaštitom; branjenik, klijent [*on je njegov ~*]; **štȉćenīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ odnos štićenika i onoga koji ga štiti; **štȉtār** *m* onaj koji izrađuje štitove; **štȉtast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sličan štitu, koji ima oblik štita; štitolik △ ***~e uši*** *zool.*, *v.* crvac (2); **štȉtiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēćī, *prid. trp.* štȉćen, *gl. im.* -ćēnje⟩ **1.** (koga, što) **a.** braniti koga od opasnosti, loših postupaka, napada [*~ čije interese*] **b.** sprečavati štetan utjecaj, udarce, skrivati od pogleda [*rukavice štite ruke, naočale štite oči od sunca*] **2.** (se) braniti se od čega; **štȋtn|ī** *prid.*, ob. u: △ ***~a žlijezda*** *anat.* žlijezda s unutrašnjim izlučivanjem (*Glandula Thyroidea*); štitnjača; **štȉtničkī** *prid.* koji se odnosi na štitnik; **štȉtnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *rij.*, *v.* zaštitnik **2.** zaslon, štit za oči od sunca **3.** (+ *potenc.*) ono što štiti (nazuvci za koljena, navlaka za olovku, platnena navlaka preko rukava, branik/odbojnik vozila itd.); **štítnjača** *ž anat.* štitna žlijezda, *v.* štitni △; **štitòlik** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* štitast

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Šćȉtār** (Donja Stubica, Zagreb), **Šćȉtnīk** (Kutina, Donja

Stubica), **Šćȉtār** (Donja Stubica), **Šćítārević** (Podravska Slatina), **Šćítārović** (Samobor), **Šćȉtnik** (Donja Stubica, Kutina), **Štítić** (Dubrovnik, Rijeka, Karlovac)

✧ *prasl.* *ščitъ (*rus.* ščit, *češ.* štít) ← *ie.* *skeyto- (*lat.* scūtum, *stir.* scíath)

štítac *m* ⟨G štíca, N *mn* štíci, G štȉtācā⟩ *bot.* vrsta grozdastoga cvata (*umbella*) – u bršljana, drijena, jaglaca

✧ *v.* štit

Štȉtār *m* ⟨G Štitára⟩ naselje (u blizini Županje), 2488 stan. // **štȉtārskī** *prid.* koji se odnosi na Štitar

štȉtārke *ž mn* ⟨G -ā/-ī⟩ *bot.* biljna porodica jednogodišnjih i trajnih zeleni (*Apiaceae* ili *Umbelliferae*), cvjetovi su im združeni u štitaste cvatove, pripadaju joj mnoge začinske i ljekovite vrste (npr. celer, peršin, mrkva, kim, anis, koromač, korijandar i dr.)

štȉtēnka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Clypeola ionthlaspi*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*)

štȉti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štîm/štȉjēm, *pril. sad.* štèći/štȉjūći, *gl. im.* šténje/štȉjēnje⟩ *zast. jez. knjiž. ekspr.* čitati, *v.* // **štȉlac** *m* ⟨G štílca/ štȉoca, V -ioče, N *mn* štȉoci⟩ *arh.* čitatelj, *v.*; **štȋvo** *sr* ono što se čita, ono što služi za čitanje; tekst [*lako ~*; *teško ~*; *dobro ~*]

✧ od starijega *čьtiti ≃ *v.* čitati

štitònoša *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *pov.* vojnik koji ima dužnost da nosi štit **2.** *etnol.* momak koji nosi štit u igri Sinjske alke

✧ *v.* štit + *v.* nositi

štitònoše *ž mn zool.* red riba (*Acipenseriformes*) (npr. jesetra *Acipenser sturio* itd.)

✧ *v.* štitonoša

štȋv|a (**štȉva**) *ž reg. pom.* prostor ispod palube u utrobi broda; potpalublje [*sjesti u ~u*] // **štȉvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ slagati teret u brodu (u štivi)

✧ *mlet.*, *tal.* stiva

štivàdūr *m* ⟨G štivadúra⟩ *pom. reg.* onaj koji se brine za štivu (npr. za raspored tereta itd.)

✧ *v.* štiva

štȋvo, *v.* štiti

štȍ ⟨G čèga, D L čèmu, A štȍ, I čîm/číme⟩ **1.** upitna riječ za **a.** *zam.* (upitna) nepoznate stvari, pojave ili pojmove [*~ je to?*]; šta **b.** *pril.* odnosna zamjenica uzrok i cilj u zn. zašto [*~ tako postupaš?*] **2.** *zam.* (odnosna) ⟨+ ga/ju⟩ odnosi se na **a.** spomenutu ili poznatu imenicu u zn. onaj koji, ona koja [*čovjek ~ dobro radi*; *onaj ~ je mlađi od sestre*] **b.** odnosi se na cijelu rečenicu u zn. a to, ali to [*nagovaraše ga da plati, ~ nije prihvatio*] **3.** *zam.* (neodređena) **a.** u zn. nešto [*reci ~*] **b.** uz odrične glagole u zn. ništa [*nemam ~ izgubiti*] **4.** *pril.* **a.** u zn. koliko, kako mnogo [*pjeva ~ ga grlo nosi*] **b.** u zn. ukoliko [*~ prije to bolje*] **c.** u zn. nešto, malo, makar malo [*da mi je naći ~ para*] **5.** *vezn.* **a.** (vremenski) uz imenicu koja označava vrijeme ili mjeru vremena u zn. otkad, ima što, prošlo je od i sl. [*pet dana ~ ne vidim*] **b.** (uzročni) u zn. jer [*zadovoljan sam ~ sve ide po planu*] **c.** (usporedni) u zn. kao [*nitko nije tako dobar ~ on*] **6.** rastavni korelativ *što... što* u zn. ili ... ili, bilo ... bilo, dijelom ... dijelom [*svijet je bježao ~ pod mletačku vlast, ~ u gornje strane*], *usp.* šta **7.** u raznim kontekstima, ob. u uskličnim rečenicama izriče jak intenzitet ili visok stupanj svojstva, radnje, želje itd. [*što se on dao u filozofiranje!* (kad tko neočekivano mnogo govori kao da filozofira); *~ godine učine od čovjeka!*; *~ mi se jede* jako sam gladan, pri odličnom sam apetitu, ima želju za jelom; *~ mi se pije*; *~ mi se ne da...* nemam ni najmanje volje za što ili za čim] **8.** *lingv.* riječ koja u upitnom značenju daje naziv štokavskom narječju // **štókati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* štôčēm, *pril. sad.* štóčūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg. pejor.* **1.** govoriti izrazito štokavski, uz izrazitije dužine poslije naglaska, uz artikulaciju koju prirodni govornik osjeća kao napregnutu i sl. **2.** nemoćno, nesamostalno ili jadikujući postavljati pitanja i tražiti upute [A: *Što ću sad? Što da radim?* B: *Ne štoči stalno, nego se uhvati posla!*]; **štókavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ onaj koji kao izvorni govornik govori štokavskim narječjem; **štókavica** *ž* štokavsko narječje; **štókāvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* štokavac; **štókavsk|ī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na štokavski govor ili na štokavsko narječje i na štokavce △ ***standardni ~i*** uređen i ustaljen oblik štokavskoga narječja, *usp.* standardni jezik, *v.* standardan △; ***~o narječje*** najraširenije hrvatsko narječje nazvano po upitnoj zamjenici *što* (također narječje Bošnjaka, Crnogoraca i Srba); štokavski dijalekt, *opr.* kajkavsko narječje, *v.* kajkavski △, *opr.* čakavsko narječje, *v.* čákavskī; **štókavština** *ž lingv.* štokavsko narječje, *v.* štokavski △

✧ *prasl.* i *stsl.* čьto (*rus.* čto, *polj.* co) ← *ie.* *kwi- (*lat.* quid, *grč.* tí)

štȍf *m* ⟨N *mn* štòfovi⟩ *reg.* **1.** deblja, ob. vunena tkanina **2.** *žarg.* **a.** građa, podaci, materijal za stvaranje znanstvenih ili umjetničkih djela **b.** ono što služi kao tema, predmet za razgovor, diskusiju, izlaganje [*dati nekom ~a* pružiti povod (za što), dati (mu) materijala (ob. za ogovaranje)]
✧ *njem.* Stoff

štògod *zam.* (neodređena) za stvar u zn. nešto malo, bar nešto [*pokušat ću ~ naći*]
✧ *v.* što + *v.* god

štȍk *m* ⟨N *mn* štòkovi⟩ *razg.* **1.** drveni okvir koji okružuje i učvršćuje vrata ili prozore; ragastov **2.** gornja poprečna greda okvira vrata; dovratnica, dovratnik, dovratak
✧ *njem.* Stock

štȍkfiš *m reg. zast.* **1.** *zool.*, *v.* bakalar **2.** *pren. podr.* mršava i visoka ženska osoba uspravnog držanja
✧ *njem.* Stockfisch

štȍkhauz (**štȍkauz**) *m reg. zast.* zgrada gdje osuđenici izdržavaju kaznu; tamnica, zatvor
✧ *njem.* Stockhaus

štȍkholmskī *prid., v.* stokholmski

štȍkrl *m* (**štȍkrla** *ž*) *reg.* jednostavan kuhinjski stolac bez naslona
✧ *austr.njem.* Stockerl

štȏla *ž, v.* stola

štȍno *zam. retor. ekspr.*, ob. u: [*~ riječ*, *~ se kaže* kao što bi se reklo, kako kažu i sl.]
✧ *v.* što + *v.* ono

Štoos (*izg.* Štȏs), **Pavao** (1806–1862), hrv. književnik, svećenik, sudionik hrv. narodnog preporoda i prigodničar toga vremena; suradnik *Danice* Lj. Gaja, jedan od prvih iliraca koji je počeo pisati na štokavskom (elegija *Kip domovine vu početku leta 1831*)

štópati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štȏpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** krpiti [*~ čarapu*] **2.** *zast.* kljukati živad
✧ *njem.* stopfen: puniti, začepljivati

štȍpati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** *sport* smiriti loptu (stopalom na tlu), primiriti je uz tlo **2.** mjeriti vrijeme štopericom (ob. do desetinke sekunde) **3.** usporavati ili blokirati nečije poslove **//** **štȍper** *m reg.* **1.** *sport* igrač u nogometu koji zaustavlja protivničke navalne akcije (ob. srednji pomagač) **2.** mjerač vremena štopericom **3.** onaj koji zaustavlja poslove ili kojega se mora čekati kad se što ima obaviti; **štȍperic|a** *ž razg.* **1.** *sport* sat za točno mjerenje vremena sa zapinjačem za trenutno zaustavljanje; kronometar **2.** dio satnog mehanizma koji precizno mjeri vrijeme [*sat sa ~om*]
✧ *njem.* stoppen ← *engl.* stop, *v.* stop (I)

štȍpful *m razg.* deblji vuneni ili pamučni konac za krpanje vunenih čarapa i pletenih odjevnih predmeta
✧ *njem.* Stopfwolle

štȍpgarn *m reg. zast.* štopful
✧ *njem.* Stopfgarn

štȍpl *m reg.* **1.** čep, zatvarač **2.** plastični ili metalni čep koji se navija na đon nogometne kopačke; krampon
✧ *njem.* Stoppel

štȍplcīger *m reg.*, *v.* vadičep
✧ *njem.* Stoppelzieher

štȍpnādl *m reg. zast.* igla za krpanje
✧ *njem.* Stopfnadel

štȍpvole *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg. zast.* vunica za krpanje; štopful
✧ *njem.* Stopfwolle

štȍrija *ž reg.* priča, pripovijetka [*ti njihovi odnosi, to je velika ~*]
✧ *mlet.* istoria *tal.* storia ← *lat.* historia ← *grč.* historía: *v.* historija

štȏs *m* ⟨N *mn* štósovi⟩ *reg.* **1.** gomila, hrpa [*~ papira*] **2.** udar, udarac, šut [*jak ~*] **3.** *pren.* dosjetka, podvala, smicalica [*dobar ~*] **//** **štȏsan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *reg. žarg.* koji izaziva pažnju originalnošću izgleda; suvremen, simpatično uočljiv [*~ šešir*; *~ kaput*]; **štosírati** *dv.* ⟨*prez.* štòsīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* štòsīrān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. žarg.* **1.** udariti/udarati koga **2.** izvesti/izvoditi (što), podvaliti/podvaljivati (komu), prevariti/varati (koga); **štȏsno** *pril. reg. žarg.* tako da djeluje kao štos, vrlo uočljivo, vidljivo na poželjan način, uspješno kao novost ili zgodno po izgledu [*to djeluje ~*]
✧ *njem.* Stoss: udar

štȏsdemfer *m reg.* branik za ublažavanje sudara na motornim vozilima
✧ *njem.* Stossdämpfer

štȍšta *zam. neodr.* ⟨G štočèga/štȍčeg, D štočèmu, I štočíme/štȍčīm⟩ razne stvari bez zajedničkih svojstava; svašta, koješta; ponešto od svega [*svojoj priči ~ je dodao*]

štȍvati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štȕjēm, *pril. sad.* štȕjūći, *prid. trp.* štȍvān, *gl. im.* -ānje⟩ pokazivati poštovanje prema komu ili čemu; cijeniti, poštovati **//** **štȍvalac** *m* ⟨G -aoca, V -aoče, N *mn* -aoci⟩ onaj koji štuje; poš-

tovalac; **štòvalačkī** *prid.* koji se odnosi na štovaoce; **štòvalački** *pril.* kao štovalac, na način štovalaca; **štòvatelj** *m* štovalac, poštovalac, poštovatelj; **štovatèljica** *ž*, *v.* štovatelj; **štovatèljičin** *prid.* koji pripada štovateljici; **štòvateljskī** *prid.* koji se odnosi na štovatelje; **štòvateljski** *pril.* kao štovatelj, na način štovatelja

✧ od starijega *čьtovati ≃ *v.* čast

štòviše (**štàviše**) *pril.* za isticanje visokog stupnja ili širine obuhvaćanjem čega, širine dopuštanja, pretpostavke; čak, dapače [*bio je ~ dobro raspoložen*]

✧ *v.* što + *v.* visok, viši

štrȁca *ž* ⟨G *mn* štrâcā⟩ *reg.* **1.** prnja, krpa **2.** (*m*) *pren.* onaj koji je bez karaktera; krpa, beskičmenjak // **štráca** *ž reg.*, *v.* štraco; **štrȁcast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je u štracama; prnjav, dronjav; **štráco** *m* ⟨G -ē⟩ *reg.* onaj koji se oblači u prnje, koji se oblači u štrace; štracun; **štràcūn** *m* ⟨G štracúna⟩ *reg.*, *v.* štraco; **štracùnica** *ž*, *v.* štracun

✧ *mlet.* strazza *tal.* straccio

štrȁfast *prid.*, *v.* štraftast

štrȁft|a *ž* ⟨G *mn* štráftā/-ī⟩ *reg.* crta, pruga (ob. jedna od mnogih usporednih) [*zebrine ~e*; *odijelo na ~e*] // **štrȁftast** (**štrȁfast**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je išaran prugama [*~a košulja*]; prugast, isprugan

✧ *njem.* Streife ← streifen: praviti pruge, iscrtavati

štrȁj *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *reg.* prostirka ispod stoke (slama, lišće, kukuruzovina i sl.); stelja, nastor // **štrȁja** *ž* ⟨G *mn* štrâjā⟩, *v.* štraj

✧ *njem.* Streu

štrȁjfa|ti *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* u kretanju malo dotaknuti što (ob. malo oštetiti); okrznuti, ogrepsti, očešati [*lopta ga je ~la*; *taj dio grada oluja je samo ~la*] // **štrȁjfnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* štrȁjfnūt⟩, *v.* štrajfati

✧ *njem.* streifen

štrȁjh *m glazb. zast.* skupni naziv za gudačke instrumente, ukupnost gudačkih glazbala

✧ *njem.* Streich (instrument): gudački (instrument)

štrȁjhati *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* precrtati, (iz)brisati i sl.

✧ *njem.* streichen

štrȁjher *m reg. zast.* **1.** čelični brus **2.** soboslikar, ličilac

✧ *njem.* Streicher

štrȁjk *m* ⟨N *mn* štràjkovi⟩ **1.** organizirana kolektivna obustava rada radi ostvarenja ekonomskih i socijalnih zahtjeva radnika poslodavcu [*prekinuti ~*; *proglasiti ~*; *stupiti u ~*; *biti u ~u*] **2.** obustava rada širih razmjera kao oblik političkih protesta protiv određenih postupaka vlasti ili zakonskih propisa △ ***generalni ~*** opća obustava rada neke profesije, proizvodne grane, sindikata ili općenito širih slojeva stanovništva radi ekonomskih ili političkih zahtjeva odnosno protesta; ***pravo na ~*** pravo koje se jamči zakonskim odredbama; ***~ glađu*** oblik javnog prosvjedovanja odbijanjem hrane // **štràjkāč** *m* ⟨G štrajkáča⟩, *v.* štrajkaš; **štràjkāš** (**štràjkāč**) *m* ⟨G štrajkáša⟩ sudionik štrajka; **štrajkàšica** *ž*, *v.* štrajkaš; **štràjkāškī** *prid.* koji se odnosi na štrajkaše, koji pripada štrajkašima [*~ odbor*]; **štràjkāški** *pril.* kao štrajkaš, na način štrajkaša; **štrȁjkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti u štrajku, provoditi štrajk

✧ *njem.* Streik ← *engl.* strike: udar

štrȁjkbreher *m razg.* štrajkolomac, *v.* // **štrȁjkbreherica** *ž*, *v.* štrajkbreher; **štrȁjkbreherskī** *prid.* koji se odnosi na štrajkbrehere; **štrȁjkbreherski** *pril.* kao štrajkbreher, na način štrajkbrehera

✧ *njem.* Streikbrecher

štrajkolómac *m* ⟨G -mca, V -mče, N *mn* -mci, G štrajkòlōmācā⟩ **1.** onaj koji pristaje na rad za vrijeme štrajka **2.** onaj koji je doveden na rad u poduzeće gdje je štrajk // **štrajkolòmačkī** *prid.* koji se odnosi na štrajkolomce; **štrajkolòmački** *pril.* kao štrajkolomac, na način štrajkolomaca; **štrajkòlōmka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* štrajkolomac

štralìcati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* ukoso vezati, štroligati

✧ *tal.* straliciare: ukoso gledati

štrȁm (I) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. zast.* **1.** koji je vojnički odmjeren, uspravan u držanju tijela; utegnut **2.** *pren.* koji je zgodan; lijep, naočit (o osobi) // **štrȁm** (II) *pril. reg. zast.* utegnuto, čvrsto, odmjereno [*držati se ~*]

✧ *njem.* stramm: ukočen, uspravan

štràmple (**štràmplice**) *ž pl. tantum* ⟨G -ā/-ī⟩ dječje elastične čarape s nogavicama do struka

✧ *njem.* Strampelhöschen ≃ strampeln: koprcati se + Höschen: hlačice, gaćice

štrȁnd *m* ⟨N *mn* štràndovi⟩ *reg. zast.* pješčana obala rijeke prikladna za kupanje i sunčanje; plaža, lido, igalo, sprud

✧ *njem.* Strand

štrânga *ž reg.* debelo uže
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Štrȁngār** (Vinkovci, Omiš), **Štrangárević** (Vukovar), **Štrȁnjgār** (Karlovac, Benkovac), **Štrȁnjger** (Jastrebarsko, Karlovac)
✧ *njem.* Strang

štrapàbūža *m* **1.** *pejor.* onaj koji služi za kojekakve povremene poslove koje drugi ne stižu ili ne žele obavljati **2.** *pren.* djevojka za sve
✧ *mlet.* strapà, *tal.* strappare: prekinuti + *v.* buža

štràpac *m* ⟨G štrapàca⟩ *reg.* ono što umara neudobnošću [*putovanje autobusom velik je* ~]; napor, premor △ ***odjeća ili obuća za*** ~ odjevni predmeti ili obuća koji su izrađeni od materijala pogodnog za veća opterećenja, često već iznošeni pa stoga ugodni **// štrapacírati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* štrapàcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* izvrgavati se štrapacu
✧ *njem.* Strapaze: napor ← *tal.* strapazzo

štrȁpati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** prskati **a.** bacajući vodu s površine rukama **b.** pljuskati blatom u vožnji ili u hodu **2.** *pren.* govoriti gluposti, valjati, trabunjati [*svašta* ~] **// štrȁpnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* štrȁpnūt⟩, *v.* štrapati

štrȁs *m term.* **1.** vrsta stakla velikog indeksa loma svjetlosti, imitacija dijamanta **2.** općenito, šarena, blještava imitacija nakita **3.** vrsta tkanine
✧ *njem.* Strass®, prema njemačkom draguljaru J. Strasseru iz 18/19. st.

štȓb *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *zast.* krnj, kljast, nepotpun
♦ *pr.* (nadimačka): **Štŕbac** (1480, Knin, *S* Dalmacija, Zagreb, Dvor, Osijek), **Štȓbāk** (Podravska Slatina, Zagreb), **Štȓbān** (Zagreb, Novska, Ivanić Grad), **Štŕbe** (Dubrovnik, Šibenik), **Štrbénac** (100, Zagreb, Vrbovec, Bjelovar, Valpovo, Vrbovsko), **Štŕbić** (210, Ploče, Zagreb), **Štȓbinić** (Dubrovnik, Šibenik), **Štŕbo** (Vinkovci, Zadar, Zagreb, Orahovica)

štŕbac *m* ⟨G -pca, N *mn* -pci, G štȓbācā⟩ *bot.* jednogodišnja biljka (*Meum athamanticum*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)
✧ *prasl.* *ščьrbъ: krezub (*rus.* ščerbá, *polj.* szczerb)

štȑcalica[1] *ž bot.*, *v.* štrkalj

štȑcati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* štrcnuti **// štȑcalica**[2] *ž*, *v.* štrcaljka; **štȑcāljka** *ž* ⟨G *mn* ā/-ī⟩ naprava za rasipanje tekućine u mlazu; brizgaljka, štrcalica; **štȓcnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* štȓcni, *prid. trp.* štȓcnūt⟩ naglo izići u mlazu; briznuti

štȑčati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* stršiti, *v.*

štréber *m reg.* **1.** onaj koji poslušnošću i dodvoravanjem teži za uspjehom u školi, u službi; karijerist; laktaš **2. a.** onaj koji uči bez razumijevanja i osmišljavanja; lekcijaš, bubalo, bubant **b.** onaj koji ima takvo znanje **// štrébati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* štrêbām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* intenzivno učiti, ob. napamet, bez dostatnog razumijevanja; **štréberica** *ž*, *v.* štreber; **štréberičin** *prid.* koji pripada štreberici; **štréberskī** *prid.* koji se odnosi na štrebere; **štréberski** *pril.* kao štreber, na način štrebera; **štrébērstvo** *sr* ukupnost pojave štrebera
✧ *njem.* Streber ≃ streben: nastojati, pregnuti, truditi se

štrȅcati (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) učiniti da se tko lecne, trgne od naglog poticaja riječima ili od onoga što ugleda **2.** (se) lecati se **// štrȅcnuti** (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* štrȅcnuo⟩, *v.* štrecati
✧ *njem.*, *dijal.* stretzen

štrȅk *m* ⟨N *mn* štrȅkovi⟩ *razg.* horizontalni hodnik u rudniku koji je s površinom povezan vertikalnim šahtovima
✧ *njem.* Strecke

štrȅka *ž* ⟨D L -i, G *mn* štrékā⟩ *reg.* željeznička, tramvajska i sl. pruga
✧ *njem.* Strecke

štrȅna *ž* ⟨G *mn* štrênā⟩ *reg.* svitak vune za pletenje; štringla
✧ *njem.* Strähne

štrîga *ž zool.*, *v.* uholaža

štrȉga *ž* ⟨G *mn* štrīgā⟩ *reg.* žena koja ima moć da ljudima nanosi zlo; vještica, čarobnica **// štrigàrija** *ž reg.* ono što izvodi štriga, vještica; čarolija, magija
♦ *pr.* (nadimačko, *v.* i štrigati): **Štrîga** (230, Križevci, Novi Marof, Zagreb, Baranja)
✧ *mlet.* striga, *tal.* strega

Štrîga, Albert (1821–1897), hrv. pjevač, bariton, ilirac; poticao skladanje hrv. budnica i prvih hrv. opera u kojima je nastupao u nekima od glavnih uloga

štrìgati *nesvrš.* ⟨*prez.* štrìgām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* strići, *v.*

Štrìgova *ž* naselje (u blizini Čakovca), 558 stan. // **Štrìgovljanin** *m* (**Štrìgovljānka** *ž*) ⟨N *mn* Štrìgovljani⟩ stanovnik Štrigove; **štrìgovskī** *prid.* koji se odnosi na Štrigovu i Štrigovljane

štrigulírati, *v.* štrih

štrìgūn *m* ⟨G štrigúna⟩ *reg.* muškarac koji ima moć da ljudima nanosi zlo; čarobnjak, vještac
✧ *mlet.* strigòn, *tal.* strigone, *v.* štrìga

štȑih *m* ⟨N *mn* štrìhovi⟩ *reg.* **1.** trag kraćeg poteza koji ostavlja sredstvo za pisanje kao oznaka; zarez, raboš **2.** *kazal.* oznaka koja upućuje da treba izbaciti dio dramskoga teksta // **štrigulírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* štrigùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** označiti ono što se više neće uzimati u obzir u nekom tekstu, bilješkama, korekturama i sl.; prekrižiti da bi se izbacilo **2.** (se) *reg.* poništiti karticu na automatu pri ulasku i izlasku na radno mjesto; **štȑihati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* štrihirati; **štȑiherica** *ž reg. žarg.* prostitutka koja ima određeno mjesto na ulici, na određenom potezu pločnika; **štrihírati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* štrìhīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* precrtavati, odbacivati nepotrebno
✧ *njem.* Strich ≃ stricheln: štrihirati

štȑik *m* ⟨N *mn* štrìkovi⟩ *reg.* konopac, uže // **štȑikati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) plesti, *v.* **2.** *žarg.* (ob. uz vrtnju prstima) dosađivati se, gubiti vrijeme u dosadi ili nervozi, »vrtjeti palcima«; **štȑiker** *m reg.* onaj koji štrika; **štrikèraj** (**štrikeràj**) *m* ⟨G štrikeràja⟩ *reg.* **1.** ono što se plete ili što je (i)spleteno; pletivo **2.** industrijski pogon ili mjesto gdje se plete; pletionica; **štȑikerica** *ž reg.* **1.** ženska osoba koja se bavi štrikanjem; pletilja **2.** stroj za pletenje i slične radnje
✧ *njem.* Strick ≃ stricken: plesti

štríngla *ž*, *v.* štrena

štȓk *m* ⟨N *mn* štȑkovi⟩ *zool.* kukac dvokrilac iz porodice *Oestridae*, *Caterebridae*, *Gasterophilidae*, nametnik u tijelu sisavaca (ovčji š. *Oestrus ovis*, goveđi š. *Hypoderma bovis* itd.) [*nosni* ~]; štrkalj // **štȑkālj** *m* ⟨G štrkálja⟩ **1.** *bot.* biljka (*Ecballium elaterium*); štrcalica, divlji krastavac **2.** *v.* štrk
◆ *pr.* (nadimačko, preklapanje s *v.* štrkljast): **Štȓk** (470, *I* Slavonija, Banovina, Ogulin, Nova Gradiška)

štȓkljast *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji strši (o stasu); džigljast // **štȓkljastōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je štrkljast
◆ *pr.* (nadimačka, preklapanje s *v.* štrk): **Štȓkalj** (468, Drniš, sred. Dalmacija, Zadar, Sisak), **Štȓkljević** (Split, Zagreb), **Štȑkonjić** (Zagreb, Zaprešić), **Štȑković** (Zagreb, Međimurje, Turopolje)
✧ *ekspr.*

štȓljak *m* ⟨G -ljka, N *mn* -ljci, G štȓljākā⟩ *agr.* odrezani dio cijepljene voćne podloge

štȑljūn *m* ⟨G štrljúna⟩ *zool.* morska riba (*Acipenser sturio*) iz porodice jesetrača (*Acipenseridae*)
✧ *stvnjem.* sturio

štrolìgati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* obilaziti (što) s interesom da se vidi što se događa, švrljati, lunjati, razgledati šetajući i živo zapažati [*ja volim* ~ *po ribarnicama i vidjeti što se nudi*]
✧ *njem.* strolchen

štrôman *m reg.* **1.** slamnata figura čovjeka izrađena od slame za vježbanje u mačevanju **2.** *pren.* onaj koji služi kao prividna osoba i koji služi kao pokriće; figura
✧ *njem.* Strohmann

štrȍp *m* ⟨N *mn* štròpovi⟩ *reg. pom.* konopac koji drži veslo na čamcu ili brodu; štrufa
✧ *tal.* stropp

štrȍpōt *m* lupa, buka kotača i kola, padanja ili rušenja, silaženja niza stube itd. // **štropòtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* štròpoćēm/štropòtām, *pril. sad.* štròpoćūći/-ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ proizvoditi štropot; **štropòtav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na štropot; **štropòtavo** *pril.* na štropotav način

štrôvitver *m reg. zast.* muž kojem je supruga odsutna na neko vrijeme; bijeli udovac, slamnati udovac // **štrôvitve** *ž* ⟨*indekl.*⟩, *v.* štrovitver
✧ *njem.* Strohwitwer ≃ Stroh: slama + Witwer: udovac

štrôzak (**štrȍžak**) *m* ⟨G -a, N *mn* -áci⟩ *reg. zast.* slamarica
✧ *njem.* Strohsack

štȓpka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.*, *v.* žućanica
✧ *v.* štrbac

štȓpnuti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* štȓpnuo⟩ *razg. ekspr.* **1.** uhvatiti onoliko koliko se uhvati vrhovima prstiju, ob. palca, kažiprsta i srednjeg prsta [~ *malo duhana*]; čupnuti, uzeti u prstohvat **2.** na br-

zinu nešto malo pojesti (predodžba o tome da se uzelo vrhovima prstiju), prezalogajiti

štrȕca *ž* ⟨G *mn* štrûcā⟩ *reg.* **1.** kruh izdužena oblika (za razliku od okrugloga); vekna **2.** svaki pojedinačni kruh [*kupiti šest ~ kruha*]; hljeb
✧ *austr.njem.* Strutzen

štrúdl *m* (**štrúdla** *ž*) *reg. kulin.*, *v.* savijača
✧ *austr.njem.* Strudel: savijača, vrtlog, vir

štrúfa *ž reg.*, *v.* štrop

štrukapàtate *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* pomagalo kojim se ručno gnječi kuhani krumpir
✧ *v.* štrukati + *tal.* patate: krumpiri

štrùkati (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* istisnuti/istiskivati snagom prstiju sadržaj iz čega [*~ limun*] // **štrukávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* štrùkāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* štrukati
✧ *tal.* sciugare

štrùkle *ž* (**štrùkli** *m*) *mn* ⟨G -ā/-ī⟩ *reg. kulin.* hrv. specijalitet; slatko ili slano jelo od tijesta nadjevenog sirom [*zagorski štrukli*]
♦ *pr.* (nadimačka): **Štrùkelj** (Zagreb, Međimurje, Prigorje, Samobor), **Štrùklec** (160, Pregrada, Zagreb, Kutina, Podravina, Valpovo)
✧ *austr.njem.* Strudel

štrȕmfa *ž* ⟨G *mn* štrûmfā/-ī⟩ *reg.* pleteni dio obuće koji štiti stopalo i nogu; ob. kraća čarapa, bječva
✧ *njem.* Strumpf

štrumfèta *ž* ⟨G *mn* štrumfétā⟩ *reg.* laka djevojka (djevojka koja lako ulazi u ljubavni odnos)
✧ *njem.* Strumpfette

štȕc *m* ⟨N *mn* štȕcevi⟩ *reg.* **1.** *vojn. zast.* puška skraćene cijevi raznih ručnih kovačkih i tvorničkih izrada, općenito »kratka puška« i u zn. kubura **2.** *žarg.* jak razrijeđen gemišt ili špricer; »folgešprict«, »dva u osam«
✧ *njem.* Stutzer: kratka puška, karabinka

štȕcati[1] (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** bez utjecaja volje patiti od trzaja ošita uz prepoznatljiv zvuk od pritiska u trbušnoj šupljini **2.** loše govoriti, zamuckivati u neprilici // **štȕcāj** *m* jedan dio štucanja, hik! (u stripu, npr.); **štȕcavica** *ž med.* napad štucanja kao nevoljna radnja; **štȕcnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* štȕcnuo⟩, *v.* štucati[1]
✧ *onom.*

štȕcati[2], *v.* štucer

štȕcer *m reg. zast.* **1.** *glazb.* kratki klavir; pianino, štucfigl **2.** onaj koji oblačenjem i ponašanjem želi dati sebi na važnosti; kicoš, gizdelin **3.** onaj koji svraćajući na sebe pozornost pomaže u džeparenju // **štȕcati**[2] (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* kresati, opsijecati, podrezivati (bradu, živicu, granje); **štùcna** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* čvrsto pletena čarapa koja štiti nogu od gležnja do koljena, bez stopala (ob. je koriste sportaši); »nanogvica«
✧ *njem.* Stutzer (po podrezanim bradama koje su u 17. st. došle u modu) ≃ stutzen: rezati

štucfígl *m glazb. reg.*, *v.* štucer (**1**)
✧ *njem.* stutzen: podrezati + Flügel: klavir

štucìgati (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. ekspr.* podbadati koga, činiti koga ljutim ili nervoznim, izazivati koga
✧ *tal.* stuzzicare

štȕf (∅, čega, koga) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je sit svega, zasićen čime [*~ sam tih priča o bolestima*] // **štȕfa|ti se** (∅, čega, koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* štȕfān⟩ *reg.* zasititi se, izgubiti volju za što [*zagrijao se za studij matematike, ali se ~o*]
✧ *tal.* stufo ≃ stufare: zasititi se

štȕka[1] *ž* ⟨D L -i, G *mn* štûkā⟩ *zool.* **1.** slatkovodna riba grabljivica (*Esox lucius*) **2.** (*mn*) porodica riba (*Esocidae*) iz reda mekoperki (*Isospondyli*) // **štȕčica** *ž dem.* od štuka; **štȕčj|ī** *prid.* koji se odnosi na štuke, koji je od štuke [*~e meso*]
♦ *pr.* (nadimačka): **Šćȕka** (Đurđevac, Rijeka, Sesvete), **Ščukánec** (Zagreb, Prigorje), **Šćȕka** (Đurđevac, Delnice, Virovitica, Slavonski Brod), **Šćukánac** (Samobor, Nova Gradiška), **Šćukánec** (230, Zagreb, Zabok, Novska, Valpovo), **Štȕka** (Našice, Zagreb, Samobor, Kaštela), **Štȕkār** (Đurđevac, Prigorje, Virovitica), **Štúkić** (Karlovac, Ozalj)
✧ *prasl.* *ščuka (*rus.* ščuka, *češ.* štika)

štȕka[2] *ž* ⟨D L -i⟩ *građ.* gips miješan s ljepilom i želatinom da bi se lakše mogli izvesti složeni ukrasi; služi za bogate dekoracije stropova i zidova, najčešće od 17. st. nadalje; štuk // **štȕk** *m*, *v.* štuka[2]
✧ *tal.* stucco

štȕka[3] *ž* ⟨D L -i, G *mn* štûkā⟩ *pov. vojn.* tip njemačkog bombardera obrušivača u 2. svjetskom ratu

✧ *njem.* Stuka = Sturzkampfbomber, Sturzkampflugzeug: jurišni borbeni zrakoplov

štùkastosīv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *pov. služb.* u domobranstvu do 1918. godine službeni prijevod njemačke riječi hechtgrau za boju odore austrougarske vojske

✧ *v.* štuka[1] + *v.* siv

štukatúra *ž arhit.* ukrasi, reljefne dekoracije na fasadama, stropovima i zidovima izrađene u štuki; štukodekoracija // **štukàtēr** *m* ⟨G štukatéra⟩ visokokvalificirani građevinski radnik, ob. restaurator koji restaurira štukaturu; **štukàtērskī** *prid.* koji se odnosi na štukatere [~ *zanat*]; **štukàtūrnī** *prid.* koji se odnosi na štukaturu

✧ *njem.* Stuckatur ← *tal.* stuccatura, *usp.* štuka[2]

Štùkelj, Leon (1898–1999), slov. gimnastičar, osvojio ukupno 3 zlatne, 1 srebrnu i 2 brončane medalje na Olimpijskim igrama u Parizu (1924), Amsterdamu (1928) i Berlinu (1936) za pojedinačne vježbe i višeboj; kao najstariji živući sudionik igara otvorio je Ljetne olimpijske igre u Atlanti (1996)

štùklati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* nadodavati, dodavati, krpariti, (ob. o nekom predmetu, tkanini i sl.)

✧ *njem.* stückeln, stücken ≃ Stück: komad

štukodekorácija *ž*, *v.* štukatura

✧ *v.* štuka[2] + *v.* dekor, dekoracija

štùkōvke *ž mn* ⟨N štùkōvka, G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.* red riba (*Haplomi*)

✧ *v.* štuka

štùla *ž* ⟨G *mn* štûlā⟩ *reg.* **1.** drveni nastavak za jednu nogu do koljena **2.** (*mn*) **a.** dva duga štapa, s prečkama za stopala, koji služe da se pomoću njih hoda na stanovitoj visini nad tlom (ob. u cirkusu i sl.); hodulja **b.** pomagalo za hodanje po blatu i sličnom tlu; ćoze, gazare

✦ *pr.* (nadimačka): **Štùla** (230, Glina, Otočac, Ploče, Pakrac, Nova Gradiška, Zagreb, Požega), **Štúlac** (Ozalj, Zagreb, *I* Slavonija), **Štúlec** (140, Samobor, Jastrebarsko, Zagreb, Virovitica, Požega), **Štúlić** (450, Zadar, Glina, Lika, Rijeka, Benkovac), **Štùlina** (Zadar, Slavonija, Zagreb)

✧ *tal.* stollo

štûmpa *ž* ⟨G *mn* ā/-ī⟩ *reg. zast.* tuljac (ob. od pusta) od kojeg se izrađuje klasični (najčešće muški) šešir

✧ *njem.* Stumpe: zatupljen kraj, tupi obrub

Štúr (*izg.* Štûr), **L'udovit** (1815–1856), slovački pjesnik, filolog, političar, središnja ličnost slovačkog preporodnog pokreta, izdavač prvih slovačkih novina, utemeljitelj slovačkoga književnog jezika

štûr[1] *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** sasušen, sparušen, jalov, zakržljao, pust (o plodu žita itd.) **2.** *pren.* oskudan, siromašan u idejama, doživljajima; suhoparan // **štûro** *pril.* oskudno, mršavo, suho, suhoparno; **štúrōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šturo

✧ od starijega *tъščurъ ≃ *v.* tašt

štûr[2] *m* ⟨N *mn* štúrovi⟩ *zool.* vodozemac repaš (*Candata salamandrina*) iz porodice šturova, sličan daždevnjaku △ ~ **golemi** *zool.* *Megalobatrachus maximus*

štúrak *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G štûrākā⟩ *zool.* kukac ravnokrilac (*Gryllus campestris*) iz porodice šturaka; zrikavac, popac

štùrm *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg. zast.* **1.** jak nalet vjetra, vihor **2.** *vojn.* snažan, odlučan napad na neprijatelja; juriš

✧ *njem.* Sturm

štúrnjača *ž pom.* sošno jedro na krmenom jarbolu

šùān *m* ⟨G šuána⟩ *pov.* pripadnik šuanerije, onaj koji slijedi šuaneriju // **šuanèrija** *ž* **1.** *pov.* opći naziv za ustanike u više francuskih provincija protiv Republike u korist kraljevske vlasti za vrijeme Francuske revolucije od 1789. do 1793. **2.** *pren.* pojava u društvu kad se za stare odnose i protiv reformi bore oni koji bi od novih odnosa i reformi morali očekivati ostvarenje svojih interesa

✧ *fr.* chouan, prema zapovjedniku rojalističkih ustanika Jeanu Cottereauu, koji je imao nadimak Jean Chouan (sova)

šûb *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* potez, pokret // **šupíra|ti** *svrš.* ⟨*prez.* šùpīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* šùpīrān⟩ **1.** *pov. razg.* policijski protjerati (ob. u zavičajno ili neko zabačeno mjesto) **2.** prestati držati do koga (čega); odstraniti, odbaciti, zanemariti (o stvarima i ljudima) [~*n je kao stara kanta*]; **šùpiti** (koga) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* šùpnūt⟩ udariti, lupiti, ćušnuti lagano rukom [~ *rukom*]

✧ *njem.* Schub

šùbara *ž* kapa od kože s dlakom ili runom, kapa od krzna

✦ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Šùba** (Baranja, Slavonski Brod, Zagreb), **Šùbār** (Jastrebarsko, Zagreb), **Šùbara** (Požega,

Zagreb, Turopolje), **Šȕbarić** (140, Zagreb, *I* Slavonija, Banovina)
✧ *rus.* šúba

Šȕbašić, Ivan (1892–1955), hrv. političar i pravnik, 1930-ih visoki dužnosnik HSS-a; 1939–1941. ban Banovine Hrvatske, 1944. predsjednik jugoslavenske kraljevske vlade u emigraciji; potpisao sporazum s J. Brozom (Vis, 1944), ministar vanjskih poslova u privremenoj vladi Jugoslavije 1945, podnio ostavku zbog nedemokratskih postupaka i apsolutne dominacije KP u vladi; onemogućen u pokušaju da 1945. u Hrvatskoj obnovi HSS, povukao se iz politike

šúber *m žarg.* kartonski omot za veće i skuplje knjige
✧ *njem.* Schuber

Šȕbići (**Brȉbirci**) *m mn* srednjovjekovna hrv. feudalna obitelj sa sjedištem u Bribirskoj župi (12. st.); prvi bribirski knez Grgur (13. st.) obnašao je i čast splitskog i šibenskog knez i znatno proširio obiteljska imanja; obitelj je na vrhuncu moći početkom 14. st. za banova Pavla i Mladena kada vladaju većim dijelom Hrvatske, Dalmacije i Bosne; tijekom 14. i 15. st. rod se raspao na nekoliko ogranaka i njihova je moć u opadanju

šȕbler *m tehn. reg.* čelični alat za mjerenje promjera okruglih predmeta, širine utora, promjera rupa, itd.; pomično mjerilo
✧ *njem.* Schublehre

šȕcbund *m pov.* oružana milicija austrijskih socijalista poslije 1. svjetskog rata, raspuštena 1933.
✧ *njem.* Schutzbund

šȕckōr *m pov. vojn.* u vojsci Habsburške Monarhije odred koji štiti bokove ili pozadinu jurišnih jedinica; zaštitni odred
✧ *njem.* Schutzcorps ← schützen: štititi, braniti

šȕcman *m* (ob. *mn*) *reg. zast.* onaj koji radi na poslovima zaštite i osiguranja; stražar, čuvar, zaštitar
✧ *njem.* Schutzmann

šȕć-mȕć, ob. u: [~ *pa prolij* nešto bezvrijedno, besmisleno naklapanje; glupost, besmislica] // **šȕćmurast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je neodređene boje [~*e oči*; ~*a kosa*]
✧ *onom.*

šȕćur *m reg.* hvala [~ *učiniti* zahvaliti se Bogu]
◆ *pr.*: **Šȕćur** (Imotski, sred. Dalmacija, Rijeka), **Šućúrović** (Vinkovci, Vukovar, Zadar), **Šȕćur** (460, Imotski, sred. Dalmacija, Zagreb, Osijek, Makarska, Nova Gradiška), **Šȕćura** (Glina, Zagreb, Petrinja), **Šućúrović** (Nova Gradiška, *I* Slavonija)
✧ *tur.* ükür ← *arap.* šukr

šȕćurica (**šȕćūrka**) *ž bot. reg.*, *v.* bundeva

šȕdra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ najniža kasta u staroindijskom kastinskom društvu (posluga, nadničari); ispod njih su još samo parije
✧ *skr.* śudra

šȕfa *ž isl.* pravo prvokupa; pravo preče kupnje normirano u islamskom zakonodavstvu
✧ *tur.* uf'a ← *arap.*

šȕferica *ž reg. zast.* komad platna koji se ulaže pod stopala u opanke ili u cokule, komad platna umjesto čarapa u koji se umataju stopala
✧ *njem.* Schuh: cipela + Fetzchen: krpica

šufèrīn *m* ⟨G šuferína⟩ *reg.* šibica, žigica
✧ *tal.* solferino

Šufflay (*izg.* Šȕflaj), **Milan** (1879–1931), hrv. povjesničar (*Hrvati u sredovječnom svjetskom viru*) i značajan albanolog (*Srbi i Arbanasi*, *Albanski gradovi i burgovi*); u političkom životu starčevićanac, kao povjesničar zastupao ideju o posebnoj ulozi Hrvata u obrani Zapada; žrtva političkog atentata u doba šestojanuarske diktature

šȕft *m* ⟨N *mn* šȕftovi⟩ *reg. pejor.* hulja, podlac, nitkov // **šuftèraj** *m* (**šufterȁj**) ⟨G šufterája⟩ *reg. pejor.* prljav, ružan, nepošten postupak; svinjarija, podlost; **šuftèrija** *ž*, *v.* šufteraj
✧ *njem.* Schuft

šȕg *m* ⟨N *mn* šȕgovi⟩ *reg. kulin.* posebno pripremljen i začinjen tekući dodatak jelu; umak
✧ *tal.* sugo

šȕga *ž* **1.** *pat.* zarazna kožna bolest životinja i ljudi; svrab (*scabies*) **2.** *lokal.* vrsta dječje igre // **šugárac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G šȕgārācā⟩ *zool.* parazit (*Sarcoptes scabiei*), izaziva šugu; **šȕgav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je zahvaćen šugom **2.** *pren.* koji je težak po karakteru; neugodan, nezgodan [~*a narav*; ~*a stvar*; ~*o pitanje*]; **šȕgavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ **1.** onaj koji ima šugu **2.** *pren. pejor.* bijednik, ljigavac, ništarija; **šȕgāvčev** *prid.* koji pripada šugavcu; **šȕgavica** *ž*, *v.* šugavac; **šȕgavo** *pril. razg.* loše, traljavo, neuspješno, jadno, gadno [~ *proći* loše proći (u poslu, u životu i sl.)]; **šȕgavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je šugav ili onoga što je šugavo
✧ *tur.* uga ← *perz.* šūg

šugàmān *m* ⟨G šugamána⟩ *reg.* ručnik
✧ *tal.* asciugamano

šûj *prid. zast.* lijevi
❖ *pr.* (nadimačka za ljevake i etnici): **Šùica** (Dubrovnik, Pelješac, Osijek, Banovina, Kordun), **Šúić** (Labin, Pula), **Šùjević** (Pazin, Istra), **Šùjica** (110, Zagreb, *I* Slavonija, Pula, Gračac, Turopolje), **Šuvájić** (Bjelovar, Zagreb), **Šùvāk** (220, Virovitica, *I* Slavonija, Slatina), **Šùvaka** (Kutina), **Šuváković** (Osijek, *I* Slavonija) ◇ *top.* hidronimi (ob. za lijeve pritoke): **Šùica**, **Šùjica**
✧ *prasl.* *šujь

Šùjica *ž* **1.** *geogr.* rijeka ponornica u *JZ* Bosni, duga 48,5 km, sliv 730 km^2, plavna, plodna **2.** istoimeno mjesto u dolini Šujice // **Šujìčāk** (**Šùjičanin**) *m* (**Šùjičānka** *ž*) ⟨N *mn* Šujičáci/Šùjičani⟩ onaj koji obitava na prostoru Šujice; **šùjičkī** *prid.* koji se odnosi na Šujicu i Šujičane
❖ *v.* šuj

šùjtāš *m* ⟨G šujtáša⟩ *reg. zast.* dugi, uski komad tkanine i sl. koji služi u razne svrhe; vrpca, traka, rojta
✧ *mađ.* sujtás

šùk (**šùk-šùk**) *uzv.* **1.** kojim se označava lagan udarac prstom o glavu, *usp.* šuknut **2.** zapovijed nekome da ušuti; šut! // **šùkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *rib.* brzo i snažno veslati (ob. na brodu s dugim veslima gdje se vesla stojeći); **šùknūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji je čuknut; udaren, ćaknut; **šùknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šùknuo⟩ *razg.* **1.** lagano udariti **2.** *žarg.* popiti
✧ *onom.*

šùkadār *pril. reg.* mnogo, puno, okadar, bukadar [*ima toga* ~]
✧ *tur.* ukadar

šùkare *ž pl. tantum reg.* ručna teretna kolica s jednim kotačem i dvije ručke za guranje; tačke, tragače, kolica
✧ *njem.* Schubkarren

šùko *m tehn. reg.* utikač s uzemljenjem
✧ *njem.*

ŠUKO- kao prvi dio riječi znači »zaštitni«, s uzemljenjem (za električne aparate) [~-*utičnica*; ~-*utikač*; ~-*šteker*]
✧ *njem.* Schutz (Schutzkontakt): zaštita

ŠUKUN- (**ČUKUN-**) kao prvi dio riječi znači drugi stupanj krvnog srodstva u uzlaznoj i silaznoj liniji [*šukundjed*; *šukunbaba*; *šukunbaka*; *šukununuk*]
✧ *tur.* kökün: korijen, osnova ukrštanjem s *lat.* secundus: drugi

šukùnbaba *ž* bakina baka; praprabaka
✧ ŠUKUN- + *v.* baka

šukùndjed *m* prapradjed, pradjedov otac, djedov djed
❖ *pr.* (nadimačka): **Kùndid** (360, sred. Dalmacija), **Šùkūnda** (190, Glina, Banovina, Virovitica)
✧ ŠUKUN- + *v.* djed

Šùlek 1. Bogoslav (1816–1895), hrv. povjesničar i leksikograf slovačkog podrijetla; narodni prosvjetitelj, ilirac, urednik časopisa *Branislav*, *Slavenski jug* i političkog glasila *Pozor*; autor značajnih leksikografskih djela (*Njemačko-hrvatski rječnik*, *Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja*, *Lučba za svakoga*) **2. Stjepan** (1914–1986), hrv. skladatelj, violinist, dirigent (simfonija *Eroica*, opere *Koriolan*, *Oluja*, kantata *Zadnji Adam*)

Šùlēntić, **Zlatko** (1893–1971), hrv. slikar i pedagog, nastavljač minhenske škole, *v.*; autor reprezentativnih portreta hrv. ekspresionizma (*Portret Stjepana Pelca*) i monumentalnih i bizarnih pejzaža iz mnogih krajeva Hrvatske te sa putovanja po *J* Americi, Africi, *Z* Europi (putopisna proza *Ljudi, krajevi, beskraj*)

šulhàn arùh *m* ⟨G -a⟩ *m jud.* opsežni kodeks židovskih obrednih pravila, obaveznih molitvi i vjerski ispravnog ponašanja u svakodnevnom životu i na blagdane napisan u 16. st., ortodoksni Židovi ga se i danas uglavnom pridržavaju
✧ *hebr.* šulḥān ʻārūkh(ĕ): postavljeni stol

šûlkolēga *ž reg.* onaj koji ide s nekim u istu školu ili razred; školski drug // **šûlkolegica** *ž*, *v.* šulkolega
✧ *njem.* Schulkollege

šùlter *m sport zast.* u hrvanju označava položaj kada protivnik ramenima dodiruje tlo; tuš
✧ *njem.* Schulter: rame

šúljak *m* ⟨G šúljka, N *mn* šúljci, G šûljākā⟩ **1.** donji dio odsječena stabla; panj **2.** *pren.* ostatak žita od vršenja pomiješan s pljevom **3.** zakržljao plod (šupalj lješnjak, orah i sl.) **4. a.** pšenica u kojoj svaka vlat u klasu ima samo po jedno zrno, jednozrnka (*Triticum monococcum*) **b.** snjetljivo, glavničavo žito

šúljati se *nesvrš.* ⟨*prez.* šûljām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ oprezno, krišom prilaziti; prikradati se, šunjati se // **šúljalo** *m* onaj koji

se šulja, prikrada; **šúnjati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.*, *v.* šuljati se

šúljevi *m mn pat.*, *v.* hemoroidi

✧ ≃ *v.* žulj

šûm *m* ⟨N *mn* šúmovi⟩ neodređeni zvuk umjerene jačine koji nastaje nepravilnim titrajem, treperenjem zvučnih valova različite duljine i postojanosti [~ *potoka*; ~ *u glavi*; ~ *u primanju emisije radija*; ~ *srca*, *pat.*] // **šûman** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji prepoznatljivo ili jako šumi, koji teče sa šumom (o vodi, rijeci, potoku); **šȕmast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* luckast, šašav; **šúmēćī** *prid.* koji šumi, koji je izrađen tako da u vodi izbacuje mjehuriće [~ *vitamini*; ~ *prašak*]; **šúmiti** (**šúmjeti**) (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -mēći, *gl. im.* -mljēnje⟩ proizvoditi šum; **šûmnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *fon.* glas koji nastaje uslijed djelomičnog ili potpunog zatvaranja prolaza zračnoj struji (svi suglasnici izuzev sonanata); turbulent; **šûmno** *pril.* sa šumom; šumeći; **šȕmor** *m* lagani šum koji proizvodi lišće na vjetru ili kretanje vode

◆ *pr.* (nadimačka, moguće preklapanje s *v.* šuma): **Šûm** (Dugo Selo, Osijek), **Šúmak** (115, Zagreb, Zagorje, Samobor, Zaprešić), **Šúmonja** (280, Ogulin, Primorje, Zagreb) ◊ *hidronim.* (ob. potoci): **Šùmetlica** (Požega), **Šûm** (Lobor), **Šùmeci** (Lobor), **Šùmeć** (Slavonija), **Šumécac** (Zelina), **Šùmećica** (Otočac), **Šùmetica** (Petrinja), **Šùmetljica** (Pakrac) ◊ *top.* (naselja): **Šùmećani** (Ivanić Grad, 477 stan.), **Šùmet** (Imotski, 307 stan.), **Šùmetlica** (Nova Gradiška, 332 stan.)

✧ *prasl.* *šumъ (*rus.* i *češ.* šum)

šȕm|a *ž* ⟨G *mn* šûmā⟩ **1.** *bot.* velika površina tla zasađena deblima, zajednica biljaka kojoj stabla daju osnovno obilježje [*bjelogorična ~a*; *crnogorična ~a*; *nedirnuta ~a*; *kraj pod ~om*; *sjeći ~u*] **2.** u službi priloga u vezama riječi u značenju velike količine pojedinačnih pojmova koji se ne mogu razmrsiti ili razlučiti [*~a pojmova*; *~a ideja*; *~a prijedloga*] // **šȕmār**[1] *m* **1.** onaj koji čuva šumu; lugar **2.** *razg.* **a.** stručnjak za šume **b.** student šumarstva; **šȕmār**[2] *m* ⟨G šumára⟩ *zast.*, *v.* šumarak; **šumárak** *m* ⟨G -rka, N *mn* -rci, G šùmārākā⟩ **1.** mala, niska šuma **2.** gusta, mlada šuma; čestar, šumar[2] **3.** *reg.* suho granje s lišćem; šušanj; **šȕmārev** (**šȕmārov**) *prid.* koji pripada šumaru; **šumàrica**[1] *ž*, *v.* šumar; **šumàrija** *ž* ustanova, ured za brigu o šumama i racionalno iskorištavanje šumskog blaga; **šȕmarskī** *prid.* koji se odnosi na šumare i šumarstvo; **šȕmarski** *pril.* kao šumar, na način šumara; **šumárstvo** *sr* proučavanje života šume i njezinih biljnih vrsta; **šumètina** *ž augm.* od šuma *pejor.*; **šumòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ obrastao šumom, koji obiluje šumom; **šumòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šumovito; **šȕmsk|ī** *prid.* **1. a.** koji se odnosi na šumu [*~i put*] **b.** koji živi, koji raste u šumi, koji se nalazi u šumi [*~e životinje*] **2.** koji je u vezi s uzgajanjem i iskorištavanjem šuma [*~i radnik*; *~o gospodarstvo*] **3.** (+ *potenc.*) sastavni dio naziva ili opisa [*~e jagode*]

◆ *pr.* (etnici, *v.* i šum): **Šumánovac** (250, Županja, *I* Slavonija), **Šumánović** (Zagreb, *I* Slavonija, Imotski, Split), **Šȕmār** (Moslavina, Vrbovec, Križevci) ◊ *top.* (naselje): **Šumánovci** (Požega, 165 stan.)

✧ ? ≃ *v.* šum

Šumánović, **Sava** (1896–1942), srp. slikar bogate razvojne linije; djelovao u Hrvatskoj (bio i scenograf HNK), u Parizu i u Srijemu (Šid); u početku pod utjecajem kubizma, prolazi fazu ekspresionizma da bi najbolja djela ostvario u fazi svojevrsnog poetskog kolorizma (*Pod mostom*, *Kraj šumarka*)

šumàrica[2] *ž bot.* ime za više vrsta zeljastih biljaka, lijepih cvjetova iz roda *Anemonae*, porodica žabnjaka (*Ranunculaceae*); anemona, breberina, pulsatila, sasa

Šumàrina *ž* naselje (u blizini Belog Manastira), 655 stan. // **šumàrīnskī** *prid.* koji se odnosi na Šumarinu

◆ *v.* šuma

Šùmeće *sr* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 602 stan. // **Šùmećanin** *m* (**Šùmećānka** *ž*) ⟨N *mn* Šùmećani⟩ stanovnik Šumeće; **šùmećkī** *prid.* koji se odnosi na Šumeće i Šumećane

◆ *v.* šum

Šùmer *m*, *v.* Sumer

šȕmpreš (**šùmpreš**) *m reg.* glačalo; pegla // **šumprèšati** *nesvrš.* ⟨*prez.* šumprèšām/šumprèšājēm, *prid. trp.* šȕmprešān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* glačati, peglati

✧ *tal.* soppressa ≃ *mlet.* sopressar: glačati *tal.* soppressare

šȕnd *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *term.* **1.** tekst, film bez umjetničkih i moralnih vrijednosti; svoju publiku traži među onima najskromnijih zahtjeva, izravno utječe na kvarenje morala i ukusa

[~-*roman*] **2.** *pren.* roba bez vrijednosti, roba za bacanje

✧ *njem.* Schund (literatur) ≃ Schund: otpadak, škart

šùnēgl *m* ⟨G šunégla⟩ *reg. zast.* čavao koji se ukucava u cipelu da učvrsti potplat; klinac

✧ *njem.* Schuhnagel

šùngit *m min.* mineral, po kemijskom sastavu ugljik

✧ po mjestu Šunga u Kareliji na istoku Rusije + -IT

šûnka *ž* ⟨D L -nci/-i, G *mn* ā/-ī⟩ dimljeni i kuhani ili sušeni svinjski but [*prešana* ~] // **šûnčica** *ž dem.* od šunka; **šùnkerica** *ž* salama nadjevena mljevenom šunkom; šinkenvuršt; **šûnkica** *ž hip.* od šunka

✧ *njem.* Schinken

šùnkenvuršt *m reg.*, *v.* šinkenvuršt

šúnuti *svrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) šûnē, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* (*3. l. jd*) šúnulo⟩, ob. u: [~ *(komu) u glavu* pasti na pamet (o luckastim zamislima, neočekivanim odlukama i sl.)]

šúnjati se, *v.* šuljati se

šûpa *ž* ⟨G *mn* šûpā⟩ *reg.* spremište od dasaka za smještaj drva, ugljena, alata i sl.

✧ *njem.* Schuppen

šúpak *m* ⟨G -pka, V -pče, N *mn* -pci, G šûpākā⟩ **1.** *vulg.* otvor na kraju debelog crijeva; analni otvor, čmar **2.** *žarg.* onaj koji je pokvaren, onaj koji nije čvrst (u stajalištima); pizdek [*baš si* ~; ~ *ti je*, *žarg.* strah te je; ~ *radi pet banki – dvije banke*, *žarg. zast.* strah te (ga, ju itd.) je, sav se usukao od straha] // **šùpčić** *m dem.* od šupak; **šùpčina** *m augm.* od šupak

♦ *pr.* (nadimačka): **Púšak** (Jastrebarsko, Vinkovci), **Šúpak** (120, Rijeka), **Šúpe** (370, Šibenik, Zagreb, Split, Zadar, Rijeka, Drniš), **Šùpek** (Zagreb, Rijeka, Prigorje), **Šupèljāk** (Knin, Zagreb), **Šùpuk** (Šibenik, sred. Dalmacija, Zadar), **Šupúković** (Đakovo, Pokuplje)

✧ *v.* šupalj

šúpalj *prid.* ⟨*odr.* šûpljī⟩ **1. a.** koji je iznutra prazan **b.** koji ima rupu, otvor; probušen **c.** koji u ljusci ima sasušenu jezgru; štur [~ *orah*] **2.** *pren.* bez sadržaja, manjkava znanja; prazan // **šùpljača** *ž razg.* **1.** (+ *potenc.*) daščica s nizom rupa u koje se stavljaju klinovi radi podešavanja položaja vratila na tkalačkom razboju **2.** velika cjediljka za tjesteninu, žlica za skidanje pjene itd. **3.** *pren. pejor.* kurva [*teška* ~]; **šúplje** *pril.* bezizražajno, tupo, prazno [*zvuči* ~]; **šùpljika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** mala šupljina **2. a.** òko (3a) **b.** *meton.* rupičast vez ili pletivo; rupičasta čipka; **šupljìkara** *ž*, ob. u: △ ~ **mnogousta** *zool.* praživotinja (*Polystomella striatopunctata*); **šupljìkav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ pun šupljika; **šupljìkavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je šupljikavo; **šupljìn|a** *ž* ⟨G *mn* šupljínā⟩ **1. a.** prazan prostor u čvrstom tijelu **b.** *anat.* prazan prostor u kojem su odgovarajući organi; prazan, otvoren dio tijela; duplja [*usna* ~*a*; *trbušna* ~*a*] **2.** *pren.* ono što je ostalo neobuhvaćeno izričajem, prešućena činjenica, nedorečen dio, pomanjkanje dokaza **3.** *pren.* intelektualna nerazvijenost, ograničenost, rupa u znanju; lakuna [*prikrivati* ~*e*]

♦ *pr.* (nadimačka): **Šúpić** (Split, Dubrovnik, Zadar), **Šùplika** (Varaždin, Međimurje), **Šúpljić Knêz** (Trogir, Sinj), **Šùpljika** (110, Međimurje, Varaždin, Kutina), **Šupljìna** (Labin, Istra)

✧ *prasl.* *šuplь, *ščuplь (*bug.* šupliv, *rus.* ščuplyj, *češ.* štiplý)

šùpāljka *ž* ⟨G *mn* -aljākā/-ī⟩ *bot.*, *v.* mlađak[1]

šupèrati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* nadvisiti koga u mjeri, napraviti više od koga u odmjeravanju učinka ili u rezultatu izraženom mjerom ili brojem, izigrati jaču kartu suigrača // **šuperávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* šupèrāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* šuperati

✧ *mlet.* supeditar *tal.* superare

šùpērba *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. ekspr.* onaj koji se drži oholo, nadmeno; oholica [*velika* ~] // **šùpērbast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg. ekspr.* koji je šuperba; ohol, nadmen, nadut, umišljen

✧ *mlet.* superbo ← *tal.*

šùperiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ zatvarati smolom, blatom ili sličnim ljepljivim sredstvom rupu ili pukotinu [~ *brod* (misli se na rasušen drveni brod)] // **šupèratelj** *m* onaj koji šuperi; **šùpērnica** *ž pom.* brtvenica

šupírati, *v.* šub

šûpiti, *v.* šub

šùpljica *ž bot.* biljka (*Myagrum perfoliatum*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*)

šupljìna, *v.* šupalj

šupljòglav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je šuplje glave // **šupljòglavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *razg.* onaj koji je šuplje glave, koji nema u glavi; praznoglavac, neznalica;

šupljòglāvka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šupljoglavac; **šupljòglavo** *pril.* na način onoga koji je šupljoglav; **šupljòglavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je šupljoglav
✧ *v.* šupalj + *v.* glava

šupljorόšci *m mn* ⟨N šupljorόžac, G šupljorόšca, G *mn* šupljòrōžācā⟩ *zool.* porodica preživača parnoprstaša (*Cavicoria*, *Bovidae*), imaju šuplje rožnate rogove (divokoze, koze, ovce, goveda, antilope)
✧ *v.* šupalj + *v.* rog

šȗra *ž* **1.** *v.* šurjak **2.** *v.* šuša (**1**), *usp.* šȗt[1]

Šùrbek, Dragutin (1946), hrv. stolnotenisač; pojedinačni prvak Europe 1968, svjetski prvak u igri parova 1979. i 1983 (zajedno s A. Stipančićem)

šùriken džùcu *m* ⟨G -ua⟩ *sport* tradicionalna japanska borilačka vještina bacanja malih metalnih predmeta (šurikena – metalna igla ili pločica sa šiljkom na jednom ili oba kraja i šakena – zvijezda s više šiljaka) koji mogu biti ubojito oružje; šaken džucu
✧ *jap.* shuriken jutsu

šȕriti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ polijevati vrućom vodom i skidati čekinje sa zaklane svinje, perje s peradi i sl. [~ *prase*]

šȕrjāk *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ ženin brat; šura, šuro // **šurjàčić** *m dem.* od šurjak; **šurjàkinja** *ž etnol.* žena ženina brata
◆ *pr.*: **Šúra** (Osijek, Đakovo, Baranja), **Šúrić** (Zagreb, Koprivnica, Ivanić Grad, Križevci), **Šùrija** (Split, sred. Dalmacija), **Šúrin** (Zagreb), **Šùrina** (390, Zagreb, Zagorje, Osijek, Turopolje), **Šȕrjāk** (Split, Hvar, Zagreb), **Šùrjan** (Ozalj, Vukovar, Labin), **Šurkálović** (Pakrac, Nova Gradiška), **Šúrko** (Dubrovnik), **Šúrković** (Dubrovnik, Labin)
✧ *prasl.* *šurь (*rus.* šúrin, *polj.* szurzy)

šuròvati (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* šùrujēm, *pril. sad.* šùrujūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti u dosluhu radi ostvarenja zajedničkih ciljeva protiv ili na račun drugih

šȕs *m* ⟨N *mn* šùsovi⟩ *reg.* **1.** pucanj, hitac, metak **2.** *pren.* abnormalno ponašanje, kada osoba nije pri sebi; ćaknutost, čuknutost, udarenost [*došao mu* ~ poludio je, prolupao je] **3.** *sport* brzo spuštanje skijama, bez pravljenja zavoja, u čučnju i skupljenih nogu // **šusírati** *dv.* ⟨*prez.* šùsīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* spustiti/spuštati se na skijama u šusu (**3**)
✧ *njem.* Schuss

šȕster (**šȕštār**) *m reg.* **1.** onaj koji izrađuje i popravlja cipele; obućar, cipelar, kaliger, postolar **2.** kartaška igra; lustig **3.** *zast.* nepopijeno vino; pisačić [*ostaviti* ~*a* otići, a ne popiti ponuđeno piće] // **šȍštār** *m reg.* **1.** *v.* šuster **2.** onaj koji je nespretan; nesposoban, petljav; **šȍštārskī** *prid.* koji se odnosi na šoštare △ ~ ***kalendar*** **1.** *pov.* kalendar s popularnim štivom i praktičnim savjetima **2.** *iron.* bezvrijedni popularni, ob. prigodni tekstovi; **šustèraj** (**šusterȁj**) *m* ⟨G šusteràja⟩ *reg.* **1.** obrt u kojem se izrađuju i popravljaju cipele **2.** postolarska radionica; **šȕsterica** *ž*, *v.* šuster
◆ *pr.* (prema zanimanju): **Sòštarić** (Međimurje, Jastrebarsko), **Šȍštār** (Turopolje, Slavonija, Zagreb, Podravina), **Šostárec** (100, Đurđevac), **Šòstaric** (Bjelovar, Đurđevac), **Šòstarić** (120, Bjelovar, Koprivnica, Križevci), **Šȍštār** (590, Zagorje, Zagreb, Sveti Ivan Zelina, Ozalj), **Šoštárac** (Karlovac), **Šòštarčić** (Ivanić Grad), **Šoštárec** (190, Turopolje, Zaprešić, Zagreb, Međimurje, Našice), **Šȕštarek** (Ivanec, *I* Slavonija, Kutina, Ludbreg), **Šòštarič** (Garešnica, Križevci, Pregrada), **Šòštarić** (2700, Zagreb i okolica, Zagorje, Banovina, Međimurje, Jastrebarsko), **Šoštárko** (240, Zagorje, Zagreb, Osijek), **Šȕjster** (Samobor, Kutina), **Šȕster** (130, Zagreb, Požega, Pula), **Šusteràjter** (Virovitica, Buje), **Šústić** (440, Petrinja, sred. Dalmacija, *I* Slavonija, Zagreb, Trogir), **Šȕštār** (Rijeka, *I* Slavonija, Zagreb, Opatija), **Šùštērčić** (Zagreb), **Šùštēršić** (Zagreb, Pokuplje, Novska, Buje)
✧ *njem.* Schuster ← *lat.* sutor

šȕstermat *m šah iron.* najkraća moguća kombinacija dobitka u otvorenju partije; omogućena vrlo slabom igrom protivnika
✧ *v.* šuster + *v.* (šah-)mat

šùsvapskī (**šùsvap**) *prid. lingv.* jezik sališke porodice koji se govori u *Z* Kanadi

šȕša *ž* ⟨G *mn* šȗšā⟩ **1.** brav ili govedo bez rogova; šura, *usp.* šut[1] **2.** *pejor.* beznačajna osoba, osoba bez obilježja i dobrih odlika; šuša-buša
◆ *pr.* (nadimačka): **Šȕša** (860, Knin, *S* Dalmacija, Vinkovci, Šibenik), **Šúšić** (340, Zadar, sred. Dalmacija, Gospić, Osijek)
✧ *alb.*

šȕša-bȕša *ž*, *v.* šuša (**2**)

Šȗšak, Gojko (1945–1998), hrv. političar; po-

litički emigrant u Kanadi (1969–1990), ministar iseljeništva u hrv. vladi (1990–1991), ministar obrane (1991–1998)

šȗšanj[1] *m* ⟨G -šnja, N *mn* -šnji, G -šnjēvā/-ānjā⟩, *v.* sušanj // **šȕšnjār** *m* ⟨G šušnjára⟩ **1.** nisko gusto žbunje; šibljak, šikara **2.** *v.* sušanj
✧ *v.* šuštati

šȕšmūr *m* ⟨G šušmúra⟩ buka, nered, stalna strka, veliki promet ljudi koji oduzimlje mir okolini [*iz bistroa stalno drežđi, a gazda iznajmljuje i gondole, pa vam je to živi ~*]
✧ *onom.*

šȕšpet *m reg.* nepotpuno povjerenje u koga ili u što; nevjerica, dvojba, suzdržanost
✧ *tal.* sospetto

šȕšt|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** ležaj na opruge, podloga za ležanje koje je elastičnost podešena vezanjem ili učvršćivanjem opruge; federmadrac, madrac **2.** opruga // **šȕštīna** *ž reg.* kopča od dva dijela od kojih jedan ulazi u drugi; učvrsnica, druker
✧ *mlet.* susta ← *tal.*

šȕštati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -tīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ānje⟩ proizvoditi šum, kretati se šumno, šumiti (lišće na vjetru, suho lišće, papir pri rukovanju itd.) // **šȗšak** *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci⟩ **1.** šušanj **2.** šum [~ *sijena*]; **šȗšanj**[2] *m* ⟨G -šnja, N *mn* -šnji, G šȗšnjēvā/-ānjā⟩ jednokratan zvuk šuštanja, jednokratno šuštanje; **šȕška** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** šušanj, šuštanje, šum **2.** (*mn*) **a.** suho lišće s kukuruznog klipa; komušina **b.** otpaci drva pri blanjanju, *usp.* blanjevina; **šȕškalica** *ž* igračka za djecu najmlađeg uzrasta, koja na pokret šuška; zvečka; **šȕškati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** proizvoditi lagan zvuk blagog sraza krutih tijela koji se ponavlja, *usp.* šuškalica **b.** imati smetnju u artikulaciji; suglasnike *z* i *s* izgovarati kao ž i *š*; šušketati **2.** *pren.* **a.** krišom pronositi glasove, tiho govoriti; šaputati, govorkati, zuckati [*nešto se šuška*]; **šȕškav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji šuška, koji ima svojstvo da šuška △ ***~i suglasnik*** *fon.* najčešće postalveolarni ili pretpalatalni suglasnik (npr. š, ž, č, dž, ć, đ); frikativni (frikatni) suglasnik; **šȕškavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ **1.** *pat.*, *v.* šuštavac (1) **2.** *bot.*, *v.* škrobotac **3.** *žarg.*, *v.* šuštavac (2); **šuškètati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) neugodno ili dosadno šuškati i ometati šuškanjem ili sličnim šumovima kad se očekuje potpuna tišina (otvaranjem bombona za vrijeme predstave i sl.) **2.** (čime) izgovarati tako da se šuška, *usp.* šuškati (**1b**); **šȕškor** *m*, *v.* sušanj; **šȕšnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* šȕšnuo⟩, *v.* šuškati, šuštati; **šȕštav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji šušti; **šȕštavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ **1.** *pat.* zarazno akutno oboljenje goveda i ovaca, iznimno svinja, uzročnik je bakterija *Clostridium chauvoei*; šuškavac **2.** *žarg.* lagan ogrtač od nepromočive sintetične tkanine, pri kretanju šušti; šuškavac; **šȕštavica** *ž* pribor za lovljenje liganja
◆ *pr.* (nadimačka, ob. za onoga koji šuška pri govoru): **Šȗšanj** (Koprivnica, Zagreb, Primorje), **Šȗšenj** (Bjelovar, Đurđevac), **Šȕškalo** (Zagreb, Dugo Selo), **Šȕškavac** (Vinkovci, Vukovar), **Šúško** (Split, Šibenik, Zadar, Dubrovnik), **Šúškov** (Split, Šibenik), **Šúšković** (340, Zagreb, Sesvete, Vinkovci)
✧ *onom.*

šušúriti se *nesvrš.* ⟨*prez.* šùšūrīm se, *pril. sad.* -rēći se, *gl. im.* -rēnje⟩ dizati se (o kosi, dlaci životinje, perju)

šȕt[1] *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je bez rogova (o životinji) [~ *ovan*], *usp.* šura, šuša
◆ *pr.* (nadimačka): **Šúte** (Zagreb, Ogulin, Banovina), **Šùtej** (150, Gorski kotar, Dugo Selo, Primorje, Našice), **Šúti** (Zlatar Bistrica, Zagreb), **Šútić** (450, *J* Dalmacija, Požega, Rijeka, Gospić, Split), **Šùtija** (Daruvar, Zagreb, Nova Gradiška, Kutina, Vukovar), **Šùtila** (Ozalj, Karlovac), **Šùtina** (Zagorje, Zagreb), **Šúto** (260, Imotski, Zagreb, Split, Osijek, Makarska)

šȕt[2] *m* ⟨N *mn* šȕtovi⟩ *reg.* **1.** *sport* udarac na gol ili koš (u nogometu, košarci, vaterpolu, rukometu i drugim sportskim igrama loptom) **2.** *žarg.* u jeziku narkomana izraz za jednu dozu koja sè ob. uštrcava injekcijom u žilu // **šȕtati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** nogom udariti i odbaciti do željene daljine, gurati nogom pred sobom (npr. manji kamen i sl. predmet svakih nekoliko koraka u hodu) **2.** (koga) *pren.* loše i podcjenjivački postupati s kim, prebacivati ga s jedne dužnosti na drugu, premještati ga na razna mjesta i u razne okolnosti; potrkivati (koga); **šutírati** *dv.* ⟨*prez.* šùtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** (što) udariti/udarati loptu na gol (koš), pucati na gol (koš) **2.** (koga) *žarg.* **a.** udariti/udarati koga nogom u tučnjavi **b.** prestati držati do koga

(čega); odstraniti/odstranjivati, odbaciti, zanemariti (o stvarima i ljudima) [~ *kao staru kantu*]; **šȕtnuti** *svrš.* ⟨*prez.* šȕtnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* šȕtnūt⟩, *v.* šutirati
✧ *engl.* shoot

šȕta *ž građ.* izlomljen, neupotrebljiv materijal od rušenja (opeka, žbuka); nanos ili ostaci čega zdrobljenog ili usitnjenog [~ *od sitne pržine*]; krš
✧ *njem.* Schutt

šútjeti (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* šútīm, *pril. sad.* šútēći, *gl. im.* šúćenje⟩ ne govoriti, ne davati glasa; mučati // **šȕtkati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ (koga) upozoravanjem ili davanjem znakova htjeti da ušuti onaj koji govori; ušutkivati, *usp.* šutjeti; **šȕtkē** *pril.* bez riječi [*prijeći* ~ odšutjeti]; **šȕtkuša** *ž reg.*, *v.* kàva △; **šȕtljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji obično šuti, koji nerado razgovara; **šȕtljivac** *m* ⟨G -īvca, V -īvče, N *mn* -īvci⟩ onaj koji puno šuti, koji nerado govori; **šȕtljīvčev** *prid.* koji pripada šutljivcu; **šȕtljivica** *ž*, *v.* šutljivac; **šȕtljīvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* šutljivko; **šutljívko** *m hip.* od šutljivac [*veliki* ~]; **šȕtljivo** *pril.* na šutljiv način, kao šutljivac, poput šutljivaca; **šȕtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je šutljiv; **šútnja** *ž* **1.** stanje kad se šuti, kad se ne govori [*duboka* ~] **2.** smišljeno ustezanje od izricanja mišljenja, nijemi otpor; ignorancija, prešućivanje [*taj roman je dočekala* ~]
✧ od starijega *čutěti ≃ *v.* ćutjeti

šȕvāl *m* ⟨G *mn* šuvála⟩ *reg.* krupan, provizoran šav na tkanini ili koži; heftanje // **šuváliti** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* šȕvālīm, *pril. sad.* šuválēći, *gl. im.* šuváljēnje⟩ *reg.* krupno, provizorno šiti samo radi sastavljanja komada s komadom (tkanine ili kože); heftati
✧ *tur.* ulal

šȕvār *m reg.* **1.** pluto ribarske mreže **2.** pluteni čep // **šȕvrati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* održavati se uslijed manje specifične težine na vodi (o predmetima i drugim tijelima) bez voljnog ili svojom energijom upravljanog smjera kretanja; plutati
✧ *tal.*, *dijal.* suvero, subero

švàbah *m* vrsta gotičkog pisma nastalog u južnoj Njemačkoj krajem 15. st.
✧ *njem.* Schwabach, prema bavarskom gradu Schwabachu

Švábo, *v.* Švapska

švajnèraj (**švajnerȁj**) *m* ⟨G švajneràja⟩ *reg.* prljav, ružan, nepošten postupak; svinjarija
✧ *njem.* Schweinerei

švȁjsati *nesvrš.*, *v.* švasati

švȁjser *m*, *v.* švaser

švàlēr *m* ⟨G *mn* švaléra⟩ *reg. ekspr.* **1.** onaj koji održava ljubavne odnose koji nisu formalizirani; ljubavnik **2.** zavodnik, ženskar // **švàlērka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* švaler; **švàlērskī** *prid.* koji se odnosi na švalere; **švàlērski** *pril.* kao švaler, na način švalera
✧ *austr.njem.* Schwalier ← *fr.* chevalier: konjanik, vitez, kavalir

švȁlja (**švȅlja**) *ž* ⟨G *mn* švâljā⟩ *zast.*, *v.* krojačica
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Švȁljek** (360, Krapina, Zagorje), **Švêc** (430, Zaprešić, Zagreb, Zagorje, Podravina, ← *češ.*), **Švélec** (Zagreb, Ivanec, Koprivnica, Međimurje), **Švélić** (Sesvete, Zagreb, Moslavina, Županja), **Švéljo** (Zadar, Obrovac, Osijek)
✧ *v.* šiti

švánengezang *m reg.* **1.** posljednji napor muškarca da dokaže svoju seksualnu moć u odmakloj dobi, zadnji znak erotske želje; labuđi pjev **2.** posljednji pokušaj da se ostavi dojam lijepog i uspješnog
✧ *njem.* Schwanengesang

švánjiti (∅) *dv.* ⟨*prez.* švânjīm, *pril. sad.* -njēći, *pril. pr.* -njīvši, *gl. im.* -njēnje⟩ *reg. žarg.* raditi i pričati svinjarije; gaditi, ogovarati, svinjiti
✧ *njem.* Schwein: svinja

Švȁpskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ **1.** *geogr.* jedna od njemačkih zemalja **2.** *žarg. fam.* Njemačka // **Švábo** (**Švába**) *m* (**Švàbica** *ž*) ⟨N *mn* Švábe⟩ **1. a.** pripadnik njemačkog naroda iz Švapske **b.** (*mn*) *pov. etn.* staro germansko pleme, nastavali područje od Baltika do Rajne **2.** *razg.* Nijemac **3.** *razg.* Nijemac ili asimilirani Nijemac naseljen u našim krajevima, domaći Nijemac **4.** *pov. reg.* svaki Slaven koji je iz krajeva pod habsburškom krunom (gledano iz Bosne), *usp.* Njemačka (2); **švapčáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* švȁpčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *reg. zast. pejor.* govoriti njemački ili upotrebljavati previše germanizama u nenjemačkoj sredini; **švȁpskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na Švabe i Švapsku **2.** *razg.* njemački; **švȁpski** *pril.* **1. a.** kao Švabo, na način Švaba **b.** *razg.* kao Nijemac, na način Nijemaca **2.** krajnje precizno, točno (odgovara stereotipu o Nijemcima)

◆ *pr.* (etnonimi): **Švâb** (Zagreb, Daruvar, Osijek), **Švàbek** (Koprivnica, Zagreb), **Švàbelj** (Orahovica, Osijek), **Švabènic** (Zagreb, Turopolje), **Švábić** (Osijek *I* Slavonija, Pula), **Švàbik** (Zagreb, Đurđevac, Vrbovec), **Švôb** (120, Rijeka, Zagreb, Baranja, Delnice)
✧ *njem.* schwabisch ← Schwabe: Švaba, tako su nazivani Nijemci koji su se u 18. st. naseljavali u Panoniji, po imenu za stanovnike dijela Württemberga i iz bavarske Švapske

švȁrc *prid. i pril., v.* švorc

švȁrckìnstler *m reg. pejor.* onaj koji obmanjuje trikovima, frazama ili dosjetkama onda kad bi morao obavljati ozbiljnu djelatnost; šarlatan, opsjenar // **švȁrckìnstlerica** *ž, v.* švarckinstler
✧ *njem.* Scharzkünstler

švȁrcpēter *m reg. zast.* jednostavna kartaška igra; Crni Petar
✧ *njem.* Schwarzpeter

švàrgl *m reg. kulin.* sušeni svinjski želudac punjen slaninom, mesom, krvlju i začinima; tlačenica, švargla // **švàrgla** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* švargl
✧ *njem.* Schwartenmagen

švȁrm-lìnija *ž vojn. zast.* raspored vojnika u liniji za napad; bojna linija, streljački stroj
✧ *njem.* Schwarm: roj + *v.* linija

švȁsati (švȁjsati) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** spajati metalne dijelove; zavarivati **2.** *sport žarg.* udarati jako loptu prema golu (u nogometu) // **švȁser (švȁjser)** *m reg.* onaj koji zavaruje; zavarivač, varílac
✧ *njem.* schweissen

Švȅdskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ *geogr.* država na *I* dijelu Skandinavskog poluotoka s izlazom na Baltičko more, 449.964 km², 8,7 mil. stan., glavni grad Stockholm // **Švȇd (Švéđanin)** *m* (**Švȅtkinja, Švéđānka** *ž*) ⟨N *mn* Švȅdi/Švéđani⟩ stanovnik ili državljanin Švedske; **švȅdsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Švedsku i Švede (Šveđane) △ *~e* ***ljestve*** *sport* gimnastičke ljestve pričvršćene na zid; ripstol; *~i* ***stol*** vrsta služenja hrane (u restoranima, na primanjima i sl.) pri čemu gosti sami odabiru ob. iz vrlo raznovrsne i bogate ponude hrane i pića
✧ *njem.* schwedisch

Švȅjk *m knjiž.* lik iz romana Jaroslava Hašeka *Dobri vojnik Švejk* // **švȅjkovsk|ī** *prid.* koji se odnosi na tipove poput vojnika Švejka [*~i humor*; *~a ironija*]; **švȅjkovski** *pril.* kao Švejk, na način Švejka, u zn. potpune ravnodušnosti, ironije i izbjegavanja nametnutih dužnosti prema državi i njenim osnovnim polugama, u prvom redu vojsci

švȅlānje (švȅlovānje) *sr kem.* suha destilacija (ob. ugljena) na povišenoj temperaturi, kojom se dobiva katran, potom koks, benzin i plin
✧ *njem.* schwellen: tinjati, sporo sagorijevati; bujati

Švélec, Franjo (1916–2001), hrv. filolog, proučavatelj hrv. dopreporodne književnosti (monografije o M. Vetranoviću i M. Držiću *Iz naše književne prošlosti*, *Iz starije književnosti hrvatske*)

švȅlja *ž, v.* švalja

švéma *ž reg. zast.* ugostiteljsko mjesto u kojem se poslužuju hladna jela, vino i druga pića
✧ *njem.* Schwemme

švèmer *m reg. zast.* naprava koja pluta, služi za označavanje plovnog puta; plovak, plutača, bova
✧ *njem.* Schwemmer ← schwimmen: plivati, ploviti

švȅnk *m* ⟨N *mn* švènkovi⟩ *film.* pokret kamere s jedne strane vidokruga prema drugoj strani da bi se dobio panoramski pregled [*vodoravni ~*; *okomiti ~*; *dijagonalni ~*] // **švȅnkati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *term.* pokrenuti/pokretati kameru po zadanoj putanji; **švȅnker** *m term.* pomoćnik glavnog snimatelja koji upravlja kamerom za vrijeme snimanja; **švȅnkerica** *ž, v.* švenker
✧ *njem.* Schwenk ≃ schwenken: promijeniti smjer, okretati

švȅrc *m reg.* **1.** krijumčarenje [*kupiti u ~u*] **2.** *meton.* krijumčarena roba △ *~-**komerc*** *podr. žarg.* lažna trgovina, šverc umjesto legalne trgovine i proizvodnje // **švȅrcati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (∅, što) prenositi robu (ob. preko granice) tako da se ne plati carina ili izbjegnu propisi o zabrani uvoza; krijumčariti **2.** (se) voziti se bez putne karte (u tramvaju, u autobusu); **švȅrcer** *m reg.* onaj koji prenosi robu (ob. preko granice) tako da ne plati carinu ili izbjegne propise o zabrani uvoza; krijumčar; **švȅrcerica (švȅrcērka)** *ž, v.* šver-

cer; **švȅrcerskī** *prid.* koji se odnosi na šverc i švercere; **švȅrcerski** *pril.* kao švercer, na način švercera

✧ *austr.njem.* Schwärz, Schwärze ≃ schwärzen ← schwarz: crn (*usp.* crno tržište)

Švȉca *ž* naselje (u blizini Otočca), 558 stan.

◆ *v.* šuj

Švȉcarskā *ž* ⟨D L -ōj⟩ *geogr.* država u srednjoj Europi, 41.285 km², 6,9 mil. stan., glavni grad Bern // **Švicárac** *m* (**Švȉcārka** *ž*) ⟨G -rca, V -rče, N *mn* Švicárci, G Švȉcārācā⟩ stanovnik ili državljanin Švicarske; **švȉcarskī** *prid.* koji se odnosi na Švicarsku i Švicarce

✧ *njem.* Schwyz: kanton i mjesto u Švicarskoj

švȉcati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* izlučivati znoj, znojiti se

✧ *njem.* schwitzen

švìcbad *m reg. zast.* **1.** znojna kupelj, znojenje (ob. u prostoriji javnog kupališta) **2.** *pren.* stanje osobe koja osjeća teškoće, koja brine, strahuje, pa se u pren. smislu i znoji [*to je za njega pravi* ~]

✧ *njem.* Schwitzbad

švígermama *ž reg. zast.* supružnikova majka, švigermuter svekrva (muževljeva majka) ili punica (suprugina majka)

✧ *njem.* Schwieger (mutter) + *v.* mama

švígertata *m reg. zast.* supružnikov otac, švigerpapa, švigerfater svekar (muževljev otac) ili punac (ženin otac)

✧ *njem.* Schwieger (vater) + *v.* tata

švȉgnuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* švȉgni, *prid. rad.* švȉgnuo⟩ **1.** zviznuti, udariti, opaliti, proizvesti oštar zvuk bičem; žvignuti **2.** *pren.* šmugnuti, pobjeći, izgubiti se u najvećoj brzini // **švȉgati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* švignuti

švȉmhōze *ž pl. tantum reg. zast.* kupaće gaćice (ob. muške; u prvoj pol. 20. st. sezale su u pravilu do koljena i često imale naramenice)

✧ *njem.* Schwimmhose

švìndl *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** omaglica, lagana nesvjestica, vrtoglavica, mantanje **2.** prijevara, zavaravanje, obmana // **švȉndla|ti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** baviti se švindlerajem, postupati kao švindler; zabušavati, varati **2.** (se) imati vrtoglavicu; vrtjeti se (pred očima), mantati se (u glavi) [~ *mi se*]; **švȉndler** *m reg.* onaj koji raznim trikovima uspijeva izbjeći ozbiljnije poslove ili obaveze, onaj koji se izvlači od dužnosti ili izigrava propise; zabušant, prevarant; **švindlèraj** (**švindlerȁj**) *m* ⟨G švindleràja⟩ postupak onoga koji švindla, loše obavljen posao, površan rad; zabušavanje, prijevara; **švȉndlerica** *ž*, *v.* švindler

✧ *njem.* Schwindel

švìndlkurs *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg. pejor.* tečaj koji je organiziran za to da se na brzinu i bez ozbiljnijih kriterija proizvedu potrebni kadrovi

✧ *v.* švindl + *v.* kurs

švȉps *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* stanje onoga koji je pod umjerenim utjecajem alkohola; pripitost, omamljenost

✧ *njem.* Schwips

švôg *m* ⟨N *mn* švògovi⟩ *reg.* izraz osjećaja koji su se nakupili u duši; odušak, izjadanje // **švògati se** (∅, na koga/na kome) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* švògao se⟩ *reg.* u ljutnji svašta reći komu, istresti se na koga, grubim riječima dati oduška kakvoj ljutnji koja se nakupila; **švogávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* švogati se

✧ *tal.* sfogo ≃ *mlet.* sfogàr ← *tal.* sfogare: šfogati se

švȍj[1] *m* ⟨N *mn* -i/-evi⟩ *reg.* razvučeno tijesto, list razvučenog tijesta za savijaču i sl.; korica/korice [*razvući/razvlačiti* ~]

✧ *mlet.* sfogio, *tal.* foglio: list

švȍj[2] *m* ⟨N *mn* -i/-evi⟩ *zool.*, *v.* list² // **švȍja** *ž*, *v.* švoj²

✧ *v.* švoj¹

švôra *ž reg.* časna sestra, katolička redovnica

✧ *mlet.* suòr *tal.* suora

švȍrc (**švȁrc**) *prid.* i *pril. reg.* koji je potpuno bez novca, bez prebijene pare, bez kune, koji nema ni šolda [*biti* ~]

◆ *pr.* (nadimačko): **Švȍrc** (Koprivnica, Duga Resa, Donja Stubica)

✧ *austr.njem.* schwarz sein: biti bez novca ← schwarz: crn + sein: biti

švrȁka *ž* ⟨G *mn* švrâkā⟩ *lokal.* svraka, *v.*

švrȁkopīs *m razg.* ružan rukopis, ružan način vođenja pera itd. na papiru, nevješto oblikovanje slova u pisanju rukom

švŕćo *m* ⟨G -ē⟩ *razg.* malo dijete; mališan // **švŕćin** *prid.* koji pripada švrći

✧ *v.* švrljati

švŕljati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* švȓljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** ići malo ovamo malo onamo, lutati bez cilja; bazati **2. a.** šuškati,

po kući nešto raditi **b.** *pejor.* obilaziti s nejasnim namjerama, htjeti nešto nejasno, vršljati **3.** *v.* čvrljati
◈ *pr.* (nadimačko): **Švȑljuga** (Rijeka, Turopolje, Crikvenica, ševa)
✧ *ekspr.*, *v.* čvrljati

švȕng *m reg.* **1.** brzina i ubrzanje koji se postižu poslije uzimanja zaleta [*ući u ~*] **2.** *pren.* polet, energija, učinkovitost u radu, dobra koordinacija pokreta u radu ili organiziranju posla [*biti u ~u*]
✧ *njem.* Schwung

T

t, **T** **1.** ⟨*indekl.*⟩ *lingv.* **a.** (*m*) *fon.* bezvučni, zubni (dentalni), praskavi (okluzivni), zatvorni (konsonantni) glas [*ovaj t*] **b.** (*sr*) dvadeset i šesto slovo hrvatske latinice i devetnaesto (ili dvadeseto) u većini drugih latiničnih sustava kojim se piše taj glas [*malo t*; *veliko T*] **c.** (*sr*) izvan konteksta [*ovo te*; ⟨*mn*⟩ *ova te*] **2.** *pov.* u glagoljici i bosančici oznaka za brojčanu vrijednost 300 **3.** *fiz.* znak za fizikalne veličine **a.** vrijeme **b.** temperaturu **4.** znak za jedinicu mase od 1000 kg – tona **5.** (T) *glazb. krat.* za **a.** tenor **b.** tempo **c.** toniku **6.** (T) *kem.* simbol za element tricij **7.** (T) *fiz.* znak za jedinicu magnetne indukcije tesla **8.** (T) simbol dekadskog prefiksa TERA- **9.** (T) *sport* lik u padobranskom skakanju **10.** (T) *šah* oznaka za figuru topa (kule) △ ***aerodromsko T*** *term.* oznaka u obliku slova T koja se postavlja na aerodrom za označavanje smjera vjetra i smjera i mjesta polijetanja i slijetanja; ***T1*** *tehn.* digitalna telefonska linija kojom se može prenositi do 1544 mbps; podvrsta ISDN komunikacijskog kanala

tâ *ž* **1.** kineska i japanska mjera za masu (približno 60 kg) **2.** japanska mjera za površinu (približno 10 ara)
✧ *jap.* ta ← *kin.*

tȁ *čest.* u nastavljanju teksta i izlaganja, kao prva riječ teksta koji slijedi, služi za **1.** isticanje onoga što je samo po sebi očito; pa [~ *naravno*] **2.** izražava poticanje (na radnju), nestrpljivost u govornikovu obraćanju [~ *pazi malo*]; ama, ma, hajde, daj
✧ *prasl.* i *stsl.* ta: i (*rus.* ta) ≃ *v.* taj

Ta *kem.* simbol za element tantal

tab (*izg.* têb) *m inform.* **1.** tipka na tipkovnici kojom se kursor pomiče za određen broj mjesta udesno; tabulator **2.** indikator, oznaka; stavlja se na oba kraja nosioca podataka (npr. trake) **3.** istaknuti dio arhivske ili kataloške kartice na kojem su opći podaci, služi lakšem rukovanju kartotekom (arhivom, katalogom) △ ~ ***stops*** (*izg.* ~ stȍps) **1.** graničnici (pri tabeliranju) **2.** tipke za tabeliranje **//** **tabùlār** *m* ⟨G tabulára⟩ *sport* specijalna guma na trkaćem biciklu sa značkicom čvrsto ušivenom za vanjski gumeni omotač; **tabùlātor** *m*, *v.* tab
✧ *engl.* tab, tabulator ≃ *lat.* tabula: ploča (u značenju popisa brojaka)

Tȁbak, **Josip** (1912), hrv. književnik, poliglot, vrstan poznavalac hrv. književnog jezika i najsvestraniji prevoditelj književnih djela (sa španjolskog, engleskog, švedskog, francuskog, danskog, norveškog, nizozemskog i dr. jezika)

tȁbak[1] *m* ⟨N *mn* -aci⟩ *reg.* onaj koji se bavi tabačenjem, onaj koji tabači; kožar **//** **tȁbačiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ *reg.* štaviti, strojiti, činiti (kožu), pripremati sirovu kožu za obradu potapanjem u odgovarajuću otopinu; **tȁbadžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pov. reg.* kožar, *usp.* tabak[1]; **tabakàrija** *ž reg. zast.* tvornica kože; kožara; **tabáštvo** *sr reg.* konzerviranje sirove kože štavilima; štavljenje kože
◆ *pr.* (prema zanimanju): **Tȁbaček** (Vukovar, Osijek, *Z* Slavonija), **Tȁbāk** (510, Split, Sinj, Zagreb, *I* Slavonija), **Tabáković** (120, Vojnić, Dubrovnik, Pula, Županja)
✧ *tur.* ← *arap.* däbbāg

tȁbak[2] *m* ⟨N *mn* -aci⟩ **1.** *tisk.* jedinica za mjeru papira **2.** *reg.* arak papira
✧ *tur.* ← *arap.* ṭabaq

tȁbak[3] *m reg.* (+ *srp.*) duhan
◆ *pr.* (nadimačko): **Tȁbako** (Krk, Primorje)
✧ *amerišp.* tabaco ← *arap.* ṭubbāq: aromatična biljka

tabakàna (tabakhàna, tabhàna) *ž* ⟨G *mn* tabakánā⟩ *reg.* radionica u kojoj se štavi koža
✧ *tur.* tabakhane

tabakéra *ž* kutija, ob. od dva jednaka dijela (tijelo i zaklopac) u kojoj se drže složene cigarete, nosi se u džepu △ ***stolna*** ~ kutija za cigarete, cigare ili duhan koja se drži na stolu i iz koje se služi cigaretama, cigarama ili duhanom za pušenje, *usp.* burmutica
✧ *tal.* tabacchiera

Tabáković, Ivan (1898–1977), hrv. slikar i keramičar; jedan od osnivača grupe »Zemlja«; na Svjetskoj izložbi u Parizu dobiva 1937. dva Grand Prixa za slikarstvo i keramiku; od minhenskog realizma preko konstruktivizma do profinjenog intimističkog slikarstva

tabakóza *ž pat.* bolest koja nastaje kao posljedica udisanja duhanske prašine (ob. u onih koji rade u tvornicama duhana)
✧ *v.* tabak^3 + -OZA

tàban *m* ⟨G *mn* tȁbānā⟩ **1.** *anat.* donja strana stopala koja naliježe na podlogu **2.** dio za paljenje puške kremenjače △ ***ravni ~i*** spuštena stopala **//** **tàbaćī** *prid.* koji služi za tabanje tla, koji taba, utabava △ ~ ***stroj*** industrijsko vozilo s velikim i teškim valjkom koji sloj ceste valja i čini tvrdim prije polaganja gornjeg, posljednjeg sloja; završalica; **tabànāš** *m* ⟨G tabanáša⟩ *razg.* onaj koji ima velike tabane; **tabànčić** *m dem.* od taban; **tabànčina** *ž augm.* od taban; **tàbānčiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* tàbānčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ ići pješice, ići dugo, naporno; **tȁbati**^{1} (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** nogama nabijati podlogu, tabanima gaziti **2.** strojem s valjkom pritiskati podlogu
✧ *tur.* taban: ravan

tàbār *m* ⟨G tabára⟩ *reg. zast.* otmjeni ogrtač ili kabanica
◈ *pr.* (nadimačko): **Tàbār** (Rijeka, Zadar, Cres-Lošinj)
✧ *tal.* tabarro

Tabari (*izg.* Tabári), **Abu Ja'far Muhamed** (839–923), arapski teolog i povjesničar porijeklom iz Perzije; u djelu *Komentari Kur'ana* prikupio sve dotadašnje interpretacije kuranskih tekstova i izvršio prvu potpunu egzegezu, riječ po riječ; u djelu *Povijest proroka i kraljev* a dao iscrpan pregled arapske i perzijske povijesti do 915.

tabàrīn *m* ⟨G tabarína⟩ *reg. zast.* noćni lokal s glazbom i plesom; bar
✧ *fr.* Tabarin, francuski komedijaš iz 17. st.

tabasàrānskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezik*** *lingv.* nahsko-dagestanski jezik koji se govori u Dagestanu (Prikavkazje)

tabasco (*izg.* tabȁsko) *m kulin.* ljuti umak; začin priređen od vrlo ljute vrste paprika (*Capsicum frutescens*)
✧ *meks.šp.*, prema državi Tabasco u Meksičkoj Federaciji

tabàšīr *m* ⟨G tabašíra⟩ *bot.*, *v.* bambus
✧ *arap.*

tȁbati^2 (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* tući
✧ *fr.* tabac: borba, udaranje

tabby (*izg.* tȁbi) *m zool.* domaća mačka karakterističnog prugastog krzna, vuče porijeklo iz starog Egipta
✧ *engl.* ← *srfr.* atabis: svilena tkanina ← *arap.* 'attābi ← Attāb'yah: (*dosl.*) četvrt Princa Ataba u Bagdadu (gdje se prvotno proizvodila svila)

tabèla *ž* ⟨G *mn* tabélā⟩ **1.** skup metodički razvrstanih obavijesti, razmještenih tako da se lako mogu pročitati, ob. po stupcima i redovima; tablica **2.** *sport* prikaz stanja nekog natjecanja; momčadi ili pojedinci navode se redom, prema broju osvojenih bodova **//** **tȁbelār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se odnosi na tabelu, izložen u obliku tabele [*~ni pregled*; *~ni prikaz*]; **tȁbelārno** *pril.* poput tabele, tablice, u obliku tabele; **tabelíránje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* tabelirati **2.** postupak izrade tabela u smislu ispunjavanja konceptualne sheme tabele s podacima: **a.** unošenje podataka o svakoj individualnoj pojavi u jedan od skupova u tabeli **b.** sumiranje i konačno prezentiranje zbirnih rezultata za svako određenje na tabeli; **tabelírati** *dv.* ⟨*prez.* tabèlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ izraditi/izrađivati tabelu, popuniti/popunjavati tabelu
✧ *lat.* tabella

tabèrna *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *pov.* u starom Rimu naziv za dućan
✧ *lat.* taberna: koliba, daščara, krčma, *usp.* taverna

tabernàkul *m* **1.** *bibl. jud.* sveti šator u kojem se čuvao Zavjetni kovčeg za vrijeme lutanja Izraelaca pustinjom; mjesto Mojsijeva sastajanja s Bogom **2.** *pov.* u antičkom Rimu, vojni šator; motrilište s kojega su auguri obavljali auspicije **3.** *kat.* zatvoreni ormarić nad središtem oltara u kojem se čuva euharistija; svetohranište

✧ *lat.* tabernaculum: šator ≃ taberna, *v.* taberna (analogijom s hibernaculum: prostor za zimovanje)

tâbęs *m pat.* propadanje, progresivna atrofija jednog dijela ili cijelog organizma △ ***tabes dorsalis*** (*izg.* ~ dorsális) *pat.* tercijarni, kasni stadij sifilisa koji je obilježen degenerativnim promjenama leđne moždine i osjetnih živaca, ataksijom, paroksizmima intenzivnih bolova, želučanim krizama, poremećajem osjeta i nekoordiniranim pokretima // **tabètičan** *prid.* ⟨*odr*: -čnī⟩ koji se odnosi na tabes dorsalis; **tabètičār** *m* onaj koji boluje od tabesa; **tabètičarev** (**tabètičarov**) *prid.* koji pripada tabetičaru; **tabètičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* tabetičar

✧ *lat.* tabes: propadanje, odumiranje ≃ tabēre: propasti

tabhàna *ž*, *v.* tabakana

tâbi *m* ⟨*indekl.*⟩ *sport* ninđa cipele za borbu i penjanje, s posebno izdvojenim velikim prostorom za palac

✧ *jap.* ← *srkin.*

tabìjāt *m* ⟨G tabijáta⟩ *reg. ekspr.* ukupnost nečijih svojstava; narav, karakter, ćud; izgled // **tabijàsuz** *m reg. ekspr.* osoba neobične naravi; **tabijàtli** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* **1.** koji ima nepredvidljive i čudne postupke; mušičav, ćudljiv **2.** koji se ističe točnošću, brižljivošću, koji se obazire na detalje; pedantan, uredan

✧ *tur.* tabiat ← *arap.* ṭabiaʿ

tàbinja *ž zool.* dubinska morska riba (*Phycis blennioides*) iz porodice mekušica (*Gadidae*)

tàbīr *m* ⟨G *mn* tabíra⟩ *reg.* **1.** objašnjenje smisla ili značenja čega (ob. snova) **2.** tumačenje, osobito tumačenje sna [~ *učiniti* protumačiti san] // **tabìrdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. zast.* onaj koji tumači snove; **tabìrdžijka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* tabirdžija; **tabíriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* tàbīrīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ *reg.* tumačiti snove; **tabirnàma** *ž reg.* priručnik za tumačenje snova; sanjarica

✧ *tur.* tâbir ← *arap.* taʿbir

tábla[1] *ž* **1.** *reg.* ploča [*školska* ~] **2.** predmet izrađen u obliku ploče [~ *čokolade*] **3.** tabela (1) **4.** ograničena površina ravnog zemljišta, dio lovišta; parcela **5.** *žarg.* onaj koji ništa ne zna, koji ne shvaća, prazna glava, prazna tikva [prema *tabula rasa*] // **tàblica** *ž dem.* od tabla **1.** manja ploča s natpisom ili znakom; pričvršćuje se na metal, kamen i sl. [*registarska* ~] **2.** *pov.* učenička priručna pločica od škriljevca na kojoj se pisalo pričvršćenom pisaljkom; školska pločica **3. a.** tabela **b.** niz podataka o rezultatima stanovite računske radnje do određenog iznosa [~ *množenja*] **c.** iznosi određenih veličina koji se upotrebljavaju u rješavanju raznih zadataka [*logaritamska* ~] △ ~ ***istine*** (*engl.* truth table) *log.* tabelarni prikaz vrijednosti jednostavnog i složenog suda (pojam iz Booleove algebre); ~ ***periodičkog sustava elemenata*** tablica u kojoj su svi kemijski elementi razvrstani u grupe prema periodičnom ponavljanju njihovih kemijskih svojstava, tako da je redni broj u tablici ujedno i atomski broj elementa, *usp.* atomski broj, *v.* atomski △; **tàblični** *prid.* koji se odnosi na tablice, koji je dio tablice, koji čini tablicu [~ *okvir*; ~ *broj*; ~ *otisak*]

✧ *fr.* table *tal.* tavola ← *lat.* tabula: ploča

tábla[2] *ž glazb.* par malih bubnjeva na kojima se svira prstima i rukama, ob. komorna glazba *S* Indije

✧ *hind.* tablā ← *arap.* ṭabla ← ṭabl: bubanj

tablànēt *m* ⟨G tablanéta⟩ kartaška igra sa slaganjem karata // **tàblīć** *m* ⟨G tablíća⟩ *dem.* od tablanet

✧ *fr.* tableau: slika

tàblēt *m* ⟨G *mn* tabléta⟩ *reg. zast.* **1.** pladanj s kojega se izravno poslužuje jelo ili piće; poslužavnik **2.** stalak za stakleno ili porculansko posuđe **3.** (ob. *dem.* tabletić) vezeni ili kukičani ukras, ob. za stolić, noćni ormarić i sl., ili kao podložak za vazu s cvijećem // **tablètić** *m dem.* od tablet, *usp.* tablet (3)

✧ *fr.* tablette

tablèt|a *ž* ⟨G *mn* tablétā⟩ **1.** *farm.* ljekoviti prašak prešanjem sveden na malu pločicu kružna ili ovalna oblika **2.** *razg.* opći naziv za analgetik [*popiti ~u*; *uzeti ~u*]

✧ *njem.* Tablette ← *fr.* tablette

tabletomànija *ž pat.* ovisnost o sedativima i analgeticima u tabletama

✧ *v.* tableta + -MANIJA

tablínum (**tablînum**) *m pov. arhit.* **1.** prostorija, između atrija i peristila u starorimskim kućama u kojoj su čuvani obiteljski dokumenti i u kojoj je gospodar primao klijente i goste **2.** u starije rimsko doba spavaonica i blagovaonica

✧ *lat.* tab(u)linum ≃ tabula: ploča, stol

tàblō (**tablô**) *m* ⟨G tablòa⟩ *film. pov.* u ranom nijemom filmu dijelovi filma koji su se

smjenjivali poput činova u kazalištu: snimani u jednom kadru predočavaju zaokruženo zbivanje; slika, prizor
✧ *fr.* tableau

tablòīd *m* ⟨G tabloída⟩ novine koje izvješćuju slikom i jednostavnim tekstom, ob. o tračevima, senzacionalističkim događajima i crnoj kronici // **tablòīdnī** *prid.* koji pripada tabloidu, svojstven tabloidu; **tablòīdskī** *prid.* koji se odnosi na tabloid; **tablòīdski** *pril.* kao tabloid, na način tabloida
✧ *engl.* ≃ *lat.* tabula: ploča + -OID

tàblja *ž* (**tàblje** *sr*) ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *pov. reg.* postolje za top, lafet

taboparalíza *ž pat.* progresivna paraliza i demencija koji se javljaju uz tabes dorsalis
✧ *v.* tabes + *v.* paraliza

tâbor *m* **1.** *pov.* **a.** otvoren prostor na kojem privremeno prebiva vojska (ob. pod šatorima) [*turski* ~] **b.** bataljun vojske **2.** *pren.* **a.** jedna od zaraćenih ili suprotstavljenih strana ili sila [*prijeći u neprijateljski* ~] **b.** čvrsto povezana cjelina; blok [*feministički* ~] **3.** *pov.* osnovna organizacija ustaškog pokreta u NDH, najniža u hijerarhiji (tabor, logor, stožer, glavni ustaški stan) **4.** općenito prebivalište (na otvorenom), bivak [*ciganski* ~] **5.** (Tabor) *geogr. bibl.* brdo poviše Nazareta (Galileja, Izrael), 562 m, prema predaji mjesto Isusova Preobraženja (*Marko* 9, 2–8) // **tâborīšte** *sr* mjesto gdje je tabor ili gdje je bio tabor (1); **tâboriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩, *v.* taborovati; **tâbornica** *ž*, *v.* tabornik (2); **tâbornī|k** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov. vojn.* **1.** služba i čin u feudalnom društvu [*kmeti gladni a ~ci siti*] **2.** onaj koji je na čelu tabora (3); **tâborovati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -rujēm, *pril. sad.* -rujūći, *gl. im.* -ānje⟩ boraviti u taboru; taboriti
◆ *pr.* (etnici): **Tâbor** (Zagreb, *I* Slavonija), **Tâbori** (Osijek, *I* Slavonija), **Tabòrīn** (Sisak, Nova Gradiška), **Táborskī** (Slavonski Brod, Slavonija), **Tabòršāk** (**Taboršâk**) (Zagreb, Klanjec) ◇ *top.* (naselja): **Vèlikī Tâbor** (dvorac u Zagorju), **Dônjē Táborīšte** (Glina, 120 stan.), **Gôrnjē Táborište** (Glina, 303 stan.), **Mâlī Tâbor** (Pregrada, 379 stan.), **Táborīšte** (Petrinja, 317 stan.)
✧ *mađ.* tábor ← *tur.* tabur: bataljun vojske ← tabkur: utvrda, barikada

taboríćani *m mn* ⟨N taboríćanin⟩ *pov.* lijevo, radikalno i revolucionarno krilo husita
✧ prema gradu Tabor u Češkoj gdje je bilo sjedište husita

tâbu (I) (**tabû**) *m* ⟨G tâbua⟩ **1.** *antrop.* zabrana da se izvode stanovite radnje, a osobito da se dodiruju, gledaju ili spominju posvećene osobe ili predmeti, ili pak da se uživaju određena jela **2.** *pren.* **a.** nepisani zakon ili pravilo, koji u nekoj zajednici zabranjuje da se nešto radi ili spominje **b.** ono o čemu se ne smije govoriti, raspravljati [*jezični* ~; ~ *u historijskoj znanosti*] // **tâbu** (II) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *iron.* u kojega se ne smije zadirati, o kojem se ne smije pitati [~ *tema*]; **tabuírati** (što, koga) *dv.* ⟨*prez.* tabùīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti tabuom, (u)činiti da što bude zabranjeno kao tabu; tabuizirati; **tabuizírati** *dv.* ⟨*prez.* tabuìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* tabuirati
✧ *engl.* taboo ← *egz.* (*polinez.*)

tabula (*izg.* tàbula) *ž* plosnati komad kakve površine; ploča, tabla △ ***Tabula Peutingeriana*** (*izg.* Tàbula Poitingeriána) srednjovjekovna kopija, na 11 pergamentnih listova antičkog rimskog itinerara (od Irske do Kine), važan izvor za poznavanje topografije i komunikacija Rimskoga Carstva; Peutingerova karta; ~ ***rasa*** (*izg.* ~ râza) **1.** *pov.* u starom Rimu voštana ploča priređena za pisanje pošto je struganjem izbrisan prijašnji zapis **2.** *fil.* metafora empirista i senzualista koji prvotno stanje pojedinačne svijesti zamišljaju kao posve indiferentnu podlogu (pasivnu primalačku sposobnost osjetila ili razuma), koja se razvija isključivo pod utjecajem iskustva **3.** *razg. pejor.* onaj koji ništa ne zna; glupan, zatucanko, neznalica **4.** *razg. pren.* stanje nakon uklanjanja svega staroga, već postojećega; novi početak; ***Tabula Traiana*** (*izg.* Tàbula Trajána) natpis cara Trajana; Trajanova ploča; ~ ***votiva*** (*izg.* ~ votíva) spomen-ploča // **tabùlāt** *m* ⟨G tabuláta⟩ **1.** *arhit.* drveni ravni strop, ob. oslikan **2.** *lik. rij.* slika izvedena na drvenoj ploči **3.** *građ.* drveni, ravni, opločeni, često oslikani strop
◆ *pr.* (nadimačko): **Tàbula** (140, Šibenik, Zagreb, Rijeka)
✧ *lat.* tabula

tabùlār, *v.* tab

tabùlārīj *m pov.* u starom Rimu naziv za arhiv
✧ *lat.* tabularium ≃ tabularis: koji pripada ploči (popisu na ploči)

tabuláta *ž zool. geol.* izumrli, pretežito paleozojski koralji
✧ *nlat.* tabulata ≃ *lat.* tabula: ploča
tabùlātor, *v.* tab
tabulatúra *ž* **1.** *pov. glazb.* sustav notacije za glazbala koja mogu proizvesti više tonova istodobno (npr. lutnja, orgulje i sl.); bazira se na prstometu i sastoji od različitih grafičkih znakova – brojevi, slova i dr. (upotreba od 16. do 18. st.) **2.** pravilnik Meistersingera
✧ *njem.* Tabulatur, *v.* tabula
tabùlet *m pov.* sanduk s pretincima koji se nosio na leđima, a upotrebljavali su ga putujući trgovci
✧ *njem.* Tabulett ≃ *lat.* tabula: daska, drvena ploča
tàbūn *m* ⟨G tabúna⟩ *kem.* dugotrajni nervni bojni otrov jaka djelovanja; bezbojna tekućina slaba mirisa gorkih badema
✧ *njem.* Tabun ≃ *lat.* tabes: propadanje
tabùrē (**taburȇ**) *m* ⟨G taburèa⟩ niska klupica ili stolica bez naslona, cilindričnog oblika nalik bubnju (dio salonskog pokućstva)
✧ *fr.* tabouret
tàbut *m reg. isl.* otvoreni lijes za donošenje do groba (muškarci), odn. za ukop (žene)
✧ *tur.* ← *arap.* tābūt
tàca *ž*, *v.* tacna
tacendo (*izg.* tačèndo) *pril. glazb.* oznaka na partituri koja upućuje da oni na koje se odnosi ostaju šuteći
✧ *tal.*
tacet, *v.* tacite (I)
tachi (*izg.* tàči) *m sport* **1.** u karateu stajaći stav borca (u složenicama oblik dachi) **2.** u kendo vještini dugi japanski mač s blago povijenom oštricom; drži se objema rukama △ ~ ***ai*** (*izg.* ~ ȁj) *sport* u sumo hrvanju početni udarac, najvažniji trenutak dvoboja, ob. i odlučan; ~ ***waza*** (*izg.* ~ váza) *sport* u džudu: zajednički naziv za sve tehnike u stojećem stavu (bacanja, gušenja i poluge, izbacivanje protivnika iz ravnoteže i dr.)
✧ *jap.*
Tàcit, Publije Kornelije (o.55–o.120), rimski povjesničar; u glavnim, vrlo obimnim ali nepotpuno sačuvanim djelima *Anali* (povijest Rimskog Carstva 14–68) i *Historije* (razdoblje 69–96) na rijetko uspješan način prožimaju se akribija kroničara koji minuciozno opisuje događaje s ambicijom povjesničara da im istražuje dublje uzroke i mudrost psihologa koji crta karaktere glavnih aktera s talentom literata koji sve to umije zanimljivo saopćiti; uzor kroničarima i povjesničarima kroz mnoga stoljeća
tacite (I) (*izg.* tàcite) *m* ono što je poznato, prihvaćeno ili dogovoreno, ali nije bilo izričito rečeno **//** **tacet** (*izg.* tàcet) *m glazb.* uputa da dionicu svirač ne svira odnosno pjevač ne pjeva △ ***tacitus consensus*** (*izg.* tàcitus konsènsus) pristanak šutnjom; **tacite** (II) (*izg.* tàcite) *pril.* ne dajući glasa; prešutno, podmuklo, krišom
✧ *lat.* ← tacitus: koji šuti ← tacēre: šutjeti (tacet: šuti)
Tàclik, Rudolf (1894–1942), hrv. skladatelj crkvene glazbe, zbornih i solo pjesama (popularna popevka *Kaj* na stihove D. Domjanića)
tàcna *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. razg.* pladanj, poslužavnik; taca
✧ *njem.* Tasse ← *fr.* tasse
taconeo (*izg.* takonèo) *m etnol.* plesanje na petama (u flamencu)
✧ *šp.*
tactus (*izg.* tàktus) *m pov. glazb.* **1.** naziv za dobu mjere u 15. i 16. st. **2.** osnovna vremenska jedinica izražena notom semibrevis, a temelji se na brzini otkucaja ljudskog srca, *usp.* tempus
✧ *lat.*: dodir
tȁč *m* ⟨N *mn* tàčevi⟩ **1.** kartaška igra **2.** *sport* **a.** u stolnom tenisu, dodir loptice u igri reketom prije odskoka na stolu ili dodir mreže reketom ili tijelom; bod se dosuđuje protivniku **b.** u tenisu, dodir mreže reketom ili tijelom ili dodir lopte tijelom; bod se dosuđuje protivniku
✧ *engl.* touch
tačerìzam, *v.* Thatcher (Margaret)
tȁčka *ž* ⟨G *mn* tȁčākā/-ī⟩ pritka kojom se podupire grah ili loza [*vinogradska* ~]; taklja
tȁčke *ž pl. tantum* ⟨G tȁčākā/-ī⟩ ručna teretna kolica s jednim kotačem i dvije ručke za guranje; kariola
✧ ≃ *v.* točak
tȁći, *v.* taknuti
tȁd (**tàdā**) *pril.* za vrijeme u zamjeničkoj (anaforičkoj) službi u zn. **1.** u to vrijeme, u to doba, u taj čas = onda (**1**) **2.** nakon prethodno kazanog događaja, poslije toga, *usp.* onda (I) △ ***kad(a)-tad(a)*** koliko se god čekalo, makar u dalekoj budućnosti; ***tad(a) i tad(a)*** *razg.* formula koja zamjenjuje navođenje

vremena događaja po jedinicama i mjerama vremena (kad se podrazumijeva da će se to učiniti) // **tàdašnj|ī** (**tàdanjī**) *prid.* koji je bio tad(a), u vrijeme o kojem se govori, ondašnji [*moja ~a žena*]; **tàdašnjica** *ž* vrijeme prošlog zbivanja, vrijeme u odmaku na sadašnje
✧ *prasl.* *tъdъ, *tъde, *v.* taj

Tádīć, Jorjo (1899–1969), hrv. povjesničar, radio u Beogradu, bavio se dubrovačkom poviješću (*Španija i Dubrovnik u 16. st.*, *Jevreji u Dubrovniku do polovine 17. st.*)

Tàdija m. os. ime (*bibl.* podrijetla); isto: **Tàdēj**, *usp.* Juda T.; *hip.*: **Táde** ◊ *pr.*: **Táde** (Pula), **Tàdēj** (170, Rijeka, Zagreb, Vrbovsko, Delnice), **Tadéjević** (Rijeka, Delnice, Gospić), **Tàdīć** (**Tádić**) (3310, Banovina, Sinj, Split, Vinkovci, Dvor), **Tàdija** (Biograd, Virovitica, Primorje), **Tàdijāl** (Požega), **Tàdijān** (110, Đakovo, *I* Slavonija), **Tadijánčević** (Zagreb, Bjelovar), **Tadijánov** (Baranja, *I* Slavonija), **Tadijánović** (170, Slavonski Brod, Slavonija), **Tadíjević** (Požega), **Tàdijić** (Krk, Pula, *I* Slavonija), **Tádin** (350, Kaštela, Split, Zagreb, Rijeka, Brač), **Tadínac** (Split, Omiš, Sinj), **Tálić** (170, Zagreb, *I* Slavonija, Sisak, *v.* i Tahir) ◊ *top.* (naselje): **Tadîni** (Poreč, 87 stan.)
✧ *grč.*. Thaddaîos ← *hebr.*

Tadijánović, Dragutin (1905), hrv. pjesnik, više od 70 godina prisutan u hrv. književnom životu; autentična lirika, od mitskog prostora zavičaja i djetinjstva do urbanih tema otuđenog čovjeka; slobodni stih, jednostavnost u izlaganju trajnih i dubokih osjećaja, samosvojan izričaj bez pomodarskih prilagođavanja i mijena (više od 30 zbirki poezije i proze, preveden na više od 25 jezika); na hrv. prevodio Goethea, Heinea, Nervala, Cankara, Kocbeka i dr., priređivač kritičkih izdanja Matoša, Vidrića, Gorana Kovačića, Polića-Kamova i dr.

tȁdž *m* ⟨N *mn* tàdževi⟩ *reg.* **1.** *pov.* kruna, carska kruna **2.** vrsta kape kakvu nose derviši **3.** *šah* upozorenje protivniku da je njegov kralj napadnut; *šah*
✧ *tur.* taç ← *perz.* tāğ

Tadžikìstān *m* ⟨G Tadžikistána⟩ *geogr.* država u središnjoj Aziji, 143.100 km², 5.359.000 stan., glavni grad Dušanbe // **tàdžičkī** *prid.* koji se odnosi na Tadžike △ ~ ***jezik*** *lingv.* iranski jezik koji se govori u Tadžikistanu, po nekima varijanta perzijskoga; **Tàdžik** *m* (**Tàdžikinja** *ž*) ⟨N *mn* Tàdžici, G Tàdžīkā⟩ **1.** stanovnik ili državljanin Tadžikistana **2.** (*mn*) *etn.* iranski narod nastanjen pretežno u Tadžikistanu te u Afganistanu, Uzbekistanu, Iranu i Kini; **tadžikìstānskī** *prid.* koji se odnosi na Tadžikistan

taedium vitae (*izg.* têdium vîte) nezadovoljstvo životom
✧ *lat.*

tae kwon do (*izg.* tȅ kvȍn dȍ) *m sport* korejski sport nastao 1955. sintezom kineskog boksa, karatea i tradicionalnog korejskog tae-kyona
✧ *kor.* t'aekwōndo ← to: udariti nogom, kwōn: udariti šakom, do: način (način borbe šakama i nogama)

tae-kyon (*izg.* tȅ kiȍn) *m sport* tradicionalna korejska borilačka vještina, preteča tae kwon doa
✧ *kor.*

-TAF kao drugi dio riječi označava da je riječ vezana uz grobove, groblja [*kenotaf*; *epitaf*]
✧ *grč.* táphos: grob

tafefòbija *ž psih.* bolestan strah da se bude živ pokopan
✧ *grč.*. taphḗ: pogreb; grob + -FOBIJA

Tafelmusik (*izg.* Taflmuzȉk) *m* instrumentalna i vokalna glazba koja se izvodi za vrijeme obroka u restoranu
✧ *njem.*

tȁflānsk|ī *prid.*, ob. u: △ ~***a bolest*** *pat.* virusna zarazna bolest svinja; svinjska uzetost

tafofìlija *ž psih.* ljubav prema groblju; često, bezrazložno posjećivanje groblja
✧ *grč.* táphos: grob + -FILIJA

tàfra *ž* ⟨G *mn* táfrā/-ī⟩ *reg.* napad riječima; verbalni napad // **tàfriti** (koga) *dv.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *pril. pr.* -īvši, *gl. im.* -rēnje⟩ *reg.* napasti/napadati (koga) riječima
◈ *pr.* (nadimačka): **Tàfra** (460, Omiš, Split, Zagreb, Požega, Turopolje), **Tàvra** (120, Split, Zagreb, Bjelovar, Sesvete), **Távrić** (Omiš, Osijek, Varaždin)
✧ *tur.* ← *arap.* ṭafra: skočiti, preskočiti

tȁft *m* ⟨N *mn* tàftovi⟩ **1.** proizvodnjom najstarija svilena tkanina s Dalekog istoka (Kina, Japan) **2.** uvriježen naziv za nekoliko tipičnih vrsta tafta različitog po izgledu [~ *armir*; ~ *ekose*; ~ *fler*] **3.** vrsta tkanja // **tȁftan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se odnosi na taft
✧ *tal.* taffeta *tur.* tafta ← *perz.* tāfte ← tāftah: svilena ili pamučna tkanina ≃ taftan: tkati, uvijati

tȁfting *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ **1.** podna ili zidna obloga

čvornate ili rezane površine **2.** postupak izrade takve obloge
✧ *engl.* tafting

tag (*izg.* tȅg) *m* **1.** *inform.* **a.** jedan ili više znakova koji se dodaju polju ili slogu radi identifikacije **b.** osnovni element HTML programskog jezika (za uređivanje izgleda web stranice); naredba, instrukcija **2.** *term.* plastificirana kartica koja se nosi izložena na odjeći radi identifikacije (na poslu, na skupovima i sl.); identifikacijska kartica
✧ *engl.*

tagàlog *m lingv.* austronezijski jezik, službeni jezik Filipina; pilipino

tagàrčik *m*, *v.* tarčug

tàglija *ž lov. reg.* nagrada za pojedini primjerak uhvaćene štetne životinje [*~ za starog risa je 20, za mladog 4 krune*]

tàgmēm *m* ⟨G tagméma⟩ *lingv.* najmanja morfosintaktička jedinica (Bloomfield) **// tàgmēmsk|ī** *prid.* koji se odnosi na tagmem [*~a raščlamba*]
✧ *grč.* tágma: uređenje ≃ tássein: urediti

Tagore (*izg.* Tàgore) **1. Devēndranāh** (1817–1905), hinduistički filozof i vjerski reformator nazivan Maharishi (Veliki mudrac); reformama oslobodio hinduističku vjeru i način života od nekih krutih zastarjelosti; napisao brojne knjige na bengalskom jeziku (*Obrana Vedskih doktrina*) i u Bengalu osnovao utjecajnu školu i vjersko središte *Božje prebivalište* **2. Rabīndranāth** (1861–1941), Devēndranāthov sin, bengalski prozni i dramski pisac, skladatelj, ubrajan među vodeće indijske slikare svoga vremena, najcjenjeniji kao pjesnik (za poetsku zbirku *Pjesma dara i žrtve* Nobelova nagrada za književnost 1913); neke od svojih tridesetak knjiga sam je preveo na engleski; veliki promotor indijske kulture na Zapadu i zapadne u Indiji, vrlo utjecajan u uzajamnom upoznavanju i poboljšanju razumijevanja

tȁh *m rel.* nagoda
✧ *kin.* t'ah

tàhan *m reg. kulin.* gusta tekućina dobivena mljevenjem sezamovih sjemenki △ *~-**halva*** slastica, halva u koju je umiješan tahan
✧ *tur.* tahan, tahin

taheogràfija *ž zast.* tiskanje na strojevima, pomoću strojeva; brzotisak
✧ *grč.* takhýs: brz + -GRAFIJA

tâhī *prid. rij. zast.* paran broj, *opr.* lihi

Tâhī, Franjo (?–1573), vlastelin na feudu Susedgrad-Stubica, osobito grub prema svojim kmetovima koji su bili predvodnici i najbrojniji u Seljačkoj buni 1573.

TAHI-, TAHO- kao prvi dio riječi znači brz, hitar, koji se odnosi na brzinu [*tahimetar*]
✧ *grč.* takhýs: brz; tákhos: brzina

tahiarìtmija *ž term.* ubrzan i nepravilan rad srca
✧ TAHI- + *v.* aritmija

tahifàgija *ž term.* brzo gutanje hrane
✧ TAHI- + -FAGIJA

tahifèmija *ž psih.* smetnja u govoru, karakteristična po brzini nizanja riječi i rečenica
✧ TAHI- + *grč.* phḗmē: govor

tahifilàksija *ž fiziol.* **1.** brza imunizacija na toksične (smrtonosne) doze nekog otrova ili supstance; postiže se prethodnim davanjem malih doza istog otrova ili supstance **2.** brzi gubitak osjetljivosti na lijek nakon svega nekoliko doza
✧ TAHI- + *grč.* phýlaksis: čuvanje

tahigèneza *ž biol.* skraćeni razvoj, pri kojem izostaju neki stadiji karakteristični ob. za kolutićavce i kukce
✧ TAHI- + -GENEZA

tahigràfija *ž pov.* pismo s pojednostavljenim znakovima za slova, slogove i pojedine riječi (tzv. tihonski znakovi) radi što bržeg bilježenja; preteča stenografije; upotrebljavalo se u antici i srednjem vijeku
✧ TAHI- + -GRAFIJA

tahikàrdija *ž term.* ubrzan rad srca (preko 100 udaraca u minuti), normalan pri fizičkom radu i snažnim emocijama (strah); u mirovanju simptom srčane bolesti, aritmije
✧ TAHI- + *grč.* kardía: srce

tahìlīt *m* ⟨G tahilíta⟩ *min.* površinska eruptivna stijena koja se nije kristalizirala
✧ TAHI- + -LIT[1]

tahimètrija *ž term.* u geodeziji, određivanje položaja terenskih točaka mjerenjem udaljenosti te horizontalnoga i vertikalnoga kuta **// tàhimetar** *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* geodetska sprava za brzo mjerenje terena
✧ TAHI- + -METRIJA

tahióni *m mn* ⟨N tahìōn, G tahióna⟩ *fiz.* hipotetske subatomske čestice koje se kreću brzinom većom od brzine svjetlosti
✧ TAHI- + -ON(I)

tahipnéja *ž pat.* ubrzano i teško disanje
✧ *grč.* takhýpnoia ≃ TAHI- + pnoḗ: disanje

tahipsìhija *ž psih.* abnormalna brzina iznošenja ideja, očituje se besmislenim brbljanjem
✧ TAHI- + *grč.* psýkhein: disati

Táhir m. os. ime (*musl.*); *hip.*: **Tále**, **Tájko**; **Tahȉra** ž. os. ime ◊ *pr.*: **Táhić** (Pula, Petrinja, Osijek), **Tàhija** (Novska, Pokuplje), **Táhir** (Zagreb, Varaždin), **Tahȋri** (Kostajnica, Rijeka, ← *alb.*), **Tahírović** (Zagreb, Sesvete, Vojnić)
✧ *tur.* ← *arap.* ṭāhir: čist

tahisintògraf *m tehn.* sprava za automatsko traženje pojedinih stanica u radiouređajima
✧ TAHI- + *lat.* scintilare: iskriti, bljeskati + -GRAF

Tahȉtī *m* ⟨G Tahȉtija⟩ *geogr.* otok u Društvenim otocima u *J* dijelu Tihog oceana, 1042 km^2, 140.000 stan., glavni grad Papeete; od 1958. dio Francuske // **Tahíćanin** *m* (**Tahíćānka** *ž*) ⟨N *mn* Tahíćani⟩ stanovnik Tahitija; **tahíćanskī** *prid.* koji se odnosi na Tahiti △ ~ ***jezik*** *lingv.* austronezijski jezik polinezijskih skupina koji se govori na Tahitiju

tàhmis *m reg. pov.* mjesto gdje se prži i prodaje pržena kava // **tahmìšćija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg. pov.* onaj koji ima dozvolu za prženje i prodavanje kave
✧ *tur.* ← *arap.* taḫmis: topiti na vatri, pripremati lijekove

tȁhograf *m tehn.* uređaj koji bilježi brzinu kretanja vozila u određenim jedinicama vremena
✧ TAHO- + -GRAF

tȁhogram *m* grafikon brzine kretanja vozila dobiven tahografom
✧ TAHO- + -GRAM

tȁhometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* sprava za mjerenje brzine; brzinomjer
✧ TAHO- + -METAR

tahoprstáši *m mn* ⟨N tahopȑstāš, G tahoprstáša⟩ *zool.* red sisavaca kopitara (*Artiodactyla*) s parnim brojem prstiju (papaka); papkari

tȁhta *ž* ⟨G *mn* tâhtā/tȁhtī⟩ *reg.* **1.** plosnat i širok dug komad drveta, dobiven piljenjem od balvana ili trupca; daska [~ *papuče* kožne papuče s jačim đonom] **2.** široka (drvena) počivaljka za sjedenje i ležanje pokrivena ćilimom; divan // **tahtàli** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je od daske; daščan; **tàhtara** *ž reg.* kamena kuća pokrivena daskom (tahtom)
✧ *tur.* ← *perz.* tahte

tàhvīl *m* ⟨G *mn* tahvíla⟩ *reg. pov.* potvrda o izravnanju duga
✧ *tur.*

Tai (*izg.* Tȁj) *m* skupina srodnih naroda kinesko-tibetske skupine u *JI* Aziji (Tajland, Laos, Vijetnam, *JZ* Kina, *SI* Indija), ukupno o. 60 mil. pripadnika

tai chi (*izg.* tȁj čȉ) *m* **1.** *fil.* **a.** vječni izvor i uzrok ukupne stvarnosti, zajedništvo dva osnovna vida svemira, aktivnoga i pasivnoga **b.** drevni filozofski tekst u kojem se prvi put spominje ovo načelo **2.** *sport med.* drevna kineska zdravstveno-terapeutska metoda, djelotvorna protiv stresa; vježba se na otvorenom
✧ *kin.*

tai chi chuan (*izg.* tȁj čȉ čȕan) *m sport* stara borilačka vještina i oblik stilizirane meditativne vježbe koja je prerasla u tradicionalnu kinesku gimnastiku; ima rekreacijsku i terapeutsku vrijednost
✧ *kin.* tai chi chuan: vrhovni apsolutni boks

taìho džȕcu *m sport* sustav obrane i napada koji uglavnom vježbaju japanski policajci; sastavljen na osnovi mnogih japanskih borilačkih vještina
✧ *jap.* taiho jutsu

tailgate (*izg.* tèjlgējt) *m glazb.* poseban stil sviranja na trombonu (melodijski kontrapunkt i dugi glisandi), karakterističan za jazz u New Orleansu (Dixieland jazz) sredinom 20. st.
✧ *engl.* prema sjedalu na kojem se nalazio trombonist na kolima za vrijeme svečane povorke

Taine (*izg.* Tên), **Hippolyte** (1828–1893), francuski filozof, povjesničar, teoretičar i povjesničar kulture i umjetnosti, književni i likovni kritičar; veliki zagovornik pozitivizma u filozofiji i znanosti, protagonist primjene pozitivizma na društvene teorije, historiografiju i interpretaciju književnosti i umjetnosti; utjecao na formiranje francuskog naturalizma, posebno na E. Zolu

tàipei *m* kineska igra pločicama
✧ *kin.*

T'aipei (*izg.* Tàibei) *m* glȁvni grad Tajvana, 2.679.600 stan.

Tai-ping (*izg.* Tȁj-pȉng) *m* **1.** u Kini od davnine naziv za tajne pobunjeničke organizacije **2.** naziv za najveći seljački ustanak u povijesti Kine (1850–1864) protiv feudalističke vlasti mandžurske dinastije, u početku uspješan, ugušen uz pomoć britanskih, francuskih i američkih trupa

T'ai Shan (*izg.* Tȁj Šȁn) (**Yu-Huang Shan**) *m*

prvi od pet svetih planinskih vrhova Kine u pokrajini Shantung; kultno mjesto Kineskog Carstva od 2. st. pr. Kr. do kraja 8. st. gdje se vršio obred žrtvovanja zvan Feng i Shan, simbol apsolutne sreće dinastija; hodočasničko mjesto s mnogo hramova i žrtvenika manjim božanstvima; u taoizmu središte Yanga, *v.*

taìso *m sport* pripremne nindža vježbe za povećanje snage, spretnosti, gipkosti i kondicije ✧ *jap.*

Tai-tsu (*izg.* Tȁj-tsù) (927–976), kineski vojskovođa kojeg su u kaotičnom stanju zemlje njegovi vojnici proglasili carem (960); vladao na osnovi konfucijanske etike izbjegavajući autoritarne metode, nasilje i raskoš, stekao silnu popularnost, zasnovao dinastiju Sung (960–1279); započeo sređivanje prilika i objedinjavanje zemlje, što je dovršio njegov nasljednik, mlađi brat Tau-tsung (car 976–997)

tâj *zam.* (**tâ** *ž*, **tô** *sr*) ⟨G tȍgā (tê), D tȍmu/tòmē (tôj), I tîm (tôm), N *mn* tî (tê, tâ)⟩ (pokazna) **1. a.** ukazuje na pojam u blizini ili uopće u sferi sugovornika **b.** ukazuje na nešto što je spomenuo sugovornik ili o čemu je osoba koja govori nešto saznala od drugih **c.** pokazuje na nešto ili ukazuje na spomenuto ili obuhvaćeno iskustvom ili pričanjem [*uvijek te priče*] **2.** u samostalnoj upotrebi za ponovno ukazivanje na imenski pojam označen u glavnom dijelu složene rečenice [*tko hoće, ~ može*] **3.** uz upitne zamjenice i priloge, za ukazivanje na sadržaj o kojem se pita [*a što to?*] **4.** (uz imenicu bez drugih odredbi) uopće za naglašavanje odlika nečega [*ta ljepota*; *ta krasota*] **5.** (*sr*) za pokazivanje predmeta koji nemaju imena, kojemu ne znamo ime ili štedeći riječi (uz gestu ili kontekst) [*dajte mi to, to i to*] **6.** (u *prid.* službi) *pejor.* takav kakav jest [*~ moj brat*] **7.** (riječ za pojačavanje u kontekstu kad se ukazuje na što ili na koga, npr. da smeta i sl.) [*ugasi ~ radio!*; *makni tu žlicu sa stola!*; *ugasi to svjetlo!*; *ugnjavio me ~ dosadni predavač*] **8.** *knjiš. arh.* koji (pokoji) + taj [*početkom 20. stoljeća našao se među nama tek koji ~ ljubitelj svjestan vrijednosti starina*], *usp.* koji, pokoji, neki, poneki **9.** riječ koja nakon završene glavne rečenice ukazuje na subjekt kojemu dodaje još jedan podatak kao ime, atribut i sl. [*To je lud čovjek, ~ Azijat*; *Svašta je u stanju izvaliti g. X, ~ inače veliki mudrac*] **10.** (u raznim kontekstima u zn. neodređenih ili neprepoznatih svojstava koga ili čega) [A: *Čujem da ste dali intervju za novine* B: *Da, ali tko zna što će ~ napisati* (= kojega ne poznajem, kojega prvi put vidim)] **11.** (nakon vlastitog imena započinje cjelovitu rečenicu) [*Franjo Glazer, ~ je bio golman*] **12.** (znači ukupnost svojstava ili neko svojstvo koje određuje osobu o kojoj se govori) [*neće ~ biti naivan, ne bojte se*] **// tîm**[1] *zam.* ⟨I *jd* od taj⟩ u *pril.* izrazima [*~ bolje, ~ gore, ~ više, ~ prije i sl.* utoliko (bolje, gore, više, prije i sl.), (to bolje, to gore, to više, to prije)]; korelativno, čim [*čim prije ~ bolje*]
✧ *prasl.* *tъјь, *tъ: taj (*stsl.* tъ, *rus.* tot, *polj.* ten), *lit.* tas ← *ie.* *tod: to (*grč.* to, *skr.* tad)

tájac, *v.* tajiti

tajàdele *ž mn* ⟨N tajàdela⟩ *reg.* rezanci [*~ za juhu*]
✧ *mlet.* tagiadele *tal.* tagliatelli ≃ tagliare: rezati

Tàjana ž. os. ime, *v.* Tatjana

tajànstven, *v.* tajiti

tàjasjēn (tajasjên) *m geol. pov.* u razvoju Zemlje razdoblje kasnog nižeg paleolitika; nađeni ostaci primitivnog kremenog oruđa
✧ *fr.* tayacien, prema arheološkom nalazištu Tayac u Dordognei, Francuska

tâj-brêjk *m*, *v.* tie-break

tȁjce (tȁjice) *ž pl. tantum žarg.* ženski odjevni predmet koji prati oblik od struka i tijesno priliježe uz cijelu dužinu noge [*obući ~*]
✧ *engl.* tights

Tȁjder, Miroslav (1909–1984), hrv. petrolog, inovator u metodama istraživanja stijena (više od 70 znanstvenih radova)

tâjfa *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. pov.* **1.** skup osoba združenih kakvim zajedničkim ciljem, radom i sl.; skupina, momčad **2.** umjetničko udruženje, grupa s nekim osobinama cehovskog uređenja **3.** *pom.* posada
✧ *tur.*

tàjfūn *m* ⟨G tajfúna⟩ **1.** *meteor.* tropski ciklon s vjetrovima orkanske snage koji se pojavljuje u *SZ* dijelovima Tihog oceana i u Kineskom moru **2.** *pren. razg.* nagla promjena, slijed događaja koji u velikoj brzini sve mijenja i odnosi **// tàjfūnskī** *prid.* koji ima svojstva (snagu) tajfuna, koji se odnosi na tajfun; **tàjfūnski** *pril.* kao tajfun, na način tajfuna
✧ *engl.* typhoon ← *kin.* tai fung: velik vjetar

tâjga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* šuma od jedne ili više

porodica jela s primjesom drugih četinara, posebno raširena u Sibiru i na *S* Kanade [*kretati se kroz ~u*; *u ~i*]
✧ *rus.* tajgá ← *egz.* (*turk.*)
tȁjice *ž pl. tantum*, *v.* tajce
tàjīn *m* ⟨G tajína⟩ *kulin.* ovčji ragu kakav se kuha u *S* Africi; komis, komisbrot
✧ *arap.*
tájiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -jēnje⟩ **1.** ne htjeti reći **2.** držati u tajnosti; prikrivati, skrivati // **tájac** *m* ⟨G -jca, N *mn* -jci, G tȃjācā⟩ stanje nagle tišine koja nastupa kad se prekine razgovor ili žagor; šutnja, muk, tišina, zatišje; **tajȁnstven** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** u kojem ima nešto tajnovito, tajno, nejasno, nedokučivo; zagonetan **2.** *razg.* koji nešto prikriva, u držanju kojega se vidi da čuva tajnu; nepovjerljiv; **tajȁnstveno** *pril.* na tajanstven način [*on se drži ~* ništa ne govori, nešto taji]; **tajȁnstvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je tajanstveno, osobina onoga koji je tajanstven; **tajánstvo** *sr* ono što krije tajnu, ono što je obavijeno tajnom, ono što je tajanstveno [*~ kovanja novca bilo je mračnije od kuge*]; **tȃjn|a** *ž* **1.** ono što se nikomu ne smije reći, ono što mora ostati skriveno, ono što se taji, skriva, što se ne priča, ne objavljuje [*državna ~a*; *poslovna ~a*; *službena ~a*; *vojna ~a*] **2.** ono što je nepoznato, neotkriveno, nedostupno spoznaji; misterij, otajstvo [*~a uspjeha*; *~e prirode*]; **tȃjn|ī** *prid.* **1. a.** koji ima svojstvo tajne, koji se čuva kao tajna [*~i pregovori*; *~i sporazum*; *~o glasovanje*] **b.** koji se obavlja krišom, skriveno od drugih **2.** za koji se ne zna; skrovit, tajanstven, tajnovit [*~i pretinac*] △ ***~a policija***, ***~i agent*** onaj koji tajnim metodama prikuplja informacije; uhoda, špijun; **tȃjnica**[1] *ž dem.* i *hip.* od tajna; **tȃjno** *pril.* **1.** na tajni način, dalje od očiju javnosti **2.** *pejor.* u potaji, potajno, kriomice [*sve je obavljeno ~*]; **tájnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je tajno **2.** stanje, okolnosti u kojima se nešto tajno obavlja [*u najvećoj ~i*]; **tajnòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** u kojem ima nešto tajno, zagonetno; tajanstven (o pojavama itd.), *opr.* jasan, objašnjiv, čitljiv, razumljiv **2.** koji nešto skriva (o osobi), *opr.* otvoren, javan; **tajnòvito** *pril.* na tajnovit način, tajanstveno; **tajnòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je tajnovito; **tȃjom** *pril. arh. ekspr. knjiš.* tajno, kriomice, pritajeno, nevidljivo
✧ *prasl.* *tajiti (*strus.* tajiti, *polj.* tajny: tajni) ← *ie.* *teh$_2$-y-: krasti (*skr.* tāyu-: kradljivac, *hetit.* tayezzi: krade)
tȁjkati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* praviti rub ili nabore na odjevnom predmetu
✧ *tal.* tacca: nabor
tàjkūn *m* ⟨G tajkúna⟩ **1.** *razg. pejor.* financijski moćnik koji se obogatio naglo bez novca i rada; novopečeni bogataš **2.** *pov.* naslov šoguna u Japanu // **tajkunizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* tajkunìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti/provoditi radnju kojom se bavi tajkun, prisvojiti/prisvajati imovinu na način kako rade tajkuni, (u)činiti da što postane vlasništvo tajkuna [*~ tvornicu*]; **tàjkūnskī** *prid.* koji se odnosi na tajkune; **tàjkūnski** *pril.* kao tajkuni, na način tajkuna
✧ *engl.* tycoon: bogati poduzetnik s velikim utjecajem u politici i društvu ← *jap.* taikun ← *kin.* dà: veliki + jūn: princ
Tȁjland *m geogr.* država u Indokini (nekad Sijam ili Tajska), uz Sijamski zaljev i Andamansko more, 513.115 km^2, 57.788.900 stan., glavni grad Bangkok // **tȁjlandskī** *prid.* koji se odnosi na Tajland i Tajlanđane; **Tajlánđanin** *m* (**Tajlánđānka** *ž*) ⟨N *mn* Tajlánđani⟩ stanovnik ili državljanin Tajlanda; **Tȃjskā** *ž konstr. neob.*, *v.* Tajland; **tȃjskī** *prid.* koji se odnosi na Tajsku (Tajland) i Tajce △ ***~ jezici*** *lingv.* jezična porodica koja obuhvaća tajski (sijamski), laoski i neke druge jezike *JI* Azije
Taj Mahal (*izg.* Tȁdž Màhal) *m arhit.* raskošni, golemi, bijeli mauzolej blizu grada Arga u Indiji što ga je dao sagraditi mogulski šah Jahan u spomen na svoju ženu Arjumand Banu Begam zvanu Mumtaz Mahal (Izabrana) koja je umrla pri porodu 1631; remek-djelo mogulske arhitekture, simbol velike ljubavi
tȃjm-ȁut *m* time-out, *v.* time △
tàjmer *m*, *v.* timer
tàjming *m*, *v.* timing
tàjmkīper *m* time-keeper, *v.* time △
tȃjnica[2] *ž bot.* biljka (*Leersia oryzoides*) iz porodice trava (*Gramineae*); divlja riža
tȃjnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ tajnik, onaj koji vodi i rukovodi administrativnim poslovima: **a.** škole i fakulteta **b.** tvrtke i poduzeća **c.** društva, kluba ili slične organizacije **d.** stranke [*glavni ~ gradske organizacije*] △ ***državni ~*** *pol.* titula u nekim zemljama

koju nosi ministar vanjskih poslova // **tâjnica**[3] *ž*, *v.* tajnik; **tâjničin** *prid.* koji pripada tajnici; **tâjničkī** *prid.* koji se odnosi na tajnike; **tâjnīštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ administrativni odjel, ured kojemu je na čelu tajnik [~ *škole*]
✧ *v.* tajiti, tajna

tàjpān *m* ⟨G tajpána⟩ *zool.* najveća australska zmija (*Oxyuranus scutellatus*), otrovnica iz porodice kobri
✧ *engl.* tay-pan ← *egz.* (*austral.aboridž.*) wik-munkan tay-pan

Tâjskā, *v.* Tajland

Tàjvān *m geogr.* (*pov.* Formoza, *usp.*) država na istoimenom otoku između Istočnokineskog i Južnokineskog mora, 36.000 km², 20.873.000 stan., glavni grad Taipei // **Tajvánac** *m* (**Tàjvānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Tajvánci, G Tàjvānācā⟩ stanovnik ili državljanin Tajvana; **tàjvānskī** *prid.* koji se odnosi na Tajvan i Tajvance

tâk *m* ⟨N *mn* tákovi⟩ biljarski štap; ke
✧ *fr.* taquet

tȁk *m* ⟨N *mn* tàkovi/tȁci, G tȁkā⟩ *arhit. reg.* **1.** potporni stup **2.** luk, svod zgrade **3.** *reg.* zadnji donji dio cipele koji podržava petu [*visoki* ~; *niski* ~]; potpētica
✧ *tal.* tacco

tȁka *ž* ⟨D L -i, G *mn* tâkā⟩ *pom.* crnomorski obalni čamac na jedra, duljine 8–10 m, nosivost 5 t

Takahama (*izg.* Takahàma), **Kyoshi** (1874–1959), japanski haiku-pjesnik, vodeći u razvoju haiku književnosti modernog Japana; uveo realizam u haiku pjesništvo smatrajući kako nije dostatno pjevati samo o ljepoti prirode, već se u haiku oblicima mora odražavati život kakav on stvarno jest

takanȁ *ž pov. jud.* propisi, ob. zabrane koje su donosile rabinatske ili općinske vlasti za židovsku zajednicu pod njihovom jurisdikcijom (npr. takana protiv poligamije iz 11. st.)
✧ *hebr.* taqqānāh: propis, pravilo

takàri *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ *sport pov.* staromeksička igra drvenom loptom i palicom, slična suvremenom hokeju na travi
✧ *meks.šp.*

tàkāv *prid. zam.* (**tàkva** *ž*, **tàkvo** *sr*) (pokazna) **1.** označuje sličnost ili istovjetnost s nečim: u odnosu na kakvoću kojom se ukazuje na osobine koga ili čega, usporedbom od te vrste, sličan sa spomenutim pojmom [~ *je opasan*; ~ *momak!*] **2.** ukazuje na osobine koje izazivaju ono što se iznosi u zavisnoj rečenici [~ *apetit da jede za trojicu*; *kakav-*~ kad se dopušta, prihvaća i nešto slabije; *kao* ~ po sebi, u osnovnom, općem značenju]
✧ *prasl.* i *stsl.* takъ (*rus.* takój, *polj.* taki), *lit.* toks ≃ *v.* taj

takeláža *ž pom.* sve što je potrebno za pokretanje broda pomoću jedara; jedrilje, snast
✧ *njem.* Takelage ≃ *nizoz.* takel: dizalo, motovilo, čekrk

take-off (*izg.* têjk-ôf) **1.** polijetanje aviona **2.** *ekon.* novi gospodarski polet nakon razdoblja stagnacije
✧ *engl.*

take-over (*izg.* têjk-ôver) *publ.* uzimanje, preuzimanje vlasništva nad imovinom
✧ *engl.*

tȁklja *ž* ⟨G *mn* tȁkāljā/-ī⟩, *v.* tačka

tȁkmiti se *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -mēći se, *gl. im.* -mēnje⟩ *ekspr.* nadmetati se, ogledati se, biti suparnik // **tȁkmac** *m* ⟨G takmàca, G *mn* takmácā⟩ onaj koji se u čemu nadmeće s kim, protivnik u natjecanju; suparnik, konkurent, rival; **takmàštvo** *sr ekspr.* ogledanje u čemu; suparništvo, nadmetanje; **tàkmičār** *m* (+ *srp.*), *v.* natjecatelj; **tàkmičārev** (**tàkmičārov**) *prid.* koji pripada takmičaru; **tàkmičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* takmičar; **tàkmičarskī** *prid.* koji se odnosi na takmičare i takmičenje; **tàkmičarski** *pril.* kao takmičar, na način takmičara; **tàkmičiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -čēći se, *gl. im.* -čēnje⟩ *reg.* (+ *srp.*), *v.* natjecati se; **tèkma** *ž* ⟨G *mn* tèkāmā/-ī⟩ *žarg.* utakmica, *v.*
✧ *prasl.* *tъkъmiti (*stsl.* tъkъmъ: jednak) ≃ *v.* takav

tȁknuti (**taći**) *svrš.* ⟨*prez.* tȁknēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* tàkni, *prid. rad.* tȁknuo/tȁkao/tàkla *ž*, *prid. trp.* tȁknūt⟩ **1.** (koga, što) dijelom tijela ili čim drugim uspostaviti blagi dodir [*lagano* ~]; dotaknuti, dodirnuti **2.** (u što) učiniti da se što djelomično izmijeni [~ *u izvornik*]; oštetiti **3.** (u što) potaknuti čije negativne osjećaje [~ *u srce*; ~ *u osjetljivo mjesto*; ~ *u živac*]; pogoditi, uzbuditi, potresti // **tȁći** *svrš.* ⟨*prez.* tȁknēm, *pril. pr.* tȁkāvši, *prid. trp.* tȁknūt⟩, *v.* taknuti
✧ *prasl.* *tъknǫti (*rus.* tknut', *češ.* tknout) ≃ *grč.* týkos: sjekira

tàkō *pril.* **1.** na takav način, na način kako si ti pokazao ili na način koji smo vidjeli obojica ili vi, *usp.* ovako (1) **2.** kad se kazuje da ne-

što biva u takvu stupnju koji izaziva posljedicu iskazanu zavisnom rečenicom, uopće u zavisnoj posljedičnoj rečenici, u vezi tako da [*zašao ~ da već nije znao kako bi se izvukao*] **3.** u dijalogu kad se što prima na znanje [~, *pričaj dalje*] **4.** kad se nešto samo ovlaš, u općim crtama određuje ili kad se otprilike ocjenjuje kao veličina, iznos i sl. [~ *nekako*] **5. a.** (kao riječ koja sažimlje smisao prethodno rečenoga s onim što će se dalje govoriti) [*Bilo je mučno i vrlo naporno. ~, kad smo stigli trebalo nam je da se od svega odmorimo*; *Kupiš, pa prodaš, pa opet kupiš. (I) ~, sve na taj način*] **b.** (u raznim kontekstima) jako, mnogo, neopisivo [~ *te volim*; *on je ~ marljiv*; *ona je ~ lijepa*; *ljudi su bili ~ oduševljeni*] **c.** (u raznim kontekstima i dijaloškim situacijama) [A: *Kako ste?* B: ~ *(~, ~)* = nije loše, osrednje; *~!* (u situaciji kad se sjedne, želi počinuti, kad se udobno smjesti, kad se završi neki posao i sl.); *e ~!, ~ ~!* (u dijaloškoj situaciji na riječi sugovornika ili bez riječi na čiji postupak) = tako treba, to je dobro, slažem se, to je u redu, ispravno ste postupili; *i sve ~*; *i ~ sve, usp.* sve (na pitanje o količini ili kakvoći čega); A: *Ima li toga mnogo?* B: ~ = nema ni malo ni mnogo; A: *Znate li pjevati?* B: ~ = osrednje, donekle znam, nisam sasvim loš, ali ni osobit u tome]

✧ od starijega *tako (*rus.* i *polj.* tak) ≃ *v.* takav

takóđer *pril. čest.* koja označuje **1.** da se što izjednačuje [*on je ~ budala*] **2.** da se ponavlja [*jučer se ovdje dogodio sudar, danas ~*] **3.** da se što obavlja na isti način [*ja ~ mislim isto*] **4.** isto tako [*on se ~ preselio*]

✧ *prasl.* *tako de že, *v.* tako

takònīt *m* ⟨G takoníta⟩ *min.* željezna rudača slabije kakvoće (nalazišta u Sjevernoj Americi)

✧ *amer.engl.* taconite, prema planinskom lancu Taconic

takorèći *pril. čest.* moglo bi se reći; gotovo, otprilike, takorekavši // **tako rèkāvši** *pril.*, *v.* takoreći

✧ *v.* tako + *v.* riječ, reći

takòzvān|ī *prid.* **1.** ističe da je neki naziv preuzet odnekud; koji se tako zove, nazvan tako; kratica tzv. [*~a puška preklapnjača*] **2.** kad se autor ili govornik od imenovanja čega ograđuje nekom riječju ili izrazom [*~i ugledan čovjek*]

✧ *v.* tako + *v.* zvati

tàkrīr *m* ⟨G takríra⟩ *reg. pov. zast.* **1.** ono što tko tvrdi ili izriče pred javnošću; priopćenje, izjava **2.** uvođenje kupoprodajnog ugovora o nekretninama u zemljišne knjige

✧ *tur.* ← *arap.* taqrir

tȁksa *ž* ⟨G *mn* tâksā/-ī⟩ *admin.* ono što se plaća prema propisima prilikom obavljanja kakva administrativnog posla; pristojba // **taksácija** *ž admin.* određivanje, utvrđivanje novčane vrijednosti čega; procjena; **tȁksatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se odnosi na taksu; utvrđen, izričit, poimeničan; **tȁksatīvno** *pril.* izričito, poimenično [~ *nabrojiti*]; **tàksātor** *m* onaj koji određuje, utvrđuje novčanu vrijednost čega; procjenitelj; **tàksātorica** *ž*, *v.* taksator; **tàksen|ī** *prid.* koji se odnosi na taksu △ *~a **marka*** biljeg; **taksírati**[1] *dv.* ⟨*prez.* tàksīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** odrediti/određivati, utvrditi/utvrđivati novčanu vrijednost čega; procijeniti/procjenjivati **2. a.** platiti/plaćati taksu **b.** priložiti, zalijepiti na spis biljeg u vrijednosti izraženoj novcem; biljegovati; **tàksīt** *m* ⟨G taksíta⟩ novac koji se uplaćuje ili vraća u ugovorenom iznosu i ugovorenim rokovima; rata

✧ *njem.* Taxe ← *srlat.* taxare: odrediti cijenu, cijeniti

tȁksametar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** *v.* taksimetar **2.** *zast.* taksi, *v.*

✧ *njem.* Taxameter ≃ *v.* taksa + -METAR

tàksi *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ automobil, uslužno prometno sredstvo s profesionalnim vozačem; prevozi putnike i priručni teret, ob. ima brojilo (taksimetar) za očitavanje cijene // **taksírati**[2] *nesvrš.* ⟨*prez.* tàksīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ voziti taksi, biti uposlen kao taksist; **tàksist** *m* vozač taksija; **tàksistica** (**tàksistkinja**) *ž*, *v.* taksist; **taksìstičkī** *prid.* koji se odnosi na taksiste

✧ *amer.engl.* taxi ← taxicab: vozilo s mjeračem vremena i kilometara

TAKSI-, TAKSO- kao prvi dio riječi znači poredak, raspored, koji se odnosi na red, poredak, raspored [*taksonomija*]

✧ *grč.* táksis: red, poredak

taksidèrmija *ž* vještina prepariranja životinjskih koža // **taksidèrmist** (**taksidermìst**) *m* stručnjak u taksidermiji

✧ TAKSI- + -DERMIJA

taksìdo *m* kroj večernjeg odijela

✧ *amer.engl.* tuxedo ← Tuxedo coat (prema klubu u Tuxedo Parku, država New York)

-TAKSIJA, -TAKT, -TAKTAN, -TAKTIČAN kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na red, poredak [*heterotaksija*]
✧ *grč.* táksis: red, poredak; tássein: poredati, urediti; taktikós: sposoban za uređenje; taktós: uređen

taksìjarh *m* ⟨N *mn* -rsi⟩ *pov.* vojnički čin u starogrčkoj vojsci
✧ *grč.* taksíarkhos ≃ TAKSI- + -ARH

tàksimetar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* brojilo za očitavanje cijene u taksiju; taksametar
✧ *fr.* taximetre ≃ *v.* taksa + -METAR

taksìrāt *m* ⟨G taksiráta⟩ *reg.* grijeh koji izaziva Božji gnjev i nesreću kao posljedicu njegove kazne; zla kob
✧ *tur.* ← *arap.* taqṣirāt

tàksis *m psih.* automatski pokret ili jednostavna prilagodba na neku vrstu podražaja; elastičnija je i prijemljivija od refleksa // **tàksije** *ž mn biol.* pokretne reakcije nekih mikroorganizama (alga, bičaša) ili stanica (leukocita, rasplodnih stanica) na vanjske podražaje
✧ *nlat.* taxis ← *grč.* táksis: red, poredak

TAKSO-, *v.* TAKSI-

taksòdīj *m bot.* reliktni rod listopadnih golosjemenjača (*Taxodium*) podrijetlom iz južnih dijelova Sjeverne Amerike i Meksika, cijenjeno drvo u šumarstvu i hortikulturi; močvarni čempres
✧ *nlat.* taxodium ≃ *lat.* taxus: tisa

tàksōn *m* ⟨G taksóna⟩ *biol.* oznaka za klasifikacijsku jedinicu u taksonomiji, odnosi se na formu, varijetet, podvrstu, rod, porodicu
✧ TAKSO- + -ON

taksonòmija *ž biol.* **1.** znanost o zakonima i načelima razvrstavanja živih bića; sistematika **2.** grana koja na temelju sličnosti i rezultata drugih znanosti klasificira i imenuje živuće i fosilne organizme // **taksònomskī** *prid.* koji se odnosi na taksonomiju
✧ TAKSO- + -NOMIJA

-TAKT, *v.* -TAKSIJA

tȁkt *m* ⟨N *mn* tàktovi⟩ **1. a.** smjenjivanje međusobno sumjerljivih elemenata i njihovo ponavljanje po nekom pravilu, ravnomjerno ili ritmično ponavljanje kretanja ili radnje; ritam [*davati (udarati)* ~ ravnomjernim pokretima, lupkanjem i sl. određivati ritam] **b.** *knjiž.* osnovna ritmička jedinica; metrička stopa **c.** *glazb.* glazbena mjera [*tročetvrtinski* ~] **2.** *tehn.* **a.** jedna faza rada motora s unutarnjim izgaranjem, jedan hod klipa (npr. dvotaktni, četverotaktni motori) **b.** brzina titranja sata u elektroničkom uređaju **3.** *pren.* osjećaj mjere, smisao za ponašanje u društvu, vještina u ophođenju, obazrivost prema drugome [*pomanjkanje ~a*] // **tàktīl** *m* ⟨G taktíla⟩ *umj.* skulptura u raznim materijalima predviđena da se uzimlje u ruku ili dodiruje (kad ima upotrebnu vrijednost, npr. kao pritiskivač za papir); **tàktīlan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na opip, koji je osjetljiv na dodir; opipljiv, dodirljiv; **taktírati** *nesvrš.* ⟨*prez.* tàktīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *glazb.* označavati taktne dobe pokretima ruke; temelj tehnike dirigiranja; **taktìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *biol.* opće širenje neke vrste koja se približava ili se udaljuje od kakvog fizičkog podražaja; tropizam (2) (termotaktizam, fototropizam, kemotropizam); **tȁktičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima takta, *usp.* takt (3); **tȁktično** *pril.* s taktom, obazrivo [*ponašati se* ~]; **tàktičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je taktičan; **tȁktn|ī** *prid.* ono što pripada taktu, što ima svojstvo takta △ *~a* ***crta*** *glazb.* crta koja okomito presijeca notno crtovlje i dijeli skladbu na taktove; tinac
✧ *njem.* Takt ← *lat.* tactus: osjet dodira (tactilis: opipljiv) ← tangere: dodirnuti

tȁktati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* tȁkćēm, *pril. sad.* tȁkćūći, *gl. im.* -ānje⟩ *onom.* javljati se tak-tak, zvukom kojim se predočuje isprekidan zvuk lakog oružja [*iz ruskoga glavnog postava uporno sad takće strojopuška*]
✧ ≃ *lat.* tactus: dodir

tàktik|a *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** ukupnost neposrednih načina i postupaka koji se primjenjuju da bi se postigao neki cilj **2. a.** *vojn.* grana ratne vještine, podrazumijeva vođenje neke ograničene vojne operacije na temelju doktrine i u okviru kakve strategije **b.** metoda, način postupanja u nadmetanju, natjecanju, ogledanju, način ostvarivanja neke zamisli **3.** ponašanje kojim se tko služi da bi nešto postigao [*promijeniti ~u*] // **tàktičār** *m* **1.** stručnjak za taktiku, poznavatelj taktike (2) **2.** *razg.* onaj koji postupa vješto, umješno, koji ima smisla za taktiku; **tàktičārev** (**tàktičārov**) *prid.* koji pripada taktičaru; **tàktičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* taktičar; **tàktičarskī** *prid.* koji se odnosi na taktičare; **tàktičk|ī** *prid.* koji se odnosi na taktiku [*~a pogreška*] △ *~a* ***navigacija*** *vojn. pom.* manevar kojim ratni brod zadržava ili mijenja poziciju unutar vlastitog plovnog

sastava; **tàktički** *pril.* **1.** u pogledu taktike, s gledišta taktike **2.** vodeći računa o taktici; smišljeno [*postupiti* ~]; **taktȉzēr** *m* ⟨G taktizéra⟩ *razg.* onaj koji taktizira (**2**); **taktȉzērka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* taktizer; **taktȉzērskī** *prid.* koji se odnosi na taktizere i taktiziranje; **taktizérstvo** *sr* svojstvo i djelovanje taktizera; **taktizírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* taktìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** provoditi neku taktiku **2.** izbjegavati nedvosmisleno izjašnjenje, okolišati

✧ *grč.* taktikḗ: taktika; taktikós: sposoban za uređenje

tȁktomjēr *m*, *v.* metronom

✧ *v.* takt + *v.* mjera, mjeriti

tȁktštrih *m glazb. reg.* taktna crta u notnom crtovlju, *usp.* takt, taktni

✧ *njem.* Taktstrich

takùīn *m* ⟨G takuína⟩ *reg.* novčanik, novčarka (ob. za kovanice)

✧ *tal.* taccuino

tȁkum *m reg.* **1.** zadebljanje (jantarsko i dr.) na onom kraju čibuka koji se stavlja u usta **2. a.** oprema (jahaćeg konja itd.) **b.** pribor (za kavu) **c.** odjevni komplet, muški ili ženski **d.** tuce čega

✧ *tur.* takım

tàkvīm *m* ⟨G takvíma⟩ *rel.* islamski kalendar u kojem je označeno i točno vrijeme kada treba obavljati pojedine vjerske obrede

✧ *tur.* ← *arap.* taqwim

tála *ž glazb.* u indijskoj i pakistanskoj glazbi metrički ciklus s određenim brojem udaraca (od 3 do 128) koji se ponavljaju po istoj shemi kroz čitavu glazbenu izvedbu; izražava se pratećim bubnjevima

✧ *hind.* tāl ← *skr.* tāla

tálac *m* ⟨G tȁoca, N *mn* tȁoci, G tâlācā⟩ **1.** osoba predana sporazumno (ili uzeta nasilu) kao jamstvo da će se izvršiti neki dogovor **2.** osoba zadržana nasilu da se zajamči da se neće poduzimati represivne mjere ili da će se izvršiti ono što se zahtijeva // **tȁlačk|ī** *prid.* koji se odnosi na taoce [~*a kriza*]; **tȁlāštvo** *sr* položaj onoga koji je talac; taostvo; **tȁostvo** *sr*, *v.* talaštvo

✧ *prasl.* *talь (*strus.* talь) ≃ *v.* toliti

talàing *m lingv.* **1.** jezik kojim se govori u Burmi; burmanski **2.** pismo kojim se piše taj jezik

talàlgija *ž pat.* bol na unutrašnjoj strani pete, simptom različitih bolesti (posebice reumatičnih)

✧ *lat.* talus: peta, gležanj + -ALGIJA

tàlām *m* ⟨G taláma⟩ *knjiš. reg.* soba za mladence; bračna odaja

✧ *grč.* thálamos: spavaća soba

talàmbas *m glazb.* mali starinski bubanj u obliku metalne zdjele s razapetom kožom preko otvora // **talambàsati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ dizati pretjeranu buku (kakvom novošću i sl.)

✧ *tur.* daulbaz (metonimijom), davulbaz, davlumbaz, tulumbaz: bubnjar ← *perz.* ṭablāz ← *arap.* ṭabl: bubanj + *perz.* bāz

talamencèfāl *m* ⟨G talamencefála⟩ *anat.* središnja moždana regija čiji je najvažniji dio talamus

✧ *v.* talamus + *grč.* egképhalos: mozak ≃ EN- + -CEFAL

tàlamus *m* **1.** *anat.* siva kora u bazi mozga **2.** *bot.* vršni dio cvjetne stapke koji nosi dijelove cvijeta (čašku, vjenčić, tučak, prašnike), po obliku može biti čunjast, plosnat ili zdjeličast; receptakul(um), cvjetište

✧ *nlat.* thalamus ← *lat.* ← *grč.* thálamos: ležaj, spavaća soba

tàlār *m* ⟨G talára⟩ **1.** *pov.* odjeća do gležanja u starom Rimu; talarna toga **2.** duga haljina svećenika, vladara, sudaca i dr.

✧ *lat.* talaris ≃ talus: gležanj, peta

tȁlās *m* ⟨*zb.* tȁlāsje⟩ *ekspr. knjiš.* (+ *srp.*) val, *v.* // **talàsast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* valovit; talasav; **talàsa|ti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) dizati talase, valove na vodenoj površini **2.** (koga, što) uzrokovati uzbuđenje, nemir i sl. u većoj skupini ljudi, ob. na stadionima, demonstracijama i dr. **3.** (se) **a.** biti valovit (o kosi itd.) **b.** *pren.* gibati se, lelujati se (predodžba talasa) [*trava se* ~; *žito se* ~] **c.** *pren.* biti u događajima, obilovati zbivanjima (o društvu, kulturi i sl.) [*sve se* ~ *u javnosti*]; **talàsav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* talasast; **talàsavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je talasavo; valovitost; **tȁlāsje** *sr zb.*, *v.* talas; **tȁlāsnī** *prid.* koji se odnosi na talas

✧ *tur.* talaz ← *grč.* thálassa: more

talasàrhija *m* ⟨N *mn* -e⟩, *v.* talasokracija

✧ TALASO- + -ARHIJA

talasèmija *ž pat.* nasljedna anemija uzrokovana poremećajem jednog od lanaca hemoglobina

✧ *grč.* thálassa: (Sredozemno) more + -

EMIJA (anemija je prvi put zabilježena u mediteranskoj populaciji)

talàsīnje *sr zb. bot.* vodeno bilje (alge i sl.)
✧ *v.* talas

TALASO- kao prvi dio riječi znači ono što je vezano uz more [*talasoterapija*]
✧ *grč.* thálassa: more

talasofòbija *ž psih.* veliki strah od čega što se nalazi u moru ili na njegovoj površini
✧ TALASO- + -FOBIJA

talasokràcija *ž pov.* moć koja se osniva na vladavini nad morem (a ne nad kopnom); talasarhija
✧ *grč.* thalassokratía ≃ TALASO- + -KRACIJA

tàlasometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ uređaj za mjerenje dubine mora
✧ TALASO- + -METAR

talasoreàkcija *ž term.* prilagodba organizma na morsku klimu
✧ TALASO- + *v.* reagirati, reakcija

talasoteràpija *ž med.* klimatsko liječenje u primorskim krajevima, zasniva se na djelovanju morske vode i zraka uz more; marinoterapija
✧ TALASO- + *v.* terapija

tàlāš *m* (**talàšika** *ž*) ⟨G taláša⟩ *reg.* otpaci od drva ili kovine koji nastaju pri uporabi struga, pile, turpije i sl.; strugotina, šuška [*to je obična talašika*] **1.** [to je ništa, to je posve bezvrijedno] **2.** [to nema veze s mozgom, to su obične bljezgarije]
✧ *tur.* talaș

tàlāštvo, *v.* talac

talbìjāh *m* ⟨G talbijáha, N *mn* talbijási⟩ *isl.* uobičajeno izgovaranje riječi »labbajkah, allahummah labbajkah« (»u tvojoj službi, o Gospode, u tvojoj službi«) na hodočašću za vrijeme obilaska svetišta u Ćabi, *usp.* tavaf
✧ *arap.*

tàlbot *m fiz.* jedinica svjetlosne energije, 1 joule (J) zračne energije
✧ prema engleskom pioniru fotografije W. H. F. Talbotu (1800–1877)

talbotìpija *ž pov.* posebna metoda fotografiranja; kalotipija
✧ *v.* talbot + -TIPIJA

tàlent (**tàlenat**) *m* ⟨G -ēnta, G *mn* -nātā⟩ **1. a.** osobita sposobnost za nešto; dar, darovitost, nadarenost, obdarenost **b.** onaj koji ima takve sposobnosti; onaj koji je nadaren, darovit [*on je ~ za jezike*] **2.** *pov.* **a.** mjera za masu u starih naroda [*hebrejski ~*; *talmudski ~*; *grčki ~*]; različito iznosi (26–34 kg) **b.** starogrčka novčana jedinica (6000 drahmi) // **talèntīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima talenta; darovit, obdaren, nadaren; **talèntīrano** *pril.* na talentiran način [*~ svirati*]; **talèntīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je talentiran
✧ *grč.* tálanton: vaga; određena težina, novčana jedinica

Tâles iz Mileta (624–548. pr. Kr.), grčki filozof, astronom i matematičar, prema legendi jedan od Sedam mudraca; naučavao da je voda osnovni uzrok i počelo svega postojećeg; drži ga prvim grčkim i europskim filozofom

tálib *m* (**talèba** *ž*) *reg.* đak, učenik // **talìbān** *m* ⟨G talibána⟩ **1.** *rel.* **a.** učenik i sljedbenik *Kur'ana* i islama **b.** student islamskog vjerskog učilišta **2.** militantan borac za islam i islamski način života u nekim azijskim zemljama (u prvom redu u Afganistanu potkraj 20. st.)
✧ *arap.* ṭālib: učenik *tur.* talebe ← *arap.* ṭaläbä: učenici

talidòmīd *m* ⟨G talidomída⟩ *farm.* skupni naziv sredstava za umirenje; teratogena svojstva iskazao je na ljudskom plodu poč. 1960-ih kada su ga uzimale trudnice
✧ thalidomid, tvorničko ime proizvoda®

Tàlien *m* (*engl.* Dalian, *rus.* Dal'ni, *jap.* Dairen) kineski grad i luka na Žutom moru, 1.723.300 stan., osnovan 1899. kao završna stanica Transsibirske željeznice, *v.*

tálih *m ekspr. reg.* **1.** sreća koja prati koga, dobra kob **2.** sudbina // **tàlišan** (**tàličan**) *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *reg.* koji je praćen talihom; koji je sretnik, srećković
✧ *tur.* talih, tali' ← *arap.* ṭaliʿ

tâlīj *m* ⟨G -ija⟩ *kem.* element (simbol Tl, atomski broj 81); srebrnastosiv, teški, mekani rijedak metal, sličan olovu; spojevi talija su vrlo otrovni, primjenjuju se u fotografiji i medicini
✧ *nlat.* thalium ≃ *grč.* thallós: zeleni prut

Tâlija *ž mit.*, *v.* Muze // **Tâlijin** *prid.* koji se odnosi na Taliju [*~ hram*, *pren.* kazalište]

Talìjān, *v.* Italija

talijanòfīl *m* ⟨G talijanofíla⟩ onaj koji voli Talijane i sve što je talijansko
✧ *v.* Talijan + -FIL

tàlik *m pov. lingv.* vrsta arapskog pisma u upo-

trebi ob. u Iranaca (u poeziji); (bilo je popularno i u Osmanskom Carstvu)
✧ *perz.*

tàliman *m pom.* onaj koji broji teret pri ukrcavanju na brod
✧ *engl.* tallyman

tal̀īōn *m* ⟨G talióna⟩ *pov. pravn.* načelo osvete u starovjekovnom i ranom srednjovjekovnom kaznenom pravu gdje se kazna izvršava u razmjeru, tj. na isti način kao što je počinjen zločin (načelo »oko za oko, zub za zub«)
✧ *lat.* talio ← lex talionis: zakon odmazde

taliónica, *v.* taliti

tàlīr *m* ⟨G talíra⟩ *pov. bank.* starinski srebrni novac u raznim europskim zemljama
✧ *njem.* Thaler ← Joachimsthaler, tj. kovan u Joachimsthalu u Češkoj

tal̀ismān *m* ⟨G talismána⟩ predmet s urezanim posvećenim znakovima ili upisanim tekstom, koji se ob. nosi uz tijelo i kojemu se pripisuje da donosi sreću i štiti od zla; (h)amajlija, amulet, zapis // **talismànika** *ž* ⟨D L -ici⟩ ezoterička vještina izrade talismana
✧ *fr.*, *šp.* ← *arap.* ṭilasm ← *grč.* télesma: čarobna formula

tal̀īt *m* ⟨G talíta⟩ *rel. jud.* šal, ob. od svilene ili vunene tkanine ukrašen zlatnim vezom koji ortodoksni Židovi za vrijeme molitve nose oko vrata, ponekad pokrivaju i glavu
✧ *hebr.* ṭallīth: (*dosl.*) ogrtač, kaput

tálīti *nesvrš.* ⟨*prez.* tâlīm, *pril. sad.* -lēći, *prid. trp.* tâljen, *gl. im.* táljēnje⟩ **1.** (što) činiti da kruta tvar zagrijavanjem prelazi u tekuće stanje **2.** (se) prelaziti na taj način u tekuće stanje // **tàlilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩ onaj koji tali; **tàlina** *ž kem.* tvar koja je na visokoj temperaturi prevedena iz čvrstoga u tekuće stanje; **tàliočev** *prid.* koji pripada taliocu; **taliónica** *ž* radionica, postrojenje itd. gdje se tali; **taliònīčār** *m* onaj koji radi u talionici; **taliòničārev** (**taliòničārov**) *prid.* koji pripada talioničaru; **taliòničarskī** *prid.* koji se odnosi na talioničare i talioničarstvo; **taliòničārstvo** *sr* svojstvo i djelovanje talioničara, grana industrije metala; **talióničkī** *prid.* koji se odnosi na talionice; **tȁlīšnī** *prid.* koji se odnosi na talište; **tȁlīšte** *sr fiz.* temperatura kod koje su kruta i tekuća faza neke tvari u međusobnoj ravnoteži (pri određenom pritisku), na toj temperaturi tvar zagrijavanjem prelazi iz krutog u tekuće stanje (talište), ili hlađenjem iz tekućeg u kruto (ledište); točka taljenja (točka smrzavanja); **tàlitelj** *m* ono što se dodaje rudama da se pospješi taljenje; **tȁlīvo** *sr* ono što se podvrgava taljenju, ono što se tali; **tàljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može taliti; **tàljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo da se tali, svojstvo onoga što je taljivo
✧ *prasl.* *taliti, *talъ: tekući (*slov.* taliti, *rus.* tályj)

tȁlk *m* ⟨N *mn* tàlkovi⟩ **1.** *min.* magnezijev hidroksid silikat, milovka, *usp.* steatit **2.** sastojak kozmetičkih prašaka (pudera)
✧ *srlat.* talcum ← *arap.* ṭalq ← *perz.* talk

talkie-walkie, *v.* toki-voki

talk show (*izg.* tȍk šȏu) *m term.* **1.** televizijska emisija koja se zasniva na dijalogu ili razgovoru više osoba kao bitnom svojstvu **2.** vrsta priredbe, televizijske ili radijske emisije u kojoj uvijek isti voditelj (ob. voditeljska zvijezda), postavljajući zanimljiva i provokativna pitanja, razgovara s kakvom poznatom osobom, *usp.* šou
✧ *engl.*

Talleyrand-Périgord (*izg.* Talerân-Perigôr), **Charles Maurice de** (1754–1838), francuski političar i diplomat izuzetnih sposobnosti koji je imao visoke položaje i velik utjecaj u vladama Revolucije, Direktorija, Napoleona i Restauracije; postao simbolom za diplomatsko prilagođavanje i vještinu

Tallis (*izg.* Tȅlis), **Thomas** (o.1510–1585), engleski skladatelj, orguljaš kraljevske kapele, tiskar nota i spisa o glazbi, autor prvih skladbi anglikanske crkvene glazbe na engleskom jeziku

talmatològija *ž* ukupnost metoda u proučavanju života močvara, *usp.* hidrologija

TALMI- ⟨*indekl.*⟩ (ob. u riječima koje se povezuju crticom po pravopisnoj konvenciji, odgovara određenom pridjevu) lažni; pseudo-, nadri- [*talmi-sabor* sabor koji samo formalno zasjeda, a ne odlučuje; *talmi-grof*; *talmi-baron*]
✧ *krat.*, *fr.* talois-demi: polu-Tallois; prema imenu pariškog izumitelja Talloisa

Tàlmud *m jud.* golemi zbornik židovske postbiblijske literature u kojem su na osnovi usmene predaje zapisane upute i propisi, tumačenja i blagoslovi koji se odnose na zemljoradnju, građansko i krivično zakonodavstvo, prehranu, održavanje čistoće, obiteljski život, blagdanske obrede, bogoslužje, pa zatim rasprave, polemike, poučne priče, anegdote

i legende nastale u židovskim zajednicama u Palestini do 4. st. i u Babiloniji do 6. st. (*Jeruzalemski* i *Babilonski T.*) // **talmùdist** (**talmudȉst**) *m* onaj koji se bavi proučavanjem, tumačenjem Talmuda; **talmudȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na talmudiste; **tàlmudskī** *prid.* koji se odnosi na Talmud; **tàlmudski** *pril.* kao Talmud, na način Talmuda

✧ *hebr.* talmūd: učenje; mišnāh: ponavljanje, utvrđivanje; gëmārāh/gëmārā': dopunjavanje

talofíti *ž mn bot.* sve niže biljke kojima je tijelo steljka; steljnjače, *usp.* talus[2]

✧ *lat.* Thallophyta

tálog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ **1.** neotopljive čestice u tekućini koje se skupljaju na dnu i na stijenkama posude ili onoga u čemu se tekućina nalazi **2.** *pren.* općenito, »nakupina« čega [*mučan ~ sinoćnje svađe*] △ ***atmosferski*** ~ *meteor.* u širem smislu voda u tekućem ili krutom stanju koja pada iz atmosfere; ***društveni*** ~ *sociol.* društveno dno, oni koji ne pripadaju uljuđenom, građanskom sloju; ološ; ***mokri atmosferski*** ~ *meteor.* atmosferske primjese koje padaju zajedno s oborinama na tlo, bilo da ih kiša ili snijeg ispiru iz zraka pod oblakom, bilo da su ušle u sastav oblaka kao jezgre kondenzacije ili ledene jezgre; ***suhi atmosferski*** ~ *meteor.* različite suhe primjese u atmosferi koje se gravitacijskim djelovanjem talože na tlu // **táložina** *ž* sloj tla nastao taloženjem; **táložiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -žěći, *prid. trp.* táložen, *gl. im.* -žěnje⟩ **1.** (što) gomilati kao talog; izlučivati, odlagati **2.** (se) **a.** izdvajati se iz tekućine, padati na dno, nakupljati se kao talog [*pijesak se taloži*] **b.** čistiti se, razbistravati se odvajanjem taloga [*kava se taloži*] **3.** (se) *pren.* polagano se nakupljati, gomilati [*problemi se talože*]; **táložn|ī** *prid.* koji nastaje taloženjem [*~a naslaga*]; sedimentni; **táložnica** *ž* dio uređaja ili mjesto u zemljištu predviđeno za nakupljanje taloga pojedinih tvari

✧ *v.* taliti

tàlōn *m* ⟨G talóna⟩ **1.** *bank.* sporedni dio obveznice i drugih vrijednosnih papira kojim se izdavatelj obvezuje da će donositelju izdati nove kupone za naplatu dividende ili kamate kad se stari potroše [*držati u ~u*, *žarg.* posjedovati što kao dokaz, posjedovati kakvu informaciju o komu kao zalog za posljednji udarac] **2.** *vojn.* izbočeni dio na donjem dijelu bedema **3.** u igri kartama ostatak karata nakon dijeljenja **4.** dio ulaznice koji ostaje u bloku // **talonírati** *dv.* ⟨*prez.* talònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ odložiti/odlagati karte nakon dijeljenja

✧ *fr.* talon

Tàlovci *m mn pov.* hrv. velikaška obitelj, na vrhuncu moći u prvoj pol. 15. st. kad im kralj Žigmund dodjeljuje imanje Topolovac (Thallower) u Podravini (Matko Talovac slavonski ban 1436–1445)

tâlpa *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* debela velika daska // **tàlpara** *ž reg.* kuća izgrađena od talpe; brvnara, drvenjara

✧ *tur.*

tâlus[1] *m* **1.** *anat.* zglob u kojem se spajaju stopalo i potkoljenična kost; gležanj **2.** kocka za kockanje

✧ *lat.* talus

tâlus[2] *m bot.* jednostavno građeno tijelo steljnjača (višestaničnih algi, gljiva, lišaja i mahovina), nije razlučeno na korijen, stabljiku i list; steljka

✧ *nlat.* thallus ← *grč.* thallós: mladica

tàlveg *m geogr.* spojnica točaka na najdubljim dijelovima riječnoga korita; služi za definiranje plovidbenog puta i morfoloških svojstava vodotoka

✧ *njem.* Talweg ≃ Tal: dolina + Weg: put

Tàlj, Mihail Nehemjevič (1936), rusko-letonski šahovski velemajstor, prvak svijeta 1960–1961.

tàljige *ž pl. tàntum* ⟨G tàljīgā⟩ **1.** zaprežna kola koja obično vuče jedan konj **2.** *podr.* (u šali) zaprežna kola ili automobil // **taljìgāš** *m* ⟨G taljigáša⟩ **1.** onaj koji prevozi taljigama, onaj koji za nagradu prevozi ručnim kolicima; služnik **2.** konj koji vuče taljige; **taljìgāškī** *prid.* koji se odnosi na taljige i taljigaše; **taljìgati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -anje⟩ **1.** voziti se u taljigama **2.** *žarg. pren.* **a.** neudobno se voziti (u nekom drugom prijevoznom sredstvu) **b.** mučiti se, mrcvariti se (u životu); **tàljižice** *ž dem.* od taljige

✧ ≃ *češ.* taliha *stsl.* telěga

táma *ž* **1.** odsutnost, nepostojanje svjetla, stanje bez svjetla; mrak, tma **2. a.** *pren.* ono što je davno zaboravljeno, doba o kojem se malo zna ili pamti **b.** nemanje životne radosti, vedrine; čamotinja, žalost **3.** zaostalost, neznanje, neprosvijećenost, neobaviještenost; mrak // **tám|ān** *prid.* ⟨*odr.* tâmnī⟩ **1. a.** koji je bez svjetla; mračan **b.** koji je zatvorene

boje ili nijanse; mrk, crn **2.** koji ima dublju, nižu zvučnu boju **3.** nepoznat, neotkriven, u koji se teško proniče; zagonetan, nejasan, mračan [*~ne slutnje*] **4.** koji je bez radosti; neveseo, ojađen, turoban, crn [*~na prošlost*] △ ***~na komora*** prostor nepropustan za svjetlo (najčešće u obliku kutije) koji služi za fotografske projekcije; ***~na tvar*** *astron. fiz.* tvar koja se nalazi u koroni galaktike i koja čini 90% mase svemira; **tamnìna** *ž* ⟨G *mn* tamnínā⟩ **1.** *ekspr.* stanje kad vlada tama; tmina, tmica, tama **2.** *pren.* nejasnoća, nedostupnost spoznaji, veliko polje neistraživosti ili nespoznatljivosti; **támniti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -nēći, *gl. im.* -mnjēnje⟩ činiti tamnim, potamnjivati što; **tâmno** *pril.* **1.** bez svjetla, mračno **2.** *pren.* neodređeno, samo u naznakama (da ostane nejasno); **támnjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -mnīm, *pril. sad.* -mnēći, *gl. im.* -ēnje⟩ **1.** postajati taman, postajati tamnim **2.** *pren.* padati u sjenu, u zaborav; nestajati, gasiti se (o slavi i sl.); **tmȁ** *ž poet.* tama; **tmȁst** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ crn, zagasit, taman [*~i oblaci*]; **tmȉca** *ž* ⟨G *mn* tmîcā⟩ tmina; **tmȉna** *ž* ⟨G *mn* tmînā⟩ tama, mrak, pomrčina; **tmȍra** *ž rij.* tmurina; **tmȕ|o** *prid.* ⟨*odr.* tmȕlī⟩ *ekspr.* **1.** tmuran [*~o dan*; *~lo vrijeme*] **2.** mukao; koji nije zvonak; dubok i prigušen (o ljudskom glasu); **tmûr** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* tmuran; **tmȕra** *ž* tmurnost, tmurina, tmurnina, tmora; **tmúr|an** *prid.* ⟨*odr.* tmûrnī⟩ **1.** koji nema dovoljno svjetla; mračan, taman [*~an dan*; *~an oblak*] **2.** *pren.* ispunjen teškim mislima; sumoran, turoban [*~no raspoloženje*]; **tmùrina** *ž* tmurno, zagušljivo vrijeme pred kišu; tmȍra, tmurnina; **tmúriti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* tmûrīm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** postajati tmuran, taman; mračiti se **2.** postajati tmuran, mrgoditi se, mrštiti se u takvu raspoloženju; **tmurnìna** *ž* ⟨G *mn* tmurnínā⟩ tmurina; **tmúrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je tmurno, osobina onoga koji je tmuran; **tmȕša** *ž ekspr.* tmina u nekom zatvorenom prostoru

✧ *prasl.* i *stsl.* tьma (*rus.* t'ma, *polj.* ćma), *lit.* tamsa ← *ie.* *tem- (*lat.* tenebrae, *skr.* tamas)

tàmān (**tàmam**) *reg. pril. čest.* **1. a.** za isticanje bliskosti ili slaganja (prostora, vremena, pojmova); upravo, baš [*nema problema, ~ sam stigao*; *~ sam to pomislio, a ti si predložio*] **b.** za isticanje da što kome ili čemu potpuno odgovara **2.** ⟨u *prid.* službi, u predikatu⟩ koji je odgovarajuće veličine, mjere; upravo [*haljina joj je ~*] **3.** kada se ističe da će se ustrajati u čemu i ako bi se dogodilo što nepoželjno; čak, makar, pa baš i kad bi, sve kad bi [*to ću napraviti, ~ da mi kožu deru*]

✧ *tur.* tamam ← *arap.* tämām

tamàndua *ž zool.* mravojed (*Myrmecophaga tridactyla*) iz Južne Amerike; veliki mravojed

✧ *port.* ← *tupi*: hvatač mrava

tamániti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* tàmānīm, *pril. sad.* -nēći, *gl. im.* -ánjēnje⟩ **1.** uništavati, satirati, iskorjenjivati (o štetočinama, gamadi) **2.** *pren.* (u šali) uništavati jedući u velikoj količini [*~ jagode*] // **tamànilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩, *v.* tamanitelj; **tamànitelj** *m* onaj koji tamani, ob. u zn. koji uništava sve bez poželjne selekcije ili izbora; tamanilac; **tamanitèljica** (**tamànitēljka**) *ž*, *v.* tamanitelj

✧ ≃ *v.* taman

Tàmara ž. os. ime *bibl.* podrijetla (ime se širi preko *rus.*)

✧ *hebr.* tāmār: palma

tamâri *m* ⟨G -ja⟩ *kulin.* tekući pripravak od soje, dodatak mnogim svakodnevnim jelima makrobiotičke kuhinje

✧ *jap.*

tamarȉljo *m bot.* visoki grm Srednje Amerike i Perua (*Cyphomandra betacea*) iz porodice pomoćnica (*Solanaceae*), uzgaja se u Sredozemlju, narančasti plod veličine kokošjeg jajeta, okusom podsjeća na ribiz

✧ *pseudošp.* trgovačko ime (sa Novog Zelanda) ≃ *šp.* tomatillo: mala rajčica

tamàrīn *m* ⟨G tamarína⟩ *zool.* vrsta majmuna marmozeta, poglavito roda *Callitrix* iz Južne Amerike

✧ *fr.* ← *karip.*

tamàrīnd *m bot.* stablo (*Tamarindus indica*) iz porodice rogača (*Caesalpiniaceae*), upotrebljava se za hranu ili kao laksativ, te u stolarstvu

✧ *srlat.* tamarindus ← *arap.* tamr hindi: indijska datulja

tàmaris *m* (**tamàriska** *ž*) *bot.* mediteransko drvo (*Tamarix gallica*) iz porodice *Tamaricaceae*, metlika

✧ *lat.* tamariscus, tamarix

tamàša *m* ⟨G *mn* tamášā⟩ *reg.* **1.** nestašan ili uvredljiv postupak; nestašluk, šala, poruga **2.** onaj koji je duhovit; šaljivac, komedijaš // **tàmāšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *reg.* koji pravi šale; duhovit, veseo, smiješan; **tàmašiti**

nesvrš. ⟨*prez.* -āšīm, *pril. sad.* -āšēći, *gl. im.* -šēnje⟩ *reg.* praviti šale
✧ *tal.* tambascià

tàmbuć *m* **1.** limena kutija obla ili okruga presjeka; važ, piksa **2.** *pom.* dio potpalublja na brodu bitno omeđen oplatom broda [*spavati u ~u; valovi udaraju o ~*]
✧ *tal.* tambuccio

tàmbūr *m* ⟨G tambúra⟩ **1.** *glazb. ekspr.* bubanj **2.** *arhit.* **a.** cilindrična konstrukcija kružnoga ili poligonalnoga tlocrta koja nosi kupolu **b.** jedan od kamenih valjaka od kojih je sastavljen stup
◈ preklapanje s istoznačnim, *v.* tanbur
✧ *fr.* tambour

tàmbura *ž glazb.* tradicionalno, ali ne i autohtono narodno žičano glazbalo, svira se trzalicom // **tambùrāš** *m* ⟨G tamburáša⟩ *glazb.* **1.** svirač na tamburi **2.** *pren. iron.* onaj koji uvijek raznosi neke ideje, zvučnim riječima pridobiva; propagator, agitator, nazdravičar; **tamburàšica** *ž, v.* tamburaš; **tambùrāškī** *prid.* koji se sastoji od tamburaša, koji se odnosi na tamburaše [*~ orkestar*]; **tambùrāški** *pril.* kao tamburaš, na način tamburaša; **tambùra|ti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *rij.* svirati tamburu **2.** *pren. iron.* zamarati govorenjem uvijek istoga, ponavljati uvijek isto [*ne ~j!* prestani zamarati, prestani pričati (glupost; i)] **3.** *reg. žarg.* mlatiti, tući koga; **tàmburica** *ž dem.* od tambura, jedno od narodnih glazbala sa žicama
◈ *v.* tanbur
✧ *v.* tanbur

tambùrīn *m* ⟨G tamburína⟩ **1.** *glazb.* **a.** *dem.* od tambur (**1**) **b.** baskijski bubanj, mali ručni bubanj, ima drveni ili metalni obruč, s kružnim praporcima, na koji je nategnuta koža; daire, def **2.** *glazb.* stari ples iz Provanse koji se izvodi uz pratnju frule i tamburina, 18. st. **3.** *sport* igra reketom i loptom slična tenisu; igra se reketom od napete kože i loptom od pune gume (u nekim dijelovima Francuske i Italije, gdje je zamijenio stariji pallone)
◈ *pr.* (nadimačka): **Tambùrīn** (Zadar, Istra), **Tamburîni** (Poreč, ← *tal.*)
✧ *fr.* tambourin ← *prov.* tamborin

tamburína *ž pov. glazb.* gaskonjski žičani instrument sa 7 crijevnih žica; upotrebljavao se kao pratnja puhačkom instrumentu galoubetu; svirač je u lijevoj ruci držao štapić kojim je udarao po žicama, a u desnoj je imao puhački instrument
✧ *fr.* tambourin de Béarn

Tàmerlan, *v.* Timur Lenk

tamešivàri *m sport* u karateu način provjere snage udarca vježbača; ob. se primjenjuje udaranjem u daske, crepove ili cigle
✧ *jap.* tamesiwari

Tamíli *m mn etn.* dravidski narod naseljen u Indiji (60 mil. pripadnika) i Šri Lanki (3,5 mil.), pretežito hindusi // **tàmīlsk|ī** *prid.* koji se odnosi na indijsku državu Tamil Nadu i Tamilce [*~i pobunjenici; ~i pokret za odcjepljenje*] △ **~i jezik** *lingv.* jezik iz južne grane dravidske jezične porodice kojim govore Tamili u *J* Indiji i na Šri Lanki; **~i Tigrovi** *pol.* borci pokreta za osamostaljenje sjevernih dijelova Šri Lanke (od 1983); **~o pismo** posebno pismo kojim se piše tamilski jezik od 3. st. pr. Kr.

támir *m* ⟨G tamíra⟩ *reg.* popravak, obnova; renoviranje [*~ učiniti* popraviti] // **tamíriti** *dv.* ⟨*prez.* tàmīrīm, *pril. sad.* -rēći, *pril. pr.* -īvši, *gl. im.* -rēnje⟩ *reg.* ukloniti/uklanjati kvar, neispravnost ili nepotpunost; (u)činiti ispravnim ili boljim; popraviti/popravljati, renovirati
✧ *tur.* ← *arap.* taʿmīr

tàmjan *m* **1.** *bot.* mirisno drvo roda *Boswellia* iz porodice *Burseraceae*, raste na širokom pojasu od *I* Azije do *I* Afrike; zarezivanjem kore dobiva se istoimena smola; đunluk **2.** smola toga drveta širi prodoran mirisni dim kada se stavi na žeravicu; upotrebljava se za kađenje pri vjerskim obredima [*kaditi ~om*]; kâd, đunluk // **tàmjanskī** *prid.* koji se odnosi na tamjan
✧ *lat.* thymiama ≃ *grč.* thymíama

tamjànika *ž* ⟨D L -ici⟩ *lokal.* **1.** *agr.* sorta stolnoga grožđa; hamburger **2.** (+ *potenc.*) *bot.* **a.** *v.* timijan **b.** sorta jabuke **c.** sorta kruške
✧ *v.* tamjan

tàmnic|a *ž* ⟨G *mn* tȃmnīcā⟩ prostorija, ob. u podzemnim ili prizemnim dijelovima zgrade, gdje osuđenici izdržavaju kaznu [*ležati u ~i; baciti u ~u*]; haps, rešt, pržun, buhara, butura, ćuza // **tàmničār** *m* čuvar tamnice; **tàmničārev** (**tàmničārov**) *prid.* koji pripada tamničaru; **tàmničarskī** *prid.* koji se odnosi na tamničare; **tàmničarski** *pril.* kao tamničar, na način tamničara; **tàmničkī** *prid.* koji je dio, koji se odnosi na tamnicu i tamnice [*~ zidovi; ~ režim*]; **tamnòvati** (∅) *nesvrš.*

⟨*prez.* tàmnujēm, *pril. sad.* tàmnujūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti u tamnici, izdržavati kaznu zatvora; robijati
✧ ≃ *v.* tama
támniti, *v.* tama
TAMNO- kao prvi dio pridjevskih složenica koje označavaju boju, pokazuje da je ta boja zatvorene, zagasite, tamne nijanse [*tamnozelen*]
✧ *v.* tama, taman
tamnòkos *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je tamnije kose, koji ima smeđu kosu tamnije nijanse ili blisku crnoj kosi
✧ TAMNO- + *v.* kosa[1]
tamnòput (**tamnòputan**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji pripada bijeloj rasi, ali je crnije puti; crnomanjast **2.** koji pripada crnoj rasi // **tamnòputōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je tamnoput
✧ TAMNO- + *v.* pȕt
tȁmo *pril.* **1.** u to mjesto, prema tom mjestu, na tu stranu (iz situacije, prethodnog konteksta ili pomoću geste zna se koje mjesto) [~ *amo* (*amo* ~) čas u jednom, čas u drugom smjeru] **2.** *razg.* na tom mjestu; tu **3.** u približnom određivanju vremena ili mjesta: otprilike (tada, tu), tu negdje, oko (toga dana, toga mjesta, kraja) [*tu i* ~ ovdje-ondje **a.** mjestimično, ponegdje **b.** ponekad, povremeno] // **tȁmošnjī** *prid.* koji je stalno na tom mjestu, koji je iz tog mjesta, toga kraja; ondješnji [~ *ljudi*]
✧ *prasl.* *tamъ (*rus.* i *polj.* tam) ≃ *v.* taj
tàmpōn *m* ⟨G tampóna⟩ **1.** *med.* valjkast komad sterilizirane gaze, vate i sl., služi za zaustavljanje krvarenja, kupljenje sekreta i sl. **2.** *tisk.* **a.** *pov.* elastična polulopta od životinjskih dlaka presvučena kožom i pričvršćena na drveni držak; upotrebljavala se u paru za rastiranje i nanošenje tiskarske boje na slog sve do 19. st.; čest simbol tiskarstva u amblemima **b.** pomagalo u obliku jastučića koje služi za razmjerno nanošenje kiseline na bakrenu ploču △ ~ ***država*** *pol.* manja država koja postoji između dvije velike, ponekad umjetno stvarana radi sprečavanja sukoba između velikih susjeda; ~ ***zona*** *pol. vojn.* zona između dvije sukobljene strane // **tamponácija** *ž med.* uvođenje tampona u ranu ili neku tjelesnu šupljinu radi zaustavljanja krvarenja ili drenaže; tamponada △ ~ ***srca*** stanje kada se tlak u perikardnoj šupljini toliko povisi da onemogućuje punjenje srca; **tamponáda** *ž*, *v.* tamponacija; **tamponáža** *ž rud.* odjeljivanje slojeva vode od slojeva nafte ispunjavanjem praznina cementom, zemljom i dr.; **tampònēr** *m* ⟨G tamponéra⟩ manja tvrtka koja djeluje na specijaliziranom dijelu tržišta koje ne privlači veće tvrtke popunjavajući tako, bez većih rizika, slobodan prostor; **tamponírati** *dv.* ⟨*prez.* tampònīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* tampònīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (iz)vršiti tamponaciju **2.** *sport* u ragbiju način obrane igrača u napadu koji je u posjedu lopte; dlanom nastoji odgurnuti protivnika koji ga želi uhvatiti ili oboriti; **tȁmpōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na tampon △ ~***e otopine***, *v.* pufer
✧ *fr.* tampon: čep, zapušač
tȁm-tȁm *m* ⟨G tȁm-tȁma⟩ **1.** *glazb.* samozvučno glazbalo slično gongu **2.** *glazb.* **a.** afrički bubanj **b.** *meton.* način udaranja u takav bubanj, ritam takvoga bubnja **3.** *pren.* vrlo velika reklama, bučno oglašavanje čega što je na prodaju, pravljenje reklame čemu [*napraviti* ~; *prirediti* ~; *udariti u strašan* ~]
✧ *engl.* tom-tom ← *hind.* ṭamṭam
Tàmuz *m* **1.** sumerski i babilonski bog pastira, flore i vegetacije **2.** (tamȕz) *jud.* **a.** deseti mjesec po aktualnom židovskom kalendaru i po religijskom brojanju od postanka svijeta **b.** *rel. zast.* četvrti mjesec po brojanju od izlaska židovskog naroda iz Egipta **c.** prema gregorijanskom kalendaru lipanj/srpanj
✧ *hebr.* tammūz
tȁnac, *v.* tancati
tȁnač *m reg.* **1.** skup koji nakon rasprave donosi mišljenje o čemu, skup koji daje savjete u vezi s čim; vijeće **2.** *v.* tanačnik // **tȁnačnik** *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *reg. pov.* član vijeća; tanač
♦ *pr.*: **Tȁnač** (Daruvar, Zagreb, Pakrac, i Atanasij)
✧ *mađ.* tanács
Tanȁgra *ž pov.* starogrčki grad u Beociji, kraj Tebe; lokalitet eponim helenističkih polikromnih žanr-terakota (graciozne ženske figurice) △ ***tanagra-figurica*** *pov. umj.* figurica od terakote iz 4. st. pr. Kr.
Tanȁh *m pov. bibl.* u Židova skraćeni naziv za *Stari zavjet* prema početnim slovima starozavjetnih knjiga
✧ *hebr.* **t**ōrāh (Petoknjižje = zakon) **n**ĕbhī'īm (Proroci) **k**ĕtūbhīm (Spisi)
tanaȉm *m* (ob. *mn*) *pov. jud.* vodeći vjerski ljudi,

ob. rabini, koji su od 2. st. pr. Kr. do 4. st. u Palestini i u Babiloniji zapisivali židovsku usmenu predaju iz čega je nastao Talmud
✧ *hebr.*

tȁn|ak *prid.* ⟨*odr.* tànkī, *komp.* tȁnjī⟩ **1. a.** *term.* koji je male debljine, koji se javlja u plitkom sloju, kojem je promjer kratak, *opr.* debeo **b.** *razg.* koji je male širine, uzak, *opr.* širok **2.** koji je visok i uzak; vitak, tankovit, izdužen **3.** *razg.* visok, piskav (o glasu) **4.** *pren.* **a.** koji je malen (po količini i vrijednosti), oskudan **b.** koji sadrži malo hranjivih sastojaka, postan (o zemlji) **c.** koji sadrži manju količinu alkohola ili masnoće od prosječne (o piću, hrani) **d.** koji je slabe gustoće, razvodnjen, razrijeđen **5.** *pren.* koji je oskudan (u imovnom stanju, znanju, argumentima i dokazima itd.) △ *~**ko crijevo*** *anat.* u čovjeka do 5 m dugo crijevo u kojem se odvija najveći dio probave i resorpcija probavljenih sastojaka hrane // **tȁnāhan** *prid.* ⟨*odr.* -hnī⟩ *ekspr.* koji se odlikuje time što je tanak; tankovit, tanan; **tȁnāhno** *pril.*, *v.* tanano; **tȁnahnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je tanahan (u stasu) ili onoga što je tanahno (o brezi, nježnom raslinju i sl.); **tànan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je vrlo tanak [*~a jela*; *~a omorika*; *~a pasa*]; tankovit **2.** koji je vrlo osjetljiv; tanahan, nježan, istančan, profinjen, suptilan; **tànano** *pril.* na tanan način; istančano, tanahno, *usp.* tanan (2); **tànanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je tanan ili svojstvo onoga što je tanano; u zn. **1.** tanahnost, tankovitost **2.** istančanost, suptilnost; **tȁnčati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** činiti što tanjim **2.** postajati tanji; **tančȉn|a** *ž* pojedinost, potankost; **tȁnko** *pril.* ⟨*komp.* tȁnjē⟩ **1.** u tanku sloju, u tanku mlazu, u tankoj niti, s malom debljinom [*premazati ~*] **2.** *pren.* malo, slabo, jedva primjetno, ovlaš **3.** visokim tonom [*pjevati ~*]; **tȁnūšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ (prema kontekstu *hip.*, često *pejor.*) *dem.* od tanak i tanan [*~ tekst* (o književnom i sl. tekstu)]; **tȁnūšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo i stanje onoga što je tanušno; **tánjiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* tânjīm, *pril. sad.* /-njēći, *gl. im.* -njēnje⟩ **1.** (što) činiti tanjim **2.** (se) postajati tanjim, gubiti debljinu (gustinu, jačinu i sl.); razrjeđivati se, slabiti **3.** *pren.* rasipati se, smanjivati se, nestajati
◈ *pr.* (nadimačka): **Tȁnčik** (Đakovo, *I* Slavonija, *v.* i Atanasij), **Tànkosić** (210, Donji Miholjac, Donji Lapac, Slavonija), **Tánković** (250, Pula, Samobor, Rovinj, Vinkovci, i Atanasij)
✧ *prasl.* i *stsl.* tьnъkъ (*rus.* tónkij, *polj.* cienki), *lit.* tęvas ← *ie.* *tenh$_2$u- (*lat.* tenuis, *grč.* tanaós)

Tànasij m. os. ime, *v.* Atanasij

tanatȉzam (thanatȉzam) *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* učenje o smrtnosti duše
✧ TANATI- + -IZAM

TANATO- (TANATI-) kao prvi dio riječi označava ono što je vezano za smrt [*tanatofobija*]
✧ *grč.* thánatos: smrt

tanatocenóza *ž ekol.* skup ostataka fosilnih i sadašnjih organizama na promatranome mjestu; služi rekonstrukciji paleoekologije dotičnog lokaliteta
✧ TANATO- + -CENOZA

tanatofòbija *ž psih.* strah od smrti
✧ TANATO- + -FOBIJA

tanatològija *ž med.* disciplina koja se bavi znakovima, simptomima, uzrocima i prirodom smrti
✧ TANATO- + -LOGIJA

tanatomànija *ž sociol. pat.* obožavanje smrti, uzdizanje smrti i oduzimanje života drugome uzdignuti do vrijednosti [*fašistička ~ očitovala se u geslu »Živjela smrt«* (»*Viva la muerte*«)] // **tanatòmān** *m* ⟨G tanatomána⟩ onaj koji pati od tanatomanije; **tanatòmānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* tanatoman; **tanatòmānskī** *prid.* koji se odnosi na tanatomaniju i tanatomane
✧ TANATO- + -MANIJA

tanatomorfóza *ž pat.* ukupnost vanjskih morfoloških promjena na mrtvom tijelu
✧ TANATO- + -MORFOZA

tanatopràksija *ž* metoda koja omogućava uspoređivanje procesa raspadanja leševa tehnikom balzamiranja
✧ TANATO- + *srlat.* praxis ← *grč.* prâksis: djelovanje, rad

Tànatos *m* **1.** *mit.* nemilosrdni bog smrti i sama smrt; imao je željezno srce i crna krila; izvršitelj sudbine: po vjerovanju nosio duše u podzemni svijet **2.** (tanatos) *psih.* nagon smrti; u Freudovoj psihoanalitičkoj teoriji predstavlja skup impulsa usmjerenih na destrukciju i smrt, očituje se u ponašanjima odbijanja i odricanja od užitaka, *opr.* Eros (eros)
✧ *grč.* thánatos: smrt

tanatóza *ž biol.* životinjski obrambeni refleks ukočenosti trupa i udova (stječe se dojam da je životinja mrtva), traje čak do nekoliko sati, svojstvena je sisavcima, gmazovima i kukcima; nekromimeza
✧ TANATO- + -OZA

tànbūr (**tàmbūr**) *m* ⟨G tanbúra⟩ *glazb.* trzalački instrument, vrsta lutnje duga vrata s malim ovalnim ormarićem za rezonanciju i 3–4 žice, poznat na Orijentu od 2. tisućljeća i danas se svira; hrvatska tamburica potomak je i srodnik tanbura // **tàmbār** *m* obrtnik koji podstavlja gunjeve janjećom ili ovčjom kožom
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Tàmbić** (Rijeka, Zagreb, Glina), **Tambòlāš** (100, Đurđevac, Rijeka, Orahovica), **Tambùlaš** (Karlovac), **Tàmbūr** (Slavonski Brod, Rijeka), **Tambúrović** (Makarska, Vrgorac)
✧ *tur.* tanbura ← *arap.* ṭunbūr ← *perz.* dünb-i bereh: janjeći rep

tâncati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* plesati // **tȁnac** *m* ⟨G tânca, N *mn* tânci⟩ *reg.* narodni ples [*krčki ~*; *istarski ~*]; **tànčac** *m* ⟨G *mn* tančáčā⟩ *reg. dem.* od tanac
♦ *pr.* (nadimačka): **Tancàbel** (Opatija, Rijeka), **Tancàbelić** (Krk, Rijeka), **Tâncoš** (Požega), **Tànčak** (Samobor, Zagreb, *v.* i Atanasij), **Tànček** (Zagreb, Vukovar)
✧ *njem.* tanzen ← Tanz: ples

tȁncmājstor *m reg. zast.* učitelj društvenih plesova, onaj koji u plesnoj školi daje poduku u plesovima i društvenom ponašanju // **tȁncmājstorica** *ž*, *v.* tancmajstor
✧ *njem.* Tanzmeister

tančȉna, *v.* tanak

tȁndara *ž reg.* priprosto ugostiteljsko mjesto gdje se peče i roštilja; prčvarnica, pečenjara, pečenjarnica // **tandàrati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** proizvoditi neskladne zvukove vožnjom kola po neravnu terenu; tandrkati, kloparati, klopotati **2.** voziti se na taj način; **tandàrij|a** *ž reg. ekspr.* propast, krah, slom [*ode u ~u* ode (sve) u propast]
♦ *pr.* (nadimačka): **Tȁndar** (Koprivnica), **Tȁndara** (300, Zagreb, Split, Bjelovar, Imotski, Đakovo), **Tȁndarić** (490, Jastrebarsko, Samobor, Slavonija)
✧ *tur.* tandır: roštilj, mala limena peć

tàndēm *m* ⟨G tandéma⟩ **1.** (+ *potenc.*) *sport* **a.** bicikl s dva sjedala i četiri pedale; vozilo s više motora duž jedne osovine i sl. **b.** lagana dvokolica u koju su upregnuta dva konja, jedan iza drugoga **2.** *pren.* dvije osobe koje složno rade ili djeluju [*rade u ~u*] // **tàndēmskī** *prid.* koji ima svojstva tandema △ ~ ***propeler (vijci)*** sustav od dva ili tri brodska vijka smještena jedan iza drugoga na zajedničkoj osovini
✧ *engl.* ← *lat.*: konačno, napokon

<u>**tandem aliquando**</u> (*izg.* tȁndem alikvàndo) napokon
✧ *lat.*

tandôri *m* indijski restoran s pečenim mesnim jelima (mogulska kuhinja), *usp.* tandara
✧ *hind.* tandūri ← tandūr: indijska peć za pečenje jela

tandȑkati *nesvrš.* ⟨*prez.* tàndr̄čēm, *pril. sad.* tàndr̄čūći, *gl. im.* -ānje⟩ *ekspr.* **1. a.** govoriti nepovezano, zbrda-zdola **b.** neprestano govoriti, ne zatvarati usta, »mljeti« **c.** prigovarati, gunđati, tražiti dlaku u jajetu, torlokati **2.** tandarati (1) // **tandrnàma** (**tandȑma**) *ž reg.* besmislice, prazne priče, trabunjanje, izmišljotine
✧ *tur.* tandırname: priča koju jedan čita a ostali okupljeni oko njega i oko tandare slušaju, *usp.* tandara

tàndžūr *m* ⟨G tandžúra⟩ *rel.* vjerski spisi lamaizma prevedeni sa sanskrta
✧ *tibet.*

tȁne *sr* ⟨G -ta, *zb.* tȁnād⟩ **1.** puščano ili topovsko zrno; kugla **2.** zrno, bobica // **tȁnād** *ž zb.* ⟨G -i, I -i/-āđu⟩, *v.* tane [*ova ~*; *ove ~i*]
✧ *tur.* ← *perz.* dāne

tânga¹ *ž* ⟨D L -i⟩ vrsta minijaturnih gaćica za žene i muškarce (ne prekrivaju stražnjicu; u modi krajem 20. st.)
✧ *engl.* tang: jezičac

tânga² *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* posušene crvene alge (*Chondrus crispus* i *Gigartina mamilosa*), upotrebljavaju se u prehrambenoj industriji, medicini, tehnologiji (npr. za dobivanje crvene boje i ljepila) // **tangàrija** *ž reg.* bojadisaonica tkanina, radionica u kojoj se tanga; **tȁngati** (**tangávati** *nesvrš. lokal.*) (što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (o)bojiti odjeću, npr. u crnu boju (često radi korote) **2.** potopiti/potapati ribarsku mrežu u vodu u kojoj se kuhala istucana borova kora i tako je zaštititi od truljenja; **tangírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* tangirati **2.** *tisk.* postupak u litografiji kojim se postižu polutonovi, pri čemu se mogu dobiti jača ili

slabija sjenčenja, razni tangirani rasteri i sl.; **tangírati**[1] *dv.* (**tangávati** *lokal. nesvrš.*) ⟨*prez.* tàngīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* tàngīrān, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* tangati
✧ *norv.* i *dan.* tang

Tangànjika (**Tanganjìka**) *ž* ⟨D L -ici⟩ *geogr.* **1.** jezero u središnjoj Africi, nastalo za tercijara, 32.893 km^2, najveća dubina 1436 m **2.** zemlja, članica federativne republike Tanzanije // **Tangànjičanin** *m* (**Tangànjičānka** *ž*) ⟨N *mn* Tangànjičani⟩ stanovnik ili državljanin Tanganjike

tàngencijālan, *v.* tangenta

tàngenta (**tangènta**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *mat.* pravac koji dodiruje krivulju u jednoj točki; tangenta krivulje u točki M je granični položaj sekante MM' kada se točka M' na krivulji neograničeno približava čvrstoj točki M (ako je taj granični položaj jednoznačno određen); dirnica, dodirnica, kosnica **2.** *pov.* dio novca koji je, prema Hrvatsko-ugarskoj nagodbi od 1868, ostajao Hrvatskoj za autonomne troškove // **tàngencijāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** *mat.* koji ima smjer tangente ili pripada tangenti, koji dodiruje krivulju ili plohu [*~na ravnina*]; riječ ima poseban smisao u različitim složenijim pojmovima [*~ni konus*; *~ni svežanj*] **2.** *pren.* koji dodiruje, dotiče △ *~**ni četverokut*** *mat.* četverokut u koji se može upisati kružnica, tj. čije stranice pripadaju tangentama jedne kružnice; **tangencijálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** *mat.* svojstvo tangente **2.** *psih.* odgovaranje na pitanje na posredan i sporedan način; **tàngens** *m mat.* trigonometrijska funkcija definirana u pravokutnom trokutu u ravnini kao omjer katete nasuprotne kutu i katete priležeće uz kut; **tàngensov** *prid.* koji pripada tangensu △ ~ ***poučak*** *mat.* jedan od temeljnih teorema u trigonometriji; omjer između zbroja i razlike duljina dviju stranica trokuta jednak je omjeru između tangensa polovica zbroja i razlike kutova koji im leže nasuprot; **tàngentnī** *prid.* koji se odnosi na tangentu; **tàngīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je čime pogođen, kome je nanijeta kakva šteta; **tangíra|ti**[2] (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* tàngīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** dodirnuti/dodirivati **2.** *razg.* **a.** odnositi se, ticati se [*to je problem koji nas ne ~*] **b.** *meton.* nanositi štetu; pogoditi/pogađati
✧ *lat.* (linea) tangens: (crta) koja dodiruje ← tangere: dodirivati

tangerína *ž* **1.** *bot.* južno voće iz porodice citrusa tamnonarančaste boje, veličine mandarine **2.** bezalkoholno piće od toga voća
✧ prema luci Tanger u Maroku

tȁng|o *m* ⟨G tȁnga⟩ *glazb.* ples (u nas društveni ples, u Argentini nacionalni ples) nastao u Južnoj Americi u 18. st. stapanjem elemenata crnačkoga plesa i španjolske melodike, pleše se u paru u 2/4 ili 4/8 mjeri, obavezan u natjecanju plesnih parova u umjetničkom klizanju i sportskom plesu [*ovaj ~o*; *ova ~a*]
✧ *amer.šp.* tango

tàngūn *m* ⟨G tangúna⟩ *pom.* horizontalna oblica učvršćena na prednjoj strani jarbola jedrilice; služi za razapinjanje spinakera i flokova
✧ *tal.* tangone ← *nizoz.* tange

Tànhōfer 1. Nikola (1926–1999), hrv. filmski redatelj, snimatelj, scenarist, pedagog, izuzetno svestran sineast (*H-8*, *Dvostruki obruč*, *Sreća dolazi u 9* i još pet režija igranih filmova) osnivač nastave za filmske i TV snimatelje na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu (knjige *Filmska fotografija*, *O boji*) **2. Tomislav** (1898–1971), hrv. kazališni glumac i redatelj, djelovao u Osijeku, Zagrebu, Beogradu, Splitu

taníni *m mn* ⟨N tànīn, G tanína⟩ *kem.* složeni organski spojevi dobiveni iz kore i šišarki drveća, glavni sastojci većine biljnih štavila; treslovine // **tànīnsk|ī** *prid.* koji sadrži tanin, koji se odnosi na tanin, koji je s taninom [*~i preparat*] △ *~**a kiselina*** *kem.* čisti tanin, lagani žućkasti prah, topljiv u vodi, služi kao sredstvo za stezanje i protiv dijareje
✧ *fr.* tanin ← tan: treslovina + -IN

TANJUG *krat.* službena novinsko-informativna agencija FNRJ, SFRJ i SRJ osnovana 29. 11. 1943. u Jajcu
✧ **T**elegrafska **a**gencija **N**ova **Jug**oslavija

tȁnk *m* ⟨N *mn* tànkovi⟩ **1.** spremnik, cisterna, rezervoar ili bazen za posebne tekućine (ob. benzin, ulje) **2.** *pom.* takav dio broda za držanje tekućine (vode, ulja, nafte i sl.) **3.** tenk, *v.* // **tànker** *m* brod ili vagon konstruiran za prijevoz tekućina; **tànkersk|ī** *prid.* koji se sastoji od tankera, koji se odnosi na tankere [*~a plovidba*]; **tànkerski** *pril.* kao tanker, na način tankera; **tankírati** *dv.* ⟨*prez.* tànkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* uliti/ulijevati (ob. gorivo) u rezervoar, dati napuniti tank vozila [*~ auto*]
✧ *engl.* tank ← *egz.* tānkh: rezervoar, jezero

tȁnka *ž* ⟨D L -i⟩ *knjiž.* japanska lirska pjesma sa 31 slogom u pet redaka (pet slogova u prvom i trećem retku, sedam u ostalima)
✧ *jap.* ← *srkin.* ≃ *kin.* duan: kratko + ge: pjesma

tankèta *ž* ⟨G *mn* tankétā⟩ *pov. vojn.* borbeno vozilo namijenjeno izviđanju i osiguranju (proizvođeno između dva svjetska rata)
✧ *v.* tenk

TANKO- prvi dio pridjevskih i dr. složenica u zn. da je ono što je u drugom dijelu složenice tanko [*tankostruk*; *tankonožac*]
✧ *v.* tanak

tȁnkoćūtan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je osjetljive ćudi; senzibilan // **tȁnkoćūtnica** *ž*, *v.* tankoćutan; **tȁnkoćūtnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ onaj koji je tankoćutan, osjetljiva, senzibilna osoba; **tȁnkoćūtno** *pril.* osjetljivo, senzibilno; **tȁnkoćutnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je tankoćutan
✧ TANKO- + *v.* ćutjeti

tankokórac *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G tankòkōrācā⟩ *razg.* onaj koji ima tanku koru [*limun* ~]
✧ TANKO- + *v.* kora

tȁnkolīst *m bot.* **1.** (*jd*) biljka (*Hymenophyllum*) **2.** (*mn*) porodica (*Hymenophyllaceae*)
✧ TANKO- + *v.* list[1]

tankonóžac *m* ⟨G -šca, N *mn* -šci, G tankònōžācā⟩ *razg. podr.* onaj koji ima previše tanke noge, onaj koji se po tome može opisati i zapamtiti // **tankònog** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima tanke noge [~*a srna*]
✧ TANKO- + *v.* noga

tankòrepić *m* **1.** (+ *potenc.*) *ekspr.* onaj koji je tanka repa **2.** *bot.* biljak *Lepturus*
✧ TANKO- + *v.* rep

tankòrepka *ž* ⟨D L -pci, G *mn* -pākā/-ī⟩ *bot.* biljka *Monerma cylindricum*
✧ TANKO- + *v.* rep

tankòstruk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima tanak struk, vitak u pasu (ob. o ženskoj osobi)
✧ TANKO- + *v.* struk

tankòvit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odlikuje tankošću i vitkošću // **tankòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je tankovito ili osobina onoga koji je tankovit
✧ TANKO- + *v.* vit, vitak

tankòvrat *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima tanak vrat, *opr.* debelovrat
✧ TANKO- + *v.* vrat

Tannhäuser (*izg.* Tȁnhojzer) (o.1205–o.1270), njemački Minnesänger (vitez-pjesnik, pjevač, skladatelj u srednjem vijeku) na dvoru Fridrika II i Otona Bavarskoga; o T. su nastale brojne legende i književne i glazbene obrade (lik u istoimenoj operi R. Wagnera, *v.*)

tàntal *m kem.* vrlo rijedak element (simbol Ta, atomski broj 73), teški, sivkastobijeli metal, visokog tališta, služi za izradbu kirurških instrumenata i zubarskih svrdala
✧ *nlat.* tantalum, prema frigijskom kralju Tantalu

Tàntal *m mit.* razmaženi Zeusov sin koji se toliko uzoholio da je božje tajne odavao ljudima; uvrijedio je bogove posluživši im za jelo svoga sina, pa su ga osudili na vječne i najteže muke u Hadu // **Tàntalov** *prid.* koji pripada Tantalu △ ~*e* ***muke*** *pren.* najteže patnje koje mogu snaći čovjeka; situacija u kojoj nije moguće zadovoljiti neke potrebe ili želje premda se čine lako ostvarljivima

tànta-lànta *uzv.* (u jeziku djece i dječjem nadmudrivanju nakon neke uspjele laži), ob. u: [~ *tak' se malu djecu flanta* tako vjeruju nevina i naivna djeca, tako prolaze priče za malu djecu]
✧ *ekspr.*

tantàlīt *m* ⟨G tantalíta⟩ *min.* željezov manganov tantalat; tantalova ruda
✧ *v.* tantal + -IT

tantijéma *ž* **1.** *bank.* postotak od čiste dobiti koji u bankarskim, trgovačkim i sl. poduzećima dobivaju oni kojima to po ugovoru pripada **2.** *trg.* ugovorena naknada koju davalac licence određenog prava industrijskog vlasništva prima od primaoca licence za trajanja ugovora o licenci **3.** postotak što ga dobivaju autori od brutoprihoda ostvarenih izvođenjem njihovih djela (ob. scenskih i glazbenih) // **tantȉjēmskī** *prid.* koji se sastoji od tantijema, koji se odnosi na tantijeme, koji je od tantijema; **tantȉjēmski** *pril.* pomoću tantijema; tantijemama; tako da se uračunaju i sl. tantijeme
✧ *fr.* tantième

tànto džùcu *m* ⟨*indekl.*⟩ *sport* u karateu umijeće borbe noževima
✧ *jap.* tanto jutsu

tȁntra *ž* ⟨G *mn* tântrā/-ī⟩ **1.** *fil.* spisi ezoteričkih sljedbi u hinduističkim i budističkim krugovima; osobitu pozornost privlače oni koji teže duhovnosti kroz spolnost; sastavljeni su u obliku dijaloga između Šive i njegove Šakti (žene, kozmičke Majke) **2.** tomu odgovaraju-

ći svjetonazor **3.** u jogi aktivnosti usmjerene širenju individualne svijesti i oslobađanju od stega prirode i materije // **tàntričkī** *prid.* koji se odnosi na tantru [~*e vježbe*]; **tàntrički** *pril.* na način tantre, onako kako je po tantri; **tantrìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** indijski ezoterički pokret čija su okosnica inicijacijska praksa i Vrhovna Boginja (kozmička Majka) kako su opisani u tantri, skup ritualnih, mitoloških i etičkih nauka nastao u 4. i 5. st. izvan pravovjernog indijskog brahmanizma **2.** u širem smislu mislilac, škola ili djelo, djelomično ili u cijelosti obilježeno spolnim inicijacijskim praksama [~ *taoista*]
✧ *skr.*: (*dosl.*) tkalački stan, okvir; sustav, pravilo, doktrina

Tànzānija *ž geogr.* država u *I* Africi na Indijskom oceanu, 945.037 km^2, 26.070.000 stan., glavni grad Dodoma // **Tanzánac** *m* (**Tànzānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Tanzánci⟩ stanovnik ili državljanin Tanzanije; **tànzānskī** *prid.* koji se odnosi na Tanzaniju i Tanzance

tanzìmāt *m* ⟨G tanzimáta⟩ **1.** *razg. zast.* reforme **2.** *pov.* reforme u Osmanskom Carstvu u 19. st.
✧ *tur.* ← *arap.* ⟨*mn*⟩ tänzimāt ≃ tänśīm: srediti, rasporediti

Tanzlinger-Zanotti (*izg.* ˊTànclinger-Zanòti), **Ivan** (1651–1732), hrv. leksikograf, zadarski kanonik; cijeloga života radio na sastavljanju trojezičnog talijansko-hrvatsko-latinskog rječnika koji je ostao nedovršen i neobjavljen (o. 1300 rukopisnih stranica), ali je vrijedan izvor za saznanja o razvoju hrv. jezika

tànja *ž* ⟨G *mn* tánjā⟩ *reg.* mjesto gdje se suši riječna riba
✧ *mađ.* tanya: majur, imanje

Tànja ž. os. ime, *hip.* od *v.* Tatjana
✧ *rus.*

tánjiti, *v.* tanak

tànjūr *m* ⟨G tanjúra⟩ **1.** stolna plitka posuda šireg ruba iz koje se jede **2.** *meton.* količina jela koja stane u takvu posudu [~*juhe*] **3.** (+ *potenc.*) predmet nalik tanjuru △ ***duboki*** ~ tanjur u kojem se služi juha i druga tekuća ili kašasta jela; ***leteći*** ~ neidentificirano leteće tijelo (leteći objekt); ***plitki*** ~ tanjur iz kojega se jede drugo jelo (poslije juhe); ***ukrasni*** ~ tanjur koji služi za ukras // **tanjùrača** *ž* **1.** *agr.* naprava za poravnavanje izorane zemlje **2.** *podr.*, *v.* telerkapa; **tanjùrast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima oblik tanjura, nalik tanjuru [~ *šešir*]; **tanjùrati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ obrađivati zemlju tanjuračom; **tanjùrić** *m dem.* od tanjur, ob. uz šalicu za crnu kavu
✧ *v.* tanak (isprva: posuda tanka dna)

tȁo *m fil. rel.* pravilo, vrhovno načelo svemirske zakonitosti, puta kojim se prema unutarnjoj nuždi prirode kreće svako svjetsko zbivanje (priroda kao božanski iskon); središnji pojam klasičnih kineskih vjerskih i filozofskih učenja // **taòist** (**taòīst**) *m* sljednik taoizma; **taòistica** *ž*, *v.* taoist; **taòističkī** *prid.* koji se odnosi na taoizam i taoiste; **taoìzam** (**daoìzam**) *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *fil.* kineska »mistika prirode«; filozofski formulirana u djelima Chuang-Dzua i onima pripisivanim legendarnome Lao-Dzuu (3. st. pr. Kr.); okrenut je mašti i intuiciji, introspekciji i spontanosti; polazište mu nije čovjek, nego priroda **2.** *rel.* kvijetistički vjerski pokret usmjeren postizanju sklada s prirodom i dugovječnosti
✧ *kin.* tao, dao: put

Tao Ch'ien (*izg.* Tȁo-Čiȅn) (365–427), prvi veliki kineski pjesnik »prirode, cvijeća i vrtova«; po svjetonazoru blizak taoizmu, konfucijanizmu i budizmu

tȁostvo, *v.* talac

tap (*izg.* tȅp) *m tehn.* uređaj za prisluškivanje telefonskih razgovora
✧ *engl.*

tȁp[1] (ob. udvojeno tȁp-tȁp) *uzv.* kojim se **1.** predočuje zvuk lakog pada, udarca, koraka i dr. **2.** popraća nečiji iznenadni dolazak, očekivani postupak i sl. [*i ~!* evo ga] // **tȁpati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ kretati se oprezno pipajući u mraku; **tàpkāroš** *m žarg.* preprodavač ulaznica za javne priredbe (kino, utakmice i sl.), onaj koji tapka pred ulazom (u dvoranu i sl.); **tȁpkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** koračati laganim i sitnim koracima, ob. cijelim stopalom (predodžba laganog zvuka gaženja po mekoj podlozi) **2.** lupkajući rukama poravnavati meku površinu čega; **tȁpnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* tȁpnuo⟩, *v.* tapati, tapkati
✧ *onom.*

tȁp[2] *m reg.* ⟨N *mn* -i/tàpovi⟩ **1.** drveni klin koji služi za rastavljanje, kalanje itd.; kajla **2.** veliki drveni čep (npr. za drvene posude)
✧ *tal.* tappo

tàpa *m pov.* tiskarski postupak kojim su se služili stanovnici Polinezije; tapa tisak
✧ *polinez.* tapa

tàpān *m* ⟨G tapána⟩ *glazb.* vrsta cilindričnog bubnja, raširenog na *I* Balkanu // **tapàndžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *reg.* svirač na tapanu
✧ *alb.* tupan

tȁpanj *m* ⟨G tȁpnja⟩ garnitura za pisanje s crnilom i perima koja se drži na pisaćem stolu; divit, *usp.* sipa

tap-dance (*izg.* tȅp-dȅns) *m glazb.* vrsta stiliziranog plesa karakterističnog po preciznim ritmičkim pokretima stopala i udaranja o pod; vuče korijen iz folklorne tradicije *S* Engleske kombinirane s afričkim ritmom; stepovanje, stepanje
✧ *engl.*

tape (*izg.* tȇjp) *m tehn.* **1.** magnetofonska traka **2.** ljepljiva traka, *usp.* selotejp **3.** *pren. rij.* magnetofon, *v.*
✧ *engl.*

tapeinóza *ž pov. retor.* u antičkoj retorici stilska figura; uporabom neprikladnih i nepristojnih riječi umanjuje se veličina i značenje neke pojave
✧ *grč.* tapeinós: nizak, nepristojan + -OZA

tàpēt *m* ⟨G tapéta⟩ prostirka za pod; tepih, sag
✧ *njem.* Tapet ← *tal.* tappeto ≃ *srlat.* tapetum ← *grč.* tápēs: prostirač, sag

tapéta *ž* presvlaka od papira, platna i sl. za zidove i pokućstvo // **tapecírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* tapècīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* tapècīrān, *gl. im.* -ānje⟩ zamijeniti/zamjenjivati opruge, presvući/presvlačiti pokućstvo tkaninom, kožom i sl.; tapetirati; **tapecírer** *m*, *v.* tapetar; **tapecírung** *m* ⟨N *mn* -nzi/-i⟩ *reg.* obloga na pokućstvu, zidovima, unutrašnjosti vozila i sl. od raznih materijala (kožna, platnena presvlaka, plastika, opruge i sl.) [*ovaj naslonjač ima dobar* ~]; **tapètār** *m* ⟨G tapetára⟩ onaj koji se bavi tapeciranjem; tapecirer; **tapetárev** (**tapetárov**) *prid.* koji pripada tapetaru; **tapetàrija** *ž* **1.** tkanina kojom se što tapecira **2.** *v.* tapetarstvo; **tapètārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* tapetar; **tapètārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na tapetare [*~a radionica*; *~e usluge*]; **tapetárstvo** *sr* obrt tapetara; tapetarija; **tapetírati** *dv.* ⟨*prez.* tapètīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* tapecirati
✧ *njem.* Tapete, *v.* tapet

tápij|a *ž pov. reg.* ovjerena isprava o vlasničkom pravu na nekretnine (u nekim krajevima prije uvođenja zemljišnih knjiga)
✧ *tur.* tapu

tapiòka *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* hranjivi škrob iz gomolja brazilske biljke kasave, manioke (*Jatropha manihot*)
✧ *port.* tipioca ← *tupi*: (*dosl.*) iscijeđen sok kasave

tàpīr *m* ⟨G tapíra⟩ *zool.* kopitar neparnoprstaš (*Tapirus terrestris*), živi u tropskim šumama Azije i Amerike // **tàpīrskī** *prid.* koji se odnosi na tapire; **tàpīrski** *pril.* kao tapir, na način tapira
✧ *braz.port.* ← *tupi* tapira

tapírati (što, se) *dv.* ⟨*prez.* tàpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* tàpīrān, *gl. im.* -ānje⟩ posebnim načinom češljanja (u)činiti da se kosa jako uzdigne i dobije na volumenu [~ *kosu*]
✧ *fr.* taper

tapisèrija *ž* ukrasno tkanje s figuralnim i drugim motivima, tkano na tkalačkom stanu ili ručno od obojenih, ob. vunenih niti // **tapisèrījskī** *prid.* koji se odnosi na tapiseriju i tapiserije; **tapisèrījski** *pril.* na način kako se izrađuje tapiserija; **tapisèrist** (**tapiserȉst**) *m* onaj koji izrađuje tapiserije, onaj koji zamišlja i koji sudjeluje u nekoj od faza izrade tapiserije; **tapisèristica** (**tapisèristkinja**) *ž*, *v.* tapiserist; **tapiserìstičin** *prid.* koji pripada tapiseristici
✧ *fr.* tapisserie

tapìsōn *m* ⟨G tapisóna⟩ podna obloga od tkanine, ob. pokriva cijelu podnu površinu prostorije
✧ *fr.* tapisson, *v.* tapiserija

tȁpkati, *v.* tȁp[1]

tàplūn *m* ⟨G taplúna⟩ *reg. rij.* čep, vranj, tapun
✧ *tal.* tappo

tàpšati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -šēm, *pril. sad.* -šūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** lagano udarati rukom o ruku, lagano pljeskati **b.** lupkati rukom koga po ramenima ili leđima (u znak srdačnosti) **2.** lupkajući rukama poravnavati meku površinu čega; tapkati
✧ *mađ.* taps: pljesak

tàpūn *m*, *v.* taplun

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 811.163.42(038)

HRVATSKI enciklopedijski rječnik. -
Zagreb : EPH : Novi Liber, 2004-   .

ISBN 953-6045-28-1 (Novi Liber)(cjelina)

<Sv.> 10: Sim-Tap. - 2005

ISBN 953-6045-39-7

441228090